

ZBORNİK OBČIN

GROSUPLJE

IVANČNA GORICA

DOBREPOLJE

GOSPODARSKA, KULTURNA IN ZGODOVINSKA KRONIKA

32

ZBORNİK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE

Uredniški odbor: † dr. Mihael Glavan, Ivan Grandovec, Roža Kek, Jakob Müller, Drago Samec, Marija Samec, Danijel Zupančič

Glavna urednika

† dr. Mihael Glavan in Roža Kek

Odgovorna urednica

Urška Emeršič

Lektorica

Marija Samec

Uredništvo in založba

Mestna knjižnica Grosuplje, Adamičeva cesta 15, 1290 Grosuplje

Zbornik izhaja s podporo treh občin

Grafična priprava in tisk

PARTNER GRAF, d. o. o., Gasilska cesta 3, Grosuplje

Naklada

400 izvodov

VSEBINA

ZBORNIK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE 32

Poklon dr. Mihaelu Glavanu	6
<i>Uredniški odbor</i>	

PODROČNA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA ZGODOVINA

Šmarska šola skozi čas	7
<i>Renata Križman</i>	
Osnovna šola Zagradec na samostojni poti	19
<i>Barbara Maver</i>	
Začetki turizma v Višnji Gori	24
<i>Franc Godeša</i>	
Nesrečni konec osemenjevalca krave: Sodni proces zaradi sodomije pred deželnim sodiščem v Višnji Gori leta 1679	28
<i>Boris Golec</i>	

NAŠE OBČINE IN OBČANI

Občina Grosuplje kot zelena, kot preplet gospodarnosti, gostoljubnosti in globalnosti v letih 2020 – 2021	35
<i>Jana Roštan</i>	
Poslovno poročilo Občine Grosuplje (2020–2021)	60
<i>Jelka Kogovšek</i>	
Poročilo o delovanju Civilne zaščite Občine Grosuplje ob razglašeni epidemiji	69
<i>Tomaž Rigler</i>	
Občina Ivančna Gorica v letih 2020–2021	71
<i>Dušan Strnad</i>	
Marjan Balant – upokojeni brigadir Slovenske vojske – častni občan Občine Ivančna Gorica	101
<i>Tomaž Smole</i>	
Občina Dobrepolje v letih 2020–2021	102
<i>Igor Ahačevčič</i>	
25 let Vrtnarstva Frbežar	126
<i>David Tomažin</i>	

ZNANOST, KULTURA, KNJIŽEVNOST

Jurčič nas je povezoval v jubilejnem letu	129
<i>Roman Rozina</i>	
Jurčičev »deseti brat« iz Luč pri Grosupljem	164
<i>Drago Samec</i>	

Bogastvo Jurčičevega jezika v ljudskih izrekih in primerah	167
<i>Danijel Zupančič</i>	
Jurčičevina	183
<i>Borut Juvanec</i>	
Druga slovenska kuharska knjiga iz Praproč (1850)	200
<i>Drago Samec</i>	
Stara imena posameznih predelov v zgodovini Višnje Gore	204
<i>Franc Godeša</i>	
Biografije naših učiteljic in učiteljev (IV).....	207
<i>Jakob Müller</i>	
Kdaj je prišel »polž« iz Benetk v Višnjo Goro?	216
<i>Franc Godeša</i>	
Etnološki slovar konjske in volovske vprege in še česa	218
<i>Jakob Müller</i>	
Slikar France Slana v Mestni knjižnici Grosuplje	225
<i>Darija Kovačič</i>	
Nagrobni napisi na pokopališčih župnij Kopanj, Polica, Škocjan, Št. Jurij pri Grosupljem in Žalna.....	228
<i>Drago Samec</i>	
 KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI	
Carinik na Kolpi. Spomini carinika ob 30-letnici samostojnosti	250
<i>Alojzij Zupančič</i>	
Dragu Samcu – po jubileju	254
<i>Jakob Müller</i>	
Raziskovalec slovenstva in domoznanstva: ob 80-letnici Jakoba Müllerja	256
<i>Drago Samec</i>	
Naše zgodbe	291
<i>Jakob Müller</i>	
 ODŠLI SO	
Ivan Ahlin (2. 12. 1930–26. 8. 2020)	296
<i>Drago Samec</i>	
Spomin na Ivana	298
<i>Anton Krašovec</i>	
Dr. Mihael Glavan (15. 4. 1945–6. 3. 2022)	299
<i>Drago Samec</i>	
Ančka Lazar (28. 9. 1927–2. 1. 2022)	302
<i>Marija Žnidaršič</i>	

Marjan Ahlin (20. 12. 1938–27. 11. 2021)	305
<i>Janez Lesjak</i>	
Prof. dr. Valentin Skubic (10. 7. 1932–25. 11. 2020)	310
<i>Drago Samec</i>	
Vsak je sam sebi Angel	
Lučka Koščak, kiparka (26. 4. 1957–21. 1. 2022)	312
<i>Breda Škrjanc</i>	
Angelca Škufca (20. 12. 1932–9. 11. 2020)	316
<i>Drago Samec</i>	
Jože Skubic (2. 2. 1967–15. 10. 2021)	317
<i>Marija Samec</i>	
Alojz Ljubič (16. 4. 1934–10. 4. 2020)	319
<i>Tomaž Smole</i>	
Anton Drab (12. 8. 1928–16. 6. 2020)	322
<i>Roman Rozina</i>	
Andrej Ambrožič (17. 7. 1941–11. 4. 2022)	324
<i>Marija Samec</i>	
BIBLIOGRAFIJE	
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje za leti 2020 in 2021	326
<i>Drago Samec</i>	
Kaj so pisali časopisi o naših krajih in ljudeh v letih 2020 in 2021	345
<i>Marija Samec</i>	
Bibliografija člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje za leti 2020 in 2021	347
<i>Marija Samec</i>	
Bibliografsko kazalo Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje 16–31 z avtorskim in vsebinskim kazalom	385
<i>Marija Samec</i>	

Poklon uredniku dr. Mihaelu Glavanu!

Sredi priprav na izid 32. številke našega zbornika je 6. marca 2022 sklenil svojo življenjsko pot glavni urednik dr. Mihael Glavan. Kot izjemen strokovnjak slovenske pisne dediščine se je zavedal, kako pomembna je naša področna gospodarska, kulturna in politična zgodovina ter kako pomembni so posamezniki s svojimi dosežki za nacionalno identiteto. Večkrat je poudaril, da državni okvir lahko samo selektivno, včasih tudi pomanjkljivo upošteva naše posebnosti, zato moramo za njihovo prepoznavanje, vrednotenje in ohranjanje dodatno skrbeti na lokalnem nivoju.

Kot glavni urednik je več kot 30 let, vse od 16. številke dalje, zbiral, pisal in urejal poglobljene, strokovne prispevke, ki so zanimivi ne samo za naše občane, temveč za širši slovenski prostor.

Pogrešali bomo njegovo strokovno podporo pri nadaljevanju domoznanskega dela.

Uredniški odbor

PODROČNA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA ZGODOVINA

ŠMARSKA ŠOLA SKOZI ČAS

(povzetek knjige z istim naslovom)

Renata Križman*

Septembra 2021, ob četrti obletnici samostojnosti, sem krajanom in povabljenim gostom predstavila knjigo Šmarska šola skozi čas, ki ima več poglavij. O šolskih zgradbah je v tem prispevku le nekaj podatkov. Obširneje pa bom predstavila »boj« šole za ponovno pridobitev samostojnosti, ki jo je šmarska šola izgubila 1965, ker so občinski veljaki tistega časa ocenili, da je šmarska šola kot samostojna šola predraga. V slovenskem prostoru so tedaj obstajale samostojne šole z mnogo manj učenci in manj oddelki, kot jih je imela šmarska.

Naslednjih 52 let sem spremljala težnje in akcije kolektiva za ponovno osamosvojitve, najprej kot učenka, nato preko svoje mame, ki je poučevala na tej šoli, kasneje kot učiteljica in kot vodja šmarske šole (nov. 2006 – avgust 2012).

V času prireditve, posvečene ponovni osamosvojitvi šole (14. 9. 2017), sem v avli šole pripravila veliko razstavo, ki je v sliki in besedi predstavila šolske zgradbe, več kot petdesetletno prizadevanje za samostojno šolo in pa seveda dogajanje v šoli skozi čas. Porodila se je ideja, da bi o tem izdali tudi knjigo, ki bi v primerjavi z razstavo ostala trajen zapis dela šolske zgodovine v našem kraju. Pri pisanju je bilo potrebno dodatno iskanje in preverjanje virov. Knjiga je bila natisnjena konec februarja 2020, a je pred predstavitvijo bralcem bila zaradi covid ukrepov kar leto in pol v »bunkerju«.

Šolske zgradbe in šolstvo v Šmarju

Šolstvo v Šmarju ima bogato tradicijo, saj njegov začetek sega tja v daljnje leto 1504. Vseskozi pa se je soočalo s pomanjkanjem šolskih prostorov. Pouk se je v preteklosti izvajal v več zgradbah. Prvi pouk v Šmarju je potekal v Turenčku (del protiturškega tabora), kjer so bili vsi učenci od 6. do 12. leta v enem prostoru. Leta 1876, ko je šola postala dvorazredna, se je pouk izvajal v pritlični zgradbi nasproti cerkve, ki so jo leta 1891 dvignili za eno etažo, ko se je pokazala potreba po trirazrednici. Tatjana Hojan v svojem članku navaja, da je leta 1876 krajevni šolski svet dvakrat sklepal o novi šolski zgradbi, a oba sklepa preklical. Predsednik krajevnega šolskega sveta je bil znan po tem, da je vseskozi nasprotoval šoli (Šmarska knjiga, 2007, Hojan, stran 212). 1924 je bila zgrajena nova občinska zgradba, v kateri je danes poštni urad in sedež KS Šmarje - Sap. Tedaj pa sta bili v njej tudi dve učilnici, šolska pisarna in stanovanje za ravnatelja. Nova šola z osmimi učilnicami je bila pred 2. svetovno vojno skoraj dograjena, a učenci niso nikoli vstopili vanjo, saj so jo leta 1943 Italijani minirali in jo skoraj popolnoma uničili. Šola, zgrajena na pogorišču prejšnje, je bila manjša, saj je imela le 4 učilnice. Nato je od leta 1959 do 2013 doživela kar nekaj adaptacij in dozidav.

---

*Renata Križman, prof. angl. in fran. j. v pokoju

Četudi viri navajajo izredno slabe prostorske in druge materialne pogoje za šolanje, pa ne gre spregledati dejstva, kako velik je bil v preteklosti šmarski šolski okoliš. V šolo v Šmarje so hodili učenci iz Škofljice, Šmarja in Grosupljega ter iz vseh manjših vasic okoli teh treh krajev. 1901 je bilo vpisanih kar 412 učencev, število, ki je bilo skoraj enako vpisu učencev v šolskem letu 2017/18, ko se je šmarska šola ponovno osamosvojila. Šolska oblast je večkrat spreminjala šolske okoliše, da bi omilila prostorsko stisko. Hudo prostorsko stisko je nekoliko omilila izgradnja šole v Grosupljem (1904), na Škofljici šele 1938. Pred 1. svetovno vojno je šola postala štirirazredna, nato pa šestrazrednica z dvema paralelkama za 1. in 2. razred. Krajanje Šmarja so bili vedno ponosni na svojo šolo. Ko se je šola v šolskem letu 1951/52 iz sedemrazrednice zreducirala na štirirazrednico, so učenci nadaljevali šolanje v nižji gimnaziji v Grosupljem ali Ljubljani. Število učencev se je znižalo na 135 učencev, ki so se šolali le v treh učilnicah, ki so bile v dveh zgradbah. 1952. leta so učence Zgornje Slivnice prešolali na šolo na Lipoglavu. Leto kasneje so učence iz vasi Pleše in iz dela Malega Vrha preusmerili v šolo na Škofljici. Med letoma 1960 in 1964 so vsako leto dodali en razred, tako da je v šolskem letu 1963/64 šola postala popolna osemletka (203 učenci) in junija 1964 je prva generacija učencev zaključila osemletko.

Šmarska šola – fenomen podružnične šole

Ironija je, da je ob dograditvi nove šolske zgradbe (1959) in uvedbi popolne osemletke (1963) šola v Šmarju na začetku koledarskega leta 1965 izgubila status samostojne šole in postala podružnična šola Osnovne šole Grosuplje. V kroniki za šolsko leto 1964/65 (1/str. 84) je zapisano naslednje:

Zlasti starši so bili proti temu, kar so odločno izjavili na roditeljskem sestanku in sestanku SZDL Šmarje. Starši so se bali predvsem tega, da se bodo morali njihovi otroci, ko bodo obiskovali višje razrede, sčasoma ponovno voziti v Grosuplje. Vodstvo grosupeljske šole in občinski možje so staršem zagotovili, da se kaj takega ne bo zgodilo. »Vse finančno poslovanje za šmarsko šolo od 1. 1. 1965 vodi Osnovna šola Grosuplje. Tudi učiteljske skupne konference obiskujemo v Grosupljem.« (*Šolska kronika 1964/65*) Prihodnja leta so pokazala, da ni šlo le za skupno finančno poslovanje s šolo v Grosupljem, kot so občinski veljaki obljubljeni. Šola v Šmarju je delovala tako, kot sicer delujejo podružnične šole v soodvisnosti od matične, kar je seveda vključevalo tudi pedagoško delo.

Od izgube samostojnosti (1965) dalje pa do ponovne osamosvojitve (2017) so delavci šole in krajanje želeli, da bi ponovno postala samostojna in vsake toliko časa so se pojavljale težnje, pa tudi akcije za ponovno osamosvojitve šole, ki so jih vzpodbudili različni razlogi, večkrat v soodvisnosti od ravnateljev grosupeljske šole, ki so bolj ali manj dopuščali šmarski šoli samostojno pedagoško delovanje.

- **Prva večja akcija za samostojno šolo v letu 1970**

12. 11. 1970 je kolektiv PŠ Šmarje pokazal svojo zahtevo po osamosvojitvi s protestno neudeležbo na skupni redovalni konferenci v Grosupljem. Matični šoli so poslali dopis in navedli razloge za svojo odločitev. Konferenco so izvedli dan kasneje na šoli v Šmarju, kar je bila sicer dotedanja praksa.

16. 11. 1970 so na krajevnem odboru SZDL podprli željo po samostojnosti. Sprejeli so naslednje sklepe: Zahteva se strokovno mnenje Pedagoškega sveta, uvedba podaljšanega bivanja, gradnja telovadnice in vrtca, prošnja za patronat nad šolo v Šmarju.

17. 11. 1970 je poslal kolektiv šmarske šole prošnjo za osamosvojitve Temeljni izobraževalni skupnosti Grosuplje, Svetu osnovne šole Grosuplje in Pedagoškemu zavodu v Ljubljani. V njej so navedli vse razloge, zakaj bi šola morala postati samostojna. Prav tako je v njej pisalo, da se s tem strinjajo Krajevna skupnost Šmarje, celoten kolektiv šole, starši učencev ter vse družbeno-politične organizacije v Šmarju. Šola v Šmarju je leta 1970 v skladu s tedanjim Temeljnimi zakonom o zavodih izpolnjevala vse pogoje za samostojnost. Imela je 214 učencev v 9 oddelkih (osemletka z eno paralelko) in prvič je na šoli delovala tako imenovana mala šola, ki je v dveh skupinah pripravljala bodoče prvošolce. Dve skupini

malih šolarjev sta ponovno napovedovali vpis v dva oddelka 1. razreda. Število učencev je naraščalo tudi zato, ker se je naselje začelo urbanistično urejati in se je veliko družin z otroki preselilo v Šmarje - Sap.

25. 12. 1970 je bil sklican izredni razširjeni Svet šole Grosuplje z vabljenimi predstavniki družbeno-političnih organizacij in skupnosti. Predsednica sveta je poleg utemeljitve kolektiva Šmarje za samostojnost natančno pojasnila postopek za pridobitev samostojnosti: soglasje sveta šole, referendum v zavodu, pozitivno mnenje Zavoda za pedagoško službo in na koncu soglasje občinske skupščine. Že na svetu šole so nekateri razpravljavci izražali negativno stališče glede samostojnosti. Šola Šmarje je tedaj predstavljala vodja šmarske šole Cvetka Vilar, ki je replicirala razpravljavcem. Občinski poslanec, sicer krajan Šmarja, je v teku razprave izjavil: *»Ni res, da je ideja o osamosvojitvi nastala šele v zadnjem času, ampak ta misel živi v Šmarju - Sapu že ves čas. V Šmarju ni občane nihče vprašal, če se strinjajo, da šola postane podružnična. Če se bo svet danes ogrel za tako odločitev, mislim, da bo predlog uspel. Poznam razmere in mislim, da bo delo samostojne šole še boljše.«*

Na tem svetu so z glasovanjem (9 glasov podpore, eden se je vzdržal, trije člani so bili odsotni) podprli prošnjo in sprejeli sklep o razpisu referendumu. (Iz šolskega arhiva: Zapisnik, 25. december 1970)

»Referendum na šoli Grosuplje je pokazal, da se celotni delovni kolektiv strinja. Ko pa je prišlo do sklepanja na (op. občinski) skupščini, je bil naš predlog zavržen,« je v poročilu leta 1980 zapisala vodja šole Cvetka Vilar, ko je 10 let kasneje kolektiv šmarske šole želel obnoviti postopek za osamosvojitvev.

- **Druga večja aktivnost (1980)**

V kolektivu šmarske šole so bili mnjenja, da je povezava z matično šolo v 5 km oddaljenem Grosupljem prava ovira za njihovo delo. Delovne konference so bile na matični šoli, nato še v Šmarju. Vse poslovanje (finančno, administrativno) je bilo na matični šoli. *»Po vsak papir, naročilnico, potrdilo smo morali v Grosuplje«* (iz zgoraj omenjenega poročila).

V šolski kroniki za leto 1979/80, II/str. 20 piše:

»Na končnem posvetu na skupščini občine Grosuplje in s sodelovanjem predstavnikov občine, družbeno-političnih organizacij, KS Šmarje - Sap in predstavniki šole je bilo sklenjeno, da naj sicer šola Šmarje dobi samostojnost v smislu pedagoškega delovanja, naj pa računovodstvo in ostali samoupravni organi ostanejo skupni s centralno šolo. Popolno samostojnost pa se šoli dodeli po izgradnji telovadnice in prizidka.« Sedaj vemo, da se to ni zgodilo.

- **Tretja večja aktivnost (1997)**

Želja, da se končno osamosvojimo, je dobila krila po izgradnji prizidka (1996), saj so materialni pogoji popolnoma zadoščali, da postanemo samostojni. In zgodilo se je. Občinski svet občine Grosuplje je na 24. seji 5. 3. 1997 sprejel **1042. Odlok o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovna šola Šmarje - Sap, stran 1519**, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št.18/1997 in je stopil v veljavo 3. 4. 1997.

Kakšno naključje je sprejem odloka 5. marca 1997 in čez dolgih 20 let zopet v marcu, 9. 3. 2017.

A veselja ob pridobitvi samostojnosti je bilo kmalu konec, saj je bil odlok kmalu preklican in 22. 10. 1997 (Uradni list RS, št. 73/1997 z dne 22. 10. 1997) je bil izdan nov odlok o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje; šola v Šmarju -Sapu je zopet postala podružnična šola.

Kaj je bil razlog za to, nisem uspela ugotoviti, sklepam pa, da je bil razlog tedanja priprava novega pravilnika o pogojih za ustanavljanje javnih osnovnih šol (sprejet 24. 2. 1998), ki v 3. členu med drugim navaja:

»Samostojna šola se lahko ustanovi kot vzgojno-izobraževalni zavod, če ima zagotovljen vpis vsaj za dva oddelka prvega in vseh naslednjih razredov.«

Tega pogoja pa naša šola ni izpolnjevala. Ob uvedbi devetletke (2003/04) je imela šola 16 oddelkov (272 učencev). Manjkala sta dva oddelka.

- **Četrta in peta aktivnost (2005, 2010)**

2005 pomočnica ravnateljica in vodja šmarske šole Olga Meglen, v soglasju z ravnateljem (Božidar Gabrijel) in županom občine Grosuplje (Janez Lesjak), pošlje vlogo za osamosvojitvev na Ministrstvo za šolstvo, kamor so bili vabljeni na sestanek, a brez pravega rezultata (razlog: premalo oddelkov, neskladno z zakonodajo).

2010 so nekateri starši ustanovili Civilno iniciativo za osamosvojitvev šmarske šole in za povečanje šolskih kapacitet, ki bi zadostile prostorskim normativom za ustanovitev šole. Organizirali so tudi zbiranje podpisov staršev učencev. Moralno je našo težnjo zopet podprla tudi Krajevna skupnost Šmarje - Sap, katere člani so ponudili tudi pomoč za doseg cilja.

Kot pomočnica ravnateljice in vodja šole sem se skupaj s predstavnico civilne iniciative Ano Marijo Slak Trontelj in članico občinskega sveta Nevenko Zaviršek udeležila sestanka na Ministrstvu za šolstvo in šport s sogovorniki (B. Černilec, B. Zupančič in M. Maleš), ki so poudarili, da je občina kot ustanoviteljica dolžna zagotoviti uskladitev prostorskih kapacitet z normativi. Po zakonodaji pa je manjkal še en oddelek. Na šoli je bilo tedaj že 305 učencev v 17 oddelkih + 4 oddelki podaljšanega bivanja, ki se niso upoštevali. Bili smo največja podružnična šola v Sloveniji.

Civilna iniciativa je naslednje leto v lokalnem glasilu Krajevne skupnosti Šmarje - Sap »Šmarc« objavila dva članka pod naslovom **Šmarska šola, kdo bo tebe ljubil?** (februar, april 2011), v katerih je apelirala na Občino Grosuplje, *»da bodo ustrezni občinski organi čimprej začeli s postopki za ponovno vzpostavitev samostojne šole v Šmarju - Sapu, kot je že bila pred desetletji«* (iz navedenega članka, april 2011).

Razširitev šolskega prostora smo dočakali šele februarja 2014, ko je bilo končno izdano uporabno dovoljenje za nadzidek, katerega slavnostna otvoritev je bila že decembra 2013.

Prostorska stiska je bila rešena, žal pa je arhitekturna rešitev širitve šole pokazala na mnoge pomanjkljivosti. Pouk v učilnicah pod telovadnico, ki je v 3. nadstropju, je bil močno moten zaradi tresenja tal in zidov ter hrupa, ki je neizogiben v času izvajanja športne vzgoje. Hrup se širi tudi iz učilnice oziroma delavnice za tehnični pouk, ki meji na učilnico razrednega pouka in zbornico, zato je močno moteno tudi poglobljeno delo učiteljev, ko po urniku ne izvajajo pouka. Druga težava je zračenje. Zaradi višine nadzidka oken v učilnicah zaradi varnosti ni možno na široko odpreti, da bi učilnice vsaj nekoliko ohladili pred opoldansko sončno pripeko (južna stran). Kljub energetske sanaciji so nove učilnice slabo prezračene. Pridobili smo torej učno površino in še dodatno malo telovadnico, ki sta bili nujno potrebni za osamosvojitvev, pogoji dela za učence in učitelje pa niso najbolj ugodni, celo slabši kot v starih prostorih, kar seveda obžalujemo. Idejna rešitev arhitekta Jurija Kobeta, ki je zasnoval prizidek, ki bi bil povezan z matično zgradbo z zaprtim mostom, bi bila za nas mnogo boljša, a je bila za našega ustanovitelja, občino, predraga.

Zahtevano število oddelkov po Pravilniku o pogojih za ustanavljanje javnih osnovnih šol pa smo dosegli v šolskem letu 2015/16. Takrat bi torej že lahko postali samostojni, a naš ustanovitelj še ni pokazal dovolj volje, da bi pravočasno izvedel zahtevane postopke, ki jih je bilo po zakonu moč začeti že eno leto pred dosegom pogojev (2014/15). Imeli pa smo tudi občutek, da ravnateljica OŠ LA Grosuplje, Janja Zupančič, ni želela spustiti izpod svojega okrilja daleč največjo podružnično šolo v Sloveniji.

- **Cilj dosežen po 52 letih**

Zgodilo se je leta 2017 z objavo odloka v Uradnem listu Republike Slovenije. Za vršilca dolžnosti ravnatelja je bila istočasno imenovana Pavlina Antolič, ki je začela s pripravami na **samostojnost šole z dnem 1. 9. 2017**. Po 52 letih smo ponovno postali samostojna Osnovna šola Šmarje - Sap (**Odlok o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovna šola Šmarje - Sap**, Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 z dne 8. 3. 2017).

14. septembra 2017 pa smo zgodovinsko spremembo slavnostno obeležili skupaj s krajani, s predstavniki ustanovitelja šole in številnimi gosti. Ob otvoritvi so učenci pod mentorstvom Barbare Struna in Nives Kemperle izvedli muzikal pod naslovom Šmarje v jeseni.

Številni obiskovalci so se veselili z nami.

Kolektiv samostojne OŠ Šmarje – Sap, september 2017

Do osamosvojitve so bili vodje šole naslednji:

Magda Šmuc (1951–1957)

Josip Mazaj (1957–1970)

Cvetka Vilar(1970–1984)

Milena Lunar (1984–2002)

Olga Meglen (2002–2006)

Renata Križman (2006–2012)

Aleksander Gube (2012–2017)

DELOVANJE ŠOLE NA PODROČJU KULTURE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Večkrat lahko naletimo na stavek: »Šola je središče kulturnega dogajanja v svojem okolju.« To lahko z zanesljivostjo trdimo tudi za šmarsko šolo. Četudi podružnična šola, je šmarska šola samostojno obeleževala državna in lokalna praznovanja v svojem kraju in le izjemoma sodelovala z matično šolo.

V povojnem času, v času socialistične ureditve, je šola pripravila vsakoletne številne proslave ob državnih praznikih za celoten kraj. Obeleževali so naslednje praznike: 29. oktober – praznik občine Grosuplje, 29. november – dan republike, v decembru praznik JLA (Jugoslovanske ljudske armade) in prihod dedka Mraza, 8. februar – Prešernov dan, 8. marec – dan žena, 27. april in 1. maj – dan Osvobodilne fronte in praznik dela, 25. maj – dan mladosti, 4. julij – dan borca. Nekatere prireditve je šola pripravila v sodelovanju z drugimi krajevnimi organizacijami.

Nadalje je šola pripravila še kulturni program ob sprejemu cicibanov/prvošolčkov v pionirje (29. september) in sprejem pionirjev/sedmošolcev v mladince v maju, sprejem kurirčkove pošte ali občasno Titove štafete, proslave ob pomembnih dogodkih, otvoritvah ... V šolski kroniki je za leto 1968/69 Josip Mazaj, tedanji vodja šole, zapisal: »*Najvažnejši dogodek v kraju je bila ureditev dvorane v Prosvetnem domu. Otvoritev je bila povezana s proslavo, kjer je sodelovala tudi šolska mladina.*« Ponovno je bil Družbeni dom (prej prosvetni) adaptiran leta 1980.

Delovanje šole na področju kulture in kulturne dediščine je bilo tako bogato, da se je šmarska šola leta 2007, četudi podružnična, samostojno prijavila na natečaj ZA NAJBOLJ KULTURNO ŠOLO V SLOVENIJI. Prijavili smo svoje delovanje, ker smo ustrezali razpisnim pogojem, da na naši šoli trajno obstaja razvejano in kakovostno kulturno življenje na področju **predstavitvenih dejavnosti, likovne umetnosti in varovanja kulturne dediščine**.

Nismo bili izbrani za najbolj kulturno šolo, bili pa smo med štirimi nominiranimi šolami iz osrednje slovenske regije ter bili povabljeni na zaključno razglasitev na Vače.

Med **predstavitvenimi dejavnostmi** (iz prijave na natečaj) gojimo na šoli :

- **Ples** (ljudski plesi, plesno-ritmična dejavnost)
(mentorice: Majda Breclj Gabrijel, Nataša Magaš, Urška Hlupič)
- **Zborovsko petje** (otroški in mladinski pevski zbor)
Pevski zbori so bili vsa leta na šmarski šoli prisotni, in sicer bolj ali nekoliko manj uspešni v različnih letih. Ni bilo šolske prireditve, na kateri zbor ne bi bil točka programa. V nekaterih šolskih letih so delovali na šoli trije zbori, dva otroška in en mladinski.
Pevske zборе pa so vodili: Cvetka Vilar, Cilka Žagar, Viktor Žnidaršič, Matilda Zorc, Miro Kalaš, Marjan Sajovic, Emil Kovačec, Barbara Černe, Damjana Strgar, Tjaša Suhadolc, Tanja Cukjati, Katja Florjančič in sedaj Nives Kemperle.
Naši pevski zbori so se vsako leto udeleževali območnih revij otroških in mladinskih pevskih zborov in sodelovali na prireditvi Od pomladi do pomladi, kjer so se predstavljali vsi zbori OŠ LA Grosuplje.

Prireditve je bila vedno v marcu kot obeležitev rojstva pisatelja Louisa Adamiča, po katerem se šola imenuje. Štiri leta je učitelj glasbe vodil zelo uspešen **narodno-zabavni ansambel** učencev od njihovega 5. do 8. razreda (op. bila je še osemletka).

- **Gledališka dejavnost** pa je naš paradni konj z res bogato tradicijo v kraju in na šoli, z raznolikim repertoarjem in številnimi nastopi (mentorice: Nada Rovšek, Renata Križman, Sandi Zalar, Mojca Vidic, Betka Jamnik).

Vsako leto gledališka skupina uprizori vsaj dve igri; prvič v novoletnem času, ko v sodelovanju z Društvom prijateljev mladine Šmarje - Sap pripravijo igro za najmlajše ob prihodu dedka Mraza.

Z drugo uprizoritvijo pa vedno sodelujejo na raznih gledaliških srečanjih v občini in izven nje (Grosuplje, Velike Lašče, Kočevje, Ljubljana: Kolosej, Cankarjev dom in Gospodarsko razstavišče, Podpeč, Škofljica, Kranj).

Pogosto so predstave izbrane tudi za področna srečanja, trikrat pa se je skupini uspelo uvrstiti na **državno Linhartovo srečanje** z naslednjimi predstavami: leta 1991 s predstavo **Voda pomirja** – Pesnica, 1994 s predstavo **Dost vas mam** – Mislinja, 1997 s predstavo **Noč, ko je posijalo sonce** – Vrhnika.

S predstavo **Psiho 15** so sodelovali na Tednu mladih v **Kranju**, kamor jih je povabila selektorica na območnem gledališkem srečanju. S predstavo **Dost vas mam** so nastopali tudi na **Gospodarskem razstavišču** v Ljubljani; prav ponosni pa so na nastop v **Cankarjevem domu**, kjer so bili s predstavo **Zadnji vlak** izbrani kot uvod za okroglo mizo na Dnevih izobraževanja (1996).

V vseh teh letih so ustvarili mnogo predstav, večina izmed njih je bila avtorsko delo učiteljice slovenščine Betke Jamnik: **Voda pomirja, Dost vas mam, Psiho 15, Zadnji vlak, Kaj nam pa morejo, To ni pravljica, Kahla, Vrata**. Se je pa z gledališko dejavnostjo ukvarjala tudi Sandi Zalar in pod njenim mentorstvom so nastale avtorske predstave: **Zasenčeno sonce, Klopca, Sami doma**.

Leto 2007 je bilo še posebej delavno za šolsko gledališko skupino. Nastopili so v Domu starejših občanov Grosuplje s kratko igro **Dan kot vsak**, potem so z otroško igro **Pinka potepinka in Luna debelinka** razveseljevali otroke ob prihodu dedka Mraza, takoj zatem so nastopali na božično-novoletni prireditvi, januarja so začeli z vajami za prireditev ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja. Proti koncu šolskega leta pa so v kratkem času pripravili še gledališko igro **Vrata**, s katero so nastopali v Grosupljem, Velikih Laščah, Podpeči in v Šmarju. (Iz prijave za kulturno šolo do leta 2007)

Kasneje, po prijavi na natečaj za Kulturno šolo Slovenije, je Betka Jamnik režirala še naslednje šolske predstave: **Ptički brez gnezda ali otroci hrepenenja, Totalno odštekan dan, Živel bi svoje sanje**.

Gledališke skupine pa so poleg predstav soustvarjale tudi kulturne prireditve v kraju, saj so mladi gledališčniki vedno popestrili prireditve z raznimi prizori, pogosto so bili voditelji ali povezovalci.

Na gledališkem področju so poleg Betke Jamnik in Sandi Zalar delovale še naslednje mentorice: Nada Rovšek, Renata Križman (3 predstave), Mojca Vidic (Pekarna Mišmaš), Tea Lubej (Kdo je napravil Vidku srajčico?), skupina učiteljic na šoli, ki za najmlajše učence pripravlja lutkovne predstave: Ježki gredo v svet, Zvezdica Zaspanka, Zverinice iz Rezije.

LIKOVNA UMETNOST

Nekateri likovni izdelki, bodisi poslani na natečaj ali prikazani na razstavah, so nastali tudi v času pouka, večina pa jih je bilo ustvarjenih pri likovnem krožku, na raznih delavnicah, ki jih organiziramo v šoli, ali pa so jih učenci naredili doma. Do prijave na natečaj za najbolj Kulturno šolo v Sloveniji sta likovno

dejavnost vodili učiteljici Helena Zalokar Kuhar in delno Sandi Zalar. V knjigi so navedeni številni domači in mednarodni natečaji in razstave (samostojne ali v sklopu drugih dogodkov), s katerimi se je šola uspešno predstavljala.

Številne razstave pa je pripravil s svojimi učenci tudi mentor Vesele tehnike Dušan Mazaj, katerega izumi, ki so imeli tudi likovno vrednost, so vzbudili zanimanje po državi, celo med udeleženci mednarodnega srečanja v Ljubljani. V reviji **Ideja** Tehniške založbe Slovenije je novinar Miha Zorec predstavil ustvarjanje učitelja Mazaja in je zapisal naslednje: »Čeprav marsikatera naprava presega znanje in zmožnosti razumevanja osnovnošolcev, v resnici še zdaleč ni tako. Delo učitelja Mazaja je čudovit prikaz populariziranja naravoslovno-tehničnega ustvarjanja mladih.«

Šolski vlak in robot na sejmju učil na Gospodarskem razstavišču, 1997

Zelo uspešni pa so bili učenci tudi pod mentorstvom učiteljice likovne vzgoje mag. Martine Hegediš (2014–2016). Na likovnih natečajih so na državnem nivoju osvojili več prvih mest ali pa so bili med prvimi tremi. Nagrajeni likovni izdelki so bili večinoma iz okoljske tematike.

Izdajanje šolskih glasil

Na začetku (1977) je šolsko glasilo MRAVLJICA izhajalo vsako leto, nekatera leta celo dvakrat v šolskem letu, kasneje so bile izdaje le občasne. Spreminjale so se tiskarske tehnike, pa tudi imena: Lesteneč novic, Šolc, Šolski šport, Od Šmarja do Sapa.

KULTURNA DEDIŠČINA

- **Obujanje starih običajev na kmetiji** na prireditvi ob otvoritvi prizidka k šoli, 1996.
- Sodelovanje s TD Šmarje - Sap na prireditvi **Iz babičine skrinje**.
- Prireditev in spremljevalne dejavnosti ob **500-letnici šolstva v Šmarju (2004)**. Ustanovljen je bil odbor, katerega člani so bili predstavniki šole, cerkve, kraja in občine. Podpredsednica odbora je bila tedanja vodja šmarske šole Olga Meglen. To praznovanje je trajalo kar dve leti z več dogodki že v letu 2002/03: literarni večer literata Iva Ferbežarja, dan odprtih vrat šole z naslovom **Šola nekoč in danes**, novoletna prireditev na isto temo, **razstava starih šolskih predmetov**,

izposojenih iz Šolskega muzeja Ljubljana, od krajanov Šmarja, PŠ Žalna in Škocjan, prikaz šolske ure iz preteklosti za učence in krajanke.

- **500-letnica rojstva Primoža Trubarja s prireditvijo LUBI SLOUENCI, 14. marca 2008**

V sodelovanju s kulturnim in turističnim društvom našega kraja smo obeležili to visoko obletnico ustvarjalca prve slovenske knjige. Bogat program v izvedbi učencev šole, mladinske gledališke skupine in moškega pevskega zbora iz Šmarja so ob soju bakel obogatili še številni gostje. Ansambel Alta capella Carniola je s svojim igranjem na starinske instrumente pričaral duh tistega časa, učenci pa so zaplesali srednjeveški ples. Potujoča tiskarna Janeza Rozmana pa je bila zanimiv prikaz starinskega tiskanja iz Trubarjevih časov, sodelovali so tudi zasedba Glasbene šole Grosuplje in pevski zbor staršev in učiteljev Waldorfske šole Ljubljana.

- **KULINARIKA DOMAČEGA KRAJA.** V okviru državnega projekta Festival turizma so se člani turističnega krožka pod mentorstvom Polone Ferbežar in ob sodelovanju več učiteljev naše šole lotili tega zanimivega projekta, pri katerem je bilo potrebno medpredmetno povezovanje in sodelovanje z ožjim in širšim okoljem šole (Društvo podeželskih žena Sončnica Grosuplje, TD Šmarje – Sap, TD Magdalenska gora ter druge krajanke). **Šmarske dobrote**, paleta pekovskih izdelkov (situlsko pecivo, turnški medenjaki, šmarski korenjaki, šmarska potica ...) so naši učenci in učenke ter nekatere krajanke spekli in promovirali na tržnici v hipermarketu Mercator.

Naši »staroselci« z Magdalenske gore (člani dramskega krožka) so predstavili nekaj odlomkov iz železnodobne preteklosti. Vse tržnice so bile dobro obiskane, poželi pa smo kar precej navdušenja obiskovalcev in za projekt in predstavitev osvojili srebrno priznanje.

- **EN DAN PO RIMSKO, 26. 9. 2008**, ko smo z delom v različnih delavnicah (izdelovanje mozaikov, nakita, glinenih oljnih lučk, gledališka in arheološka z zunanji izvajalci) doživljali značilnosti tistega časa. Za to temo smo se odločili v smislu dobrega sodelovanja s krajem, saj je TD Šmarje - Sap v letu 2008 z različnimi dejavnostmi med krajanji budilo interes za rimski čas, kajti v našem kraju imamo Rimsko cesto, ulico, ki poteka vzporedno s traso rimske ceste. Nastala je čudovita razstava in gledališka predstava.

Kdor vsaj malo pozna delo v šolah, dobro ve, da se kulturno delovanje manifestira v vseh prireditvah ob raznih praznikih oziroma dogodkih, od sprejema prvošolcev, do valete devetošolcev, od dneva jezikov, slovenskega kulturnega praznika, praznovanje prihoda novega leta pa do vseh domovinskih praznikov.

Enako kot za kulturno udejstvovanje velja, da je šola bogat poligon različnih projektov.

1. Projekt eko šola kot način življenja

V ta projekt sta se OŠ LA Grosuplje in tudi podružnična šola Šmarje - Sap vključili v šolskem letu 2007/2008, da bi si v naslednjih dveh letih z akcijami v dobro našemu okolju pridobili zastavo eko šole. Že dolgo pred tem načrtnim delom se je naša šola obnašala ekološko. Vsa leta so učenci zbirali odpadni papir, v preteklosti pa so urejali tudi okolico šole, in kar je še najbolj zanimivo, delali na šolskem vrtu. V kroniki lahko preberemo, da je pridelek s šolskega vrta delno pocenil pripravo kosil.

Že leta 1994 se je šmarska šola vključila v okoljski projekt z naslovom **Elementarne metode merjenja onesnaženosti zraka** pod okriljem Mednarodnega kemijskega inštituta (dr. Mirko Bizjak) in Združenja učiteljev za raziskovanje in varovanje okolja, na šoli pa je delo vodila učiteljica kemije Ivanka Šavli. Učenci so merili količine črnega ogljika in žveplovega dioksida na dveh lokacijah v Šmarju - Sapu: v centru kraja v bližini železnice, avtoceste in lokalne delavnice ter na bolj oddaljeni lokaciji. Sodelovali so učenci 7. in 8. razreda tedanje osemletke, ki so en mesec beležili meritve (menjave filtrov, menjave absorpcijske tekočine, merjenje prevodnosti in napetosti). Prvič se je merila tudi količina žveplovega dioksida, a ne z metodami, ki so specifične za SO₂, ampak le vsebnost kislinskih komponent v zraku. Že pred 24 leti je bilo ozračje v Šmarju - Sapu, ki se sicer ni ponašalo z industrijskimi obrati, precej onesnaženo, v centru seveda mnogo bolj kot na obrobju.

Za mnoge med nami so bili rezultati presenečenje, saj smo živeli na podeželju z veliko gozdnih površin.

V letu 2007/08, ko smo startali s projektom eko šole, je bila koordinatorica eko dejavnosti Tanja Pogorelčnik, ki je bila tudi mentorica eko krožka. Konec leta pa je bil ustanovljen eko programski svet, ki je vključeval učence, vodstvo šole, predstavnika lokalne skupnosti in starše. Zastavili smo si kratkoročne in dolgoročne cilje. Na srečanjih smo poročali o rezultatih projektov, analiz, izražali želje, usklajevali predloge ter se vsi skupaj optimalno trudili za boljše odnose, kar je bila osrednja tema tega šolskega leta. Načrtovali smo izboljšave, si sproti prizadevali za njihovo uresničitev ter izvajali obveščanje ter osveščanje ostalih krajanov. Evalvirali smo uresničevanje zastavljenih ciljev in predlagali načrte za prihodnje šolsko leto.

Dejavnosti:

- zbiranje starega papirja, odpadlih tonerjev, plastičnih zamaškov za nakup invalidskega vozička, denarja za prizadete v poplavah v Železnikih;
- redne čistilne akcije v bližnji okolici šole;
- ločevanje odpadkov pri malici;
- namestitve filtra na pitniku vode;
- postavitve notranjih ekoloških otokov;
- izvedba eko dneva (dejavnosti, povezane z odnosi do soljudi, hrane, okolja);
- pisanje prispevkov za spletne strani in Econews, informativne zloženke za starše, informativni napisi, projektne naloge na temo ekologije.

Te dejavnosti se večinoma ponavljajo vsako leto, posamezna leta pa smo dodali še kakšno drugo dejavnost, kot npr. sajenje sadnih dreves na šolskem vrtu, razstave na eko tržnicah na matični šoli, predavanja o varčevanju z vodo in energijo, o zdravem načinu življenja; od priprave zdrave hrane do izdelovanja izdelkov iz odpadnih materialov, modelov izoliranih hiš, udeležba na eko kvizih (2017 na državnem tekmovanju) itd. Nekateri oddelki učencev gredo na ogled eko kmetij ali na odlagališča odpadkov.

Eko listino smo pridobili aprila 2009 in jo skupaj z drugimi podružničnimi šolami podpisali v avli matične šole v Grosupljem, junija istega leta pa smo pridobili še **eko zastavo**, ki smo jo slavnostno razvili v šolski avli v Šmarju – Sapu na zaključni prireditvi. Imeli pa smo tudi svojo eko himno in eko grb.

2. Tukaj smo doma – je naslov mladinsko raziskovalnega projekta o domačem kraju in njegovih prebivalcih, ki so ga učenci naše šole izvedli pod mentorstvom učiteljice geografije Olge Meglen in ga s pomočjo Turističnega društva Šmarje - Sap leta 1994 izdali v knjižni obliki. Zanimivo je primerjati tedanje izsledke z današnjo situacijo.

3. Naravoslovni tabor Ilova Gora 1990

Pred obstojem Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, ki za šole organizira naravoslovne, športne, pevske in druge tabore, je šola samostojno organizirala naravoslovne tabore izven šole. Tak tabor je bil tudi 1990 na Ilovi Gori, na katerem so nadarjeni učenci iz različnih šol (Šmarje, Grosuplje, Stična, Šentvid pri Stični, Višnja Gora in Dobropolje) raziskovali onesnaženje okolja s treh zornih kotov, s področja biologije, kemije in fizike. Poleg učiteljev iz navedenih šol so sodelovale še naslednje ustanove: Inštitut za gozdarstvo, Gozdno gospodarstvo Ljubljana, Kemijski inštitut Boris Kidrič, Geografski inštitut Ljubljana, Hidrometeorološki zavod in Zavod RS za šolstvo. Po koncu tabora so svoje izsledke izdali v obširnem biltenu.

4. Bilateralni projekt izmenjave učencev s šolo DALTON DEN HAAG

Na matični šoli (Louisa Adamiča Grosuplje) je izmenjava z nizozemsko šolo potekala več let, štirikrat pa so se v projekt vključili tudi učenci šmarske šole. (2008/09, 2011/12, 2015/16, 2016/17). Pred obiskom v eni oziroma drugi državi so si učenci dopisovali s svojimi partnerji v projektu, hkrati pa so doma pripravljali predstavitev svoje dežele. Nizozemski učenci so v Sloveniji preživeli en teden. V tem času so predstavili Nizozemsko (kulturo, običaje, utrip življenja), naša šola pa jim je organizirala različne delavnice in izlete po Sloveniji. Enako je bilo tudi tedaj, ko so naši učenci vrnili obisk nizozemskim »sestram in bratom«.

5. Projekt Skrbniki prvošolcev

Projekt je bil zasnovan prav na naši šoli. Učiteljici prvošolcev sta leta 2010 dali idejo, da bi vsi prvošolci dobili vsak svojega skrbnika med učenci 7. razreda, ki bi jim pomagali prebroditi prvo leto prilagajanja novemu okolju.

»Sedmošolci obiskujejo svoje varovance vsak odmor, malo poklepetajo z njimi, jim hitro kaj popravijo oziroma pomagajo pri šolskem delu, režejo in lupijo sadje, celo v jedilnico pridejo pomagat pripraviti malico. Tudi pri zahtevnejšem likovnem ustvarjanju se z malčki trudijo ustvariti lep, ustvarjalen izdelek. Prijeten je pogled na malčka, ki se mu usta raztegnejo v nasmeh in pogosto slišimo: »Moj varuh je prišel!« Tudi drobne pozornosti, kot so bombončki, risbice, pisemca, pogosto potujejo iz rokice v roko in obratno. Res prijetno, zanimivo, presenetljivo ... (iz glasila KS Šmarje - Sap ŠMARČ, dec. 2010, D. Mostar).

S tem projektom smo krepili tudi odgovornost pri učencih. Čeprav se je projekt izkazal za uspešnega, ga danes ne izvajamo več.

Nekateri projekti so bili vezani na razred (Pasavček, Kolesarčki, Modri medved), drugi, navedeni v knjigi, pa so se nam na šoli tako ali drugače vtisnili v spomin.

Pomembno je omeniti tudi trud šole, da vključuje starše učencev v dejavnosti življenja na šoli: npr. skupno izdelovanje izdelkov, skupne čistilne akcije v kraju, starš predstavi svoj poklic, starš določenega poklica učencem predstavi in razloži učno snov ali kako drugače sodeluje pri pouku ali na delavnici; ustanovljen je bil tudi priložnostni pevski zbor staršev, učiteljev in učencev, ki je nato nastopal na šolskih prireditvah itd.

Sodelovanje z lokalnim okoljem

Šola in njeno delovanje je neločljivo povezano s krajem, saj se v njej šolajo krajanji, obiskujejo jo starši učencev, šola živi s krajem in kraj z njo. Od leta 1997, ko je bil zgrajen prizidek, pa je šolska zgradba s svojo osrednjo avlo prostor večine kulturnih in izobraževalnih dogodkov, bodisi v organizaciji šole ali krajevnih društev. Sodelujemo s skoraj vsemi krajevnimi organizacijami (gasilsko društvo, kulturno društvo, društvo prijateljev mladine, krajevni odbor Zveze borcev, krajevna skupnost, društvo upokojencev), a se ne zapiramo samo v svoj kraj, temveč smo odprti tudi za širše družbeno okolje: sodelovanje z našim ustanoviteljem, Občino Grosuplje, Zvezo športnih organizacij Grosuplje, z vrtcem, Mestno knjižnico Grosuplje, z vsemi organizatorji po Sloveniji, s katerimi izvajamo različne projekte, naravoslovne taborne, šolo v naravi, se odzovemo na njihove natečaje različnih tematik itd.

Razstava - Šmarska šola skozi čas, sept. 2017

Nisem pa v knjigi zbrala podatkov o izjemnih rezultatih učencev šmarske šole na športnem področju in rezultatov s tekmovanj iz znanja različnih predmetov, s katerimi bi se lahko pohvalili, saj jih je bilo zelo veliko.

Viri:

Glavni, nepogrešljiv vir je bila **Šolska kronika**. V arhivu šole je shranjena kronika od leta 1950. Opomba v kroniki št. 1 navaja, da je obstajala šolska kronika od leta 1887, kar s podpisom potrjujeta učiteljici Cvetka Vilar in Jožica Jagodic, ki sta jo prebrali v letu 1952. To pa pomeni, da je bila verjetno izgubljena v času selitve v novo šolsko zgradbo.

Drugi viri:

ŠMARSKA KNJIGA, ki je izšla leta 2007 ob 500-letnici šolstva v Šmarju: Tatjana Hojan (Šmarska šola v Avsto-Ogrski in Kraljevini Jugoslaviji, 1869–1945), Olga Meglen (Šmarska šola v socialistični Jugoslaviji in samostojni Sloveniji, 1945–2004).

ZAPISNIKI in drugi pisni viri na šoli, slikovno gradivo šole, časopisni članki, nekaj pa tudi moj spomin, saj sem s šmarsko šolo povezana že več kot 50 let.

OSNOVNA ŠOLA ZAGRADEC NA SAMOSTOJNI POTI

Barbara Maver*

Septembra 2021 je začela delovati samostojna Osnova šola Zagradec, ki ima sicer dolgo zgodovino vzgojno-izobraževalnega dela, saj začetki šolstva v Zagradcu segajo v leto 1852. Zadnjih 56 let je zagraška šola delovala kot podružnična šola Osnovne šole Stična. Zaradi večanja števila prebivalstva v občini Ivančna Gorica se je pokazala potreba najprej po izgradnji nove šole za devetletni šolski program in nato še po oddelitvi podružnične šole in vzpostavitvi samostojne Osnovne šole Zagradec s podružnicama na Krki in v Ambrusu. V prvem šolskem letu samostojne poti Osnovno šolo Zagradec obiskuje 347 učencev v 21 oddelkih, pod njeno streho pa domuje tudi Vrtec Ivančna Gorica, enota Sonček.

Oddelitveni postopek

Osnovno šolo Zagradec je ustanovil Občinski svet Občine Ivančna Gorica, ki je 21. 12. 2020 sprejel Odlok o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovna šola Zagradec s podružnicama Ambrus in Krka. V veljavo je stopil 15. 1. 2021, občinski svet je za vršilko dolžnosti 13. 3. 2021 imenoval Barbaro Maver.

Začeli smo lahko s postopkom ustanovitve samostojne Osnovne šole Zagradec s podružnicama v Ambrusu in na Krki. Šola je bila 6. 5. 2021 vpisana v sodni register, dne 7. 9. 2021 pa v razvid veljavnih programov na področju vzgoje in izobraževanja. S 1. 9. 2021 je bilo z OŠ Stična premeščenih 45 strokovnih delavcev.

Dne 30. 8. 2021 sta šoli sklenili Pogodbo o delitvi premoženja in upravljanja, s katero so se prenesle dejavnost, pravice, obveznosti, oprema in sredstva z OŠ Stična, ki jih je za svoje delovanje uporabljala oziroma so nastale in bile pridobljene v zvezi z delovanjem podružničnih šol Zagradec, Ambrus in Krka.

Pogodba je določila:

- prenos nepremičnin in pripadajoče opreme,
- prenos delavcev, ki so bili zaposleni za nedoločen čas in so na dan 31. 8. 2021 svoje delo opravljali na podružničnih šolah Zagradec, Ambrus in Krka oziroma na OŠ Stična,
- prenos podatkov o učencih in njihovih starših,
- prenos upravljanja in informacij, ki se nanašajo na poslovanje in pedagoški proces,
- prenos šolske dokumentacije.

Delitveno bilanco, izdelano na dan 31. 8. 2021, smo na OŠ Zagradec prejeli 22. 10. 2021.

Šola v 4 mesecih delovanja 2021 ni imela likvidnostnih težav, pri finančnem poslovanju je uspešno skrbela za uravnoveženost med prihodki in odhodki.

V sodelovanju z Občino Ivančna Gorica smo 23. 10. 2021 izvedli slovesno prireditev ob začetku delovanja samostojne osnovne šole, ki sta jo s svoji obiskom počastila slavnostna govornika župan Dušan Strnad in ministrica za šolstvo dr. Simona Kustec.

---

*Barbara Maver, ravnateljica OŠ Zagradec

Na poti k novi šolski stavbi

Načrt, da se v dolini reke Krke zgradi devetletno šolo, ki jo bodo obiskovali učenci iz podružničnih šol Zagradec, Ambrus in Krka, je potrdil Občinski svet Občine Ivančna Gorica v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, lokacija v Zagradcu pa je bila potrjena leta 2000. V letu 2003 je bil pridobljen del zemljišča, kjer je bila načrtovana večja šola. V letu 2011 je bil izdelan idejni projekt za preureditev šole za devetletni pouk. V letu 2012 je bil narejen preliminarni pregled in strokovno mnenje k dozidavi, rekonstrukciji in preureditvi podružnične šole v Zagradcu, ki je pokazal, da je obnova obstoječega objekta neracionalna. V decembru 2013 se je porušilo staro šolsko poslopje, v maju 2014 je bil položen temeljni kamen in začela se je gradnja novega šolskega objekta. Junija 2015 so slovesno odprli novo devetletno podružnično šolo in vrtec, pouk pa se je v novi šoli začel 1. septembra 2015.

Celotni gabarit šole je cca 65 x 57 m, znotraj njega pa se nahaja tudi manjši notranji atrij.

Objekt je po višini razdeljen na 4 etaže:

- v kleti so kotlovnica in pomožni prostori, 1 učilnica, skupaj 412 m²;
- v pritličju so vrtec, razredna stopnja, jedilnica s kuhinjo in telovadnica, skupaj 2213 m²;
- v 1. nadstropju je predmetna stopnja, zbornica in knjižnica z učilnico, skupaj 1285 m²;
- v 2. nadstropju je strojnica s klimati, skupaj 238 m².

Celotna šola tako obsega 4147 m² neto notranjih prostorov. Šola je v celoti prilagojena zahtevam za zagotavljanje neoviranega dostopa in omogoča vsem gibalno oviranim rabo vseh šolskih prostorov, saj etaže med seboj povezuje dvigalo.

V šolo je vgrajeno kakovostno stavbno pohoštvo, ki skupaj za dobro izolirano fasado in streho omogoča racionalno rabo energije.

Celoten objekt se ogreva na lesne sekance, kar je skladno z današnjimi zahtevami o rabi obnovljivih virov. Ogrevanje šole je urejeno preko radiatorjev. V šolo je vgrajen sistem prisilnega prezračevanja z rekuperacijo.

Zunanje namenske površine obsegajo površino otroškega igrišča v izmeri 660 m² in športnega igrišča v obsegu 1150 m², skupaj 1810 m².

Pogled na novo šolsko zgradbo. (Foto: Nejc Travnik)

Pogled v preteklost

V bližini Korinja je potekala trgovska pot proti morju. Odkritih je bilo več prazgodovinskih ostalin, ki potrjujejo, da je bilo območje naseljeno že zelo zgodaj in v več obdobjih. Najstarejše najdbe na tem območju datirajo v obdobje med 4000 in 2300 pr. n. št. Tudi v obdobju rimskega imperija je skozi to območje potekala rimska cesta, ki je na nekaterih mestih še vedno ohranjena. Zagradec je kot kraj omenjen v listini že sredi 13. stoletja, v kateri se omenjata grad (gradič) in vas (današnji Zagradec). Vse od 16. do 19. stoletja je bilo dejavno fužinarstvo, vodna sila Krka pa je omogočila tudi razvoj mlinarstva. Leta 1921 pa so z izgradnjo elektrarne v Zagradcu začeli s pridobivanjem električne energije.

Kronologija šolstva v Zagradcu

Leto 1852: šola je cerkvena enorazrednica.

Leto 1864: šola je še vedno cerkvena, pouk poteka v pritlični mežnariji.

Leto 1873: mežnarija je bila prenovljena v šolsko poslopje, enorazrednica.

Leto 1909: uvedena je ponavljalna šola brez nedeljskih tečajev.

Leto 1912/1913: ustanovljena je dvorazrednica.

Leto 1919: s 1. januarjem so v novi državi SHS ljudske šole podržavili, tudi šolo v Zagradcu, učitelji so postali državni uradniki.

Leto 1925: šola postane trirazrednica.

Leto 1933: šola postane štirirazrednica.

Leto 1941/1942: šola postane šestrazredna. Občasno dela v Andrejkatovem mlinu na desnem bregu Krke.

Leto 1945: šola postane petrazredna z 220 učenci in s tremi učitelji.

Leto 1958: nekaj učencev se prešola v 5. razred v Stično, na nižjo gimnazijo Stična.

Leto 1960: pouk obiskuje 100 učencev od 1. do 8. razreda.

Od leta 1962 do 1965: šola v Zagradcu postane podružnica šole v Ambrusu.

Šolsko leto 1964/1965: šola postane podružnica Osnovne šole Stična. Po končanem 4. razredu se učenci vozijo na centralno šolo v Stično – v samostan; učenci 6., 7., 8. razreda so obiskovali šolo na Krki.

Leto 1967: v Zagradcu se je začela gradnja nove šole.

Leto 1968: zgrajena je nova šola v Zagradcu. Odprtje šole – 20. julij 1968.

Od leta 1980: v Zagradcu začne delovati tudi mala šola.

Leto 1981/1982: učenci od 5. do 8. razreda iz Zagradca so začeli hoditi v novo šolo v Ivančni Gorici, v Šolski center Josipa Jurčiča.

od leta 1996/1997: na šoli delujejo 4 samostojni oddelki od 1. do 4. razreda.

Leto 1998: Občina Ivančna Gorica postane ustanoviteljica javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda OŠ Stična. V njeno sestavo sodi tudi Podružnična šola v Zagradcu.

Leto 2003/2004: uvedba 9-letne šole v Zagradcu.

Leto 2013/2014: začetek gradnje nove šole; pouk poteka v Šolskem centru Josipa Jurčiča.

Leto 2015/2016: pričetek pouka v novi šoli, in sicer od 1. do 9. razreda. Šolski okoliš ostane enak. Pridružijo se še učenci od 6. razreda dalje.

Od 1. 9. 2021: Oddelitev od Osnovne šole Stična. Začetek samostojnega delovanja Osnovne šole Zagradec s podružnicama v Ambrusu in na Krki. Šola ima 21 oddelkov s 347 učenci. Šolski okoliš ostaja isti.

Šolski okoliš Osnovne šole Zagradec

Šolski okoliš opredeljuje Odlok o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovna šola Zagradec (Ur. list RS, št. 6/2021 z dne 15. 1. 2021).

V šolski okoliš Osnovne šole Zagradec sodijo naselja:

Matična šola Zagradec: Breg pri Zagradcu, Češnjice pri Zagradcu, Dečja vas pri Zagradcu, Fužina, Gabrovka pri Zagradcu, Grintovec, Kitni Vrh, Kuželjevec, Male Rebrce, Malo Globoko, Marinča vas, Tolčane, Valična vas, Velike Rebrce, Veliko Globoko, Zagradec.

OŠ Zagradec program osnovnošolskega izobraževanja od 5. do 9. razreda izvaja še za učence PŠ Krka in od 6. razreda dalje za učence PŠ Ambrus.

Podružnična šola Ambrus: Ambrus, Bakrc, Brezovi Dol, Kal, Kamni Vrh pri Ambrusu, Primča vas, Višnje.

Podružnična šola Krka: Gabrovčec, Gradiček, Krka, Krška vas, Laze nad Krko, Male Lese, Mali Korinj, Podbukovje, Ravni Dol, Trebnja Gorica, Velike Lese, Veliki Korinj, Znojile pri Krki.

Število učencev in oddelkov Osnovne šole Zagradec v šolskem letu 2021/2022

RAZRED	MATIČNA ŠOLA	AMBRUS	KRKA	SKUPAJ
1.	9	9	14	32
2.	18	7	24	49
3.	16	8	13	37
4.	20	7	13	40
5.	32	1		33
1.–5.	95	32	64	191
6.	42			42
7.	40			40
8.	40			40
9.	34			34
6.–9.	156			156
1.–9.	251	32	64	347

Število oddelkov na matični šoli	14	
Število oddelkov na ostalih podružnicah	7	2 kombinirana oddelka
Število oddelkov podaljšanega bivanja	3,88	MŠ, Ambrus, Zagradec, Krka
Število vseh oddelkov OŠ ZAGRADEC	24,88	
Število skupin jutranjega varstva	3	MŠ, Ambrus, Krka

Kadrovska struktura

ŠTEVILO ZAPOSLENIH DELAVCEV NA DAN 31. 12. 2021	
strokovni delavci	46
administrativno-računovodski delavci	2
tehnični delavci	17
SKUPNO ŠTEVILO ZAPOSLENIH	65

Zaključek

Začetek delovanja samostojne šole v Zagradcu je močno zaznamovala epidemija covid-19. Z namenom preprečevanja širjenja okužb smo dnevno prejemali številne okrožnice MIZŠ in NIJZ, kar je zahtevalo nenehno prilagajanje vzgojno-izobraževalnega procesa in ukrepov za zajezitev širjenja covid-19. Okužbe niso prizanesle ne šolarjem ne delavcem šole. Številne karantene oddelkov, samoizolacije in karantene zaposlenih so posegle v vsakodnevno šolsko rutino. Pouk je v času karanten po oddelkih potekal na daljavo preko spletnih učilnic in spletnega orodja Teams. Potrebno je bilo iskanje visoko rizičnih kontaktov, obveščanje NIJZ, obveščanje MIZŠ, staršev in zaposlenih. Da je pouk lahko nemoteno tekkel, je bilo potrebno veliko ur nadomeščanj zaposlenih. Poleg pouka v oddelkih mehurčkov, razkuževanja, zračenja, medosebne razdalje 1,5 metra, je bila ves čas vzgojno-izobraževalnega procesa, razen pri pouku športa, obvezna uporaba zaščitnih mask. Vsem tem ukrepom se je pridružilo še samotestiranje, ki je potekalo trikrat tedensko.

Kljub vsem ukrepom in prilagoditvam, ki jih je prinesla epidemija, ni odstopanj v realizaciji pouka.

Je pa epidemija in njena korona kriza globoko zarezala v naše šolarje. Opaziti je več osebnih stisk, težav, odtujenosti, nestrpnosti ... Šolska svetovalna služba opravlja razgovore z otroki in njihovimi starši ter po potrebi seznanja tudi zunanje institucije.

Samostojna Osnovna šola Zagradec ima priložnost in vse danosti, da prispeva h kulturnemu, vzgojno-izobraževalnemu in športnemu razvoju kraja, ima priložnost za razvoj, osebno rast in napredek življenjskega okolja. Sledili bomo tradiciji, ohranjali naravno in kulturno dediščino ter z ustvarjalnostjo, spoštovanjem in ponosom postavili temelje prihodnosti.

Literatura:

Kastelic, Z., Livk, M., Piškur, M., Klemenčič, Š.: Stoji učilna zidana ... Ob 30-letnici šole v Zagradcu. Raziskovalni projekt. Osnovna šola Stična, v Ivančni Gorici, 1998.

Kastelic, Z.: Podružnična šola Zagradec. Ob odprtju nove šole. Osnovna šola Stična, v Ivančni Gorici, 2015.

ZAČETKI TURIZMA V VIŠNJI GORI

Franc Godeša*

Višnja Gora, mesto od leta 1478, je bila vsa nadaljnja stoletja in v prvih povojnih letih do pred nekaj desetletij edino mesto med Ljubljano in Novim mestom. Skozi mesto je vodila cesta od Karlovca do Ljubljane, ki so jo uporabljali tovorniki in pešci, odvisno od vojnih in mirnih razmer v fevdalnem in meščanskem času. Leta 1894, ko je pod Višnjo Goro stekla dolenska železnica, se je promet skozi mesto sicer zmanjšal, še vedno pa so po cesti skozi mesto vozili vozovi s konjskimi vpregami in hodili pešci (vsi niso imeli denarja za vožnjo z vlakom). V času med prvo in drugo svetovno vojno pa se je po tej, takrat imenovani državni cesti (sicer makadamski), začel odvijati tudi avtomobilski promet.

Bolj za tujske (turistične) kot za domače potrebe je bilo tedaj, med letoma 1919 in 1941, v mestu 7 gostiln, 3 trgovine, v dolini pod mestom pa še tri gostilne in dve trgovini. Domala v vsaki hiši je delovala kakšna obrtna delavnica in mesto je imelo letno 11 kramarsko-živinskih sejmov. Razen obrtništva je bilo v mestu tudi več uradov: okrajno sodišče, davčni urad, notariat, odvetništvo, žandarmerija in osnovna šola. Številni uradniki in učitelji, ki so z družinami živeli v Višnji Gori, so se udeleževali na kulturnem in telovadnem področju in dajali intelektualni utrip mestu. V sokolskem domu, ki je bil leta 1943 ob bombardiranju porušen, je delovalo telovadno društvo »Sokol«, pri Fari pa društvo »Orel« in kasneje Slovensko katoliško društvo s pevskim zborom, igralsko skupino in godbo na pihala.

Obrtniki, zlasti gostinci in trgovci, so v želji, da privabijo čim več tujcev in s tem povečajo promet, začeli izdajati razglednice Višnje Gore.

*Franc Godeša, upokojeni pravnik in politik, častni član TD Višnja Gora, Poljanski nasip 32, 1000 Ljubljana

Na razglednicah so bile upodobljene tudi njihove gostilne in trgovine (številne so objavljene v knjigi Višnja Gora – 540-letnica mestnih pravic). Te razglednice lahko štejejo kot začetek turistične propagande za mesto Višnjo Goro.

Nadaljnji korak za propagiranje Višnje Gore in s tem tudi turizma pa je predstavljala brošura: »Mesto Višnja Gora, ob 450-letnici«, ki jo je izdalo in založilo leta 1928 Gasilno društvo Višnja Gora.

V brošuri je opisana predvsem zgodovina Višnje Gore in takratne gospodarske in družbene razmere, pohvaljena sta višnjegorska природа in zrak, zato naj bi se za Višnjo Goro začeli zanimati tudi tujci. V njej je naslovljen tudi poziv »merodajnim faktorjem«, naj se zbudijo iz polževega spanja ter zamenjajo vlogo polža z »orient ekspresom«. Ta poziv je naletel na odprta ušesa in tako je že naslednje leto, leta 1929, prišlo do ustanovitve turističnega društva.

Poleg omenjene brošure je k temu pripomogla tudi velika svečanost »ob 450-letnici ustanovite mesta Višnje Gore in 800-letnici Starega gradu, ki se je odvijala na naravni planoti na vzhodni strani pod gradom. Na leseni tribuni so nastopali govorniki, igrala je godba na pihala, ki je že na železniški postaji pričakala goste, ki so se pripeljali z vlakom. Grad je bil ob tem osvetljen z veliko številko 800 (danes ga po 93 letih še nismo mogli osvetliti). Tako brošuro kot svečanost na gradu je tedaj izvedlo Gasilsko društvo Višnja Gora, ki je vključevalo v članstvo, po takratnem običaju, vse gospodarje iz mesta, ter je bilo najbolje organizirano društvo v mestu, tako za potrebe gašenja požarov kot za kulturno-zabavne prireditve.

Razen omenjenih razglednic, ki so jih obiskovalci Višnje Gore pošiljali na različne naslove po Sloveniji, Jugoslaviji in drugam, brošure ob 450-letnici mesta in veličastne prireditve na gradu ob tem jubileju, pa je premik k ustanovitvi turistične organizacije prispevalo tudi smučanje v Višnji Gori.

Iz knjige »Zapiski iz življenja dr. Josipa Rusa«, ki jo je maja 1992 napisal njegov sin dr. Veljko Rus, izhaja, da se je smučanje v Višnji Gori začelo v zimi 1928/29. Dr. Josip Rus je kot sodnik Okrajnega sodišča v Višnji Gori prišel v Višnjo Goro z družino junija 1928. Prva zima, ki jo je doživel v Višnji Gori, je bila dolga in huda. Smučanja ga je učil Edo Turnher, ki je bil takrat učitelj na Osnovni šoli v Višnji Gori, ter se je smučanja naučil med službovanjem redne vojske Kraljevine Jugoslavije. Smučali so kar na Farovškem hribu, med drugimi tudi ing. Ludvik Fedran s Hudega in Jože Zupančič, po rodu Selanov iz Zavrtač. Prav Jože Zupančič jim je že naslednje leto odkril smučarske terene, primerne predvsem za turno smučanje v Zavrtačah in pri sv. Duhu. On je temu območju tudi dal ime Polževo, ki ga ima še danes. Kot novinar in urednik »Slovenskega naroda« v Ljubljani je tudi objavljaj članke v časopisih, v katerih je opisoval smučanje v Višnji Gori in njen turistični razvoj in s tem vabil Ljubljance v Višnjo Goro in na Polževo.

Bil je tudi med glavnimi pobudniki in organizatorji za zgraditev doma na Polževem. Glede na službeni položaj, ki ga je v Ljubljani zasedal, je imel tudi možnost za lobiranje za finančna sredstva za gradnjo doma pri ljubljanskih veletrgovcih in podjetnikih ter pri takratnih organizacijah turizma na Slovenskem. Smučarski dom na Polževem je bil zgrajen leta 1934 in 6. januarja 1935 ga je blagoslovil takratni škof dr. Gregorij Rožman. Med II. svetovno vojno so 7. julija 1942 dom Italijani požgali, kot tudi zasebno gostišče, ki je bilo takrat na južni strani pod cerkvijo sv. Duha.

Brošura, ki vabi turiste.

Zanimiv je zapis v Kroniki Župnije Višnje Gore, ki jo je takrat pisal župnik g. Franc Vidmar. V njej med drugim piše, da je z vlakom, s katerim se je pripeljal škof, istočasno prispelo nad 200 Ljubljančanov. Naslednjo nedeljo, 13. januarja, pa je pripeljal vlak z dvema strojema nad 600 smučarjev. V kroniki je tudi zapisano, da je bilo tedaj v Višnji Gori 30 cm snega, na Gorenjskem pa samo 5 cm, zato so smučarji v tolikšnem številu prišli v Višnjo Goro.

Razglednice, propagandno gradivo in proslava ob 450-letnici mesta Višnje Gore, smučanje na Polževem in članki Jožeta Zupančiča v časopisih so nedvomno prispevali, da je bilo leta 1929 ustanovljeno Tujsko-prometno in olupševalno društvo v Višnji Gori, ki je nato delovalo do začetka II. svetovne vojne. Leta 1934 pa je bil ustanovljen tudi Smučarski klub »Polž«.

Največji dosežek Turističnega društva je bila izgradnja kopališča v Višnji Gori, ki je bilo 11. julija 1937 slavnostno odprto. Takšnega kopališča tedaj ni bilo vse od Ljubljane do Novega mesta. Celo zagrebški »Vestnik« je pisal, da ima »mali gradič« Višnja Gora olimpijski bazen, kakršnega Zagreb, kot »veliki in glavni grad Hrvatske« nima. Tedaj imenovano Tujsko-prometno društvo Višnja Gora in SK Polž sta leta 1937 z Zvezo za tujski promet v Sloveniji - Putnik Ljubljana izdala turistični prospekt v slovenskem, hrvaškem in nemškem jeziku. V njem so fotografije Višnje Gore s kopališčem, slapom Kosce in naravnim parkom Baronova planota (danes v celoti zazidano in brez Codellijevega gradu), nadalje Polževo in smučišča pod sv. Duhom.

Druga svetovna vojna je razen vseh življenjskih težav, ki jih prinaša vojna, zaustavila tudi razvoj turizma, ki je v Višnji Gori v letih pred vojno lepo napredoval. Kopališče je v prvem letu italijanske okupacije še delovalo. Interesanten je podatek, naveden v knjigi "V navzkrižnem ognju" Milene Vrenčur in Ivana Križnarja (Knjižnica OF, Ljubljana 1997), da so se poleti 1941 srečevali pri kopanju člani OF iz Višnje Gore, ki so razpravljali o sodelovanju pri upor. V kasnejših vojnih letih kopališče ni več delovalo. V jeseni 1943, potem ko je bila Višnja Gora 22. septembra 1943 bombardirana, so Višnjanje tudi razkrili opeko s kopaliških kabin ter z njo prekrili poškodovane strehe hiš.

Po koncu II. svetovne vojne sta bili aktualni paroli "Vse za obnovo domovine" in "Zdrav duh v zdravem telesu". Prednost je imela obnova in izgradnja tovarn, stanovanjskih hiš, šol, športni objekti pa so prišli na vrsto šele v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Razen dela je bila propagirana tudi fizikultura. Tako je bilo leta 1949 ustanovljeno Telovadno društvo "Polž" kot sestavni del Okrajnega telovadnega društva Grosuplje, kjer je bil tedaj sedež Okraja Grosuplje. V društvu je delovalo več sekcij, in sicer plavalna, smučarska in lahkootletska. Glavna športna dejavnost je potekala na Kopališču v Višnji Gori, ki je bilo

zapuščeno in ga je bilo potrebno obnoviti. Obstaja še dokumentacija o udarniškem delu, predvsem mladine pri teh delih v času, ko je bil gospodar Kopališča Krajevni ljudski odbor Višnja Gora. Kopališče tedaj ni bilo odprto za javnost, člani plavalne sekcije Telovadnega društva pa so oskrbovali bazen in omogočili, da se je marsikateri Višnjan naučil plavati, prirejali pa so tudi plavalne tekme z ljubljanskimi plavalnimi klubi. Pogorišče doma na Polževem pa je v tem času samevalo. Na pobudo, predvsem Planinske zveze Slovenije in Planinske zveze Ljubljana, oblastnih organov Občine Grosuplje in tudi predvojnih športnih delavcev iz Višnje Gore Eda Turnherja, Iveta Krevsa in Jožeta Zupančiča je bil leta 1953 zgrajen Hotel Polževo.

Kot že ime samo pove, to ni bil več športni oziroma smučarski ali planinski objekt ter ni pripadal nekdanjemu Smučarskemu klubu "Polž" iz Višnje Gore ali nekdanjemu Turističnemu društvu Višnja Gora, ki je sicer v tem povojnem času še mirovalo. Do njegove ponovne oživitve je prišlo šele proti koncu 50. let, ko mu je Krajevni ljudski odbor Višnja Gora predal v upravljanje kopališče v Višnji Gori.

Viri:

- Brošure obletnic mesta Višnja Gora 1926; 1998; 2008; 2018,
- Zapiski iz življenja Josipa Rusa, 1992,
- Knjiga: Gospa Mihaela iz Višnje Gore, 2011,
- Kronika Župnije Višnjegorske,
- Program razvoja turizma v Občini Grosuplje, maj 1970,
- Lastni arhiv.

NESREČNI KONEC OSEMENJEVALCA KRAVE:

Sodni proces zaradi sodomije pred deželskim sodiščem v Višnji Gori leta 1679

Boris Golec*

Zločin in kazen

Smrtna kazen je bila do pravosodnih reform cesarja Jožefa II. v osemdesetih letih 18. stoletja nekaj zelo običajnega, tako rekoč vsakdanjega.¹ Sodišča so jo izrekala tudi za dejanja, ki jih ima danes komajda kdo za neobičajna, denimo zaradi homoseksualnih spolnih odnosov. Mimogrede, najstarejša ohranjena razglasitev kazenske sodbe v slovenskem jeziku se nanaša prav na prepovedano ljubezen dveh moških iz okolice Hrastovca v Slovenskih goricah leta 1749.² Tudi javne izvršitve smrtnih obsodb so bile povsem navaden dogodek, za sodobnike kakor kakšen letni sejem, le da se niso odvijale po vnaprej določenem koledarju, ampak po potrebi. V sodobnem času bi jih lahko primerjali s tombolami, pomembnimi nogometnimi tekmami ali z gostovanji cirkusa. Bile so odprte za vse, vključno z otroki, praviloma množično obiskane, veliki spektakli, kjer se je pilo, jedlo in veselilo, za spomin na dogodek pa so udeleženci lahko odnesli še kakšno podobico. Morišč, kjer so sodbe izvrševali, je bilo na slovenskih tleh več kot sto, samo na Kranjskem okoli 50, toliko kot je obstajalo deželskih sodišč, tj. kazenskih sodišč za nepriviligirano prebivalstvo. Tega so sestavljali vsi podložniki in mestni živelj, skupaj več kot 95 % prebivalstva, medtem ko so maloštevilno privilegirano prebivalstvo sestavljali plemiči, duhovniki, redovniki in uradniki. Deželska sodišča niso bila v pristojnosti države – sodstvo je namreč doživelo prvo podržavljenje pod Francozi v času Ilirskih provinc (1812), popolnega pa šele leta 1850 – ampak so jih po pooblastilu vladarja dežele, deželnega kneza, upravljala večja zemljiška gospodstva, nekatera mesta in samostani. Imela so natanko določeno ozemlje, na terenu zaznamovano z mejniki oziroma mejnimi znamenji, v njihov delokrog pa so spadala vsa težja kazniva dejanja, ki so jih na njihovem ozemlju zagrešili navadni, nepriviligirani ljudje. Pri tem ni bilo pomembno, pod katerega zemljiškega gospoda je spadal obtoženi. Vsi podložniki, ne glede na pripadnost zemljiškemu gospodom, so bili namreč v primeru težjih kaznivih dejanj podsodni deželskemu sodišču, na katerega sodnem območju so živeli oziroma storili kaznivo dejanje. Drugače je bilo s patrimonialnim sodstvom za manjše kazenske in za civilne zadeve podložnikov. Te so sodile v delokrog dotičnega zemljiškega gospoda, čigar podložnik je bila tožena oseba. Podložniki istega gospoda pa največkrat niso bili naseljeni strnjeno, ampak pomešano s podložniki drugih gospodov. V kakšni vasi je tako lahko vsak podložnik pripadal drugemu gospodu.³ Deželska sodišča so takšne delitve presejala, saj so imela pristojnost nad zaokroženim ozemljem, tako kakor današnja sodišča vseh stopenj.

Kaj je bilo deželsko sodišče Višnja Gora?

Takšno deželsko sodišče je od srednjega veka upravljalo tudi zemljiško gospodstvo Višnja Gora, ki je imelo do začetka sedemdesetih let 18. stoletja sedež na Starem gradu, odtlej pa v novozgrajeni graščini blizu zgornjih vrat višnjegorskega mesta. Vsakokratni lastnik gospodstva je obenem opravljal funkcijo

* Boris Golec, red. prof. dr., ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, Ljubljana

¹ Prim. Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev od naselitve do zloma stare Jugoslavije*, Ljubljana: Slovenska matica, 1961, str. 402–403.

² Boris Golec, Slovenščina pred kazenskimi sodišči v zgodnjem novem veku, *Acta Histriae* 24 (2016), št. 1, str. 150–157.

³ Prim. Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*, str. 211–213; Sergij Vilfan, Soseske in druge podeželske skupnosti, v: Pavle Blaznik (ur.) et al., *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog. II. zvezek. Družbena razmerja in gibanja*, Ljubljana: SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, 1980, str. 60–64.

predstojnika deželjskega sodišča, imenovanega deželskosodni gospod. Ker pa lastniki gospostev pogosto niso prebivali v svojih gradovih oziroma so imeli lahko več gradov in gospostev, praviloma niso sodili sami, ampak jih je v vlogi deželjskega sodnika nadomeščal vsakokratni upravitelj gospostva, pri katerem je bil sedež deželjskega sodišča.

Višnjegorsko deželjsko sodišče se je uvrščalo med večja na Kranjskem. Na jugu je najdlje segalo čez Krko do Suhe krajine, na vzhodu se je končalo pred Trebnjim, na severu je njegova meja tekla po Savi, na zahodu pa je segala skoraj do Šmarja. Obdajalo ga je osem deželskih sodišč ali t. i. riht: na zahodu je mejilo na ljubljansko sodišče ter imelo mejo s turjaškim in čušperškim sodiščem, na jugu in vzhodu so ga obdajala deželjska sodišča Žužemberk, Otočec in Slatna (pri Litiji), na severu pa je po Savi mejilo na deželjski sodišči Ponoviče in Križ pri Komendi.⁴ Vsako leto spomladi so gosposčinski ljudje obhodili in zaznamovali njegove meje. Za višnjegorsko deželjsko sodišče se je ohranil opis meja iz časa po letu 1661 (v besedilu je namreč mimogrede omenjena ta letnica), eden redkih in najstarejših tovrstnih dokumentov v slovenskem jeziku. Posebej zanimiv je zato, ker vsebuje prvo znano slovensko omembo kazenske sodbe pred deželskim sodiščem. Na odseku južne meje sodišča je bila ena od mejnih točk Platnarjev mlin na Krki. Da bi bilo bolj jasno, za kateri mlin gre, so v opisu dodali podatek o dogodku, ki si ga je bilo lahko zapomniti: »Platnarjov malen vunkrej Krke, kateriga žena je tega leta, kir se je pisalo 1661, zavol kerbánja od višenske rihte za en par volov štrafana bla.« Kerbánje oziroma kurbanje je v nemški različici istega opisa deželskosodnih meja izraženo kot zakonolom, za katerega pa slovenščina tedaj še ni poznala drugega izraza od tega, ki ima danes slabšalni pridih – kurbanje. Nezvesti mlinarici je bila torej pred deželskim sodiščem Višnja Gora naložena visoka kazen, plačilo dveh volov.⁵ Tovrstne delikte je višnjegorsko deželjsko sodišče, v tedanjem jeziku imenovano višenjska rihta, obravnavalo do začetka 19. stoletja, do ukinitve v času francoske zasedbe leta 1812.⁶ Če pa je šlo za kaznivo dejanje, za katerega je bila po tedanji zakonodaji – po t. i. deželskosodnih redih – zagrožena smrtna kazen, je deželjsko sodišče izvedlo le zaslišanje storilcev, proces pa je do vključno izreka in izvršitve kazni vodil deželnoknežji oziroma cesarski krvni sodnik iz Ljubljane. Ta je imel pristojnost nad vsemi deželskimi sodišči v vojvodini Kranjski, razen nad tistimi štirimi, ki so veljala za privilegirana in so premogla lastnega krvnega sodnika s pravniško izobrazbo, denimo sodišče mesta Ljubljana.⁷ Višnjegorski gosposčinski upravitelj je torej kot deželskosodni gospod moral vsakič, ko je šlo za najtežje delikte, povabiti na sojenje deželnega krvnega sodnika in temu prepustiti sodniško palico. Iz urbarja gospostva Višnja Gora iz leta 1578 vemo, da so za prisednike t. i. krvnih pravnih, ki jih je vodil cesarski krvni sodnik iz Ljubljane, vabili predstavnike domačega mesta Višnja Gora ter može iz obeh trgov na tleh višnjegorskega sodišča, iz male Litije in iz ugašajočega trga Šentvid pri Stični.⁸ Če se je sojenje končalo z izrekom smrtne kazni, je obsojenec ali obsojenka končal na vislicah (gavgah), katerih lokacijo v gozdu Peščenik pri odcepu ceste za Spodnje Brezovo vsaj stari Višnjani poznajo še danes.⁹ Vislice so torej stale ob stari glavni cesti proti Ljubljani, kjer so obsojenci viseli ali bili drugače izpostavljeni v poduk vsem mimoidočim. Na tem mestu so jim tudi sekali glave in trupla sežigali. Obsojenci torej niso imeli krščanskega pokopa, pa tudi njihovih smrti do osemdesetih let 18. stoletja niso vpisovali v župnijske mrliške matične knjige, v konkretnem primeru v mrliške matice višnjegorske župnije.

⁴ Erläuterungen zum historischen Atlas der Österreichischen Alpenländer. I. Abteilung. Die Landgerichtskarte, 4. Teil: Kärnten, Krain, Görz und Triest. Wien: Adolf Holzhausens Nachfolger, 1929, Blt. 31, 32, 35 in 36.

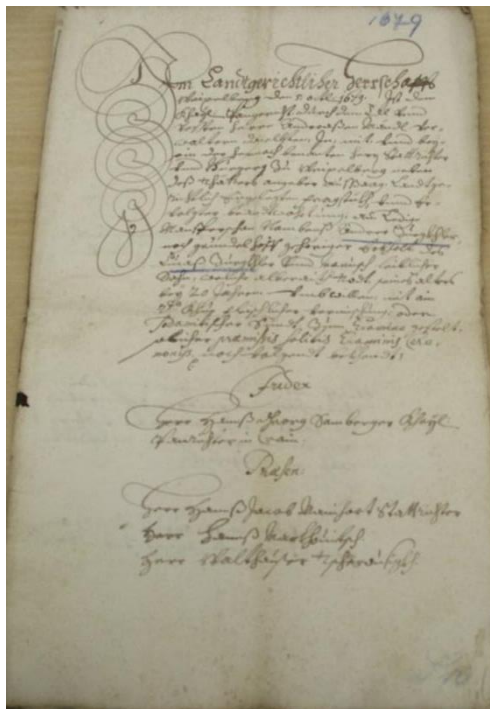
⁵ Boris Golec, Iz zgodovine uradovne slovenščine 17. stoletja. Arhivi 23 (2000), št. 2, str. 152–154; Golec, Slovenščina pred kazenskimi sodišči, str. 149.

⁶ S. Vilfan, Pravna zgodovina Slovencev, str. 380–381.

⁷ Prav tam, str. 213.

⁸ Boris Golec, Šentvid pri Stični – ugasli srednjeveški trg, v: Dušan Štepec in Matej Šteh (ur.), *Šentviško tisočletje: 1000 let župnije Šentvid pri Stični*, Šentvid pri Stični: Župnijski urad, 2017, str. 44.

⁹ Prim. Konrad Črnologar, Aus dem Weichselburger Stadtarchive. Hoch- und Stadtgericht Weichselburg. *Mittheilungen des Musealvereines für Krain* 11 (1898), str. 66–76 (o vislicah str. 68–69).

Prva stran zapisnika krvnosodnega procesa proti Andreju Curklarju.

Sodni proces zaradi sodomije leta 1679

Višnja Gora ima resnično veliko srečo, ko gre za dokumentiranost delovanja deželskega sodišča in njegovih krvnih pravn. V Auerspergovem rodbinskem arhivu, ki ga hrani Avstrijski državni arhiv na Dunaju, se je namreč med gradivom iz gospostva Višnja Gora¹⁰ ohranilo dragoceno sodno gradivo. Gre za deželskosodni protokol iz obdobja 1662–1682, v katerega so vpisovali izvlečke sodnih procesov, vključno s tistimi, kjer je sodil krvni sodnik iz Ljubljane, ter za nekaj izvornikov sodnih zapisnikov iz istega dvajsetletnega časovnega razpona.¹¹ Med temi je najzanimivejši sodni zapisnik procesa, ki se je začel sredi avgusta 1679 z zaslišanjem storilca pred deželskim sodiščem in se končal v začetku oktobra istega leta s sodbo deželnega krvnega sodnika iz Ljubljane ter z izvršitvijo kazni na morišču v Peščeniku. Obsojenec Andrej Curklar je bil rojenjak (podložnik) graščine Grmače pri Litiji in je kot hlapec služil pri višnjegorskem podložniku Janezu Zupančiču v Martinji vasi pri Velikem Gabru, na tleh deželskega sodišča Višnja Gora.¹²

Sodni zapisnik je sestavljen iz dveh zapisnikov, obeh napisanih v nemščini z redkimi latinskimi izrazi in pravnimi frazami. Prvi je konceptni zapisnik treh Curklarjevih zaslišanj pred deželskim sodiščem, ki ga je 21. avgusta 1679 sestavil upravitelj višnjegorskega gospostva Andrej Mandl, drugi pa zapisnik s podpisom in pečatom krvnega sodnika Janeza Jurija Sambergerja in datumom 7. oktober 1679; ta vključuje tudi prepis zapisnika prejšnjih zaslišanj.

V nadaljevanju objavljamo prevod drugega zapisnika, protokola krvne pravde, ki je potekala med 5. in 7. oktobrom 1679. Besedilo je dovolj zgovorno že samo po sebi in ne potrebuje posebnega komentarja. Obdolženi Andrej Curklar je takoj, še v postopku pred deželskim sodnikom med 14. in 19. avgustom,

¹⁰ Grofje Auerspergi so bili lastniki gospostva Višnja Gora od leta 1631 vse do zemljiške odveze leta 1848, ko jim je z izgubo podložnikov ostala graščina (grad) z dominikalno zemljo.

¹¹ Österreichisches Staatsarchiv Wien, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Fürstlich Auespergsches Archiv (ÖStA, HHStA, FFA), A–XI–2, Konv. 1, Weichselberg 1662–1682, Auszug aus den Landgerichtsprotokollen über die anhängigen Kriminalprozesse.

¹² Prav tam, No. 9, Criminal Proceßs über den Andreen Zurkh[II]er.

večkrat priznal spolni odnos s kravo, se s tem izognil torturi, ne pa tudi smrtni kazni, ki jo je za takšno dejanje predvidevala takratna kazenska zakonodaja. Krvni sodnik Samberger mu je slaba dva meseca pozneje sodil skupaj s prisedništvom, ki so ga sestavljali izbrani višnjegorski meščani na čelu z mestnim sodnikom Janezom Jakobom Menhartom. Drugače kot v preteklosti zdaj na višnjegorske krvne pravde niso več vabili prisednikov iz litijskega in šentviškega trga. Obravnavana krvna pravda se je skoraj brez dvoma odvijala v mestu Višnja Gora, najprej za zaprtimi vrati v tamkajšnjem rotovžu – v zapisniku najdemo za to izraz tajno – in v sklepnem delu javno, na trgu. Prizorišča sojenj krvnega sodnika so bila namreč praviloma v mestih in trgih, če je v deželskem sodišču le obstajalo takšno naselje.

Prevod sodnega zapisnika krvne pravde

V slovenskem prevodu, ki se skuša karseda držati duha izvirnika, se zapisnik krvne pravde glasi takole.

»V deželskosodnem gospostvu Višnja Gora je njegov upravitelj plemeniti gospod Andrej Mandl (*Andreas Mändl*) 5. oktobra 1679 v navzočnosti spodaj navedenega gospoda mestnega sodnika in meščanov Višnje Gore cesarskemu krvnemu sodniku skupaj z izjavo storilčevega naznanitelja, predloženim deželskosodnim vprašalnikom in odgovori nanj izročil v zaslišanje (*zum Examine*) samsko moško osebo z imenom Andrej Curklar (*Andree Zurgkhler*), rojenjaka gospostva Grmače, rodnega sina Luke in Maruše Curklar, ki sta oba že pokojna, starega okoli 20 let, in sicer zaradi mesene združitve s kravo ali sodomitskega greha. Ta je v običajnem postopku zaslišanja izpovedal še naslednje.

Sodnik

gospod Janez Jurij (*Hanß Georg*) Samberger, cesarski krvni sodnik na Kranjskem

Navzoči

gospod Janez Jakob Menhart (*Hanß Jacob Mainhart*), mestni sodnik

gospod Janez Markovič (*Hanß Markhouitsch*)

gospod Baltazar Cerovšek (*Walthauser Tscherousigkh*)

gospod Primož Varl (*Primuß Warl*)

Janez Krstnik Zihlerle (*Johan Bap.^{ta} Sicherle*), cesarski krvnosodni pisar

Sledijo

predložene deželskosodne točke zaslišanja storilčevega naznanitelja in zločinčevi odgovori.

Izjava

Kar je o zločincu resnično izpovedal Adam Zupančič (*Adam Suppantschitsch*), gospostvu Višnja Gora pripadajoči, v Martinji vasi stanujoči kajžar.

Prvič, 10. avgusta leta 1679, na praznik sv. Lovrenca, je on [Zupančič] okoli poldneva prišel od Božje službe domov in vprašal ženo, kje je njegova krava. Žena mu je odgovorila, da je najbrž v vasi, nakar jo je šel iskat na dvorišče svojega brata Janeza Zupančiča (*Hanß Suppantschitsch*), podložnika istega gospostva in stanujočega prav tam, a je ni našel. Ko pa je pogledal skozi hlevsko okence, ker je mislil, da je krava morda notri, je videl, kako hlapec njegovega brata Janeza Andrej Curklar, rojenjak Grmač, zganja sodomijo s kravo svojega gospodarja Janeza Zupančiča. Ob tem se je močno zgrozil in se nekoliko umaknil, potem pa še dvakrat pogledal noter, da bi stvar bolje videl, in Curklarja zalotil pri dejanju (*in flagranti*), pri sodomiji. Naslednjega dne, 11. avgusta zjutraj, mu je tudi očital, kaj je počel, in včeraj, tj. 13. avgusta, je on [Curklar] dejanje priznal županu in soseski, ta dva pa sta ga nato danes, 14. avgusta, izročila semkaj v zapor.

14. avgusta sledi prvo zaslihanje brez torture.

1. Prvič, kdo sta njegov oče in mati in ali še živita?

Odgovor: Luka Curklar in Maruša, pripadala sta Grmačam, zdaj pa sta oba pokojna.

2. Koliko je star?

Odgovor: Okoli 20 let.

3. Kako se je vzdrževal?

Odgovor: Tu pa tam je služil.

4. Ali ni res, da je bil v službi pri omenjenem Zupančiču?

Odgovor: Res se je nahajal pri njem.

5. Ali ni res, da je hudodelec Andrej Curklar na praznik sv. Lovrenca pasel dve kravi svojega gospodarja in ju okoli poldne prignal domov?

Odgovor: Da.

6. Ali ni res, da je eno kravo pustil na dvorišču?

Odgovor: Da.

7. Ali ni res, da je drugo kravo peljal v hlev?

Odgovor: Potrjuje to vprašanje tako, da je šla krava sama v hlev, on pa je odšel v lopo, sedel in ni ničesar počel.

8. Hudodelec naj pove, kakšne barve je bila krava.

Odgovor: Bila je rdeča.

9. Kdo je bil v lopi?

Odgovor: Dekla pri dveh otrocih, ki je, ko se je on odpravil v hlev, šla v vas.

10. Ali ni res, da je potem v hlevu počel s kravo sodomijo?

Odgovor: Da.

11. Hudodelec naj pove, kaj ga je navedlo k temu dajanju.

Odgovor: Zdi se mu, kot bi ga v to zavedel nekakšen možic.

12. Kako je to [dejanje] začel?

Odgovor: Kravi je z desno roko dvignil rep, vtaknil moški ud v kravino sramoto in to opravil stoje.

13. Kako je to lahko opravil stoje?

Odgovor: Krava je bila v dolini, on pa je stal na vzpetini.

14. Kako dolgo je to trajalo?

Odgovor: Četrť ure.

15. Kako pogosto je s kravo počenjal sodomijo?

Odgovor: Samo takrat.

16. Kdaj in ob katerem času je to storil?

Odgovor: Na praznik sv. Lovrenca okoli poldneva.

17. Kam je šel po izvršenem grozljivem dejanju?

Odgovor: Šel je spet v lopo in tam našel prej omenjeno deklo.

18. Ali ni res, da je zgoraj omenjeni Adam Zupančič njemu, hudodelcu, dan po sv. Lovrencu, tj. 11. zjutraj, očital izvršeno grozljivo dejanje?

Odgovor: Da.

19. Kaj je hudodelec na to dejal?

Odgovor: Molčal je.

17. avgusta sledi drugo zaslišanje brez torture.

Navzoč: gospod Janez Jurij Colnar (*Hanß Georg Zollner*), mestni svétnik v Višnji Gori.

Omenjeni hudodelec potrđi, da je vse od prve do zadnje točke resnično.

1. Hudodelec naj pove, ali je morda kaj odtujil.

Odgovor: Neko nedeljo je v Trebnjem nekemu kramarju ukradel nož, kar je ta opazil, in mu ga je moral vrniti. Zato je dobil par udarcev po ustih (*Mauelltaschen*).

2. Kaj je še odtujil?

Odgovor: Ne ve za nič drugega.

19. avgusta sledi tretje zaslišanje brez torture.

Potrdi, da je vse od prve do zadnje točke resnično, več kot to pa noče priznati.¹³

Sledi¹⁴ hudodelčeva prostovoljna krvnosodna izpoved po vprašalniku, ki ga je predložil deželskosodni gospod.

1. Prvič, na postavljeno krvnosodno splošno (*in genere*) vprašanje, iz katerega razloga je v zaporu, takoj prizna svoj težki zločin, da je tukaj zaradi mesene združitve s kravo, in potrdi, da je njegova izpoved pred deželskim sodiščem od besede do besede resnična. Nato svoj zločin še pojasni takole: Ko se je okoli sv. Lovrenca letos okrog poldneva v hlevu svojega nekdanjega gospodarja Janeza Zupančiča meseno združil z neprivezano kravo, se je z njo zadržal pri dejanju četrte ure, kar je izdal Adam, hlapec¹⁵ njegovega gospodarja.

2. Izpove, da se je po izvršenem dejanju takoj pokesal in omenjenega Adama prosil, naj ga ne naznani, sam pa se bo greha izpovedal in se spokoril.

3. Nadalje hudodelec izpove, da ga je, preden je storil zločin, nekaj zmotilo in sledil je zli misli, naj to zagreši.

4. Pravi, da je, preden je šel v hlev, dolgo stal pred njim, nato pa ga je spet prevzela ista zla misel, naj stori, kar se je namenil storiti. Nazadnje je šel v hlev in izvršil zgoraj omenjeno združitve.

5. O tem, da krava ni bila privezana, pravi, da ji ni nikoli dajal boljše hrane kakor drugi živini, ampak tudi njej dvakrat na teden sol.

6. Zločinec nadalje pove, da mu je žena Janeza Zupančiča že po izvršenem dejanju povedala, kako je pred časom nek tak zločinec napolnil kravo, ki je nato tudi povrgla. Plod ni bil podoben ne teletu ne človeku, njemu pa se ni zgodilo nič.

7. Nato še pove, da se ni ne pred storjenim slabim dejanjem ne po njem združil z nobeno žensko niti ni nobene spoznal.

Končno, na vprašanje, ali bi, če bi ga prepustili rablju ali zaslišali s torturo, vztrajal pri svojem priznanju, odgovori: »Da, vedno.« S tem se njegova izpoved konča.

Sodba (*Frej Vrthl*)

Ker je ubogi grešnik krivdo in svoj nesrečni zločin sam prostovoljno priznal ne le enkrat, ampak večkrat, je oproščen torture in mu bo s slednjo prizaneseno.

Nato se je ubogi grešnik zaradi svojega strogo kaznivega zločina resnično pokesal, se 6. tega meseca po krščanskem običaju spovedal in bil naslednjega dne, oskrbljen s prečastitim [zakramentom], postavljen pred končno sodišče v bolečo obravnavo.

7. oktobra, na poslednji dan, je bila zločincu po premisleku tako tajno kot javno predočena soglasna sodna odločitev, ki jo je cesarsko krvno sodišče sprejelo v navzočnosti spodaj navedenih gospodov prisednikov.

On [Curklar] je tako na tajnem kot na javnem sojenju potrdil, da je njegov zločin resničen.

Sodnik kot zgoraj [Janez Jurij Samberger, cesarski krvni sodnik na Kranjskem]

¹³ Zapisnik višnjegorskega gosposčinskega upravitelja Andreja Mandla, ki je del istega sodnega spisa, se konča na tem mestu. Datiran je 21. avgusta 1679, ko je bil poslal krvnemu sodniku v Ljubljano v nadaljnjo presojo.

¹⁴ Od tu dalje se zapisnik nanaša na krvno pravdo, ki jo je od 5. do 7. oktobra 1679 vodil krvni sodnik.

¹⁵ Očitno prepisovalska napaka, saj Adam ni bil hlapec, ampak brat Janeza Zupančiča.

Prisedniki¹⁶

gospod Janez Jakob Menhart (*Hanß Jacob Mainhart*), mestni sodnik
 gospod Jakob Perger (*Jacob Perger*)
 gospod Matevž Fabjan (*Mattheuß Fabian*)
 gospod Janez Markovič (*Hanß Markhouitsch*)
 gospod Janez Kastelic (*Hanß Khasteliz*)
 gospod Jurij Šinkovič [Šinkovec] (*Georg Sinkhouitsch*)
 gospod Lovrenc Gravel (*Lorenz Grauel*)
 gospod Primož Šinkovič [Šinkovec] (*Primuß Sinkhouitsch*)
 gospod Baltazar Cerovšek (*Walthauser Tscherousigkh*)
 gospod Matija Rus (*Matthia Ruß*)
 gospod Gregor Cibal [Čebulj] (*Gregor Zibal*)
 gospod Primož Varl (*Primuß Warl*)
 gospod Gašper Kristan (*Casper Christan*)
 Jurij Knap (*Jurÿ Khnapp*)
 Janez Bagatar (*Hanß Wagathar*)
 Jurij Groznik (*Jurÿ Grosnigkh*)
 Janez Krstnik Zihlerle (Johan Bap.^{ta} Sicherle), cesarski krvnosodni pisar

Sodba

Pred sodiščem stoječi zločinec Andrej Curklar je zaradi Bogu in naravi nasprotnega (dokazanega in priznanega) zločina izvršenega sodomitskega greha s kravo, iz milosti soglasno obsojen najprej na smrt s cesarskim mečem na običajnem kraju kaznovanja, nato pa skupaj z živino [kravo], kot tudi s teletom, ki je pozneje iz krave vleklo mleko, na pokončanje z ognjem in sežig v pepel.

Gospostvo Višnja Gora, 7. oktobra 1679.

[pečat] Janez Jurij Samberger, cesarski krvni sodnik na Kranjskem, l. r.«

Namesto sklepa

Skupaj z nesrečnim mladeničem sta torej končala na grmadi v Peščeniku tudi krava in tele, ki je bilo »krivo« samo tega, da je sesalo mleko svoje »pregrešne« kravje matere. Smrtna obsodba krave ni odstopala od zakonskih določil in sodne prakse tega časa, medtem ko puščamo vprašanje upravičenosti pogubitve teleta odprto. Kakor koli, višnjegorski meščani, ki so imeli vlogo sodnih prisednikov, so glede obsodbe soglašali vsi do zadnjega, pri čemer so se ravnali po črki zakona in sodnikovi interpretaciji le-te. Domišljiji pa lahko prepustimo vprašanje, ali je Josip Jurčič slabih dvesto let pozneje (1867) navdih za *Kozlovsko sodbo v Višnji Gori* in v njej opisano tepežkanje kozla po njegovi senci dobil tudi pri takšnih »govejih« sodbah, če je o njih slišal pripovedovati stare ljudi.

¹⁶ Prisedniki, navedeni kot gospodje, so bili vsekakor člani višnjegorskega notranjega (in zunanjega) mestnega sveta, tisti brez gosposkega predikata na koncu seznama pa navadni meščani.

NAŠE OBČINE IN OBČANI

OBČINA GROSUPLJE KOT ZELENA, KOT PREPLET GOSPODARNOSTI, GOSTOLJUBNOSTI IN GLOBALNOSTI V LETIH 2020-2021

Jana Roštan*

Vstopili smo v leto 2020. Medtem ko smo sprva spremljali novice in se spraševali, kaj se dogaja na Kitajskem, smo bili že v marcu priča podobnim prizorom v Evropi, še posebej žalostni in strašljivi so prihajali iz sosednje Italije. 11. marca je WHO razglasila pandemijo. 12. marca je epidemijo novega koronavirusa razglasila tudi Slovenija.

Pandemija je močno zaznamovala tako leto 2020 kot tudi 2021. Ko smo že zaživel bližje normalnosti, kot smo radi rekli, je sledilo soočenje z novim valom.

Investicijski projekti Občine Grosuplje so kljub temu tekli, naše družabno življenje pa je bilo močno omejeno. Včasih se nam je zdelo, da smo kot v filmu, saj si kaj takega prej nismo niti predstavljali.

Ker je bolezen novega koronavirusa covid-19 v teh dveh letih močno zaznamovala življenja po vsem svetu in tudi v naši občini, objavljamo kratek povzetek poročila o delovanju Civilne zaščite Občine Grosuplje ob razglasitvi epidemije koronavirusa, torej v času, ko je bil aktiviran tudi državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh.

V 1. valu je bil državni načrt aktiviran v obdobju od 13. 3. 2020 do 30. 5. 2020. V 2. valu je bil državni načrt aktiviran v obdobju od 19. 10. 2020 do 15. 6. 2021.

Poveljnik Civilne zaščite Občine Grosuplje je bil Tomaž Rigler. Štab se je prvič sestal 13. marca 2020.

OBČINA GROSUPLJE KOT ZELENA, KOT PREPLET GOSPODARNOSTI, GOSTOLJUBNOSTI IN GLOBALNOSTI

Ena največjih investicij, ki smo se je razveselili v letu 2020, je bila **Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje na Tovarniški z novim prizidkom z učilnicami in novo športno dvorano**.

Župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič in predsednik uprave CGP Martin Gosenca sta pogodbo za širitev Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje podpisala 9. aprila 2019. Pogodbena vrednost del je znašala 3.892.202,84 evrov z ddv, za projekt pa smo od Fundacije za šport uspešno pridobili tudi nepovratna sredstva v višini 60.000 evrov za gradnjo in v višini 65.000 evrov za nakup športne opreme.

19. junija 2019 smo položili temeljni kamen. Prizidek k šoli z novimi učilnicami in novo športno dvorano smo slovesno predali svojemu namenu 1. septembra 2020.

Slovesnosti so se udeležili župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, ravnateljica Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje Janja Zupančič, župana Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad in Občine Škofljica Ivan Jordan, občinski svetnice in svetniki, župnik

župnije Grosuplje Martin Golob, predstavniki Športne zveze Grosuplje. S svojo prisotnostjo nas je počastil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

---

*Jana Roštan, mag., strokovna sodelavka za stike z javnostjo na Občini Grosuplje

Sledil je slovesen prerez traku, preden pa smo si nove lepe in svetle prostore šole in novo moderno športno dvorano tudi ogledali, je šolo s športno dvorano blagoslovil župnik Martin Golob.

Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje je z novim šolskim letom 2020/2021 postala prostornejša za 8 dodatnih učilnic s pripadajočimi pomožnimi prostori, nova športna dvorana pa bo zagotavljala kar 3 vadbene površine z možnostjo organiziranja uradnih panožnih tekmovanj v košarki, odbojki itn. Uredili smo tudi potrebne pomožne prostore, kot so garderobe s tuši in sanitarije, prostor za hrambo rekvizitov in drugih pripomočkov za organizacijo različnih dogodkov.

Otvoritvene slovesnosti se je udeležil tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Z glasbo in petjem so dogodek oplemenitili Iva in Maja Režek, Janez Mehle, Pavlina in Ivana Šifrar ter Dominik Vid Viršek. Voditeljica slovesnosti je bila Tadeja Anžlovar.

Trak so prerezali (z leve proti desni): direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in ravnateljica Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje Janja Zupančič. (foto: Peter Zakrajšek)

Že dobra dva tedna pozneje pa smo se veselili ob odprtju nove **parkirne hiše P+R Grosuplje**.

Župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič in predsednik uprave gradbenega podjetja Pomgrad Iztok Polanič sta pogodbo za gradnjo parkirne hiše P+R Grosuplje podpisala 23. aprila 2019. Pogodbena vrednost je znašala 5.557.903,47 evrov z ddv, za projekt pa so bila občini dodeljena tudi nepovratna evropska sredstva v višini 1.655.732,80 evrov.

Temeljni kamen smo položili 16. oktobra 2019, 18. septembra 2020, v Evropskem tednu mobilnosti, je nova parkirna hiša P+R Grosuplje slovesno odprla svoja vrata.

Slovesnosti so se udeležili župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, generalni sekretar Vlade Republike Slovenije dr. Božo Predalič, državni sekretar na ministrstvu za infrastrukturo Aleš Mihelič, župani Občin Ivančna Gorica Dušan Strnad, Škofljica Ivan Jordan, Dobrepolje Igor Ahačevič, Velike Lašče dr. Tadej Malovrh, Kostel Ivan Črnkovič, podžupan občine Ig Anton Modic, občinski svetnice in svetniki, župnik župnije Grosuplje Martin Golob, direktorica Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije mag. Lilijana Madjar, direktor Ljubljanskega potniškega prometa Peter Horvat, direktor Javnega komunalnega podjetja Grosuplje Stane Stopar. S svojo prisotnostjo nas je počastil tudi predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša.

Po slovesnem prerezu traku je novo parkirno hišo blagoslovil še župnik Martin Golob.

Nova parkirna hiša ob glavni avtobusni in železniški postaji v Grosupljem je zgrajena v 6 etažah z 222 parkirnimi mesti, od teh jih je kar 161 namenjenih za parkiranje po sistemu P+R, 61 jih je namenjenih plačljivemu parkiranju. V najvišji etaži je 11 parkirnih mest z možnostjo polnjenja električnih vozil. Ob parkirni hiši je tudi zaprta kolesarnica za 40 koles.

Storitev P+R so sprva uporabljali tisti, ki so bili sicer namenjeni v Ljubljano in so se tja ponavadi odpravili z avtom, sedaj pa so se raje odločili za bolj trajnostno, okolju prijazno pot in tako svoj avtomobil parkirali v parkirni hiši v Grosupljem ter pot proti prestolnici nadaljevali z avtobusom. S pričetkom leta 2022 pa lahko svojo pot nadaljujemo še z vlakom in se z njim odpeljemo tudi proti Novemu mestu ali Kočevju.

Parkirna hiša P+R Grosuplje je prva parkirna hiša s sistemom P+R v Sloveniji, ki je vzpostavila tudi sistem za uporabnike kartice IJPP in ne le kartice Urbana, ki vključuje uporabo javnega linijskega prevoza potnikov v cestnem in železniškem prevozu. Omogoča uporabo mestnega avtobusa, medkrajevne avtobusa in vlaka.

Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša. S pomenljivima popevkama V Ljubljano (Naš mali avto) in Zemlja pleše je dogodek popestrila pevka Urška Strnad ob spremljavi pianistke Neže Pajek Arambašič. Voditeljica slovesnosti je bila Tadeja Anžlovar.

Parkirna hiša P+R Grosuplje. (foto: Peter Zakrajšek)

Med zelene, okolju prijazne investicije lahko štejemo tudi, da smo **iz Ljubljane v Grosuplje pripeljali zemeljski plin**. Ob tej priložnosti smo obeležili tudi **10-letnico mestne linije 3G**.

Slovesnost je potekala 4. novembra 2021 na Adamičevi ploščadi v Grosupljem. Udeležili so se je župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar s soprogo, župan Mestne občine Ljubljana Zoran Janković, župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, direktorica Javnega holdinga Ljubljana Zdenka Grozde, direktor Ljubljanskega potniškega prometa Peter Horvat, direktor Energetike Ljubljana Samo Lozej, namestnik direktorja Energetike Ljubljana Srečko Trunkelj, direktor Javnega komunalnega podjetja Grosuplje Stane Stopar, občinski svetnice in svetniki, drugi gostje, naši občanke in občani.

Na 10-letnico mestne linije 3G nas je s svojo lično in praznično podobo opozarjal kar sam avtobus, s katerim so se gostje na slovesnost tudi pripeljali. Prav tako nas je ob njenem 10. rojstnem dnevu na ogled še ves mesec november vabila razstava likovnih del »10 let linije 3G«, ki so jo pripravili učenke in učenci grosupeljskih osnovnih šol v galeriji Mestne knjižnice Grosuplje. Na sami slovesnosti pa se je zgodil še slavnostni priklop zemeljskega plina.

10 let je že minilo, ko smo v ponedeljek, 29. avgusta 2011, ob 4.22 uri zjutraj, na glavni avtobusni postaji v Grosupljem vstopili na avtobus, naredili prvi krog po Grosupljem, avtobus pa je nato pot nadaljeval proti Ljubljani.

Mestna linija 3G je naznanila tudi začetek novega obdobja na področju prometa in trajnostne mobilnosti. Uporabljati smo začeli Urbano, dobili smo urbanomat, sedaj imamo že dva, in pametni interaktivni prikazovalnik, ob glavni avtobusni in železniški postaji stoji parkirna hiša P+R Grosuplje, modernizirana je tudi železniška postaja Grosuplje.

Zgodba o zemeljskem plinu je začela svoje konkretnije obrise dobivati 5. aprila 2017, ko so občinski svetnice in svetniki na svoji 15. redni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje sprejeli Odlok o načinu izvajanja lokalne gospodarske javne službe operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina v občini Grosuplje, na podlagi katerega smo z odločbo podelili koncesijo Energetiki Ljubljana za priključitev na distribucijski sistem zemeljskega plina v občini Škofljica. 9. novembra 2017 sta direktor Javnega podjetja Energetika Ljubljana Samo Lozej in župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič podpisala tudi koncesijsko pogodbo za izvajanje gospodarske javne službe.

Energetika Ljubljana je še v istem letu pričela z gradnjo plinovodnega omrežja na območju naše občine, gradnja zadnjega odseka plinovoda na relaciji Škofljica–Grosuplje je bila zaključena septembra 2021, dobava plina pa je stekla oktobra 2021.

Mestna linija 3G Grosuplje povezuje z Ljubljano. Prireditev je povezovala Tadeja Anžlovar, ki se tudi sama še dobro spominja tiste prve otvoritvene vožnje z novo avtobusno linijo, takrat v vlogi novinarka. Zeleno prihodnost, čudovit svet, pa nam je na slovesnosti z glasbo naslikala tudi Combo zasedba Big banda Grosuplje s pevko Urško Strnad.

Zagotavljanje poplavne varnosti Grosupeljsko-Radenskega polja in s tem tudi samega mesta Grosuplje je zasnovano na izgradnji zadrževalnikov visokih voda in na ureditvi Grosupeljščice v območju mesta. Največji vpliv na izboljšanje poplavne varnosti poseljenega dela Grosupljega ob Grosupeljščici med avtocesto in železniško progo bo imel prav načrtovani zadrževalnik Veliki potok. Z zadrževanjem visokih voda izven Grosupljega bi se pretočne količine vode precej zmanjšale.

Prvi dokument o zadrževalniku Veliki potok, ki ga imamo zabeleženega, sega že v leto 1962. Gre za študijo možnosti protipoplavnega ščitenja oziroma zadrževanja visokih voda, ki jo je izdelal Zavod za vodno gospodarstvo LRS iz Ljubljane. Objekt je še vedno lociran na isti lokaciji, v dolini med naseljema Velika Stara vas in Gradišče, tehnologija pa se je seveda v teh letih nekoliko spremenila.

Sporazum med Ministrstvom za okolje in prostor kot investitorjem in Občino Grosuplje kot sofinancerjem je bil podpisan 27. novembra 2015. Projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja je bil izdelan novembra 2016, v marcu 2019 smo za gradnjo zadrževalnika pridobili gradbeno dovoljenje. Konec leta 2019 je bil nato pripravljen razpis za izvajalca gradnje zadrževalnika, odločitev o oddaji javnega naročila je bila sprejeta v aprilu 2020. 22. maja 2020 pa je bila z izvajalcem gradnje zadrževalnika, podjetjem CGP, d. d., podpisana tudi pogodba.

Suhi zadrževalnik visokih voda zagotavlja, da se nivo vode za pregrado poveča samo v času poplav. Talni izpust se regulira z zapornico, predvsem zaradi naravovarstvenih ukrepov pa je vedno zagotovljen minimalni pretok vode. Pregrada je visoka 15 m in dolga nekaj preko 200 m s prostornino 435.000 m³. Pogodbena vrednost znaša 6.038.439,98 evrov z ddv.

Z izgradnjo zadrževalnika Veliki potok in izvedbo vseh predvidenih protipoplavnih ukrepov na Grosupeljščici bo protipoplavna ureditev Grosupljega v celoti urejena.

Pogodbo za izgradnjo zadrževalnika Veliki potok so podpisali župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, v. d. direktorja Direkcije RS za vode Roman Kramer in predsednik uprave CGP, d. d., Martin Gosenca.

Za prenovno **železniške postaje Grosuplje z novim nadvozom na Taborski cesti** je bil 24. julija 2020 med Ministrstvom za infrastrukturo in Občino Grosuplje podpisan sporazum o sofinanciranju gradnje novega nadvoza Motvoz čez železniško progo v Grosupljem proti Ponovi vasi. Ministrstvo za infrastrukturo prispeva sredstva v višini 90 %, delež financiranja Občine Grosuplje pa je v višini 10 %.

Po javnem naročilu »Gradnja nadvoza križanja Taborske ceste z regionalno železniško progo št 80 d.m. – Metlika–Ljubljana ter dela vzporednega cestnega omrežja« je bil za izvajalca del izbran CGP, družba za gradbeništvo, inženiring, proizvodnjo in vzdrževanje cest, d. d. Z izvajalcem smo podpisali pogodbo 18. marca 2021. Pogodbena vrednost znaša 1.733.315,93 evrov brez ddv oz. 2.114.645,44 evrov z ddv.

Obstoječi nadvoz so porušili in zgradili nov, širši most z urejenimi površinami za pešce in kolesarje.

Gradnja novega nadvoza predstavlja del širše investicije z zamenjavo spodnjega in zgornjega ustroja železniške proge, novo peronsko infrastrukturo z izvennivojskim dostopom na perone, ki bodo prilagojeni invalidom in funkcionalno oviranim osebam, ter nadgradnjo telekomunikacijskih in elektroenergetskih naprav. Na območju ukinjenega nivojskega prehoda v bližini Sončnih dvorov bo zgrajen dodatni podhod.

Za izvedbo gradbenih del nadgradnje železniške postaje Grosuplje je izbran izvajalec, in sicer konzorcij podjetij CGP, Pružne građevine, GH Holding, MM SVTK in Technoacustica srl. Vrednost celotne nadgradnje železniške postaje Grosuplje, vključno z izgradnjo novega nadvoza, je ocenjena kar na 24,1 milijona evrov.

Pogodbo za izgradnjo novega nadvoza Motvoz so podpisali župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktorica Direkcije RS za infrastrukturo Ljiljana Herga in predsednik uprave CGP Martin Gosenca.

Žabja hiša. 7. julija 2021 je na robu Krajinskega parka Radensko polje v Mali Račni, na otoku tik ob izviru vodotoka Šica, svoja vrata odprl prvi center ohranjanja narave v Sloveniji.

Žabja hiša – center ohranjanja narave.

Slovesnega in pravljичno obarvanega dogodka so se udeležili župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, župan Občine Rogaška Slatina mag. Branko Kidrič, župan Občine Škofljica Ivan Jordan, minister za razvoj in evropsko kohezijsko politiko Zvonko Černač, občinski svetniki, predsedniki krajevnih skupnosti, direktorji javnih zavodov, domačini in drugi gostje.

Po slovesnem prerezu traku je Žabja hiša prijazno odprla svoja vrata. K ogledu vabi razstava o značilnostih žive in nežive narave, v hiši so na voljo tudi različni interpretacijski pripomočki.

Center ohranjanja narave je bil vzpostavljen v okviru evropskega projekta Vezi narave v okviru programa Interreg V-A Slovenija – Hrvaška 2014–2020 in ga je podprla Evropska unija ter sofinanciral Evropski sklad za regionalni razvoj.

Vrednost investicije, vključno z opremljanjem centra z naravovarstvenimi vsebinami, je cca 500.000 evrov, delež evropskih sredstev je znašal 356.700 evrov.

28. oktobra 2021 smo v Grosupljem, ob Adamičevi cesti, v spomin na olimpijske in paraolimpijske igre v Tokiu 2020 ter ob 30-letnici vzpostavitve diplomatskih odnosov med Japonsko in Slovenijo **zasadili drevored 80 japonskih češenj »sakura«**. Češnje so slavnostno zasadili: župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, predsednik uprave Toyote Adria Kensuke Tsuchiya, direktor Toyote Slovenija Gregor Mauko, predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Bogdan Gabrovec, olimpijonec Miroslav Cerar in nj. eksc. g. Hiromichi Matsushima, veleposlanik Japonske v Sloveniji.

Japonske češnje »sakura« smo zasadili v okviru projekta Veleposlaništva Japonske v Sloveniji, imenovanega »Sakura Cherry Tree Project«.

To je bil namreč čas olimpijskih in paraolimpijskih iger v Tokiu na Japonskem, čas slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije, čas, ko obeležujemo 30. obletnico vzpostavitve diplomatskih odnosov med Japonsko in Slovenijo.

Z leve proti desni: direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, nj. eksc. g. Hiromichi Matsushima, veleposlanik Japonske v Sloveniji, olimpijonek Miroslav Cerar in predsednik uprave Toyote Adria Kensuke Tsuchiya

18. septembra 2020 smo predali svojemu namenu **prenovljeno Taborsko cesto**, ki je po novem opremljena z obojestranskim pločnikom in kolesarskim pasom.

Prenova Taborske ceste, v dolžini 560 m, vse od krožišča pri občini do nadvoza pri nekdanjem Motvozu, je vključevala tudi obnovo dela kanalizacijskih vodov, elektro povezav, cesta je dobila novo asfaltno prevleko, dopolnili in posodobili smo tudi cestno razsvetljavo.

Izvajalec del je bil podjetje CGP. Pogodbena vrednost del je znašala 403.744,76 evrov. Ureditev površin za pešce in kolesarje je sofinancirala tudi Evropska unija iz Kohezijskega sklada, in sicer v višini 142.243,86 evrov.

Spomladi 2020 smo **preplastili del ceste v naselju Velika Račna**, od začetka naselja iz smeri Velikega Mlačevega do kulturnega doma, v dolžini 470 m. S preplastitvijo še tega dela ceste je regionalna cesta pred ter skozi naselji Velika in Mala Račna lepo urejena v razdalji skoraj 2 km.

V jeseni 2020 smo **cesto, ki vodi mimo cerkve sv. Mihaela Grosuplje**, torej cesto na Cerkvenem hribu v Grosupljem, obnovili in preplastili z novim asfaltom.

V prvih pomladnih dneh 2021 so se lepo **prenovljene ceste** razveselili krajanke in krajani **Velikih Lipljen**. Na lokalni cesti Lipljene–Škocjan–Turjak smo v dolžini cca 200 m uredili vozišče in odvodnjavanje meteornih in zalednih voda.

Prav tako spomladi 2021 smo na **Cikavi**, sočasno z gradnjo plinovodnega omrežja, v samem naselju na regionalni cesti Šmarje - Sap–Cikava, zgradili tudi **pločnik** v dolžini 108 m, uredili pa smo tudi povezovalno pot do Sel pri Šmarju in postavili cestno grbino za umiritev hitrosti, še dodatno na pešce v prometu voznike opozarjajo talne označbe.

V jeseni 2021 smo v **Lučah**, v dolžini 435 m, **prenovili lokalno cesto** Na Šoli–Luče–Staje. Cesta je dobila nov asfalt, uredili smo tudi bankine in mulde za odvodnjavanje.

Župan dr. Peter Verlič je ves čas dejaven na področju železniške infrastrukture, saj je predsednik Iniciative za spodbujanje raziskav in inovacij na področju železnic Jugovzhodne Evrope (SEESARI) in pobudnik projekta »Revitalizacija dolenske železnice«.

3. januarja 2021 je po 50 letih **znova zaživela kočevska proga**. Vlak je potnike iz Ljubljane mimo Grosupljega, Dobropolja, Velikih Lašč, Žlebiča in Ribnice pripeljal vse do Kočevja.

Pričetek modernizacije regionalne železniške proge Grosuplje-Kočevje sega v leto 2008. Njena obnova je potekala v treh fazah.

Da bi lahko ponovno oživel tudi potniški promet, je po koncu gradbenih del v letih 2019-2020 sledila še izvedba signalno-varnostnih in telekomunikacijskih del na celotni železniški progi Grosuplje–Kočevje. Prav tako je bilo ukinjenih 51 nivojskih prehodov ter zavarovanih 30 križanj cest z železnico.

Znova je zaživela kočevska proga.

17. novembra 2021 je bil na 16. redni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje sprejet **Sklep o soglasju k pristopu k Evropskemu združenju za teritorialno sodelovanje (EZTS) – Poti prihodnosti Ljubljana–Novo mesto–Karlovec–Zagreb**.

Devet slovenskih občin ob dolenski železnici: Škofljica, Mirna Peč, Ivančna Gorica, Črnomelj, Novo mesto, Grosuplje, Metlika, Semič in Trebnje ter Karlovska županija, so ob prisotnosti takratnega ministra za infrastrukturo že 23. maja 2018 podpisale Dogovor o sodelovanju pri revitalizaciji čezmejne železniške infrastrukture. Podpisnice so se zavzele za modernizacijo železniške proge, višjo potovalno hitrost, okrepitev nosilnosti proge, ureditev postajališč in odpravo nivojskih prehodov.

Ocenjeno je bilo, da bi navedene cilje najboljše in najhitreje dosegli z ustanovitvijo nove pravne osebe - Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje. To združenje bo imelo svoj sedež v Bruslju.

V Grosupljem pa smo 11. marca 2020 na glavni avtobusni oz. poleg železniške postaje dobili tudi **pametni interaktivni prikazovalnik integriranega javnega prevoza**, ki prikazuje napovedi prihodov avtobusov in vlakov v živo.

Pametni interaktivni prikazovalnik je bil v Grosupljem postavljen v okviru mednarodnega evropskega projekta »SUBNODES«, v katerem je kot projektni partner sodeloval Prometni inštitut Ljubljana, ki pa je v okviru pilotne aktivnosti projekta postavil dva interaktivna pametna prikazovalnika, drugi je svoje mesto našel na Škofljici.

Pametni interaktivni prikazovalnik integriranega javnega prevoza.

V letih 2020–2021 smo dobili prenovljeno Mestno tržnico Grosuplje, prenovljeno dvorano Kulturnega doma Grosuplje, prenovljene površine za šport, rekreacijo, druženje, sprostitvev in preživljanje prostega časa v naravi.

22. avgusta 2020 smo s slovesnim dogodkom otvorili **prenovljeno Mestno tržnico Grosuplje**. Postavili smo tri nove prodajne objekte, enotnega in modernega videza, za ponudnike sadja in zelenjave, hitre prehrane ter suhomesnatih izdelkov. Poleg mlekomata sta na tržnici svoje mesto našla še krompiromat in jajcemat.

K lepi ureditvi celotnega kompleksa je prispevalo novo tlakovanje, nadstrešnica in sanitarije.

Na odprtem delu tržnice je postavljenih 30 stojnic, namenjenih lokalnim pridelovalcem in ponudnikom lokalnih dobrot.

Prenova tržnice je potekala v okviru projekta Tržnica za vse, za katerega je Občina Grosuplje v sodelovanju s Turizmom Grosuplje preko Lokalne akcijske skupine Sožitje med mestom in podeželjem pridobila tudi nepovratna sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Vrednost celotnega projekta je znašala 164.553,51 evrov, delež sofinanciranja je bil v višini 107.903,94 evrov.

V juliju 2021 smo dosedanje dostopne poti do osrednjega dela tržnice oz. do vodnjaka razširili in asfaltirali, prav tako peščeni del tržnega prostora. Dodatno smo tlakovali del prostora pred prodajnimi objekti. Tako smo pridobili tudi dodatne površine za postavitev stojnic, na tržnici je sedaj prostora za 30 stojnic in 4 do 5 kombijev za prodajo iz avtomobila. Tržnica deluje dva dni v tednu, v torek in soboto.

Montirali smo sistem centralnega ozvočenja tržnice ter video nadzora s štirimi nadzornimi kamerami za pokritost celotnega območja tržnice. Sistem nadzornih kamer omogoča predvajanje slike v živo in možnost ogleda za nazaj v primeru vandalizma oz. poškodovanosti objektov, stojnic ali parkovnih elementov.

Prenovljena in še bolj živahna Mestna tržnica Grosuplje.

Spomladi 2021 je v novi podobi zasijal **Kulturni dom Grosuplje**. Prenovili smo njegovo notranjost.

Kulturni dom Grosuplje je bil zgrajen že leta 1927, preuredili pa smo ga leta 1978, ko je objekt tudi postal kulturni dom. Vse od takrat predstavlja pomembno gibalno razvoja kulturnega življenja v naši občini. V njegovih prostorih delujejo naša kulturna društva ter drugi ustvarjalci in umetniki, hkrati pa občanke in občane vabi na ogled različnih prireditev, gledaliških, plesnih in drugih predstav, koncertov ter drugih družabnih in izobraževalnih dogodkov.

Teh je bilo v času epidemije covid-19, ko je bilo naše družabno življenje zelo omejeno, le malo. Smo pa čas dobro izkoristili in tako v že precej dotrajanem kulturnem domu prenovili njegovo notranjost. Obnova je obsegala gradbeno-obrtniška in inštalacijska dela ter nakup opreme. Zamenjali smo vrata, akustične talne, stenske in stropne obloge, oder, platno za projekcijo, notranjost kulturnega doma pa krasijo tudi nove zavese ter udobni sedeži.

Vrednost investicije je znašala 496.393,92 evrov, obnovo je v višini 159.822,51 evrov financiralo tudi Ministrstvo za kulturo.

Prenovljena dvorana Kulturnega doma Grosuplje.

V jeseni 2020 smo **obnovili malo zunanje igrišče pri Osnovni šoli Brinje Grosuplje**. Igrišče, v velikosti 40 x 20 m, je tako dobilo novo umetno travo, dobavili in postavili smo tudi nova nogometna gola z mrežama, na igrišče vstopamo skozi nova vrata.

Vrednost investicije je znašala 54.129,81 evrov, obnovo je v višini 14.599,00 evrov financirala Fundacija za šport.

Leto pozneje, v jeseni 2021, pa smo v Športnem parku Brinje v Grosupljem **prenovili atletsko stezo in skate park**.

V sklopu obnove atletske steze smo zamenjali kanalete za odvodnjavanje vode z njene površine, popravili smo njene poškodovane dele, izrisali nove črte in oznake za postavitev ovir, posameznih štartov in ciljev ter prog. Prav tako smo zamenjali reflektorje okoli atletske steze in tudi v Športni dvorani Brinje Grosuplje.

Vrednost navedenih del je znašala 86.680,02 evrov, investicijo je v višini 22.916,66 evrov sofinanciralo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in v višini 23.661,00 evrov Fundacija za šport.

Prenovljena atletska steza.

Prenovljeno atletsko stezo smo slovesno odprli v okviru Evropskega tedna športa 29. septembra 2021. Pridružila se nam je tudi naša vrhunska atletinja Maruša Mišmaš Zrimšek, ki je na teh stezah začela svojo atletske pot.

To leto je bilo zanjo še posebej uspešno, saj je na olimpijskih igrah v Tokiu v finalu teka na 3.000 metrov z zaprekami z novim državnim rekordom 9:14,84 osvojila izvrstno šesto mesto. Čestital ji je tudi župan dr. Peter Verlič.

V skate parku oz. rolkarskem poligonu pa smo zamenjali poškodovane in dotrajane lesene vozne plošče in nekoliko preuredili postavitev objektov oz. elementov.

Vrednost te investicije je znašala 22.423,60 evrov.

Prenovljeni skate park je namenjen vsem ljubiteljem urbanih športov, BMX in MTB kolesarjenja, roljanja, rolanja, skirojanja.

Spomladi 2020 smo **uredili območje bajerja Zacurek**

Gre za manjše območje v zaledju naselja Šmarje - Sapa, kjer se nahajata bajer Zacurek in studenec Medvedov izvir. Območje na robu gozda je že prej predstavljalo prijetno sprehajalno točko krajanov in krajanov Šmarja - Sapa, ki je od centra Šmarja - Sapa oddaljena cca 1 km.

Uredili smo brežino bajerja, manjši prireditveni prostor, podest za sedenje in manjši pomol, kjer so svoj prostor našli tudi preproste fitness naprave in otroška igrala ter klopi, koši za smeti in pasje iztrebke, informativna tabla z informacijami o naravnih vrednotah v okolici in interaktivna tabla z vsebino iz okolice, namenjene predvsem popestritvi za mlajše.

Za projekt Ureditve bajerja Zacurek z okolico je Občina Grosuplje v sodelovanju s partnerji Krajevno skupnostjo Šmarje - Sapa, Turističnim društvom Šmarje - Sapa, Vzgojno-varstvenim zavodom Kekec Grosuplje in Osnovno šolo Šmarje - Sapa preko Lokalne akcijske skupine Sožitje med mestom in podeželjem pridobila tudi nepovratna sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Vrednost celotnega projekta je znašala 112.605,90 evrov, delež sofinanciranja je bil v višini 73.600,72 evrov.

Bajer Zacurek, lepo urejena točka v naravi, z novimi igrali, kamor je v vročih poletnih dneh še posebej prijetno zahajati.

V jeseni 2021 je v bližini Sončnih dvorov nastala **Sončna oaza, nova, lepo urejena tematska pešpot.**

Gre za območje rezervata Bičje, ohranjene stare struge potoka in okoliških mokrotnih površin. Tu najdemo številne rastlinske vrste, ki so vezane na mokrotne travnike, med zanimivejše spadajo na primer močvirski svišč in različne vrste travniških orhidej - kukavičevk. Poleg redkih rastlinskih vrst lahko na območju opazimo tudi različne vrste dvoživk in kačjih pastirjev, v strugi potoka živijo raki jelševci. V času gnezditve pa lahko opazujemo mnoge zavarovane vrste ptic.

O tem nas bodo sedaj osveščale tudi tri učne table ob lepo urejeni 150 m dolgi tematski pešpoti.

Ob njej smo postavili klopi, ob njih koše in zasadili drevesa.

Za projekt »Sončna oaza« smo preko Lokalne akcijske skupine Sožitje med mestom in podeželjem pridobili tudi nepovratna sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Sončna oaza, nova, lepo urejena tematska pešpot.

Občina Grosuplje je gostoljubna do svojih občank in občanov in obiskovalcev od drugod, zato smo 19. junija 2020 odprli **Turistični informacijski center Grosuplje**, ki je postal vstopna in strateška točka za naš turizem z najboljšim virom informacij o vseh naravnih in tudi kulturnih znamenitostih, ki jih skriva naša občina, z bogato ponudbo turističnih spominkov. 25. januarja 2021 je zaživela nova spletna stran Turizma Grosuplje: <https://visitgrosuplje.si/>.

Trak so prerezali (z leve proti desni): direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, generalna sekretarka Turistične zveze Slovenije Karmen Burger, direktorica Turizma Grosuplje Petra Zakrajšek in župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič.

12. februarja 2021 je Občina Grosuplje postala **regijska zmagovalka za nagrado Zlati kamen 2021**. Nagrada Zlati kamen se letno podeljuje razvojno najbolj prodorni občini: torej tisti, ki zaradi svoje razvojne, v prihodnost in v dobro vseh občanov usmerjene dejavnosti pomeni primer dobre prakse in zgled za ostale.

Rdeča nit tokratnega Zlatega kamna je bila »stopimo skupaj«. Strokovni svet Zlatega kamna se je osredotočil na obseg in kakovost sodelovanja z drugimi kraji, vpetost v mednarodne projekte, javno-zasebna partnerstva, transparentnost delovanja in participacijo prebivalcev v razvojnih procesih. *Skupna občinska uprava (SOU) petih občin (5G): Grosuplje, Ig, Ivančna Gorica, Škofljica in Dobropolje je najbolj sistematično zasnovana SOU pri nas, delovanje pa v največji meri financira država. Poleg administrativno-tehničnih funkcij ima SOU 5G tako tudi razvojne in projektne naloge.*

Občina Grosuplje - regijska zmagovalka za nagrado Zlati kamen 2021.

Veseli in ponosni smo, da je Občina Grosuplje uspešno podaljšala certifikat **Mladim prijazna občina** za obdobje 2020–2024, ki potrjuje, da se Občina Grosuplje zaveda svoje vloge v življenju mladega posameznika ter ustvarja pogoje dela in bivanja, ki mladim omogočajo samostojno in odgovorno življenjsko pot.

Občina Grosuplje je uspešno podaljšala tudi certifikat **Branju prijazna občina** za obdobje 2021–2024. Tudi v zadnjih treh letih se je Občina Grosuplje izkazala z ustvarjalnim in spodbudnim odnosom do knjige in branja ter z zavedanjem, kako pomembna je vloga lokalne skupnosti pri spodbujanju bralne kulture in bralne pismenosti.

Slavna podelitev nazivov in podaljšanja nazivov Branju prijazna občina je potekala 3. decembra 2021, na Ta veseli dan kulture, na Ministrstvu za kulturo. Naziv je prevzel direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, slovesnosti pa so se udeležile tudi sodelavka Klavdija Mehle iz Urada za finance, gospodarstvo in družbene dejavnosti, ter direktorica Mestne knjižnice Grosuplje Urška Emeršič s sodelavko Judito Kavšek.

V naši občini se po novem nahaja pet **knjigobežnic**. Hiške različnih oblik na simbolni ravni podpirajo prisotnosti knjige v javnem prostoru. Knjigobežnice, ki smo jih poimenovali »hoteli besed«, delujejo po načelu »oddaj eno, vzemi drugo«. Nahajajo se na ploščadi pred glavno avtobusno in železniško postajo Grosuplje, v parku v Brezju pri Grosupljem (nasproti Gostišča Atek), v parku ob Slomškovi cesti (nasproti teniškega igrišča), v parku nasproti vrtca Pastirček, ob Partizanski cesti in na Mestni tržnici Grosuplje.

Knjigobežnica na Mestni tržnici Grosuplje.

Občina Grosuplje se je na podlagi koeficientov **razvitosti občin** za leti 2020 in 2021 med vsemi 212 občinami v Sloveniji uvrstila na **visoko 10. mesto**.

Kazalniki, ki so bili pri tem uporabljeni, so: osnova za dohodnino na prebivalca občine, število delovnih mest na število delovno aktivnega prebivalstva, bruto dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega, indeks staranja prebivalstva občine, stopnja registrirane brezposelnosti na območju občine, stopnja delovne aktivnosti na območju občine, delež območij Natura 2000 v občini, oskrbljenost z dobrinami in storitvami javnih komunalnih služb (stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje po aglomeracijah), poseljenost občine in opremljenost s kulturno infrastrukturo (kulturni spomeniki in objekti javne kulturne infrastrukture na prebivalca in na km²- povprečje).

V letih 2020 in 2021 zaradi epidemioloških razmer naše največje športno-rekreativne prireditve **Kolesarskega maratona treh občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje** ni bilo, prav tako ne festivala **Grosuplje v jeseni** in tradicionalnega **pržiža prazničnih lučk in miklavževanja**.

Tudi **praznovanje občinskega praznika** 25. junija, na dan državnosti, je potekalo brez podelitev priznanj Občine Grosuplje, smo pa **slovesno izobesili slovensko zastavo v Žalni**, z bogatim kulturnim programom in kresovanjem, počastili pa smo tudi 100-letnico Prostovoljnega gasilskega društva Žalna. Župnik Andrej Šink je slovensko zastavo tudi blagoslovil.

25. junija 2020, ob dnevu državnosti, 25-letnici Občine Grosuplje in 100-letnici Prostovoljnega gasilskega društva Žalna je slovenska zastava ponosno zaplapolala tudi na hribu »pr' Jurjevnu Janezu« v Žalni.

Slovenska zastava, simbol naše zavednosti, ki nas povezuje v jeziku, narodu, veri in pesmi, bo z lepimi besedami, vklesanimi v podstavek: »Tebi, domovina«, krasila krajevno skupnost Žalna v spomin na vse, ki so gradili našo samostojnost skozi stoletja. Tudi vsem tistim, ki so leta 1991, le dva dni po razglasitvi samostojnosti Slovenije, prijeli za orožje in branili sanje prejšnjih in prihodnjih rodov, mnogi tudi iz krajevne skupnosti Žalna.

Osrednja prireditev ob občinskem prazniku in dnevu državnosti je potekala 22. junija 2021 na Kuclju, ko je na najvišjem vrhu občine Grosuplje ponosno zaplapolala slovenska zastava. Praznovali smo 26. rojstni dan Občine Grosuplje in 30. rojstni dan naše domovine Slovenije.

Zbrane na slovesnosti je pozdravil **župan dr. Peter Verlič**, slavnostni govornik na prireditvi pa je bil **predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša**. Zapela sta basbaritonist Marko Fink in Otroški pevski zbor Brinje Grosuplje, igral je Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje, prireditev pa je povezoval Janez Pintar.

Predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša.

Pred tridesetimi leti so gorski reševalci slovensko trobojnico izobesili na simbolu slovenstva - Triglavu. Zastava je bila sicer še brez grba, saj se je samostojna Republika Slovenija tedaj šele rojevala. Slovenske zastave danes v občini Grosuplje plapolajo na Boštanjskem gradu, na Ostrem vrhu, na Ilovi Gori, v krožišču pri Šmarju - Sapu, na hribčku ob kapelici na Polici in v Žalni in od 22. junija 2021 tudi na najvišjem vrhu občine Grosuplje, na Kuclju. Zastavo so izobesili predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša, župan dr. Peter Verlič in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar. Poliški župnik msgr. dr. Jože Plut je nato zastavo tudi blagoslovil.

Praznovala so tudi naša društva, naši javni zavodi. Poleg Prostovoljnega gasilskega društva Žalna, ki je slovesno obeležilo okroglo 100. obletnico svojega delovanja, je praznovalo tudi Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje - Sap častitljivo 140. obletnico svojega delovanja. 10. obletnico svojega delovanja je praznovalo tudi Kulturno društvo sv. Mihaela Grosuplje. Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje šteje že več kot 90 let, njena največja enota, matična enota na Tovarniški, pa se je veselila 50. pomladi. 50. rojstni dan je praznoval tudi vrtec Tinkara.

Lep okrogli jubilej je praznovala tudi naša občanka Angela Zaletelj. Za častitljivi 100. rojstni dan ji je iskreno čestital župan dr. Peter Verlič.

Spomnili pa smo se tudi na 10-letnico županovanja dr. Petra Verliča, na 10-letno obdobje, v katerem je Občina Grosuplje doživela velike spremembe, napisala veliko uspešnih zgodb, uresničila veliko lepih projektov.

Z dobrodelno akcijo Radia 1, v okviru katere se zbirajo sredstva za počitnice otrok, ki še niso bili na morju, je **Deželak junak** v okviru 6. dobrodelne akcije s svojo ekipo na poti po Sloveniji v Grosuplje prispel 18. junija 2020 in leto pozneje, v okviru že 7. dobrodelne akcije, 8. junija 2021.

Župan dr. Peter Verlič je v imenu občank in občanov Grosupljega Deželaku junaku izročil darilni bon v vrednosti 1.000 evrov.

8. aprila 2021 je v Grosuplje pripotovala fotografska razstava **Evropska sredstva povezujejo** in okrasila ter evropsko obarvala Adamičevo ploščad. V sodelovanju z občinami jo je pripravila Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Predstavljala je lepe in uspešne zgodbe obdobja 2014–2020 iz vseh 12 razvojnih regij, ki jih v Sloveniji pišemo z evropskimi sredstvi.

Fotografska razstava Evropska sredstva povezujejo na Adamičevi ploščadi v Grosupljem.

24. maja 2021 je v Grosuplje pripotovala tudi **Slovenska bakla v čast olimpijskih iger v Tokiu**. Izdelali so jo v jeklarni SIJ Metal na Ravnah na Koroškem po načrtih oblikovalca Grosupeljčana Vasja Ambrožiča iz Ambrosia design studia.

Na Adamičevi ploščadi so jo pričakali župan dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar s sinom Enejem ter olimpijonek in vodja slovenske odprave v Tokio Miroslav Cerar, pridružili so se jim olimpijonek Franc Škerlj, Maja Pohar Perme, David Miklavčič in Maruša Mišmaš.

Slovenska olimpijska bakla je pripotovala tudi v Grosuplje.

Gasilci veterani Prostovoljnega gasilskega društva Grosuplje so na državnem gasilskem tekmovanju v Celju, ki je potekalo od 5. do 6. junija 2021, dosegli odlično drugo mesto.

V nedeljo, 20. junija 2021, je **župnik in častni kanonik Janez Kebe** ob 50. obletnici svojega duhovniškega posvečenja v župnijski cerkvi Marijinega vnebovzvetja na Kopanju daroval **zlato mašo**.

Zlatomašniku Janezu Kebetu je iskreno čestital tudi župan dr. Peter Verlič.

Po 15 letih svojega delovanja se je iz župnije Grosuplje poslovil **župnik in dekan Janez Šket**. Vsa ta leta je bogatil mnoga naša življenja, svojo življenjsko pot je posvetil ljudem, Bogu, višjemu dobremu. V nedeljo, 26. julija 2020, je imel v župnijski cerkvi sv. Mihaela tudi poslovilno sv. mašo, po kateri so mu iskrene besede zahvale za njegovo delo, trud, prizadevanja izrekli župan dr. Peter Verlič, gasilke in gasilci, župljanke in župljani.

Slovo dolgoletnega grosupeljskega župnika Janeza Šketa.

S 1. avgustom 2020 smo nato v župniji Grosuplje dobili novega **župnika Martina Goloba**, sicer poznanega po vsej Sloveniji predvsem zaradi njegovega povezovanja in širjenja božje besede tudi preko družbenih omrežij.

21. avgusta 2020 je župnik Martin Golob obiskal našo občinsko hišo, kjer sta mu dobrodošlico izrekla župan dr. Peter Verlič in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar.

21. junija 2020 smo se v Troščinah veselili **obnovljenega oltarja v podružnični cerkvi Device Marije**.
25. julija 2021, ob župnijskem prazniku sv. Jakoba na Polici, smo blagoslovili **nov podporni zid**.

Spominska knjiga Občine Grosuplje ohranja spomine na goste, katerih obisk nam še posebej veliko pomeni, hrani pa jo domoznanski oddelek Mestne knjižnice Grosuplje. Ob podpisu gostje obišejo Koščakovo sobo v prostorih knjižnice.

30. januarja 2020 se je v Spominsko knjigo Občine Grosuplje v Mestni knjižnici Grosuplje vpisal **veleposlanik Japonske nj. eksc. g. Masaharu Yoshida**.

14. maja 2020 se je v spominsko knjigo vpisal **minister brez resorja, pristojen za razvoj, strateške projekte in kohezijo, Zvonko Černač**, ki je v sklopu svojih delovnih obiskov po slovenskih občinah zaradi boljše priprave na novo programsko obdobje evropske kohezijske politike 2021–2027 ta dan obiskal občino Grosuplje.

29. maja 2020 se je v spominsko knjigo vpisal **minister za finance mag. Andrej Šircelj**, tudi naš občan, ki se je ta dan mudil na delovnem obisku v naši občinski hiši. V knjigo je zapisal, da je lepo biti naš občan, lepo je biti Grosupeljčan.

2. decembra 2020 se je ob obisku naše občine v spominsko knjigo vpisal tudi **minister za notranje zadeve Aleš Hojs**.

22. marca 2021, ob svetovnem dnevu voda, se je v Spominsko knjigo Občine Grosuplje vpisal še **minister za okolje in prostor mag. Andrej Vizjak**, ki si je ta dan ogledal potek del pri gradnji zadrževalnika Veliki potok.

19. marca 2021 sta nas obiskala tudi **evropski poslanec Franc Bogovič** in **državna sekretarka v Službi Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko mag. Monika Kirbiš Rojs**, ki sta se v dvorani Družbenega doma Grosuplje srečala z našim županom dr. Petrom Verličem in župani občin Ivančne Gorice Dušanom Strnadom, Škofljice Ivanom Jordanom, Iga Janezom Cimpermanom in Dobropolja Igorjem Ahačevčičem. Razvojni projekti, možnost pridobivanja evropskih sredstev za njihovo izvedbo so bili osrednji motiv srečanja.

19. novembra 2021, torej tretji petek v novembru, ko obeležujemo dan slovenske hrane, in ko se v vrtcih in osnovnih šolah po vsej Sloveniji izvaja projekt Tradicionalni slovenski zajtrk, pa se je učenkam in učencem v Osnovni šoli Šmarje - Sap na tradicionalnem slovenskem zajtrku pridružil **minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Jože Podgoršek**. Zajtrka se je udeležil tudi direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevnar.

V občini Grosuplje se povezujemo, vemo, da je za naš uspešen razvoj potrebno sodelovanje. Smo globalna občina. Sodelovanje, spoštovanje vodita v lepo, svetlo prihodnost.

Dobro izkušnjo imamo z medobčinskim inšpektoratom in redarstvom treh občin, ki smo ga pred leti ustanovile občine Grosuplje, Škofljica in Ig, potem se je porodila nova ideja in občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Trebnje smo ustanovile medobčinski razvojni center, bili smo mnenja, da bomo pri črpanju evropskih sredstev skupaj še uspešnejši.

Storili smo korak naprej in področja sodelovanja z našimi sosednjimi občinami, področja skupnega delovanja še razširili in poglobili ter sprejeli novo odločitev. S 1. januarjem 2020 je s svojim delovanjem pričela **Skupna občinska uprava 5G oz. SOU 5G**. Ta povezuje občine Grosuplje, Ivančna Gorica,

Škofljica, Ig in Dobropolje. Naloge, ki jih opravlja, obsegajo področja inšpekcijskega nadzorstva, redarstva, notranje revizije, varstva okolja, urejanja prostora in civilne zaščite. Njen sedež je v Grosupljem.

Po dobrem letu uspešnega delovanja SOU 5G smo občine 3. februarja 2021 s podpisom Pisma o nameri svoje sodelovanje vzpostavile še na področju digitalizacije občin.

3. marca 2021, s soglasjem Občinskega sveta Občine Grosuplje, je Občina Grosuplje postala članica **Slovenskega gospodarskega in raziskovalnega združenja (SBRA)**.

Občina Grosuplje je tako danes globalna občina, odprta za sodelovanje, povezovanje, tako z drugimi občinami znotraj naše Slovenije, s sosednjimi smo ustanovili tudi Skupno občinsko upravo 5G, ki že piše uspešno zgodbo, kot tudi izven meja naše Slovenije, gibamo se po Evropi, kdaj pa posežemo tudi preko njenih meja.

Občina Grosuplje je že vključena tudi v Evropsko združenje za lokalno demokracijo (ALDA) in Inštitut regij Evrope (IRE).

Številne prijateljske vezi pletejo tudi številni evropski projekti. Nekateri so tudi že uspešno zaključeni.

Takšen je projekt **Vezi narave**, v okviru katerega je v Mali Račni, ob vstopu v Krajinski park Radensko polje, nastal tudi prvi center ohranjanja narave v Sloveniji, Žabja hiša. Še vedno pa je v teku projekt **Life Amphicon**, vodilni partner katerega je Občina Grosuplje in za katerega prav tako velja, da predstavlja veliko dodano vrednost za našo naravo, za ohranjanje našega naravnega bisera Radenskega polja.

Glavni cilj projekta Life Amphicon je izboljšati stanje ohranjenosti dvoživk, ki jih varuje Direktiva o habitatih v štirih območjih Natura 2000 v Sloveniji (Ljubljansko barje, Radensko polje - Viršnica, Dobrava - Jovsi in Bohor) ter v treh območjih na Danskem in v Nemčiji.

Na območju Krajinskega parka Radensko polje bomo tako na cestnem odseku Mlačevo–Račna zgradili podhode in ograje, ki bodo dvoživkam omogočili varno prehajanje ceste ob selitvah. Za namen ozaveščanja prebivalstva bomo v krajinskem parku vzpostavili tudi učno pot.

Ta se bo začela z brvjo čez Dobravko, tik pod Boštanjem, ter bo nato mimo Velikega retja vodila v smeri retja Srednjice, ki ga bo krožno zaobšla. Ob poti, ki bo primerna za družine z otroki, bomo postavili učilnico na prostem, informacijske table ter sodobne učne pripomočke, s pomočjo katerih se bodo lahko obiskovalci Krajinskega parka Radensko polje na zanimiv in inovativen način seznanili s pomenom ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Na Boštanju nad Velikim retjem bomo v okviru vzpostavitve učne poti postavili tudi opazovalnico, ki bo obiskovalcem omogočala dober pregled nad bližnjo in daljno okolico. Na opazovalnici bo nameščena videokamera, s pomočjo katere se bo spreminjanje vodostaja na območju Krajinskega parka Radensko polje vseskozi lahko v živo spremljalo tudi na spletni strani LIFE Amphicon.

Občina Grosuplje pa je vodilni partner tudi v projektu **SOLIDART: Network for the youth debate about the solidarity in crisistimes, through creativity and art**, ki smo ga skupaj s še 7 projektnimi partnerji uspešno prijaviли na razpis programa Evropa za državljane. Ostali partnerji v projektu so: FAJUB - Federação de Associações Juvenis do Distrito de Braga (Portugalska), WIPSEE (Francija), Ayuntamiento de Dolores (Španija), Fundacja Autokreacja (Poljska), Bulgarian Youth Association (Bolgarija), Preili County Council (Latvija) in Dimos Lariseon (Grčija).

Namen projekta SOLIDART je ustvariti trajnostno sodelovanje med udeleženci projekta na področju solidarnosti v časih krize. Mladi iz 8 različnih evropskih mest bomo s svojo ustvarjalnostjo in inovativnimi pristopi analizirali trenutno situacijo v Evropski uniji ter razpravljali o izzivih, s katerimi se soočamo. S tem namenom bo organiziranih tudi 8 mednarodnih dogodkov, v okviru projekta pa bodo nastali tudi promocijski spoti, priročnik s kreativnimi metodami državljanske participacije in spletna

stran. Vrednost projekta je 148.680 evrov. Projekt se je pričel izvajati 1. 4. 2021, trajal pa bo do 31. 3. 2023.

Občina Grosuplje sodeluje tudi v evropskem projektu **100 Intelligent Cities Challenge**, in sicer kot del konzorcija Skupnosti občin Slovenije in še 11 njenih članic, občin Ajdovščina, Črna na Koroškem, Kanal ob Soči, Kočevje, Laško, Logatec, Ravne na Koroškem, Slovenske Konjice, Škofja Loka, Škofljica in Vojnik. Namen projekta je, da mesta in občine iz različnih delov Evropske unije za soočenje s krizo pandemije združimo moči ter se v okrevanje podamo z uporabo najsodobnejših tehnologij, po inteligentni, zeleni in družbeno odgovorni poti.

Prav mesta in občine ter naši lokalni ekosistemi bomo namreč gonilo okrevanja lokalnih gospodarstev, ustvarjanja novih delovnih mest in krepitev povezanosti z lokalnim prebivalstvom, torej sodelovanja in vključevanja prebivalstva ter tako ustvarjanja še bolj kakovostnega življenja za vse nas. Občina Grosuplje bo tako v okviru projekta imela možnost udeležbe na različnih dogodkih, predavanjih, delavnicah, razpravah z izmenjavo mnenj, izkušenj, na katerih bo prejela kakovostne smernice in strokovno podporo za doseganje zelene, pametne in trajnostne rasti z uporabo naprednih tehnologij.

Skupaj z občinami Škofljica, Ivančna Gorica in Ig ter še 7 projektnimi partnerji, to so Aurivesocietà cooperativa sociale (Italija), Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (Slovenija), InterAktion – Verein füereininter kulturelles Zusammenleben (Avstrija), Danube 1245 (Srbija), Udruženje agencija lokalne demokratije iz Mostara (Bosna in Hercegovina), Obec Fulianka (Slovaška) in Lokalna akcijska grupa Prigorje-Zagorje (Hrvaška), Občina Grosuplje sodeluje tudi v projektu **Europe, one home for all** (Evropa, en dom za vse).

Osredni cilj projekta je razviti oz. začutiti dinamično in raznoliko evropsko identiteto ob srečanju oz. skupnem druženju državljanov Evrope, ki prihajamo iz različnih držav in govorimo različne jezike. Projekt bo prispeval k večjemu zavedanju kulturnega in jezikovnega bogastva, ki nam ga nudi Evropa, doprinesel pa bo tudi k ustvarjanju skupne evropske identitete, sprejemanju raznolikosti, spoštovanju skupnih vrednot ter k sodelovanju med posameznimi mesti v Evropi.

V okviru projekta bo tako organizirana tridnevna konferenca, ki bo potekala na Škofljici, na njej pa bo sodelovalo kar 230 udeležencev iz sedmih različnih držav.

Občina Grosuplje je postala partner omrežja URBACT, v okviru katerega bo skupaj z mesti oz. občinami: Udine (Italija), Lousã (Portugalska), Igualada (Španija) in Jelgava (Latvija) sodelovala v projektu **Playful Paradigm II– URBACT**.

Projekt za sodelujoče partnerje predstavlja priložnost, da se spoznamo, se naučimo in k nam prenesemo dobre prakse Občine Udine oz. Občine Videm, ki bo v projektu sodelovala kot vodilni partner. Izzivi so: starajoče se prebivalstvo, potreba po ozaveščanju o okoljskih izzivih in energetski učinkovitosti ter o pomenu zdravega načina življenja, pa tudi zamiranje življenja v nekaterih delih mesta, manjša vloga skupnosti, celo naraščanje izoliranosti in osamljenosti med prebivalci. Odločili so se, da bodo na te izzive poskušali odgovoriti tudi na igriv način, skozi igro. Igra je namreč univerzalna dejavnost, ki je po svoji naravi blizu vsakemu posamezniku. Projekt se je pričel 14. junija 2021, trajal pa bo vse do 14. januarja 2023.

Kot pika na i gospodarnega, gostoljubnega in globalnega razvoja občine Grosuplje pa je prepletanje, njena usmerjenost v zeleno prihodnost.

Župan dr. Peter Verlič, ki je tudi predsednik iniciative SEESARI, je 26. junija 2021 skupaj z državnim sekretarjem na Ministrstvu za infrastrukturo Blažem Košorokom, direktorjem družbe Hidria Holding dr. Iztokom Seljakom, predsednikom uprave družbe GEN-I dr. Robertom Golobom in predsednikom prve slovenske vlade Lojzetom Peterletom sodeloval na simpoziju Zelena prihodnost, v okviru katerega so sodelujoči podpisali **Deklaracijo za zeleno prihodnost Republike Slovenije**.

V njej so se zavzeli za razogljičenje Slovenije do leta 2050, za ohranjanje in obnavljanje ekosistemov in biotske raznovrstnosti ter za družbeno in okoljsko pravičnost.

Podpis Deklaracije za zeleno prihodnost Republike Slovenije

POSLOVNO POROČILO OBČINE GROSUPLJE (2020-2021)

Jelka Kogovšek* in dr. Peter Verlič**

1. PRORAČUNSKI PREJEMKI

1.1. PRIHODKI

Struktura prihodkov občinskega proračuna za leti 2020 in 2021 v primerjavi z veljavnima proračunoma je bila sledeča:

(v EUR)

	realizacija	strukt.	veljavni proračun	strukt.	IND
	2020		2020		real./velj.pror.
davčni prihodki	14.886.361	70,0%	16.195.162	70,5%	92
nedavčni prihodki	3.650.569	17,2%	4.048.270	17,6%	90
kapitalski prihodki	423.404	2,0%	564.226	2,5%	75
transforni prihodki	2.320.576	10,9%	2.177.808	9,5%	107
SKUPAJ	21.280.910	100,0%	22.985.466	100,0%	93

	realizacija	struktura	veljavni proračun	struktura	IND
	2021		2021		real./velj.pror.
davčni prihodki	14.918.110	66,1%	14.538.641	69,4%	103
nedavčni prihodki	5.905.317	26,2%	4.991.930	23,8%	118
kapitalski prihodki	415.925	1,8%	242.300	1,2%	172
transforni prihodki	1.340.020	5,9%	1.174.563	5,6%	114
SKUPAJ	22.579.372	100,0%	20.947.434	100,0%	108

Kot je razvidno iz tabele, so bili skupni prihodki v letu 2020 realizirani glede na veljavni proračun 93 %. Glede na predhodno leto, to je 2019, so bili višji za 2.005.589 €, predvsem zaradi višjih davčnih in transfnih prihodkov.

Skupni prihodki v letu 2021 pa so bili realizirani glede na veljavni proračun 108 %. Glede na predhodno leto, to je 2020, so bili višji za 1.298.462 €, predvsem zaradi nedavčnih prihodkov.

* Jelka Kogovšek, univ. dipl. ekon., vodja Urada za finance, gospodarstvo in družbene dejavnosti Občine Grosuplje

** Peter Verlič, dr., župan Občine Grosuplje

DAVČNI PRIHODKI

Večina prihodkov je bila v letu 2020 ustvarjena z davčnimi prihodki, in sicer 70,0 %. Delež je bil skoraj enak, kot smo planirali. Dohodnina kot največji davčni prihodek je dosegla planirano, bila pa je za kar 1.054.614 € višja od dohodnine leta 2019 in je znašala 12.480.272 €. Znesek nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča je bil realiziran precej nižje od planiranega, 61 %, je pa bil višji kot v letu 2019 za 1.154.441 €, saj so se zaradi spremenjene zakonodaje odločbe za odmero tega davka v letu 2019 začele izdajati občanom šele proti koncu leta. Plačilo davka iz leta 2019 se je tako zamaknilo v leto 2020, tako smo v letu 2020 pobrali za 1.644.984 € davkov.

Tudi v letu 2021 je bila večina prihodkov ustvarjena z davčnimi prihodki, in sicer 66,1 %. Delež je nižji, kot smo planirali. Dohodnina kot največji davčni prihodek je dosegla planirano vrednost, bila je za 122.949 € višja od dohodnine leta 2020 in je znašala 12.603.221 €. Znesek nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča je bil realiziran višje od planiranega za 13 %, je pa bil nižji kot v letu 2020 za 476.971 €, saj so se odločbe za odmero tega davka tudi v letu 2021 začele izdajati občanom šele proti koncu leta. Plačilo davka iz leta 2021 se je delno zamaknilo v leto 2022. V letu 2021 smo pobrali za 1.168.013 € davkov.

Kar nekaj davčnih prihodkov je bilo v obeh letih ustvarjenih iz davkov na promet nepremičnin in na finančno premoženje v letu 2020 v višini 431.386 €, v letu 2021 pa v višini 655.527 €, in domačih davkov na uporabo blaga ali opravljanja storitev v letu 2020 v višini 246.708 €, v letu 2021 pa 332.793 €. Sem spadajo okoljske dajatve, komunalne, turistične, ekološke in priključne takse ter pristojbine za vzdrževanje gozdnih cest.

NEDAVČNI PRIHODKI

Nedavčni prihodki so bili v letu 2020 nižji od planiranih za 10 indeksnih točk. Znašali so 17,2 % vseh prihodkov. Delež je za 0,4 odstotne točke nižji od planiranega. V letu 2021 pa so bili višji od planiranih za 18 indeksnih točk. Znašali so 26,2 % vseh prihodkov. Delež je bil za 2,4 odstotne točke višji od planiranega. Ti prihodki so ustvarjeni zlasti s prispevki investitorjev za urejanje stavbnih zemljišč (komunalni prispevek), prihodkov iz premoženja, zlasti prihodkov od najemnin (osnovna sredstva komunalne infrastrukture, ki jo dajemo v najem JKP, najemnine za poslovne prostore in stanovanja), koncesijskih dajatev posebnih iger na srečo (Motel Kongo) ter prihodkov od prodaje blaga in storitev.

Prispevki investitorjev za urejanje stavbnih zemljišč so bili v letu 2020 precej nižji od planiranih, za 40 indeksnih točk. Znašali so 872.187 € in so bili podobni kot v letu 2019. V letu 2021 pa so bili višji od planiranih za 40 indeksnih točk. Znašali so 2.914.634 € in so bili višji kot v letu 2020 za 2.042.447 €.

Prihodki od najemnin so znašali v letu 2020 1.506.165 €. Prihodki od dajatev posebnih iger na srečo so dosegli 210.792 € in so bili od predhodnega leta nižji za 71.472 €. V letu 2021 so prihodki od najemnin znašali 1.468.879 €. Prihodki od dajatev posebnih iger na srečo so dosegli 170.690 € in so bili od predhodnega leta nižji za 40.102 €.

KAPITALSKI PRIHODKI

Delež kapitalskih prihodkov je v letu 2020 v vseh prihodkih znašal le 2 %. Vrednost teh prihodkov je dosegla planirano vrednost 75 %. Prihodki od prodaje stavbnih zemljišč so znašali 398.510 €, od kmetijskih pa 19.574 €.

V letu 2021 smo prodali za 229.750 € zgradb in prostorov, za 96.869 € stavbnih zemljišč in za 89.249 € kmetijskih zemljišč. Vrednost teh prihodkov je presegla planirano vrednost za 72 % in je v vseh prihodkih predstavljala 1,8 %.

TRANSFERNI PRIHODKI

S transfernimi prihodki je Občina zbrala v letu 2020 10,9 % vseh prihodkov, več od pričakovanega za 7 %. Teh sredstev se je v tem letu v proračun nateklo za 2.320.576 €.

V teh sredstvih so bili zbrani prihodki prejetih sredstev iz državnega proračuna v višini 1.051.489 €, od tega za investicije 794.664 €, kar je za 379.311 € več kot leta 2019. Sredstva za investicije ministrstva za infrastrukturo (MZI) so bila namenjena sofinanciranju izgradnje garažne hiše po sistemu P+R (421.995 €), obnovi Kulturnega doma Grosuplje od MK (159.823 €), izgradnji igrišča Zavrh od LAS (45.318 €), komasaciji in agromelioraciji Gatina od MKGP (36.487 €), ureditvi površin za pešce in kolesarje na Taborski cesti v Grosupljem od MZI (20.141 €), obnovi malega nogometnega igrišča pri OŠ Brinje od Fundacije za šport (14.599 €), ureditvi tržnice Grosuplje od LAS (17.940 €), izgradnji pomožnega objekta na Taboru Cerovo od LAS (10.375 €), ureditvi bajerja Zacurek od LAS (7.528 €), ureditvi vodnih korit v Tlakah od LAS (1.732 €), izgradnji nove telovadnice pri matični OŠ Louisa Adamiča Grosuplje od Fundacije za šport (4.230 €), sredstvom požarne takse od MZO (54.496 €).

Za tekočo porabo smo iz državnega proračuna prejeli 256.826 €, in sicer: za vzdrževanje gozdnih cest od MKGP (12.367 €), za nevarne šolske poti od MIZKŠ (60.073 €), za subvencije tržnih najemnin od MP (49.008 €), za sofinanciranje Medobčinskega inšpektorata in redarstva od MNZ (38.487 €), za sofinanciranje Medobčinskega razvojnega centra od MNZ (16.788 €), za vzdrževanje vojnih grobišč od MDDSZ (4.400 €) in za povračilo stroškov covid-19 iz državnega proračuna (75.703 €).

Iz drugih občin pa smo prejeli sredstva za CERO Špaja dolina (2.109 €).

Iz sredstev proračuna EU smo prejeli sredstva za sofinanciranje projekta parkiranja po sistemu P+R (831.105 €), za sofinanciranje projekta agromelioracije in komasacije Gatina (109.460 €), za sofinanciranje ureditev površin za pešce in kolesarje na Taborski cesti v Grosupljem (114.134 €), za sofinanciranje projekta Vezi narave (56.710 €), za sofinanciranje obnove tržnice v Grosupljem (74.630 €), za sofinanciranje izgradnje pomožnega objekta na Taboru Cerovo (41.502 €), za sofinanciranje ureditve bajerja Zacurek (30.110 €) in za sofinanciranje obnove vodnih korit v Tlakah (6.927 €).

V letu 2021 je Občina s transfernimi prihodki zbrala 5,9 % vseh prihodkov v okviru pričakovanega. Teh sredstev se je v preteklem letu nateklo v proračun za 1.281.772 €, za 1.038.804 € manj kot v letu 2020.

V teh sredstvih so bili zbrani prihodki od prejetih sredstev iz državnega proračuna v višini 888.398 €, od tega za investicije 149.912 €. Sredstva za investicije so bila namenjena sofinanciranju: ureditve tržnice Grosuplje od MGRT (2.304 €), ureditvi bajerja Zacurek od LAS (192 €), izgradnji nove telovadnice pri matični OŠ Louisa Adamiča Grosuplje od Fundacije za šport (65.000 €), sredstvom požarne takse od MZO (58.521 €), obnovi športnega parka Brinje od MZIŠ (22.917 €) in nakupu IT opreme za ZD Grosuplje od MZ (978 €).

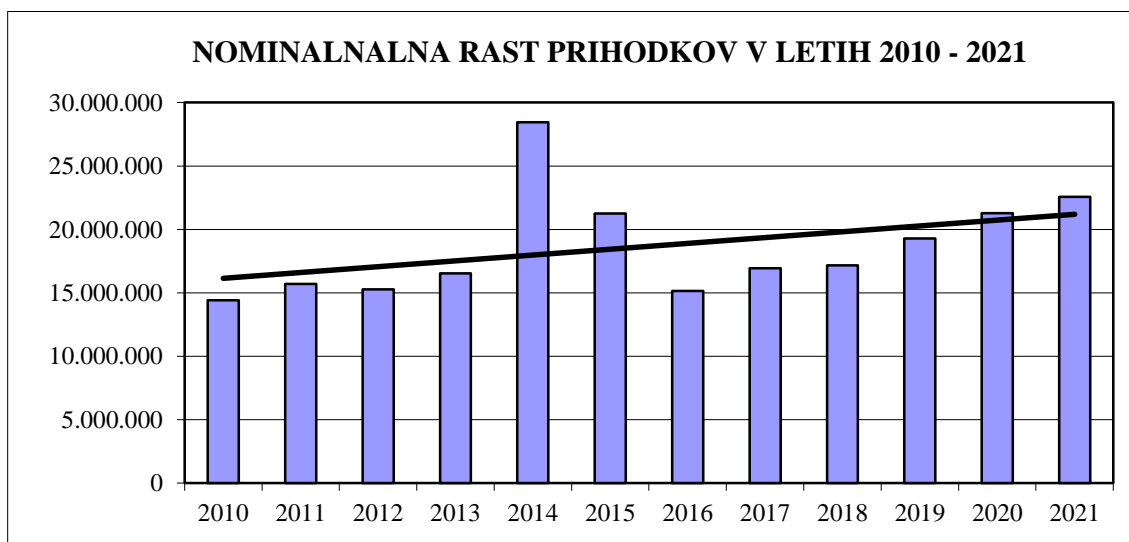
Za tekočo porabo smo iz državnega proračuna prejeli 339.333 €, in sicer: za vzdrževanje gozdnih cest od MKGP (11.699 €), za obnovo Mestne tržnice Grosuplje (238 €), za sofinanciranje ustavnih pravic romske skupnosti od vlade RS (109.350 €), nadomestilo za upravljanje državnih gozdov od MKGP (3.420 €), za ureditev bajerja Zacurek od MGRT (1.000 €), za nevarne šolske poti od MIZŠ (55.696 €), za sofinanciranje projekta Life amphicon od MOP (75.601 €), za subvencije tržnih najemnin od MP (27.397 €), za sofinanciranje Skupne občinske uprave 5G od MNZ (39.874 €), za sofinanciranje

Medobčinskega inšpektorata od MNZ (2.251 €), za sofinanciranje Medobčinskega razvojnega centra od MNZ (846 €), za vzdrževanje vojnih grobišč od MDDSZ (4.600 €) in za povračilo stroškov covid-19 iz državnega proračuna (7.361 €).

Iz drugih občin pa smo prejeli sredstva za CERO Špaja dolina (3.069 €).

Iz sredstev proračuna EU smo prejeli sredstva v višini 448.555 € za sofinanciranje: projekta Vezi narave (375.367 €), projekta SOLIDART – program Evropa za državljane (58.248 €), ureditve Mestne tržnice Grosuplje (10.172 €) in ureditve bajerja Zacurek (4.768 €).

Sledeči graf prikazuje nominalno vrednost prihodkov v preteklih devetih letih in nominalen trend rasti:

1.2. PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL IN PRODAJA KAPITALSKIH DELEŽEV

Prejetih vračil danih posojil in prodaje kapitalskih deležev v letu 2020 in 2021 ni bilo.

1.3. ZADOLŽEVANJE

Občina se je v letu 2020 dodatno dolgoročno zadolžila pri poslovnih bankah za 3 mio € in na MGRT za 137.664 €.

Pri slednjem gre za kredit v skladu s 56. členom Zakona o izvrševanju proračuna RS. Stanje neodplačanih kreditov na dan 31. 12. 2020 je znašalo 6.686.781 in je bilo višje za 2.671.384 € od stanja konec leta 2019.

Občina se v letu 2021 ni dodatno zadolžila. Stanje neodplačanih kreditov na dan 31. 12. 2021 je znašalo 5.982.373 € in je bilo za 704.408 € nižje od stanja konec leta 2020.

2. PRORAČUNSKI IZDATKI

2.1. ODHODKI

Struktura odhodkov občinskega proračuna za leti 2020 in 2021 v primerjavi z veljavnima proračunoma je bila sledeča:

(v EUR)

	realizacija	strukt.	veljavni proračun	strukt.	IND
	2020		2020		real./velj.pror.
tekoči odhodki	4.251.157	17%	5.259.836	19%	81
tekoči transferi	6.959.259	28%	7.431.238	26%	94
investicijski odhodki	13.355.285	53%	14.903.647	53%	90
investicijski transferi	410.114	2%	453.208	2%	90
SKUPAJ	24.975.815	100%	28.047.929	100%	89

	realizacija	struktura	veljavni proračun	struktura	IND
	2021		2021		real./velj.pror.
tekoči odhodki	4.723.613	30%	5.898.849	29%	80
tekoči transferi	6.781.258	43%	7.472.773	37%	91
investicijski odhodki	3.673.476	23%	6.137.956	31%	60
investicijski transferi	499.646	3%	532.611	3%	94
SKUPAJ	15.677.993	100%	20.042.189	100%	78

Kot je razvidno iz zgornje tabele, so bili odhodki v letu 2020 realizirani 89 % glede na plan. Najvišje dosegajo planirane vrednosti tekoči transferi in investicijski odhodki ter investicijski transferi. V letu 2020 sta bili realizirani dve veliki investiciji, to sta izgradnja garažne hiše po sistemu P+R in prizidek s športno dvorano pri OŠ Louisa Adamiča v Grosupljem.

V letu 2021 so bili odhodki realizirani 78 % glede na plan. Najvišje dosegajo planirane vrednosti investicijski transferi in tekoči transferi. Najnižje so planirano vrednost dosegli investicijski odhodki le 60 %, saj je veliko planiranih investicij čakalo na evropska sredstva, prostorske načrte, pa tudi nekateri drugi razlogi so zamaknili kar velik del investicij v leto 2022.

V letu 2020 je bilo kar 55 % vseh proračunskih sredstev namenjenih investicijam. Za investicije porabljeni sredstva so v tem letu znašala 13.765.399 €, kar je več kot v predhodnem letu 2019 za 7.975.253 €.

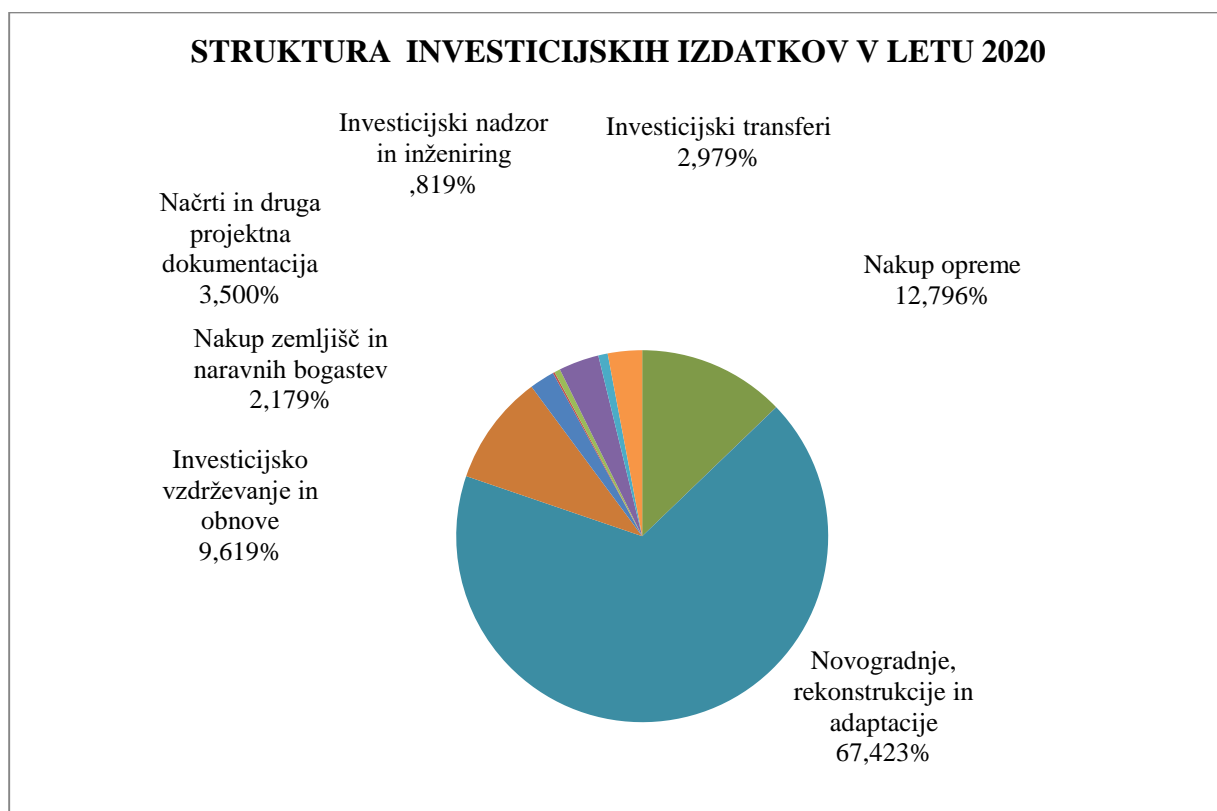

Kot je iz tabele razvidno, pa je bilo v letu 2021 za investicije namenjenih 26 % vseh proračunskih sredstev. Za investicije porabljena sredstva so v tem letu znašala 4.173.122 €, kar je precej manj kot v letu 2020, za 9.592.277 €, saj se je za veliko investicij čakalo na razpise oziroma na sredstva sofinanciranja države in EU.

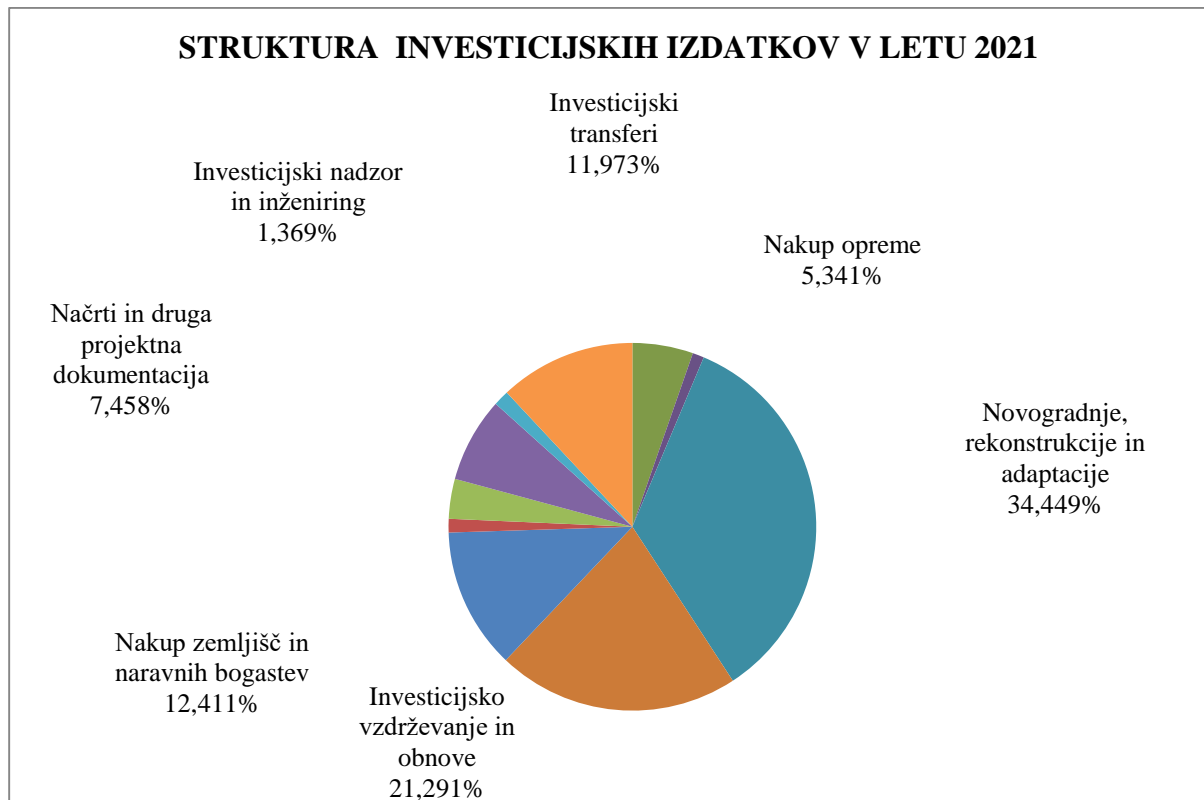
Če primerjamo deleže proračunskih sredstev, namenjenih investicijam, so bili ti v zadnjih letih sledeči:

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
33%	36%	34%	45%	68%	54%	33%	41%	36%	34%	55%	26%

Strukturo investicij v letu 2020, glede na namen porabe, nam prikazuje naslednji graf:

Strukturo investicij v letu 2021, glede na namen porabe, pa nam prikazuje naslednji graf:

Pomembnejše investicije, investicijska vzdrževanja in nakupi v letu 2020.

Na področju investicij v *splošne zadeve (lokalna samouprava, obramba in izredni dogodki)*:

- investicijsko vzdrževanje gasilskih domov in nakup gasilske opreme v višini 109.600 €,
- nakup opreme (računalniška, avdiovizualna, programska oprema, napeljave itd.) v višini 49.638 €.

Na področju *kmetijstva*:

- naložbe v kmetijsko gospodarstvo in ureditev kmetijskih zemljišč v višini 27.729 €,
- urejanje poljskih poti, gozdnih vlak in gozdnih poti v višini 57.260 €,
- agromelioracija in komasacija Gatina v višini 170.593 €.

Na področju *družbenih dejavnosti*:

- investicija v prizidek in telovadnico na matični OŠ L.A. Grosuplje v višini 4.321.739 €,
- investicija v obnovo notranjosti Kulturnega doma Grosuplje v višini 496.394 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje šol v višini 119.065 €,
- investicijsko vzdrževanje vrtcev v višini 20.150 €,
- nakup knjig za Mestno knjižnico Grosuplje v višini 43.407 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje zdravstvenega doma v višini 35.256 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje zgodovinske in kulturne dediščine v višini 14.000 €,
- investicija v Kulturni center Grosuplje v višini 37.200 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje športnih objektov v višini 100.081 €.

Na področju investicij v *cestni promet in infrastrukturo*:

- investicija v izgradnjo parkirne hiše po sistemu P+R v Grosupljem v višini 4.384.208 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest v višini 995.354 €,
- investicije v obnovo sistema oskrbe s toplotno energijo v višini 297.807 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja državnih cest v višini 58.294 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja javne cestne razsvetljave v višini 80.120 €.

Na področju *varovanja okolja*:

- investicije v ravnanje z odpadno vodo v višini 235.551 €,
- investicije v ravnanje z odpadki v višini 183.258 €.

Na področju *prostorskega planiranja in stanovanjske komunalne dejavnosti*:

- obnova vodovodnih sistemov v višini 247.015 €,
- nakup zemljišč v višini 258.367 €,
- prostorsko načrtovanje v višini 92.842 €,
- investicija v ureditev Mestne tržnice Grosuplje v višini 263.784 €.

Pomembnejše investicije, investicijska vzdrževanja in nakupi v letu 2021.

Na področju investicij v *splošne zadeve (lokalna samouprava, obramba in izredni dogodki)*:

- investicijsko vzdrževanje gasilskih domov in nakup gasilske opreme v višini 159.600 €,
- nakup opreme (računalniška, avdiovizualna, programska, napeljave itd.) v višini 244.953 €.

Na področju *kmetijstva*:

- naložbe v kmetijsko gospodarstvo in ureditev kmetijskih zemljišč v višini 30.583 €,
- urejanje poljskih poti, gozdnih vlak in gozdnih poti v višini 49.923 €.

Na področju *družbenih dejavnosti*:

- investicija v obnovo notranjosti Kulturnega doma Grosuplje v višini 219.018 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje šol v višini 157.856 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje poslovnih prostorov in stanovanj v lasti OG v višini 118.003 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje športnih objektov v višini 154.202 €,
- nakup knjig za Mestno knjižnico Grosuplje v višini 43.407 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje zgodovinske in kulturne dediščine v višini 24.801 €,
- investicijsko vzdrževanje vrtcev v višini 13.126 €.

Na področju investicij v *oskrbo s toplotno energijo*:

- investicija v obnovo daljinskega ogrevanja v višini 84.132 €.

Na področju investicij v *cestni promet in infrastrukturo*:

- investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest v višini 404.462 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja državnih cest v višini 261.085 €.

- investicijsko vzdrževanje in gradnja javne cestne razsvetljave v višini 121.744 €.

Na področju *varovanja okolja*:

- investicije v ravnanje z odpadki – komunalna deponija v višini 434.493 €,
- investicije v ravnanje z odpadno vodo v višini 131.624 €.

Na področju *upravljanja in nadzora vodnih virov*:

- ureditev potoka Bičje v višini 247.015 €.

Na področju *prostorskega planiranja in stanovanjske komunalne dejavnosti*:

- nakup zemljišč v višini 472.745 €,
- obnova vodovodnih sistemov v višini 173.278 €,
- prostorsko načrtovanje v višini 144.317 €,
- opremljanje stavbnih zemljišč v višini 42.920 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje Mestne tržnice Grosuplje v višini 26.008 €.

2.2. ODPLAČILO DOLGA

V letu 2020 je bilo odplačano za 466.280 € dolgoročnega dolga. Plačane so bile tudi obresti v višini 43.694 €. V letu 2021 pa je bilo odplačano za 704.417 € dolgoročnega dolga. Plačane so bile tudi obresti v višini 42.111 €.

2.3. DANA POSOJILA IN POVEČANJE KAPITALSKIH DELEŽEV

V letu 2020 in 2021 ni bilo danih posojil in povečanja kapitalskih deležev. Tako je račun finančnih terjatev in naložb v obeh letih enak 0.

3. REZULTAT POSLOVANJA

V letu 2020 so bili odhodki višji od prihodkov za 3.694.905 €. Ustvarjen je bil torej proračunski primanjkljaj v tej višini. Ker občina v letu 2020 ni dajala posojil in ni dobila nobenih vračil iz preteklih let, je bil račun finančnih terjatev in naložb enak ničli. Za poplačilo kreditnega dolga smo porabili 466.280 €. Iz leta 2019 smo v leto 2020 prenesli 2.578.599 € neporabljenih sredstev. Stanje na računu dne 31. 12. 2020 je znašalo 1.555.076 €.

V letu 2021 pa so bili prihodki višji od odhodkov za 6.901.379 €. Ustvarjen je bil torej proračunski presežek v tej višini. Ker občina v letu 2021 ni dajala posojil in ni dobila nobenih vračil iz preteklih let, je bil račun finančnih terjatev in naložb enak ničli. Za poplačilo kreditnega dolga smo porabili 704.417 €. Iz leta 2020 smo v leto 2021 prenesli 1.555.076 € neporabljenih sredstev. Stanje na računu dne 31. 12. 2021 je znašalo 7.752.038 €.

Med proračunske prejemke spadajo poleg prihodkov tudi prenosi sredstev iz preteklega leta, prejeta minus dana posojila, če je razlika pozitivna, in neto zadolževanje, če je seveda tudi to pozitivno. Med izdatke pa poleg odhodkov uvrščamo še prejeta minus dana posojila, če je razlika negativna, in neto zadolževanje, če je le to negativno.

POROČILO O DELOVANJU CIVILNE ZAŠČITE OBČINE GROSUPLJE OB RAZGLAŠENI EPIDEMIJI

Tomaž Rigler*

1. val razglašene epidemije - 13. 3. 2020–28. 5. 2020

- Na območju občine Grosuplje so obolele le tri osebe, umrlih zaradi bolezni covid-19 ni bilo, DSO brez okužbe.
- 13. 3. 2020 je bila vzpostavljena dežurna kontaktna številka CZ.
- Redno obveščanje javnosti (radio, občinska spletna stran, družbena omrežja, Grosupeljski odmevi).
- Rdeči križ Grosuplje je dostavljal pakete s hrano.
- Dobava zaščitne opreme iz lastne nabave Občine Grosuplje ter donatorjev, prevzem zaščitne opreme iz blagovnih rezerv.
- Prevzem in distribucija zaščitne opreme. Razdeljeno je bilo:
  - o 16.300 kosov zaščitnih mask (16038 kirurških, 102 ffp1, 150 ffp2, 10 ffp3),
  - o 72 kosov zaščitnih oblek/kombinezonov,
  - o 34 kosov zaščitnih očal,
  - o 25 l razkužila za roke,
  - o 2,5 kg razkužila za površine Ecocid,
  - o 2.100 kosov zaščitnih rokavic.

V vmesnem času, od konca razglašenega 1. dela epidemije do začetka 2. dela epidemije, so bili na novo izdelani državni in regijski načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh, na podlagi novih načrtov in izkušenj iz 1. vala epidemije je bil pripravljen tudi nov Delni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh v občini Grosuplje.

2. val razglašene epidemije - 19. 10. 2020–23. 6. 2021

- 19. 10. 2020 ob razglasitvi epidemije nalezljive bolezni covid-19 ter aktiviranju Državnega načrta zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh se je aktiviral tudi Delni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh v občini Grosuplje.
- 19. 10. 2020 je bila ponovno aktivirana dežurna številka štaba CZ Občine Grosuplje, kjer so lahko občani prejeli informacije, povezane s covid-19.
- Obveščanje občanov in splošne javnosti je potekalo na krajevno običajen način preko lokalnih medijev. Občina Grosuplje je redno objavljala informacije na spletni strani Občine Grosuplje (<https://www.grosuplje.si/>), sočasno smo občane obveščali preko družbenih omrežij (facebook stran Občine Grosuplje, twitter profil Občine Grosuplje, instagram profil Občine Grosuplje) in v lokalnem časopisu Grosupeljski odmevi. Redno obveščanje splošne javnosti je potekalo tudi na Radiu Zeleni val. Občanom je bila ves čas epidemije na voljo tudi dežurna številka občinskega štaba CZ Občine Grosuplje.
- 21. 10. 2020 je bil sklican razširjen sestanek štaba CZ Občine Grosuplje in predstavnikov Zdravstvenega doma Grosuplje, Doma starejših občanov Grosuplje, RKS - območnega združenja Grosuplje, Župnijske karitas Grosuplje.

---

* Tomaž Rigler, poveljnik Civilne zaščite Občine Grosuplje, Bevkova cesta 3, 1290 Grosuplje

- 23. 10. 2020 so se pojavile prve okužbe v Domu starejših občanov Grosuplje. Štab CZ Občine Grosuplje je aktivno pristopil k preverjanju lokacij za vzpostavitev t.i. rdeče cone izven DSO Grosuplje, kar kasneje ni bilo potrebno, saj je DSO Grosuplje situacijo uspel obvladovati znotraj svojih prostorov. ZD Grosuplje je DSO Grosuplje nudil pomoč z dvema diplomiranimi medicinskima sestrama ter eno srednjo medicinsko sestro.
- 29. 12. 2020 smo izvedli prvo množično testiranje s hitrimi testi v občini Grosuplje v prostorih ZD Grosuplje. Nato se je 7. 1. 2021 izvedba množičnega hitrega testiranja, ki ga izvaja ZD Grosuplje, preselila na novo lokacijo, in sicer pred Gasilski center Grosuplje. Lokacijo so organizirali Občina Grosuplje, Štab CZ Grosuplje, ZD Grosuplje, JKP Grosuplje, v prvem tednu so s šotorom na pomoč priskočili tudi taborniki.
- Cepljenje je redno potekalo v Cepilnem centru Grosuplje (ZD Grosuplje), štab CZ Grosuplje se je redno seznanjal s situacijo ter s prostovoljci nudil pomoč v štirih terminih množičnega cepljenja v ZD Grosuplje.
- Bolničarji ekipe prve pomoči PP RKS – OZ Grosuplje so v organizaciji Rdečega križa Slovenije nudili pomoč v UKC Ljubljana.
- Štab CZ Občine Grosuplje je bil redno v stikih z različnimi službami, ki so pomagale pri obvladovanju epidemije (ZD, DSO, redarstvo, gasilci, Župnjiska karitas, Rdeči križ, taborniki, JKPG itd.).
- Štab CZ Občine Grosuplje je skrbel za sproti prevzem opreme glede na poslano razdelilnike regijskega štaba CZ in izpostave URSZR Ljubljana ter jih razdelil končnim uporabnikom (iz državnih zalog: prevzem zaščitnih mask, prevzem HAGT testov za potrebe množičnega testiranja).
- Občina Grosuplje je z novim nakupom obnovila lastne zaloge (zaloge CZ) za potrebno osebno varovalno opremo (maske ffp 3 – 10.000 kosov, kombinezon – 50 kosov).
- V drugem valu je bilo razdeljenih 11.600 kosov zaščitnih mask.
- V drugem valu je po evidencah CZ pri obvladovanju epidemije sodelovalo skupaj 371 oseb, popis po posameznih kategorijah je v spodnji tabeli.

Občinski štab CZ	51
Občine	33
Druge gasilske enote	9
Enote in službe CZ	8
Javne službe	50
Rdeči križ, Karitas	9
Drugo	4
ZD Grosuplje - HAGT	206
SKUPAJ	371

- CZ Grosuplje je aktivno sodelovala pri obvladovanju epidemije. Naloge, katere je prevzemala, so bile ves čas usklajene tudi z Regijskim štabom CZ za ljubljansko regijo.

OBČINA IVANČNA GORICA V LETIH 2020-2021

Dušan Strnad*

S 1. januarjem 2020 je s svojim delovanjem pričela Skupna občinska uprava (SOU) 5G, ki povezuje občine Grosuplje, Ivančna Gorica, Škofljica, Ig in Dobropolje. Naloge, ki jih opravlja, obsegajo področja: inšpekcijskega nadzorstva, redarstva, notranje revizije, varstva okolja, urejanja prostora in civilne zaščite. Njen sedež je v Grosupljem.

Z leve proti desni: direktor občinske uprave Občine Grosuplje mag. Dušan Hočevar, župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, župan Občine Dobropolje Igor Ahačevič in podžupan Občine Ig Anton Modic.

Na Srednji šoli Josipa Jurčiča Ivančna Gorica je 7. januarja 2020 potekal t. i. karierni dan. Prireditev, ki je po 31 srednjih šolah po vsej Sloveniji že peto leto zaporedoma izvedel Zavod Nefiks, je potekala pod geslom »Prihodnost je lokalna«.

---

*Dušan Strnad, župan Občine Ivančna Gorica

Zbrane dijake četrtnih letnikov je pozdravil **ravnatelj šole Milan Jevnikar**, z županom Dušanom Strnadom pa sta se pogovarjala **dijaka Petra in Ibro**. Župan je spregovoril o svoji izobrazbi ter o tem, kako postaneš župan. V drugem delu sta dijaka spraševala o županovih prvih zaposlitvah, možnostih zaposlovanja mladih v današnjem času ter o najbolj iskanih poklicih v lokalnem okolju. Ob zaključku je vse prisotne dijake povabil k vključevanju v mladinske organizacije občine, saj je prihodnost občine Ivančna Gorica v njihovih rokah.

Televizija Vaš kanal je zaključila z akcijo Osebnost meseca, kjer gledalke in gledalci izbirajo osebo, ki je po njihovem mnenju najbolj zaznamovala vsak posamezni mesec. Med tremi nominiranimi osebnostmi meseca decembra je bil tudi naš občan Anton Posavec, ki skrbi za izobraževanja s področja prve pomoči v domačem kraju in na nacionalnem in mednarodnem nivoju. Je vodja izobraževalnega centra na reševalni postaji v Ljubljani, skrbnik heliporta UKC Ljubljana in v Las Vegasu prejemnik velikega mednarodnega priznanja ITLS (International Trauma Life Support) – Koordinator leta.

Poleg mednarodnega priznanja in nazva osebnosti meseca je župan Dušan Strnad na nedavnem novoletnem sprejemu Antona Posavca imenoval za ambasadorja občine Ivančna Gorica na področju nujne medicinske pomoči.

Zgoden klic na pomoč, pravilen pristop in vztrajno oživljanje z defibrilatorjem ob pomoči prvih posredovalcev in medicinskega osebja so pripomogli, da srce Marjana Grosa pred leti ni zastalo za vedno. Priznanja so tako prejeli: PGD Vrh pri Višnji Gori, PGD Višnja Gora, Gasilska zveza Ivančna Gorica, Zdravstveni dom Ivančna Gorica, KS Višnja Gora, uredništvo Svet24, Gregor Javornik, Anton Posavec, Tatjana Levec, Lojze Ljubič, Gašper Stopar in župan Dušan Strnad. Lepo pripravljen program so popestrili člani Vokalne skupine Višnjanski fantje in gasilec junak Primož Kastelic na harmoniki.

V januarju je v dvorani gasilskega doma na Vrhu pri Višnji Gori potekalo družabno srečanje z družinama Kastelic in Gros v zahvalo društvom, organizacijam in posameznikom za nesebično pomoč in podporo pri izbiri kandidata za podelitev naziva Gasilec junak, ki ga je pred meseci prejel naš pogumni občan in gasilec PGD Vrh pri Višnji Gori Primož Kastelic

Po navdihu zgodbe o Aladinu je 19. januarja 2020 v športni dvorani OŠ Stična svojo novoletno produkcijo pokazala Plesna šola Guapa. Pod vodstvom Maje Zrilič, ambasadorke občine Ivančna Gorica, in njene razširjene Guapa ekipe, je v plesni predstavi nastopilo več kot 300 plesalcev, starih od 3 let naprej. Gledalci so lahko občudovali plesalce, ki so se predstavili v različnih plesnih stilih: balet, break dance, hip hop in street show dance.

V Družbenem domu na Krki so 10. januarja 2020 podelili Linhartove značke in jubilejne nagrade Javnega sklada za kulturne dejavnosti OI Ivančna Gorica za življenjsko delo Gledališki skupini Krka. Prejemnika jubilejnih in življenjskih priznanj sta režiserka Marjana Hočevar in dolgoletni kulturni ustvarjalec Vojko Hočevar.

V okviru Gledališkega abonmaja Ivančna Gorica so že osemindvajsetič odigrali gledališko predstavo, komedijo **Mutavka**, plod skupinskega dela krških gledališčnikov, ki jih usmerja dolgoletna vodja skupine in režiserka Marjana Hočevar.

Gledališka skupina Krka ima dolgo tradicijo, v kateri so se kalili izjemni igralci. V številnih gledaliških predstavah na domačem odru ter na gostovanjih so prvovrstno in izvirno uprizarjali klasično pa tudi sodobno dramatiko, velikokrat v žanru žlahtne komedije. V preteklih letih so se udeleževali strokovnih spremljanj za območna Linhartova srečanja v okviru JSKD RS ter pogosto prejeli pozitivne in navdihujoče ocene svojega ljubiteljskega dela.

Pomen gledališča, ki nastaja izven urbanih središč in znotraj lokalnih skupnosti, je še teoretsko in zgodovinsko neovrednoten. Nahaja se na presečišču ustvarjanja in ohranjanja vezi skupnosti, komentira dogodke znotraj mikro prostora ter se navezuje na širši družbeni in kulturni milje danes že globaliziranega sveta. Pronicljiva in duhovita ter energična narava Marjane Hočevar je navdihovala igralce ter skozi njihovo delo nagovorila občinstvo ne glede na prostor in oder, kjer je bila uprizorjena. Tematike, ki so bile rdeča nit gledaliških uprizoritev, so bile namreč vedno občečloveške.

Bronasta priznanja za več kot 5 let ustvarjalnega delovanja na področju ljubiteljskega gledališča so prejeli: **Anka Kandus, Jurij Piškur in Damjan Zajc**; srebrna priznanja za več kot 10 let delovanja so prejeli: **Jožica Petrič, Marjetka Uršič in Robert Škufca**; zlata priznanja za več kot 15 let delovanja so prejeli: **Anica Kozinc, Janez Miklavčič, Jože Pečjak in Miro Podržaj**. Prejemnik jubilejnega priznanja za več kot 30-letno delovanje na področju ljubiteljske kulture je prejel **Vojko Hočevar**. **Marjana Hočevar** pa je prejemnica jubilejnega priznanja, saj je v svojih štiridesetih letih ljubiteljskega delovanja vzpostavljala in zaznamovala ivanško kulturno okolje in gledališki prostor.

Na OŠ Stična so 6. februarja 2020 pripravili prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku in počastili spomin na našega največjega pesnika Franceta Prešerna. V kulturnem programu so peli, deklamirali, plesali in igrali učenci ter učitelji matične šole in vseh šestih podružnic: Ambrusa, Krke, Muljave, Stične, Višnje Gore in Zagradca. Na prireditvi je nastopilo 11 pevskih zborov: 7 otroških, 3 mladinski in pevski zbor učiteljic. Prireditev so prepletli s projektom Rastoča knjiga, ki že od preloma novega tisočletja bogati slovenski kulturni in duhovni prostor, OŠ Stična pa v njem sodeluje že šest let. **Ravnatelj šole Marjan Potokar** je v šolsko zbirko Rastoče knjige dodal novo misel: »Znanje je privilegij«. V projektu Rastoča knjiga predstavljajo naše sokrajane, ki izstopajo s svojim delom. Eden takšnih je bil tudi osrednji gost prireditve, doktor bibliotekarskih znanosti **Mihael Glavan**, nekdanji vodja rokopisne zbirke NUK, raziskovalec in publicist, častni občan Občine Ivančna Gorica, predvsem pa je človek, ki je zapisan svojemu kraju, Stični.

Na prireditvi je ravnatelj nagradil 28 učencev 9. razreda, ki so se več let vidno udeleževali na kulturnem področju. Prešernovi nagrajenci OŠ Stična so: Uršula Černelč, Naja Mrvar, Teja Zaletelj, Lea Bernetič Rijavec, Živa Batis, Julija Genorio, Ula Regali, Lina Sekirnik, Ajša Hodžič, Nal Roš Omahen, Pia Zupančič, Mia Zajec, Tinkara Zajc, Neža Jerič, Vida Kovačič, Jure Humljan, Klavdija Dremelj, Sara Jontes, Taja Prijatelj, Tanja Škufca, Sara Jernejčič, Nina Jernejčič, Patricija Kastelic, Maja Mohorčič, Nika Prašnikar, Mojca Zupančič, Karolina Bregar in Ajda Barna Grabrijan. Med učitelji pa so bili letos nagrajeni trije izredno prizadevni učitelji, in sicer **Branka Lavtar, Andrej Oberstar in Dragica Šteh**.

Časnik revije Moje finance je že četrto leto zapored objavil raziskavo o kakovosti življenja v 212 občinah v Sloveniji. Na **21. mesto** je uvrščena občina Ivančna Gorica, na **samem vrhu pa je** v kategoriji Top 10 občin po **življenjski moči prebivalstva**.

Prešernov dan, slovenski kulturni praznik, so v občini Ivančna Gorica počastili z osrednjo prireditvijo v dvorani Kulturnega doma Zagradec pod geslom Beseda – od nekdaj do zmeraj.

Željko Kozinc je predstavil knjigo Lepote in vrednote treh dolin, ki je 10. knjiga Domoznanske zbirke občin Ivančna Gorica, Dobropolje in Grosuplje. Kulturni program so oblikovali zagraški kulturniki: Otroški pevski zbor Zagradec, Mešani pevski zbor Zagradec in Tamburaška skupina Zagradec, literarne utrinke pa so delili člani Gledališke skupine Zagradec in recitatorji iz Podružnične šole Zagradec.

V galeriji Meduzza so si obiskovalci ogledali še razstavo z naslovom Kamen v objemu vode. Izdelke iz kamna je predstavil domačin Primož Erjavec, fotografska razstava pa je bila delo udeležencev fotografsko-računalniškega krožka Univerze za tretje življenjsko obdobje Ivančna Gorica. V razmislek so bili pripravljene haikuji avtorja Matjaža Marinčka.

V Domu krajanov Temenica je potekala združena seja svetov Krajevnih skupnosti Temenica in Sobrače. Razširjene seje so se poleg župana Dušana Strnada in podžupana Tomaža Smoleta udeležili še člani občinskega sveta in predstavniki lokalnih društev iz temeniške doline. Predsednik KS Temenica **Ignacij Kastelic** in **Rok Adamlje** iz KS Sobrače sta predstavila novosti ter načrte in želje.

27. Jurčičev pohod je potekal pod sloganom Poti knjige, saj so pohodniki med potjo spoznavali zgodovino knjige na Slovenskem. S predstavniki Gradu Bogenšperk, Muzeja krščanstva na Slovenskem, Jurčičeve domačije, Frančiškanskega samostana Novo mesto in Trubarjeve domačije so se spomnili na moč knjig, ki so uspešno kljubovale burnim stoletjem.

Slavnostni govornik je bil direktor Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti **Marko Repnik**, pohodnike pa sta pozdravila tudi župan Občine Ivančna Gorica **Dušan Strnad** in predsednik Planinske zveze Slovenije **Jože Rovan**.

Društvo podeželskih žena Ivanjščice je 4. marca 2020 imelo svoj redni letni občni zbor. V svoji sredi so gostile predstavnico Zveze kmetic Slovenije Marinko Bevc, članici sosednjih društev podeželskih žena Tatjano Novljan in Dragico Kastelic ter podžupana občine Ivančna Gorica Tomaža Smoleta.

Društvo šteje 84 članic, vsako leto se odpravijo na dva izleta, ki vključujeta primer dobre prakse in imata izobraževalno noto. Pripravile so skeč z naslovom: Teta iz ozadja.

Gasilska zveza Ivančna Gorica je v Gasilskem centru Stična v letu 2019 uspešno izvedla dve temeljni usposabljanji – tečaj za višjega gasilca ter tečaj za operativnega gasilca. Tečaj za višjega gasilca je uspešno zaključilo 31 tečajnikov iz 12 prostovoljnih gasilskih društev, 36 tečajnikov iz 12 PGD pa je uspešno opravilo tečaj za operativnega gasilca.

V prostorih sejne sobe Občine Ivančna Gorica je 12. marca 2020 potekal sestanek razširjene sestave Štaba civilne zaščite Občine Ivančna Gorica, povezan z razglasitvijo epidemije zaradi širitve koronavirusa. Poleg župana Dušana Strnada, poveljnika Civilne zaščite Občine Ivančna Gorica Jožeta Kozinca in direktorja Zdravstvenega doma Ivančna Gorica Janeza Zupančiča so sestanku prisostvovali še: podžupan Tomaž Smole, direktorica občinske uprave dr. Andrejka Miše Glavič in zaposleni iz občinske uprave, ravnatelj OŠ Stična Marjan Potokar, ravnateljica OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični Angelca Mohorič in njena pomočnica Jelka Rojec, ravnatelj Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica Milan Jevnikar, v. d. direktorice Mestne knjižnice Grosuplje Roža Kek, direktorica Doma starejših občanov Grosuplje mag. Marta Gašparovič, izvajalka Dnevnega varstva starejših v CZBO Šentvid Irena Brodnjak, predsednik SPV Občine Ivančna Gorica Marjan Balant, predsednik Gasilske zveze Ivančna Gorica Jure Strmole ter člana Štaba civilne zaščite Občine Ivančna Gorica Anton Posavec in Marko Virant. Predhodno je informacijo županu predala ravnateljica Vrtca Ivančna Gorica Branka Kovaček.

Po razpravi vseh navzočih so sprejeli ukrepe za preprečevanje prenosa in širjenja virusa. Šole, vrtci, knjižnica so do nadaljnjega zaprti, pomoč na domu bo še naprej zagotavljal DSO Grosuplje, dnevno varstvo starejših v Centru za zdravljenje boleznih otrok v Šentvidu pri Stični se ne izvaja, oboleli lahko kličejo na dežurno številko 041788 600 od 8. do 20. ure.

Vsa gospodinjstva v občini Ivančna Gorica so v nabiralnike prejela posebno izdajo občinskega glasila Klasje, ki je bilo prvenstveno namenjeno ozaveščanju in preprečevanju širjenja virusa.

Preko videokonference na daljavo se je 6. aprila 2020 sestala razširjena sestava Štaba civilne zaščite Občine Ivančna Gorica. Epidemiološko stanje in sprejete preventivne ukrepe v občini sta predstavila župan Dušan Strnad in poveljnik Civilne zaščite Občine Ivančna Gorica Jože Kozinc. Omejitev gibanja so občani dobro sprejeli. Osem prostovoljcev je v sodelovanju z Rdečim križem z živili oskrbovalo preko 40 družin.

Občina Ivančna Gorica je v lastni režiji priskrbel in razdelila preko **12.000 zaščitnih mask in druge zaščitne opreme** za potrebe zdravstvenega osebja, javnih zavodov, prostovoljcev, trgovin, nekaterih podjetij, ki so izrazili potrebo po tem, in gospodinjstev v občini, tudi za dodatno zaščitno opremo za potrebe VIZ Višnja Gora. Gospodinjstva so prejela že drugo posebno izdajo občinskega časopisa **Klasje – covid-19, opremljeno z eno zaščitno masko na gospodinjstvo**.

V petek, 10. aprila 2020, je v 86. letu starosti umrl Lojze Ljubič, prejemnik najvišjega priznanja Občine Ivančna Gorica – naziva častni občan in častni predsednik Gasilske zveze Ivančna Gorica.

Župan občine Ivančna Gorica Dušan Strnad je za podžupanjo Občine Ivančna Gorica imenoval članico občinskega sveta Martino Hrovat iz Ambrusa. Funkcijo od 1. aprila dalje opravlja nepoklicno. Župan Dušan Strnad ocenjuje, da bodo z imenovanjem nove podžupanje lahko pospešili aktivnosti na področju šolstva in turizma.

Martina Hrovat se je rodila 1. septembra 1965 v Ljubljani. Osnovno šolo je obiskovala na podružnični šoli v Ambrusu in v matični Osnovni šoli Stična. Šolanje je nadaljevala na gimnaziji Srednje šole Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici, nato pa končala prvo stopnjo študija na ekonomski fakulteti in pridobila šesto stopnjo izobrazbe. Po končanem šolanju se je leta 1986 zaposlila v Gradbenem podjetju Grosuplje. Delala je kot analitičarka, kasneje pa v planskem računovodstvu. Leta 1992 se ji je ponudila nova zaposlitvena priložnost v podjetju Dräger Slovenija, d. o. o., v Ljubljani, kjer je zaposlena že 28. leto. Tu opravlja delo vodenja računovodstva, financ in kontrolinga ter vodi oddelek administracije.

Hrovatova že vrsto let deluje na družbenem področju, kjer si prizadeva za kakovostnejše in bolj pestro življenje v rojstnem kraju Ambrus. Dva mandata je bila tudi članica sveta Krajevne skupnosti Ambrus, še vedno pa aktivno sodeluje pri uresničevanju krajevnih interesov, načrtov in idej. Bila je dolgoletna predsednica Kulturnega društva Ambrus, članica izvršnega sveta ZKD Ivančna Gorica ter članica njenega nadzornega odbora. Bila je tudi članica Sveta JSKD OI Ivančna Gorica. Je tudi pobudnica ustanovitve Turističnega društva Ambrus in njena aktivna članica ter članica nadzornega odbora. Zadnja štiri leta je bila predsednica nadzornega odbora Območnega združenja Rdečega križa Grosuplje. V mandatu 2018–2022 je članica Občinskega sveta Občine Ivančna Gorica.

V mesecu februarju in marcu 2020 je na območju občine Ivančna Gorica v sklopu projekta RAST (Razvoj in vzpostavitev sistema trženja enostavnih in integralnih turističnih produktov) potekala analiza obstoječe turistične ponudbe v občini. Anketiranih je bilo 112 turističnih ponudnikov.

Turistični ponudniki ponujajo **348 standardnih ležišč** ter dodatno 30 ležišč na kozolcu in 10 ležišč na senu. V občini imamo tudi **4 postajališča za avtodome** (Kmetija Čož, Pristava nad Stično, Kmetija Grofija in Zlati Polž iz Višnje Gore). Svojo dejavnost v največji meri promovirajo **od ust do ust, preko facebooka, svojih spletnih strani in se preko promocijskega gradiva Ponudniki zelo dobro povezujejo z lokalnim okoljem in z drugimi turističnimi ponudniki znotraj občine** ter podpirajo razvoj **trajnostnega, izletniškega, športno-rekreacijskega, kmečkega in verskega turizma**.

Vsako leto na začetku maja Občina Ivančna Gorica organizira pohod po Krožni poti Prijetno domače, ki je trasirana skozi vseh dvanajst krajevnih skupnosti. Pohod je bil leta 2020 zaradi koronavirusa odpovedan, vendar se je kljub temu v lastni režiji na 100 km dolgo pot odpravilo kar nekaj pohodnikov.

Po zaprtju javnega življenja zaradi koronavirusa in šolanja na daljavo so se 18. maja 2020 v vrtčevske in šolske klopi ponovno vrnili otroci, učenci in dijaki. Upoštevati so morali vse stroge zdravstvene predpise NJZ-ja.

Občina Ivančna Gorica praznuje svoj praznik 29. maja, to je na dan, ko je pisatelj Josip Jurčič postal urednik časnika Slovenski narod. Zaradi koronavirusa so praznovali na daljavo – preko spleta in televizije.

Občina Ivančna Gorica na devetih lokacijah po občini vzpostavlja brezžično brezplačno omrežje, WiFi4EU. Sredstva v obliki bona je občina pridobila z uspešno oddajo vloge na razpisu pri agenciji INEA. Prve antene, ki omogočajo brezplačno in brezžično omrežje, so se postavile v KS Ambrus (kulturni dom), KS Dob (gasilski dom), KS Temenica (Dom krajanov Temenica) in KS Stična (kulturni dom).

Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja je Zavodu Prijetno domače odobrila sofinanciranje projekta Jurčičev IZZIV, ki pomeni Inovativnost, Znanje, Združevanje in Izobraževanje za Vzpon turistične ponudbe celotnega območja. Povezovalna nit vsebin vseh sodelujočih ponudnikov je prvi slovenski romanopisec – Josip Jurčič. Glavni cilj projekta Jurčičev IZZIV je celostna prenova in nadgradnja Jurčičeve domačije v sodelovanju z lokalnim okoljem.

Občina Ivančna Gorica je v sodelovanju z zavodom Zlata mreža v mesecu juniju 2020 pričela z izvajanjem projekta PROSTOFER. Prostofer omogoča lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe, brezplačne prevoze do javnih ustanov, trgovinskih centrov ipd. Slovesen prevzem vozila Renault ZOE na električni pogon in uradni začetek delovanja storitve PROSTOFER je potekal v petek, 5. junija 2020, v prostorih kulturnega doma in pred ploščadjo stavbe Občine Ivančna Gorica. Večina voznikov prostovoljcev prihaja iz Zveze šoferjev in avtomehanicov Ivančna Gorica.

Prva osebna zavarovalnica in Čebelarstva zveza Slovenije v sklopu družbeno odgovorne akcije PRVA čebela sta postavili štiri tipizirane učne čebelnjake, s katerimi želita čebelarstvo še bolj približati mladim in jih ozaveštevati o pomenu čebel. Doniran učni čebelnjak z AŽ čebeljimi panji in tremi čebeljimi družinami je prejelo tudi **Čebelarstvo društvo Stična** za čebelarški krožek matične Osnovne šole Stična in mednarodno tekmovanje mladih čebelarjev (IMYB), ki je bilo zaradi pojava koronavirusa prestavljeno v leto 2021.

Ob zaključku projekta Zeleni bralec so potekale podelitve majic vsem drugošolcem v naši občini, ki jih je za nagrado in vzpodbudo mladim bralcem omogočil župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, ker učenci ob koncu drugega razreda osvojijo tehniko branja in postanejo samostojni bralci. Projekt vodi krajevna knjižnica Ivančna Gorica, podpira ga občina, ki je nosilka priznanja, da je prijazna branja, v njem pa sodelujejo knjižničarji, učitelji, starši in njihovi otroci - drugošolci. Projekt se je izvedel že četrto leto zapored in poteka skozi celo šolsko leto. V letu 2020 je 210 učencev postalo novih mladih bralcev.

Priznani radijski voditelj Miha Deželak se je s kvadrociklom ustavil v Ivančni Gorici. Župan Dušan Strnad je, skupaj s podžupanjo Martino Hrovat in podžupanom Tomažem Smoletom, v imenu občanov Ivančne Gorice Deželaku junaku **podaril bon v vrednosti 1000 evrov**. Skupaj z množico je Deželaku zapela Nina Pušlar.

Člani Občinskega sveta Občine Ivančna Gorica so si pred začetkom 13. redne seje ogledali zaključek obnovitvenih del v notranjosti Kulturnega doma v Šentvidu pri Stični. Prenova je zajemala obnovo notranjih prostorov dvorane, balkona, odra in prostorov v zaodruju.

Po uspešnih akcijah vključevanja oseb s posebnimi potrebami v svet gorništvaja se je Planinska zveza Slovenije odločila, da nadaljuje z akcijo/projektom Gibalno ovirani osvajajo gore (GOGO), katere idejni oče je Jurček Nowakk. Na priljubljene izletniške točke na Lavričevi koči na Gradišču nad Šentvidom in Stično je potekal slovesen podpis dogovora o partnerskem sodelovanju v projektu »GOGO 2020« s Planinsko zvezo Slovenije (Jože Rovani), Zvezo paraplegikov Slovenije (Dane Kastelic, ki je občan Ivančne Gorice) in Zvezo društev za cerebralno paralizo Slovenije Sonček (Lojze Tomaževič).

Občina Ivančna Gorica je na predlog Zavoda Prijetno domače na Ministrstvo za kulturo in Vlado Republike Slovenije oddala pobudo za razglasitev vseslovenskega Jurčičevega leta za leto 2021. Pobudo sta podprli še Mestna knjižnica Grosuplje in Zveza kulturnih društev Ivančna Gorica.

Vlada Republike Slovenije je leto 2021 razglasila za leto Josipa Jurčiča in Josipa Ipavca. **V letu 2021** je minilo 140 let od smrti pisatelja, pesnika in časnika ter avtorja prvega slovenskega romana Josipa Jurčiča, pa tudi 150 let od nastopa uredniške službe pri časniku Slovenski narod in 160 let od prve izdaje Pripovedke o beli kači. Razglasitev Jurčičevega leta na ravni države je povezala ne samo literate, pisatelje, urednike in kulturne ustvarjalce, ampak vso Slovenijo.

Po enaindvajsetih letih je 5. julija 2020 v prafari Šentvid pri Stični v cerkvi sv. Vida zopet zadonela pesem Novomašnik bod pozdravljen v čast nove maše Mateja Rusa iz Artiže vasi.

18. julij 2020 je PGD Višnja Gora na gasilskem igrišču v Višnji Gori uradno predala gasilsko vozilo GVC 16/64 sosednjemu društvu PGD Vrh pri Višnji Gori.

V nedeljo, 12. julija 2020, je v stiški baziliki svojo zlato mašo daroval pater Janez Novak. Leta svojega delovanja je posvečal župniji Stična in Cistercijanskemu samostanu Stična. Praznovanje petdesetletnega duhovniškega služenja Cerкви je potekalo ob upoštevanju ukrepov in preprečevanju širjenja novega koronavirusa.

P. Janez Novak je bil rojen kot tretji od petih otrok v družini iz Kriške vasi nad Višnjo Goro. Za duhovniški poklic se je odločil tudi njegov brat, nam vsem poznani p. Avguštin. Pater Janez je v stiški samostan vstopil leta 1961, nato je obiskoval gimnazijo v Pazinu ter v Malem semenišču v Vipavi, kjer je maturiral. Leta 1969 je opravil slovesne zaobljube, naslednje leto pa je bil posvečen v duhovnika v stiški baziliki. Po mašniškem posvečenju se je razdajal župniji najprej kot kaplan (v letih 1970–1981), nato pa kot župnik vse do leta 2007. V času župnikovanja je ustanovil Župnijsko karitas, oživil je apostolstvo sv. Cirila in Metoda – zvezo molivcev za edinost kristjanov, svoj čas pa je posvetil in ga še posveča lučkam iz skupine Vera in luč. Leta 1989 je sodeloval tudi pri procesu delitve župnije Stična oziroma pri nastanku nove župnije Ivančna Gorica.

Poleg župnijskega dela je bil p. Janez leta 2005 imenovan tudi za dekana grosupeljske dekanije. V samostanu je opravljal službo arhivarja in bil od leta 1997 samostanski prior – opatov pomočnik. V letu 2007 je kot opat prevzel odgovorno vodenje starodavne stiške opatije in jo vodil vse do lanskega leta, ko je vodenje opatije predal novemu opatu p. Maksimilijanu Fileju.

Na območju občine Ivančna Gorica že vrsto let uspešno delujeta dve strelski organizaciji, in sicer SD Sonja Vesel Ivančna Gorica in SD Jože Kovačič Šentvid pri Stični. Prvi vikend v juliju je v Laškem potekalo 30. državno prvenstvo v strelstvu na 25 m, ki se ga je udeležilo 67 nastopajočih strelcev s pištolami malega in velikega kalibra. Jan Hribar, član šentviškega strelskega društva, je v mladinski kategoriji osvojil tri zlata odličja in odlično sezono, v kateri je presedlal na novo pištolo, kronal z naslovom državnega prvaka z dosegom 565 krogov.

Konec julija je v prostorih gasilskega doma Temenica potekal slavnostni podpis pogodbe z izvajalcem gradbenih del in gradbenega nadzora za izgradnjo novega gasilskega doma v središču Temenice. Pogodbo v vrednosti 125.000 evrov, ki zajema vsa gradbena dela do strehe, sta podpisala predsednik PGD Temenica David Kutnar in direktor izvajalskega podjetja Eltim, d. o. o., Darko Perko. Podpisana je bila tudi pogodba o nadzoru gradnje z direktorjem podjetja Pin, d. o. o., Želimirjem Pupičem.

Pri cerkvi sv. Petra na Kamnem Vrhu pri Ambrusu je 21. avgusta 2020 ob 20.00 prvič zazvenel koncert Povabilo na ples v organizaciji Kulturnega društva Ambrus. Nastopil je Duo Accellorandom, ki ga sestavljata mladi magistrici glasbe z Jesenic, harmonikarka Neža Torkar in violončelistka Romana Šimbera.

25. avgusta 2020 sta v prostorih občine župan Dušan Strnad in direktor podjetja Eltim, d. o. o., Darko Perko podpisala gradbeno pogodbo za izgradnjo infrastrukture znotraj območja Občinskega podrobnega prostorskega načrta Zagradec–Dečja vas. Občina Ivančna Gorica bo navedeno območje komunalno opremila in uredila 16 gradbenih parcel, ki bodo namenjene individualni stanovanjski gradnji. Parcele, velikosti med 732 m² in 1095 m², bo prodala na javni dražbi.

Zavod Prijetno domače je v sodelovanju z Geodetsko družbo pripravil novo pohodniško karto Občine Ivančna Gorica, ki prikazuje deset pohodniških poti v občini. Vključuje tudi profile poti s tremi težavnostnimi stopnjami (zelo lahka pot, lahka pot in zahtevna pot). Na hrbtni strani so predstavljene naravne in kulturne znamenitosti s slikovnim gradivom. Preberete si osnovne informacije o posamezni znamenitosti, ali pa s pomočjo QR kode obiščete spletno stran. Karto lahko dobite v slovenskem ali angleškem jeziku v pisarni Zavoda Prijetno domače, na Sokolski ulici 5 v Ivančni Gorici.

Pred tridesetimi leti, 7. septembra 1990, so na Pristavi nad Stično akterji vzpostavitve Manevske strukture narodne zaščite (MSNZ) Janez Janša, Igor Bavčar, Tone Krkovič, Jože Kolenc in Vinko Breznik sprejeli prvi tajni načrt bojne uporabe enot, ki je predvideval obrambo Slovenije v primeru agresije JLA. Obletnico sestanka so obeležili s prireditvijo 6. septembra 2021. Med visokimi gosti so se slovesnosti udeležili predsednik republike **Borut Pahor**, predsednik Vlade RS **Janez Janša**, predsednik Državnega sveta **Alojz Kovšca**, predsednik Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve in notranji minister **Aleš Hojs**, nekateri ministri osamosvojitvene vlade in drugi vidni predstavniki tedanje politike.

TD Polževo in TD Višnja Gora sta 12. septembra 2020 izpeljala 16. Krevsov tek po Kriško–polževski planoti s startom in ciljem pred hotelom Polževo. Tek šteje v sklop tekov Dolenjske za pokal Vzajemne. Domačin Toni Habjan je osvojil tretje mesto.

V Sončni dvorani ob Osnovni šoli Janka Kersnika na Brdu pri Lukovici je 12. septembra 2020 potekal dogodek ApiSlovenija v malem, na katerem so prisluhnili strokovnim predavanjem, predstavitvi inovacij v čebelarstvu in podelili priznanja najboljšim vzrejevalcem čebel za preteklo obdobje. Med dobitniki priznanj je bil tudi naš občan in vzrejevalec Henrik Zaletelj, član Čebelarskega društva Krka–Zagradec. Prejel je priznanje za najbolj medonosno čebeljo linijo.

14. redna seja Občinskega sveta Občine Ivančna Gorica, ki je potekala v ponedeljek, 14. septembra 2020, se je pričela na terenu z ogledom gradbenih del na objektu Hiše kranjske čebele v Višnji Gori. Po ogledu so svetniki sejo nadaljevali v prostorih Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, kjer so prisluhnili izčrpnemu poročilu in predstavitvi projektov Občine Ivančna Gorica v teku.

Svetniki so soglasno sprejeli Odlok o turističnem vodenju na območju Občine Ivančna Gorica. Zavod za turizem pa je v predverju predavalnice v srednji šoli na ogled postavil reprezentativne spominke občine Ivančna Gorica, ki so nastali v sklopu projekta RAST.

Pesnica, pisateljica in scenaristka Dragica Šteh, po poklicu profesorica matematike in poučuje na Osnovni šoli Stična, ki je lani postala tudi ambasadorka Občine Ivančna Gorica na področju kulture in književnosti, je 24. septembra 2021 predstavila svojo novo pesniško zbirko z naslovom »Vse ostalo«. Petinštirideset pesmi, ki jih je z ilustracijami opremila Ajda Grabrijan, je nastalo v času epidemije koronavirusa.

Na območju občine Ivančna Gorica se je začela gradnja odprtega optičnega omrežja RUNE, ki bo območje občine pokrilo iz treh central (S16, S18 in S20). Podjetje RUNE Enia, d. o. o., bo zgradilo optično omrežje visokih hitrosti, s katerim bodo občani lahko prosto izbirali ponudnike storitev, ki ponujajo televizijske, telefonske in internetne pakete. Izvajalsko podjetje GPO gradnje, d. o. o., bo začelo gradbena dela na območju centrale S18, ki je locirana na Krki in bo pokrivala večji del naše občine.

OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični je ponovno pridobila naziv Kulturna šola v projektu, ki ga že 14 let izvaja JSKD RS z osnovnimi šolami Slovenije. Uspešno je prestala kandidacijski postopek in prejela naziv za obdobje od leta 2020 do 2024. Priznanje z zastavo Kulturna šola je bilo letos oktobra podeljeno interno in ga je v imenu JSKD RS in OI Ivančna Gorica podelila koordinatorka Simona Zorko, prejela pa ga je ravnateljica OŠ Ferda Vesela Angelca Mohorič.

Občina Ivančna Gorica je bila uspešna na razpisu programa ADRIION INTERREG kot ena izmed partneric pri projektu **EMOUNDERGROUNDS** (Emotional technologies for the cultural heritage valorisation within cross-border undergrounds – Čustvena tehnologija za valorizacijo kulturne dediščine znotraj čezmejnega področja). Dobila je nov turistični produkt, in sicer digitalizacijo gradu Podsmreka, ki si ga lahko ogledate v **Hiši kranjske čebele** v stari šoli v Višnji Gori. **Koordinator projekta je Primož Jeralič.**

Občina Ivančna Gorica je uredila del Sokolske ulice pri avtobusni in železniški postaji v Ivančni Gorici. Investicija zajema prenavo krožišča in posodobitev avtobusnega postajališča. Gradnjo izvaja podjetje Komunalne gradnje iz Grosupljega, ki je bilo izbrano na javnem razpisu. Na otoku sredi krožnega križišča je postavljena kopija miljnika, simbola občine Ivančna Gorica. V prostorih nekdanje elektro trgovine je urejena pokrita avtobusna čakalnica z voznimi redi in možnostjo nakupa vozovnic za LPP. Predvideva se tudi ureditev manjše trgovine ali lokala, ki bo poleg svoje storitve ponujal tudi turistični in ostali informativni material o občini Ivančna Gorica.

Ministrstvo za finance je objavilo Koeficiente razvitosti občin za 2020 in 2021. Občina Ivančna Gorica si deli 12 do 14 mesto skupaj z občinama Ljubljana in Škofja Loka, kar je odličen rezultat in izboljšana uvrstitev glede na prejšnja leta.

Župan Dušan Strnad in župan pobratene občine Hirschaid iz Nemčije Klaus Homann sta se preko videokonferenčne povezave dogovarjala o nadaljnjih aktivnostih medsebojnega sodelovanja. Epidemija novega koronavirusa je močno zarezala tudi na področju sodelovanja obeh pobratenih občin.

Plesalci dveh folklornih skupin Kulturnega društva Vidovo iz Šentvida pri Stični so nastopili v oddaji Slovenski pozdrav, ki nastaja v Gostilni Avsenik v Begunjah na Gorenjskem.

18. decembra 2020 sta podžupan Tomaž Smole in energetske manager dr. Simon Muhič obiskala podjetje Livar, d. d., v Ivančni Gorici. Sprejeli so jih Dejan Kaisersberger, izvršni direktor za finance, član uprave Jože Strmole in Mitja Škrbec, ki je vodja ekologije in varstva pri delu.

Beseda je tekla o vključevanju potreb gospodarstva v novi lokalni energetske koncept in izmenjavi podatkov za potrebe razširjene energetske bilance ter o varovanju okolja in ravnanju z odpadki. Dogovorili so se za sodelovanje na teh področjih in tudi za aktivno vključevanje v pripravo strategije razvoja Občine Ivančna Gorica 2020–2030.

Grosupeljski skavtinji sta v sredo, 23. 12. 2020, prinesli plamen Luči miru iz Betlehema v občino Ivančna Gorica. Luč miru sta skavtinji pred občinsko stavbo predali županu Dušanu Strnadu in prebrali poslanico.

Svetnice in svetniki Občinskega sveta Občine Ivančna Gorica so na 18. redni seji »na daljavo« soglasno sprejeli proračuna Občine Ivančna Gorica za leti 2021 in 2022. Po besedah župana Dušana Strnada gre za rekordna proračuna po višini sredstev, ki sta razvojno in investicijsko naravnana za prihodnji dve leti. V letu 2021 se tako predvideva 25,3 milijonov evrov porabe, v letu 2022 pa 22,5 milijonov evrov.

28. 1. 2021 je nekaj minut pred 18. uro Center za zaščito in reševanje RS obvestil gasilce o večjem požaru ostrešij v starem mestnem jedru Višnje Gore. Po podatkih poveljnika Gasilske zveze Ivančna Gorica Slavka Zaletelja je bilo na delu več kot 100 gasilcev iz devetih gasilskih enot iz ivanške zveze, in sicer PGD Višnja Gora, Kriška vas, Vrh pri Višnji Gori, Stična, Ivančna Gorica, Šentvid pri Stični, Ambrus, Krka in Zagradec na Dolenjskem.

Poleg številnih prostovoljcev in gasilcev je na pomoč pri obnovi priskočilo veliko podjetij, sosednje občine in razne organizacije. Podjetje Mehlin je v težkih vremenskih razmerah v rekordnem času postavilo novo ostrešje. Na humanitarnih dogodkih so zbrali 72.000,00 evrov, ocenjena vrednost popravila pa je preko 100.000,00 evrov. Razliko je pokrila Občina Ivančna Gorica iz sredstev proračunske rezerve.

Župan Dušan Strnad je v začetku leta 2021 sprejel Sklep o imenovanju Komisije za mladinska vprašanja Občine Ivančna Gorica. Namen tovrstnega posvetovalnega telesa župana je vključevanje mladih pri razvoju občine v prihodnjem obdobju. Komisija se je v mesecu januarju sestala na dveh sejah »na daljavo«, med seboj pa so izvolili predsednika in podpredsednika. Koordinacijo z mladimi bo vodila podžupanja Martina Hrovat.

Člani komisije so aktivni in opravljajo pomembne vloge na različnih področjih v lokalnem okolju, naj si bo to na področju gasilstva, kulture, turizma, športa, študentskih organizacij: Klavdija Kastelic (predsednica komisije), Matej Hrovat (podpredsednik komisije), Rok Oven, Jure Omahen, Neža Strmole, Barbara Tekavec, Tomaž Verbič, Žiga Jože Štrus, Maja Lampret, Teja Zaletelj, Miha Slapničar in Meta Kovačič.

Mag. Andrej Vizjak, minister za okolje in prostor, se je v sejni sobi Občine Ivančna Gorica sestal z župani občin Ivančna Gorica, Grosuplje in Dobropolje, da bi se z njimi pogovoril o ključnih problematikah varstva okolja ter o prihodnjih naložbah na tem območju. Pogovori so potekali o možnem sofinanciranju projektov vodooskrbe, zlasti manjših vodovodnih sistemov, kakor tudi sofinanciranje sistemov odvajanja in čiščenja odpadnih voda ter o modernizaciji Zbirnega centra za odpadke v CERO Špaja dolina. Minister je zbrane župane seznanil z načrti ministrstva zlasti pri koriščenju sredstev pri nastajajočem načrtu za okrevalje in odpornost.

Župani občin Grosuplje dr. Peter Verlič, Ivančna Gorica Dušan Strnad, Škofljica Ivan Jordan, Ig Janez Cimperman, Podčetrtek Peter Misja, Kamnik Matej Slapar, Rogaška Slatina mag. Branko Kidrič, Vrhnika Daniel Cukjati, Makole Franc Majcen, Vodice Aco Franc Šuštar in Šentjur mag. Marko Diaci so v četrtek, 11. marca 2021, v Grosupljem podpisali konzorcijsko pogodbo za izvedbo operacije »SMART Life« - Sodobno Mesto za Aktivno, Razvojno in Trajnostno življenje.

Občina Ivančna Gorica se je letos po indeksu kakovosti ISSO uvrstila na 21. mesto med vsemi slovenskimi občinami. S tem se je uvrstila med občine, ki ponujajo prebivalcem kakovostno raven življenja in jih odlikuje solidna in uravnotežena stopnja doseženega razvoja. Uvrstitev občini prinaša zlati ISSO certifikat razvojne odličnosti za leto 2021. Med osmimi vsebinskimi področji, ki so vključena v indeks, Ivančna Gorica izrazito izstopa pri štirih: demografija, proračunska učinkovitost, izobrazba in trg dela.

Župan Dušan Strnad in direktor podjetja Mapri Proasfalt, d. o. o., Marko Božič sta podpisala pogodbo za asfaltiranje občinskih cest v letih 2021 in 2022. Vrednost dvoletne pogodbe znaša 1.800.846,38 evrov z DDV.

V sredo, 17. marca 2021, je potekalo odprtje novega kompleksa podjetja Pikl, ki je vrata odprl v nekdanjih prostorih Šipce, na Ulici Juša Kozaka v Ivančni Gorici. Podjetje Pikl je v Ivančni Gorici prisotno že vse od leta 1997, ko so na Sokolski ulici odprli mesnico in trgovino. Po 23 letih delovanja se je podjetje odločilo za razširitev dejavnosti. Skupaj s trgovino in mesnico, barom in avtopralnico pa bo v novem trgovskem kompleksu zaposlenih 15 ljudi. Za potrošnike so pripravili večji in bogatejši asortiman trgovskega blaga, razširili so predelavo mesa in vsem poznanih Piklovih mesnih izdelkov, novost so še jedi iz toplopeke. V trgovini lahko izbirate med kakovostnimi domačimi pridelki lokalnih kmetij, na voljo je tudi kruh in pekovski izdelki lokalnih pekarn. Ob vhodu v trgovino so namestili **defibrilator**, ob otvoritvi pa so predali še donacijo Prostovoljnemu gasilskemu društvu Ivančna Gorica v višini 1.000,00 evrov.

V prostorih telovadnice Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica je 14. aprila 2021 potekala spomladanska krvodajalska akcija 2021 v organizaciji Območnega združenja Rdečega križa Grosuplje. Akciji se je odzvalo 153 krvodajalcev, med njimi je ravnateljevemu zgledu sledilo tudi lepo število dijakov, ki so kri darovali prvič. Skupaj so darovali 60 litrov krvi.

Župan Dušan Strnad si je skupaj s konservatoriko Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije Sabino Ravnikar in župnikom župnije Krka–Muljava Dejanom Pavlinom ogledal potek obnove podružnične cerkve sv. Duha na Polževem. Obnovitvena dela so odkrila skrite arhitekturne zaklade. Dela izvaja domače restavratorsko podjetje **Gnom, d. o. o., iz Šentvida pri Stični** pod vodstvom restavratorja Jožeta Drešarja.

Cerkvica sv. Duha se nahaja na 630 metrih nadmorske višine na vzpetini nad hotelom Polževo in spada pod vas Vrhe v krški župniji. Ob dnevu državnosti, 25. junija, tu že vrsto let poteka maša za domovino in osrednja prireditev ob državnem prazniku v občini Ivančna Gorica.

Svetovni dan knjige so v občini Ivančna Gorica praznovali z občanko **Sabino Koželj Horvat**, ki je pri Mohorjevi družbi izdala knjigo z naslovom *Deseta dežela*. V videoposnetku, ki je nastal v sodelovanju Knjižnice Ivančna Gorica, Zavoda Prijetno domače in igralci KD Josipa Jurčiča Muljava, so uprizorili odlomek iz knjige, ki jo bodo prejeli Zlati bralci iz občine Ivančna Gorica.

Sabina Koželj Horvat je bila rojena 1972 v Ljubljani, doma je iz Zagradca ob Krki, sedaj pa živi v Osijeku na Hrvaškem, kjer je do leta 2020 vodila Slovensko kulturno društvo Stanko Vraz. Vseskozi pa je tesno povezana z našimi ljudmi in kraji, za katere tudi ustvarja. Njeno do sedaj verjetno najbolj odmevno literarno delo je trilogija o Ogenjčku (2000), ki je bila prevedena še v hrvaščino, srbsščino in celo v esperanto. Najnovejši mladinski roman *Deseta dežela* je izšel v Jurčičevem letu. Glavna junaka dela (poleg Jurčiča, seveda) sta Ema in Jakob, ki v času korone delata šolsko nalogo o Jurčiču in se jima uspe pritihotapiti v *Deseto deželo*.

Predstavniki muljavskih društev in Občine Ivančna Gorica so se ob obletnici smrti Josipa Jurčiča že tradicionalno s cvetjem poklonili rojaku na njegovem grobu v spominskem parku Navje v Ljubljani.

V knjižnici Ivančna Gorica so se odločili, da praznik in Jurčičevo leto obeležijo z odprtjem spominske sobe v prostorih ob knjižnici v Šentvidu pri Stični domačega vsestranskega zbiralca Antona Draba, ki je umrl v 92. letu starosti. Iz izjav sorodnikov in znancev, ki so jih posneli na prireditvi, je nastal dokumentarni film o liku Antona Draba. Posebna zahvala velja njegovi nečakinji Milki Gruden in sestri Ljubi Štrubelj za ohranitev zbirke in pomoč pri organizaciji.

Ob prazniku svetega Florjana – zavetnika gasilk in gasilcev, je v nedeljo, 9. maja 2021, v stiški baziliki potekala Florjanova maša sektorja Stična, ki ga sestavljajo Prostovoljna gasilska društva Metnaj, Muljava, Ivančna Gorica in Stična. Daroval jo je stiški župnik p. Branko Petauer.

Predsednik PGD Stična Rok Oven je ponosen na novo vozilo VW Transporter z oznako Hitro tehnično reševalno vozilo HTRV-1 s pogonom na vsa štiri kolesa. Nabava samega vozila se je začela že v letu 2018, vozilo so v društvu pričakali konec leta 2019, zaradi epidemioloških razmer pa so uradni prevzem opravili leta 2021, ko društvo praznuje 95 let delovanja.

Vozilo je po maši blagoslovil župnik p. Branko Petauer ob prisotnosti predsednika Gasilske zveze Ivančna Gorica Jureta Strmoleta in podžupana občine Ivančna Gorica Tomaža Smoleta.

Med 17. in 23. majem 2021 je v organizaciji Slovenske filantropije – Združenja za promocijo prostovoljstva potekal že 22. nacionalni teden prostovoljstva. **V kategoriji Prostovoljstvu prijazna občina je naziv prejela tudi Občina Ivančna Gorica.**

V občini Ivančna Gorica deluje preko 100 nevladnih organizacij oziroma prostovoljskih organizacij, ki delujejo s prostovoljci in obenem aktivno spodbujajo prostovoljstvo. **Župan Dušan Strnad** se zahvaljuje vsem prostovoljcem in prostovoljskim organizacijam, saj je to priznanje namenjeno predvsem njim.

Pred začetkom poletnih olimpijskih iger v Tokiu je po vsej Sloveniji potovala slovenska olimpijska bakla. Prispela je tudi v občino Ivančna Gorica. Pred občinsko stavbo jo je prinesel župan Dušan Strnad, skupaj s podžupanom Tomažem Smoletom, udeležencem paraolimpijskih iger v Riu leta 2016 Primožem Jeraličem in udeleženko mladinskih olimpijskih iger leta 2018 v Argentini Tjašo Zajc.

Na vinskih goricah Debelega hriba so v soboto, 15. maja 2021, slovesno zasadili potomko najstarejše vinske trte iz mariborskega Lenta. Eden od treh prejemnikov cepiča najstarejše trte je bilo tudi Vinogradniško-sadarsko turistično društvo Debeli hrib.

Ob koncu drugega razreda učenci osvojijo branje in postanejo bralci. V projektu Zeleni bralec, ki ga podpira občina, sodelujejo učitelji, starši in njihovi otroci, drugošolci in knjižničarji. Knjižnica Ivančna Gorica izvaja projekt že peto leto zapored. Župan Dušan Strnad, ki je tudi promotor branja, podpira projekt, saj je občina Ivančna Gorica »Branju prijazna občina«. V letu 2021, zares posebnem šolskem letu šolanja na daljavo zaradi koronavirusa, je usvojilo branje in majice prejelo 196 novih bralcev.

Na predvečer praznika Občine Ivančna Gorica (29. maj) je v amfiteatru letnega gledališča na Jurčičevi domačiji v petek, 28. maja 2021, potekala osrednja prireditev s podelitvijo priznanj in nagrad za leto 2021. Priznanja so bila podeljena šestim nagrajencem, med njimi je Občinski svet Občine Ivančna Gorica imenoval tudi novega častnega občana, in sicer upokojenega brigadirja Slovenske vojske Marjana Balanta.

Prejemniki nagrad in priznanj z županom, podžupanjo in podžupanom.

27. kolesarska dirka po Sloveniji – Tour of Slovenia je zapeljala tudi po cestah občine Ivančna Gorica, kjer je bil eden od letečih ciljev sklepne 5. etape med Ljubljano in Novim mestom. Dirko Po Sloveniji sta neposredno v živo prenašali **Eurosport in Televizija Slovenija**, zato so s tem še dodatno opozorili svetovno športno javnost na lepote in zanimive turistične destinacije naše občine.

Članska ekipa RK Sviš Ivančna Gorica si je z zmago proti Rokometnemu društvu Herz Šmartno prigarala naslov prvaka v 1. B rokometni ligi in se ponovno uvrstila v elitno slovensko rokometno ligo.

Na državnem gasilskem tekmovanju v Celju so nastopale tudi ekipe Gasilske zveze Ivančna Gorica. Ekipa mladink PGD Zagradec na Dolenjskem je v konkurenci 29-ih ekip osvojila 18. mesto, ekipa mladincev PGD Šentvid pri Stični pa med 46-imi ekipami 26. mesto. Članice A PGD Krka so zaradi poškodovanega gležnja ene od tekmovalk ostale brez rezultata (nedokončana vaja). Članice B s Korinja so v konkurenci 37-ih ekip osvojile 20. mesto, člani A PGD Radohova vas pa so v konkurenci 47-ih ekip osvojili 32. mesto.

16. junija 2021 je potekala krajša otvoritvena slovesnost ob zaključku skoraj 850.000 evrov vrednega projekta izgradnje kanalizacije Stična 5. faza, ki je potekala na območju stanovanjskih objektov v zaselku nad kulturnim domom v smeri proti »Malemu borštu«. Na športnem igrišču pred stiškimi kulturnim domom sta jo pripravila Občina Ivančna Gorica in Krajevna skupnost Stična.

Občina Ivančna Gorica in Vojaški vikariat Slovenske vojske sta v nedeljo, 4. julija 2021, pripravila spominsko svečanost v spomin na prvo mašo za slovenske vojake in v počastitev 30. obletnice samostojne in demokratične Republike Slovenije. Mašo za domovino je v cerkvi sv. Jožefa v Ivančni Gorici daroval ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Stanislav Zore, slavnostni govornik na spominski svečanosti je bil predsednik Vlade RS Janez Janša.

Po maši za domovino je pred cerkvijo v Ivančni Gorici potekala spominska svečanost, kjer sta predsednik Vlade Republike Slovenije **Janez Janša** in župan Občine Ivančna Gorica **Dušan Strnad** ob navzočnosti predsednika Državnega sveta RS **Alojza Kovšce**, vojaškega vikarja Mateja Jakopiča, prvega slovenskega vojaškega vikarja **msgr. Jožeta Pluta** in udeležencev prve maše za slovenske vojake v času vojne za Slovenijo odkrila spominsko obeležje, ki so ga oblikovali po načrtih arhitektke Vere Klepej Turnšek.

Prva maša za takratne pripadnike slovenske Teritorialne obrambe je potekala 4. julija 1991, ko so teritorialci na Malem Hudem pri Ivančni Gorici pripravljali blokado za primer prihoda oklepni enot jugoslovanske armade iz smeri Novega mesta. Med teritorialci je bil tudi duhovnik **Jože Plut**, ki so ga soborci zaprosili za mašo. Maševal je na varni lokaciji v gozdu med Zgornjo Drago in Malim Hudim, udeležili pa so se je vsi soborci z izjemo tistih, ki so bili na dolžnosti. Za mašo so pripravili improviziran bogoslužni prostor in križ, ki je še danes ohranjen.

S 1. septembrom 2021 je začela šola v Zagradcu delovati kot samostojna matična Osnovna šola Zagradec.

Župan Dušan Strnad je 28. avgusta 2021 skupaj z ravnateljico Sabino Marn slavnostno odprl zasebni Vrtec pod Lipo, ki se nahaja v neposredni bližini centra Ivančne Gorice na Mrzlem Polju. V vrtcu je prostora za dva oddelka otrok prve starostne skupine. Pohvalijo se tudi z nazivom eko vrtec.

V osrčju neokrnjene narave na Dolenjskem je v dolini pod Kalom, v neposredni bližini Šentvida pri Stični v občini Ivančna Gorica, svoja vrata odprl doživljajski park Cukarca. Celotna ureditev največjega doživljajskega parka na Dolenjskem, ki se razprostira na 10 hektarjih, od idejne zasnove do odprtja je trajala 5 let. Park Cukarca je trajnostno usmerjena turistična destinacija s ponudbo, ki prvotno naslavlja družine, namenjena pa je tudi vsem posameznikom, ki si želijo sprostitve, adrenalinskih doživetij in aktivnega preživljanja prostega časa.

Ureditev parka, pri kateri so sodelovali lokalni prebivalci, je potekala delno z zasebno investicijo, delno pa s pomočjo sredstev, pridobljenih na razpisu Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (Program razvoja podeželja 2014–2020 do 2022). Pri pridobivanju sredstev je sodelovala Lokalna akcijska skupina - LAS STIK.

Pisatelj Ivan Sivec je 11. 9. 2021 v Kulturnem domu v Šentvidu pri Stični in 12. 9. 2021 v letnem gledališču Jurčičeve domačije na Muljavi predstavil svojo novo knjigo Prvi pomladni cvet – Realistična romantika Josipa Jurčiča. Knjiga je bila v jubilejnem letu izdana ob podpori Občine Ivančna Gorica ter Zavoda za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica. Oba dogodka je z razgibanim repertoarjem glasbeno obogatila skupina Propertea.

V cistercijanskem samostanu v Stični je potekal jubilejni 40. festival Stična mladih, katerega geslo se je glasilo: »Utrdi moje korake«. Mlade, ki so se zbrali v Stični, so pred začetkom svete maše pozdravili apostolski nuncij Jean-Marie Speich, nadškof msg. Alojzij Cvikl, **predsednik Republike Slovenije Borut Pahor** in **župan občine Ivančna Gorica Dušan Strnad**, ki se je organizatorjem zahvalil s spominskim kovancem Prijetno domače. Županovo priznanje je v imenu organizatorjev sprejela Klara Rogina.

V letnem gledališču Jurčičeve domačije na Muljavi so premierno uprizorili gledališko igro Sin slovenskega naroda avtorice Dragice Šteh, ambasadorke občine Ivančna Gorica. Pod režijo se je zapisala Simona Zorc Ramovš. Ansambel gledaliških ustvarjalcev so sestavljali igralci skoraj iz vseh kulturnih društev iz občine Ivančna Gorica.

Predstava je nastala v organizaciji ZKD občine Ivančna Gorica, JSKD RS, Občina Ivančna Gorica, ZKT Prijetno domače Ivančna Gorica, JSKD OI Ivančna Gorica, KD Josipa Jurčiča Muljava in kulturnih društev: KD Krka, KD Ambrus, KD Žebelj, KD Zagradec.

Veleposlaništvo Republike Slovenije v Varšavi, ki ga vodi veleposlanica mag. Božena Forštnarič Boroje, je izdalo Jurčičevo »Kozlovsko sodbo v Višnji Gori« v jezikovnih različicah vseh štirih držav njihovega delovanja. Poleg nam že poznane poljskega prevoda so Jurčičevo humoresko prvič prevedli tudi v estonski, latvijski in litvanski jezik.

Pri podružnični šoli na Muljavi so prenovili večnamensko športno igrišče. Pridobitve v kraju se veselijo krajanje Krajevne skupnosti Muljava, zlasti še člani športnega društva in drugih društev ter učenke in učenci Podružnične šole Muljava.

Prenovo je financirala Občina Ivančna Gorica, ki je del sredstev pridobila tudi na javnem razpisu Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Domače športno društvo pa je ob tej priložnosti gostilo tudi tekme rednega kroga občinske lige v malem nogometu.

V Višnji Gori so slovesno odprli Središče inovativnih tehnologij Apilab – Hiša kranjske čebele, ki je prva doživljajska zgodba kranjske sivke v Sloveniji. Gre za edinstven preplet podjetništva in čebelarstva, sodobne tehnologije z ohranjanjem naravne in kulturne dediščine, inovativnih pristopov in tradicije. Investicijo je vodila Občina Ivančna Gorica, naložbo pa sta sofinancirali Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Republika Slovenija.

Slavnostni govorec je bil predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša, navzoče je nagovoril tudi predsednik ČZS Boštjan Noč. Odprtja sta se udeležila gospodarski minister Zdravko Počivalšek in kohezijski minister Zvonko Černač ter župan Dušan Strnad.

Pred natanko desetimi leti, 11. novembra 2011, ob 11. uri, je luč sveta ugledala celostna grafična podoba občine Ivančna Gorica »Prijetno domače«, ki jo je oblikoval občan Robert Kuhar.

Nova spletna stran Občine Ivančna Gorica je funkcionalno preglednejša s posodobljenim izgledom in uporabniku prijaznejša pri iskanju e-vsebin:

1. Elektronska oddaja vlog in obrazcev; 2. E-obveščanje občanov; 3. E-participacija občanov; 4. Delovanje na mobilnih napravah.

Spar Slovenija je 25. novembra 2021 v centru Ivančne Gorice odprl svojo prvo Spar trgovino v ivanški občini. Simbolične otvoritve se je poleg direktorja za finance in ekonomiko Spar Slovenija Jureta Petkovška udeležil tudi župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad. Ob odprtju je podjetje Spar Slovenija trem lokalnim organizacijam namenilo donacijo v višini 3.000 evrov.

Trgovski center v Ivančni Gorici se razteza na 1700 kvadratnih metrih. Steklena fasado pred vhodom dopolnjuje moderen, z alu-cubond ploščami obložen nadstrešek. Pred trgovino je prostor za parkiranje 112 vozil. **Za polni delovni čas bo zaposlenih 27 ljudi.** Skupna investicija je znašala 6,4 milijonov evrov.

Občina Ivančna Gorica je zaključila 1. fazo izgradnje kolesarske povezave med Stično in Muljavo v dolžini slabih deset kilometrov. Polovica kolesarske povezave je urejene po novo zgrajenih kolesarskih površinah, druga polovica pa poteka po obstoječih javnih poteh.

Druga faza pa bo povezala Ivančno Gorico s Šentvidom pri Stični in Višnji Goro. Cilj izgradnje kolesarskih poti je tudi povezati naravne in kulturne znamenitosti vseh delov občine s krajem Ivančna Gorica.

Občina Ivančna Gorica je v okviru Dneva čebelarstva prejela naziv »Čebelam najbolj prijazna občina«. Razglasitev rezultatov natečaja ČZS za leto 2021 je potekala virtualno preko video konferenčnega programa Zoom.

V Središču inovativnih tehnologij Apilab – Hiša kranjske čebele v Višnji Gori je bila prvič podeljena mednarodna nagrada zlata čebela. Nagrado je prejel prof. dr. Lucas Alejandro Garibaldi iz Argentine za

izjemne in pionirske dosežke na področju promocije o pomenu čebel in drugih oprasovalcev. Prejemnika nagrade je razglasil minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in predsednik odbora za podelitev nagrade zlata čebela dr. Jože Podgoršek. Nagrado je podelil predsednik republike Borut Pahor, v imenu nagrajenca pa jo je prevzel predstavnik Veleposlaništva Argentine.

Osrednja občinska svečanost ob prazniku dneva samostojnosti in enotnosti s podelitvijo priznanj športnikom občine Ivančna Gorica za leto 2021 je potekala v skladu z veljavnimi ukrepi za preprečevanje širjenja okužb in je bila zato predhodno posneta v prenovljeni dvorani kulturnega doma Šentvid pri Stični in za širšo javnost predvajana preko spleta.

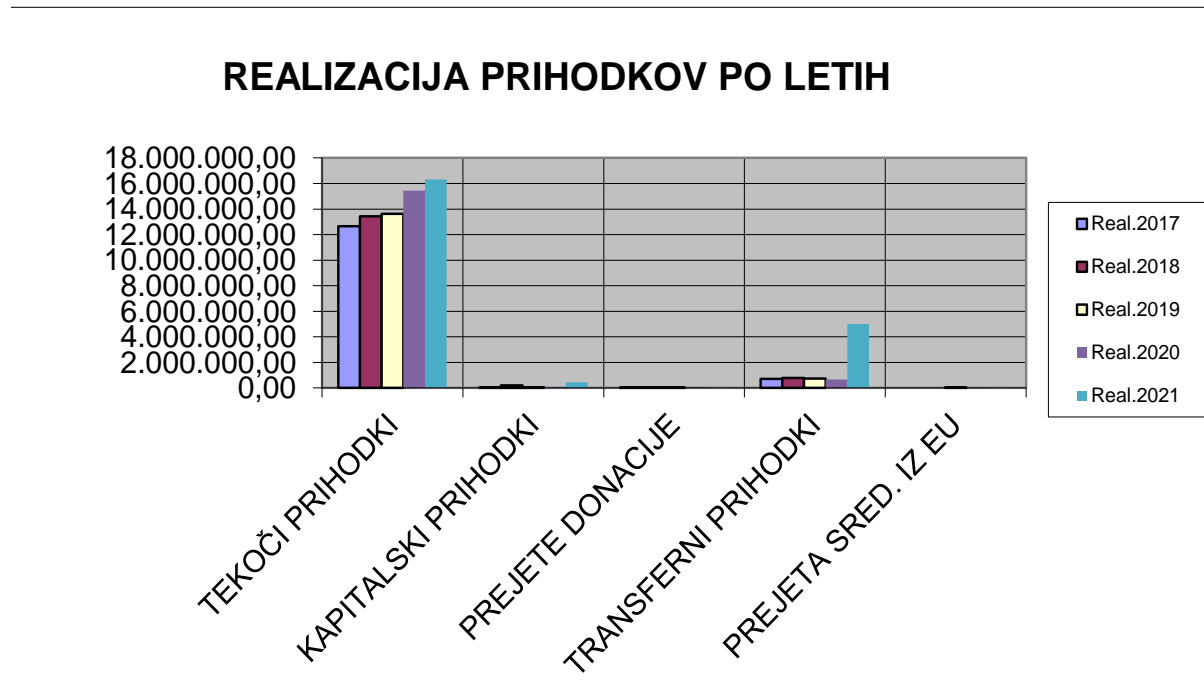
Ministrstvo za finance je na podlagi več kazalnikov, ki se nanašajo na razvitost in ogroženost občine, ter kazalnikov razvojnih možnosti, določilo koeficiente razvitosti občin za leti 2022 in 2023. Občina Ivančna Gorica je med 212 slovenskimi občinami zasedla visoko 15. mesto s koeficientom 1,19, kar je več kot odličen rezultat in podobna uvrstitev glede na prejšnje leto.

Občina Ivančna Gorica je v obdobju 2020–2021 poslovala stabilno. Prihodki so presegali odhodke in občina je še vedno skorajda nezadolžena.

Prihodki proračuna

V izkazu prihodkov in odhodkov so na strani prihodkov prikazani davčni prihodki, nedavčni prihodki, kapitalski prihodki, prejete donacije, transferni prihodki in prejeta sredstva iz EU.

	Real.2017	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021
1	2	3	4	5	6
SKUPAJ PRIHODKI	13.405.917,45	14.441.354,78	14.431.343,89	16.284.371,08	21.768.988,93
TEKOČI PRIHODKI	12.651.133,01	13.439.847,32	13.617.524,80	15.448.772,53	16.309.443,23
KAPITALSKI PRIHODKI	37.476,49	212.188,55	50.239,17	81.941,00	441.076,10
PREJETE DONACIJE	330,00	11.750,00	2.443,98	78.031,98	155,00
TRANSFERNI PRIHODKI	716.977,95	777.568,91	734.041,43	663.166,52	4.998.218,11
PREJETA SRED. IZ EU			27.094,51	12.459,05	20.096,49

Slika 1: Realizacija prihodkov, razporejenih v skladu z ekonomsko klasifikacijo

MARJAN BALANT – UPOKOJENI BRIGADIR SLOVENSKE VOJSKE – ČASTNI OBČAN OBČINE IVANČNA GORICA

Tomaž Smole*

Balant je naziv prejel za izjemne zasluge v času vojne za Slovenijo, za ohranjanje spomina na osamosvojitve Republike Slovenije in za njegovo strokovno in uspešno delo na področju zaščite in reševanja, preventive in vzgoje v cestnem prometu ter družbenega življenja v občini Ivančna Gorica.

Brigadir Marjan Balant je eden tistih pokončnih in domoljubnih mož, ki so v ključnih trenutkih osamosvajanja Republike Slovenije storili, kar je bilo potrebno, da lahko danes živimo v svoji državi. Naloge in dolžnosti na obrambnem področju je vedno opravljal vestno, odgovorno in uspešno. Predvsem kot dolgoletni sodelavec na področju popolnjenja in mobilizacije enot oboroženih sil je dodobra spoznal celoten sistem vojaške mobilizacije. Z izkušnjami na tem delovnem mestu je pomagal dvigniti sistem mobilizacije na območju današnje Občine Ivančna Gorica na raven, ki je takoj prve dni agresije na Slovenijo, junija 1991, zagotovila pravočasen in kvaliteten prehod enot Teritorialne obrambe in nekaterih drugih obrambnih struktur iz mirnodobne v vojno sestavo. Njegova zasluga je bila v veliki meri tudi ta, da so bile enote pravočasno in v polnem številu v relativno kratkem času na svojih mobilizacijskih zbirališčih ter predane pod poveljstvo ustreznega obrambnega štaba Teritorialne obrambe. Marjan Balant se aktivno vključuje tudi v delovanje organov Občine Ivančna Gorica, zlasti na področju Civilne zaščite, za kar je bil v preteklosti tudi nagrajen z bronastim znakom Civilne zaščite. Njegova profesionalnost in strokovnost mu nalagata, da uspešno dopolnjuje delo štaba Civilne zaščite in sistema zaščite in reševanja v občini Ivančna Gorica. Ker je bil eden prvih predsednikov Kinološkega društva Grosuplje, je vzpostavil tudi strokovno sodelovanje med kinologi in štabom Civilne zaščite.

Pomemben je tudi njegov prispevek pri organizaciji in izvedbi nekaterih večjih prireditev v občini Ivančna Gorica, kot so tradicionalna svečanost ob dnevu državnosti na Polževem in na Pristavi nad Stično, prvi svetovni dan čebel v Višnji Gori in druge prireditve. Prav tako Marjan Balant v občini Ivančna Gorica uspešno vodi Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, v katerem se povezuje z drugimi institucijami, kot so policija, združenje šoferjev in avtomehanikov, šole in vrtci, vse z namenom izboljšanja prometne varnosti in prometne kulture v naši občini.

---

* Tomaž Smole, podžupan Občine Ivančna Gorica

OBČINA DOBREPOLJE V LETIH 2020-2021

Igor Ahačevčič*

(Avtorji fotografij: Bojan Novak, Tamino Petelinšek, Boris Kaplan, Igor Ahačevčič)

Dolina dragocenih danosti, dosežkov in izzivov

Panorama občine Dobrepolje.

Čprav se uvodni del večinoma ponovi iz prejšnjega zbornika, mislim, da je tako prav, kajti nekatere stvari je dobro vedeti, da lažje razumemo tekoče dogajanje.

Danosti

Območje, ki ga ozemeljsko pokriva občina Dobrepolje, leži v osrednji Sloveniji, nedaleč od prestolnice države. Zaradi dogodkov v polpretekli zgodovini, v času socialistične revolucije, je ostala ta pokrajina potisnjena na rob dogajanja. Obšle so nas prometne povezave, obšla so nas gospodarska dogajanja. To je pomembno dejstvo z dolgoročnimi posledicami. Ostale pa so nam naravne lepote in naravna dediščina. Pa tudi kulturna, večinoma iz časov pred 2. svetovno vojno, če vzamemo ta čas kot nekakšno prelomnico, do katere je to območje še predstavljalo pomembno gibalno razvoja na kulturnem in gospodarskem področju, zlasti pa na področju kmetijstva.

---

*Igor Ahačevčič, dipl. ing. agr., župan Občine Dobrepolje

Vse to so za današnje prebivalce vseh treh dolin (Ponikvske, Dobrepolske in Struške), ki sestavljajo ozemlje občine, dragocene danosti.

Dosežki

Ljudje, ki so živeli na območju občine v težkih razmerah kraškega sveta in celinskega podnebja, so morali za preživetje uporabiti vso svojo iznajdljivost, sposobnosti in darove. Ljudje so izkoriščali možnosti, ki jim jih je nudila narava, zato so se ukvarjali s pridobivanjem apna in oglja, predelavo lesa, živinorejo in poljedelstvom. V novejšem času je bila pomembna elektro-tehniška dejavnost pa tudi predelava kovin in lesa. Vendar so naši predniki visoke rezultate dosegali predvsem na področju živinoreje, v ostalih panogah dosežki niso bili toliko pomembni. V novejšem času pa se je oblikovalo tudi nekaj izvozno naravnanih podjetij z visoko tehnologijo.

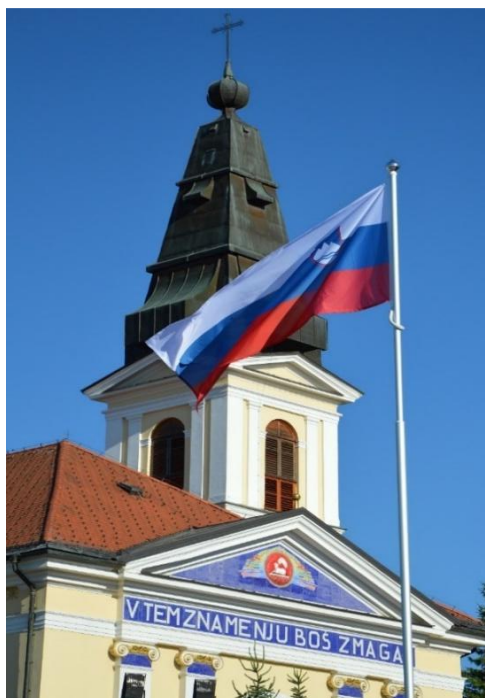
Ko govorimo o dosežkih, je potrebno omeniti nekaj naših pomembnih rojakov: Luka Dobrepolski, Fran Jaklič-Podgoričan, France Kralj, Tone Kralj, Anton Mrkun, Jernej Pečnik, Stane Keržič, Stane Novak, Tone Ljubič, France Drobnič, Rafael Samec in drugi.

Izzivi

Naravna, kulturna in gospodarska dediščina naših prednikov je gotovo trden temelj in izziv ljudem, ki danes živijo na območju občine.

Gospodarstvo bo svoje poslanstvo lahko nadaljevalo v smeri čistih dejavnosti na področju elektro industrije, predelave kovin in lesa, ekološkega kmetovanja in proizvodnje hrane. Velike možnosti in izzive za razvoj turizma daje naša naravna in kulturna dediščina.

Dobropolje ima trenutno sicer slabše cestne povezave, vendar ima odlično lego, ki odpira povezave do Ljubljane, Grosupljega, Ivančne Gorice, Rašice, Velikih Lašč, Ribnice, Kočevja in dalje do Jadrana. Redna železniška povezava z Ljubljano in Kočevjem pa pomeni odlično, hitro in okoljsko sprejemljivo prometno povezavo s prestolnico in svetom.

Naša zastava ponosno plapola sredi Vidma.

Videm je upravno in kulturno središče občine.

Gospodarstvo in infrastruktura

GOSPODARSTVO

Za namen prikaza gospodarskega stanja v občini Dobropolje sem se poslužil podatkov iz Poročila Območne obrtno-podjetniške zbornice Grosuplje za leta 2017–2020, s poudarkom na letu 2020.

Število poslovnih subjektov v občini Dobropolje je konec leta 2020 znašalo **264 enot**, kar je **9 manj kot konec leta 2019**. Število samostojnih podjetnikov je ostalo v enakem številu, število gospodarskih družb pa se je zmanjšalo. V letu 2020 je koronavirus in z njim povezane zdravstvene, organizacijske in poslovne težave že vplival na življenje ljudi v splošnem, kar se je močno odrazilo prav v gospodarstvu.

Povprečno število zaposlenih v gospodarskih družbah v občini Dobropolje je konec leta 2020 znašalo **469 oseb**, kar je za **2,9 % manj** kot v letu 2019, ko je to število znašalo 483. Zmanjšalo se je število zaposlenih pri samostojnih podjetnikih, v gospodarskih družbah je ostalo nespremenjeno.

Pomembno je povedati, da so vsi poslovni subjekti v občini v letu **2020 poslovali pozitivno**. Celotni prihodki gospodarskih subjektov v občini Dobropolje so v letu 2020 znašali **55,3 mio evrov**, kar je sicer za **3,2 % manj** kot v letu prej. Pomembno pa je, da se je dobiček poslovnih subjektov v letu 2020 **povečal za 14,1 % oziroma 2,6 mio evrov** v primerjavi z letom 2019.

Rezultati torej kažejo, da pojav epidemije covid-19 v prvem letu le ni tako močno negativno vplival na dosežke gospodarstva, kot smo se vsi bali in pričakovali. Potrebno pa je poudariti, da je na dober rezultat gotovo veliko vplivala pomoč države z različnimi spodbudami. Je pa hkrati res, da nekateri analitiki opozarjajo, da bo vse to potrebno v prihodnosti plačati, kar bi zopet znalo nižati trende. A hkrati obstajajo tudi povsem drugačna mnenja.

V zadnjih letih smo se lahko naučili, da je življenje res nepredvidljivo in da z gotovostjo ni možno dati zanesljivih napovedi niti za nekaj mesecev naprej.

Prebivalci občine smo si veliko obetali od že (pre)dolgo vrsto let nastajajoče obrtne cone v Predstrugah, ki tudi v letih 2020 in 2021 ni naredila bistvenega koraka naprej, čeprav je bilo zanimanje podjetnikov za gradnjo gospodarskih objektov relativno veliko.

Gradnja obrtne cone v Predstrugah.

JVIZ OŠ Dobrepolje

Nova večnamenska športna dvorana pri Osnovni šoli na Vidmu.

Leto 2020

Gradnja večnamenske športne dvorane se je začela v januarju 2019 in je potekala intenzivno skozi celo leto in nadaljevala v letu 2020. Gradnja je bila zaključena v avgustu 2020, ko je bil opravljen tehnični pregled in kasneje pridobljeno uporabno dovoljenje. Uradnega, slavnostnega odprtja dvorane zaradi epidemije covid-19 pred koncem leta 2021 še ni bilo, kljub temu da je bila dvorana predana v uporabo decembra 2020. Na žalost je bilo prvo dejanje v novi večnamenski dvorani vzpostavitev »rdeče cone« za bolnike s covid-19 iz DSO sv. Terezija. V letu 2021 je bilo v dvorani vzpostavljeno upravljanje in redna športna dejavnost, tako šolskega športa kot športa odraslih. Dvorana je praktično polno zasedena, česar smo si vsi najbolj želeli, saj le tako »opravlja« svoje poslanstvo.

Pred začetkom gradnje dvorane je bilo v investicijskem programu ocenjeno, da bo gradnja dvorane zahtevala dobrih 3,4 mio evrov. Ob koncu gradnje se je izkazalo, da je celotna dvorana zahtevala nekaj več kot 4 mio evrov, z opremo in zunanjo ureditvijo ter povezovalnim hodnikom med šolo in ŠD. Gre pa za objekt, ki se gradi na način, ki ga v tem času opisujemo kot način napredne tehnologije, pri čemer je poudarjena nizko energijska oziroma skoraj nič energijska gradnja, kar predvidoma pomeni zelo nizko porabo energije pri ogrevanju prostora in temu bo primeren tudi vpliv na okolje. Vsekakor je dvorana ena prvih te vrste v Sloveniji in širše. Kakšna bo dejanska poraba energije, bo pokazal čas, v prvem letu uporabe pa se kaže relativno visoka poraba energije za prezračevanje.

Dvorana pred vgradnjo opreme.

Dvorana v uporabi – finale državnega pokala v futsalu za leto 2021.

INFRASTRUKTURA

Oskrba s pitno vodo: Konec leta 2019 je bil zaključen projekt »Suhokrajnski vodovod«, s katerim je občina dobila še drugi zanesljiv vodni vir. Za prenovo ostaja še del vodovodnega sistema Rob, kjer je še potrebno zamenjati azbestne cevi v dolžini okoli 5 km z novimi. Z izgradnjo suhokrajnskega vodovoda bo v naši občini brez povezave na vodovodni sistem ostala le vas Vodice oziroma trenutno

25 ljudi, kar je statistično gledano zelo dobro, za omenjene občanke in občane pa oskrba z vodo še vedno ostaja odprto vprašanje.

Kanalizacija in čistilna naprava (ČN): V nekaterih naseljih naše občine je že zgrajen kanalizacijski sistem, ki ga bo potrebno v naslednjih letih še dopolniti ali sanirati, za nekatere vasi pa bo potrebno še pripraviti dokumentacijo za začetek urejanja tega pomembnega elementa v sodobnem načinu življenja.

V letu 2019 je občina začela gradnjo osrednje čistilne naprave (ČN), ki je umeščena na polje za Bruhanjo vasjo. ČN je bila v letu 2020 zgrajena, zgraditi pa je potrebno še zadrževalnik visokih voda. Najprej se bodo na to čistilno napravo navezale vasi: Predstruge, Videmski hrib, Videm, Podgorica, Bruhanja vas. V nadaljevanju še Podgora in Kompolje, predvidoma tudi Zagorica in Cesta. Za vas Podpeč bo zaradi velike poplavne ogroženosti predvidoma potrebno zgraditi malo komunalno čistilno napravo. Mala vas se bo priključila na ČN Zdenska vas.

V letu 2019 je občina začela postopek izgradnje ČN v Obrtni coni Predstruge (OC). Gradnja obeh naprav in spremljajočih objektov se je v letu 2020 in zlasti 2021 nekoliko upočasnila zaradi koronavirusa in zaprtja dejavnosti, pa tudi zato, ker smo v letu 2021 pričakovali javni razpis države za sofinanciranje gradnje malih kanalizacijskih sistemov, ki pa je bil objavljen šele v začetku leta 2022.

Gradnja kanalizacije je splošno gledano finančno in gradbeno zahteven projekt, ki bo trajal v severnem delu občine še nekaj let, zanj pa bo potrebno pripraviti okoli 8,5 mio €, brez upoštevanja gradnje kanalizacije v Strugah. Upamo, da bo vsaj del sistema zgrajen s pomočjo sredstev iz EU proračuna oziroma sredstev iz Načrta za odpornost in okrevanje (NOO) v okviru sanacije stanja po epidemiji covid-19. Naša občina se je prijavila na javni razpis za izgradnjo kanalizacije v Kompoljah, ki po projektantskem predračunu znaša nekaj več kot 2 mio €.

Gradnja osrednje Čistilne naprave Bruhanja vas.

Čistilna naprava v januarju 2022.

Cestna infrastruktura: V letu 2020 in 2021 je občina izvajala redno letno in zimsko vzdrževanje občinskih cest. Novogradenj ni bilo. V sodelovanju z Direkcijo RS za ceste (DRSC) pa smo obnovili cesto med naseljema Predstruge in Ponikve, kar pomeni, da je cesta med Rašico in Predstrugami v celoti obnovljena. V letu 2021 je občina začela z načrtovanjem in izvedbo postopkov za izgradnjo prometne ureditve okolice osnovne šole in vrtca. Zelo pomembna pa je bila tudi priprava načrtov in pridobitev dovoljenj za postavitev šestih avtobusnih postaj (dve v Hočevju, dve na Cesti, ena v Predstrugah in ena v Podpeči). Tudi ta del prometne infrastrukture, ki je zelo pomemben z vidika prometne varnosti zlasti najmlajših udeležencev v javnem potniškem prometu, je bil v naši občini doslej zelo zapostavljen.

Z Direkcijo RS za ceste je občina v letu 2019 uskladila projektno nalogo za rekonstrukcijo ceste skozi Kompolje. To je del rekonstrukcije ceste Videm–Pri Cerкви–Struge, ki je uvrščena v državne izvedbene načrte. Zelo pomembno je, da je bil ob gradnji suhokrajnskega vodovoda, ki v veliki meri poteka po trasi državne ceste, saniran ustroj polovice cestišča. Občina je v letih 2020 in 2021 sofinancirala pripravo projektov, v letu 2021 pa se je začel odkup zemljišč za ureditev centra Strug, vendar tudi v tem primeru stvari niso tekale tako, kot je bilo sprva načrtovano. Z Direkcijo za infrastrukturo smo začeli poleg načrtov za obnovo ceste med naseljema Videm in Pri Cerкви, razgovore tudi za obnovo ceste skozi Zdensko vas, kar je trenutno največji prometni zamašek v občini in močno zavira razvoj gospodarskih dejavnosti v občini. Zelo resno pa je zastavljeno tudi načrtovanje izgradnje prometne povezave na t. i. »3A razvojni osi« med Ljubljano in Petrino, pri čemer je za našo občino pomembna načrtovana obvoznica mimo Ponikev, ki se bo na glavno cesto priključila pred Turjakom.

Železniška povezava Ljubljana–Kočevje je bila obnovljena in potniški vlak je ponovno stekel januarja 2021. Uporaba tega prevoznega sredstva se v vsakdanji rabi še ni prijela. Očitno je za spremembo navad potreben daljši čas, kot smo si predstavljali; pa tudi vprašanje udobnosti je zanimivo. Še vedno je bolje pred hišo sesti v avto. Kljub temu da se veliko govori o ekologiji in varovanju okolja, nam spremembe v praksi še ne gredo od rok.

Prenovljena železniška postaja v Predstrugah tik pred prvo vožnjo vlaka, 3. 1. 2021.

Prva vožnja po prenovljeni progi do Kočevja, 3. 1. 2021.

Širokopasovna povezava in mobilna telefonija

Gradnja širokopasovne napeljave je v letu 2021 dokaj zastala iz dveh razlogov. Eden je bil pojav koronavirusa, drugi pa javni razpis za prodajo kableske kanalizacije, ki jo je v Ponikvah zgradila občina sama, operaterju. Izvedena pa je bila napeljava v vaseh Cesta in Mala vas. V letu 2021 se je začelo delo tudi v naselju Hočevje, ki bo zaključeno v letu 2022.

Na območju Struške doline deluje zaenkrat mobilna telefonija s pomočjo mobilne antene, kar je izvedlo podjetje Telekom, d. d., v letu 2019, s čimer je bilo začasno s signalom zadovoljivo pokrito celotno območje Struške doline, razen naselja Tisovec. V letu 2021 je potekala priprava dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja za postavitve stalne postaje za anteno, ki zagotavlja ustrezen signal za mobilno telefonijo. V letu 2022 je predvidena gradnja stalne antene za mobilno telefonijo, za kar je že pridobljeno gradbeno dovoljenje. Načrtovano je, da bo v letu 2022 s širokopasovnim omrežjem pokrita tudi Struška dolina.

Poplavna varnost

Naša občina je bila v letu 2019 končno uvrščena na seznam območij pomembnega vpliva poplav (OPVP). Uvrstitev na ta seznam je pomembna zato, ker je s tem pridobljen neke vrste ključ, ki odpira vrata do finančne pomoči za izgradnjo protipoplavne zaščite naših vasi. Objavljen je bil javni razpis za izbiro izvajalca priprave projekta in tudi izbran projektant za pripravo zaščitnih in varovalnih oziroma omilitvenih ukrepov. V letu 2020 je potekala priprava idejne zasnove ukrepov za blažitev posledic poplav. Pripravljeni ukrepi so bili konec leta 2020 dani v presojo strokovnim službam s področja upravljanja prostora. Ta naloga je trajala več kot eno leto in šele v začetku leta 2022 so bile presoje zaključene in dana vsa soglasja k idejni zasnovi. V začetku leta 2022 čakamo na določitev projektnih pogojev, temu bo sledila javna razprava in začetek projektiranja ukrepov. Brez ustreznih protipoplavnih ukrepov bo občina še naprej ostajala brez možnosti opredelitve lokacij za gradnjo novih stanovanj, ker brez varovanja pred visokimi vodami večja stanovanjska gradnja ni možna, pa tudi gradnja gospodarskih objektov ne.

Poplave v naselju Pri Cerkvi in Podtabor v Strugah.

Družbeno življenje – nova stvarnost

Spodbujanje družbene (družabne) aktivnosti je morda še pomembnejši del poslanstva občine kot izvajanje infrastrukturnih projektov, vendar brez urejene infrastrukture tudi družabnosti ni.

V letu 2019 smo začeli nekako zagnano in z optimistično energijo razmišljati in načrtovati na vseh področjih društvene dejavnosti in skušali spodbuditi različne aktivnosti. Odbor za družbene dejavnosti pri Občinskem svetu Občine Dobropolje je v začetku leta 2020 kar veliko časa posvetil razmišljanju in iskanju možnosti za mlade, načrtovali smo delo na področju kmetijstva, gozdarstva itd. Zlasti pomembno je omeniti načrtovanje razvoja dveh zadev: lokalne semenske banke ter obdelovalnega zelenjavnega vrta in sadovnjaka v okviru vrtca in osnovne šole. Na žalost so bile te aktivnosti zaradi korone močno upočasnjene, vendar so za naše naslednje rodove tako zelo pomembne, da bo to potrebno čim prej uresničiti. Za uspeh obeh zamisli pa je ključnega pomena odnos vzgojiteljev in učiteljev do te problematike.

V prvem koronskem letu 2020 smo še uspeli izpeljati proslavo ob kulturnem prazniku, potem pa so se aktivnosti končale. Ob Prešernovem dnevu nas je obiskal dr. Janez Dular, ki nam je govoril o pomenu lepe rabe slovenščine v javnosti in vsakdanjem življenju. Na proslavi sta sodelovali vokalna skupina Mavrica in skupina Lumberjack.

Vse druge načrtovane prireditve so odpadle, ker je bilo druženje zelo omejeno. Ljudje so se odtujili in družabno življenje je praktično zamrlo. Vse pevske skupine, godba in ansambli so zaključili z vajami; tudi cerkveni pevski zbori, celo maše so se za dolgo časa preselile v svet elektronskih medijev. Vendar še dobro, da je ta možnost obstajala. Skratka, nastala je nadvse čudna situacija, nekaj popolnoma neznanega.

Te omejitve smo poskusili premostiti tudi z organizacijo proslav preko različnih elektronskih medijev in orodij (Fb, Zoom, Teams), vendar to še zdaleč ni podobno srečanjem v živo.

Epidemija novega koronavirusa je zares grobo zarezala v življenje človeštva. Po eni strani je sicer imela pozitiven vpliv na podnebje, ker smo potovali manj, povzročili manj odpadkov in izpušnih plinov, po drugi strani pa je upadlo gospodarstvo, pokazale so se mnoge napake v zdravstvu, šolstvu, državni upravi, socialni – zlasti pri dejavnosti oskrbe ostarelih sodržavljanov. Vse bolj pa prihaja v ospredje dejstvo, da so eno večjih bremen epidemije nosili mladi. Ne toliko osnovnošolska mladina, pač pa najstniki in študentje, kajti v letih, ko mlad človek potrebuje stik in izmenjavo različnih informacij, so bili dejansko v osami.

Stara modrost pravi, da je vsaka stvar za nekaj dobra. Vedno moramo stvari vzeti čim bolj pozitivno, pomagati ljudem, ki so v stiski. V naši občini je prostovoljno delo zelo razvito na področju civilne zaščite in gasilstva. To se je še posebej izkazalo prav v času pojava epidemije koronavirusa. Nekateri ljudje so se nesebično odzvali povabilu in prišli na pomoč pri pripravi »rdeče cone« v novi športni dvorani, pri oskrbi ljudi, ki so bili v karanteni, in številnih drugih aktivnostih.

Štab CZ s poveljnikom CZ Alešem Strnadom (prvi z leve).

Mateja Lohkar je prejela posebno državno priznanje za prostovoljno delo za leto 2021.

Leto 2020 je bilo v občini razglašeno za »leto bratov Kralj«, kajti spominjali smo se 125-letnice rojstva Franceta in 120-letnice rojstva Toneta Kralja. France in Tone Kralj sta bila oba slikarja, kiparja, grafika, pa tudi pedagoga. Bila sta utemeljitelja slovenskega ekspresionizma v likovni umetnosti. Poudariti pa je potrebno Tonetovo neverjetno ustvarjanje, ko se je s poslikavo več kot 40 primorskih cerkva na način, ki je edinstven v svetu, uprl italijanskemu fašizmu.

Portret bratov Kralj – fotografija lesoreza – ozadje na odru v dvorani Jakličevega doma – leto 2020 in 2021 je bilo posvečeno bratoma Kralj.

Za proslavljanje okroglih obletnic naših dveh velikih in pomembnih rojakov je bilo načrtovanih veliko različnih aktivnosti in prireditev. Zaradi skoraj celoletne prepovedi druženja pa je v povezavi s praznovanjem največ programa uresničila Turistično društvo Dobropolje, v katerem so pod strogimi protikoronskimi ukrepi organizirali več izletov po poteh bratov Kralj in s tem dokazali, da se je mogoče prilagoditi vsaki situaciji, ki nas doleti, in najti možnosti za delo in druženje. V spomin in počastitev obeh umetnikov je bil v organizaciji občine v središču Vidma bratoma postavljen spomenik, ki ga je izdelal akademski kipar Mirko Bratuša.

V kiparjevem ateljeju ob nastajanju spomenika (akad. kipar Mirko Bratuša in Stane Škulj).

Spomenik bratoma Kralj na trgu v središču Vidma.

Leta 2021 smo se spominjali tudi 30-letnice velikih dogodkov za naš narod in državo, ko smo Slovenci stopili skupaj in si izborili svojo državo. Slovenija je danes sodobna, relativno bogata država, ki pa je še mlada in ima nekaj začetniških problemov. Vendar 30 let res ni doba, v kateri bi lahko narod popolno postavil svojo državo z vsemi ustanovami in odnosi. Pomembnejše od tega je, da lahko sami odločamo o svoji usodi, da smo vključeni v vse pomembne mednarodne povezave in se predstavljamo kot resna, ustvarjalna in aktivna država. Prepoznani smo v turističnem, znanstvenem, gospodarskem, športnem in drugih področjih.

V spomin in počastitev velikih dogodkov ob našem osamosvajanju je bilo na pobudo pripadnikov Dobrepolske jurišne čete in ob sodelovanju vseh občank in občanov, ki so bili v boju z jugoslovansko armado pripravljeni dati za svobodo svoja življenja, na Vidmu postavljeno posebno obeležje.

Obeležje, postavljeno ob 30-letnici samostojnosti.

Plapolanje zastave na Vidmu v spomin na osamosvojitve.

Proslava ob 30-letnici samostojnosti Republike Slovenije na Vidmu.

Priznanja Občine Dobropolje

V letu 2020 so na podlagi odločitve Občinskega sveta Občine Dobropolje priznanja prejeli:

Častna občana Občine Dobropolje

ANICA LAZAR- zbirateljica in pripovedovalka ljudskih šeg in običajev

Anica Lazar, rojena Kralj, se je rodila v Zagorici. Po drugi svetovni vojni se je preselila v Ljubljano, kjer je ohranila neokrnjeno dobropoljsko narečje. Obdarjena z ljubeznijo do glasbe, z dobrim spominom, z ljubeznijo do narave, z vero do Boga in ljudi je v svojem življenju opravila za našo skupnost veliko delo. Navezala je stike z Narodopisnim inštitutom v Ljubljani, kjer so posneli film o zagoriških maškarah ter o kmečki ohceti. Za Slovensko akademijo znanosti in umetnosti je posnela veliko pesmi in povedala veliko pripovedk («štorig») iz naših krajev. Več kot 40 let je pod umetniškim imenom »Vintarjeva Ana« sodelovala v radijskih oddajah Slovenska zemlja v pesmi in besedi, kjer je predstavljala predvsem pesemski repertoar svoje rodne doline. Precej pesmi je zapela s svojim bratom Ivanom Kraljem in s skupino ljudskih pevcev Zagoriški fantje. Leta 2010 sta s snaho Branko Lazar napisali knjigo z naslovom Dobropoljska dolina stoji na jezeru in s tem pripomogli k ohranitvi ljudskega izročila naših krajev. Veliko je sodelovala tudi z našim vrtcem in osnovno šolo, Turističnim društvom Dobropolje in s knjižnico in s tem prenašala ljudsko izročilo na mladi rod. Sodelovala je tudi z mentoricami osnovnošolskih folklornih skupin, s katerimi so skupaj zasnovali kar nekaj uspešnih folklornih spleto.

Priložnostna proslava ob podelitvi priznanja za častno občanko gospe Anici Lazar (sodelovala je tudi citrarka Veronika Zajec).

FRANC ŠKULJ - župnik v župniji Videm Dobropolje

Franc Škulj je bil v mašnika posvečen leta 1970 v Ljubljani. Že naslednjega leta je nastopil službo kaplana v naši župniji, ki jo je opravljal do leta 1974, nato pa je postal župnijski upravitelj. Za župnika je bil imenovan leta 1984, službo pa vestno opravlja še danes. V času župnikovanja je obnovil in posodobil farno cerkev vključno z zamenjavo zvonov, v sodelovanju z vaščani si je prizadeval za obnovo podružničnih cerkva in kapelic, zgradil župnišče in veroučne prostore, center za mladino ter nazadnje tudi nov dom za ostarele – Zavod sv. Terezije, kot velik ljubitelj branja pa je vzpostavil tudi bogato župnijsko knjižnico. Župnik Franc Škulj je tudi velik ljubitelj glasbe in petja in je desetletja skrbel za to, da se je pri nas ohranjala pesem, se vzgajali pevci in nastajali pevski zbori.

Neizmeren pa je njegov prispevek na duhovnem področju s spodbujanjem delovanja različnih skupin družjenja, tako starih kot mladih, in zlasti s spodbujanjem delovanja molitvenih skupin.

Gospod Franc Škulj, župnik v župniji Dobropolje.

Zlata plaketa Občine Dobropolje

TURISTIČNO DRUŠTVO DOBREPOLJE

Turistično društvo Dobropolje je lani praznovalo 25 let delovanja. V obdobju svojega delovanja so izvedli številne projekte, ki so pripomogli k prepoznavnosti našega kraja in Občine Dobropolje. Glavni cilj TD Dobropolje je gojiti spoštljiv odnos do naše kulturne, naravne, sakralne in narodopisne dediščine. Pri pripravi različnih prireditev in dogodkov sodelujejo z različnimi društvi v občini in izven. Postavili in obnovili so kar nekaj spominskih plošč, ki so posvečene našim prednikom, ustrezno uredili in označili številne pohodne poti, skrbijo za sprejem in vodenje turistov, ki prihajajo k nam itd. Zelo pomembno je tudi, da se v času korone niso ustavili. Njihova misija je: »Če želite biti dobre volje, pridite čim prej v naše Dobropolje, kjer stoletje v sozvočju z naravo klešemo prihodnost pravo.«

Predsednica TD Dobropolje Duši Hočevnar.

PROSTOVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO VIDEM-DOBREPOLJE

Prostovoljno gasilsko društvo Videm – Dobropolje je lani obeležilo 120-letnico delovanja. Ves ta čas društvo opravlja delo in naloge v službi ljudi in po najboljših močeh pomaga sokrajanom in vsem, ki potrebujejo pomoč. Kot osrednja gasilska enota društvo sodeluje pri večini intervencij v občini in okolici. Društvo je velik napredek naredilo na področju različnih izobraževanj in usposabljanj. PGD Videm – Dobropolje je leta 2020 ob dnevu civilne zaščite prejelo na državni ravni priznanje zlati znak civilne zaščite.

Predsednik PGD Videm Ivo Krivec.

Bronasta plaketa Občine Dobropolje

MePZ ŠKERJANČEK

Mešani pevski zbor Škrjanček je lani obeležil 20-letnico delovanja. Že od samega začetka zbor nastopa po domovih za ostarele, na občinskih in drugih prireditvah, na medobčinskih srečanjih upokojencev, na območnih revijah pevske zborov itd. Za dolgoletno ubrano petje so pevci prejeli zlata, srebrna in bronasta Gallusova priznanja, ki jih je podelil Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Predvsem pa je pomembno njihovo poslanstvo, njihovo delovanje v okviru društva upokojencev in spodbujanje družabnega življenja naših najbolj izkušenih občank in občanov.

Predsednik MePZ Škrjanček Ciril Dežman.

DRUŠTVO GOBARJEV ŠTOROVKE

Društvo gobarjev Štorovke Šentrumar Hočevje je bilo ustanovljeno leta 2005. Društvo je s svojim delom in pridobivanjem novih članov in strokovnjakov, ki so gobe proučevali, pričelo takoj. Leta 2006 so prvič organizirali dvodnevno razstavo gob v Hočevju. V vseh letih delovanja se je društvo začelo povezovati z drugimi gobarskimi društvi ter se včlanilo v Mikološko zvezo Slovenije in pridobilo status društva v javnem interesu.

Neprecenljivo je njihovo delo na področju širjenja znanja o gobah in svetu gliv.

Predsednik GD Štorovke-Šentrumar Pavle Gregorka.

V letu 2021 sta bili na podlagi odločitve Občinskega sveta Občine Dobrepolje podeljeni dve bronasti plaketi, ki sta ju prejeli:

- PGD Ponikve
- PGD Zagorica

Obe društvi sta prejeli priznanje ob 90-letnici delovanja v služenju ljudem ob različnih težkih dogodkih, ki spremljajo naša življenja. Ker je bilo zaradi epidemije koronavirusa javno življenje v letu 2021 zaprto, bodo priznanja podeljena na eni od prvih prireditev, ko bodo zdravstvene razmere dopuščale.

Ostale družabne dejavnosti v občini

Kulturno društvo Godba Dobrepolje

Godba že nekaj let organizacijsko deluje kot samostojno društvo. Je odlično organiziran orkester, z velikim poudarkom na sodelovanju z Glasbeno šolo Grosuplje, in dosega visoko kvaliteto izvajanja. Že nekaj let je osrednja ustanova kulturnega dogajanja v občini.

Godba Dobrepolje v letu 2021.

Proslava ob dnevu državnosti.

Društvo upokojencev (DU):

Na področju kulture deluje v okviru DU tudi Mešani pevski zbor Škrjanček, v katerega so vključeni upokojenke in upokojenci. Dejavnost DU in njihovega pevskega zbora je pravzaprav neprecenljive vrednosti za naše starejše občanke in občane, saj ponuja neposredno možnost podaljševanja dejavne starosti. V letu 2020 in 2021 je koronavirus zelo negativno vplival na delovanje društva. Praktično ni bilo več skupnih dejavnosti. Posledično je skoraj usahnilo delovanje pevskega zbora, izleti in druge oblike druženja so prav tako zamrle. Bila pa je aktivna dejavnost Zlate mreže s Prostoferjem. Potreb po prevozu starejših do zdravnika in drugih lokacij je bilo veliko. Na žalost se število voznikov ni povečalo. Vozniki – prostoferji so v letu 2021 opravili 176 voženj, kar je 50 več kot v letu 2020, pri tem prevozili 12.567 km in za to darovali 484 ur svojega prostega časa. Največ voženj je bilo namenjenih obisku ambulante, lekarne in trgovine. Več kot 70 % voženj je bilo v Ljubljano in Grosuplje, 14 % na Videm, 13 % pa v druge kraje. Za to izjemno delo smo jim res hvaležni.

V letu 2021 so delo opravljali: Jani Štrubelj, Janez Erčulj, Andrej Vreg, Franci Strah, Peter Koritnik, na žalost pa je prostoferske vrste prehitro zapustil Stane Rotar.

Sprejem in blagoslov vozila (od leve proti desni: Miha Bogataj, Metka Tegel, Franc Škulj, Igor Ahačevčič, Jani Štrubelj, Peter Koritnik, Andrej Vreg, Franci Strah, Stane Rotar).

TURIZEM

Med vsemi prostovoljnimi društvi je bilo v letih 2020 in 2021 gotovo najbolj aktivno Turistično društvo Dobropolje. V društvu se pod nesebičnim vodstvom Duši Hočevar zelo trudijo za razvoj dejavnosti na našem območju. Iščejo nove ideje in predloge, kako poživiti dejavnost. Usposobljeni so za lokalne turistične vodnike in privabljajo obiskovalce iz drugih krajev. Pokažejo jim našo narodopisno dediščino v Jakličevem domu, predvsem pa predstavljajo delo naših zanimivih rojakov (Fran Jaklič, France in Tone Kralj, Luka Dobropoljski, Jernej Pečnik, Tone Ljubič in drugi). Trasirajo nove pohodniške poti, v letu 2021 so uredili Tisljevo razgledišče na Sv. Antonu, v sodelovanju s Športnim društvom Dobropolje organizirajo največjo dobropoljsko prireditev »Dobropoljsko vandranje« in »Dobropoljski tek«. Ukvarjajo se tudi z izletniško dejavnostjo, ohranjanjem ljudskega izročila, zadnji dve leti pa uspešno pripravljajo še eno zanimivo in očarljivo prireditev: krompirjevanje, če povzamem le košček njihovega dela.

Krompirjevanje – okusne krompirjeve jedi in priloge.

Leta 2021 so se prijavi na tekmovanje/ocenjevanje Turistične zveze Slovenije v kategoriji najlepše urejenih trških jeder v Sloveniji, kjer smo na Dnevih slovenskega turizma 2021 v Postojni prejeli bronasto plaketo kot priznanje in spodbudo za nadaljnje delo.

Predsednica TD Dobropolje Duši Hočevar ob prevzemu priznanja.

Predsednik TZS mag. Pavle Hevka izroča Ediju Zgoncu priznanje za dolgoletno delo v turizmu.

Uspehi vsake organizacije temeljijo na predanem in vztrajnem delu posameznikov. Leta 2021 je bilo na državnem nivoju kot takšno prepoznano tudi znanje in delo člana TD Dobropolje Edija Zgonca. Priznanje posamezniku na najvišjem nivoju je tudi priznanje celotni organizaciji, v kateri posameznik deluje, saj je to delo vedno vzajemno. Organizacijo naredi širše prepoznavno. Edi Zgonc je priznanje prejel oktobra 2021 na Dnevih slovenskega turizma v Postojni.

Članice in člani TD Dobropolje na sejmu Alpe Adria v Ljubljani na Gospodarskem razstavišču.

GASILSTVO IN CZ

Župan Občine Dobropolje je v mandatu 2018–2022 imenoval novega poveljnika štaba civilne zaščite (Aleš Strnad) in posledično tudi celoten štab. Aktivnosti štaba so se pokazale že v začetku leta 2020, ko je s svojo aktivnostjo požel občudovanje regijskega štaba CZ ob pripravi in izvajanju mednarodne vaje SIQUAKE 2020. Dobra organiziranost štaba CZ se je pokazala tudi v času epidemije covid-19, zlasti v začetku, ko je bilo o tej nalezljivi bolezni znanega še zelo malo. Štab CZ skupaj z gasilci je uspešno izvedel v zelo kratkem času rdečo cono in preselitev pozitivnih oskrbovancev Doma sv. Terezije.

Sicer pa v občini deluje sedem prostovoljnih gasilskih društev, ki so združena v Gasilsko zvezo Dobropolje. Društva delujejo in skrbijo za požarno in drugo varnost znotraj požarnih rajonov: PGD Ponikve za Ponikve in Vodice, PGD Zdenska vas za Zdensko vas in Cesto, PGD Hočevje za Hočevje, PGD Zagorica za Zagorico, PGD Kompolje za Kompolje in Podgoro, PGD Struge za vse vasi v Struški dolini in

PGD Videm, ki je osrednje društvo in pokriva vasi Videm, Podpeč, Podgorica, Bruhanja vas, Mala vas in Predstruge.

Aktivnosti in delovanje društev je v teh dveh letih krojila epidemija, saj mnogo planiranih aktivnosti, zlasti v letu 2020, ni bilo moč izpeljati. Ta čas je bil kljub vsemu izkoriščen za usposabljanje bolj na teoretičnem nivoju, kadar je situacija dopuščala, pa je bila izkoriščena vsaka priložnost, da so opravili tudi praktični del. Organizirano in izpeljano je bilo, sicer okrnjeno, gasilsko tekmovanje na nivoju zveze in države. Na tekmovanju na državnem nivoju smo tekmovali z desetino pionirjev in desetino veteranov.

Zadnja leta ugotavljamo, da je med intervencijami vse manj požarov, močno pa naraščajo tehnične intervencije (prometne nesreče) in intervencije za pomoč osebam s srčnim zastojem oz. drugimi zdravstvenimi težavami. V občini imamo kar lepo število javno dostopnih AED aparatov, večji problem pa je, ko kljub njihovi enostavni uporabi občani običajno čakajo na gasilce, namesto da bi priskočili človeku na pomoč. Gasilska društva sicer dokaj redno pripravljajo usposabljanja za izvajanje temeljnih postopkov oživljanja (TPO). Seveda pa je v času epidemije tudi to izobraževanje nekoliko zastalo.

CZ in gasilska društva se usposabljujejo in opremljajo tudi za posredovanje ob večjih elementarnih nesrečah, saj je spomin na katastrofalne poplave, žled in vetrolom še vedno zelo živ v zavesti članov. Usposabljanje in nabava opreme za tovrstno delovanje in reševanje v takšnih razmerah je tako fizično kot finančno zelo zahtevno. Za občine kot glavne financerje dejavnosti pa to postaja skoraj neobvladljivo breme. V zadnjem času se nabor obveznosti oz. intervencij, v katerih naj bi delovali gasilci, vse bolj širi, tako na področja prve pomoči kot tudi na reševanja pri nesrečah z novimi tehnologijami: sončne elektrarne, električna vozila, vozila na alternativne pogone idr. Seveda se s tem zvišujejo strokovne zahteve za prostovoljne gasilce, hkrati pa se povečuje tudi delež prostega časa, ki ga gasilci morajo nameniti za usposabljanja.

Zaradi širitve nalog prostovoljnih gasilcev bo začelo prihajati tudi do zahtev po plačanih dopustih za usposabljanja in do zahtevkov delodajalcev za refundacije izpada dohodkov zaradi intervencij. To so zadeve, s katerimi se do sedaj v naši občini še nismo ukvarjali.

Skratka, menimo, da so Štab CZ in kot najmočnejše orožje naša gasilska društva uspešni in dobro usposobljeni za izvajanje zaupanih nalog. Gotovo so člani gasilskih društev trden temelj naše civilne zaščite (CZ), brez katere si v sodobni družbi ni mogoče več predstavljati uspešnega spopadanja s katerokoli obliko naravne nesreče in odpravljanja njihovih posledic.

ZDRAVSTVO

Problematika zagotavljanja osnovne zdravstvene dejavnosti v občini je posebej pereča tema. Občina je sicer soustanoviteljica javnega zavoda Zdravstveni dom Grosuplje, iz okrilja katerega se je pred leti izločila v smislu pokrivanja osnovne zdravstvene dejavnosti in uvedla osnovno zdravniško oskrbo preko podeljevanja koncesije zdravnikom družinske medicine. Vzdrževanje in posodabljanje zdravstvene postaje je zaostalo, še večji problem pa je splošno pomanjkanje družinskih zdravnikov, kar je po mnenju mnogih zdravnikov primarne dejavnosti odraz vsaj dveh desetletij napačno vodenega zdravstvenega resorja v državi. Tako je v letu 2019 eden od koncesionarjev odpovedal sodelovanje na dveh lokacijah v občini, drugi pa na eni, kar je pomenilo redno opravljanje dejavnosti samo na zdravstveni postaji v Strugah, za druge tri lokacije (ZP Videm, DSO sv. Terezija, PSZ Prizma Ponikve) pa smo v odpovednem roku neuspešno iskali nadomestnega zdravnika. Veliko težavo smo uspeli rešiti s pridobitvijo novega koncesionarja šele konec leta 2020. Težavno stanje in odnos zdravstvene politike do primarnega

zdravstva pa se v letih 2020 in 2021 ob problemih pandemije nista izboljšali, kajti vsebine so bile usmerjene v drugo področje dela.

Dobrepoljski župnik g. Franc Škulj blagoslavlja prostore v ambulanti na Vidmu.

DOBRODELNA DEJAVNOST

Zelo pomembno je omeniti tudi dve društvi, ki skrbita za naše soobčane v najbolj ranljivih situacijah. To sta Krajevna organizacija Rdečega križa in Župnijska karitas. Preko prostovoljk in nekaj prostovoljcev so naši starejši sokrajani deležni pozornosti ob praznikih, ko je občutek osamljenosti posameznika še posebej velik, in ob kakšnih nesrečnih dogodkih, ki se v naših krajih večkrat ponavljajo (poplave, vetrolom, žledolom in na žalost tudi zdaj, ko je med nami koronavirus). Ob epidemiji koronavirusa so bile članice in člani obeh organizacij po vaseh v zadnjih dveh letih še bolj kot zaradi oskrbe z nekaterimi dobrinami potrebni zaradi obiskov in stika s starejšimi ljudmi, ki so bili v zdravstveni osami, kot zelo pomembnem ukrepu za preprečevanje širjenja virusa. Za njihovo delo smo jim vsi zelo hvaležni, saj so nepogrešljiv in zelo zanesljiv dejavnik oskrbe in spodbujanja naših ljudi.

ŠPORT V LETIH 2020 IN 2021

Sprejem olimpijske bakle za Tokio 2021 je bil eden redkih, a še toliko bolj veselih dogodkov leta 2021.

Športni dan v Bruhanji vasi

Leti 2020 in 2021 je vsa področja zaznamovala pandemija koronavirusa. Leto 2020 se je sicer na športnem področju začelo po ustaljenih tirnicah. Društva so izvajala svoje programe (tekmovalne in rekreacijske) in pogledovala proti gradbišču nove, sodobne športne dvorane.

Zaprtje javnega življenja je prekinilo izvajanje vseh programov, zaradi prepovedi druženja so samevala tudi igrišča po vaseh. Prvo večje srečanje športnikov je bil 17. športni dan v Bruhanji vasi. Konec junija so epidemiološke razmere in ukrepi dopuščali izvedbo celodnevnega športnega dogodka v Rekreacijskem centru Gmajna. 130 športnikov se je pomerilo v nogometu, odbojki na mivki, prstometu in nordijski hoji. Kljub nekaterim ukrepom je prireditev odlično uspela.

V poletnem času je Futsal klub Dobropolje izvedel kar dva poletna futsal tabora. Dva tedenska tabora sta bila v Rekreacijskem centru Gmajna. Prvi tabor je bil med 29. 6. in 3. 7., drugi pa med 17. in 21. 8. Po daljšem premoru so otroci prav uživali.

V začetku oktobra, ko so bile razmere še primerne, je Športno društvo Dobropolje izpeljalo jubilejni 10. dobropoljski tek. Zaradi omejitev ni bilo tekov za osnovnošolce, teka odraslih pa se je udeležilo rekordno število tekačev, 121.

Jesenski del leta 2020 je bil sicer spet v znamenju številnih omejitev zaradi pandemije. Šole so bile dolgo zaprte, rekreacijske vadbe ni bilo. Edina skupina, ki je izvajala svojo vadbo, je bila članska ekipa Futsal kluba Dobropolje, ki je v sezoni 2020/21 prvič v zgodovini zaigrala v elitni 1. slovenski futsal ligi. Žal je morala prve domače tekme odigrati v športni dvorani v Velikih Laščah, saj naša nova dvorana do konca leta 2020 še ni bila nared. Po krajšem obdobju, ko je služila vzpostavitvi rdeče cone za dom starejših, je dvorana le pridobila vsa dovoljenja in 18. januarja 2021 je članska ekipa izvedla prvi trening na novem parketu. Nekaj dni kasneje, 22. januarja, je bila v dvorani odigrana prva tekma. Dogodek je sovpadal tudi s prvo osvojeno točko članske ekipe Futsal kluba Dobropolje v 1. SFL. Žal so bile do konca sezone tekme odigrane pred praznimi tribunami.

Prva polovica leta 2021 je bila v veliki meri na področju športa še vedno okrnjena. Izvajali so se treningi za tekmovalne skupine, stalno pa se je bilo treba prilagajati novim ukrepom. Prva večja prireditev je bil spet tradicionalni športni dan v Bruhanji vas. Tokrat se je na tekmovanjih v nogometu, odbojki na mivki, badmintonu in prstometu zbralo več kot 140 aktivnih športnikov in precej gledalcev.

Ob koncu avgusta je Futsal klub Dobropolje spet organiziral poletni futsal tabor. Izpeljana pa je bila tudi rekreativna liga v futsalu (pod vodstvom ŠD Kompolje). ŠD Predstruge pa je tudi to poletje organiziralo občinsko tekmovanje v tenisu (po sistemu piramide). Od tekmovanj velja omeniti še 11. dobropoljski tek (9. 10. 2021), ki je tokrat privabil 75 rekreativnih tekačev.

Športno društvo Dobropolje je v aprilu in maju organiziralo prvo rekreativno dejavnost v novi športni dvorani. Premierno v občini je ponudilo rekreativno vadbo badmintona za odrasle, ki se je tudi v jesenskem času zelo prijela, saj poteka v treh terminih.

Na tekmovalnem nivoju je članska ekipa Futsal kluba Dobropolje osvojila 10. mesto, a vseeno obstala v 1. SFL. Ekipa mladincev (U-19) je v skrajšanem tekmovanju zasedla 6. mesto, ekipa U-17 pa 5. mesto. Mlajše kategorije tekmovanja v sezoni 2020/21 zaradi epidemije niso zaključile. V jesenskem delu je klub prijavil za tekmovanja vse starostne kategorije in bil glede tega eden redkih slovenskih futsal klubov.

Jeseni 2021 je vsa vadba že potekala v novi športni dvorani. Športno društvo Kompolje svojo vadbo namiznega tenisa in ženske vadbe izvaja še naprej v svojih prostorih v Gasilskem domu Kompolje.

Rekreacijske programe za svoje člane poleg omenjenih ŠD Dobropolje (pilates, vadba za starostnike, funkcionalna vadba, futsal, badminton, košarka, odbojka) in ŠD Kompolje (futsal, košarka) izvajajo še ŠD Ponikve (futsal), Rokometni klub Dobropolje (rokomet) in ŠD Predstruge (futsal). Vadba poteka tudi na strelišču v Jakličevem domu, kjer svoje tekmovalne in netekmovalne programe izvaja Strelsko društvo Bukovec.

V Futsal klubu Dobropolje so jeseni 2021 prvič ponudili tudi program splošne vadbe za dekleta (gibalna abeceda) in uspeli privabiti 20 deklet. V športni dvorani programe hiphopa in ritmične gimnastike ponujajo tudi društva od drugod, vključujejo pa se osnovnošolci in osnovnošolke. Za odrasle ponuja vadbo podjetje Grossgym.

Razveseljivo je dejstvo, da je nova športna dvorana polno zasedena ter da je dovolj široka ponudba za vključevanje v organizirane športne dejavnosti.

25 LET VRTNARSTVA FRBEŽAR

David Tomažin*

»Vse se začne in konča pri človeku,« pravi Ana Frbežar, ko jo povprašam po skrivnosti uspeha Vrtnarstva. Zgodba o Vrtnarstvu Frbežar je zgodba o marljivosti, znanju, koncentraciji, vztrajanju, prilagodljivosti, sodelovanju in organizaciji. Njeno poznavanje bi priporočal vsakemu, ki začne s podjetniško kariero, saj se lahko od zakoncev Slavka in Ane nauči mnogo uporabnih stvari oz. bolje, osebnostnih vrlin.

Izvor ideje, začetek dela, nastanek podjetja

Vrtnarstvo Frbežar boste gotovo opazili med vožnjo po avtocesti iz Grosupljega proti Ljubljani nad tunelom Mali vrh, priti do njega pa je po izgradnji avtocestnega priključka pred nekaj leti hitro in enostavno. Osnovno dejavnost, vzgojo rastlin v rastlinjakih in na prostem (sezonsko cvetje, grmovnice, drevnina, sadne in zelenjavne sadike), dopolnjujejo z urejanjem vrtov in s pestro ponudbo vrtnega centra s cvetličarno v enkratnem ambientu zanimivo preurejenih stoletnih kozolcev. Na tem mestu je bila včasih kmetija, na kateri je odraščal Slavko Frbežar – začetni vzgib Vrtnarstva, ki je v letu 2021 praznovalo četrto stoletje obstoja. A zmotili bi se, če bi mislili, da je Vrtnarstvo nastalo v svojem uradnem začetku oktobra 1996.¹ Treba je pogledati dlje v preteklost. Slavko se je sicer odločil ostati na kmetiji, a bolj kot z živino mu je ustrezalo delo z rastlinami, ki kljub svoji majhnosti zahtevajo obratno sorazmerno veliko dela. Tako se je že desetletje pred letom 1996, že v srednji šoli, Slavko, po poklicu vrtnar, trudil uresničiti idejo in posel ter pridobival znanje o vrtnarjenju. Začel je strogo z vrtnarstvom, a skupaj z ženo Ano sta sproti širila podjetje, iz dopolnilne dejavnosti razvila podjetje in izbor skozi čas razširila na dobesedno tisoče vrst rastlin ter na sorodne sfere.

Da bi doumeli, kaj sploh pomeni biti vrtnar, moramo sprva razumeti naravo stvari, s katerimi se dela v vrtnarstvu. Vrtnarstvo je sicer širok pojem, a uradno se v slovenski državi pojmuje kot kmetijska panoga, ki se ukvarja s pridelavo zelenjave, okrasnih rastlin, zelišč in gob. Rože, cvetje, grmi, drevesa – vse to so žive stvari! Rože ne moreš dati v hladilnik za tri dni in od nje pričakovati, da bo zrasla sama od sebe, pač pa zahteva stalno skrb in pozornost.

Ana Frbežar, po poklicu agronominja, vrtnarstvo primerja s slikarstvom ali kakšno drugo umetnostjo. Kot vrtnar moraš obvladati tehnični vidik svojega početja (sem bi torej uvrstili vso empirično znanost o rastlinah, njihovi naravi in možnosti vzgoje, gojenja, sledenja trendom in dodajanjem svojih idej itd.), hkrati pa moraš imeti tudi estetski, bolje rečeno umetnostni čut za rastlinje in na splošno, ki se ne omejuje zgolj na lepoto narejene ikebane, pač pa tudi na višje veselje in ljubezen, ki ga imaš do svojega dela.

Razvoj Vrtnarstva v njegovih 25 letih

Oba, tako Slavko kot Ana Frbežar, sta odraščala na kmetijah, kjer je delo predstavljalo vrednoto. »Korenine te definirajo,« pravi Ana. Pot podjetništva je specifična, polna raznovrstnih izzivov. To ni običajna služba. Je način življenja, ki zahteva stalno prepletanje in usklajevanje dela in zasebnosti. Po besedah Ane so bila najtežja oz. najbolj intenzivna prav prva leta postavljanja podjetja, saj je bilo treba

* David Tomažin, študent filozofije in zgodovine, Veliki Vrh pri Šmarju – Sapu 59

¹ Profesionalno vrtnarstvo (še posebej njegov estetski vidik) se je v Sloveniji začelo razvijati šele po osamosvojitvi.

začrtati razvoj podjetja, vzpostaviti zelene poslovne prakse, organizacijo dela, skrbeti za cvetje, razporejati finance, hkrati se učiti in uvajati novosti ter navsezadnje tudi skrbeti za družino.

Skozi leta se je število zaposlenih povečevalo. Danes v Vrtnarstvu, ki obsega 3.000 m² rastlinjakov in 1 ha drevesnice, dela sedem redno zaposlenih, ki so ključni del podjetja. V času pomladne povečane sezonske dejavnosti se kolektiv okrepi z dodatnimi močmi. Celoten kolektiv je zaslužen in seveda tudi odgovoren za delovni uspeh, za dobro delovno klimo v podjetju pa seveda tudi za prepoznavnost in sprejetost pri kupcih. Kljub sezonski naravi dela, ko je spomladi treba vložiti več, pa zaposleni na letnem nivoju ne delajo nadur, kajti stremeti je treba po neki uravnoveženosti pomembnih stvari v življenju, in delo, kljub temu da je izredno pomembno, ni edino. Iskanje dodane vrednosti in delo iz veselja do dela samega zaznamujeta naravo dela v Vrtnarstvu Frbežar.

Narava dela v Vrtnarstvu

Delo v Vrtnarstvu ima specifično naravo. Najbolj ga zaznamuje sezonsko delo in pa živost materialov, s katerimi delajo. Sicer Vrtnarstvo deluje skozi celotno leto, a spomladi (aprila, maja) se poveča količina dela. Ker je dela ogromno, tudi fizičnega, izpostavi Ana, da je dobra organizacija dela ključna, saj povrh zahteva še stalno prilagajanje razmeram, vremenu. Treba je poskrbeti za stalno zalivanje, gnojenje, primerno temperaturo itd.

Prav sposobnost organizirano slediti stalnemu razvoju, ki ga dosežeš šele sčasoma, pride v poštev tudi za podjetništvo kot tako. Kot podjetnika Slavko in Ana zagovarjata poštenost (do samega sebe in do drugih) ter družbeno odgovornost (izobraževanje praktikantov, tudi nagrajevanje, vključevanje s svojo dejavnostjo predvsem v lokalno pa tudi širšo družbo z raznovrstnimi aktivnostmi, donatorstvom ...) ter nenehno prizadevanje za uspešnost poslovanja, ki je temelj za ohranjanje in morda tudi povečevanje delovnih mest.

Vrtnarstvo vsako leto ponudi svojim strankam (skoraj) vse novosti iz vrtnarsko-cvetličarskega sveta. Sicer je težko iz tako raznovrstne ponudbe kakšne rastline posebej izpostaviti, a trenutno bi med že uveljavljenimi in morda malce posebnimi rastlinami lahko izpostavili: okrasni česen, nove čudovite sorte dišečih nageljčkov, znova izjemno priljubljene hortenzije s številnimi novimi sortami, močvirski hibiskus z ogromnimi, krožnikom podobnimi cvetovi, dipladenije in krasule, ki odlično prenašajo vroča poletja, caladium s prekrasnimi srčastimi listi, telohe vseh barv, temnolistni črni bezeg, mačehe Endurio, prezimni evkaliptus, vrtnice Zepeti, asimino, balkonsko zelenjavo, grmasto baziliko in še mnoge druge.

Vreme na robu šmarske doline je Vrtnarstvu dokaj naklonjeno, saj nikoli ni preveč ekstremno. Sicer je problem stalno variiranje temperatur, a s skrbno postavljenim sistemom ogrevanja ter zalivanja Vrtnarstvo preprečuje pregrevanje ali podhladitev rastlin ter njihov dostop do vode.

Notranost glavnega dela Vrtnarstva v toplarju.

Sprehod po potki v drevesnici. (Foto: David Tomažin)

Kako naprej?

Po petindvajsetih letih, po četrto stoletju, je Vrtnarstvo že povsem odraslo podjetje, samostojno ter stabilno in poleg ustanoviteljev ga zadnji čas polno podpira že naslednja generacija. Kot član GIZ-PVD (Gospodarskega interesnega združenja – Profesionalna vrtnarska družba) skupaj s še 25 drugimi vrtnarstvi skrbi za visoko kvaliteto cvetja in ostalih storitev ter za konkurenco trgovskim centrom. Ob pogledu na preteklih 25 let Ana prevzema občutek osebnega zadovoljstva. Danes se Vrtnarstvo nahaja na točki stabilno utečenega poslovanja z rastjo ter praviloma ostaja maloprodajno. Kakšna bo prihodnost podjetja, pa bodo pokazali čas in interesi naslednjih generacij.

Največji nauk Slavkovega in Aninega dela skozi tretjino stoletja, sem šteje tudi deset let pred nastankom podjetja, je zagotovo *večje spoštovanje do (tudi fizičnega) dela in (podjetniške) samoiniciative*. »Vsak najde svojo pot,« pravi Ana. V Vrtnarstvu pa se vidi, da je njihova vrednota iskreno veselje do dela in zadovoljne stranke, ki cvetju dodajo vrednost. Pošten in iskren odnos je primeren in optimalen za podjetništvo, ki ga Ana vidi z dveh aspektov: podjetnik mora sprva obvladati svoj posel, hkrati pa mora obvladati tudi druge segmente, kamor spadajo investicije, management, kadrovanje, računalništvo, spletni mediji, organizacija ...

Literatura

O Vrtnarstvu Frbežar priporočam v branje prispevek v *Zrnu* iz leta 2006:

Vatovec, Ana: Vrtnarstvo Frbežar: Slavko Frbežar z Malega Vrha pri Šmarju. *Zrno: časopis za podjetne (Grosuplje)*, 10, 2006, št. 112 (junij).

ZNANOST, KULTURA, KNJIŽEVNOST

JURČIČ NAS JE POVEZAL V JUBILEJNEM LETU

Roman Rozina*

Uvod

Prispevek prinaša pregled prireditev oz. dogodkov, ki so se v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje zgodili v Jurčičevem letu (od 4. marca 2021 do 5. marca 2022), in sicer samo tistih, ki so se vsebinsko dotikali jubilejnega leta oz. življenja in dela Josipa Jurčiča. Zaradi omejitve s prostorom bodo predstavljeni predvsem tisti dogodki, ki so se zgodili na občinskih ravneh, pri čemer ne bodo zajeti vsi dogodki številnih društev, šol ipd., razen ko je šlo za prireditve, pri katerih je sodelovalo več deležnikov in so odmevale širše. Izjema pri tem bo dogajanje na Muljavi, saj je bila kot Jurčičev rojstni kraj »srce« jubilejnega leta in prostor številnih dogodkov. Predstavili bomo tudi nekatere druge kulturne dogodke izven geografskega okoliša omenjenih občin, ki so bili pomembni za predstavitev in raziskovanje Jurčičeve pisateljske in časnikarske zapuščine (npr. izdaje knjig), torej imajo domoznanski pomen za območje, ki ga pokriva ta zbornik.

Prvo idejo za Jurčičevo leto je dala knjižnica v Ivančni Gorici. Nato so se na neformalnem srečanju, na katerem je nastal okviren predlog za Jurčičevo leto, sestali Maja Lampret (z Zavoda Prijetno domače), Barbara Rigler (iz JSKD RS), Ksenija Medved (iz ivanške knjižnice) in Marjeta Pečarič (z Ministrstva za kulturo RS). Ta predlog je bil predstavljen županu Občine Ivančna Gorica Dušanu Strnadu. Nato pa je Občina Ivančna Gorica Ministrstvu za kulturo RS podala predlog za spominsko leto, ki ga je razglasila Vlada Republike Slovenije.

Za pripravo in izvedbo Jurčičevega leta je bil zadolžen organizacijski odbor v sestavi: Martina Hrovat (podžupanja Občine Ivančna Gorica, vodja odbora), Matej Šteh (Občina Ivančna Gorica), Nataša Polajnar Frelj (Muzej krščanstva na Slovenskem), Dragica Šteh (OŠ Stična), Roža Kek (Mestna knjižnica Grosuplje), Ksenija Medved (Knjižnica Ivančna Gorica), Saša Koleša (ZKD Ivančna Gorica), Barbara Rigler (JSKD RS), Simona Zorko (JSKD OI Ivančna Gorica), Maja Lampret (Javni zavod za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica), Igor Adamič (Kulturno društvo Josip Jurčič Muljava), Gašper Erjavec (Turistično društvo Muljava), Janez Drobnič (predsednik KS Muljava), Petra Peunik Okorn (Javni zavod za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica) in Marjeta Pečarič (Ministrstvo za kulturo RS).

Geslo Jurčičevega leta je bilo "Jurčič nas povezuje"

Vemo, da je bil Jurčič kljub jasni politični pripadnosti liberalno usmerjenim mladoslovincem zelo povezovalen, ko je šlo za ključna vprašanja obstoja slovenskega jezika in naroda. Zaradi tradicionalne slovenske razdeljenosti in s tem stalne potrebe po sodelovanju je bilo geslo jubilejnega leta zelo aktualno in presega časovno zamejitev Jurčičevega leta.

---

* Roman Rozina, višji bibliotekar, Mestna knjižnica Grosuplje, Enota Ivančna Gorica

Jurčičevi jubileji

Leta 2021 smo praznovali tri Jurčičeve obletnice: 140 let od Jurčičeve smrti, izdaje Jurčič-Kersnikovih Rokovnjačev in ustanovitve revije Ljubljanski zvon, 150 let od Jurčičevega začetka urednikovanja časnika Slovenski narod ter 160 let od prve Jurčičeve samostojne literarne objave *Pripovedke o beli kači*.

Vse te obletnice so bile priložnost, da ponovno premislimo, ovrednotimo in aktualiziramo lik velikega muljavskega pisatelja, časnikarja, kulturnega delavca in narodnega buditelja. Res je, da je bil do tega jubileja v literarni zgodovini (izpostavimo lahko tehten doprinos Matjaža Kmecla) precej dobro ovrednoten Jurčičev literarni prispevek, kljub temu pa je naš rojak v nekaterih krogih vseeno obveljal za pisatelja ne prav visokega formata in katerega leposlovje je bolj primerno za mladino. Premalo pozornosti in tehtnega premisleka je bilo deležno tudi njegovo časnikarsko delo, v katerem pa je pustil veliko svoje življenjske in ustvarjalne energije. Jurčičevo leto je bilo torej priložnost, da se da velikemu Muljavcu pravo mesto v srcu slovenske literature in kulture, kar mu nedvomno pripada.

Slavnostno leto je v veliki meri krojil covid-19, tako da je bilo veliko prireditev virtualnih, kljub temu pa je prirediteljem uspelo kar nekaj dogodkov izpeljati ob prisotnosti publike.

Bogata bera Jurčičevega leta na spletni strani Mestne knjižnice Grosuplje

V jubilejnem letu so se zvrstile številne prireditve, tako spletni dogodki kot tisti v živo, kolikor so to omogočali epidemiološki dejavniki, nastali so številni video zapisi, filmi o Jurčiču, veliko je bilo najrazličnejših objav, prispevkov, izidov publikacij oz. knjig. Veliko navedenega je dostopno na spletni strani Mestne knjižnice Grosuplje, ki je vse dogodke zbirala pod ikono "Jurčičevo leto". Mnogovrstno gradivo je dragocen pripomoček pri raziskovanju Jurčičevega življenja in dela (tudi za šolsko uporabo).

Preberimo vsaj eno Jurčičevo delo je bila pobuda knjižničarjev, ki je obrodila sadove. Obiskovalci so bolj posegali po Jurčičevih delih kot običajno.

Pregled Jurčičevega leta

Javni zavod za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica je pripravil posebno spletno stran na portalu <https://prijetnodomace.si/jurcicevo-leto/>, na katerem je bil objavljen program Jurčičevega leta. Na portalu so se zbirali podatki o dogodkih, natečajih, srečanjih in drugih aktivnostih v zvezi z Jurčičevim letom, tam je bilo mogoče najti tudi podatke o spremljevalni ponudbi. V ta korpus informacij so bili vključeni tudi nekateri vidnejši dogodki po Sloveniji.

Pred novim letom 2021 je Občina Ivančna Gorica vsem gospodinjstvom poklonila koledar z motivi, povezanimi z Josipom Jurčičem.

Jurčič – naš sopotnik v letu 2021

8. februarja, na slovenski kulturni praznik, je potekala spletna svečanost, podnaslovljena kot *Jurčič – naš sopotnik v letu 2021* (dostopno na Youtubu pod tem naslovom), ki so jo pripravili: Občina Ivančna Gorica, Zveza kulturnih društev občine Ivančna Gorica in Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ivančna Gorica. Dogodek, ki ga je povezoval dramski igravec Tomo Tomšič, je bil preplet razmišljanj o življenju in delu velikega Muljavca. Na podlagi razpisa Zveze kulturnih društev občine Ivančna Gorica pa so podelili Jurčičeve plakete Mariji Zaman, Špeli Zupančič in Janji Omejec Strnad ter Mešanemu pevskeemu zboru Zagradec.

Poklon rojaku

Kot že vrsto zadnjih let so se Muljavci 3. marca zvečer (2021 in 2022 – v času jubilejnega leta) poklonili Josipu Jurčiču pred njegovo rojstno hišo. Zapeli so mu podoknico in s krajšim kulturnim programom v intimnem vzdušju počastili spomin na rojstvo rojaka in velikega rodoljuba.

Uvod v Jurčičevo leto s spletno slovesnostjo

4. marca 2021 se je jubilejno leto začelo s spletno slovesnostjo (dostopno na Youtubu pod naslovom *Otvoritev leta Josipa Jurčiča*), na kateri sta spregovorila župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad in sekretarka na Ministrstvu za kulturo dr. Ignacija Fridl Jarc.

Župan je med drugim povedal, da je Jurčič s svojim življenjem in delom zapustil bogato pisno dediščino, ki je pomembno vplivala, da smo Slovenci obstali kot narod in si kasneje izborili lastno državo. Poudaril je še, da je kulturno dogajanje v občini Ivančna Gorica neločljivo povezano z Jurčičem.

Sekretarka na Ministrstvu za kulturo dr. Ignacija Fridl Jarc pa je med drugim dejala: »Josip Jurčič je bil namreč v 2. polovici 19. stoletja ena od osrednjih kulturnih in političnih osebnosti. S prvim slovenskim romanom je v marsikaterem pogledu začrtal smernice tudi slovenski prozi, ki naj izvira iz ljudstva, govori iz njega in govori o njem, a obenem odpira tudi širša, obča vprašanja o družbi in posamezniku v njej. Zavedal pa se je tudi, da je za ohranjanje slovenskega jezika in kulture pomembno ne samo ustvarjanje v domačem jeziku in gojenje domače besede, ampak obenem tudi spodbujanje narodne zavesti med ljudstvom.«

Jurčičeva domačija v jubilejnem letu

Večina dogodkov v Jurčičevem letu se je zgodila prav na Jurčičevi domačiji – bodisi spletno bodisi v živo – odvisno od epidemioloških razmer.

V začetku marca 2021 so na Jurčičevi domačiji potekali **dnevi odprtih vrat**, ko se je muzej 6. marca spet odprl za obiskovalce, ob tem pa si je bilo mogoče ogledati kamišibaj predstave, nov izobraževalni film, nastop z lajno ipd.

Spričo še vedno resnih razmer zaradi koronavirusa organiziranega tradicionalnega Jurčičevega pohoda ni bilo, zato pa so se lahko obiskovalci sami podali na to pot in jo zaključili na Jurčičevi domačiji.

Ob kulturnem prazniku oz. 9. februarja je bil premierno predvajan nov izobraževalni film o Jurčiču z naslovom **Jurčičeva domačija – pedagoški film**, pri katerem so sodelovali člani Kulturnega društva

Josipa Jurčiča Muljava. Posnet je bil z namenom projekcije za obiskovalce Jurčičeve domačije kot dodatna oz. uvodna vsebina za vse generacije obiskovalcev.

Zavod Prijetno domače je leta 2020 skupaj s TD Muljavo in Petro Peunik Okorn zagnal Operacijo **Jurčičev IZZIV** (Inovativnost, Znanje, Združevanje in Izobraževanje za Vzpon turistične ponudbe celotnega območja). Rdeča nit vsebin vseh sodelujočih je Josip Jurčič, namen pa je povezati lokalne ponudnike in zvišati raven turističnih storitev. V jubilejnem letu so se aktivnosti v tej smeri še poglobile, npr. z delavnico oblikovanja privlačnih doživetij ipd. V Jurčičevem letu so skozi vsebine projekta iskali nove možnosti za nadgradnjo obstoječih vsebin etnografske zbirke *Spomini na deda* in razstave *Od lanu do platna*, Jurčičeve hiše ter ostalih spremljevalnih dejavnosti muzeja na prostem ipd.

Občina Ivančna Gorica in Ministrstvo za kulturo RS sta sofinancirala obnovo toaletnih prostorov, bolj prijaznih tudi gibalno oviranim.

Na Jurčičevi domačiji so oktobra obnovili slamnate strehe: polovico strehe in sleme na Krjavljevi koči ter slemeni na kašči in čebelnjaku.

Ker je **pohod po Jurčičevi poti** zaradi epidemioloških razlogov odpadel, je Občina Ivančna Gorica pot nadgradila, tako da so jo posamezniki in družine lahko prehodili individualno, in sicer kadarkoli med letom. Na petih točkah na poti so postavili nove table s čipi, ki prek pametnih telefonov omogočajo ogled video vsebin. V jubilejnem letu so jih oblikovali znani slovenski dramski igralci: Jernej Kuntner, Nina Ivanič, Rok Kunaver, Jan Bučar in Alenka Tetičkovič, ki so Jurčiča približali na tistih lokacijah, ki so povezane z njegovimi zgodbami. Pot je bila v prenovljeni obliki dostopna za obiskovalce od 7. marca 2021 naprej.

Deseta dežela: prvi mladinski roman o Jurčiču.

Pomemben sad Jurčičevega leta so bile tudi knjižne novosti, ki so se tako in drugače dotikale Jurčiča. Prva knjiga je bila mladinski fantastični roman *Deseta dežela* izpod peresa Sabine Koželj Horvat. Ob svetovnem dnevu knjige, 23. aprila, je bila predstavitev te knjige na televiziji Vaš kanal (dostopno na Youtubu pod naslovom *Deseta dežela – svetovni dan knjige*). Roman v biografskem in fantastičnem žanru prikaže zgodbo devetošolcev Eme in Jakoba, ki skozi portal Krjavljeve kože vstopita v svet Josipa Jurčiča.

Roman, ki ga je izdala Celjska Mohorjeva družba, gradijo tri zgodbe, ki se vsebinsko prepletajo: Dva prijatelja (zgodba Eme in Jakoba), Opus (svet junakov iz Jurčičevih del) in Šepetalec knjigam (Jurčičev opus, umeščen na knjižne police). Roman želi približati našega velikega Muljavca mlajšim generacijam oz. zgraditi most med mladimi ter Jurčičevo osebnostno in literarno zapuščino.

Razstave v Mestni knjižnici Grosuplje

Mestna knjižnica Grosuplje (posebej njena enota v Ivančna Gorici) je bila tesno vpeta v Jurčičevo leto. Februarja in marca 2021 je bila v grosupeljski knjižnici likovna **razstava ilustracij Štefana Horvata** za madžarski prevod *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*, aprila in maja pa **razstava ilustracij Roberta Kuharja** iz danskega prevoda *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*.

Knjižnica v Ivančni Gorici je na Jurčičevi domačiji pripravila razstavo ob Jurčičevih jubilejih (na ogled marca 2021), kasneje pa je bila razstava z enako vsebino, tokrat na treh velikih plakatih z naslovom *Veliki sin slovenskega naroda*, postavljena v ivanški knjižnici na ogled čez celo Jurčičevo leto. Ogledale so si jo tudi šolske skupine. Ob razstavi so knjižničarji pripravili zgibanki: eno kot predstavitev razstave oz. vseh Jurčičevih jubilejev, drugo pa z naslovom *Josip Jurčič – pisateljski genij in narodni buditelj* (pregled življenja in dela našega rojaka). Plakate in zgibanki najdemo na spletni strani Mestne knjižnice Grosuplje (pod *Jurčičevo leto*, in sicer pod zavihkom *Učno gradivo*). Ta material je primeren tudi za šolske in študijske potrebe.

Mestna knjižnica Grosuplje je na svoji spletni strani v marcu 2022 objavila spletno razstavo o Josipu Jurčiču in njegovem delu z naslovom *Virtualna razstava Pajžbarjev Josip*. Obiskovalec spletne strani se je lahko sprehodil po virtualnih razstavnih prostorih, v katerih si je ogledal predvsem različne informacije in gradivo, ki ga hrani Mestna knjižnica Grosuplje o Jurčiču v svoji domoznanski sobi.

Jurčič v bralnem klubu v Mestni knjižnici Grosuplje

V bralnem klubu Beremo ob kmečki peči, ki deluje pod okriljem Univerze za tretje življenjsko obdobje Grosuplje in Mestne knjižnice Grosuplje, so bila Jurčiču v letu 2021 posvečena tri srečanja. 21. aprila 2021 so se udeleženci (prek Zooma) pogovarjali o romanu Sabine Horvat Koželj *Deseta dežela*. 26. maja so obravnavali članek Draga Samca *Jurčičev deseti brat iz Luč* in spregovorili o Jurčičevih literarnih junakih. 26. septembra pa so brali Jurčičeve črtice po lastnem izboru.

Kulturna krajina v Jurčičevih literarnih delih

Muzej krščanstva na Slovenskem, JSKD OI Ivančna Gorica in ZKD občine Ivančna Gorica ter ZKD Grosuplje so na začetku Jurčičevega leta objavili razpis za odrasle ljubiteljske likovne ustvarjalce na temo *Kulturna krajina v Jurčičevih delih*. Uvod v to ustvarjanje sta bili spletni predavanja na to temo Sare Primec in Nuše Lapajne Čurin, in sicer 29. 3. 2021. Predavanja sta dostopni na Youtubu pod

naslovom *Kulturna krajina v Jurčičevih literarnih delih*. Razstava likovnih del Teodore Adamič, Helene Adamlje, Slavice Bavdek, Milene Bojc, Neže Erjavec, Sonje Gliha, Zvezdane Godec, Milice Javornik, Jelke Kastelic, Andreje Lavrenčič, Lidije Levec, Valentine Ljubotina, Marije Matjažič, Saje Rikič, Judite Rajnar, Milojke Stanič, Jože Škufca, Milene Štangar, Matjaža Špolarja, Danice Špolar in Antonije Štrlekar je bila na ogled od 14. 10. do 30. 11. 2021 v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični.

140 let pisateljeve smrti (3. maja 2021): poklon rojaku

Na predvečer (2. maja 2021) 140- obletnice Jurčičeve smrti smo preko spleta spremljali Jurčičevo poslanico. Jurčičeve misli so interpretirali člani različnih kulturnih društev iz ivanške občine: Nika Lampret in Lara Lampret iz KD Kresnička, Zala Zajec iz KD Temenica, Martina Hrovat in Jože Hočevar iz KD Ambrus, Anica Kozinc iz KD Krka, Tajda Bašar iz KD Janez Cigler Višnja Gora, Daša Laria Perklíč iz KD Vidovo, Marija Zaman iz KD Harmonija, Majda Može in Matjaž Marinček iz Univerze za tretje življenjsko obdobje Ivančna Gorica, Sabina Vovk iz KD Zagradec, Matej Šteh iz KD Tabor slovenskih pevskih zborov Šentvid pri Stični, Urša Kutnar in Jurij Tekavec iz KD Josipa Jurčiča Muljava ter Ana Hribar iz KD Stična.

Poslanico je zaokrožil župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, ki je med drugim izpostavil vrednote spominjanja, sodelovanja in povezovanja, ob tem pa povabil, da v jubilejnem letu obiščemo Jurčičevo domačijo in preberemo kakšno Jurčičevo delo.

Marsikatera misel iz spletne poslanice, ki je dostopna na Youtubu pod naslovom *Jurčičeva poslanica kulturnih ustvarjalcev ob 140. obletnici smrti Josipa Jurčiča*, je bila vzeta iz nabora *10 Jurčičevih rodoljubnih*, ki ga je pripravila Ksenija Medved (objavljen je bil na facebooku). Misli (vzete so iz 11. knjige Jurčičevega zbranega dela) so zelo aktualne tudi danes, zato jih navajamo v celoti.

1. *Bistroumni Slovenci se bodo zmerom učili tujih jezikov, samo to hočemo, da se domači ne zaničuje, da se slovenski jezik na naši slovenski zemlji kot prvi spoštuje.*
2. *Skrbimo najprej, da svojo narodnost ohranimo in utrdimo, kajti izgubljeno svobodo lahko privojujemo nazaj, a narodnost izgubljena, je na veke izgubljena.*
3. *Kjer ljudje bero in vedo, za kaj gre, tam so trdni. Kjer manjka zavednosti, tam ni gotovosti in tam je sleparjem in tujcem vedno hvaležno polje. Glavni nalog rodoljuba je nevednost in nezavednost iz naroda trebiti.*
4. *Če ne bomo na branju in šolanju nič delali, potlej ne bode kasneje nič pomagalo tožiti, da vsa boljša in višja mesta tujci zasedajo, ako domače inteligencije ne bode.*
5. *Dokler nam šole ne dajo naroda, ki bode čitati znal in čital, dokler ne bode narodna zavest med našimi ljudmi, tako dolgo se bomo z brezzakonjem borili in še kako pobitje doživeli.*
6. *Učite se prej, predno govorite, ne blebečite o stvari, ki je ne poznate. Slovnico v roko, predno sodite, očala si kupite, predno berete knjigo za vas s sedmimi pečati zapečateni.*
7. *Zedinjenje Slovencev je prapor, pod katerim se zbirajo naše duševne moči, pod tem praporom smo hodili v boj za narodne pravice, samo v potrditvi narodnega programa smo našli rešitev pred tujci, samo oni narod, ki je sam gospod na svoji zemlji, lahko pride do blagostanja.*
8. *Ne gre politike in osebne antipatije nositi v zavode, kamor ne spadajo, da imamo vsi sveto služiti sveti domovini z glavo in peresom, ne s kimanjem in odrivanjem drugih. Lahko je doseči slogo, samo ako se pošteno hoče.*
9. *Samo ideje liberalizma, niti klerikalizma nas ne bodo rešile, nego reši nas edino duševno in materialno delo, podloga vsem idejam. Zato vrnimo se k literarnemu delu!*

10. *Ne cepimo svojih moči, ampak združimo jih; pustimo pričkanje o novih programih. Najlepše fraze so mrtve, če jih ne oživi narodov duh.*

Na Jurčičevem grobu na Navju

3. maja 2021 so se v spominskem parku Navje predstavniki muljavskega društva in Občine Ivančna Gorica že tradicionalno poklonili Josipu Jurčiču tako, da so položili cvetje na njegov grob, Nika Lampret pa je recitirala besede velikega Muljavca.

Razstava Jurčičevih podob in Drabova spominska soba

12. maja 2021 je bila na stopnišču in v preddverju pred spominsko Drabovo sobo (odprta je bila 3. maja, na 140. obletnico Jurčičeve smrti, posnetek otvoritve si je mogoče ogledati na Youtubu pod naslovom *Anton Drab*) in knjižnico v Šentvidu pri Stični otvoritev razstave z naslovom *Jurčičeve podobe*. Nastala je pod okriljem projekta *Srečava se* v knjižnici Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica. Likovna dela so ustvarile članice Kulturnega društva likovnikov Ferdo Vesel, in sicer: Mateja Marinko, Manja Čamernik, Nada Kočar, Lidija Levec, Saja Rikič, Milena Bojc, Jelka Kastelic, Slavica Bavdek, Helena Adamlje in Marinka Biček. Razstava je bila na ogled do 31. maja, spominsko sobo pomembnega domoznanca in znanega slikarja Antona Draba, o katerem je bil posnet tudi dokumentarni film, pa si je mogoče ogledati po predhodnem dogovoru.

Pogovorni večer s člani Kulturnega društva Josipa Jurčiča Muljava

V torek, 25. maja 2021, je v Kulturnem centru Semič ob Tednu ljubiteljske kulture v živo potekal pogovor s takratnim predsednikom muljavskega društva Igorjem Adamičem in dolgoletnim članom tega društva Danijelom Zupančičem, večkratnim režiserjem Jurčičevih del. Gosta sta predstavila zgodovino uprizoritev Jurčiča na Muljavi, med drugim tudi, kakšne so bile razlike med režijo v preteklosti in danes. Obiskovalci so si lahko ogledali tudi likovno razstavo osnovnošolcev (v okviru likovnega natečaja »Deseta dežela«) in razstavo Jurčičevih del, ki jih hrani Knjižnica Črnomelj, ki je dogodek ob sodelovanju z muljavskim kulturnim društvom tudi organizirala.

Beremo Jurčiča v jezikih sveta

V sredo, 26. 5. 2021, je na Srednji šoli Josipa Jurčiča Ivančna Gorica potekal literarni večer branja odlomkov Jurija Kozjaka v desetih jezikih (slovenskem, angleškem, španskem, francoskem, nemškem, litovskem, hrvaškem, grškem, češkem in italijanskem). Sodelovale so OŠ Stična, OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični in SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica. Šlo je za pomemben projekt spomina na Ferdinanda Kolednika, ki je poskrbel za prevod Jurija Kozjaka v okrog 50 jezikov (sam je opravil 9 prevodov), tako da je ta povest zelo verjetno najbolj prevajano slovensko leposlovno delo.

Ob rob temu dogodku naj omenimo še objavo o Kolednikovem prevodu Jurija Kozjaka v latinščini na Kamri (<https://www.kamra.si/mm-elementi/prevodi-jurcicevih-del-jurij-kozjak-v-latinscini/>).

Prevodi Jurija Kozjaka tudi po minulem Jurčičevem letu ostajajo raziskovalni izziv. Večina prevodov je namreč ostala v različnem periodičnem tisku po svetu in vsekakor bi jih bilo potrebno poiskati in le na ta način bi potrdili, da je Jurij Kozjak res preveden v toliko jezikov in tako tudi najbolj prevajana leposlovna knjiga v slovenščini.

Občinski praznik na Jurčičevi Muljavi

28. 5. 2021, na predvečer občinskega praznika Občine Ivančna Gorica, je tokrat na Muljavi potekala tradicionalna slovesnost, povezana z začetkom Jurčičevega urednikovanja časnika Slovenski narod. Na prireditvi so bila podeljena občinska priznanja in nagrade. Nagrado Josipa Jurčiča sta prejeli Dragica Šteh in Antonija Sever.

Osrednja slovesnost Jurčičevega leta

29. maja 2021 zvečer je ob prazniku Občine Ivančna Gorica in zaključku Tedna ljubiteljske kulture na Jurčičevi domačiji potekala osrednja prireditev v sklopu jubilejnega Jurčičevega leta (ogledati si jo je mogoče na Youtubu pod naslovom *Praznik Občine Ivančna Gorica*). Organizirala jo je Občina Ivančna Gorica skupaj z Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti. V pozdravnem nagovoru je župan Dušan Strnad izpostavil vrednote, ki jih je gojil Jurčič in so aktualne še danes: skrb za slovenski jezik, domoljubje in medsebojno spoštovanje. Slavnostni nagovor je imela dr. Ignacija Fridl Jarc, državna sekretarka na Ministrstvu za kulturo, ki je Jurčičevo jubilejno leto povezala tudi s 30-letnico samostojne države.

Ob tem je bil predstavljen **igrano-dokumentarni film z naslovom »Romanje z Jurčičem«**, ki ga je pripravila Občina Ivančna Gorica, in sicer v sodelovanju s KD Josipa Jurčiča Muljava ter scenaristoma dr. Mihaelom Glavanom in Dragico Šteh. Film je dostopen na Youtubu pod naslovom *Romanje z Jurčičem – igrano dokumentarni film*.

Na prireditvi je bila na podstrešju skednja na Jurčičevi domačiji odprta tudi razstava Zavoda za varstvo kulturne dediščine, območna enota Ljubljana, z naslovom *Od Pajštbarjeve bajte do muzeja in naprej*, ki govori o razvoju Jurčičeve domačije. Razstavo si je še vedno mogoče ogledati v galeriji Kresnička v sprejemnici Jurčičeve domačije. V letu 2022 se je za nekaj časa preselila v Ljubljano, v okviru razstav Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

Tri predavanja dr. Matjaža Lunačka na temo Jurčičevih likov

Dr. Lunaček, sicer literarni komparativist in psihiater, se je v ciklu treh predavanj, ki jih je organizirala Mestna knjižnica Grosuplje, lotil psihološke analize Jurčičevih literarnih likov.

2. 6. 2021 je v dvorani grosupeljske knjižnice predaval na temo *Jurčič o strasteh (psihološka slika Jurčičevih junakov)*, 23. 6. o *očetih in sinovih v Jurčičevem opusu*, 30. 9. pa o *likih zdravnikov v Jurčičevih delih*. Vse pogovorne večere je povezoval Dušan Marolt.

Josipa Jurčiča dr. Lunaček dojema kot velikega poznavalca človeške psihe, kar izpričujejo njegova dela. Čeprav je muljavski pisatelj zelo zgodaj začel svojo literarno pot, je bil sposoben presenetljivo globokega uvida v medčloveške odnose. Lunačkove psihološke raziskave Jurčičevih del predstavljajo novost v interpretaciji njegovega leposlovja in si zato zaslužijo posebno pozornost, morebiti tudi monografsko delo s tega področja.

Otvoritev razstave fotografij z Jurčičeve domačije

Člani računalniško-fotografskega krožka Univerze za tretje življenjsko obdobje Ivančna Gorica so pod mentorskim vodstvom Matjaža Marinčka posneli fotografije na Jurčičevi Muljavi in jih, opremljene z Jurčičevimi citati, večinoma iz Slovenskega naroda, razstavili na stopnišču, ki vodi do njihovih prostorov v stavbi ivanške knjižnice. Otvoritev razstave, s katero so počastili Jurčičevo leto pa tudi 30-letnico samostojnosti slovenske države, je bila 24. junija 2021.

Matjaž Marinček je pripravil tudi virtualno verzijo te razstave, ki je objavljena na spletni strani ZKD občine Ivančna Gorica in si jo je mogoče ogledati na Youtubu pod naslovom *Spletna razstava fotografij in besedil v počastitev Jurčičevega leta in 30. obletnice državnosti*.

Jurčičevo leto v Domu starejših občanov Grosuplje

16. 6. 2021 so v domu stanovalci in zaposleni pripravili kulturni program s predstavitvijo življenja in dela Josipa Jurčiča in z odigranim odlomkom iz romana *Cvet in sad*. Igor Adamič iz KD Josipa Jurčiča Muljava je dogodek popestril z vlogo Jurčiča. Razglasili pa so tudi zmagovalko NAJ Jurčičevega portreta, ki so ga izdelovali stanovalci, zaposleni in svojci.

Deseti brat spet uprizorjen v Jurčičevem letu

Tokratno uprizoritev prvega slovenskega romana je dramatisirala Tatjana Lampret, režiral pa je Igor Adamič. Lovra Kvasa je odigral Jure Drobnič, Manico Barbara Tekavec, Martinka Dušan Grden, Piškava Aleš Tomažin in Krjavlja Jernej Lampret.

Kostumi so bili delo Marije Zaman, za masko je poskrbela Jelka Leben, za luč Jurij Tekavec, za ozvočenje Jani Hauptman in Edi Kosi; pri postavitvi in poslikavi scene po zasnovi Doreta Južne so sodelovali Branko Glavan, Danijel Zupančič, Borut in Peter Furlan, Jurij Tekavec in Lea Mohorič. Premiera predstave je bila 25. junija, ponovitve pa 26. junija ter 2., 3., 9. in 10. julija 2021.

Predstavitev knjige Ivana Sivca *Prvi pomladni cvet*

Predstavitev knjige, ki je sicer izšla tudi v elektronski obliki, je potekala v soboto, 11. 9., v Kulturnem domu v Šentvidu pri Stični, in v nedeljo, 12. 9. 2021, v letnem gledališču Jurčičeve domačije na Muljavi.

Biografski roman, ki je neke vrste izpoved Josipa svojemu bratu Antonu nedolgo pred smrtjo, je izdala založba ICO ob podpori Občine Ivančna Gorica ter Zavoda za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica.

Gledališka igra *Sin slovenskega naroda*

V petek, 24. 9. 2021, je bila v letnem gledališču na Jurčičevi domačiji na Muljavi premiera (ponovitev pa 26. 9.) gledališke igre *Sin slovenskega naroda*. Gre za avtorsko delo Dragice Šteh, igro pa je režirala

Simona Zorc Ramovš. V predstavi so nastopili: Matjaž Marinček (ded), Oton Koščak (vnuk), Maks Bradač, Nejc Lukman Pavlin in Igor Adamič (Jurčič v različnih starostnih obdobjih) in drugi.

Predstava je nastala s sodelovanjem ZKD občine Ivančna Gorica, JSKD RS, Občine Ivančna Gorica, ZKT Prijetno domače Ivančna Gorica, JSKD OI Ivančna Gorica, KD Josipa Jurčiča Muljava in kulturnih društev Krka, Ambrus, Žebelj in Zagradec.

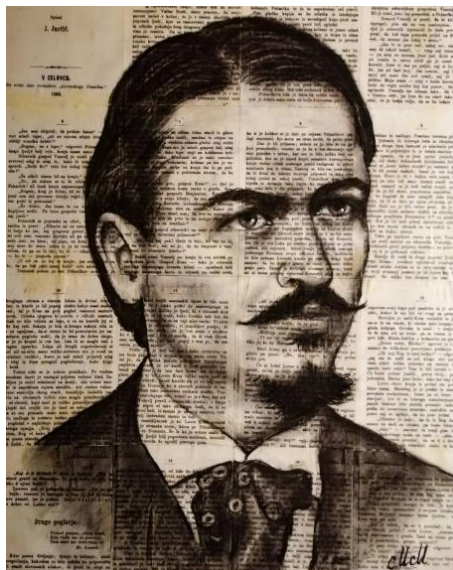
Vseslovenski likovni natečaj “Deseta dežela” in razstava likovnih del

Razpis natečaja je povabil mlade likovnike do 17. leta, da ustvarjajo na podlagi odlomka iz Jurčičevega *Desetega brata*.

Natečaj, ki je dobil ime po istoimenskem mladinskem romanu Sabine Koželj Horvat, se je zaključil junija 2021, ko je komisija (mag. Nuša Lapajne Čurin, akademska slikarka, Andrejka Vabič Nose, umetnostna zgodovinarica in Tanja-Pina Škufca, profesorica likovne umetnosti) izmed 317 likovnih del (iz 29 šol in enega vrtca) sprejela odločitev o priznanjih in nagradah.

Podelila je 27 zlatih, 95 srebrnih in 195 bronastih priznanj in še tri enakovredne nagrade v vsakem triletju. Nagrajenci so bili tudi iz OŠ Ferda Vesela, med drugim Erik Kegelj iz 7.a razreda, ki je prejel tudi zlato priznanje.

Razstava del je bila na ogled v avli OŠ Ferda Vesela od decembra 2021 do februarja 2022, objavili pa so tudi e-katalog (dostopen na: <https://zkd.prijetnodomace.si/kategorije/aktualno/page/5/>). Devet nagrajenih del pa je bilo dodatno predstavljeno na Jurčičevem pohodu 5. 3. 2022. Tam so bila povečana in kaširana na tršo podlago in fiksirana v naravno okolje Tokčevega boršta na Jurčičevi domačiji.

Pri tem projektu so sodelovali: JSKD OI Ivančna Gorica, OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Zavod Prijetno domače, Občina Ivančna Gorica in ZKD občine Ivančna Gorica.

Kulturna izmenjava “Josip povabi Josipa”

Leto 2021 je bilo tudi leto Josipa Ipavca, zato sta se povezala Javna sklada RS za kulturne dejavnosti Ivančna Gorica in Šentjur pri Celju (kjer je bil rojen J. Ipavec). Tako je na ploščadi pred sedežem občine Ivančna Gorica novembra gostovala potujoča razstava »To je krasna obitelj, ti Ipavci!«, naša predstava *Sin slovenskega naroda* pa naj bi gostovala v Šentjurju, a je gostovanje zaradi epidemiološke situacije odpadlo.

Zaključek Jurčičeve domoznanske bralne značke Beremo domače

V ivanški knjižnici je v letu 2021 potekal projekt branja domoznanske literature, ki je bil v jubilejnem letu še posebej posvečen Josipu Jurčiču. Bralno značko je opravilo 41 bralcev, in sicer 28 odraslih in 13 otrok, pri čemer je pri družinskem Beremo domače sodelovalo 19 bralcev. Ker zaradi razmer s koronavirusom v knjižnici nismo mogli pripraviti uradnega zaključka za toliko ljudi v živo, so bralci v začetku decembra prevzeli knjižne nagrade in priznanja posamezno v knjižnici.

Slikanica Pripovedka o beli kači

Jurčičeva Pripovedka o beli kači, prva pisateljeva javna leposlovna objava, je v Tednu splošnih knjižnic (15. 11.–20. 11. 2021) prvič izšla v samostojni knjižni izdaji, za katero je ilustracije (vzete iz istoimenskega kamišibaja) prispevala bibliotekarka Maruša Pušnik iz Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica, spremno študijo pa literarna zgodovinarica dr. Urška Perenič.

Knjigo je izdala Mestna knjižnica Grosuplje – Enota Ivančna Gorica, s sodelovanjem Občine Ivančna Gorica, Turističnega društva Muljava in Krajevne skupnosti Muljava.

Predstavitve knjige na predvečer 160-letnice njenega prvega izida (15. decembra 1861) je bila 14. decembra v dvorani gasilskega doma na Muljavi. Slikanico so predstavile Maruša Pušnik, ki je v muljavskem narečju zaigrala kamišibaj *Pripovedko o beli kači*, dr. Urška Perenič in urednica knjige Ksenija Medved.

Dr. Urška Perenič je pohvalila kamišibaj ilustracije, ki so zelo primerne za *Pripovedko o beli kači*. Kamišibaj je umetnost ustnega pripovedovanja zgodb – tako kot je Jurčičeva pripovedka vzeta iz ljudskega (ustnega) izročila.

Prireditev in razstava originalnih ilustracij kamišibaja *Pripovedke o beli kači* (postavljena je bila v ivanški knjižnici) sta bili izpeljani v sklopu projekta Srečava se v knjižnici.

Ta veseli dan kulture smo zaradi razmer s koronavirusom obeležili virtualno, in sicer s tremi spletnimi zapisi:

Za risanko *Jama, po kateri se pride na drugi svet* je animacijo (po dramatisaciji Gorana Gluvića) prispeval Dejan Kralj, zvočno interpretacijo pa igralci iz ivanških in grosupeljskih kulturnih društev: Miro Podržaj, Adam Perko, Primož Bradač, Igor Adamič, Matic Žmuc in Lovrenc Škoda. Igralce je na snemanje pripravila Simona Zorc Ramovš. Film je nastal v organizaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, OI Ivančna Gorica. Risanka je dostopna na Youtubu pod naslovom *Dejan Kralj: Jama, po kateri se pride na drugi svet*.

Za priredbo gledališkega prizora iz *Sina slovenskega naroda* je scenarij napisala Dragica Šteh za dobrih 8 minut dolg gledališki prizor (povzet po 4. dejanju iz predstave *Sin slovenskega naroda*), režirala je Simona Zorc Ramovš, Jurčiča pa je igral Igor Adamič. Priredba je nastala v produkciji ZKD občine Ivančna Gorica. Posnetek si je mogoče ogledati na Youtubu pod naslovom *Sin slovenskega naroda – prizor iz avtorske predstave Dragice Šteh*.

Mladinski pevski zbor OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični je Jurčiču v poklon objavil avdio posnetek svojega nastopa z zborovodkinjo Simono Zvonar. Zbor je interpretiral pesem o Josipu Jurčiču z naslovom *Jurčiču v poklon*, za katero je glasbo prispeval Roman Sarjaš, besedilo Dragica Šteh in klavirsko spremljavo Dominik Jakšič. Posnetek je dostopen na: <https://zkd.prijetnodomace.si/blog/2021/12/03/ta-veseli-dan-kulture-2021-bogat-spletni-program/>.

Dr. Mihael Glavan in Damijan Stepančič: *Naš Jurčič*

7. decembra 2021 je bila v sejni sobi Občine Ivančna Gorica predstavitev knjige *Naš Jurčič*. Izšla je v Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica Dobropolje, ki jo ureja Mestna knjižnica Grosuplje. Gre za ilustrirano biografijo življenja in dela Josipa Jurčiča, ki sta jo predstavila avtor besedila dr. Mihael Glavan in ilustrator Damijan Stepančič. Knjiga je žanrsko težko opredeljiva, saj je sinkretična mešanica stripa, slikopisa, kolaža ipd., zato pa še toliko bolj inovativna in sveža. Besedilo odlično dopolnjujejo Stepančičeve ilustracije, ki mestoma delujejo nenavadno in nadrealistično, se pa močno navdihujejo iz narodovega izročila, od koder prihajajo, npr. s panjske končnice. Avtorja prikažeta različna obdobja Jurčičeve življenjske zgodbe in ustvarjalne poti, vključujoč citate njegovih sodobnikov in številne realistične slikovne podobe, ki prikazujejo npr. naslovnice časopisov, Jurčičeve znance in prijatelje.

V sejni sobi Občine Ivančna Gorica je bila ob tej priložnosti postavljena tudi likovna razstava Stepančičevih ilustracij iz *Našega Jurčiča*. V sklopu projekta Srečava se v knjižnici jo je pripravila knjižnica v Ivančni Gorici, v kateri je bil na ogled drugi del razstave teh ilustracij.

Ob zaključku domoznanske bralne značke Beremo domače v letu 2021 je Mestna knjižnica Grosuplje, Enota Ivančna Gorica dr. Mihaelu Glavanu podelila priznanje "Domoznanski ambasador".

Iz dobrepoljske knjižnice videoposnetek branja odlomkov iz dveh Jurčičevih del

Krajevna knjižnica Dobropolje oz. bralni klub Dobrevoljci sta brala iz Jurčičeve povesti *Sosedov sin* in romana *Med dvema stoloma*. Obe deli sta izšli pri Akademski založbi leta 1941 z dvobarvnimi lesorezi Franceta Kralja, ki tudi povezujejo posamezne odlomke v posnetku. Ogledati si ga je mogoče na Youtubu pod naslovom *Dobrevoljci berejo Josipa Jurčiča*. Video zapis so si ogledali tudi stanovalci Zavoda svete Terezije – doma starejših Videm - Dobropolje.

Predstava *Sosedov sin*

30. 12. 2021 je bila v kulturnem domu v Šentvidu pri Stični predstava SNG Maribor *Sosedov sin*, in sicer v okviru gledališkega abonmaja, ki ga pripravljata Zveza kulturnih društev občine Ivančna Gorica in Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ivančna Gorica.

Spletni dogodek Mestne knjižnice Grosuplje

Za občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje so **na predvečer slovenskega kulturnega praznika** spletno predstavili pomembne osebnosti, ki so zaznamovale dolenski geografski prostor: Primoža Trubarja, Franceta Prešerna, Josipa Jurčiča in Frana Jakliča. Vsebinsko so spremljali kulturni program in posnetki kulturnih in naravnih znamenitosti iz vseh treh občin.

V posnetku za grosupeljsko občino je gledalce nagovoril tamkajšnji župan dr. Peter Verlič, v videu za ivanško občino je spregovoril župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, v posnetku za dobrepoljsko občino pa je imel slavnostni nagovor tamkajšnji župan Igor Ahačevčič.

Scenarij, zasnovo in režijo za ta spletni dogodek (dostopen je na Youtubu *) je prispevala Tanja Zavašnik iz Mestne knjižnice Grosuplje, v programu pa so sodelovali knjižničarji vseh treh enot te knjižnice (iz Grosupljega, Ivančne Gorice in Dobropolja) in drugi kulturni ustvarjalci. Na koncu so bralci knjižnice podali izjave o tem, kaj jim pomeni kultura.

Še druge dejavnosti v ivanški knjižnici

V Jurčičevem letu smo knjižničarji ivanške knjižnice sprejemali osnovnošolske in srednješolske skupine (tudi prek projekta Rastem s knjigo) – poudarek je bil na Jurčiču (ogled razstave in predstave s kamišibajem iz Jurčičevih del).

Ob zaključku bralne značke je Maruša Pušnik obiskala vse razrede od 1. do 5. razreda osnovnih šol v občini. Ob kamišibaju je predstavila *Pripovedko o beli kači* in *Jamo, po kateri se pride na oni svet* ter Jurčičevo življenje skozi tri obletnice, ki so zaokrožile Jurčičevo leto.

Sklep Jurčičevega leta

Za občino Grosuplje je ta virtualni dogodek dostopen na Youtubu pod naslovom *Prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku 2022*, za občino Ivančno Gorico pod naslovom *Spletni dogodek Mestne knjižnice Grosuplje na predvečer slovenskega kulturnega praznika* in za občino Dobropolje pod naslovom *Slovenski kulturni praznik 2022 – spletni dogodek Mestne knjižnice Grosuplje*.

Jubilejno leto se je zaključilo s tremi dogodki: s predstavitev knjige *Josip Jurčič: pripovednik svojega in našega časa*, z okroglo mizo na Muljavi in Jurčičevim pohodom.

Predstavitve knjige dr. Urške Perenič *Josip Jurčič: pripovednik svojega in našega časa*

3. marca 2022, na predvečer Jurčičevega rojstnega dne, je v dvorani gasilskega doma na Muljavi v organizaciji Knjižnice Ivančna Gorica (oz. projekta Srečava se v knjižnici) in Občine Ivančna Gorica dr. Urška Perenič predstavila svojo knjigo o Jurčiču. Gre za temeljito biografsko in strokovno delo o življenju in delu Josipa Jurčiča, primerno tudi za širšo publiko, ki je izšlo (tudi v elektronski obliki) v letu 2021 pri založbi Beletrina. Z avtorico se je pogovarjala Bernarda Žarn.

Jurčiču je avtorica zelo naklonjena in to ji pomaga pri raziskovanju njegovega življenja in dela. Omenila je Jurčičev pogreb, ki je bil prva večja narodna manifestacija. Jurčič je bil že za časa svojega življenja zelo prepoznaven, »bran in razumljen«, da je nagovarjal vse segmente publike. Zanimiv je tudi slikovit slog pisanja te monografije, ki se precej spogleduje z Jurčičevim. Pomenljiva je sklepna beseda dr. Pereničeve, da »si želi, da bi Jurčiča brali tudi, ko bo jubilejno leto mimo« ter da je pomembno, da tudi šolarji berejo Jurčiča v izvirniku, da spoznajo duh tistega časa.

Literarnega večera, ki je bil uradni zaključek jubilejnega leta, so se udeležili vsi glavni organizatorji in ustvarjalci Jurčičevega leta: vlada RS (poleg Janeza Janše, ki je imel slavnostni govor, še sekretarka na Ministrstvu za kulturo dr. Ignacija Fridl Jarc), Občina Ivančna Gorica (župan Dušan Strnad, ki je v svojem nagovoru predstavil številne pridobitve slavnostnega leta, podžupana Tomaž Smole in Martina Hrovat, ki se je kot predsednica organizacijskega odbora Jurčičevega leta zahvalila vsem ustvarjalcem tega jubileja) in ostali člani organizacijskega odbora, pa seveda Muljavci, Jurčičevi sorodniki in drugi.

Knjiga, ki zaradi svoje raziskovalne temeljitosti in hkrati širine predstavlja enega od knjižnih vrhuncev Jurčičevega leta, je bila predstavljena še 30. 11. v radijski oddaji Kulturnice (na Valu 202) in drugje.

28. Jurčičev pohod kot zadnje dejanje Jurčičevega leta

V organizaciji Občine Ivančna Gorica in Planinskega društva Polž so pohodniki na poseben način obeležili sklep Jurčičevega leta. Pot jih je vodila mimo številnih znamenitosti iz Jurčičevega literarnega opusa. Na cilju na Muljavi zaključne prireditve zaradi epidemioloških razmer ni bilo, so pa bili pohodniki na več mestih Jurčičeve domačije deležni bogatega kulturnega programa, ki ga je povezovala Simona Zorc Ramovš. Obiskovalci so si lahko vodeno ogledali Jurčičevo domačijo, prisluhnili t. i. Čebelnjaku zgodb, med drugim tudi večkratnim ponovitvam Jurčičevih kamišibajev, ki so jih zaigrale Maruša Pušnik iz ivanške knjižnice, Nika Lampret in Pavla Jakopič. Obiskovalci so se lahko okrepčali na stojnicah in si postregli tudi s kulturno "hrano" na stojnicah Turističnega društva Muljava, OŠ Zagradec in SŠ Josipa Jurčiča, Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica in drugih organizacij oz. društev, lahko so rešili nagradni knjižni kviz, svoje znanje o Jurčiču preizkusili z nagradnimi vprašanji in vzeli Jurčičeve misli. Na stojnici KD Josipa Jurčiča Muljava so na novo uprizoritev *Rokovnjačev* vabili oblečeni liki. Pod Tokčevim borštom pa je bila razstava slik z natečaja *Deseta dežela*.

Strokovna srečanja v Jurčičevem letu

Simpozij o Josipu Jurčiču v Cankarjevem domu: "Deseti brat"

19. oktobra 2021 je v največjem slovenskem hramu kulture potekal simpozij o piscu prvega slovenskega romana. Strokovno srečanje, ki ga je pripravila Filozofska fakulteta v Ljubljani, Oddelek za slovenistiko, ob pobudi Cankarjevega doma, je prispevalo predavanja dr. Mirana Hladnika, dr. Ivane Latkovič, dr. Urške Perenič, dr. Marka Stabeja, dr. Monike Kalin Golob, dr. Irene Selišnik in dr. Aleksandra Bjelčeviča.

Dr. Miran Hladnik je v svojem predavanju *Jurčič in njegovi/sodobniki: Kulturomična miniatura* predstavil, kolikokrat se je Josip Jurčič pojavljal v objavah v primerjavi z drugimi pisatelji. S to analizo je ugotovil, da je bil Jurčič za časa svojega življenja najvidnejši pripovednik, kasneje pa so prvenstvo prevzeli drugi. Od njegovih del so bili v tisku najbolj prisotni *Deseti brat*, *Sosedov sin* in *Jurij Kozjak*. Numerična analiza Jurčičevega dela vsekakor ne more dovolj pojasniti dejanskega vpliva muljavskega pisatelja. Načeloma je pritrdil Slodnjakovi tezi, da je Jurčič za prozo to, kar je Prešeren za poezijo, status prvenstva pa še bolj vidi v njegovem novinarskem delu.

Dr. Ivana Latkovič je pod naslovom *Zgodovinski roman Josipa Jurčiča in Augusta Šenoae* primerjala oba pripovednika, ki sta se tudi osebno poznala, in ugotovila, da je njuno zgodovinsko leposlovje precej podobno in izkazuje le nekaj razlik.

Dr. Urška Perenič je v svoji razpravi z naslovom *Kozlovska sodba v Višnji Gori in njen zgodovinski prvi naslovnik* izpostavila, da ta satira ni literatura za otroke, ampak za odrasle, kar je bil tudi njen prvotni namen. *Kozlovska sodba* ni humoreska, ampak karikatura in parodija, ki vsebuje izrazite politične in socialne konotacije ter tudi danes nastavlja ogledalo slovenski razdeljenosti.

Dr. Marko Stabej se je v svojem referatu *Josip Jurčič – jezik na žlico?* muljavskega pisatelja lotil z jezikoslovnimi sredstvi. Izpostavil je, da je Jurčič pomembno vplival tudi na Cankarjevo leposlovno govorico in da je »izumil« meščanski jezik v slovenski literaturi ter s tem pritrdil Kmeclovi tezi, da je bil Jurčičev salonski literarni jezik temeljni pogoj za nastanek slovenskega romana.

Dr. Monika Kalin Golob je v svojem predavanju *Josip Jurčič in naporno urednikovanje prvega slovenskega dnevnika* predstavila, kako obsežno je bilo Jurčičevo uredniško delo, saj je sam zmozel napisati več časopisnih strani na dan, ob tem pa urejal novice, se udeleževal dogodkov ipd. Jurčič je zelo vplival na razvoj novinarskega jezika in stila s tem, ko je oblikoval žanrske zahteve za novinarska besedila, navodila o tem, kakšni naj bodo naslovi ipd. Vsekakor Jurčičeva nagrada za novinarske dosežke pove veliko o tem, kaj je veliki Muljavec pomenil in še pomeni za novinarsko stroko.

Dr. Irena Selišnik je v svoji predstavitvi z naslovom *Politično delovanje Josipa Jurčiča* pokazala, kako so se razvijala Jurčičeva idejna in politična stališča, ki so se osredinila okrog mladoslovenske miselnosti. Gotovo je na njegovo zavzemanje za jugoslovanske oz. slovanske ideje močno vplivala takratna nevarna germanizacija, ob tem pa je potrebno poudariti, da Jurčič nikoli ni pristal na slovanske politične povezave na račun slovenskega jezika.

Dr. Aleksandra Bjelčeviča je v prispevku *Kaznovanje in nagrajevanje pri Jurčiču* zanimalo, od česa je odvisno, ali Jurčičeve junake doleti srečna ali nesrečna usoda. Dejavnikov, ki vplivajo na eno ali drugo, je gotovo več: včasih naključje, drugič je to posledica psihološke in družbene pogojenosti, velikokrat je to odvisno od tega, za katero založbo (liberalno ali klerikalno) oz. za katere bralce je pisal.

Strokovno srečanje »Proslavimo Jurčiča«

Zaključek projekta »Proslavimo Jurčiča«, ki sta ga na OŠ Stična vodila učiteljica in koordinatorka projekta Katja Tomažinčič in Igor Rajner, se je zgodil 20. oktobra 2021 na Podružnični šoli v Višnji Gori, kjer je hodil nekaj časa v šolo tudi Josip Jurčič. Na srečanju so svoje prispevke predstavili dr. Mihael Glavan, Drago Samec, Roman Rozina in Danijel Zupančič. Dr. Urška Perenič, ki je tudi prispevala svoj zapis v zbornik, se srečanja ni mogla udeležiti.

Na tem srečanju je bil že dostopen tiskan zbornik *Proslavimo Jurčiča*, ki ga je skupaj z Občino Ivančna Gorica izdala Osnovna šola Stična in je dostopen na spletni strani Osnovne šole Stična <http://www2.arnes.si/~osljstic6/monografije/proslavimo-jurcica.pdf>.

Dr. Mihael Glavan se je v svojem prispevku *Josip Jurčič – bojevnik z novinarskim peresom* osredinil na Jurčičevo časnikarsko delo in poudaril, da je Jurčič utemeljitelj slovenskega novinarstva. Članek opiše še vsebino ter politično in narodno poslanstvo časnika Slovenski narod, Jurčiča kot novinarja in feljtonista pa tudi, kar je za bralce iz občine Ivančna Gorica še posebej zanimivo, domoznanske vsebine iz Slovenskega naroda (iz Višnje Gore ipd.). Velika Jurčičeva zasluga je, da smo se Slovenci v zadnji tretjini 19. stoletja na vseh področjih oblikovali v urejen in organiziran narod.

Dr. Urška Perenič je v zapisu *Ob priložnosti vseslovenskega leta Josipa Jurčiča* navedla literarne dosežke našega rojaka, ki ima prvenstvo kot prvi slovenski romanopisec, kot avtor prvega slovenskega zgodovinskega in prvega slovenskega feljtonskega romana (*Ivan Erazem Tattenbach*), kot pisec prve slovenske zgodovinske tragedije (*Tugomer*) ter avtor prve zgodovinske povesti (*Jurij Kozjak*). Jurčič je vedno zelo priljubljen avtor, ker je pisal tako za preproste (podeželske) kot tudi bolj izobražene (meščanske) bralce.

Roman Rozina je v članku z naslovom *Doživeti Jurčiča: Jurčič skozi oči knjižničarja: Kako danes približati velikega Muljavca* predstavil pomen branja Jurčiča v smislu literarnega doživetja, ki ga lahko spodbudi knjižnica s svojo dejavnostjo, npr. s kamišibajem, domoznansko bralno značko, svetovalnim delom knjižničarjev ipd. Avtor izpostavi tudi pomen spodbujanja izdajanja Jurčičevih del in knjig o Jurčiču.

Drago Samec je v zapisu *Pogled na Josipa Jurčiča (1844–1881) kot zapisovalca folklornega izročila* razgrnil različne folklorne vire, iz katerih je Jurčič črpal gradivo za svoja dela. Pomembni informatorji so bili: njegov ded, vaški posebnež Martine iz Luč pri Grosupljem (ki je bil model za desetega brata pa deloma tudi za Krjavlja), Pežlarjev France iz Višnje Gore in drugi. Članek obravnava še Jurčičeve pravljice, *Spomine na deda* in Jurčičevo zbiranje in zapisovanje ljudskih pesmi. Naš rojak je imel izreden posluš za vrednost ljudskega izročila, ki ga je vključeval v svoja dela.

Danijel Zupančič je v svojem prispevku *Josip Jurčič in Muljava* opisal odnos Muljavcev do svojega rojaka: od časa, v katerem je živel, prek velike slavnosti na Muljavi (1882), do uprizarjanja njegovih del (od leta 1911 do danes). V zapisu najdemo nekaj več tudi o odkritju spominske plošče v počastitev Jurčiča leta 1944, o uprizoritvah Desetega brata v letih 1945, 1964 in 1966, o več generacijah muljavskih igralcev, o Jurčičevi poti pa tudi o podeljevanju kresnika za najboljši slovenski roman. Zupančič zapiše, da ta podelitev še vedno sodi na Muljavo, ki na vse možne načine diha s svojim rojakom, na koncu pa doda: »Tako ostaja Muljava vse leto živa, duh Jurčiča živi in nas povezuje. Skozi vse generacije ohranjamo moč sodelovanja, medsebojnega spoštovanja in se zavedamo, kakšna je naša odgovornost, da njegovo zapuščino ohranjamo in oživljamo.«

Po teh predstavitev je Andreja Robek Perpar razglasila zmagovalca natečaja Jurčičev novinarski vajenec, ki ga je prejela OŠ Dolenjske Toplice (mentorici Vesna Kastelic in Mateja Hočvar).

Na koncu je Urška Petek predstavila zbornik tega strokovnega srečanja, ki poleg prej navedenega vsebuje še zapis Dragice Šteh o filmu *Romanje z Jurčičem* in predstavi *Sin slovenskega naroda*. Sledijo še prispevki o dejavnostih, ki so potekale na OŠ Stična v povezavi z Jurčičevim letom.

Simpozij ob 140. obletnici smrti Josipa Jurčiča (1844–1881), prvega pomembnejšega slovenskega pisatelja, dramatika in časnikarja

8. novembra 2021 smo bili priča osrednjemu strokovnemu srečanju v Jurčičevem letu – simpoziju v Atriju ZRC SAZU, ki sta ga organizirali dr. Urška Perenič s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in dr. Neža Zajc z Inštituta za kulturno zgodovino ZRC SAZU. Za zbornik so svoje članke prispevali: dr. Matjaž Kmecl, Matjaž Lulik, dr. Urška Perenič, dr. Neža Zajc, ddr. Igor Grdina, mag. Barbara Rigler, dr. Mihael Glavan, dr. Bernard Nežmah, dr. Janez Markeš in dr. Alja Brglez.

Dr. Matjaž Kmecl (bil je sicer odsoten) je v svojem zapisu *140 let po Jurčičevi smrti* izpostavil, kako so Jurčiča sprejemali njegovi sodobniki in kasnejši rodovi. Že njegov pogreb je bil pomembna narodna manifestacija, podobno tudi velika slovesnost na Muljavi leta 1882. Kasneje je bil bolj ali manj sprejet, tako med literati (manj npr. pri Cankarju, bolj pri Tavčarju) kot tudi pri politiki. Kljub vsemu je jasno, da je Jurčičev pomen v marsikaterem oziru izredno velik. Glede vplivov na Jurčiča je poudaril, da se je Jurčič spričo svoje velike samoniklosti in ustvarjalnega naboja navkljub Levstiku večinoma » naredil« sam.

Matjaž Lulik je v svojem prispevku *Josip Jurčič v prostoru in času* predstavil virtualno razstavo, ki jo je Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani pripravila ob Jurčičevem letu na podlagi pisateljeve zapuščine, ki vključuje osebne dokumente, rokopise, korespondenco ter uredniško, drobno in slikovno zbirko. Razstava je prinesla tudi vsebine o glasbenih delih, ki so nastala na podlagi Jurčičevega leposlovja.

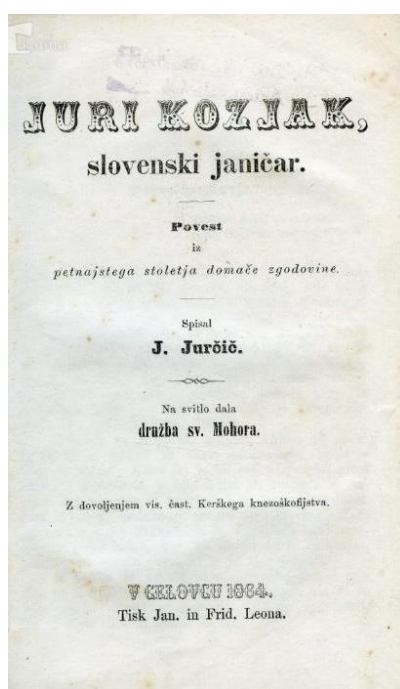
Dr. Urška Perenič je v svojem predavanju *Nastajanje Jurčičeve podobe* potem, ko je razgrnila plejado imen, ki so nam pomagali ohraniti tako osebni kot literarni spomin na Jurčiča, poudarila, da je veliki Muljavec literarni klasik tudi brez prispevkov teh ljudi (npr. literarnih zgodovinarjev). Za Jurčiča je bilo leposlovje ključni narodotvorni dejavnik in ustvarjalec »rodoljubja in domovinskega delovanja«, pri čemer se je zavzemal, da bi se od dnevne politike preusmerili k literaturi.

Dr. Neža Zajc je v svoji razpravi *Josip Jurčič kot začetnik realističnega diskurza: Od epike do zrelega pripovednika* Jurčiča opredelila kot začetnika slovenske realistične proze. Njegov pripovedni slog zajema iz folklorne motivike, ki ga pa čedalje bolj prekvasi v samostojno in inovativno literarno govorico.

Ddr. Igor Grdina je v predavanju z naslovom *Jurčičeva Veronika – težki pacient slovenske literature?* na nek način rehabilitiral Jurčičevo dramatiko, ki morda do sedaj ni veljala za tako vplivno in daljnosežno.

Tragedija *Veronika Deseniška* je kljub temu, da je bila »prvopis« (kar pomeni, da je ni uspel popravljati, kot se je to zgodilo s *Tugomerjem*), izbrana kot otvoritvena predstava Kranjskega deželnega gledališča. Tudi kasneje je bila *Veronika Deseniška* sprejeta kot klasično delo: nenazadnje je bila inspiracija istoimenski Župančičevi igri. Tudi Jurčičev *Tugomer* je imel (kot prva slovenska tragedija) nespregledljiv pomen za kasnejšo slovensko dramatiko. Vsekakor ima Jurčičeva dramatika nedvomno večjo umetniško vrednost in težo, kot sta ji to v preteklosti priznavala oz. ji priznavata literarna zgodovina in dramaturška umetnost.

Mag. Barbara Rigler je v svojem prispevku *Jurčičeva »obsodba« v prevodu* dala prostor prevodom Jurčiča v tuje jezike. Zanimivo, da je *Deseti brat* preveden samo v štiri svetovne jezike, medtem ko je *Jurij Kozjak* »prenesen« v skoraj 50 jezikov. Riglerjeva pa se ustavi predvsem pri prevodih *Kozlovske sodbe v Višnji Gori* (samo prek projekta JSKD je satira doživela že 12 prevodov), ki je sicer najbolj zaživela kot slikanica in nekako obveljala kot otroško oz. mladinsko branje. V resnici pa gre za delo, ki je bolj namenjeno odraslim, saj jim nastavlja različna ogledala. Riglerjeva je poudarila, da si Jurčič zasluži, da ga postavimo ob bok ne samo slovenskim, ampak tudi tujim literarnim klasikom.

Dr. Mihael Glavan je v svojem predavanju *Josip Jurčič – utemeljitelj slovenskega novinarstva* povedal, da Jurčič ni utemeljil samo moderno slovensko pripovedništvo, ampak tudi slovensko novinarstvo, in sicer predvsem z urejanjem *Slovenskega naroda*. V časnikarski poklic je dal veliko samega sebe: pisanje novinarskih prispevkov ima njegov osebni pečat, združen z velikim prizadevanjem in tudi osebno prizadetostjo.

Dr. Bernard Nežmah se je v svoji razpravi *Jurčičevo formiranje časnikarstva* osredotočil na nove novinarske žanre, ki jih je vpeljal Jurčič. Izpostavil je tudi možnost odzivov bralcev, ki jih je Jurčič omogočil s svojo uredniško politiko. Ustavil se je tudi pri Jurčičevem soočanju s cenzuro na več nivojih.

Dr. Janez Markeš je v svoji predstavitvi z naslovom *Jurčič, novinarstvo in politika v perspektivi postajanja slovenskega naroda* označil Jurčiča kot poklicnega časnikarja, katerega delo je bilo tesno povezano z vprašanjem slovenske samobitnosti. Jurčič je bil primer pisateljskega novinarja, ki se je zelo zavzemal za svobodo izražanja (nasproti cenzuri, ki odraža družbeno nesvobodo). Ta njegov angažma je izredno aktualen tudi danes.

Dr. Alja Brglez je v predavanju *Josip Jurčič: Od prekarca in podjetnika do politika* izpostavila številna Jurčičeva prvenstva. Bil je prvi slovenski romanopisec, pisec prvega slovenskega zgodovinskega romana in avtor prve slovenske zgodovinske tragedije. Bil je prvi moderni pripovednik in prvi pravi pisatelj slovenskega realizma, pri čemer je kot prvi uporabil prenekatero pripovedno obliko. Jurčič je prvi med tistimi, ki so veliko prispevali k oblikovanju meščanske slovenščine. Če k temu prištejemo še njegovo pomembno novinarsko in uredniško delo, je skorajda osupljivo, da mu je vse to uspelo v tako kratkem življenju.

Okrogla miza ob zaključku Jurčičevega leta: Trd bodi, neizprosen, mož jeklen!

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica je s sodelovanjem Javnega zavoda za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica pripravila 4. marca 2022 v dvorani gasilskega doma na Muljavi strokovno srečanje. Publika so večinoma sestavljali dijaki SŠ Josipa Jurčiča. Pri pogovoru so sodelovali: dr. Igor Grdina, Maruša Pušnik, dr. Urška Perenič, mag. Ivan Sivec, dr. Mihael Glavan, Damijan Stepančič in Dragica Šteh. Gostje okrogle mize, ki sta jo povezovala Lea Kastelic in Igor Gruden (profesorja z omenjene srednje šole), so v pogovoru odprli številna vprašanja o pomenu Jurčiča v literaturi in novinarstvu, o zavzemanju velikega Muljavca za slovenski jezik in obstoj naroda ter o aktualnosti Jurčiča za današnji čas.

Dr. **Igor Grdina** je poudaril, da je Jurčič univerzalen avtor (npr. za razliko od Prešerna), saj je ustvarjal v različnih literarnih zvrsteh in žanrih: od poezije, pripovedništva do dramatike. Prav kot dramatik je zelo pomemben in daljnosežen. Uspel je kakovostno pisati v obdobju, ko ni bilo nobenega profesionalnega gledališča, kar je bila oteževalna okoliščina. Pomenljivo je, da je bilo Kranjsko deželno gledališče leta 1892 odprto ravno z njegovo *Veroniko Deseniško*. Jurčič je vsekakor vpliven avtor in še vedno živ: še vedno se ga poustvarja (eden od primerov je opera *Deseti brat*, ki jo je uglasbil Aleš Makovec). Jurčič je bil možgansko jedro mladoslovenske politike, sicer pa pomemben akter v realizaciji slovenske ideje (ki jo je imel že Trubar) in veličina tudi zaradi velikega opusa v tako kratkem življenju.

Maruša Pušnik je zaželela, da naj se Jurčičevo leto »nadaljuje« z izdajanjem rojakovih knjig in del o njem. V jubilejnem letu je izšla *Pripovedka o beli kači*, ki jo je Pušnikova ilustrirala, dr. Pereničeva pa napisala spremno besedo. Jurčič je za bralce različnih starostnih skupin, o čemer priča tudi njena izkušnja bibliotekarke. Jurčičevo leto je spodbudilo branje njegovih del, ki so jih v knjižnici, kjer dela, še dodatno svetovali.

Dr. Urška Perenič je o Jurčičevih ljubeznih dejala, da je neuresničeno hrepenenje znal zelo dobro upovedati v *Hčeri mestnega sodnika* in v *Lepi Vidi*, ki se ji zdi eno najboljših njegovih stvaritev, psihološko pa najbolj poglobljeno. Manica in lepa Vida naj bi po njenem bolj odsevali Jurčiča samega kot pa dekleta, ki jih je poznal. Jurčičevi književni liki so »iz mesa in krvi«, so zelo živi, čustvujejo ... To je odlika njegove literature. Dobro je poznal človeški značaj in ga znal odlično upodobiti. Poudaril je pravico do svobodne izbire ljubezni (predvsem v *Hčeri mestnega sodnika* in *Lepi Vidi*).

O Jurčičevi satiri *Kozlovska sodba v Višnji Gori* je dejala, da gre v resnici za karikaturu. To je veliko Jurčičevo besedilo, ki bi ga bilo potrebno brati v celotnem izvorniku. Jurčič je bil zvezda svojega časa, v katerem je bila literatura (kot konstitutivno narodno sredstvo) izjemno pomembna.

Mag. Ivan Sivec je zatrdil, da se mu zdi Jurčič najbolj pomemben kot pisatelj. Jurčičeva dela živijo med ljudmi še danes, saj je bil človek iz ljudstva. Poudaril je Jurčičevo usmeritev: Delajmo za slovenstvo, bodisi na levici bodisi na desnici.

Dr. Mihael Glavan je omenil, da Jurčič sicer ni imel doktorata, vendar je bil zelo izobražen in senzibilen kot umetnik. Dobro je sodeloval s tedanjo desnico. Poudarjal je jezikovno ozaveščenost, tudi v smislu: »Slovenec nikoli ne govori nemško«. Bil je cenjen kot mestni svetnik, vedno znova izvoljen. Že takoj po smrti je bil deležen velike pozornosti, tako tudi na slovesnosti na Muljavi leta 1882. Vse to kaže, da je Jurčič »v duhovni zavesti tistega časa pomenil veliko«.

Glede *Kozlovske sodbe v Višnji Gori* je dr. Glavan povedal, da kozel Lisec predstavlja naravno, čisto silo in se ne podreja nikomur: ne politiki ne drugim. *Kozlovska sodba* je napisano tako odlično, da se da primerjati s svetovno literaturo tega žanra. Jurčič se je razvil od ljudskega pripovedovalca do pisca psihološko poglobljenih stvaritev.

Dragica Šteh je o predstavi *Sin slovenskega naroda* dejala, da aktualizira Jurčiča, predstavlja vrednote, od katerih nekatere ostajajo za vse čase, in povezuje različne generacije. Gre za dediščino, ki ni samo v materialnem smislu, ampak tudi v zgodbah, ki se prenašajo iz roda v rod. Če teh zgodb ne zapišemo, bodo izginile v pozabo. Jurčič je bil »influencer« tedanjega časa, z mnogimi »sledilci« ... Jurčičevega jezika ni potrebno posodabljeti, temveč ga je bolje obujati, poustvarjati, brati v izvorniku.

Jubilejno leto v šolah

Na Srednji šoli Josipa Jurčiča Ivančna Gorica so ob jubilejnem letu pripravili **posebno izdajo** njihovega **glasila Iskrice** (izšla je decembra 2021) s prispevki o življenju in delu našega rojaka.

V ivanški knjižnici je bila novembra 2021 razstava z naslovom **Podobe Josipa Jurčiča v likovnih delih učencev OŠ Stična in OŠ Zagradec**. Grafike, ki predstavljajo pisateljev portret, so izdelali učenci sedmih razredov pod mentorskim vodstvom Anke Švigelj Koželj.

V Jurčičevem letu je TD Muljava v sodelovanju s podružnično šolo Muljava organiziralo likovni natečaj, učenci vseh štirih razredov od 1. do 4. razreda so risali portret rojaka Josipa Jurčiča.

V Osnovni šoli Stična so učenci zbirali ljudsko gradivo oz. pripovedi njihovih dedkov in babic (**Spomini na deda**). Navezali so tudi stik z eno od ameriških osnovnih šol in ji podarili angleške prevode *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*.

V Osnovni šoli Ferdo Vesel iz Šentvida pri Stični so na podlagi branja Jurčičevih del **posneli nekaj zabavnih insertov iz *Kozlovske sodbe***, naredili svoje dramatizacije, **upodabljali Jurčičev portret**, **uglasbili avtorske pesmi na to temo**, izdelali časopise ipd.

Jubilejno leto v društvih

KD Temenica je organiziralo **likovne delavnice za otroke** pod vodstvom slikarke Renate Grmovšek, ki so potekale 4. in 11. septembra 2021. Tema za ustvarjanje so bili Jurčičevi knjižni junaki, upodabljali pa so tudi Jurčičeve portrete.

Pod vodstvom likovne pedagoginje Jelke Rojec pa so potekale **likovne delavnice za odrasle** 14., 21. in 22. 10. 2021. Na podlagi proznih besedil Josipa Jurčiča so oblikovali motiviko s pomočjo pisave, slikali pa so tudi slovensko ornamentiko na grundirani žakljevini. Ob zaključku navedenih delavnic so izdelke **razstavili v dvorani Doma krajanov Temenica** (15. 12. 2021), kjer je potekal **sklepni dogodek**, ki ga je popestrila tudi gospa Antonija Novak s predstavitevijo bralnega kluba, ki ga vodi in ki deluje v okviru društva. Pripravila je kviz o Jurčičevem življenju in delu. Razstava likovnih del je bila objavljena virtualno v sklopu prireditve Jaz znam, ti znaš.

V Tednu ljubiteljske kulture (ki poteka od 20. do 29. maja vsako leto) je v okviru Kulturnega društva Ambrus Pavla Jakopič v sodelovanju z Marjeto Baša ob Jurčičevem letu pripravila **likovno delavnico za otroke**, pri čemer je bila na začetku kot povabilo in navdih za likovno ustvarjanje kamišibaj predstava *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*.

Otroški ex-tempore keramike v Ambrusu *Med dvema stoloma* je potekal v Kulturnem domu Ambrus v soboto, 18. septembra, in nedeljo, 19. septembra 2021. Sodelovali so otroci od 7. do 18. leta starosti, in sicer iz vse Slovenije. Izdelki, ki so nastali pod strokovnim vodstvom Marjete Baša, so sedaj trajno umeščeni v park kulture v Ambrusu.

Likovna razstava na temo *Kozlovska sodba v Višnji Gori* v organizaciji Kulturnega društva Ambrus (Likovna sekcija) je bila odprta 23. oktobra 2021 v Kulturnem domu Ambrus. Razstavljali so: Anže Blatnik, Gaja Mišmaš, Erik Blatnik, Tobija Perko, Ajda Bradač, Ian Perko, Maks Bradač, Pia Pirc, Lara Bradač, Urša Zore in Vesna Hrovat.

Druženje s Krjavljem je potekalo v Kulturnem domu v Ambrusu v soboto, 6. novembra. Šlo je za druženje ob pogovoru o Krjavlju, knjigah, življenju in veselju. Obiskovalci so lahko s seboj prinesli knjigo, ki jih nagovarja.

Nekateri vidnejši dogodki v jubilejnem letu po Sloveniji

Na Vodnikovi domačiji v Ljubljani je bil 9. septembra 2021 prevajalski večer, na katerem so gostje – mag. Barbara Rigler (producentka za literarno dejavnost pri JSKD), prevajalec in fotograf Sunčan Patrick Stone ter prevajalka in profesorica na Oddelku za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani dr. Đurđa Strsoglavec – razpravljali predvsem o izzivih pri prevajanju Jurčičeve *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*.

Narodni muzej Slovenije je v svoji knjižnici v vitrini meseca postavil razstavo *Josip Jurčič (1844–1881): plodovit literat z Muljave*, ki je bila na ogled od 1. do 31. maja 2021.

V avli Slovanske knjižnice je bila do 20. januarja 2022, ob izteku Jurčičevega leta, na ogled razstava prvotiskov Jurčičevih del. Med drugim so bili razstavljeni tudi prevodi *Desetega Brata* in *Jurija Kozjaka*.

Slikovni material razstave je obsegal posnetke originalnih ilustracij Marjana Mančka za *Kozlovska sodbo v Višnji Gori*.

V NUK-u so pripravili spletno razstavo *Jurčič v prostoru in času*, ki je na podlagi rokopisne in druge Jurčičeve zapuščine, ki jo tam hranijo, predstavila življenje in delo velikega Muljavca. (Razstava je dostopna na Youtubu pod istoimenskim naslovom.)

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ptuj, je razpisal spletni lutkovni seminar, ki ga je vodila Barbara Jamšek dva vikenda, in sicer: 29. in 30. maja ter 5. in 6. junija 2021. Udeleženci so prek seminarja pripravili koncept uprizoritve Jurčičeve satire.

Avtorski ustvarjalni natečaj Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Litija in Šmartno na temo *Kozlovska sodba v Višnji Gori (upodobitve)* je bil objavljen 1. aprila 2021, 3. avgusta pa so imeli razstavo prispelih del, 26 izdelkov iz različnih materialov, v Knjižnici Daneta Zajca Moravče, kasneje čez leto pa še na gradu Tuštanj, v Litiji in Zasavju. 5. oktobra so organizirali prevajalski večer, na katerem je bil predstavljen tudi ekskluziven prevod odlomka iz *Kozlovske sodbe v Višnji Gori*.

Dogodki v Mariboru

SNG Maribor je pripravilo **gledališko igro *Sosedov sin***, ki je bila premierno uprizorjena 2. julija 2021.

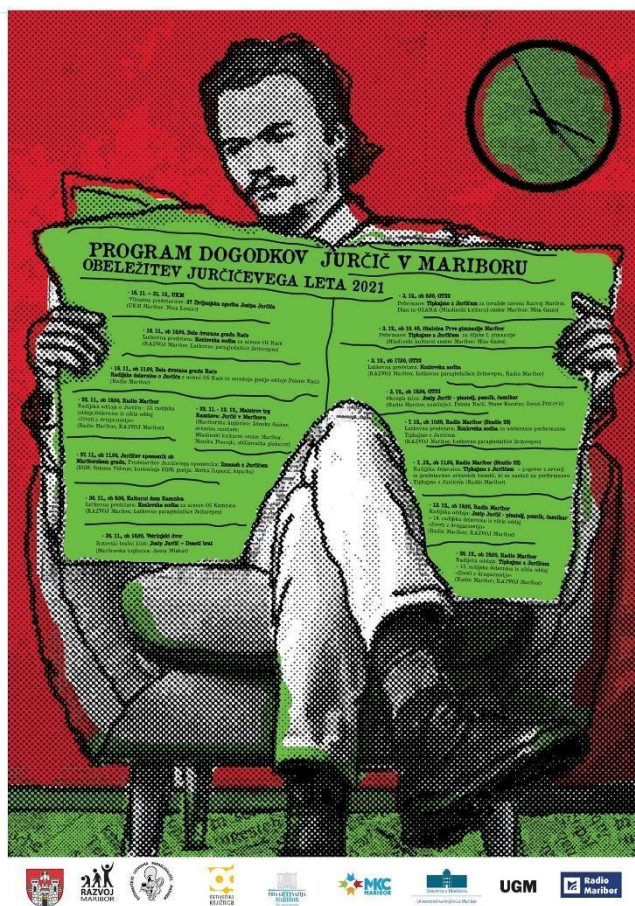
Že v začetku oktobra leta 2019 je Zvitorepčevo lutkovno paragledališče iz Maribora **uprizorilo *Kozlovska sodbo v Višnji Gori***, ki je bila na ogled tudi v Jurčičevem letu.

1. julija 2021 je bila v Slovenskem narodnem gledališču v Mariboru predstava z naslovom **Paradigmatski Jurčič**.

V Izložbi Univerzitetne knjižnice Maribor je bila do konca leta 2021 na ogled **videoprojkcija** z naslovom **37: življenjska zgodba Josipa Jurčiča**.

Na Maistrovem trgu v Mariboru si je bilo mogoče med 22. novembrom in 12. decembrom 2021 ogledati **razstavo Jurčič v Mariboru**.

Umetnostna galerija Maribor je konec novembra pripravila zanimiv posnetek o **Jurčičevem spomeniku** v Mariboru. Dostopen je na Youtubu (*Pogovor o Jurčičevem kipu*).

Publikacije o Jurčiču ter ponatise in nove izdaje Jurčičevih del

Človeško srce je kakor nebo: misli Josipa Jurčiča iz njegovih leposlovnih in drugih spisov.

Knjiga je izšla pri Cankarjevi založbi leta 2021, misli je izbrala Marjeta Zorec.

Najdena poezija v delih Josipa Jurčiča - knjigo z besedilno-likovno vsebino s poetičnimi drobcami iz Jurčičevega opusa je izdal JSKD OI Gornja Radgona leta 2021.

Didaktična igra *Literatura z Josipom Jurčičem*

Avtorici besedila Ana Porenta in Sara Špelec sta zasnovali zanimivo igro, ki igralcem omogoča spoznavanje slovenskih literarnih ustvarjalcev in njihovih del, predvsem pa Jurčiča. Pobudo za igro so dali na JSKD, Območni izpostavi Ljubljana, njeno izdelavo pa je podprla in omogočila celotna Osrednja koordinacija: OI Ljubljana, Ljubljana okolica, Cerknica, Ivančna Gorica, Kočevje, Litija, Logatec, Ribnica, Trbovlje, Vrhnika in Zagorje ob Savi. Celostno podobo in kreativne rešitve je prispevalo podjetje Innovatif. Igro je decembra 2021 izdal Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Ponatisi

Pri založbi Murmur (2021) je izšla knjiga *O beli kači in druge zgodbe*, ki je zbirka kratke Jurčičeve proze s priložo: *Spomini o Josipu Jurčiču: berila Frana Levca pri "Jurčičevem večeru" v Ljubljani, dne 18. marca 1886*.

V ponatisu so izšli tudi: *Deseti brat* kot knjiga, e-knjiga in zvočna knjiga ter *Kozlovska sodba v Višnji Gori* z Mančkovimi ilustracijami.

Nove izdaje

Kozlovska sodba v Višnji Gori je izšla v štirih dvojezičnih izdajah: v estonsko-angleški, latvijsko-angleški, litovsko-angleški ter poljsko-angleški.

Poleg tega so izšle: *Sosedov sin* kot avdio zapis ter *Jurij Kozjak* in *Telečja pečenka* v Braillovi pisavi.

Objave o Jurčiču v serijskih publikacijah in drugod

V *Klasju*, časopisu prebivalcev občine Ivančna Gorica, je bilo v času jubilejnega leta veliko objav o raznovrstnih dogodkih, povezanih z Jurčičem.

Dr. Mihael Glavan je napisal serijo štirih prispevkov z naslovom ***Josip Jurčič – novinar, urednik, politični mislec***, v katerih je izpostavil Jurčičevo časnikarsko delo, ki se mu do sedaj ni dalo dovolj pozornosti.

Dr. Glavan je pisal tudi o ustanoviteljih Slovenskega naroda, o našem rojaku Antonu Tomšiču ter o političnem in narodnem poslanstvu časnika Slovenski narod.

Jurčičev kotic, vanj je pisal Roman Rozina, je bila rubrika, ki je prinašala zapise o različnih vidikih Jurčičevega življenja in dela: o pisateljevem otroštvu in pomembnem vplivu deda Jožeta Jankoviča, o *Pripovedki o beli kači*, *Spominih na deda*, *Jami*, po kateri se pride na oni svet, o 150. obletnici Jurčičeve smrti in *Rokovnjačih*.

O bogastvu Jurčičevega jezika v ljudskih izrekih in primerah je v seriji petih člankov Danijel Zupančič pisal o jeziku Muljavcev 19. stoletja, ki ga je govoril tudi Jurčič in uporabil v svojih delih. Tako je avtor teh zapisov predstavil, analiziral oz. razložil različne primere iz Jurčičevega leposlovja, ki v glavnem temeljijo na ljudski govorici in se uporabljajo pri različnih običajih, v raznovrstnih razpoloženjih, življenjskih okoliščinah ipd. Eden od prispevkov pa spregovori še o tem, kako je Jurčičev jezik prepleten z izrazi, s primerami o opravih in poklicih, o položaju v družbi in premoženjskem stanju. Gre za nov prijem pri raziskovanju Jurčičevega literarnega jezika. Raziskavo bi bilo morda dobro še razširiti in izdati v samostojni monografiji.

V *Šolski kroniki*: zborniku za zgodovino šolstva in vzgoje (glasilu Slovenskega šolskega muzeja) je izšel prispevek Tatjane Hojan *Predvojna slovenska pedagoška glasila o Josipu Jurčiču, tudi ob smrti – 140*.

Karmen Jančar je objavila članek *Lahko bi bila prijatelj: Jakob Alešovec in Josip Jurčič* v reviji Ljubljana med nostalgijo in sanjami.

Na spletni strani Slovenskega doma, London, najdemo za raziskovanje Jurčičevih prevodov zanimiv prispevek Valerije Ravbar z naslovom *Leto Josipa Jurčiča*, ki spregovori o prevodih Jurija Kozjaka v tuje jezike (članek je dostopen na: <https://www.skm-london.org.uk/leto-josipa-jurcica/>).

Revija Zgodovina v šoli je objavila zapis dr. Urške Perenič in dr. Mirana Hladnika *Zgodovinski romanopisec Josip Jurčič. Ob 140. obletnici njegove smrti = Historical novelist Josip Jurčič. On the 140th anniversary of his death*.

V reviji Zvon je v letu 2021 (v številki 2) izšel pogovor dr. Urške Perenič z ddr. Igorjem Grdino z naslovom *Jurčič je emancipacijski avtor*; najdemo ga na:

https://prijetnodomace.si/wp-content/uploads/2021/05/perenic_grdina_prispevek-za-Zvon.pdf.

Na začetku leta 2022 je v Koroškem koledarju dr. Urška Perenič objavila članek *Jurij Kozjak, slovenski janičar*.

Dr. Jan Zoltan je v Mladiki objavil članek *Jurčič na Goriškem: vedute iz življenja v Gorici 19. stoletja kot prispevek k Jurčičevemu letu*.

Mojca Trtnik (Narodna in univerzitetna knjižnica) in Jožica Leskovar sta 16. julija 2021 na spletni strani Knjižničarskih novic objavili poseben in inovativen prispevek z naslovom *Kaj nam razkriva pisava Josipa Jurčiča* (dostopen na: <https://knjiznicarske-novice.si/novica/798/pokazi>), ki z instrumenti grafološke znanosti (tukaj jo zastopa Jožica Leskovar) razkriva Jurčičev značaj. Jurčičeva pisava razodeva čustveno zahtevno in občutljivo osebnost, obenem pa čustveno zrelega in samosvojega človeka, ki »je v življenju iskal višji smisel in čutil potrebo po nenehni duhovni rasti.« Jurčič je bil čustveno odziven in naklonjen ljudem, pristno domačnost pa je čutil le z redkimi. Ker je »izgoreval« za svoje poslanstvo, je posledično zanemarjal svoje osebno življenje. Njegova pisava kaže tudi, da je bil trmast karakter, pa tudi nemiren in z željo po nenehnih spremembah, vsekakor pa ambiciozen in poln entuziazma. Kar zadeva odnose, je bil nagnjen k spoštljivi komunikaciji, bil je uvideven in nekoliko skrivnosten sogovornik. V Sobotni prilogi Dela smo 28. avgusta 2021 lahko prebrali prispevek Irene Štaudohar *Kralj zgodb: Jurčičevo leto*.

Mestna knjižnica Ljubljana je 3. maja 2021 na domoznanskem portalu Kamra objavila digitalno zbirko o življenju in delu našega pisatelja z naslovom *Josip Jurčič (1844–1881): književnik, urednik literarnih zbirk in časnikar*. Zbirko najdemo na: <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/josip-jurcic-1844-1881-knjizevnik-urednik-literarnih-zbirk-in-casnikar/>.

Mestna knjižnica Grosuplje je konec leta 2021 na Kamri objavila digitalno zbirko *Josip Jurčič v domoznanski zbirki Mestne knjižnice Grosuplje*. Prikazane so vsebine, ki jih hrani omenjena knjižnica v domoznanski sobi: prve Jurčičeve izdaje, dramatisirana dela, o našem rojaku kot založniku, razglednice, povezane z Jurčičem, in predstavitev Pajžbarjevega rodu. Objava je dostopna na: <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/josip-jurcic-v-domoznanski-zbirki-mestne-knjiznice-grosuplje/>.

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je v Jurčičevem letu izpostavila in nadgradila digitalno zbirko *Josip Jurčič*, ki jo najdemo na dLib-u (Digitalni knjižnici Slovenije) pod naslovom *Josip Jurčič*.

Video- in avdio zapisi o Jurčiču

6. 1. 2021 je RTV Slovenija v redni rubriki Panoptikum predvajala oddajo (dostopna je na Youtubu), v kateri so gostje dr. Janko Kos, dr. Tone Smolej, dr. Urška Perenič in mag. Barbara Rigler razpravljali o pomenu Jurčičevega pisateljskega, novinarskega in drugega prispevka za slovenski narod.

Dr. Janko Kos je o *Desetem bratu* povedal, da je to najpopularnejši Jurčičev in slovenski roman. Bil je dostikrat uprizorjen, ekraniziran (Duletičev film), po njem je Mirko Polič ustvaril opero, Ivan Rob je napisal travestijo *Desetega brata* itd. Takega odmeva ni bil deležen noben slovenski roman. Kos je poudaril Jurčičevo neekstremno držo, spravljalnost in zmernost (npr. do klerikalnega tabora), ko je šlo za narodnostna vprašanja znotraj Slovencev. Jurčič je bil idejno zoper socializem (ki je imel kozmopolitski značaj), saj ga je zanimala predvsem notranja, nacionalna problematika.

Dr. Tone Smolej je poudaril, da je bil Jurčič odličen fabulist, mojster pripovedovanja, kar se pokaže tudi v *Desetem bratu*. Pisatelj zna pritegniti bralca, ga nagovarja, zabava, z njim koketira. Jurčiča so spoštovali tudi politični nasprotniki: na pogrebu so se mu poklonili tudi Nemci (npr. ljubljanski župan) in ljudje iz drugih idejnih oz. ideoloških krogov.

Jurčičevi kraji v oddaji *Na lepše* so na 1. programu RTV Slovenije 28. maja 2021 predstavili Muljavo (Jurčičeva domačija), Višnjo Goro in Stično (oz. stiški samostan).

Josip Jurčič, dokumentarni portret je naslov 50-minutne dokumentarne oddaje (predvajana je bila 17. 2. 2022) o Josipu Jurčiču, ki jo je posnela RTV Slovenija. Film, ki ga je režirala Nina Blažin po scenariju

Boštjana Virca in Dore Trček, predstavi življenje in delo velikega Muljavca in njegov odmev do današnjih dni. Jurčičevo literarno in novinarsko pot predstavijo dr. Aleksander Bjelčevič, dr. Urška Perenič, dr. Miran Hladnik, ddr. Igor Grdina, dr. Bernard Nežmah in Marjan Manček. Dokumentarec je dostopen na Youtubu pod naslovom *Josip Jurčič, dokumentarni portret*.

21. 1. 2021 je bila na Radiu Ognjišče oddaja z naslovom **Dr. Urška Perenič o Jurčičevem letu 2021**, ki jo najdemo v arhivu tega radia.

3. maja 2021 je bila v oddaji Kulturnice na Valu 202 **predstavitev življenja in dela Josipa Jurčiča z gostjo dr. Urško Perenič**. Pod naslovom *Pripovednik svojega in našega časa* je dostopna v arhivu radia.

V paketu Jurčičevih pripovedk ob kamišibaju je kamišibajkarka Maruša Pušnik iz ivanške knjižnice posnela uprizoritve svojih kamišibajev na podlagi Jurčičevih del: *Pripovedko o beli kači*, *Kozlovsko sodbo v Višnji Gori*, *Krjavljevo zgodbo* (daljšo in krajšo različico) in *Jamo, po kateri se pride na oni svet* (krajšo in daljšo verzijo). Te uprizoritve (dostopne na Youtubu) so lahko uporabljali tudi učitelji v osnovnih in srednjih šolah, kar je bilo glede na epidemiološke razmere in pouk na daljavo dodana vrednost.

Beremo Jurčiča - Z 8. februarjem 2021 je televizija Vaš kanal na svojem programu začela s predvajanjem prispevkov *Beremo Jurčiča*, ki sta jih pripravljala Ksenija Medved in Roman Rozina iz splošne knjižnice v Ivančni Gorici. Predstavila sta življenje in delo Josipa Jurčiča, predvsem pa njegove leposlovne stvaritve v sledečih prispevkih: *Življenje Josipa Jurčiča*, *Josip Jurčič in romanopisje* (predstavitev knjige *Deseti brat*), *Josip Jurčič kot urednik* (Jurčičevo urednikovanje časnika Slovenski narod), *Rokovnjači*, *O Jurčičevi podobi in značaju* in *Pripovedka o beli kači* (predstavitev istoimenske pripovedke in knjige Sabine Koželj Horvat *Deseta dežela*). Posnetke lahko najdemo tudi na spletni strani Mestne knjižnice Grosuplje.

O Jurčiču iz Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto - V jubilejnem letu so knjižničarji iz Novega mesta na Vašem kanalu predstavljali različna Jurčičeva dela. Posnetki so dostopni na Youtubu.

Josip Jurčič, naš spremljevalec že 140 let – Dr. Jan Zoltan je v video zapisu, ki ga je izdal JSKD Nova Gorica, podrobno predstavil Josipa Jurčiča. Posnetek je dostopen na Youtubu pod naslovom *Dr. Zoltan Jan: Josip Jurčič, naš spremljevalec že 140 let*.

Digitalna restavracija filma *Deseti brat* - V Hiši kranjske čebele v Višnji Gori je bil 10. decembra 2021 premierno predvajan digitalno restavriran film *Deseti brat* režiserja Vojka Duletića iz leta 1982. Dogodek in film sta dostopna na Youtubu pod naslovom *Premierna projekcija digitaliziranega filma Deseti brat po istoimenskem romanu Josipa Jurčiča*.

Radijska igra *Deseti brat* - 3. maja 2021 so na radiu Ars predvajali radijsko igro *Deseti brat* (posneto v studiih Radia Ljubljana aprila 1954). Priredba Jurčičevega romana in režija sta delo Frana Milčinskega Ježka.

Pogovor ddr. Igorja Grdine z dr. Urško Perenič o Jurčiču - 30. marca 2022, torej že po zaključku Jurčičevega leta, je bil na Youtubu objavljen njun pogovor. V njem sta odstrla novosti, ki jih prinaša knjiga *Josip Jurčič, pripovednik svojega in našega časa*. Eden od poudarkov njune razprave se je dotaknil misli, da je Jurčiču literarna zgodovina delala krivico, da naj bi bil mladinski avtor. Toda Jurčič je za prozo to, kar je bil Prešeren za poezijo. Brez Jurčiča ne bi bilo Kersnika, Tavčarja in tudi ne Cankarja. Še več: Jurčič je znal tradicionalno ljudsko snov obdelati zelo umetelno in jo preoblikovati tudi do stopnje satire in karikature in s tem nastaviti Slovencem kritično ogledalo (npr. v *Kozlovski sodbi v Višnji Gori*).

Ddr. Grdina pomenljivo pove, da je dr. Pereničeva s svojo knjigo opravila nedvomno literarnozgodovinsko rehabilitacijo Jurčiča.

Pogovor z dr. Urško Perenič o Jurčičevem letu

Dr. Urška Perenič je izredna profesorica na slovenistiki na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Kot literarna zgodovinarica predava tudi o Josipu Jurčiču, o katerem je še posebno veliko pisala in predavala v jubilejnem letu, zato smo jo prosili, da zapiše literarnozgodovinsko refleksijo Jurčičevega leta.

- 1. Jurčičevo leto je bilo tudi za vas, literarne zgodovinarje, priložnost, da ste na novo premislili lik in delo Josipa Jurčiča. Prav vi ste se (predvsem s knjigo *Josip Jurčič: Pripovednik svojega in našega časa*) v jubilejnem letu verjetno najbolj poglobili v velikega Muljavca. Navedite, prosim, nekaj svojih novih osvetlitev Jurčiča, ki v literarni zgodovini še niso bile povedane na tak način.**

Ker si nekako optimistično predstavljam, da so mnogi vaši bralci mojo knjigo že prebrali (število izposoj v vaši knjižnici je impresivno in zares sem vesela, da ste mi pomagali odpreti vrata k vašim bralcem na Dolenjskem), bi predvsem želela izpostaviti način obravnave Jurčičevega pripovedništva kot celote, pri čemer je bil namen vsaj trojen: seznaniti zainteresiranega bralca, ki nima pregleda nad celotnim pisateljskim opusom, s pisateljevimi najpomembnejšimi deli, ga zraven navdušiti, da po njih tudi sam poseže, ter omenjeni opus kolikor mogoče oživiti. V dialogu s poprejšnjimi spoznanji, ob poglobljenem študiju pisateljeve zapuščine in vnovičnem branju literarnih del prikažem nastajanje del, od začetnih, ustvarjalnih pobud pa do njihove recepcije. Pri tem jih nanovo ovrednotim in nanovo interpretiram (namig: o svežini pristopa med drugim pričajo naslovi posameznih poglavij v osrednjem delu monografije, ki referirajo na jurčičevske junake z zgovornimi imeni).

Gotovo je v slovenskem literarnem zgodovinoisju nova moja osvetlitev oziroma analiza Jurčičevega ali kar jurčičevskega ljudsko obarvanega humorja, ironije ter brezkompromisne satire. Jurčič izbira in sijajno obvlada različne lege. Satira, karikatura, ironija in humor so pri njem sredstva ostre družbene kritike in hkrati emancipacijska sredstva. Če poznamo Jurčiča in njegove Višnjane, potem lahko drugače razumemo Kersnikove Borjane pa tudi vélikega Cankarja in njegove Blatnodolce, Šentflorjance in še koga. Na novo se izriše lok od Jurčiča pa tja do Cankarja oz. slovenske moderne na pragu 20. stoletja.

Po opombah sem skušala nevsiljivo potakniti prenekateri nov podatek zlasti iz študija zapuščine, ki korigira ali dopolnjuje doslejšnja spoznanja in kar bo verjetno opazil pedantnejši bralec. Omenila bi vsaj še poglavje o Jurčiču v podobi. No, pa še kaj bi lahko naštela, a naj kaj novega, svežega najde zase vsak bralec posebej.

2. Organizirali ste simpozij, na katerem so prispevali svoj delež raziskav o Jurčiču tudi drugi literarni zgodovinarji in razpravljalci, ki so vzeli pod drobnogled Jurčičevo pisateljsko, dramsko in novinarsko delo. Katera spoznanja bi posebej poudarili?

En simpozij je potekal v organizaciji Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Cankarjevega doma (meseca oktobra). Izmed literarnih zgodovinarjev in zgodovinarok sta na njem nastopila tudi prof. dr. Miran Hladnik in hrvaška slavistka dr. Ivana Latković. Prvi je pripravil zanimivo kulturomično miniaturo o pisatelju in preverjal prisotnost njegovega imena v javni zavesti za časa življenja in po smrti in poudaril, da je bil Jurčič za časa življenja najvidnejši pripovednik. Hrvaška kolegica pa je v svojem referatu vzporejala zgodovinsko romanopisje Jurčiča in hrvaškega pisatelja Augusta Šenoa (drugega omenjam v svoji knjigi, z Jurčičem sta se namreč osebno poznala).

Meseca novembra pa sva s kolegico slavistko in pesnico dr. Nežo Zajc z Inštituta za kulturno zgodovino ZRC SAZU organizirali, upam si reči, izjemno odmeven simpozij, ki je napolnil Atrij ZRC SAZU in na katerem sva bili posebej veseli Dolenjcev in Muljavcev. Na njem smo obravnavali Jurčiča in ga predstavili celovito: osebnostno, kot najpomembnejšega pripovednika svojega časa, kot dramatika, časnikarja in urednika. Uvodni referat je prispeval akad. prof. dr. Matjaž Kmecl, nastopili so še ddr. Igor Grdina, Matjaž Lulik, dr. Mihael Glavan, dr. Bernard Nežmah, dr. Janez Markeš. Trenutno s kolegico Zajc pripravljava zbornik, ki bo izšel predvidoma letos (na rob Jurčičevega leta torej).

3. Seveda pa ste literarni zgodovinarji marsikatero tezo iz preteklosti tudi potrdili. Morda Slodnjakovo, da lahko Jurčičevo vlogo v pripovedništvu primerjamo z vlogo Prešerna v poeziji?

Seveda. Že prof. Kmecl je nekje zapisal, kako da slovenska literarna krajina po Jurčiču ni bila več enaka. In s tem se povsem strinjam, kakor se povsem strinjam s primerjavo Jurčiča in Prešerna, ko govorite o njuni vlogi za slovensko poezijo in slovensko pripovedništvo. Ne pozabimo niti, da je pomagal Jurčič skupaj s Stritarjem Prešerna kanonizirati (mislim na ponatis Prešernovih Poezij 1866 s Stritarjevimi spremnim esejem).

4. Kaj vas je ob raziskovanju Jurčičeve zapuščine presenetilo, nagovorilo, morda ganilo?

Ob študiju zapuščine, vsega, kar je bilo o njem napisanega, in seveda njegovega literarnega dela je Jurčič pred mano znova oživel. Gotovo me je ganilo spoznanje, kako pomembno mesto je pravzaprav zasedala literatura v njegovem življenju in sploh v življenju njegovih sodobnikov in mnogih naslednikov, tudi to, kako pomembna javna tribuna je bila svojčas.

5. Kaj so po vašem glavni sadovi jubilejnega leta? Kako nas Jurčič nagovarja danes?

Težko je karkoli izpostaviti, kajti bera je bila res bogata. In prav vsi sadovi so, brez pretiravanja, pomembni, ker je vsak prispeval svoje, in različni dosežki Jurčičevega leta nagovarjajo različne segmente publike, kar je odlično obvladal tudi Jurčič, ki se ni želel odpovedati prav nobenemu tipu bralca. Morda bi posebej izpostavila še prizadevanja Muljavcev in Dolenjcev, kajti imela sem priložnost spoznati in občutiti, kako pomembna je vaša vloga pri ohranjanju Jurčičeve dediščine. Če ne bi vi vsa ta leta tako skrbeli zanje, bi ga bilo v jubilejnem letu težko znova tako zelo oživiti.

Jurčič nas uči, da če hočeš pisati dobro ali bolje, potem moraš preprosto pisati, da talent ni dovolj, ampak je treba delati in delati (torej tudi pisati in pisati), da svoboda ni nekaj samoumevnega, ampak je priborjena in lahko tudi hitro izgubljena (vse to velja tudi za pisateljsko svobodo), da ima vsakdo pravico najti si svoj prostor pod soncem (kakor vsi njegovi junaki).

Jurčičevo leto

Že iz predstavljenih dogodkov v tem prispevku (ki pa seveda niso vsi), je razvidno, da je Jurčičevo leto (predvsem v nekaterih sredinah) zelo obogatilo kulturno dogajanje. Velik dosežek jubilejnega leta je bil že to, da je šlo za vseslovensko praznovanje Jurčičevih obletnic. Dogajanje je bilo medijsko zelo dobro pokrito, saj se je o njem bralo in slišalo v številnih in različnih medijih (časopisih, radijskih in televizijskih oddajah, spletnih portalih, na Youtubeu ipd.).

Središče dogajanja je bilo gotovo na prostoru občine Ivančna Gorica, od koder je tudi prišla pobuda. Srčika je bila seveda Jurčičeva domačija, kjer se je zgodila večina pomembnejših prireditev. Ob tem je zelo na mestu misel dr. Urške Perenič, če Muljavci ne bi tako skrbeli za ohranjanje Jurčičeve dediščine že v preteklosti, jubilejno leto gotovo ne bi tako uspelo, kot je, in Jurčiča ne bi bilo mogoče tako (p)oživiti in aktualizirati njegovega plodnega življenja in dela.

Župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad je ob zaključku jubilejnega leta poudaril, da je Jurčičevo leto uspelo (še bolj) približati našega rojaka širšemu krogu ljudi. Geslo »Jurčič nas povezuje« se je gotovo uresničilo, saj so se povezali mnogi kulturniki v skupni želji, da ustvarijo nekaj dobrega za širšo skupnost, nenazadnje nas je povežalo tudi branje Jurčičevih del.

Spletna, filmska in druga produkcija

Jubilejno leto je zaznamovala situacija s koronavirusom, zato je bilo manj dogodkov v živo, kot bi jih bilo sicer, precej pa prek spletnih povezav ali posnetih vnaprej. Veliko video zapisov je tako ohranjenih in shranjenih, večina je dostopna na spletni strani Mestne knjižnice Grosuplje pod zavihkom *Jurčičevo leto*. Tam najdemo tudi 2 filma, risanko, posnetke predstavitev Jurčičevih del, paket kamišibajev. Digitalno je bil obnovljen Duletičev *Deseti brat*. Ves ta material je dragocen učni, študijski ter domoznanski pripomoček za raziskovanje življenja in dela Josipa Jurčiča.

Knjige, članki in strokovna srečanja: rehabilitacija Jurčiča in nove osvetlitve

Dragocen sad Jurčičevega leta so tudi nove knjige, povezane z našim rojakom. Tako je izšlo čez 20 del (ponatisov in izvirnih knjig), od katerih najbolj izstopa poglobljena monografija dr. Urške Perenič *Josip Jurčič, pripovednik svojega in našega časa*. Navedenemu je potrebno prišteti še množstvo strokovnih in drugih prispevkov v različnih serijskih publikacijah.

Pomemben doprinos v tem letu so bila tudi štiri strokovna srečanja (od teh dva simpozija), ki so z različnih vidikov osvetlila Jurčičevo pisateljsko in novinarsko pot. Prav Jurčičevemu časnikarstvu se je dalo več prostora kot v preteklosti. Razpravljalci so Jurčičevo novinarsko in uredniško delo na novo ovrednotili in potrdili prvenstvo Jurčiču kot utemeljitelju slovenskega novinarstva. Napisal je izjemen korpus člankov, ki so s svojo vsebino izrazito (spodbudno) vplivali na politična, narodnostna, jezikovna in druga prizadevanja takratnih naprednih Slovencev, katerih težnje so izvirale predvsem iz programa Zedinjene Slovenije.

Tudi Jurčičevo literarno delo je doživelo tehtne razmisleke. Od njegovih del je na poseben način »zasijala« *Kozlovska sodba v Višnji Gori*, ki ni besedilo za otroke in mladino (kot tudi sicer Jurčič ni mladinski avtor, za kakršnega so ga imeli oz. ga imajo v prenekaterih sredinah), ampak karikatura in parodija, ki nastavlja ogledalo odraslim in tudi današnjim aktualnim razmeram. Zelo verjetno gre za najboljše Jurčičevo delo, ki so ga številni prevodi promovirali tudi v tujini. Ob tem je bil na novo ovrednoten Jurčičev humor tudi v drugih delih. V velikih primerih gre za satiro, ki razgalja stranpoti tedanjega in tudi sedanjega časa.

Novost v raziskovanju Jurčičevih literarnih likov je gotovo prispevek dr. Matjaža Lunačka, ki je na svojih predavanjih obravnaval Jurčičeve pripovedne osebe z inštrumenti psihološke oz. psihiatrične stroke in ugotovil, da je bil naš rojak sposoben tenkočutnega in globokega uvida v človeško psiho. To raziskovanje bi si gotovo zaslužilo nadaljevanja tudi s strokovno monografijo.

Izpostavljena je bila tudi Jurčičeva dramatika. Kot je zapisal in povedal ddr. Igor Grdina, sta *Tugomer* in *Veronika Deseniška* z umetniškega vidika kakovostni drami, ki sta imeli daljnosežen vpliv na slovensko dramatiko in gledališko ustvarjanje, zato si zaslužita večje priznanje, kot sta ga imeli v preteklosti.

Potrjena je bila Slodnjakova teza, da je Jurčič za prozo to, kar je Prešeren za poezijo. Še več: Jurčiča lahko postavimo ob bok ne le drugim slovenskim klasikom, ampak tudi ob bok svetovnim literarnim imenom.

Posebne pozornosti je bil deležen tudi Jurčičev jezik. Veliki Muljavec je s tvorbo literarnega meščanskega jezika omogočil vznik slovenskega romanopisja in s svojim literarnim slogom vplival na poznejše pisateljske generacije. Izpostavljen je bil pomen ohranjanja Jurčičevega jezika v izvirniku, saj se s »prevodom« v sodobno slovenščino izgubljajo slogovne posebnosti omenjene leposlovne govornice in nenazadnje zgodovinski duh in krajevne specifike, ki označujejo to literaturo.

Povzamemo lahko, da je Jurčič v jubilejnem letu doživel literarnozgodovinsko rehabilitacijo, s čimer se je izpolnil pomemben del pričakovanj na začetku spominskega leta.

Osebna nota za sklep: o živosti ...

Ob rob vsem tem ugotovitvam ne moremo mimo dejstva, da je bil Jurčič skozi zgodovino in je še danes presenetljivo živ. Oživljajo ga njegova dela, ki se ponatiskujejo v mnogih izdajah, in seveda bralci, ki jih vedno znova preseneča pripovedno mojstrstvo tega leposlovja. Njegovega duha prebujajo misli in daljnovidne ideje, ki so še kako aktualne tudi danes – če omenimo samo pomen sodelovanja, rodoljubja in zavzemanja za slovenski jezik in narodnostna vprašanja. Poseben življenjski sok daje Jurčičevi

»dolgoživosti« tudi skrb Muljavcev za ohranjanje njegove dediščine in gledališko poustvarjanje njegovih del v amfiteatru Jurčičeve domačije. Svoje mesto je potrebno dati tudi nekdanjim in sedanjim »jurčičeslovcem« (če si dovolimo skovati izraz, po analogiji z besedo »prešernoslovec«: jezikovna vzporednica je na mestu tudi zaradi prvenstva obeh avtorjev). Je pa verjetno še nekaj več, kar se izmika budnemu analitičnemu očesu, vendar tega ne gre spregledati. To je tista Josipova navzočnost, ki jo občuti vsakdo, ki se na poseben način sreča z njim: bodisi s podrobnim raziskovanjem njegove zapuščine in poglobljenim branjem njegovih del ali pa z ustvarjanjem literature o njem, kar je npr. Sabino Koželj Horvat (pa ne samo njo) privedlo do posebnega občutja njegove prisotnosti. Tudi knjižničarji, ki smo še na poseben način varuhi Jurčičeve leposlovne in siceršnje dediščine, bi vam lahko kaj povedali o tem ...

Pesem Dragice Šteh (zapisala jo je v jubilejnem letu) pa lepo povzema predhodno opisane »sentimente«.

Jurčiču

Čeprav te več ni,
še vedno si blizu ...
V tvojih besedah so prave smeri,
večne resnice, drobne modrosti
in zgodbe domačih dolenjskih vasi.

Čeprav te več ni,
veš, a življenje je isto,
le včasih bi radi vse naenkrat.
Ne znamo tako, kot si pisal v povestih,
iskati in najti skriti zaklad.

Če bi se vrnil,
bi te bolelo,
ker smo poceni prodali naš raj,
kot desetega brata od hiše pognali
stare vrednote, ponos in značaj.

Veš, Josip,
na tvoji ljubi Muljavi
pa v spoštljivem spominu utripa srce.
Čeprav te več ni, je nekaj ostalo,
tu si doma, kjer smo dobri ljudje.

Viri in literatura

Cobiss, pridobljeno s <https://www.cobiss.si/>.

Glavan, Mihael in Stepančič, Damijan: *Naš Jurčič*. Grosuplje: Mestna knjižnica Grosuplje, 2021.

Jurčičevo omizje, avdio zapis z okrogle mize o Josipu Jurčiča na Muljavi (4. marca 2022).

Koželj Horvat, Sabina: *Deseta dežela*. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2021.

Klasje, glasilo prebivalcev občine Ivančna Gorica, 2021, št. 1–7.

Perenič, Urška: *Josip Jurčič (1844–1881), pripovednik svojega in našega časa*. Ljubljana: Beletrina, 2021.

Pripovedka o beli kači / [zapisal] Josip Jurčič; ilustracije Maruša Pušnik; avtorica študije o Jurčiču in pripovedki dr. Urška Perenič. Grosuplje: Mestna knjižnica; Ivančna Gorica: Knjižnica, 2021.

Proslavimo Jurčiča: zbornik ob zaključku istoimenskega projekta v Jurčičevem letu 2021. Ivančna Gorica: Občina in OŠ Stična, 2021.

Sivec, Ivan: *Prvi pomladni cvet*. Mengeš: ICO, 2021.

Spletna stran Cankarjevega doma (za simpozij Desetič brat). Pridobljeno s <https://www.cd-cc.si/kultura/literatura-in-humanistika/desetic-brat>.

Spletna stran ZRC SAZU (za Simpozij ob 140. obletnici smrti Josipa Jurčiča (1844–1881), prvega pomembnejšega slovenskega pisatelja, dramatika in časnikarja). Pridobljeno s <https://ikz.zrc-sazu.si/sl/novice/simpozij-ob-140-letnici-smrti-josipa-jurcica-1844-1881-0>

Spletna stran Jurčičeve domačije. Pridobljeno s <https://prijetnodomace.si/top-doizivetja/jurciceva-domacija/>.

Spletna stran Mestne knjižnice Grosuplje, *Jurčičevo leto* in *Dogodki*. Pridobljeno s <https://www.gro.sik.si/jurcicevo-leto-2021/>.

Spletna stran Občine Ivančna Gorica, *Novice in objave*. Pridobljeno s <https://www.ivančna-gorica.si/objave/8>.

Spletna stran domoznanskega portala Kamra (vsebine o Jurčiču). Pridobljeno s <https://www.kamra.si/?s=josip+jur%C4%8Di%C4%8D>.

Uporabljene kratice in okrajšave v prispevku:

JSKD OI: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, območna izpostava

KD: Kulturno društvo

TD: Turistično društvo

ZKD: Zveza kulturnih društev

ZKT Prijetno domače: Javni zavod za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica

JURČIČEV »DESETI BRAT« IZ LUČ PRI GROSUPLJEM

Drago Samec*

Jurčičevo življenje in delo sta precej raziskana, zato se tu ozrimo le na domoznanski drobec, kdo mu je bil vzorec za lik desetega brata v istoimenskem romanu.

V Jurčičevem romanu *Deseti brat* (1866) ogrodje romana predstavljata dve zgodbi. Prva je ljubezenska zgodba med mladim grajskim učiteljem, študentom Lovrom Kvasom in grajsko hčerjo s Slemenic Manico. Druga zgodba, ki se s prvo nenehno prepleta, zgodba desetega brata, pa ima svoje osrednje in usodno dejanje že v skrivnostni preteklosti.

Glavno vez obeh zgodb vzpostavlja skrivnostni deseti brat. Edino on pozna vse dogodke iz preteklosti in jih povezuje v sedanosti. Vsaj njegova dejanja imajo od začetka jasen cilj, biti hoče živa vest človeku, ki mu je v preteklosti uničil mater, njega samega pa zatajil.

Jurčič se je ob zapisovanju folklorističnega zaklada seznanjal z bližnjimi in oddaljenejšimi pripovedovalci, informatorji, ki so mu pripovedovali zgodbe, ki so ga zanimale, to je pravljice, pripovedke, ljudske pesmi, pregovore, rekla itd.

Jurčičeve beležke, kamor je tovrstno gradivo zapisoval, so ohranjene, naslavljal pa jih je *Dnevnik*, četudi niso služile običajnim dnevnim zapiskom, saj ne vsebujejo nobenih osebnih zadev, temveč so polne zbranega gradiva.

V rokopisnem *Dnevniku* 1863 ima Jurčič zapisan pogovor in opis informatorja:

»V torek, 4. avgusta 1863: V soboto sem govoril z nekovi Martinetom, beračem. Ta človek je gotovo eden največjih originalov vseh potepuhov. Značaj, vesel venomer, misli zmerom na [ženitev] in kar se ob tem suče. Vedno pride v svojih pripovedkah na to nazaj. Značajni so njegovi izreki: 'To reč bom še tri dni pred smrtjo rad imel.' Ali pa govori (čeravno je že štirideset let star in ves zdelan od žganja): 'Ženil se bom gotovo prej ali potlej; zbiral ne bom, da bom le kakšno krnilo (pohabo) dobil' itd.

Kar me je najbolj razveseljevalo, je bil njegov fingirani jok po njegovi ljubici Urši, ki je nikoli imel ni. Čudno razvleče svojo fiziognomijo in natanko se naredi kakor kdo, ki mu strasten, neustrahljiv srčni jok razvleče usta, postrani nagrbanči lice, čelo med očmi se nabere, roka pokrije napol oči in obraz in jezik se trudi, da bi povedal svojo bol, a težak je, jok ga zapira, in glas je čuden, prisiljen, kakor da bi sapa iz pljuč le siloma bila ob glasila: 'Kaj menite, oče, rajnica Urška je bila — (ne more povedati, ihti) — ona je bila le ona — (iht) — kaj menite, kako je bilo nama dobro. Ona me je vendar popadla in požehtala, zdaj pa nimam nobenega človeka — huhu hiii — kako je bilo dobro, ko sva videla, kako so drugi pogačo rezali — hi hii hu — kadar so vrata zaškripala, sem se razveselil in sem dejal: zdajle pa moja rajnica Urška gre — hi hiii — e, ona je bila le ona — hii — ali pa, kako je nama korenje lepo obrastlo in obrodilo, vsaka luknja ga je bila polna — hu huuu —. Bog ji daj gnado božjo. Zdaj pa ni vsega tega nikjer, kamor pogledam, od nikoder je ni — hi hi hi.' Naenkrat izginejo gube in nabrano lice se izgadi, vesel prime za kozarec in pije: 'E, Bog daj, da bi ga z rajnico Urško spet še vkup pila. Kaj menite, oče, ona je bila le ona.' —

Iz početka nisem mislil, da joka le za šalo; mislil sem: Lejte človeka, pustil je svoje kvante za čas in spomin na umrle drage ga predrugači. Ali ko so se drugi, ki so njega in njegove navade poznali, glasno smejali, sem spoznal na šaljivih njegovih vzdihljajih tudi jaz, da se le pači, in smejati sem se moral, da so me lica bolela noter do ušes in pečica bi se mi bila kmalu pretrgala. —

Zraven tega misli vedno v loterijo zadeti. Če se ne meni o babah ali če ne pripoveduje pripovedk, govori o terni in pripoveduje, kolikokrat bi bil že zadel, ko bi tega pa tega ne bilo, ali ko bi bil po svoji volji delal. 'Sedemdeseto sem stavil, pa je enainsedemdeseta prišla; samo za tisti steber sem napak postavil. — O jaz imam dobrega očeta, je bogat Jud v Trstu; ta mi bo dal doto, bom kupil kmetijo, potem pa ženo iskal. Pa potem ne bom več tako šnopsa pil — samo pol frakeljčka zjutraj — in ženske se bom bal.' —

*Drago Samec, višji bibliotekar v pokoju, Ljubljanska cesta 35, 1290 Grosuplje

Značilno je, kako pripoveduje. Vzame prvi papir, prazen ali popisano, ali kakovo knjigo, pa pripoveduje enomerno, kakor da bi bral. Ne ustavi se mu nikdar. Samó nazaj preobrača liste namesto naprej. To edino bi premotilo koga, sicer bi pa vsakdo menil, da res bere. —

Zapisal sem od njega pesem od limdarske gore, litanije od hude žene, narodno pesem Po cesti gre en stari mož in Milkina smrt. Ve jih še veliko ali buča praviti neče. 'Po zimi jih kvasim, zdaj poleti se mi ne ljubi.'

'V praznikih' — je pravil — 'sem bil v Ljubljani, ravno ko sem bil prišel od papeževih soldatov. Domov nisem imel kam, jesti ne kaj. Kaj je bilo storiti? Grem h gosposki in se dam zapreti, da bi me potlej (po šubu) domov dali. 'Ali si zadovoljen biti zaprt osem dni? Zdaj v praznikih te ne bo nihče domov gonil, prazniki so tudi za biriče.' 'Je, bo že za osem dni, če ne morete več.' In imel sem dobro jesti in piti, dobil sem dvoje črevlje, ene take iz gombolastike, da so se vlekli, ene pa zašite. Vrgel sem papeške proklete škarpe, ki že niso imeli podplatov, in sem vzel rajši tiste črevlje iz gombolastike. Sem dejal, te bodo. A vrag se vleče, vleče tako dolgo, da se razvleče in raztrga'.«

Jurčičev brat Anton je leta 1921 literarnemu zgodovinarju dr. Ivanu Prijatelju dodal še nekaj značilnosti Martíneta, ob tem, da je dodal še pravi naglas imena in domačo obliko pridevnika vasi Luče: »Lüški Mrtíne, ki so mu ljudje rekli tudi Spak, je bil neki capè, malo štramkast (prismojen) in spášen, ki je hodil po deželi okoli, ne da bi prosil vbogajme. Hodil je po navadi bos in črevlje je nosil črez ramo s trto prevezane. Enkrat ga je imel Jože dva dni pri sebi, mu dajal žganja, ga izpraševal ter si zapisoval njegove istorije.«

Tudi duhovnik Alojzij Zupanc z Znojil je v okolici spraševal o Martínetu, pa mu je domačin Anton Lampret (Kocman) z Muljave povedal, da je tisti berač, ki je rabil Jurčiču za model desetega brata, bil Štivrnikov Martin iz Luč, Zupanc pa je dodal, da je 'Martin kolovratil po svetu, uganjal burke in beračil. Povsod je pripovedoval, da je moral od doma, ker je deseti brat, kar pa ni bilo res; prijelo pa se ga je ime »deseti brat«, pod katerim so ga tudi ljudje poznali.'

Po krstni knjigi župnije Žalna gre najbrž za Martina Štibernika, rojenega 5. novembra 1827, očetu Jakobu Štiberniku in Mariji Dežman, ob njegovem rojstvu pa je lokalijo upravljal kaplan Franc Lilek. Ob Jurčičevem zapisovanju Martínetovega pripovedovanja bi bil ta star 36 let, kar bi se ujemalo z dosegljivimi opisi: »čeravno je že štirideset let star in ves zdelan od žganja.« Luče pa so vas v sedanji občini Grosuplje, čez Mevce dobro uro hoda od Muljave.

Jurčič je znanega Martíneta v drugem poglavju romana Deseti brat uvedel z motom, z zadnjimi verzi iz Levstikove pesmi Popotnik:

*Povsod poznan, nikjer domá,
kjer uleže uro se poslednjo,
tam smrt mu domovanje dá.*

»... Koliko časa že ni bilo slišati o desetem bratu! V poprejšnjih časih se je pa še vendar včasih naletel, ki je, rojen deseti sin iz matere, s čudovitimi lastnostmi in zmožnostmi obdarovan, po božji namembi preganjan hodil od hiše do hiše po širokem svetu, povedal za srečo, pokazoval zaklade, pel pesmi in pravil pravljice, kakor nihče drugi. Ljudje so ga častili, radi videli in mu dali živeti in spati. Pač pride v kako hribsko dolino še zdaj semtertja kak raztrgan in umazan peripatetikar, ki mu robato po domače pravimo berač, ki se izdaja za desetega brata; toda svet je postal neveren, manj gostoljuben ko nekdanj, in tudi naši deseti bratje niso tisti ko nekdanj; malo vedo in — kakor očetje trdijo — niso drugega ko sleparji. Ta čudna prikazen, namreč pomanjkanje pravih desetih bratov, se dá menda tako razlagati, da slovenske žene niso več take, da bi rodile za vrstjo po letih deset sinov. ...«

Jurčič je tu izpostavil predvsem izročilo, ki je vezano na desetništvo, kar deseti brat v romanu pridno izkorišča.

Več zgoraj podanega gradiva je Jurčič porabil za lik desetega brata, nekaj pa za gradnjo posebneža Krjavlja, ki ga je opisal v petem poglavju Desetega brata, pa tudi za Krjavljevo pripoved o Urški, za katero pravi: »sveti Kozmek mi jo je bil dal, Bog mu daj dobro, Vsi sveti so mi jo pa vzeli, mojo Urško...«

Tu je bil namen le, da se v spomin priključimo vaškega berača, ob katerem je Jurčič zgradil kar dva posebneža v romanu, ki sta zrasla iz resnične osebnosti in Jurčičevega sodobnika, ki je tudi kasneje še ostal v ljudskem spominu.

Danes še ostajata živa oba lika v amaterskem muljavskem gledališču, kjer dramatiziranega Desetega brata večkrat uprizorijo. Lik Krjavlja so v zadnjih sto letih predstavljali Anton Lampret (Gracarjev Tone), Anton Tekavec in Jernej Lampret. V letu 1982 pa so posneli še filmsko verzijo Desetega brata.

Literatura:

Gregorič, Jože: Opombe k Jurčiču, II in III. – Jezik in slovstvo, 5, 1959/60, št. 1, str. 20.

Jurčič, Josip: Josipa Jurčiča zbrani spisi / uredil Ivan Prijatelj. 3: Kloštrski žolnir (2. izdaja); Deseti brat, 1922, XXXII, 434 str.

Jurčič, Josip: Zbrano delo / Josip Jurčič; [uredil in z opombami opremil Mirko Rupel]. Državna založba Slovenije. 3: Grad Rojinje; Kloštrski žolnir; Deseti brat, 1965, 414 str.

Jurčič, Josip: Dnevnik iz leta 1863. – V: Jurčič, Josip: Zbrano delo, 8 (2. izdaja), 1968, str. 257-258.

Rupel, Mirko: Jurčičev dnevnik I. 1863. – Mlada pota, 4, 1955–56, št. 8, str. 402–410; št. 9, str. 478–484.

BOGASTVO JURČIČEVEGA JEZIKA V LJUDSKIH IZREKAH IN PRIMERAH

Danijel Zupančič*

Jurčič je poizvedoval med ljudmi in si v dnevnik zapisoval zgodbe pripovedovalcev. Iz njihovega ustnega izročila je v Jurčičevih delih nastala izjemna zbirka biserov slovenskega jezika. Ko prebiramo njegove primere in izreke, smo lahko neskončno hvaležni, da je zvedavi Jurčič zvesto poslušal deda in domačine ter s svojim talentom še obogatil naš jezik.

»Med preprostimi kmetjskimi možaki čuješ časi izvorno in tako modro misel, da se je ne bi smel noben modrijan sramovati; čuješ primere in govorne podobe, katere reč tako do dna in tako živo pred oči postavljajo, kakor malokateri poet zna izraziti izleže svoje domišljije in glave. Kmet je po tej moji misli tudi šola mislečemu človeku.« (Deseti brat)

Razmislek o tem, kako je pisatelj Jurčič povezal svoj talent z bistrumjem jezika preprostega človeka, me je privedel k temu, da celotno Jurčičevo ustvarjalnost pogledam z vidika bogastva jezika Muljavcev 19. stoletja. Iz celotnega pisateljevega bogatega opusa sem izbral nekaj najslikovitejših primer in izrekov ter jih opisal po našem, muljavskem razumevanju. Imajo pa tako široka sporočila, da si jih vsak lahko razlaga po svojem znanju in izkušnjah.

O vsakdanjih in posebnih primerah:

»Krevlja se burkel zadeva.« (Pozimski večer na slovenski preji, Spomini na deda)

Jurčič primero uporabi, da ga je kot otroka vleklo k igri ostalih otročaje, torej nekam, kamor bi kot otročaj navadno sodil. Tako kot sodijo burkle pri poravnavanju ali obračanju štora v krušni peči. Krevlja je tukaj mišljen štor z razpredenimi koreninami, dan v krušno peč, da je tlel in grel hišo dolgo časa. Burkle pa podkvasto, polkrožno na dolg ročaj nasajeno orodje, s katerim so potiskali in vlekli lonce iz krušne peči. Služile pa so tudi za poravnavanje polen in starih panjev, da so čim bolj enakomerno tleli in čim dlje dajali toploto sobi s krušno pečjo. Taka soba je bila pozimi zbirališče družine, peč pa površina za sušenje žita, prosa, varen kotiček otrok ali ležišče.

Martin: »Dali so mi gospod, da bom zver tiral Peharčku nazaj, hi. Pa ta božja stvar tako hodi ko polž na vlaku. Krjavlju jo bom dal na popravo, tako-le!« (udari konja po rebrih) (Deseti brat)

Peharčkov serec je bil star, zato tudi ni sledil dovolj hitro Martinku. Žival imenuje božjo stvar, hojo pa kot polževo na vlaku. Vlak (vlaka) je v tej primeri naprava, s katero so spravljali ljudje s hribov seno ali drva. Spravilo je potekalo zelo počasi in če k temu dodamo še polža s počasnim gibanjem, je žival res prepočasna za Martinkovo živahno in urno hojo.

»Tako o njej govoriš, kakor cigan o žametovih hlačah, to je zmerom in najrajši.« (Deseti brat)

Primeru Jurčič uporabi kot navdihujoče pripovedovanje Kvasa o Manici. Njo si želi in bi se ponašal, če bi jo imel. Žametne hlače so bile nekaj lepega, mehkega in zelenega. Cigani pogosto izkazujejo hrepenenje po nečem, ga gojijo in izražajo. Le redki Kranjci pa so bili pripravljeni spregovoriti o hrepenenju. Želje in hrepenenja zatirajo in jih le s težka zaupajo in še to svojim najtesnejšim prijateljem. Lažje jih zapišejo, kot pa o njih govorijo. Zato je Jurčičeva primera s ciganom o žametih hlačah potrditev na tak način izraženega hrepenenja Kvasa po Manični ljubezni. O njej piše v vsakem pismu in več kot o drugih rečeh.

---

* Danijel Zupančič, univ. dipl. ing.

Krjavelj: »Oj, kako ste neumni! **Tako govorite, da ni ne za na ramo, ne za na voz; Prav tako mislite in govorite, kakor bi po temi hodil in senco iskal!** Le poslušajte me: jaz imam dve kozi, eno mlado in eno staro – Dimko in Marogo. Če pokladam, dam jej mrve in slame, kaj ne? Nu, če ona zboli in umrje – sveti Luka volovske podobe jo varuj! – kaj bo v jasliah pustila in komu? Seno bo pustila in slamo, kaj ne? Pa komu? Meni ne, zakaj jaz tega ne jem; ampak Dimki bo pustila, ki ž njo pri enih klinih privezana stoji. Ali ne bo tako? Kaj pravite?« (Deseti brat)

Jurčič v Krjavljevo željo in pojasnjevanje, da kaj podeduje po Martinku, vključi primere, ker gospod Kvas ne govori njemu povšeči, saj se izogiba jasnemu odgovoru. Prva primera je slikovita v povezavi z blagom, ki so ga kmetje takrat nosili ali vozili. Vsakemu kmetu je bilo zelo jasno, kaj gre na voz in kaj je za na ramo. Manjše breme je bilo za na ramo, torej v naramni koš ali v oprto. Človek je travo, listje, dračje, seno, vrečo žita ali moke nalagal na svoja ramena in prenašal. Za več blaga in težja bremena je moral pripraviti voz, zapreči krave ali vole ter na voz naložiti drva, gnoj, snope žita s požete njive, seno s travnika in podobna večja bremena. S pripravo voza, vprege in izpreganjem se je zamudil več, a je bilo za taka bremena to potrebno. Če bi na voz naložil samo eno vrečo žita in jo peljal do mlina, bi bilo to nenavadno in smešno, prav tako, če bi z njive nosil v kozolec snope. Ker po Krjavljevo mogoče gospod ne ve, kaj se nosi in kaj vozi, Jurčič primeru stopnjuje še s tem, da bi bilo neumno, če kdo v temi išče svojo senco. Temu sledi še Krjavljevo razumevanje, komu naj zapusti umrla koza seno in slamo, če ne svoji bližnji kozi pri jasliah? Tako razlago bi razumel vsak, še tako neuk človek, pa je ne bi Kvas.

Holte: »I, kaj ti je! Kaj se bom lagal. Rajši si dam **jezik izdreti ko ribniški vol za brazdo**, ki ni mogel več orati.« (Kloštrski žolnir)

Laž je velik greh in Jurčičeva primera kaže na trdno odločenost, da se Holte laži izogiba. Raje onemi, si da jezik izpuliti, kot da laže. To potrdi s primerom, ko je ribniški vol od dolgega oranja in utrujenosti tako daleč iz gobca molil jezik, kot da mu ga je nekdo že skoraj izdrl.

»He, valpet! Sakrašterne - pa nič kleti po nemško - slišim praviti, **da si bil ptičem nastavil, pa so ti stave in zanke populjene.**« (Nemški valpet)

Nastavljati pasti in zanke ptičem, lisicam in drugim škodljivcem je bilo namenjeno omejevanju škode, ni pa bil kmetom dovoljen lov divjih živali za prehrano (izjema so bili polhi). Jurčičeva primera pomeni, da nekdo prekriža račune valptu in se dogodki ne bodo odvili po želji nastavljavca zanke. Valptova namera, da Resarja vzamejo v vojake, ker je pri rejniku, se je izjalovila. Rejnik Rapas mu je prepisal gospodarstvo in se je namen, da se valpet znebi tekmeča pri deklici, podrl. Tako kot da bi kak nepridiprav populil nastavljene zanke.

Urh: »Dobre volje si, Blaž! **Dobre volje kakor pes, ki zdrav iz cerkve pride!**« (Rokovnjači)

Primeru opisuje zadovoljstvo Blaža Mozola, ki ga Urh primerja z olajšanjem psa, ki je srečno ušel iz cerkve. Mnoge vere psa štejejo za nečisto žival. V krščanstvu pa je cerkev sveti kraj, namenjen samo ljudem, čeprav se včasih po nesreči kak pes prihuli vanjo. Če je pes slučajno zašel v cerkev, se je nanj zgrnila vsa soseka. Deležen je bil brc z vseh strani. Ker zmerjanje in kričanje ne sodi v cerkev, je pes dobival fizična sporočila, da je na nepravem kraju. Mnogokrat je potoval do vhoda z brce do brce. Zato je bil pes res lahko zelo vesel in zadovoljen, če je ušel vsem brcam in se spretno izmuznil iz cerkve.

O žeji in lakoti

Tekmec: »Slišite me, boter, **žejen sem bil pa, ko kepa ob ajdovi setvi!**« (Tihotapec)

Kako velika je bila žeja Fertnatka Tekmeča, ve torej tisti, ki je kdaj tolkel kepe ob setvi ajde in si želel, da jih zmehča kak pohleven dež. Primera se nanaša na poletno sušno obdobje v času žetve ječmena, ki se je zaradi dolgih zim začinjalo v prvi polovici julija in končalo s setvijo ajde. Še danes velja napotek

nekaterih, da je ajdo potrebno vsejati do svete Ane (26. julija). Drugi pa pravijo, da se ajdo seje še na svetega Jakoba (25. julija) dopoldne, od popoldneva dalje pa jo je bolje nesti v mlin, ker je več koristi kot od pridelka prepozne setve. Zemlja je bila v času ajdove setve zelo suha, kepe pa trde in žejne dežja. Prvi dež po taki suši je zemlja pila z vso slastjo. Tako kot Tekmec po dolgi hoji na prašni suhi cesti.

Berač Urh s Kostela: »K Jurcu pojdem, tjakaj pridi, ako boš dal za kaj mokrega, ker žejen sem že ves božji dan in kakove dobre kapljice tako potreben, ko suha kepa na njivi med mašami.« (Domen)

Berač Urh je bil torej žejen že cel božji dan in to stanje primerja s potrebo, da izsušeno zemljo med mašami zalije kak dež. Drugo sušno obdobje se je nekoč redno pojavljalo med mašami (15. avgust - velika maša, 8. september – mala maša). V tem obdobju je sicer že prepozno za orali in setve, zato lahko to primeru pripišemo temu, da Jurčič v svojih delih ni ponavljal primer. Suhe kepe pa so kmetje razbijali tudi med mašami, pri okopavanju poleti sejanih poljščin in pri tem prosili za dež.

Krjavelj: »... Kdo bo za vino dal? Nalašč sem prišel les-kaj, da bi ga enkrat pil čez dolgo, ko večni kraj; pa mi ga odženete. Bog se vas usmili!« (Deseti brat)

V tej izreki Jurčič izrazi Krjavljevo zadovoljstvo na eni strani in na drugi strani razočaranje. Kdaj je nazadnje pošteno pil, kdaj si je nazadnje lahko privoščil požirek vinca brez krčmarjevega očitka ali zapisanih znakov dolga? Večni kraj Krjavelj razume kot nebesa, življenje po smrti. In v večnem kraju je, po Krjavljevi pameti, veselje in vse dobro, prav gotovo tudi pijača. In da odženejo z nepremišljenostjo tisti dan dobrodelnega Martinka, to je prav gotovo greh, zato naj se jih Bog usmili.

Oče Štivrnik: »Pijanec je živina, ne spraviš ga zlepa od vina, ko medveda od uljnjaka.« (Tihotapec)

Jurčič s primeru očeta Štivrnika pokaže negativen odnos do prekomernega pitja. Prekomerno pitje ljudi vodi k propadu. Tak primer je Brašnar v Sosedovem sinu, Štivrnikov France pa se tudi bavi s prepovedanimi stvarmi in ob tem še preveč pije, kar je bilo v takratni soseski grešno in napoveduje pogubo. Štivrnik, starega kova mož, ljudi v gostilni primerja s požrešno živino in medvedom, ki se sladka ob razbijanju panjev v čebelnjaku. Obsoja požrešnost in izpostavlja zmernost kot del življenja pokornih in vernih ljudi.

Blaž Mozol: »Čakaj, te bom še nekaj vprašal, bom videl, ali kaj veš ali nič. Povej mi, zakaj se je izgubljeni sin vrnil k očetu?« »Kesal se je greha,« se odreže možko Slapar. »Kajpak - lačen je bil,« se reži Mozol, »pajčevine so se mu delale po črevih, tako je bilo pusto in prazno notri!« (Rokovnjači)

V pogovorih Jurčičevih preprostih ljudi je pogost motiv, kdo je bolj pameten in kdo ve več. Navadno glasnejši govorec hoče pokazati znanje iz svetega pisma in naukov krščanske vere skozi svoj lastni pogled in izkušnjo. Tako si tudi Blaž Mozol s svojega načina življenja razlaga svetopisemsko primeru o izgubljenem sinu. Malo vinjena Blaževa glava je prepričljiva v tem, da je lakota prignala sina nazaj k očetu in ne kesanje za greh. Primerja kruljenje po trebuhu z opustelim in praznim prostorom, kjer že dolgo ni bilo nič, le pajki so prepredli ves prostor po dolgem in počez.

Pajk: »V vsej množini ni bilo videti zdravega obraza. Vsi so bili pegasti, skorjasti kakor hrastova stara debela. Kakor zverine so bili nekateri z uma od lakote.« (Spomini starega Slovenca)

Razbrazdane, omrznjene in otopele obraze sestradanih vojakov poražene Napoleonove vojske je Pajk primerjal s skorjo starih hrastov. Primera izkazuje vso grozoto ljudi, ki se v mrazu in lakoti borijo za preživetje na robu obupa.

»Potem je sicer vse utihnilo, le konjski mladi zobje so se slišali, hrustajoči in mléči trdo suho senó kakor mlinski kameni.« (Kako je Kotarjev Peter pokoro delal, ko je krompir kradel)

Zvok hrustanja suhega sena med konjskimi zobmi Jurčič primerja z hrupom mletja žita med mlinskimi kamni. Zvok mlinskih kamnov je enakomeren in pomirjujoč in je Kotarjevega Petra spominjal na domače kraje in mu dajal upanje, da se reši. Hrapavost površine mlinskih kamnov je zelo podobna hrapavosti pri zdravih konjskih zobeh. Konjem zobje stalno rastejo, pri hrustanju pa se obrabljajo. Paša in suha trava kraških polj Bosne pri konjih v tej zgodbi uravnava obrabo in rast ter daje pravo hrapavost zob. Hrapavost mlinskih koles pa zagotavlja mlinar tako, da jih vsake toliko časa »nakleplje«.

O običajih, razpoloženju in okoliščinah:

»Kaj neki?« pravim jaz, vedoč, da je ta uvod manjšega ali večjega spomina, kakršne imajo naši slovenski očetje, stare grče, noter v sedmo koleno človeškega rodu in tako gosto nabrane ko »česen na rešiti«, ako je dovoljeno po ribniškem primeru govoriti.... Zato mi je bila prilika prav vsečna in priložna, tem bolj, ker sem rad zahajal med starikave, koreničaste in nepopačene Slovence, da bi se med njimi in iz njih navzel pravega narodnega jezika in značaja.« (Jesenska noč med slovenskimi polharji)

Trpek: »... Vsaka stvar ima kdaj mir in pokoj; pes pri jedi, ptič ponoči, vsi ljudje v grobu, polh pa po sv. Simonu in Judu. Tisti večer pred godom Simona in Juda žene hudič polhe spat; malokateri ostane še kaj časa. Kdor se je hudiča bal in se ni hotel vtikati v njegove reči, tak je že od njega dni v tem času polhe pustil. To se ve, dandanes se ljudje že nobene stvari ne boje, pa še zlodeja ne.« (Jesenska noč med slovenskimi polharji)

Jurčič v tem, ko Trpek govori o polhih, izpostavi sporočilo svojega očeta, ki ga spoštuje in omejuje poljši lov do sv. Simona in Juda (godujeta 28. oktobra). Poljši lov je bil sicer za tlačane obdavčen, vendar so polharji sami spoštovali način življenja teh malih nočnih živalic. Poljši lov je na Kranjskem v navadi od 13. stoletja. Navadno so s poljšjim lovom začeli v začetku oktobra, saj prej polhi niso bili dovolj tolsti, pa tudi drugi rod mladičev je bil še premajhen. Ob prvih slanah so se polhi iz dupel preselili v votline med skalami, imenovane »polšine«. Od tam so v toplih nočeh še hodili na žir in želod ter tako nabirali še dodatne zaloge maščobe za zimo. Trpek po izročilu svojega deda in očeta polhom privošči mir in varno zimsko spanje po svetem Simonu in Judi. Danes je lov na polhe dovoljen od 1. oktobra dalje in živi le še med polharskimi društvi.

Pajk: »Bog se usmili, kam bom ušel, ki sem bil tako zdelan in truden, da bi bil kar obležal; stražnikov bi nam ne bilo treba zares, majhna pest vojakov bi nas bila lahko v kozji rog ugnala. Pocepali smo kakor snopje na zdrobljeno slamo, ki je bila tu razstlana.« (Spomini starega Slovenca)

V pripovedi Pajk uporabi primero v povezavi z mlačvijo žita. Mlačev se je takrat opravljala ročno s cepci. Zaradi omejenosti prostora so mlačev opravljali 4 mlatiči, ki so stali v vsakem kotu poda. Snope so mlatiči postavili v kope na sonce, da so se klasi še dodatno osušili in je zrnje izstopilo iz plev. Nato so mlatiči snope pometali na sredo poda na prej omlačeno žito, s plevami in ostanki slame, ki so jih cepci razdrobili. Jurčič uporabi primero strašne utrujenosti s po tleh v vse smeri ležečimi snopi.

Graščak Benjamin: »Danes se moramo zmeniti do dobrega.« (Deseti brat)

Izraz »do dobrega« v lokalnem jeziku pomeni do konca, do jasnega zaključka, ki je za obe strani primeren, dober. Ustno zmenjen dogovor je takrat veljal prav gotovo več kot danes.

Krjavelj: »... Kaj! Kaj misli kdo, da ne morem, ali da lažem. Vse kar jaz rečem, tako je res, kakor bi pribil in privezal s klinom in s trto.....« (Deseti brat)

Jurčič primero uporabi kot nekaj trdnega, stabilnega, kar drži kot pribito. Krjavelj kot pristen Obrščan svojo resnico in besedo okrepi z dvema v tedanji gradnji pomembnima zvezama. Način pritrjevanja

leseni konstrukcij kmečkih poslopij temelji prav na teh dveh zelo trdnih vezeh. Prva so drenovi leseni klini, ki so jih uporabljali za povezavo lesenih tramov. Mojstri tesarji so na spoju izvrtali konično luknjo, v katero so zabili drenov klin, ročno obrezan v konico. Ker je les izredno trd in obstojen, še danes mnogi stari podi in kašče trdno stoje brez jeklenih žebeljev. Torej je glavna lesena konstrukcija pribita z drenovimi klini. Privezovanje s trto (bekova trta) je bilo delo krovcev, ki so streho pokrivali s slamo. Na malo otesane, okrogle, vzdolž položene lege, ki so bile na špirovce zabite z lesenimi klini, so nameščali očesane snope - »škopnike« slame. Plast slame so prevezovali z bekovo trto tako, da so na vrhu polagali okrogle prekle iz leske in jih v prečni smeri za vsako plast slame vsaj dvakrat tesno povezovali na lege. V vzdolžni smeri pa je bilo takih privezov na tisoče, zato je krovec imel res težko delo, kleče na strehi in s koleno pritiskaje na lesko, da je kar najtesneje privezal slamo. Slama je morala ostati na strehi tudi ob zdrsih snega in zmrzali. Krjavelj je vedel, da tako pribita konstrukcija in tako zvezana slama res drži, zato je lahko prisegal nanju.

*»Ko so bili celo graničarji prišli, Hrvata pospala in France odšel iz hiše, je izginil Frtnatku zadnji up, **da bi srečno mleko pojedel, v katero je tako nepremišljeno kruh zadrobil.**« (Tihotapec)*

Primerja z mlekom in vanj zadržan kruhom je potrditev neprijetne situacije, ki si jo je skuhal sam Frtnatek Tekmec. Kruh v mleko so običajno namakali starejši ljudje, ki niso imeli zob. Mleko taki ljudje lažje popijejo kot pa pojedjo kose z mlekom napojenega kruha.

*»Jezus, Marija!« zavpije Jernej, odpre usta in oči in, **ko bi se bil strop nad njim spesnil in vrh njega zgrudil, ne bi se bil mogel bolj ustrašiti.**« (Grad Rojinje)*

Jernej je tako presenečen in prestrašen, kot bi udarila strela z jasnega. Njegovo presenečenje Jurčič primerja z nenadoma podrtim lesenim stropom, ki je bil naslonjen na zid in se je na enem koncu snel. Kaj takega se bi lahko zgodilo, če bi se navzven podrl zid zaradi potresa ali kaj takega. Tramovi so sicer čvrsto stali na kamnitem obodnem zidu. Besedna zveza, da se nekaj spesne, se uporablja še danes za nekaj, kar zdrsnje iz svoje običajne lege in pade navzdol.

*Frtnatek Tekmec: »**Zakaj me pa ti tikaš, kdaj si mi kruha rezal? Kdaj sva krave v eni ograji pasla?**« (Tihotapec)*

Splošna navada je bila, da so v tistih časih gospodo in zelo stare ljudi onikali. Ljudje, ki se niso poznali, ali pa mlajši so starejše ljudi vikali. Tikanje je veljalo mlajšim od sebe, bližnjim prijateljem in podrejenim družinskim članom. V tej prisposobi Jurčič izkazuje tudi vlogo hišnega gospodarja, ki je imel nadzor nad kruhom. Kruh je bil zaklenjen ali zaprt v skrinji, ker je veljal za omejeno dobroto. Gospodar je vedel, koliko so tisto leto pridelali žita in koliko je ljudi na gospodarstvu. Vsak je dnevno dobil od gospodarja odrejen odrezan kos kruha in gospodar je družinske člane in hlapce ter dekle tikal.

*»**Noben kvas pa rajši ne vzhaja ko dolg, pravijo stari možje. Tako je bilo tudi pri mlinarju.**« (Golida)*

Primer slabega gospodarjenja je Jurčič opisoval v več delih. Taki gospodarji, med katerimi je bil tudi Pongračev sin Janez, so se v stiski pričeli zadolževati. V hiši ni bilo božjega blagoslova, ljudje so se zaradi prevelikih meric pri mletju odvrnili od mlinarja, družino pa je bilo treba preživljati. Modri ljudje pa so vedeli, da je zadolževanje tvegano in da se težko izkoplješ iz nadloge. Upniki so bili neusmiljeni, gospodarstvo z vsem imetjem je običajno pristalo na dražbi. Kvas na toplem vzhaja zelo hitro, a potreba po nadaljnjem zadolževanju je v stiskah slabih gospodarjev še hitrejša.

*Peharček: »Nikarte mi ne zamerite, saj veste vi bolje kot jaz, kaj pregovor govori, ki pravi, da **tri reči niso vsakemu človeku ali pa nikomer naposodo dati: ne žena, ne pipa, ne konj**. Pa ker ima moj serec že stara rebra in je že vsemu vaju, ne rečem, da ga ne bi dal, ko bi gospoda poznal.« (Deseti brat)*

Dati na posodo, je v korist jemalca in na škodo tistega, ki posoja. Zakaj se ne posoja žena, je jasno že v deveti zapovedi. Pipa je bila osebna stvar in jo je vsak skrbno čuval in je ni posojal drugemu nikoli. Tudi drugi ni prosil zanjo najbrž zaradi umazanih ust kadilca (takrat si pač niso umivali zob). Konj pa je bil lepe denarce vreden, neprimerna uporaba je lahko pripeljala do prehlada in pogina živali. Zato so si konje posojali le med zaupanja vrednimi sosedi za oral ali vožnje težjih bremen v paru konjev. Gruntarji so sicer imeli več konj in konj niso posojali. Med pol- ali četrto-gruntarji pa je bila taka pomoč pogostejša, saj se je bilo lažje dogovoriti za tako izposojiti kot kupiti in vzdrževati še enega konja. Posoja konja v »vorrajt« - plačljivo pomoč za prevoz čez klance pa je običajno izvajal kar lastnik sam ali njegov hlapec.

*Martinek: »**Le migaj z jezikom, pa se ti bo govorilo**. Vse se sme vprašati, samo to je druga reč, ali se če odgovarjati ali se neče.« (Deseti brat)*

Migati z jezikom po Martinkovo pomeni, da človek (Kvas) lahko sprašuje. Ta Jurčičeva izreka potrjuje, da spraševati ni greh. Jurčič pa v Martinkovi izjavi hkrati pove, da lahko vprašani skrije svoje občutke in skrivnosti, torej ima pravico govoriti ali molčati. Ta izrek govori tudi o Slovencih, ki nas je pogosto sram preveč spraševati, ker tudi vprašani pogosto to razume kot preveliko radovednost.

*Kmet: »Tako dobro se mu ne bo nikjer godilo, kakor se mu je tukaj na gradu. **Tukaj so mu stregli, kakor otročnici**.« (Deseti brat)*

Čeprav je bila kmečka žena stalno vpeta v delo in je ob tem rojevala številne otroke, je imela večina njih nekaj dni po porodu polno oskrbo, da si čimprej opomore. Včasih je po porodu prišla k ženi sestra porodnice ali kaka sosedova teta, ki je vedela, kako se otročnici streže. So pa gosposke porodnice običajno imele še bolj bogato in dolgotrajnejšo oskrbo, saj je bilo rojstvo pri gospodi redkejše. Zato ta primera delno seže v gosposki način strežbe porodnici. To primero Jurčič uporabi za dobro oskrbo učenika Kvasa na Slemenicah, ki so jo kmetje videli kot pretirano.

*»Samo to zadnjo si prav govoril. Za vse druge jaz **ne dam še stržena ne, ki se mi v otiski na peti naredi**.« (Kloštrski žolnir)*

Otisek se je naredil na podplatu od bose hoje, včasih se je v podplat zaril kak trn, ki se je ognojil. Stržen je bil ognjojek, ki je iztisnil trn iz pete. Zato se je bilo znebiti stržena olajšanje. V tej primeri pa gre za bolečino, ki jo Vid vzame nase, saj sklepa na zločin, ne želi pa tega izpovedati ali potrditi.

*»**Jaz te ne bom hladil, če te bodo pekli!**« (Rokovnjači)*

Urhov samogovor je usmerjen v to, da naj Štefan ne računa na pomoč in podporo kmetov, saj sam rine v nesrečo. Primera je prisposoba pekla, kjer grešnike pečejo in si želijo, da bi jih kdo hladil po vročem telesu. Rokovnjači so po ljudskem verovanju povezani s hudičem in vražami, kmetje se jih niso upali preganjati ali izdajati, saj so se bali njihovega maščevanja.

O življenju:

*»Poglejmo doli v Obrhek, kmečko vas, ki **dalje časa stoji, kakor bi kopa dedov, zapovrstjo živečih, pomnila....**« (Deseti brat)*

S kopo dedov ima Jurčič verjetno v mislih kopo za pridelavo oglja. Za tako kopo se klade bukovih drv zlagajo v obliki stožca okrog jedra kopišča in v vrstah druga nad drugo. Prav tako, kakor življenja dedov, ki se nalagajo zapovrstjo od starejših rodov k mlajšim.

*»Zdaj pa le molit pa spat! Blaž, nič **ne hodi rose otepat in kričat po vasi**, da ljudje ne bi mogli spati! Hlapec Blaž ni bil voljan sitne tete poslušati; mislil si je: **dan je gospodarjev, noč je moja**, in poišče si med drugimi krpami na peči kamižolo, vrže jo čez pleči in odide na vas.« (Sosedov sin)*

Sitna Brašnarjeva teta fantovskega vasovanja ni odobravalala, čevlje rosijo in s klicanjem ter petjem povzročajo hrup. Čeprav so hlapci morali cel dan delati in biti zjutraj zgodaj pokonci, mlajši niso zamudili priložnosti, da gredo zvečer na vas. Seveda je tudi tam veljalo pravilo, da hlapec ne sme ogroziti kakega gruntarskega sina. Vendar so imele tudi dékle svoja pričakovanja in želje. Gospodarji navadno niso ovirali mladih hlapcev pri teh nočnih otepanjih rose, pa tudi hlapec je vedel, da drug dan pri delu ne bo nobenega odpusta.

*»Krojač Špilkin Jožek je bil ravno omenjene noči dodelal nekaj hlač in **plačilo za to svoje šivanje je bil nesel spraviti nekemu krčmarju tik ceste**, ta pa mu je za odškodovanje polnil precej dolgo časa steklenico z rdečim vinom, ki je potem nahajalo pot po strmem Jožkovem goltancu.« (Domen)*

Rokodelci so za svoje izdelke zaslužili nekaj krajcarjev. A življenje teh rokodelcev je bilo življenje popotnika. Prenočišče in hrano so navadno dobili kar pri kmetih, ki so jim dali jesti, spali pa so lahko na slami ali v hlevu. Pijačo so si pa ti popotni rokodelci lahko privoščili le v krčmi za težko pridobljen denar.

*Urh: »**Jaz sem povsod ko blato na cesti**.« (Domen)*

Popotniki in rokodelci so v Jurčičevih delih polni novic, saj so vedno na poti. Berač Urh s Kostela je tudi eden od njih. Nosil je gosli ali citre na dve struni, zato so ga ljudje radi videli, ko je kako zapel. Povsod je bil dobro sprejet, čeprav je bil prašen in blaten. Ceste in poti so bile v času, ko se godi zgodba o Domnu, dokaj slabo vzdrževane. Navadno so kolesnice malo posuli s peskom, kar pa so vozovi s trdimi kolesi hitro udrli, še posebej po dežju, ko so bile kolesnice razmočene. Zato je bilo blato takrat na vseh cestah in poteh.

*»Pa reci kdo, da je ta človek v milosti božji! **Star je ko zemlja in vendar ti dirja, kakor bi kraško burjo izpustil**.« (Deseti brat)*

Po Krjavljevo je milost božja, da stari ljudje pač hodijo počasi in betežno. V milosti božji stari ljudje hodijo počasi, z drsajočimi koraki in s sključenim telesom. Če pa starec dirja, je nekaj vražjega v njem. Vrag, ki se je naselil vanj, mu poganja noge in ga žene kot listje z burjo.

*»Stari Grahovec je bil dolg, močno plečmož, ki je kljub svojim osemdesetim letom še skoro tako po konci hodil kakor njegov vnuk, ki je bil najmočnejši fant pri domačih pretepih na cerkvenih shodih, semnjih in pri ponočnem vasovanju. Gospodar ni bil že 25 let več, temveč **imel je „kót“ izgovorjen, drugi konec hiše in jed pri skledi, če ni hotel toliko in toliko odmeriti si dati**. On je bil „stari“.« (Cvet in sad)*

V tistih časih za starejše ni bila zagotovljena nobena oskrba, če si jo niso sami pred predajo premoženja »izgovorili«. Stari Grahovec si je »izgovoril« svojo kamrico s posteljo v drugem koncu hiše, ker so bile »kamre« ali »štibeljci«. V taki sobici je imel »stari« svoj mir in osebne stvari. Drugi prav tako pomemben del dogovora s sinom, novim gospodarjem, pa je bila postrežba z jedjo kot za ostale člane družine. Predaja premoženja je bila lahko vezana na določeno količino pridelka, kar pa bi za starega predstavljajo dodatno skrb za predelavo in kuho. Zato si ni dal »toliko in toliko odmeriti«, ampak jed pri skledi. »Stari« je sklenil prav dober dogovor, saj je bil v celoti preskrbljen do smrti.

O žalosti in smrti:

»Lazil je iz hiše in v hišo, kakor bolan pes lazi s pobešenim repom okrog poslopij, in ne maraje za nikogar, grči vsakemu naproti, ki ga srečuje.« (Prazna vera)

Slivnik je po smrti hčere izgubil pamet. Jurčič tako stanje primerja z bolnim, morda steklim psom, ki se vlačí okrog, brez volje in običajnega obnašanja. Ne pozna nikogar, niti gospodarju ne pomaha z repom, temveč le še grči in izkazuje neprijaznost vsem okrog sebe.

»Vem, saj sem bil zraven, saj sem ga potipal in sem čutil, da je bil mrzel kakor vsak mrlič.« ... »Kar zagledam doli pri tisti široki vrzeli, da dve človeški cepeli iznad trnja visite. Pogledam, kar vidim, da je Peč. »Kaj ležiš tukaj, grdež,« mislil sem in, namenjen prismočiti mu eno, grem bliže. Ko pa vidim, da je mrtev, ko ustreljen vrabec, zato mu prizanesem.« (Tihotapec)

Vrabci so bili nekdanj huda nadloga kmetom, pozobali so proso in opustošili tudi druga žita in lan. Zato so jih streljali s fračami, lovci pa s puškami. Mrtev kot ustreljen vrabec je prispodoba za nekaj, kar najraje kmet vidi mrtvo in ima ob tem zadoščanje, da se ga je znebil. Frnatek Tekmec se na tak način izrazi do mrtvega biriča/leblajtarja. Biriči so bili med ljudstvom zelo neprijubljani.

Samol: »Ne bode ti dobro, ako si me prekanil. Če zastonj prežimo tu nocoj, zatilnik tebi potipljem; saj veste, da nas začno iskati, ako tukaj kaj dalje oprezujemo, in kakor smo mi konopno zavrtnico spletli za viteza Kozjaka, tako utegnejo vitezi izmed nas ene za želod obesiti na hraste.« (Jurij Kozjak)

»Pa meni se zdi, da se je že konoplja razrasla, iz katere bo vlakno pleteno, da jih bomo obesili vse...« (Rokovnjači)

Smrt z obešanjem je bila nečastna. Konopna ovrtnica in viseči na hrastu kot želodi je zelo slikovita Jurčičeva primera. Tudi v Blaževem razglabljanju Jurčič uporabi primero o konoplji. Konoplja je bila pri nekaterih kmetih običajen posevek v količini, ki so jo potrebovali za pripravo vlakna za vrvi. Laneno predivo je bolj fino in primerno za prejo niti za srajce in hlače. Vlakna iz konopljinoga stebela pa so bolj groba, a so daljša in dokaj trdna. Iz njih so kmetje pletli vrvi za privez živine, vlečno vprego (»štrange«) in vrvi za povezovanje. Prišle so v poštev tudi za obešanje zločincev.

»Kaj mi novega poveš? ...Tebi ne morem nič novega povedati, ti si že star, vse ti je že v koš prišlo, samo grob ti bo še nov.« (Deseti brat)

V šaljivem pogovoru med starim čevljarjem Krivcem in Martinkom Jurčič uporabi primero, da je star človek doživel že vse enkrat prvič. V koš življenja so prišla že vsa doživetja in dogodki, staremu človeku se stvari ponavljajo, nič novega se ne zgodi. Sicer v šali izrečene Martinkove besede izražajo omejena pričakovanja starega človeka - nedoživeta sta le še smrt in grob.

»Martinek je zbolel, leži, pri kraju je ko buča v zelniku, pete bo iztegnil. Testament mu boste zapisali, menim jaz!« (Deseti brat)

Jurčič v tej primeri skozi Krjavljev pogled izrazi odnos do smrti. Smrt je sestavni del življenja. Primero z bučami v zelniku Krjavljev uporabi iz načina setve. V zeljnik so posejali ali posadili preko 30 različnih zelenjav, pa tudi rože za krasitev cerkve in vaških kapelic. Med zadnjimi setvami in na koncu zemlje so bile buče. Tako konec setve kot rob zeljnika je pri kraju. Druga Krjavljeva primera je povezana s smrtjo živali, ki imajo stegnjene noge, ko trup otrdi. Zato Krjavljev smrt človeka primerja s podobnim stanjem kot pri živalih. Krjavljevo namigovanje na oporoko pa je usmerjeno v možnosti, ki jih smrt daje živim.

O opravih in poklicih

Kakšno je bilo življenje nekoč in kako so pravljice in pripovedke dedov burile domišljijo otrok še v času življenja Josipa Jurčiča. Trgajo se niti, ki so se pletle v pripovedih babic vnukinjam o tem, kako se perejo plenice s pepelom, kako lepo uredi predalnik z vezenimi prti in kako veselo je bilo nekdanj na preji. Pretrgale so se niti dedov z vnuki o tem, kako se nabere pravi les za vitre, splete košara in kdaj se vseje lan ...

»Zraven perilnikov, treh gladih navpik visečih kamnov, rasel je star javor. Bil je prevrtan in vaščanke so zvijale mokro obleko pod njim. Pri javorju je bil lesen panj, da so laže keble na glavo devale.« (Prazna vera)

Pranje perila je takrat potekalo ob tekoči vodi potokov in rek. Perice so perilo prinašale do perilnika na glavi v lesenih škafih, keblih in ga opranega spet na glavi odnašale domov. Perilnik ob vodi so sestavljali trije kamni, zloženi v obliki trikotnega stojala. Z udarjanjem omočenega perila ob kamen se je umazanija postopoma izločila, perice so nato manjše kose oblačila ovijale ročno, za ovijanje večjih kosov pa je služil kak klin na drevesu. V tem opisu je Jurčič uporabil za ovijanje prevrtan javor.

*»Ali rojenice, katere imajo pri zibeli vsakega poštenega Slovenca svojo odločno besedo, so bile naklonile našemu Lovretu kmalu po porodu drugi lepši namen, da **bo delal z glavo in rabil namesto otike gosje pero.**« (Deseti brat)*

Lovro bo uporabljal svojo pamet za učiteljjevanje in gosje pero za pisanje. Otika je posebna žlica, da orač pri oranju ob koncu brazde očisti zemljo s pluga. Ta primerjava jasno ločuje takratne izobražence od kmetov. Sloj in način življenja sta zelo nazorno ločeni z oznakami otika in gosje pero.

*»Sede na starem, polomljenem stolu, je imela pred seboj ukajen kolovrat in, **počasno goneč brenčeče vreteno, je vlekla predivo s kodelje.** ... Le kadar je prišlo kaj posebno važnega iz spominov njene stare glave, kaj takega, kar ji je razvnelo materino srce, tačas je tudi jeziček jel živeje opletati in mleti po brezzobih čeljustih, takrat **je nabrana roka hitreje pulila laneno predivo s kodelje** in tudi kolesce je oživilo v svojem enomernem teku.« (Domen)*

Preja lanenega prediva, ki so ga terice strle in sčesale, je bilo zimsko opravilo. V vsaki kmečki hiši je bil vsaj en kolovrat, okajen od dima iz odprte kuhinje, čeprav je stal v »hiši«. Predica je enakomerno vrtela kolo, ki je preko vrvica poganjalo vreteno, na katerega se je navijalo spredeno predivo. Predica je z »nabrano« roko, torej z roko, s katero je nabirala, pulila predivo – kodeljo z lesenih rogovilastih vilic – preslice in ga dodajala »predilni« roki, ki je spretno uvijala predivo v enakomerno nit. Ta pa se je brezkončno navijala na vreteno, dokler ni bilo vreteno polno in ga je predica previla v »štrene«, svitke.

*»Lep dan je bil. Po senožeti so cvele prve rože med mlado travo, po rebri **sta hlapca počasno brazdo rezala.** Ob robovju bližnjega loga se je veselila Rodovščakova živina po dolgi zimi prostega zraka; za njo je stal stari pastir in brez misli podpiral suho brado ob palico. **Doli po loki je tropa žensk razgrabljala kupe,** katere je naril jesenski krt, da bode gladko tekla kosa o kresu. In nad vsem, kar blizu in daleč po ravnem in strmem delavno gomazi, razpenja se prijazno nebo, blagoslov obeta gorko sonce.« (Lipe)*

Opis spomladanskega sončnega dne z opravi, ki jih kmečki ljudje ob takih dneh delajo, je Jurčič v tej povesti zelo lepo zaobjel kot celovito sliko. Hlapca sta orala verjetno z voli, kar je potekalo počasneje od orali s konji. Spomladi so tudi krti pri iskanju svojih samic narili običajno veliko krtin. Ravnanje teh je bilo žensko delo in namenjeno temu, da so kosci lahko čez mesec ali dva neprekinjeno kosili. Ob krtini se je kosec zamudil, da jo je obkosil, če pa je zarezal vanjo, se je kosa razostrila.

»Ni tako, glej jo! **Vsako delo ima svoj dan**, to sama veš. Ne bode drugače, da pojdem pretakat sam.«
(Lepa Vida)

Pravi gospodarji so imeli svoj koledar opravi, ki so ga dobili od svojih očetov in ti od dedov z izkušnjami in spominom. Pri tem so jim bili v oporo dnevi svetnikov. Na prav določen dan je bilo potrebno delo opraviti. Tudi za pretakanje vina je veljalo tako. Poleg tega, da je bil po gospodarjevem koledarju pravi dan, je za pretakanje vina veljalo, da mora sijati še sonce.

»Preganjan blodim sem ter tja, noč je moja tovarišica, kateri zaupam še največ. Da, zastonj sem delal in sejal, **vrabci so mi pozobali seme, veter sovražni ga je daleč razpihal, tam pa tam je zrastle kaka bilka**. Koliko truda bom imel, da zopet nasadim pomanjkljivo.« (Jurij Kobila)

Jurčič v tej primeri opiše počutje Jurija Kobile v boju z nasprotniki protestantske ideje. Verjetno se je Jurčič v boju s svojimi nasprotniki pogosto počutil podobno. Sejalcu, ki mu vrabci vneto pobirajo novo sejano seme in mu ga ob setvi tudi veter raznaša, se obeta slaba žetev. Kmet pa kljub slabi žetvi vedno znova seje in se trudi in vsakič znova verjame v dobro letino. Tako tudi Jurčič nadaljuje Jurijevo razmišljanje, da je njegovo poslanstvo vztrajati naprej.

»Jaz sem bil ravno **mernik rži zasul na srednji tečaj in sem šel zatvornico odpirat**. Kar se domislim, da sem **rjuho pšenice na sušilu pozabil**, in ker je jel dež kapati, rekel sem: **Tomaž, ponjo moraš iti, da je dež ne zmoči in pa da je kakov plaščar ali drug postopač ne odnese**.« (Dva prijatelja)

Mlinarji so žito, ki so ga prinesli kmetje v mlin, pred mletjem oprali in ga dali sušiti na rjuhe ob sončni strani mlina, kjer je bilo sušilo. Rjuhe so bile dragocene, zato so jih pred dežjem ali nepridipravi spravljali. Le primerno posušeno žito so vsuli med mlinske kamne. Pri tem so uporabljali staro mersko posodo – mernik, ki vsebuje približno 30 litrov volumna in od katere so nato vzeli »merico«, torej nadomestilo za storitev mletja. Poslovanje mlina je urejal mlinski red. Gospodarno upravljanje mlina pa je poznal vsak mlinar, zato Jurčič opiše, kako je mlinar najprej vsul žito v sredino med kamnoma in šele nato spustil vodo na mlinsko kolo, saj bi se sicer kamen obrabljal.

»No, **spomladi onega leta, ko je bil lan pozebel**, sejal je Bučar oves po lanišču. ... **tisti Urh je tedaj služil Bučarja** .... Bučar mi vpreže tistega **sirastega konja, ki ga je predlansko spomlad konjederec vzel**, pred brano in jaz poženem: ti **hote!** Dvakrat sva šla po razbori gori in doli. V tretje pa poženem: **bistahor po sredi!** Pa ni hotel iti po sredi, le v razbor je silil, mrha. **Vlečem za vajeti, vlečem, vpijem, pa na zadnje se mi pošast še ustavi in se ne gane....**« (Deseti brat)

Jurčičevi junaki pogosto opredelijo čas z nekim stanjem ali dogodkom, v tem primeru, da je takrat pozebel lan. Lan so sejali jeseni in v hudih zimah lan ni prezimil. Gospodar Bučar se je odločil za setev ovs, a ga ni sejal on. Urh, hlapec, ki je služil pri Bučarju, je bil bolan in ni mogel orati. Ob tem pa Jurčič zelo slikovito opiše, da Krjavelj ni bil več voditi konja. Torej mu ga vpreže sam Bučar. Konj je razumel le nekaj besed, med njimi tudi ukaz »bistahor«, kar je pomenilo, da naj gre levo in »hot«, kar je pomenilo, da gre desno. Ob tem je konjar rahlo potegnil tudi ukazu primerno vajet. Če kak kmet ni bil vajen primerne potega za vajet, ko je dajal ukaz, je ob tem zmedel konja, kar se je zgodilo tudi Krjavljju.

»Obraza je bila žena suhega; špičast nos in ravno tak obradek sta veliko pripomogla, da so gube po licu in po čelu še bolj na videz prihajale ... **Z naočniki, kateri so bili veliki kot volovski jarem pred hlevom,.... Nataknila je le-té na koncu nosa in čitala**.« (Cvet in sad)

Podoba očal se v pastirjevi šali pojavi kot podobna med dvema pripomočkoma, ki služita paru oči ali volov. Oblika okvirja očal, ki sta objemala gubast obraz, je podobna kot volovski jarem, ki objame vratova para volov. Zgornji del se nasloni na vratove obeh volov, s spodnje strani pa se vtakneta loka,

ki zapirata vratova. Celotna podoba suhega obraza z gubami je spominjala na gube na volovskem vratu, očala pa na zgornji del jarma.

*»Čakajte no, saj ne gori voda in obesil se ni nihče, to moram razpovedati, kar sem začel. Jaz sem resničen mož. **Na svete Lucije dan so Hrvatje prašičev gnali – ono leto je bilo, ko se je Izvirnikova češnja podrla, votla je bila in suha in stara kakor naša vas.....**« (Deseti brat)*

Krjavelj želi z zgodbo o skopih Hrvatih navesti Kvasa na to, da mu dobrodušno zapiše nekaj iz zapuščine verjetno kmalu umrlega Martinka. Zgodbo prične s sveto Lucijo, prinašalko luči, ki goduje 13. decembra in na kateri dan so se dogajali svetolucijski sejmi. Ker je to čas kolin, na Hrvaškem pa so že takrat pasli prašiče, je gotovo, da so prašiče pripeljali na Kranjsko v prodajo. Torej gre za mešetarje z živimi prašiči, ki so jih na Kranjskem prodali za boljšo ceno. S tem da se je takrat podrla stara Izvirnikova češnja, Krjavelj zgodbo še bolj časovno določi, kar se v Jurčičevih primerih pogosto pojavlja kot merilo časa določenega dogodka. Nepismeni ljudje namreč niso poznali koledarja in zato so jim bili svetniki ali posebni dogodki dovolj, da so jih časovno umestili.

*»...tu je nekoliko malih in velikih prascev smuknilo v eno vežo, tam je naglo zmanjkalo zopet drugih med vrzel v plotu; vsako svinje je vedelo, kje je doma; nazadnje ni bilo nobenega, vsa **čreda je izginila kakor kafra. Imajo čudne talente ti hrvatski prašiči.**« (Na kolpskem ustju)*

Jurčič na humoren način opiše, kako svinjski pastir zvečer požene čredo svinj in prašičkov s paše domov. Velika čreda se porazgubi v hleve in med plotovi in nenavadno hitro izgine. Prebrisano vsak od njih ve, kje je njegovo varno zavetje. Paša svinj je na Hrvaškem nekaj običajnega, kar na Kranjskem ni bilo v navadi.

»..so čebele hude zato, ker so ženske. Trot nima nobeden žela. Le ženska pika. Kakor so nas pikale naše, saj veš, bog jim daj nebesa. A smo jih vendar radi imeli, ženske, ko smo bili mlajši..« (Med dvema stoloma)

Jurčič čebele in njihovo sožitje s človekom na pozitiven način opisuje v Dveh prijateljih in romanu Cvet in sad. Tudi čebelar Kolodej v romanu Med dvema stoloma čebele spoštuje in ceni, a jih primerja z ženskami, ki znajo pičiti, če jim kaj ni prav. Primerjava je verjetno povezana tudi z osebno izkušnjo Jurčiča v odnosu z ženskami.

*»Začel je **trgovati z vinom na debelo, kupoval ubožnim kmetičem voli in krave "na pol prireje"** in kopica je rastla od leta do leta.« (Sosedov sin)*

Podjetnejši kmetje so prepoznali možnost dodatnega zaslužka s prekupčevanjem. Pri tem so na izviren način našli možnost za čim boljši zaslužek. Tako je bilo trgovanje na debelo, torej so iz mest ali vinorodnih krajev pripeljali po nekaj sodov vina in ga prodali gostilničarjem. Smrekar je našel možnost zaslužka pri tem, da je ubožnim kmetom kupoval teleta, kmet je živino redil, in ko je bila za prodajo, sta delila izkupiček na polovico. Zaslužki so bili dovolj veliki, da se je vložen denar dobro oplemenitil.

*»Trudni ste bili in potni, ko ste domov prišli. In potlej, kolikokrat ste mahnili s koso za voli, kolikokrat ste jim oprtni koš v jasli zanesli, koliko nedelj po poldne ste jih morda sami na pašo gnali kje ob kakem robu, **na vzorjih ste pasli ob vrvi, da ste jim morali zmerom na gobce gledati**« (Ponarejeni bankovci)*

Kmetje, kot je bil tudi Zakrajec, so trdo delali in skrbeli, da bi z dobro rejo živine zaslužili dovolj, da bi kmetija ostala trdna ali pa se celo širila. Prevarant zaigra prav na to karto in opisuje vložen trud, da Zakrajec vzredi vola. Ne samo, da jim kosi, nosi v jasli in skrbi zanje. Ob nedeljah, ko so bila težka kmečka dela po cerkveni zapovedi prepovedana, jih pelje ob zoranih njivah po mejah, kjer pa mora vseskozi paziti, da ne pojedjo posevka. Mora jim v gobce gledati, kje mulijo.

»Sloven je bil taisti dan **odložil ovčjo milo in potrpljivo naturo** in bil je divji kot tur razjarjen. **Klal je kakor volk v hlevu med drobnico.**« (Slovenski svetec in učitelj)

Jurčič v tej prispodobni prikaže, da smo Slovenci miroljuben in potrpežljiv narod. Vendar ko gre za obstoj, kar pooseblja razsvetljeni Metod, se lahko spremenimo in borimo proti tujcem kot volkovi.

O položaju v družbi in premoženjskem stanju:

Jurčič je socialne razmere dobro poznal in tudi sam doživel mnogo revščine. Na Dunaju je komaj preživel, pa tudi kasneje se je težko prebijal. V svojih delih je zato lahko iz lastnih izkušenj opisoval premoženjsko stanje in odnos bogatih, oholih in nadutih ljudi do siromašnih in beračev.

»Ko sem bil jaz mlad, bil sem ravno tako neumen. Mislil sem, da je vse, kar vidim, moje dekle. Zdaj pa, ko sem star, mislim, da je vse, kar vidim, skorja kruha. Pa zakaj letim za kruhom? Samo zato, da bi si to ubogo življenje ohranil, ki **ni trhlene jarmovke vredno in pusto, kakor bi za svinje v mlin napravil v raztrgan žakelj.**« (Nemški valpet)

Beračenje je bilo sestavni del življenja v tistih časih. Berači so bili nesrečniki, ki so naredili kak prestopok ali odšli zaradi nesrečne ljubezni ali drugih nadlog v druge kraje. Če niso bili izučeni za kak poklic, so na tujem zaman iskali dela. Domotožje jih je po mnogih letih privedlo nazaj, kjer so preostanek življenja hodili od hiše do hiše, prosili skorjo kruha in prenočišče v hlevu ali na skednju. Primera takega življenja je v trhlem jarmu za vole, ki so otrhleneli zaradi vremena in starosti, zato niso več koristni za vprego. Za svinje napraviti v mlin je po čiščenju ostanek najslabšega žita, zmešanega s plevami in semeni plevelov, torej zelo nizke vrednosti. In če to naložite še v raztrgano vrečo, potem tudi ta malo vredna vsebina spolzi po poti, ne da bi se tega zavedali.

»In ko je kaplan vse izpraševal, pak je še njega vprašal, ko je na vrsti bil. ‚Korle,‘ pravi, ‚povej mi ti, Korle, kateri je najbolj potreben zakrament?‘ — ‚Kruh!‘ je rekel Korle.« (Doktor Zober)

Iskrena izjava malo počasi mislečega Korla je izraz pomanjkanja kruha v tistih časih. Kruha ni bilo dovolj, zato so lačna usta res prej potrebovala hrano kot molitev.

»Morda žolnir kloštrskemu gozdarju včasih kako dvajsetico v dlan potisne, da ga pusti na miru in mu puške ne vzame. To se ve, da so meščani poštenjaki iz tega za splošen pregovor posneli izrek: **denar, denar, ta je mož, ki ves svet prevoha in ga nihče ne vpraša: hudir, kaj hodiš!**« (Kloštrski žolnir)

»Nič mi ni dal, **ne toliko, kar se v oči brez škode dene.**« (Tihotapec)

Izrečeno mnenje je povezano z razmišljanjem o podkupnini, kjer denar prevoha, kje se dobi korist. Lov v meniškem gozdu je bil prepovedan, zato je opažen sprehod žolnirja s puško po meniškem gozdu lahko le logičen zaključek naključnih opazovalcev, da je denar opravil svoje pri kloštrskemu gozdarju.

Jurčič to prispodobo uporabi v svojih delih nekajkrat, sicer na nekoliko drugačen način. Frtnatek Tekmec jo izreče najbolj neposredno in v povezavi z obljubo graničarja Peča, da dobi nagrado, če pokaže, kje so tihotapci. Koliko se lahko brez težav da v oči? Vsaka smet je moteča, torej to pomeni niti trohice, niti beliča.

V Jurčičevih delih se krajcarji ali vinarji v obliki kovancev - petic, desetic ali dvajsetic pojavljajo večkrat, saj z njimi plačujejo kmetje. Bogatejše kupčije pa so v goldinarjih in kronah, prepoznan je pojav bankovcev (15 goldinarjev - prašička bom kupil, Žabranek ponuja 2000 goldinarjev, da mu Maklen prepusti Katrico).

»Če je človek pošten in dober, ostane pošten in časti vreden, naj ima kazno ali nakazno ime. Po imenu in po licu jaz ne sodim ljudi. Pa to pravijo ljudje, da **na lesniki jabolko ne zraste.**« (Deseti brat)

Martinkov pogled je širši od pogleda večine ljudi. Predsodki ljudi so močni. Ljudi ločujejo po tem, kakšne rodovine so, kje so zrasli in kaj imajo. Če so kot lesnika, ki zraste kot divjak, potem je njihov sad

trpek in kisel. Od njih ni pričakovati dobrega sadu. Martinek pa ne sodi ljudi po imenu in izvoru, temveč po njihovi notranji vrednosti, po poštenju in častivrednosti. Za tako širino razmišljanja je Jurčič dal Martinku pridih skrivnostnosti in večvednosti.

*»Vam treba zeta, ki je pošten, da mu ne more noben človek očitati...« »...takega bi jaz rad. Pa nekaj denarja je spodobno in mora biti. **Voda, tudi čista, ne vzame se s čistim vinom, samo voda z vodo, vino z vinom; sicer je pijača le za žejo.**« (Sosedov sin)*

*Znano je pa, da je **bogastvo tista reč, katera očetom najbolj dopada, kadar sinove ženijo.** (Grad Rojinje)*

Jurčič Smrekarju v usta položi besede, da se gruntarska hči lahko poroči le z gruntarskim sinom. S tem prikaže razslojevanje tudi med kmečkim življem. Poroke so po takratnih običajih bile podrejene ohranjanju ali povečevanju premoženja na bogatejših kmetijah. Vino je nekaj dragocenega in v tej prispodobi ponazarja podjetniški sloj kmetstva. Zato je bogat, trden kmet Smrekar imel jasno določeno mejo, do kje je še vino. Voda je v tej primeri svet malih kmetov, propadlih kmetij in kajzarjev. Imetje in bogastvo se ne more mešati z revščino in uboštvo. Taka mešanica po Smrekarjevo pomeni neprimerno zmes. Jurčič tudi poudari način razmišljanja gospodarjev ob ženitvah sinov, ki so se dobro pozanimali, da bo bodoča mlada prinesla k hiši bogato doto. To je povečevalo moč in dvignilo kmetijo na višjo družbeno raven.

*»Moj gospod pisar je učen dovolj, da **bode vedel stare navade, da se namreč najprej gospod usede k obedu, da se najprej on nasiti, potem prihaja na vrsto hlapec.**« (Ivan Erazem Tattenbach)*

Ta izjava na boleč način in z izrazito nadvlado grajskega gospoda pomeni domnevno pravico »do prve poročne noči« in pravico, da si mlada dekleta lahko gospod vzame po svoji volji. Tako oblastno vedenje je pri dekletih povzročalo strah, pri njihovih fantih pa jezo. Čeprav menda v taki obliki ta pravica ni nikoli uradno obstajala, temveč je bila uveljavljena kot ženinova odškodnina za nevesto, jo Jurčič v tej primeri uporabi, saj je bila verjetno večkrat zlorabljena.

*»Dasiravno **siromašni kmetavsi in revni kot jare miši vsi do enega, katerega bomo še omenili, ravnali so se vendar po božjih in cerkvenih zapovedih, odrajtovali so fronke in desetino in bero, če je bilo le za žive in mrtve mogoče, ob pravem času.**« (Deseti brat)*

Spomladi je po kletih in shrambah začelo primanjkovati živeža, zato so tudi miši stradale in so bile revne skoraj tako kot cerkvene miši, kjer živeža sploh ni bilo najti. Jurčič Obrščane opiše kot oblasti pokorne in zgledne v spoštovanju obveznosti do gosposke. Fronke in desetino in bero odrajtati je pomenilo zanje trojen davek, ki so ga morali plačevati grajski podložniki. Fronki (po franc. franku) so bili državni davek v denarju, desetino je podložnik oddal graščaku v pridelkih, bero pa v pridelkih in denarju cerkveni oblasti. Svoj odnos do takega izžemanja ljudstva je Jurčič mimogrede povedal s Krjavljevimi besedami, da je »gosposka, duhovska in deželna ..... samo zato na svetu, da ljudem nagaja in sitnosti dela«.

*»Mislite, **čmerikavci v haljah, da res ne smem včasih pri glažku poskočen biti in da moram vedno ob suhi skorji in kislil repi in rženem močniku pokoriti se! Bodem se že pokoril, preden umrjem! Zato bodo šle večje ribe in lepši raki v oljarja Holteta malho in na trg, slabše pa na kloštrsko mizo kakor amen v očenašu.**« (Kloštrski žolnir)*

Jurčič razmislek o socialni nepravilnosti pogosto izrazi v izjavah svojih junakov, ki se kot posamezniki upirajo takemu izkoriščanju. Primer kloštrskega ribiča Vida že nakazuje nepokorščino in jemanje pravice v svoje roke, čeprav se zaveda, da je to greh in se bo pred smrtjo spokoril. Amen sodi v očenaš kot trdna Vidova odločitev, da bo meniške gospe 'prinašal okoli'.

»Tačas bom dolgove poterjal in poplačal, kar sem na olju dolžan, pa malo več bom molil, da me bo odgovor pred večnim sodnikom bolj zlahka stal. **Do zdaj imam še bore malo, kar bi se utegnilo deti na dobro vago svetega Mihela.**« (Kloštrski žolnir)

Jurčič v pogovor oljarja Holteta z umirajočim ribičem Vidom vnese tudi zavedanje o tem, da se tudi on stara in bliža smrti. Zaveda se, da je napočil čas za pokoro, molitev in kako dobro delo. Uporabi prisposodbo dobre vage pri svetem Mihaelu, ki goduje 29. septembra in ga cerkev sprejema kot zaveznika v večni borbi proti silam zla. Tem silam navkljub se na željo ribiča Vida odloči upreti tudi oljar.

»Znano je, da **malokatero očitjanje človeka, ki ima še nekaj časti v sebi, tolikanj speče, kakor če se v oči vrže beraštvo** in se mu našteva, kaj in koliko dobrega je po nevrednem od nas prejel.« (Hči mestnega sodnika)

Zlobni nasprotniki so pogosto izrabljali svoj položaj v odnosu do tistih, ki so od njih terjali pravic, pa so bili v tem nemočni. Na preizkušnji sta bila ponos in čast, nasprotniki pa so kot ogenj v oči neposredno izrazili očitke, da so prosjaki in zato nevredni kakršne koli pravice. Jurčič je tudi sam doživljal očitke, ki so ga pekli in ranili njegov ponosni značaj.

Poveličanja, pretiravanja:

»**Spak, denarja ko pečka na jablani.**« (Tihotapec)

Primeri denarja s peški na jablani je zanimiva v tem, da si lahko nekdo predstavlja jablano polno sadežev in v vsakem tudi veliko pešk. Frtnatek Tekmec s tem zavaja ostale pivce, saj na prazni jablani ni nobenega pečka. Pivci so do Tekmeca nezaupljivi, saj ga nekateri poznajo po tem, da ni zanesljiv pri plačevanju. V tistih časih je veljalo, da vsak plača zase, saj nihče ni imel toliko, da bi dajal za pijačo drugim.

»Če me **devetkrat na glavo postaviš in takó dolgo na glavi stoječega pustiš, da bodo sodnemu dnevu zvonili, ne pade ni vinar od mene.** Posodi mi, če imaš kaj, Neža.« (Cvet in sad)

Denar se je v Avsto-ogrski monarhiji razširil med ljudstvom po letu 1753, ko je Marija Terezija izpeljala denarno reformo, ki je poleg kovanja 20 goldinarjev iz kölnske marke uvedla kovanje novcev iz manj vrednih kovin. Krajcarje in vinarje so začeli kovati iz bakra. Bili so dokaj težki in bi prav gotovo padli iz žepa Šepcu že prvič, ko bi ga postavili na glavo. Pretiravanje pomeni, da je bil res popolnoma brez novcev.

»**Tisto jesen sem bil dosti pridelal, lahko bi se bil ženil. Krompirja je bilo pol devet naramnih košev, korenje mi je bilo dobro obrodilo, vsaka luknja ga je bila polna.**« (Deseti brat)

V slikovitem pripovedovanju Krjavlja zanese tako daleč, da tudi sam meni, da je bilo pridelka izjemno veliko. Poveličuje svojo izjemno letino, da bi prepričal ostale, da bi res lahko preživel tudi ženo Urško.

»...ozimina je bila tistega leta vsa pozebla, **ajde smo bili pa toliko pridelali, da je skoraj omlatiti nismo mogli, in jeklena je bila, da se je je naštokan žakelj namlelo.**« (Doktor Zober)

Mlačev ajde je potekala v pozni jeseni, ko so burja in tudi še zadnji sončni žarki posušili zrno v snopih. Poveličevanje velikega pridelka Jurčič izrazi v dveh prisposodobah, pridelek je bil količinsko izjemen, pa tudi kakovost zrnja je bila odlična. Zrnje je bilo trdo kot jeklo in polno kvalitetne moke. Mletje takega zrnja da toliko moke, da je vreča napolnjena do vrha, še malo potlačiti je treba, da gre vsa moka noter.

»...Če mene Bog sliši in vidi, on ne bo zveličan. **To je krivica, ko tisti mutasti greh, ki v nebesa vpije.**« (Deseti brat)

Krjavljevo razočaranje je tako veliko, da privoščni umrlemu, da ne bi bil zveličan. Mutast greh je v starih časih bila sodomija ali homoseksualnost. Oboje je bilo za krščanskega človeka v nebo vpijoče in res smrten greh.

»...kajti kmet je brez pardona z **bičem konjsko kožo strojil in s svojimi večkrat sešitimi vajeti po kobilčinem hrbtu energično pritrkaval**, da bi — kakor je rekel — »prej grajskega Janeza došel«. (Doktor Zober)

Kočijaži so konje včasih neusmiljeno priganjali k delu ali diru, da so hitreje opravili delo ali na želeni kraj pripeljali popotnika, navadno gosposkega človeka. Včasih so ob tem tudi tekmovali, kar se je tudi gospodom v kočiji zdelo imenitno. Bič in udarjanje z vajetmi po konjskem hrbtu pa ni bilo v korist in veselje konja, ki je že tako težko opravljal težka kmečka dela.

»**Celjski grofje? Tedaj imajo denarja kakor tisti šepavi mož na gori v pripovedi, ki mu je vrug na strehi tak lonec z zlatom polnil, kateremu je bilo dno utrto.**« (Veronika Deseniška)

Grožnja, strah:

»**Kar se ne zлага, to se ne zлага, jablana v pesku ne raste.** Bog nam daj pravo pamet in um, da bomo njega prav spoznali in njegovo voljo; Katrici pa ne bo nič dobrega pri žolnirju. **Pred zakonom pela, po zakonu jokala**, to je star pregovor. **Polž roge pokaže, kadar ga nihče ne vidi.**« (Kloštrski žolnir)

»**Gospôda pa ljudém zmerom jemlje, kjer more.** Le pusti! **Od lakote umri, pa zapodili te bodo z žage, ker nimaš štanta s čim plačati in potlej boš staro mater optal na pleča in pojdeš od praga do praga, in lakota ti bode eno uro daleč pred teboj z ust visela, ti tele neumno.**« (Cvet in sad)

»**Nekaj sem pa res slišal in strah me je bilo za devet krvavih kač!**« (Kloštrski žolnir)

»**Ta fejst Janez je onkraj prelaza ležal in spal kakor polh, akoravno je bil na vrsti za stražo; dregnil ga je s čevljem, da so mu čreva lajati začela.**« (Rokovnjači)

»**Pusti me, ti suša, ti ječmen, ti vrug! Če me še enkrat udariš, pa ti bom zacoprala, da ti bodo miši kosti snele, v trebuhu ti bodo žabe zaredile se, in do komolca boš roke sklepal, in smrti od boga prosil, ti lišaj ti!** Pusti me!« (Cvet in sad)

»**Petek je že po ljudski veri dan nesreče in nezgode.** Zjutraj ob osmih je bil v dvorišči mestne hiše **krvavi oder postavljen, črno pregrnjen.** Miren vdan in možat stopi Tatenbah nanj.« (Ivan Erazem Tattenbach)

O odnosih med moškim in žensko:

»**Ni bolj neumnega posla na svetu, kakor zaljubljenim ljudem dobre svete dajati ...** Tista vaša mala devojčica je sedaj resna, malo bleda gospodična postala in **upa na vas kakor Jud na Mesijo.**« (Doktor Zober)

»**Doroteja je znala ljubezniva biti.** Saj je bila že sedemindvajset let stara, **lepota je minevala, čas se je bližal, ko se začenja strašna ženska usoda starega devištva.** **Zdaj je veljalo z vso ljubeznivostjo preprečiti in privezati zadnjega rešitelja iz neljubega samskega stanu.**« (Pipa tobaka)

»**Že od starodavnih očetov je pa v kostanjeviškem mestecu lepa navada, da, kar nekoliko žen ve, vsi drugi po bratovsko zvedo,** in zaradi tega častitljivega narodnega običaja je kmalu vsa okolica vedela skrivnost: »Kloštrski žolnir in Kodranova Katrica **sta si malo tako.**« (Kloštrski žolnir)

»**Od vola se ne sme več zahtevati nego govedine, od sveta ne več, nego dati more, prijatelj.**« (Bela ruta, bel denar)

»**Sama sebe se najbolj pazi,**« reče mati dalje. »**Dokler je človek mlad, ne pomisli in lahko se mu spesne. Saj veš, kaj mislim.** Glej, Podselska Jerička ...« »Mati! ...« (Sosedov sin)

»**Nadalje pa je bila tudi mati povedala na tihoma svoji hčeri z brezobzirno odkritostjo in kmetsko iskrenostjo, ki nima navade prav primernih besedi iskati, kadar je treba vso resnico povedati: mati Mozolka je bila hčeri jasno in brez izbire besedi razložila, v kaki nevarnosti so dekleta pred moškimi in zakaj in kako se ji je treba varovati Nandeta dotlej, dokler gospod fajmošter pred oltarjem ne položi štole čez njiju roke.**« (Rokovnjači)

»Saj veste, da slabotna **ženska potrebuje večkrat v življenji podpore moške**, da se rada naslanja nanj, **kakor se šibka vinska trta oklepa trdnega, dobro v tleh stoječega kola.**« (Cvet in sad)

»In ko se je tisti Nande, ta rokovnjač, ženil pri naši Polonici, sem gledal tudi na vse strani, kdo je, od kod je! **Saj veš, z bogatimi nevestami je dandanes taka kakor z zajci, zmerom manj jih je ...**« (Rokovnjači)

»O, da bi te ženske nikoli videl ne bil! Tako! **Vendar sem ti z žolčem zabelil in s čmeriko osolil sladko jed, katero si mi izpred ust vzel!** Ha-ha! Mene je ona zavrgla, a zdaj on zameče njo, njega oče. Zares, moje maščevanje je večje, nego li sem ga kdaj upal doseči.« (Veronika Deseniška)

»Ubožica! Tudi ko bi ti bili prej pripovedovali in te učili, ne bi bila verjela: **Mušici se dopade svetla luč, leti k njej po večjo srečo, nego je v navadnem večernem hladu, pa najde trpljenje in smrt.** Jaz to umem. Ali tvoj mož tebi nasproti tega zdaj ne bode hotel ne mogel umeti.« (Lepa Vida)

»Sicer ljudje pravijo, da, **kdor se ženi, ima križ na glavi, križ, ki ni bogá na njem, pa Šepec tega ne veruje po vsem. Nadloga je res žena pri hiši, ali žena je tudi dar božji.**« (Cvet in sad)

»E kaj, pa **bo že spet govorila, že; nič se ne boj, saj je ženska in materina hči.** Prav je, da zdaj manj govori. **Kadar ji začno zobje izpadati, potlej bo klepetala ponoči in podnevi kakor vse ve babnice.**« (Sosedov sin)

»Ha-ha! Da se tudi pri tebi vdovec prikazuje, tega pa nisem še vedel. **To je stara vdovska slabost, da se tako kmalu enkrat po drugi poroki začne hvaliti prva žena ali prvi mož.**« (Lepa Vida)

Dekleta so v izbranih prisposodobah polna hrepenenja po dobrih moških partijah, hrepenijo in upajo kot Jud na Mesijo, obenem pa se zavedajo, da je lepota minljiva in zato ne smejo izgubljati časa. V očeh staršev so nepoučene in jih je potrebno zaščititi. Posebna skrb staršev je, da se med mladimi ne bi zgodil greh prezgodnje telesne ljubezni ali, bog ne daj, nosečnosti. Zato so hčeram postiljali »zgoraj« ali v izbicah z vgrajenimi jeklenimi križi. Soseska je bila z opazovanjem, kdo s katero govori na samem, še dodatni varnostni mehanizem. Košarice in opravljivke pa so novice o tem prenašale in slej ko prej je prišla na uho materi ali še huje, očetu. Starši so pazili, da se hčeri ne »spesne«, saj bi to pomenilo greh in sramoto. Očetje razmišljajo o primernih ženinih, ki bi oplemenitili bogastvo ali pa zagotovili hčeri dobro materialno stanje. Fantje imajo svoje želje in načrte, zapeljevanje je pogost motiv povzročanja nesreče ženski ali šibkejšemu v rivalstvu. Ko pa fajmošter položi štolo čez roke zakoncev, se začne življenje v dvoje, srečno in manj srečno. Žena je lahko nadloga, lahko dar božji, lahko oboje hkrati. Vsekakor pa imajo kljub podrejeni vlogi v moško naravnani družbi v nekaterih Jurčičevih delih ženske tudi usodno vlogo in vplivajo na moške odločitve (Smrekarica, Mozolka, Vida).

Stritar je ob neki priliki pisal Levstiku: »Prav veselilo me je, ko si mi pisal, da tudi ti čislaš Jurčiča. Ti ne veš, kako poštena, prav starokranjska duša je to, od tega moža imajo Slovenci še veliko pričakovati.«

Od Jurčičevih časov do danes so se izgubile mnoge ljudske modrosti, ki so v kratkih rekih in pregovorih bogatile naš jezik. V kratkem so povedale mnogo več kot kopica današnjih besed. Poplava stavkov in njihova današnja izkrivljenost je prav gotovo usodna za obstoj vrednot naroda in njegove identitete. Zdi se mi škoda, da kot narod izgubljam sok jezika in povemo mnogo manj, čeprav govorimo vse več. Veseli nas lahko, da Jurčiča na Muljavi razumemo v vsej človeški širini in zlasti kot ponosnega človeka trdnega značaja, ki jih je v slovenski zgodovini žal premalo. Zato nam je svetel zgled, kako služiti narodu in njegovemu jeziku. Naša odgovornost je, da ohranjamo naš jezik v vsem bogastvu, ki ga premore.

JURČIČEVINA

Borut Juvanec*

Povzetek

Vernakularna arhitektura je tista, ki so jo gradili naši predniki, ki niso bili šolani, pač pa so dobili znanje kot dediščino in niso poznali velikih arhitektur svojega časa, da bi jih posnemali. Zato je vernakularna arhitektura izvirna, izumljena vedno na novo. Uporablja domače materiale in dosegljiva orodja, je plod našega spretnega in umnega človeka.

Les je najprimernejši material povsod tam, kjer ga je mnogo. Slovenija ga ima. Je torej dosegljiv, ga je lahko obdelovati, je konstruktiven, topel in izolativen. Les za gradnjo dobimo iz okroglega debla, tram je navadno kvadraten, ker je to največji pravokoten profil, ki ga iztešemo iz debla. Lesne zveze, ki so jih uporabljali naši predniki, so preproste in so plod žaganja: pravokotno in pod kotom 45 stopinj. Za učvrščevanje spojev so uporabljali še kline, zagozde in mozničke.

Dolenjska je precej kraška dežela, a so tod uporabljali kamen predvsem za temelje in kleti, pa tudi kot zadnjo steno kurišča, da lesena stena ni precej pogorela. Lesene konstrukcije so predvsem masivne ter kot take služijo tudi osamitvi, izolaciji pred vročino in mrazom. So izjemno dekorativne, a ne namenoma, saj vsak detajl služi svojemu namenu, okraševanje le poudarja njihov učinek.

Jurčičevina na Muljavi je domačija, ki jo sestavljajo domača hiša, hlev, kozolec, vodni zbiralnik, kašča, čebelnjak in sušilnica za lan.

Vernakularna arhitektura je za našo kulturo izjemnega pomena, saj priča o življenju, delu, zmožnostih in hotenjih našega človeka v danih razmerah. Le redke domačije so še žive, nekateri objekti so razstavljeni v muzejih na prostem, najbolj pogoste pa so tiste, kjer so se rodili ali v katerih so živeli pomembni možje. V Evropi imajo tako arhitekturo predvsem v muzejih, pri nas še živi in četudi gre za muzejske predstavitve, so te lahko uspešne samo v zvezi s sodelovanjem in s socialnim življenjem okolja, vasi, kjer stojijo. Dober primer je tudi Jurčičevina na Muljavi.

Jurčičevina na Muljavi je sklop domačije, gospodarskega poslopja, kozolca, kašče, čebelnjaka, zbiralnika za vodo, sušilnice za lan in Krjavljeve hiše.

---

*Borut Juvanec, prof. dr. arh. v pokoju

Vernakularna arhitektura

Vernakularna arhitektura ni lep izraz, a izraža prav to, čemur je namenjen. Nekdaj smo rekli 'ljudska', a se izkaže, da ni le plod ljudstva in ne le za ljudstvo, pa rodovna, plemenska, celo primitivna so jo imenovali, a je vse prej kot to. Vernakularna arhitektura je plod bistrih, praktičnih ljudi, ki so združili znanje, spretnosti, želje in hotenja z možnostmi, ki so jim bile na voljo, da so gradili. Znanja niso dobili v šolah, pač pa z dediščino, od očeta in deda, pa s pomočjo reda, ki so ga dosledno upoštevali. Prav red je tisti, ki ne omejuje, pač pa odpira možnosti, poenostavlja delo, gradnjo in uporabo. Red v arhitekturi omogoča gospodarnejšo izrabo materiala, poenostavlja delo in se s tem izogiba napakam, v celoto vnaša nov element: skladnost, kar z drugimi besedami pomeni: lepoto.

Ta arhitektura uporablja vse možne materiale, od ruše (to je zemlja z živimi in odmrli koreninami trave), blata (gline), sušene in žgane gline (čerpič, na zraku sušen zidak, pa na ognju žgana glina kot opeka – kako lep izraz imamo Slovenci za to, vsi drugi morajo opeko opisovati z obilico besed), kamna, lesa, od Rimljanov naprej uporabljamo tudi umetni kamen (beton), za polnila pa malto iz žganega apna, ki je spet plod naravnega materiala, apnenca. Spoji, ki so bili sprva vsi leseni (lesne zveze, klini, zagozde, moznički), so v vernakularni arhitekturi tudi železni, kjer je to mogoče. V krajih z železarnami so kovačije, spojni element pa je na roko kovan žebelj.

Vernakularne arhitekture danes ni več. Zamenjali smo jo šolani arhitekti, ki poznamo tehnične značilnosti materialov in konstrukcij, predvsem pa vzore, ki so jih zgradili naši predhodniki. Ti pa so gradili izvirne gradnje, saj drugih arhitektur in njenih dosežkov zaradi majhne možnosti potovanja niso poznali.

Ena najpreprostejših arhitektur ima stene iz šote – brez zraka in pod vodo tisočletja stare bilke, kar pri nas poznamo na Ljubljanskem barju. Zgradb iz šote pri nas ne poznamo več, stoje pa na Islandiji, kjer rišejo s svojo konstrukcijo še izjemen vidni učinek.

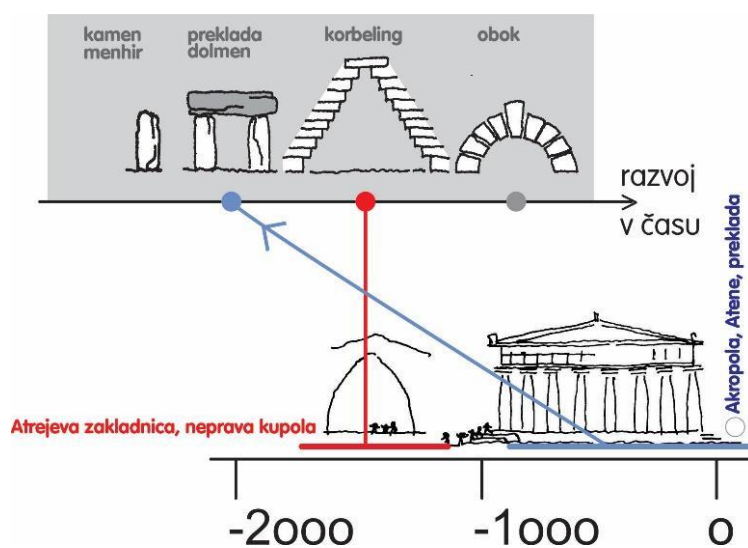
Razvoj arhitekture se tehnično začne pri prekladi, to je horizontalen element, ki previseva dva navpična, nosilna kamna ali plošči. Ta konstrukcija že nudi preprosto zavetje.

Naslednji gradbeni princip je 'korbeling', postopno previsevanje vodoravnih plasti kamna z obeh strani – tudi to je osnova za enostavno streho. V treh dimenzijah, v prostoru pa je to nepravna kupola, katere največji in najstarejši objekt predstavlja Atrjeva zakladnica v Mikenah izpred skoraj štiri tisoč let.

Naslednji korak je obok, ki so ga izumili Etrurijci. Rimljani so ta narod premagali in ga uničili, ohranili pa so njihov izum. Obok so razvili do popolnosti. Prva sodobna arhitektura je panteon v Rimu, grajen kot

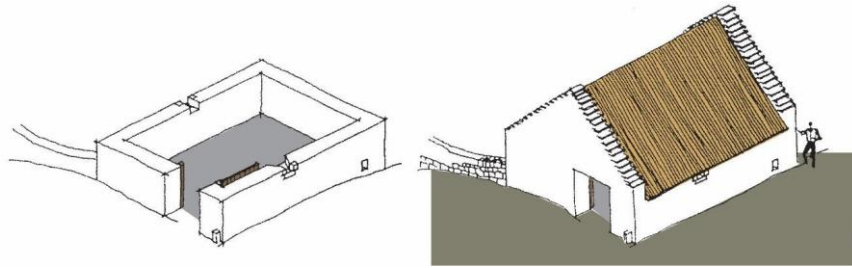
tridimenzionalni obok, potem pa so obok dograjevali tako v romaniki kot v gotiki, ko postane vodilni in najvidnejši element konstrukcije takratnih stolnic.

Temeljni principi konstrukcije se začno pri menhirju, ki pa še ni arhitektura. Dolmen s preklado že tvori preprosto varovanje, kobeljing omejuje zaprt prostor, obok in kupola pa sta že elementa zahtevne konstrukcije. Zanimiv pa je pogled v zgodovino: medtem ko so v drugem tisočletju pred našim štetjem v Mikenah že razvili nepravo kupolo – ki je naprednejša od preklade – najdemo konec prvega tisočletja pred štetjem grško klasiko s konstrukcijo preklade. Dobrih tisoč let kasneje so gradili z zastarelo tehniko.

Ko sem omenil problem prometa in nepoznavanja drugih arhitektur, naj omenim še zgodovinsko zablodo klasične Grčije. Kobeljing je konstrukcija, ki so jo postavljali po letu 1500 pred našim štetjem, skoraj tisočletje kasneje pa se je pojavila klasična arhitektura, ki jo še vedno najdemo v Grčiji, na Siciliji in v Mali Aziji, a uporablja princip preklade. Gre za preživel in tako rekoč starinski način konstrukcije. Ali nepravne kupole niso poznali ali pa ji niso verjeli. Tega ne bomo nikoli izvedeli.

Vernakularna arhitektura pri nas pa je tista iskrena gradnja, ki uporablja domače materiale v okviru možnosti, ki so bile na voljo. Slovenija pozna kamen, les in glino. Na Krasu, kjer je doma burja, so strehe predvsem kamnite, a je to težko izvajati in še drago je. Zato so bile strehe tudi slamnate. A prav izvedba slamnate strehe na Krasu je višek znanja in spretnosti nekdanjih graditeljev. Zgradili so oba kamnita zatrepa, ki previsevata slamnato streho. Najimunitnejša rešitev je gibka konstrukcija lesenega ostrešja. To se pod silo vetra vda in se umakne, potem pa spet vrne in s tem preživi tudi ob najhujši burji. Neverjetno bister izum, ki pa ga na primeru Jakopinovega skednja v Škocjanu 'strokovnjaki' državnega zavoda za varovanje kulturne dediščine niso poznali. Več: slamnato streho so opremili z aluminijastimi detajli in celo z bakrenimi žlebovi. V vernakularni arhitekturi strokovnost ni bila nikoli vprašanje.

Izjemna konstrukcija gibke konstrukcije strehe, ki se burji upira tako, da se ukloni, potem pa spet vrne. Obe čeli sta zavarovani s kamnitim zidom. Tako je lahko obstajala na Krasu tudi streha iz slame. Jakopinov skedenj v Škocjanu.

A naj se vrnem na staro arhitekturo doma. Pri hišah domačij poznamo dimnico, kjer se je dim valil v prostor in izhajal skozi odprtine okenskih odprtin pod stropom, naprednejša je črna kuhinja, kjer imamo čisto, a ogrevano 'hišo', glavni prostor v hiši. Najstarejša črna kuhinja je brez dimnika, kasneje dobi odprtino v stropu, končno dimnik, ki se sčasoma premakne bliže h kurišču. Tako postane vsa hiša brez dima, topla in čista.

Stene so lahko kamnite, a le tam, kjer je kamna zadosti. V Sloveniji imamo precej lesa, zato so zgradbe predvsem lesene. V Pomurju, kjer je doma glina, pa so gradili najprej blatnjačo, za katero so glino gnetli in jo nametali v zid, ki so ga kasneje obtesali s sekiro. Naslednja konstrukcija je butanje, ko so glino stresli v lesen obod in jo z nogami 'butali', da je postala masa trdna. Najdemo tudi konstrukcije iz čerpiča, na zraku sušene gline, najpogostejša pa je izvedba na ognju žgane gline.

Seveda pa so nekatere zgradbe grajene tudi v kombinaciji več gradiv, zunanja obdelava pa je lahko glinast ovoj ali apnen omet. Tako nosilne konstrukcije na prvi pogled ne prepoznamo več.

Najboljšega materiala za arhitekturo ni: vsak je za kaj dober in ima svoje prednosti in pomanjkljivosti. Raznovrstnost slovenske arhitekture je na majhnem prostoru velika in vsak tip predstavlja rezultat umnosti naših prednikov, ki so izkoristili vsak material, orodje, znanje in spretnost v največji možni meri.

Evropa ima raznovrstno vernakularno arhitekturo, ki pa je večinoma prestavljena v muzeje ali, če hočete, kakor bi bile hiše ovite v polivinil. Pri nas je ta arhitektura večinoma še živa ali pa je na ogled kot spominski objekt, ki je v oskrbi in vodstvu domačinov, ki lahko življenje in arhitekturo naših prednikov pokažejo istovetno, tako, kot je nekdaj bila. To je naša največja prednost.

Prikaz z zraka lahko pokaže vse tisto, česar z ravnine ne vidimo. Brezpilotni letalnik ali trot (na sliki) ne sedi na strehi – pokaže nam pogled, kot ga sicer vidijo samo ptice. Le tako lahko razumemo, kako so bili cerkev in ljudje v taboru zaščiteni pred napadi Turkov (tabor Cerovo pri Grosupljem).

Les v arhitekturi

Les je najprimernejši material povsod tam, kjer ga je mnogo. Slovenija ga ima. Je torej dosegljiv, ga je lahko obdelovati, je konstruktiven, topel in izolativen. Les za gradnjo dobimo iz okroglega debla, tram je navadno kvadraten, ker je to največji pravokoten profil, ki ga iztešemo iz debla. Lesne zveze, ki so jih uporabljali naši predniki, so preproste in so plod žaganja: pravokotno in pod kotom 45 stopinj. Za učvrščevanje spojev so uporabljali še kline, zagozde in mozničke.

Bistvo lesnih zvez je povezava teorije s prakso: vsak tesar zna iz okroglega debla iztesati kvadraten tram. Danes to potrjujemo s pomočjo grškega učenjaka Pitagore kot kvadrat, ki je vrisan v krog. In če pogledamo geometrijo, ki se jo učimo v osnovni šoli, razumemo to kot kvadrat v krogu. Če je njegova stranica dolga 'ena', je diagonala 'kvadratni koren iz dve'. Ampak ta dolžina je premer kroga, iz katerega smo izrezali kvadrat.

Tako dobimo rast razsežnosti 1 in $\sqrt{2}$.

Enako je, če začnemo s krogom. Razsežnosti si sledijo navzdol ali 1, potem pa $1/\sqrt{2}$.

Vsak tesar zna iztesati iz okroglega debla kvadraten profil. Danes vemo, da je to včrtan kvadrat v krog. Ta konstrukcija uporablja le dve meri: 'ena' in kvadratni koren iz dve, določa pa kote 90 in 45 stopinj.

Ampak naši predniki so znali iztesati kvadrat iz kroga ali tram iz debla, ne da bi znali toliko matematike. Uporabljali pa so jo in to tako v detajlu kot v celoti. Najlepši primer za to je kozolec.

So nas v šoli kdaj učili na ta način?

Najpreprostejši primer lesene gradnje je kladna zveza, kjer sestavljamo tramove drugega na drugega. Okroglice so primerne le za sušilnice in senike, ker stene ne tesnijo.

Naslednja konstrukcija v lesu je okvirna, kjer predstavljajo tramovi okvir, ki ga zapolnujemo z lesom ali z drugimi materiali. Tako je konstrukcija vidna, najpomembnejši pa je njen učinek: nosi in istočasno osami notranjost, da tam ni prevroče ali premrzlo. To počne z obilico materiala, ki je pač na voljo, konstrukcija tramov omogoča globoke in pogostne sence, ki prav tako toplotno ščitijo, končna posledica pa je lepota, saj je vsaka urejena konstrukcija skladna tako v detajlih kot v celoti. Okvirna konstrukcija je le redko obita na zunanji strani: umni graditelji so jo zapolnili znotraj, da so pokazali svoje delo in vse prednosti lesa.

To je pomembno, ker je prav to posebna značilnost Dolenjske: tudi zidane hiše imajo navadno leseni del vsaj kot kaščo.

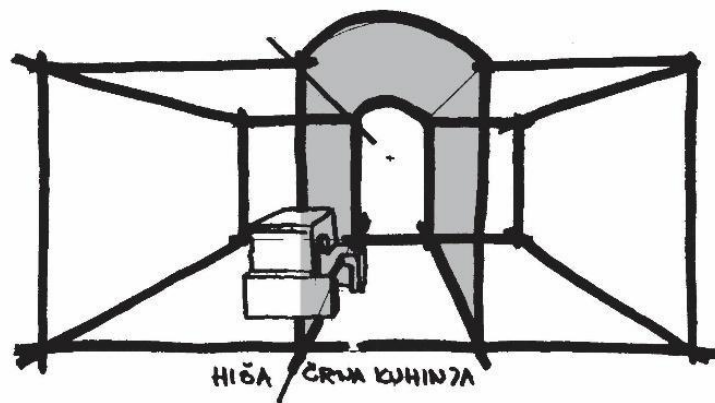
Vernakularna arhitektura Dolenjske

Dolenjska je precej kraška dežela, a so tod uporabljali kamen predvsem za temelje in kleti, pa tudi kot zadnjo steno kurišča, da lesena stena ni precej pogorela. Lesene konstrukcije so predvsem masivne ter kot take služijo tudi osamitvi, izolaciji pred vročino in mrazom. So izjemno dekorativne, a ne namenoma, saj vsak detajl služi svojemu namenu, okraševanje le poudarja njihov učinek.

Povsem lesenih hiš je tod še nekaj, pogostnejše so zidane. Butanih zgradb, kot jih poznamo v panonskem svetu, tu skorajda ni, glinasti zidaki so vedno žgani.

Značilnost dolenjske hiše je pravilnost razporeditve: vzdolžna zgradba leži vedno vzporedno s plastnicami in ima sprednji in zadnji vhod. Glavni vhod je spredaj, a je bil le redko uporabljan, saj predstavlja kmetsko življenje predvsem delo. Zato je bil najbolj v uporabi zadnji, kuhinjski.

Dimnice ali celo ognjišnice na Dolenjskem malone ne najdemo, najstarejše hiše že imajo črno kuhinjo.

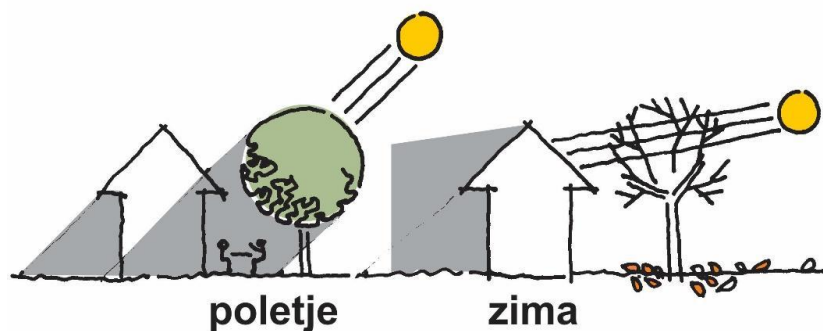
Črna kuhinja veže oba vhoda hiše. Krušna peč greje 'hišo' in v njej ni dima, kamra pa je dodana po potrebi na drugi strani.

Osrednji prostor je prečno preko vsega tlorisa: črna kuhinja, ki veže ta dva vhoda. ne glede na to ali ima črna kuhinja odvod dima v dimnik ali ne, ga vodi od ognjišča na nasprotno stran prostora, da se čim bolj shladi. Najpomembnejši del domačije pa je 'hiša', bivalni prostor s pečjo, mizo in s posteljo. Zanimivo je, da je miza navadno v istem razmerju kot ves prostor, diagonala torej veže 'bohkov kot' preko mize do peči. Konstrukcija stropa je po vsej Sloveniji enaka, vedno z nosilnim tramom, ki teče počez in mu pravijo 'gospodar'. Ta mora biti vedno v dosegu roke, kar poudarja stik človeka z arhitekturo, poenostavlja pa tudi konstrukcijo stropa s prečnimi tramovi ali kar z deskami in plohi.

Soba je bila navadno dodana in ima vhod iz 'hiše'.

Kolikor je bilo potrebno, so bile kamre dodane še na drugi strani črne kuhinje.

Za Dolenjsko je značilen podaljšek zidane hiše v lesu, navadno kot kašča, medtem ko so bile kleti, ponekod tudi hlevi, pod hišo in vedno dosegljivi s sprednje strani. tukaj je teren vsaj za nekaj stopnic nižji, tako da te vodijo do glavnega vhoda. Pred hišo je navadno veliko drevo, listavec za senco, pod katerim je miza s klopmi. Drevo ne meče sence le za klopi, pač pa tudi na hišo in jo s tem ščiti pred poletno pripeko.

Listavec je idealna zaščita pred premočnim soncem: v njegovi senci lahko posedimo. Pozimi, ko listje odpade, pa si sončnih žarkov le še želimo (vir: B. Juvanec: ICOMOS kongres Lund/Malmo 2021).

Gospodarska poslopja, kot so hlevi, seniki, kašče, sušilnice, kozolci, predvsem pa vodnjaki ali vsaj zbiralniki vode, so sestavni del domačije in stoje prav blizu, na očeh in pregledno.

Izjema so le lesene kašče okrog Višnje Gore in Leskovca, ki so stale tudi oddaljene in niso bile nikoli vrisane v zemljiške knjige. Ko je šla 'mlada' od hiše, je z doto pogosto dobila tudi kaščo.

Posebnost Dolenjske so tudi hrami, zidanice in vile. Hram je lesena, preprosta enocelična, majhna zgradba, ki je služila predvsem delavcem v goricah. Naprednejša izvedba hrama je zidanica, ki pa ima že dva prostora: spodnjega, zidanega za vino in zgornjega za trgače in vzdrževalce goric. Kasneje se tudi zidanica poveča in dobimo 'vilo', ki je že bivalna zgradba. Danes so pravzaprav že vse zidanice take.

Naj omenim še sušilnice, ki se ločijo na sušilnice za lan in tiste za sadje. Sušilnica za lan je odprta, saj je treba za sušenje lanu mnogo zraka, medtem ko zahteva sušenje sadja zaprt prostor, ki omogoča večjo in nadzorovano vlago. Ogenj je lahko prav pod rešetkami ali pa je razmejen. Dim ustreznega lesa daje sadju prav poseben vonj, pa tudi okus.

Jurčičeva domačija na Muljavi

Jurčičevina na Muljavi je domačija, ki jo sestavljajo domača hiša, hlev, kozolec, vodni zbiralnik, kašča, čebelnjak in sušilnica za lan.

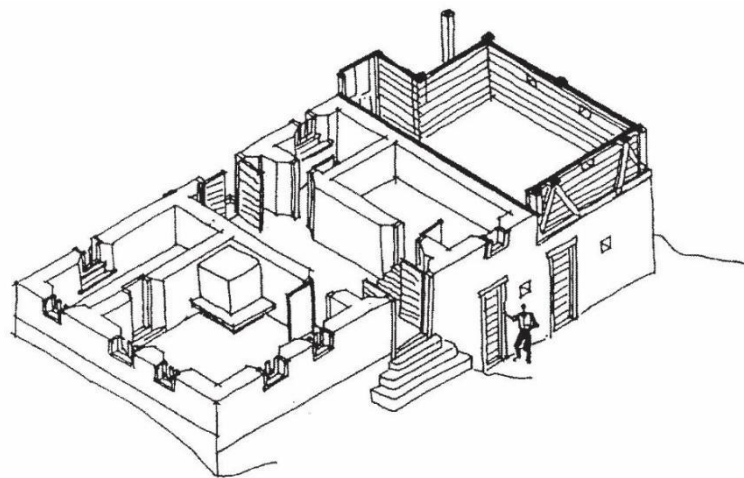
Značilnost bivalne hiše je velika streha s čopi in pa zadnji del, ki je grajen v lesu.

Domača hiša

Jurčičeva domačija ima dva sklopa: osnovni obsega bivalno hišo s hlevom, kaščo, kozolcem in čebelnjakom, dodani pa še Krjavljevo hišo, informacijski center in odprto gledališče.

Sama hiša je bila postavljena leta 1826. Zasnova tlorisa je značilna za dotedanje hiše in obsega 'hišo', črno kuhinjo in kamro. Črna kuhinja teče prečno na smer hiše in veže glavni vhod z delovnim. Kamra je za nekaj stopnic dvignjena, ker so očitno pri kopanju za klet naleteli na plast skal, ki so onemogočale večjo poglobitev. Dolenjska je pretežno kraški svet.

To temeljno postavitvev so takoj nadgradili z dodatno kamro, najpomembnejša pa je priročna shramba, ki pri kmečkih hišah ni v navadi. Ta naprednost je očitno plod umne gospodinje – tega gospodar zagotovo ne bi naredil sam. Krušna peč v 'hiši' ima dva zapečka. Izhod dima je bil skozi obe vhodni odprtini, za ohlajanje dima je skrbel banjasti obok, ki je danes ojačan z jeklenimi trakovi, nekdanj pa je bil iz lesenega prepleta, ometanega z apnenim ometom.

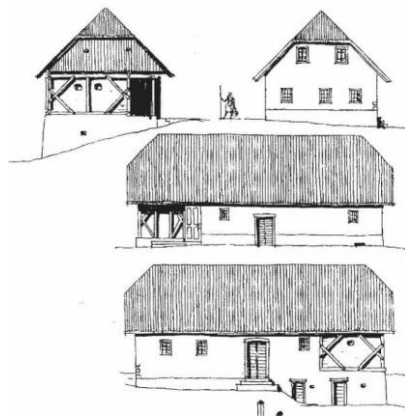

Črna kuhinja deli hišo na dva dela: levo je 'hiša' (bivalni, delovni in spalni del), desno kamra – v tem primeru obrtniška delavnica čevljarja. Gospodinja je dosegla, da so ji zgradili še klet in shrambo. Zadaj je v lesu kašča ali senik.

Sicer pa je pri vhodu v kmečko peč še stopnišče do kleti. Hiša je imela kasneje še podaljšek proti hlevu, ki pa so ga kasneje podrli. tako ima hiša danes izvorno obliko. Zadnji del je značilen za zgradbe ob Krki: lesena kašča v leseni okvirni konstrukciji z ročicami, ki skrbijo za osamitev pred toploto in hladom. Les je izolativen material, množica ročic pa skrbi za sence, ki onemogočajo soncu, da bi steno preveč razgrelo.

Zadnji stanovalec je živel v sobi na podstrešju, kamor je speljal tudi stopnišče na začetku kašče. Prvotni dostop tja gor je bil v črni kuhinji, za vrati po lestvah in z leseno loputo v stropu.

V kletnem delu je vinska klet in pa hlevček, oboje je dosegljivo s sprednje strani, kar padec terena omogoča.

Pogledi hiše kažejo predvsem glavni vhod, pred katerim stojijo veliko drevo, miza in klopi. Bolj uporabljan je bil zadnji, delovni vhod v kuhinjo.

Streha je krita s slamo, ima čopa in lesene žlebove, ki vodijo vodo v zbiralnik pod kozolcem. Ta ima napravo za dviganje kot tehtnica, s protiutežjo.

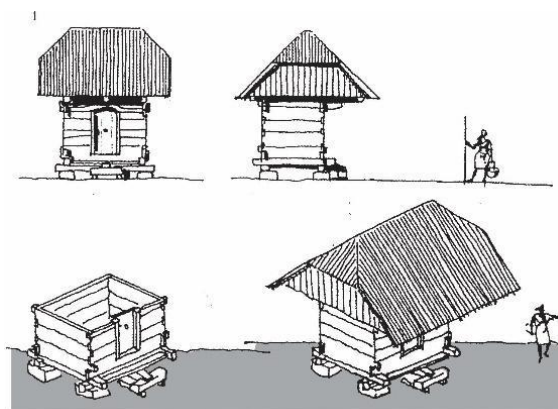
Gospodarsko poslopje, hlev, svinjak, sušilnica za lan

Gospodarsko poslopje ali 'pod' je značilno za Dolenjsko in ima po vsej dolžini globok previs, ki omogoča iztovarjanje voza s senom tudi ob nenadni plohi. Nosilni elementi so ukrivljene ročice, ki nosijo kapno lego strehe. Pomen ročic nakazujejo vrezani okraski, predvsem šesterokotna preslica v krogu. V hlevu je danes razstavni prostor, nekdanj so bile le jaslji in pa morebiti pregrade med živalmi.

Ob hlevu stoji prineseni svinjak. To je masiven lesen zaboj z značilnimi nihajnimi vratci, ki omogočajo čiščenje in nasuvanje krme. Ko je to opravljeno, namestijo vratca v prvi položaj in živali krmo dosežejo. Tudi svinjak je, kakor kašča v hiši, predimenzioniran v osamitvene namene.

Kašča

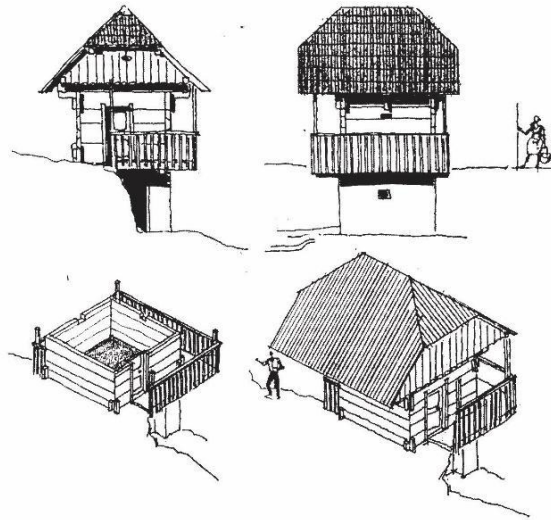
Lesene kašče, ki stoje na prostem, tudi daleč od domačije, so značilne za ta del Dolenjske. Nekdanj jih je bilo okrog Višnje Gore mnogo, pa so jih vrli lastniki razprodali.

Značilnost lesene kašče na Jurčičevini je vhod pod napuščem, druge kašče na tem območju ga imajo praviloma v čelu, da ob dežju ne kaplja pred vhod.

Značilnost kašče na Jurčičevini je, da ima vhod pod kapjo: praviloma je vhod vedno v čelu pod zatrepom, da s strehe ne teče po kmetu, ki vstopa. Žito, v njem pa tudi sušene mesnine, so bile nekdanj hranjene v zabojih, danes jih ni več tam. So pa sodi in kavljji, kamor so obešali klobase in suho meso. Konstrukcija je iz plohov, vogali so izvedeni z lastovičjim repom, a so ojačani še z navpičnimi mozniki

(te lahko celo vidimo na mestih, kjer so plohi odgniti). Pred vhodom, ki je zaradi okvirne konstrukcije spodnjega dela dvignjen, je tram, ki služi kot stopnica. Na vratih je preprost lesen zapah.

Lesena kašča ima lahko tudi zidano klet: Leskovec nad Višnjo Goro. Žal je kašča že dolgo podrtá.

Kozolec

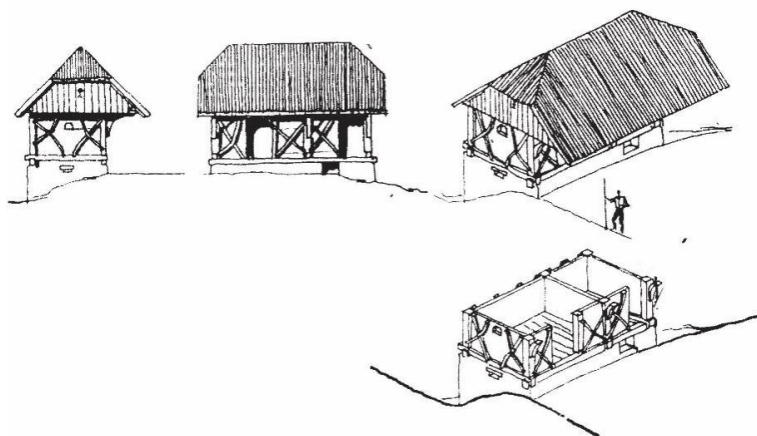
Kozolec je bil prinešen na Jurčičevino, ko so v sedemdesetih letih gradili hitro cesto, iz okolice Višnje Gore. Tako je bil objekt ohranjen, Jurčičevina pa je dobila pomemben objekt iz okolice.

Kozolec je dvojni, stegnjeni, grajen 'v dve drevesi'. Je značilna tesarska konstrukcija, edini dodani mizarški del so vrata, ki zapirajo nadstropje.

Gre za sloko izvedbo kozolca v dve drevesi, ki so mu kasneje dodali vrata v osrednji del nadstropja. Izvirne stebre so v spodnjem delu seveda že skrajšali (ker je les v zemlji pač dotrajal), a se na spodnjih dveh še opazi zgornji rob 'babe', temeljnega dela stebra, ki ni tesan v kvadrat, pač pa je puščen, da bi trajal čim dlje. Streha je danes krita s slamo in ima čopa, je seveda v naklonu ena proti ena ali 45 stopinj.

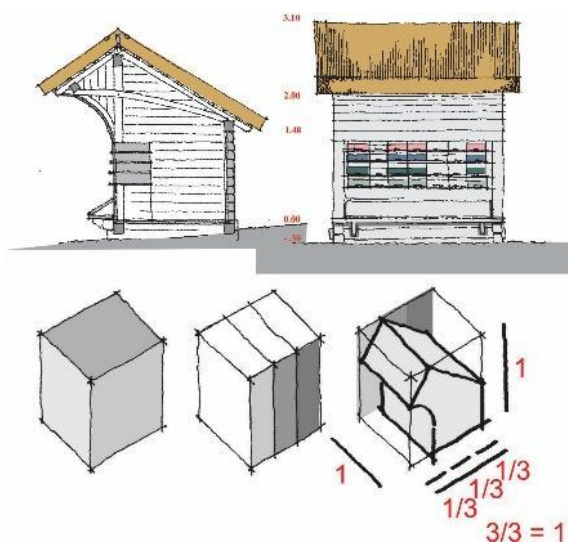

Značilno gospodarsko poslopje na Dolenjskem ima predvsem velik napušč, ki ga nosijo zaobljene ročice: Peščenik.

Čebelnjak

Ta je prinešen z drugega konca vasi, torej iz neposredne bližine. Ima okvirno konstrukcijo, značilno za slovenske čebelnjake. Ima štiri stebre, globok napušč pa nosita dva zvita tramova, vpeta v stebra. Streha je slamnata, krajši del je obrnjen 'na sonce', daljši na drugo stran. V sprednjem delu so nameščene panjske končnice, ki ponazarjajo značilne slovenske panje, imenovane 'kranjiči'. Ti so nasledili okrogle koše iz slame ali koruznice in predstavljajo napredno izvedbo, ker jih je mogoče sestavljati v okvirno konstrukcijo čebelnjaka. Poslikane panjske končnice ponazarjajo kmetško delo, zgodovino, verske običaje, ljudem pa so najbolj všeč tiste, ki kažejo domišljijo čebelarja, ko je sedel pred čebelnjakom in ga nadzoroval: kako babi jezik brusijo, kako staro babo v mlin dati in iz nje pride mlada ter podobno.

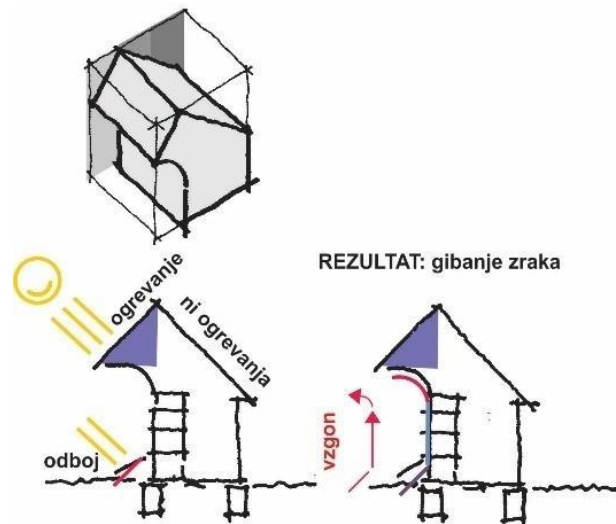

Značilni slovenski čebelnjak je ujet v kocko in ima tri režnje: prvi je odprt in za čebele, v drugem je satje, zadnji pa je namenjen čebelarju.

Čebelnjak kaže umnost naših prednikov, ki so izkoriščali sončno energijo in s tem pomagali čebelam. Manjša strešina je obrnjena proti soncu, da zgornji del strehe razgreje in s tem vabi zrak navzgor. Spodnja deska, ki bi morala biti premična, je čebelar nastavljal po soncu, da je z odbojem sončnih

žarkov vzpodbudil vzgon, ki pomaga čebelarjem pri doletu s težkim tovorom v pravi panj. Če namreč prileti čebela v tuj panj, ji poberejo med, njo pa kot tujko umorijo. Mnogokrat se zgodi, da čebela zaradi omaganosti ali pa zaradi gneče na vhodu prileti le še do naletne ploščadi. Vzgon ji pomaga, da se s tovorom dvigne do pravega vhoda.

Čebelnjak je danes vpisan v Register slovenskih čebelnjakov pri Čebelarški zvezi Slovenije.

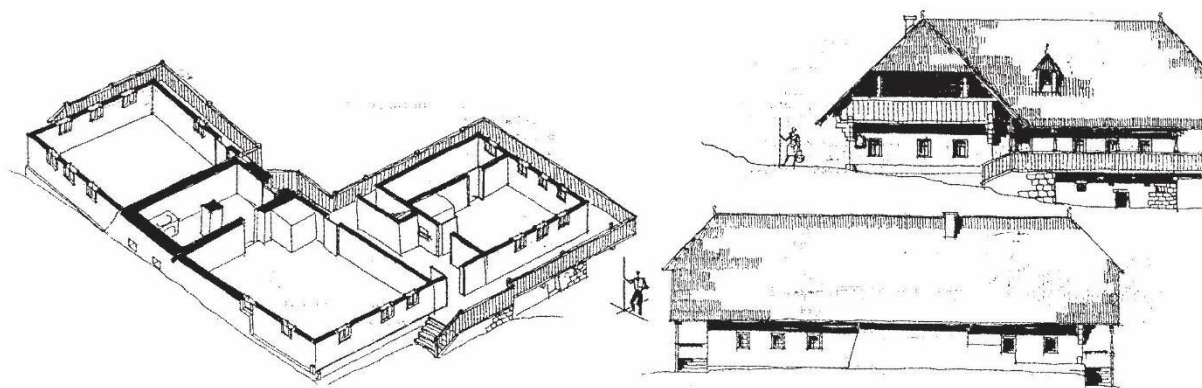

Čebelnjak izkorišča solarno energijo do skrajnosti: krajši del strehe je osončen in greje notranost, ki vabi hladnejši zrak navzgor. Naletno ploščad uravnava čebelar tako, da izkoristi sončne žarke, ki z odbojem sprožijo vzgon, ki pomagajo čebelarjem pri priletu. Zaokroženi del napušča vse to omogoča (vir: B. Juvanec, ICOMOS kongres Lund/Malmö 2021).

Predstavitev vernakularne arhitekture

Vernakularna arhitektura je za našo kulturo izjemnega pomena, saj priča o življenju, delu, zmožnostih in hotenjih našega človeka v danih razmerah. Le redke domačije so še žive, nekateri objekti so razstavljeni v muzejih na prostem, najbolj pogoste pa so tiste, kjer so se rodili ali v katerih so živeli pomembni možje.

Najpomembnejši primer vernakularne arhitekture je seveda, ko je ta živa, ko v njej prebivajo ljudje. Današnje razmere omogočajo višjo raven bivanja, elektrika, kanalizacija, sanitarije in ogrevanje so dobrine, ki morajo biti dostopne vsem, tudi tistim, ki živijo v starih hišah. Tako je ta arhitektura vsaj delno dograjevana, pomembno pa je, da je ohranjen osnovni tloris in pa zunanji izgled. Tak je primer Janeževe domačije na Strojni (Koroška), kjer stoji sklop pretežno lesenih zgradb, ki so krite s pravimi koroškimi skodlami. Lesene konstrukcije je treba tekoče vzdrževati, zato živijo tam ljudje, ki to še znajo. Posebnost Janeževe domačije je tudi ta, da je bila dograjevana in ima zato kar tri čelne poglede: vsak govori o svojem času, a predstavljajo skladno celoto. Zaradi strmih pobočij, na katera je domačija umeščena, pridemo v hlev na podstrešje kar z vozom, po lesenem mostovžu. Kašča pa je spodaj zidana in služi kot klet, zgoraj je kašča, v sredini pa mizarska delavnica. V izjemni domačiji ljudje še vedno živijo.

*Janeževa domačija na Strojni 18 je sklop lesene hiše in zidanega dela: ima pa kar tri različna čela.
Najstarejši del je lesen, premazan z apnom, da zaščiti les.*

Najstarejši način, ki ga v Sloveniji še najdemo, je hiša z odprtim ognjiščem: Poberska bajta, Šentjanž nad Dravčami (Pohorje) je zagotovo ena zadnjih dimnic. Tam najdemo še ostanke okenskih odprtin, ki ležijo visoko v zidovih in so jih zapirali z drsnimi lesenimi zapirali. Kasneje so iztesali še okna, kot jih imamo danes, da so lahko ljudje v hiši sploh živeli. Tudi odprto ognjišče pred izhodom iz peči še obstaja.

Na Krasu so hiše seveda kamnite in imajo odprto ognjišče, ki je nekako dodano hiši in mu pravijo 'spahnjenca'. Hiše so krite s kamnitimi ploščami.

Panonski svet pa ima obilico gline, zato tam najdemo 'blatnjače', ki so jih gradili z gneteno glino, še več pa je 'butanc', kjer so glino stresali med dva lesena oboja in jo potem z nogami 'butali', tolkli in stiskali, da je postala trdna. Glino so vedno učvrščevali s slamnatimi vlakni, dolgimi okrog sedem centimetrov.

Ohranjene hiše so imeniten muzejski objekt, ko pokažejo svojo konstrukcijo in življenje v njej z mrtvim prikazom. Problem so seveda obiskovalci, ki se razstavljenih objektov ne smejo dotikati. Ograje, vrvi in celo stekla v prostorih so včasih neizogibna realnost, a motijo istovetnost. Rešitev je v izobraženosti obiskovalcev: kulturni obiskovalec se predmetov ne dotika, mora pa jih seveda pogledati – včasih od blizu, z vseh strani. Problem je v prikazu delovanja, ki lahko teče le pod nadzorom izkušenih vodičev.

Muzej na prostem je prostorsko zožena predstavitev različnih tipov zgradb. Prvi 'skansen' je nastal leta 1891 v predmestju Stockholma, na Švedskem. Skansen prikazuje predvsem arhitekturo vasi. Ta način predstavitve je logičen tam, kjer posamične lokacije niso dosegljive zaradi prometnih ali klimatskih razmer in kjer so razdalje izjemne in jih povprečen obiskovalec ne more doseči.

V Sloveniji imamo osrednji muzej na prostem v Rogatcu, pa še nekaj manjših lokalnih, kot sta na primer muzeja pri samostanu Pleterje, pa zbirka kašč iz Tuhinjske doline na gradu Zaprice v Kamniku.

Problem je namreč v tem: glinaste, lesene in kamnite hiše niso nikoli stale druga ob drugi. Slovenija je majhna dežela in z dobro zamišljenim informacijskim sistemom omogoča obisk posamičnih objektov in sklopov v živo in na izvornih lokacijah.

Zato so pravzaprav najpomembnejše spominske hiše velikih mož: največja gostota takih je na primer na Gorenjskem, kjer lahko v krogu nekaj kilometrov obiščemo Finžgarjevo, Jalnovo, Čopovo rojstno hišo.

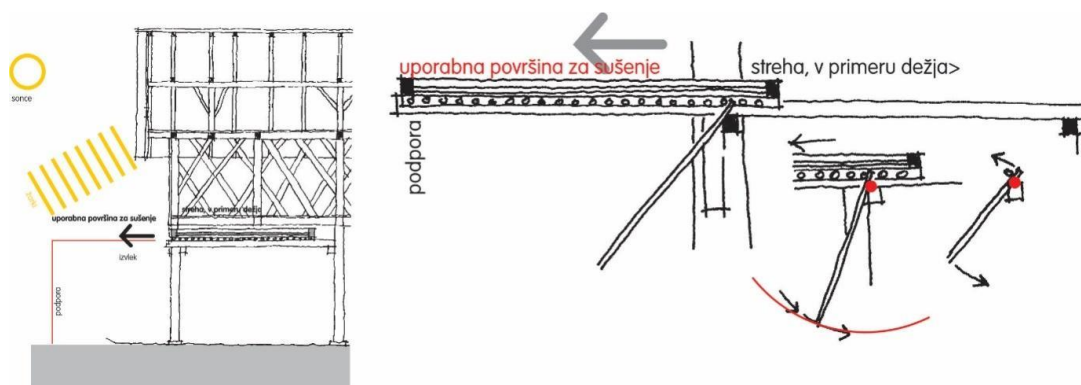
Spominske hiše pomembnih mož naše zgodovine so ohranjene kot kulturni spomeniki. Majhna hiša z gospodarskim poslopjem v strmini je rojstna hiša Frana Saleškega Finžgarja, Doslovče nad Žirovnico (vir: B. Juvanec: Arhitektura Dežele, Ljubljana 2020).

Taka je tudi Jurčičeva domačija. Problem pa je s prenesenimi zgradbami. To je mogoče le v lokalnem okolju, postavitve sama pa mora biti čim bolj istovetna, izvorna. Čebelnjak ne more stati tik ob hlevu, kozolec stoji vedno posamič.

Tako je na primer Muzej kozolcev v Šentrupertu zmotna, strokovna napaka, ki se ne bi smela zgoditi, posebej ne ob prisotnosti organizacij, ki bi naj skrbele za varovanje kulturne dediščine. Podiranje kozolcev na izvornih lokacijah je proti prav vsem doktrinom Icomosa. Nestrokovna vnovična postavitve, ne glede na smer neba in predvsem v sklope, je nesprejemljiva. Zmotno je predvsem slednje: postavljanje kozolca neposredno ob drugega. Kozolci stojijo vedno posamič – z izjemo Studorja na Gorenjskem in Mihovcev na Dolenjskem. V muzeju pa stojijo kozolci drug ob drugem in s tem ustvarjajo nov ambient. To je laž, neresnica in je seveda imeniten prostor za vaške veselice, ki resda prinašajo denar. Tega ne podpirata ne stroka in ne kultura.

Sklep

Za arhitekturo je seveda najboljša rešitev, če živi tako, kot je bila postavljena: na izvorni lokaciji, v izvorni obliki in z življenjem v njej. To je praktično neizvedljivo, saj je prikaz življenja ob delu in bivanju prebivalcev mogoče le v najožjem obsegu in še to le z vrhunsko usposobljenimi kulturnimi obiskovalci. Tako je še najboljša rešitev spominska hiša.

Za sušenje prosa so nekdanje uporabljali 'dero', nekaj dvignjen pladenj, do katerega niso mogle živali in je bil osončen, v primeru dežja pa so ga lahko takoj umaknili pod streho.

Na Kneju je imela 'dera' imeniten sistem za izvlek: nekako lestev, ki so jo s kolom z lahkoto premikali ven in noter: to je princip 'zobate letve', ki so jo strojniki 'izumili' v začetku devetnajstega stoletja, v vernakularni arhitekturi pa je bila znana že stoletja prej. Žal so 'dero' s kozolca pred leti sneli: bila je ukradena ali celo prodana. Prav kulturno ni ne eno in ne drugo.

Jurčičevina je tak primer, ki pa ima še niz drugih pozitivnih elementov. Gre za življenje na vasi, ki je teklo vedno skladno in v dobrobit vseh: ljudem, živalim in arhitekturi. Zato je sodelovanje vse vasi tako zelo pomembno. Gre za aktivno in za pasivno sodelovanje, za delo, vodstvo, organizacijo, dobavo, vzdrževanje, gostoljubje in ne nazadnje za prijaznost. Pasivno sodelovanje predstavlja skladnost delovanja sosedov do spominske domačije: pridelava dobrin, ki je tekla nekaj v domačiji, prikaz življenja živali (domačih in divjih), aktivno pa je osebno sodelovanje pri akcijah in s prikazom svojega dela na vasi. Podpora in sodelovanje vseh vaščanov pri delovanju je tako bistven element socialnega življenja. Socialno življenje na vasi, povezano z muzejskim sklopom, je izjemnega pomena. Sodelovanje ljudi je pomembno, če pa sodeluje vsa vas, je to tisto, kar si lahko le želimo.

Seveda pa ne gre ob tem pozabiti tudi na organizacijo: brez formalne podpore občine spominskega sklopa ne bi bilo mogoče oblikovati in ga ne voditi. To velja tako za Občino Ivančno Gorico kot za današnjo organizacijo Prijetno domače, ki dejavnosti vodi. V Velikih Laščah je podobna organizacija, ki uspešno deluje že leta, tudi Zavod Parnas.

Organizacija in vodstvo akcij, kot so delovne akcije, prikazi načina življenja in delovanja objektov, razstave, stalno in tekoče strokovno vodstvo po sklopu, prikaz drame Josipa Jurčiča, so pomembni elementi, nujni za uspešno življenje te kulturne ustanove.

Izjemen pogled na Janeževo domačijo: izstopajo predvsem strehe v koroških skodlah, ki postanejo sčasoma svetleče se v plemeniti sivi barvi. Najpomembneje je to, da lastniki s to zahtevno in drago kritino še vedno vztrajajo.

Jurčičevina je zagotovo dober primer v lokalnem okolju – a z večjim pomenom od lokalnega. Združevanje takih lokalnih centrov v digitalni sistem informacij bi bilo nujno ne le za regijo, pač pa za vso Slovenijo. Postavitev 'kulturnih poti', ki bi jih aktivno povezovale, je stvar kulture, turizma, gospodarstva in morda še kake panoge. Dvig poznavanja kvalitetnih postavitev pa bi pomenila dvig pomena teh ne le v državnem okviru. Evropa se v okviru 'skupnega spomina dediščine' za to vsebino vse bolj zanima.

Naslovnica knjige B. Juvanec: Arhitektura Slovenije 4, Dolenjska hribovja 2012: vernakularna arhitektura ne pozna dekoracije, a je dekorativna. Vsak detalj je namreč čemu namenjen: odpiranju, prekrivanju ali daljšanju življenjske dobe z manjšanjem površine odtoka vode. Ta kultura je posebej razvita prav na Dolenjskem.

Viri

- Cevc, T. 1993: Slovenski kozolec, AGENS, Žirovnica.
- Cevc, T. ur. 1997: Pastirske staje, Zbornik, SAZU, Ljubljana.
- Fister, P. 1986: Umetnost stavbarstva na Slovenskem, Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Fister, P. 1993: Arhitekturne krajine in regije Slovence, MOP RS, Ljubljana.
- Grobovšek, J. 2003: Doktrina 1, ICOMOS Int. Charters, ICOMOS, Ljubljana.
- Juvanec, B. 1985: Kozolec in koren iz pet v kozolcu, v: Sinteza 72/1985, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2001: Reinventer les abris en pierre, UNESCO/ICOMOS Canada, Montreal.
- Juvanec, B. 2002: Six Thousands Years and more, UNESCO / ICOMOS, Paris.
- Juvanec, B. 2004: Vernakularna arhitektura, kompleksnost preprostosti, v: AR 2004/1, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2006: Chischner, nepravi sorodnik kozolca, v: Les 7, 06, ZLS, Ljubljana
- Juvanec, B. 2007: Kozolec, i2, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2008: Hvalnica lesu, v: Les 7-8, 2008, p. 290 in 9, 2008, ZLS, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2009: Arhitektura Slovenije 1, alpski svet, i2, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2010: Slovenski čebelnjak, Čebelarstva zveza Slovenije, Univerza v Ljubljani, Lukovica.

- Juvanec, B. 2011: Arhitektura Slovenije 3, osrednji pas, i2, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2014: Pozzo sacro Sant'Anastasia, Sardegna, v: Restauro archeologico 1, Firenze.
- Juvanec, B. 2016: Old Values and new Methods in the Presentation of Architecture, v: Pašič, Juvanec, Moro ur. The Importance of Place, Cambridge Scholars, Cambridge.
- Juvanec, B. 2017: Vodnjak, i2, Univerza v Ljubljani, SAZU, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2018: Ledenica, i2, SAZU, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2019: Slovenija, arhitektura in dediščina, i2, SAZU, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2019a: Anthropology between Man and Architecture, v: Global Journal of Anthropology.
- Juvanec, B. 2020: Dežela med Jelovico in Karavankami, i2, SAZU, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana.
- Juvanec, B. 2020a: Kozolec na Gorenjskem, v: Od stoga do kozuca, Ragor Jesenice
- Juvanec, B. 2021: Sustainable Energy in Vernacular Architecture, v: Earthenand Wood Vernacular Heritage, ICOMOS Sverige, Lund.
- May, J. 2010: Handmade Houses, Thamesand Hudson, London.
- Melik, A. 1931: Kozolec na Slovenskem, Razprave Znanstvenega društva, Ljubljana.
- Mušič, M. 1963: Arhitektura slovenskega kozolca, Založba Obzorja, Maribor.
- Oliver, P. 1997: Encyclopaedia of Vernacular Architecture, Cambridge University Press, Cambridge.
- Potokar, R. 2002: Gorenjska, arhitekturni vodnik, Saving, Ljubljana.

DRUGA SLOVENSKA KUHARSKA KNJIGA IZ PRAPROČ (1850)

Drago Samec

Dvorec Praproče pri Grosupljem povezujemo predvsem z ameriško-slovenskim pisateljem Louisom Adamičem in bratom dr. Francetom Adamičem kot piscema mnogih knjig. Louis Adamič je napisal množico knjig (s področij sociologije in sorodnih ved) v angleščini, nekatere imamo tudi prevedene. Toda pri dvorcu Praproče se ponašajo tudi s praktično knjigo, z drugo slovensko kuharsko knjigo, za kar je poskrbel v letu 1850 tedanji grajski kaplan Andrej Zamejic, saj so na kar nekaj naših gradovih v 19. stoletju delovali nastavljeni kaplani ali sacelani.

Pred vhodom v sklop dvorca Praproče »je stala prostorna grajska kapela sv. Notburge, v njej pa pred oltarno menzo v tleh grobnica graditelja dvorca grofa Siegfrieda von und zu Lichtenberga« z nagrobno ploščo iz leta 1800. V kapeli, ki je imela stalnega duhovnika in je služila za cerkev, so imeli zadnjikrat mašo 13. septembra 1893, kapelo pa je zadnjič obnovil Anton Adamič v letu 1900. Sv. Notburgi posvečena grajska kapela kaže na podeželskost dvorca. Pri desakralizirani in opuščeni zunanji kapeli na dvorišču je še mogoče opaziti sledove sončne ure in ostankov fresk.

Dvorec je po dograjevanjih in širitvah dobil baročno podobo. Po potresu leta 1895 so zaradi poškodb podrli ves osrednji trakt (graščina je bila zidana v obliki grške črke omega ω), ki nakazuje naš E, kar povezujejo s črko ecclesia - cerkev, ker je bil grad nekdanj tudi v cerkveni lasti.

»Do dvorca so vodili robinijevi drevoredi, druga pota so bila v senci lip in gabrov, jugozahodno proti Bregu je bil obširen park mešanih drevnin, sredi parka hribček z uto, dalje levo pa "pasji britof", kot je ohranjeno v ljudskem izročilu.« (Adamič, ZOG, 23, 6).

V letu 1849, ko je Zamejic prišel v Praproče, je bila grofica Nina Liechenteberg, roj. Auersperg, ki je tu gospodarila od leta 1847 do razprodaje 1886. Na dražbi prodano je kupil knez Polignac in v Furlanijo odpeljal bogato pohištvo in umetnine, zemljišča pa je leta 1889 kupil Janez Adamič in posestvo leta 1895 predal sinovom, ki so »na škodo estetike in zgodovinsko-kulturnih vrednot v naravi in gradnjah in pri svojih posegih naredili nepopravljive napake. Posekali so vse drevorede in grajske parke, po nepotrebem porušili osrednji del dvorca in obzidje bivalnega vrta ter pridobljeno gradivo prodali drugim graditeljem, tudi za izgradnjo železniške postaje na Grosupljem. Po dva arkadna stebrička so votirali gatinski in boštanjski cerkvi.« (Adamič, ZOGID, 23, 2004, 7.) Tako je zapisal po izročilu dr. France Adamič, po rodu iz Praproč.

A drevorede so posekali še pred prodajo knezu Polignacu, saj je Popotnik (Jožef Levičnik) leta 1879 v Bleiweisovih Novicah zapisal: »... mili Bože! Gozdiča (parka) ni več, vse drevje leži posekano na tleh in dolga rajda vóz se pomika s smrekami in drugim drevjem proti Ljubljani. Šel je gozdič, ne bo ga več. Grajščina sama se vidi jako zanemarjena, zidovje razpada in les ter opeka na njem tudi. Pač očiten zgled propadanja kranjskega plemstva.« (Popotne črtice, Novice, 1879, št. 25, str. 196–197.)

Knez Camille Armand Jules Marie de Polignac (1832–1913) je pred tem kupil še graščino Podvin. Knez je bil potomec premiera vlade poslednjega francoskega kralja Karla X. iz bourbonske dinastije, ki je pokopan na Kostanjevici nad Gorico. Knez je študiral matematiko in glasbo, bojeval se je v krimski vojni (1854), tudi v ameriški državljanski vojni, kjer je 1864 postal generalmajor in nato je sodeloval še v francosko-pruski vojni (1871).

Po drugi poroki sta z drugo ženo iz Carigrada potovala preko Hrvaške in Slovenije in zvedel je, da je naprodaj grad Podvin. Lokacija mu je ugajala in Podvin je kupil (1885) za družinsko rezidenco. Grad so leta 1886 dvignili za tretje nadstropje, zato je verjetno, da so opravo iz Praproč uporabili za ureditev novega nadstropja, saj so tega leta tudi Praproče prešle v njegovo last.

V letu 1849, ko je v Praproče prišel grajski kaplan Andrej Zamejic na svojo prvo umestitev, je graščina najbrž dajala še vtis živega gospodarstva. Andrej Zamejic (*20. 11. 1824, Horjul, mašnik 5. 7. 1848, † 1. 1. 1907, Ljubljana) je bil rojen v Vrzdencu pri Horjulu, kjer mu je postal vzor domači župnik in nabožni pisec Franc Veriti.

V Prapročah (Praprezhhof) je bil kaplan Andrej Zamejic ordiniran po dekretu, ki ga je podpisal ljubljanski knezoškof Anton Alojzij Wolf dne 10. 9. 1849 in dokler ni z novim dekretom 27. 9. 1851 bil poslan za »kateheta na Dekliško glavno šolo pri uršulinkah v Ljubljani«. V Prapročah pri Grosupljem je deloval kot grajski duhovnik in učitelj pri družini barona Lichtenberga. Potem je v Ljubljani še učil na bogoslovju katehetiko, bil profesor pastoralnega bogoslovja, v letu 1880 pa je postal stolni kanonik. Bil je opazen podpornik dobrodelnih društev. Zamejic je bil prizadeven prevajalec Svetega pisma in pisec molitvenikov. Že v Prapročah je začel sodelovati pri katoliškem časopisu Zgodnja Danica, ki jo je kasneje tudi sourejal z Lukom Jeranom.

Sicer pa naložene zadolžitve kaplanu, ki je bil poln delovne vneme, niso dovolj zapolnjevale njegovega časa. Duhovnik Josip Marn omenja, da je bil Zamejic naprošen za izdajo kuharske knjige. Zato je začel v Prapročah iz nemščine prevajati kuharsko knjigo, ki je v letu 1850 brez avtorske navedbe izšla pri tedanjem osrednjem slovenskem tiskarju Jožefu Blazniku:

Nove kuharske bukve ali Nauk, nar boljši in nar imenitnejši jedila brez posebnih stroškov perpraviti: iz nemškiga prestavljene: z 200 jedilnimi listki. V Ljubljani: J. Blaznik, 1850. [4], 323 [i.e. 233] str., [14] str. pril.; 19 cm.

Po prvem slovenskem kuharskem priročniku Kuharske bukve pesnika, šolnika ter duhovnika Valentina Vodnika, ki so izšle v letu 1799 ter nato še v letih 1834 in 1842 (ter v sodobnem času kot faksimili v letih 1981, 1996, 1999 in 2011), so Zamejčeve Nove kuharske bukve drugi kuharski priročnik v slovenskem jeziku.

Tudi Nove kuharske bukve so izhajale še v letih 1861, 1877, 1886, 1895 in 1900, v reprintu pa še v letu 2010, skupaj torej sedem (7) natisov.

V prvi izdaji Novih kuharskih bukev – še v starem pravopisu – je na str. [3–4] nepodpisan predgovor: Žene in dekleta!

Dan današnji se vse giblje, vse spreminja. Tudi kuharice vedno nove jedila perpravljajo, in se veselé, če se jim ne skazé, še bolj pa, če se njih prijetnost per mizi pohvali. Gotovo bi tudi vé rade nove jedila perpravljale. Pa razun bukvic, ki jih je bil Vodnik spisal, še ni dozdej nobenih družih v slovenskem jeziku pisanih kuharskih bukev na svitlo prišlo. Prejmite toraj blagovoljno Nove kuharske bukve, ktere vas bodo podučile v vsim, kar koli vam je vediti treba, znane in neznane, neimenitne in imenitne jedila tako dobro pripraviti, de bodo vsim prijetne in tečne. Spisale so se po dozdej nar bolj znanih in imenitnih dunajskih kuharskih bukvah, ktere so se že osemkrat natisnile, v čistim, pa vunder umljivim jeziku. Nadjati se je toraj, de bodo vsaki ženi in vsakimu dekletu, če le kolikanj kuhati zna, prav dobro služile. Perčakovati se tudi sme, de vam bo posebno všeč perdjani nauk, sadje vkuhati, kisati in mnogotere sokove perpraviti. S posebnim veseljem bote pa jedilnik sprejele, kteri 200 jedilnih listkov obseže: za spomlad, za poletje, za jesen, za zimo; za postne dni; za navadno kosilo in za imenitno obedovanje. Le pridno jih prebirajte; kar vam bo všeč, obderžite; kar vam pa ne bo dopadlo, pa po svojim pre naredite, ali kakšno reč perdjajte ali jo opustite ali jo pa z drugo rečjo spremenite, de bodo jedila tistim prijetne in tečne, za ktere jih perpravljate. Bog daj srečo bukvam, de bi se kmalo poprodale, pa tudi vam, de bi se srečno po njih ravnale!

V drugi izdaji (1861) je izšel posodobljen enak tekst, predgovoru je dodana lokacija in avtorstvo: V Prapračah 1849. A. Z.

Pri tretji izdaji (1877) pa je uvod na str. [5] prevzelo založništvo: Predgovor k tretjemu natisu:

»Kuharske bukve« so slovenskim kuharicam, gospodinjam, gospém, gospicam in dekletom tako dobro došle, da so se vsi prejšnji natisi razprodali. Pa v kljub temu je popraševanje po njih še vedno tako veliko, da se je založništvu potrebno zdelo, izdati jih v tretjem natisu.

Ta tretji natis je bistveno spremenjen, razloči se od prejšnjih dveh v tem, da je stari vagi pridana nova vaga, s čemur bo gotovo vsaki kuharici vstreženo.

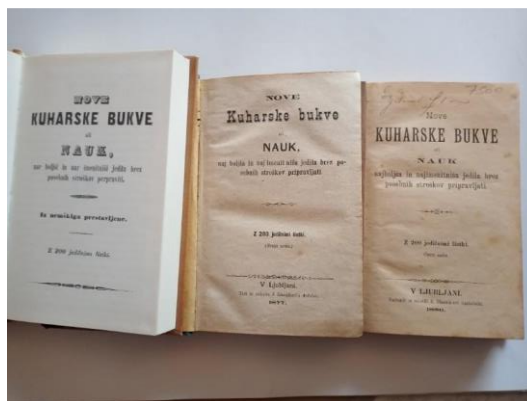
Naj torej tudi te »kuharske bukve« najdejo pot med naše kuharice, kakor prejšnje – v prid ljudém, ki imajo radi dobra, okusna in želodcu tečna ter zdravje pospeševajoča jedila, – v prid pa tudi založništvu, ki želi, da bi se ta natis še hitreje poprodal, kakor perva dva.

Želodec zdrav – telo zdravo – duh zdrav! Založništvo.

Obseg te izdaje je narasel na 261 strani, [10] strani je nepaginiranega kazala. V tej izdaji so starim navedbam mer (unča, funt, bokal, maselc, vatel, lot, polič) dodane vrednosti novih mer, ki so bile uvedene leta 1876. Pretvorbe so približne, saj npr. za maselc zasledimo 3 decilitre in pol, 4 decilitre in tudi pol litra, ostale mere pa pomenijo: unča = 14 dekagramov; funt = 56 dekagramov; lot = 2 dekagrama; polič = 7 decilitrov; bokal = 1,4 litra; vatel = 80 centimetrov, če omenimo le najpogostejše enote.

Tudi četrtemu natisu (1886) so dodali predgovor prvih dveh izdaj, kjer je še sodeloval Zamejic.

Kakor Vodnikove Kuharske bukve, pri katerih za izvirnik ne vemo, so tudi Zamejičeve Nove kuharske bukve prevedene iz nemščine. Zamejic sam omenja, da so posnetek »dozdej nar bolj znanih in imenitnih dunajskih kuharskih bukvah, ktere so se že osemkrat natisnile.« Ne navaja avtorja izvirnika, po dosegljivih podatkih pa gre skoraj gotovo za v avstrijskem prostoru znano kuharsko knjigo Anne Dorn: Neuestes Universal- oder: Großes Wiener Kochbuch (Najnovejša univerzalna ali velika dunajska kuharica), ki je bila prvič objavljena v letu 1827, nato pa večkrat ponatiskovana.

Da bi poudaril razliko od Vodnikovih bukev, je svoje naslovil Nove kuharske bukve in jim dodal dolg in poveden podnaslov »...ali nauk, nar boljši in nar imenitniši jedila brez posebnih stroškov perpraviti.« V njih »najdemo zelo pestro, že kar svetovljansko ponudbo«: krepke mesne župe z različnimi prilogami, kot so na primer kalafuji (žlikrofi), pa tudi bolj skromne postne župe. Kot pri Dornovi je tudi to delo imelo dodanih 200 dnevnih menijev, jedilnikov (jedilnih listkov), ki prinašajo pestrost skozi letne čase, nedelje, praznike in za pojedine.

Pri jedeh je Zamejic ostal bolj na znanih domačih tleh, »pod okriljem srednjeevropske dunajske kuhinje, pri čemer je morda to in ono tudi nekoliko priredil v prid domače kmečke tradicije. Tak, glede na sestavine, nič kaj gosposki, po pripravi pa tudi ne povsem kmečko preprost, je tudi recept za zmešano repo in korenje. Pred tem med drugim posebej priporoča še recepta za prežgano repo in dušeno (dinstano) korenje.« (Ilich, Sto slovenskih kuharic – sto receptov, 2008, str. 126–127.)

Da je njegov izbor pester, kažejo že reklamni inserti po časopisju: »64 raznih mesnih žup, 34 raznih postnih žup, goveje meso na 27 viž perpraviti, 34 raznih polivk (zosi), 49 raznih zelnatih jedil itd.« in večstranske reklame v Novicah.

V praproški kuhinji se je ohranil lep kamnit nosilen arkadni stebrič, ki je bil priča dišečim jedem v Zamejičevem času, saj so tu gotovo preskušali predstavljanje jedi, kajti kuharska knjiga je bila uporabna za gosposke in kmečke kuhinje.

Zanimivo je, da so prve kuharske knjige Slovincem predali duhovnik (bivši menih) Vodnik, kanonik Zamejic, škofova kuharica Magdalena Pleiweis in uršulinka Felicita Kalinšek. Med njimi Andrej Zamejic z našo lokacijo nosi enega osnovnih gradnikov slovenske zgodovinske kulinarike.

Literatura:

Adamič, France: Mala kronika občine Grosuplje, 5: Praproška graščina. – Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, 23, 2004, str. 5–11.

Godina-Golija, Maja: Pomen kuharskih knjig za etnološko raziskovanje prehrane. – Traditiones, 30, 2001, št. 1, str. 293–302.

Ilich, Iztok: Nove kuharske bukve: Andrej Zamejic. – Ilich, Iztok: Sto slovenskih kuharic – sto receptov, 2008, str. 126–127.

Tonejec, Matej: Slovenske kuharske knjige / Samostal. – Slovenski narod, 57, 1924, št. 142 (24.6.), str. 5.

Valenčič, Tina M.: Kuharska knjiga, katere največja poslastica je jezik: izšel je 6. ponatis kuharske knjige Andreja Zamejica Nove kuharske bukve: druga kuharska knjiga v slovenščini. – Primorske novice, 65, 2011, št. 22 (27.1.), str. 8–9.

STARA IMENA POSAMEZNIH PREDEL OV V ZGODOVINI VIŠNJE GORE

Godeša Franc

V večstoletnem obstoju Višnje Gore je prihajalo do poimenovanj posameznih predelov (pункtov) mesta in okolice. V začetku so bila to nemška imena, kasneje ponemčena in končno slovenska. Ta prispevek pišem z namenom, da se ta imena ohranijo za zgodovino Višnje Gore in za morebitno turistično označbo na terenu.

Na zapadni strani mesta, za telovadnico, stoji SODNIJA. To mogočno dvonadstropno štiritraktno poslopje so zgradili leta 1778 grofje Auerspergi - Turjačani. Najprej je bila to njihova rezidenca, od leta 1900 do II. svetovne vojne pa je bilo v njej Okrajno sodišče z državnimi uradi, od tega tudi izhaja ime SODNIJA. Danes je v njej Vzgojno-izobraževalni zavod. Ime ohranja na severni strani Sodnijska ulica. Med II. svetovno vojno so bili v gradu nastanjeni italijanski vojaki. Na podlagi Uredbe Glavnega štaba NOV in POS o uničenju gradov, šol, prosvetnih domov itd. so partizani 1. decembra 1943 grad zažgali, da ne bi mogel služiti nemški vojski. Pogorelo je le ostrešje, ki ga je kasneje okupacijska oblast obnovila tako, da je bil grad sposoben za vselitev. Po 28. maju 1944 se je vanj vselil domobranski udarni bataljon M (Mitte) ter v njem bival do 6. maja 1945.

Za potrebe sodišča je bilo v stavbi 6 zaporniških celic, dvorišče za sprehajanje jetnikov pa je bilo obdano z 8 metrov visokim zidom, ki je bil kasneje podrt. Po vojni so na zaporniškem dvorišču izkopali 10 neznanih žrtev, vendar njihova trupla niso pripadala štirim Višnjanom, ki so bili 5. maja 1945 privedeni v grad ter se je za njimi, vse do danes, izgubila vsaka sled.

Za SODNIJO vodi pot v PREGLEJE z opozorilno tablo: »Območje medveda«! Po gozdu, kjer rastejo zgodnji zvončki in kronce, se vzpnemo k Pristavski cesti do KORIT, kjer je bil nekdanji glavni izvir vode za mesto Višnja Gora.

Od SODNIJE proti Peščeniku je na začetku klanca hiša z imenom pri RINEŽU. Ime je nastalo, ker so tovarniki tukaj pripravljali konje, da so zmogli »riniti« vozove v strmi klanec, kjer se na desni strani za drugim ovinkom nahaja zaraščena RDEČA SKALA. Tu so stari Višnjani lomili kamen za izgradnjo mestnega obzidja v času nastajanja mesta, pred letom 1478.

Naprej proti Stehanu vodi cesta mimo zadnje hiše na Peščeniku, ki je imela ime pri PINCGAVGARJU. V starih časih je v njej prebival krvnik - rabelj, ki je izvrševal smrtne kazni na GAVGAH, ki so stale na levi strani državne ceste, nasproti ceste, ki vodi na Spodnje Brezovo. Turistično društvo Višnja Gora razmišlja, da bi tu postavilo tablo z obvestilom, kaj se je na tem mestu nahajalo (morebiti pa bodo zgradili tudi gavge). Po ljudskem izročilu pri GAVGAH ob polni luni na kvatrnji teden ob polnoči še vedno straši.

Ko se vračamo nazaj proti Višnji Gori, po Peščeniku navzdol zavijemo z državne ceste na levo na kolovozno pot za RDEČO SKALO, mimo Šintarije, v Baronov boršt do zadnjih hiš, sedanje Partizanske ceste. Tu je včasih stal BARONOV GRAD, ki so ga v začetku 16. stoletja pozidali plemeniti Galli. Štiritraktno dvonadstropno poslopje so partizani 1. decembra 1943 požgali, da se ne bi v njem naselili nemški okupatorji, ruševine pa so bile po vojni porabljene za gradnjo individualnih hiš. Grad je bil nazadnje v lasti baronice Rozalije Codelli, matere izumitelja Antona Codellija, ki se je kot prvi Slovenec 15. novembra 1898 pripeljal z avtomobilom z Dunaja v Ljubljano. Njegov sovoznik je bil Joško Bernik iz Višnje Gore.

Pod gradom je nekdanj stala stavba za sušenje sadja (pajžba), po njej je dobila ime domačija Potokarjevih pri PAJŽBARJU.

Po cesti proti Cesti Antona Tomšiča, kjer je sedaj več stanovanjskih hiš, je bila BARONOVA PRISTAVA in preko ceste, ob sedanji železniški progi, je bil BARONOV MLIN (sedaj v razpadajočem stanju). V nasprotni smeri proti tunelu, preko nekdanjih BARONOVH RIBNIKOV, je PISKOVKA, ki je dobila ime po srnjakovih piskih (dolina ima tudi ime BABJI DOL).

Sedaj pa je že čas, da se preko GRINTOVCA vrnemo v Višnjo Goro, kjer se od stičišča s Cesto Dolenjskega odreda proti Mestnemu trgu nahaja območje imenovano FORŠTAT (predmestje). Na tem predelu je v 19. in 20. stoletju delovalo 7 gostiln. Tu so se ustavljali tovorniki, ob prostem času, zlasti ob nedeljah pa tudi meščani, ki so govorili: »Gremo iz mesta na deželo.« Tu se nahaja tudi KONJŠČEK. V tej stavbi, prvotno kapeli, so zasedali cehi, od katerih je bil kovaški ceh ustanovljen že leta 1512, kasneje pa so bili ustanovljeni še: usnjarski, čevljarski in krojaški. Pred KONJŠČKOM, mimo katerega je vodila deželna cesta, je bilo postavljeno leseno korito za napajanje živine, ki ga je Turistično društvo Višnja Gora obnovilo. Sicer pa ime KONJŠČEK izhaja prav od konjev, ki so se tukaj napajali, »furmarji« pa v sosednjih gostilnah.

V KONJŠČKU so hladili razgrete glave tudi mestni očetje po utrujajočih zasedanjih mestnega sveta. Še po vojni sta na obeh straneh KONJŠČKA rasli dve mogočni večstoletni lipi s premerom preko 3 metre. Povojna krajevna oblast jih je dala požagati, les pa je bil prodan v Kopitarno Sevnica za izdelavo lesenih cokel.

Pred vhodom v mesto se je na prostoru, kjer na ploščadi stoji Čebelnjak kranjske čebele, nahajalo SEJMIŠČE, ki je služilo za 11 letnih živinskih sejmov. Na sejmišču so rastle orehi, ki so jih Višnjanje pobirali že ob zgodnjih jutranjih urah.

Nad SEJMIŠČEM ob cesti se nahaja hiša z imenom pri VAVPTU, kar pomeni, da je v času višnjegorskih graščakov v njej bival njihov valpet, t. j. oskrbnik grajskih posesti in vodja grajskih hlapcev.

Na začetku »Jurčičeve poti«, kjer stoji hiša Cesta Dolenjskega odreda št. 1, je FRIŠKOVEC. Tu vedno močno piha vzhodni veter, od tega tudi ime območja. Včasih je tu stala s slamo krita hiša družine Kunštek, ki pa je pogorela, ko je Kunškova Tona prinesla pred hišo lonec s pepelom iz peči, ki ga je razpihal veter in oživel žerjavico ter jo zanesel v slamnato streho. Po I. svetovni vojni je v hiši živel tudi njen brat Kuštkov Janče, ki je bil Maistrov borec in nosilec visokega odlikovanja Karadžordževićeve zvezde Kraljevine Jugoslavije.

Po cesti proti gradu se pride za prvim ovinkom na prostor, kjer se je kuril mestni kres ter se je prostora prijelo ime NA KRESU.

Pod Kunškovo, kasneje prodano Fabjanovo hišo, pelje trenutno zaraščena javna pot na KRIŽIŠČE. Tu je bil včasih KONJSKI BRITOF (šintarija) ter se je kraj tako tudi imenoval.

S KRIŽIŠČA je izjemen pogled na Kopališče, Trstenik, Podsmreko in Polje, kjer se v gozdu na robu Zgornje Drage nahaja planjava, imenovana VILIN GAJ. Tu je živela družina Jeromovega Jožeta z 10 otroki, od tega s petimi visokoraslimi lepimi dekleti, ki jih je ljudski glas ovekovečil, da so kot vile, od tega tudi izvira ime VILIN GAJ. Sicer pa pravijo, da se tu res pojavljajo vile, in sicer na kresni večer ter plešejo vilinski ples.

Na severnem robu tega gozdnatega pobočja proti železniški progi pa se nahaja črna skala (že precej zaraščena) ter se temu kraju pravi ČERIJA. Ime izhaja iz ostrih skal - čeri. Septembra meseca 2020 je v Polju pri ČERIJI lovec iz Velike Dobrave ustrelil medveda.

Vrnimo se sedaj v mesto, ki ga na zahodu obkroža gasa, v katero vstopimo pod hišo Mestni trg 3, skozi predor, ki ima ime POD VELBOM. Po gasi pridemo do TURNČKA. To je stolp, ki je služil v obrambne namene, pa tudi za skladišče orožja in municije in za hrambo žita. Ob stolpu so stopnice, ki vodijo iz KLOFUTOVE GASE na železniško postajo skozi MALA VRATCA. Pod gaso (Sokolska ulica) so v dolini obdelovalne parcele, ki imajo ime POD ZIDOM (bolj znano le lastnikom). Na severni strani pod Malo gaso v dolini pa se močvirno zemljišče ob Višnjici imenuje KOJNCA.

S PLACA (Mestni trg) vodi razen KLOFUTOVE gase še več gas, in sicer PERKOTOVA gasa, BERNIKOVA gasa in MESARJEVA gasa. Po PERKOTOVI gasi pridemo na CVINGER, to je vzhodno mestno obzidje in po ŠTENGAH na Jurčičevo cesto, po njej pa do STAREGA TRGA. Tu je bilo prvotno bivališče starih Višnjjanov, predno so se preselili v WEICHSELBURG (Višnja Gora), proglašen leta 1478 za mesto. V Starem trgu je nekdaj stala Marijina cerkev, katere zid na zapadni strani Hribarjevega hleva je ohranjen še sedaj. Cerkev je bila okrog leta 1800 razposvečena in uporabljena kot gostišče in kasneje kot hlev. Če gremo preko Višnjice in železniške proge, pridemo do letos podrte (in na novo zgrajene) hiše z imenom NA ŠRANGI, kjer je bila že od prve polovice 13. stoletja mitnica, ki je predstavljala pomemben vir dohodkov za mesto.

V dolini ob Višnjici, kjer so sedaj stanovanjski bloki, pred tem pa je bila tu Bašar – Šerkova gostilna, je okrog leta 1750 zrastle poslopje, v katerem so izdelovali pletenine, zato se ga je oprijelo ime FABRKA.

Naj na koncu omenim, da je troje ledinskih imen (neobdelana, zarasla zemljišča) bilo vključenih tudi v Odlok o uvedbi uličnega sistema v Višnji Gori (Ur. l. SRS, št. 27/1984). Med njimi je ŽABJEK, tam je bilo močvirno zemljišče, kjer je sedaj podaljšani del pokopališča, ki je dobilo ime po žabah, ki so regljale. Ime PREGLEJE izhaja iz odpadlih drevesnih vej, ki so jih Višnjani nabirali na tem gozdnem območju za kurjavo. Za GRINTOVEC, kjer so našli ob izkopu zemljišča za kanalizacijo nekaj predmetov (antični strešnik), pa arheologi ugotavljajo, da je bilo zemljišče nasuto z nekim predzgodovinskim materialom. Tudi Valentin Skubic ugotavlja, da so stari Višnjani ob gradnji obzidja in mesta sem odvažali material - jalovino, ki se ji reče tudi grint ali grinta (Višnjjan, št. 1/2017). Od tega naj bi tudi nastalo ime GRINTOVEC.

Viri:

Prašne ceste, Miran Sattler, Dnevnik, 1974;

Jože Vidic, Po sledovih črne roke, Založba Borec, 1982;

V Višnjo Goro, 1998;

Vzajemnost, marec 2011;

Ustni vir Jože Pajk - Pepe;

Lastno poznavanje Višnje Gore.

BIOGRAFIJE NAŠIH UČITELJIC IN UČITELJEV (IV)

Jakob Müller*

Ludvik Andolšek (1908–1989)

Rojen v Karlovinci pri Velikih Laščah, kjer je imel oče kmečko posestvo. Po petih razredih ljudske in štirih razredih meščanske šole v Ljubljani (1922–1926) je tu nadaljeval šolanje na učiteljski šoli, ter ga končal leta 1931. Dve leti pozneje je postal učitelj na šoli v rojstni Karlovinci, nato je dve leti učil v Velikih Laščah (1934–1936), nakar je do leta 1943 spet učil v Karlovinci, leta 1943 krajši čas na 3. ljudski šoli v Ljubljani, 1944/45 v Velikih Laščah, od septembra do decembra 1945 na Turjaku, nato spet v Karlovinci, jeseni 1946 pa je začel učiti na Vidmu (Dobropolje), kjer je ostal 20 let in postal ravnatelj. Leta 1966 je postal ravnatelj osnovne šole Grosuplje, jeseni 1968 pa tajnik Izobraževalne skupnosti za področje občine Grosuplje. Skupnost ni bila organ občine, ampak je bila samoupravna, tj. voljena, odločala pa je tudi o denarnih sredstvih, namenjenih za šolstvo. V tem času se je na Grosupljem zgradila nova šolska zgradba. Ob njenem slovesnem odprtju jeseni 1971 je prejel Jurčičevo plaketo.

Marija Bezeljak (1908–1980)

Rojena v Ljubljani, oče Ivan je bil šolski nadzornik, mati učiteljica. Po štirih letih ljudske (osnovne) šole in štirih letih srednje meščanske šole v zavodu Lichtenturn v Ljubljani, ki so ga vodile redovnice, se je leta 1922 vpisala na državno učiteljsko in diplomirala leta 1927. Jeseni istega leta je začela učiti na ljudski šoli v Stični, od leta 1928 do 1945 je učila na Uncu, od januarja 1946 do upokojitve 1960 pa na nižji gimnaziji oziroma v višjih razredih osemletke na Grosupljem. Učila je slovenščino, do leta 1952 tudi ruščino. Bila je odlična pedagoginja in metodičarka: jezikovni pouk je bil strnjen na bistveno, racionalen in funkcionalen, pouk književnosti pa sistematski, sugestivno in uravnoteženo biografski in interpretativen.

---

*Jakob Müller, slavist in leksikograf v pokoju, Jakhlova cesta 144, 1290 Grosuplje

Marijan Binter (1908–1981)

Rojen v Kamniku, kjer je obiskoval šest razredov ljudske (osnovne) šole, nato se je družina preselila v Ljubljano. Oče Rudolf je bil dacar, državni uradnik za dac, davščino na prodajo živil, ljubiteljsko pa se je ukvarjal z gledališčem; materi je bilo ime Marija. Marijan je v Ljubljani naredil pet razredov klasične gimnazije in se vpisal na učiteljske. Po diplomskem izpitu (maturi) je leta 1933/34 učil v Božakovem pri Metliki, zatem pa 12 let na Grosupljem; v letih 1944 in 1945 je po nekaj mesecev učil v Ljubljani. Konec maja 1946, po upokojitvi ravnatelja, je prevzel vodstvo grosupeljske šole, konec novembra istega leta pa je bil prestavljen v Ambrus. V 50. letih je bil inšpektor za osnovne šole. Vodil je pevski zbor, v Črnučah orkester, sicer pa je igral čelo. Marijan Binter je oče Marjana ml.

Ana Jelen, por. Čeferin (1936–2002)

Doma v Opatjem selu na Krasu, blizu Tržiča/Monfalcona (Italija). Oče Albert je delal v bližnji ladjedelnici, mati Ana, roj. Peric, je delala doma za družino. Po osnovni šoli v domačem kraju je kot hčerka očeta, ki so ga med vojno ustrelili nemški nacisti, dobila tako imenovano borčevsko štipendijo in v Mariboru končala učiteljske.

Najprej je poučevala po raznih osnovnih šolah v slovenski Istri, nato je bila direktorica Delavske univerze v Kopru, v Ljubljani pa je začela študirati pravo. Po poroki s pravnikom Petrom Čeferinom sta se preselila v Vodice pri Ljubljani, kjer je spet postala učiteljica, študij prava pa opustila. V šolskem letu 1964/65 je začela poučevati na osemletki na Grosupljem. V obdobju ideološke trdosti in ozkosti v šolstvu je zavzeto in odločno zagovarjala pravico učiteljstva do svobodnega kulturnega delovanja in tudi pravico Cerkve, da organizira in podpira umetnostne prireditve. Od avgusta 1977 do novembra 1985 je bila ravnateljica šole, odlična, strokovna, zahtevna, urejena, skrbela je za pedagoško in metodološko kvaliteto pouka in za dodatno izobraževanje učiteljic in učiteljev, za njihovo človeško odprtost, kulturno razgledanost in širino. V tem obdobju je na Filozofski fakulteti v Ljubljani končala prvostopenjski študij angleščine.

Marca 1986 je postala ravnateljica osnovne šole Jože Moškrič v Ljubljani. Ana Čeferin je mati treh otrok: Roka, Aleksandra in Petre.

Marta Dobrovoljc (1936–2011)

Otroštvo je preživela na Vrhovcih v Ljubljani, oče Janez, carinik, mati Marija, roj. Strle, šivilja. Po osnovni šoli, v kateri se je izkazala kot dobra risarka in kaligrafska, se je vpisala na štiriletno učiteljsko in maturirala leta 1954. Pozneje, že ob delu, se je vpisala na Pedagoško akademijo, smer likovni pouk, in študij zaključila leta 1977.

V letih 1954–1958 je učila v Stopičah pri Novem mestu, 1958–1977 na Grosupljem, 1977–1981 je bila pomočnica ravnateljice osnovne šole Ledina v Ljubljani, nato še eno leto v. d. ravnateljice, od leta 1982 do 1991 pa je znova učila na Grosupljem na šoli Louisa Adamiča.

Na Grosupljem je sprva učila tako telesno kot tudi likovno vzgojo. Bila je soustanoviteljica krajevne taborniške organizacije in vodila počitniške tabore v Dolenjskih Toplicah. Na šoli je vodila likovni krožek ter z učenci in učenkami sodelovala na otroških grafičnih bienalih v Kostanjevici na Krki. Njena učenka je bila tudi poznejša kiparka Lučka Koščak, ki pa še ni kazala kakšne posebne nadarjenosti. Kot grafična in likovna oblikovalka je sodelovala pri številnih šolskih in krajevnih kulturnih, športnih in društvenih prireditvah. Delovala je tudi v krajevnem kulturnem društvu, krajše obdobje je bila celo njegova predsednica: igrala je v Lorcovi drami Dom Bernarde Albe. Po upokojitvi je pridobila licenco za turistično vodnico.

Marta Dobrovoljc je mati Brede.

Mari (Marija) Dolinšek, por. Podvršič (1954)

Doma na Peči (pri Grosupljem). Oče Janez, kmet, mati Alojzija, roj. Podgoršek, kmetica, razgledana, srčna, izjemno razumevajoča. Prve štiri razrede osnovne šole je naredila na bližnji Polici, višje štiri na Grosupljem. Tu je pela v šolskem zboru in se z njim udeleževala pevskih tekmovanj v Celju. Leta 1969 se je vpisala na pedagoško gimnazijo v Ljubljani, kjer se je udeleževala tudi likovnih delavnic in v šolskem orkestru igrala prvo violino. Po maturi 1973 se je vpisala na Pravno fakulteto. Razmere doma so bile zelo težke, zato se je želela čim prej osamosvojiti. Tako se je prepisala na Pedagoško akademijo. Leta 1977 je še kot študentka nadomeščala učiteljico na podružnični šoli v Hrušici pri Ljubljani, naslednje leto se je zaposlila na centralni šoli Karla Destovnika v Ljubljani in spoznala, da ima najlepši poklic. Leta 1980 je diplomirala in opravila strokovni izpit, naslednje leto pa kot vodja podružnične šole začela učiti na domači Polici.

Ob njenem prihodu je bila šola premajhna, v slabem stanju, slabo opremljena, krajanje so jo podcenjevali, učenci in učenke, v veliki večini iz kmečkih in delavskih družin, so bili nemotivirani in nesamozavestni.

Svoj personalistični pedagoški nazor je uvajala, po katerem izhodišče izobraževanja in vzgoje ni noben predpis ali uradni načrt, ampak persona, oseba, konkretna učenka in učenec. V vsakem otroku je odkrivala njegove potenciale, mu pomagala v intelektualnem razvoju in razvijala njegovo zdravo samozavest, odprtost in moč za življenje in vse, kar ga v življenju lahko doleti. Svoj pedagoški nazor je izpopolnjevala na obiskih pri lastnih otrocih v tujini, kjer je spoznavala tuje šolske in pedagoške sisteme in metode ter jih dopolnjevala s pedagoško literaturo. Tudi odnos staršev ji je uspelo spremeniti z

razumevajočim spoznavanjem njihovih stisk, s pozornim odpravljanjem učiteljskih pomanjkljivosti, z vključevanjem vseh otrok v šolske prireditve, z izvenšolskim delom, pri katerem so otroci npr. iskali in razlagali starinsko besedje, spoznavali starejše ljudske plese, raziskovali geografijo okolja, gojili in opazovali drobne živali. Ker je bilo v šoli veliko otrok priseljencev različnih narodov, je poskrbela, da so se otroci predstavljali tudi v svojem prvem jeziku, s čimer so se sprostili, s svojim posebnim znanjem pa pridobili samozavest, v razredu pa ugled.

Po dveh desetletjih naraščanja števila učencev in učenk, vedno hujše prostorske stiske, vseslovenske afere zaradi poučevanja v veroučni učilnici župnišča, razpravljanj o ukinitvi šole pa vztrajnih utemeljevanj in prošenj vodstva podružnične šole, staršev in krajanov je bila na Polici leta 2017 zgrajena nova, velika, sodobna šola. Dve leti pozneje se je upokojila.

Marija Podvršič je mati treh otrok: Andraža, Ane in Lare.

Bogoljub (Bogo) Kus (1906–1996)

Rojen v Ljubljani, oče Ivan, Čeh, je imel hotel in posestvo pri Čeških Budějovicah, mati Ana, roj. Bublik, pa v Ljubljani veletrgovino s porcelanom. Družina s šestimi otroki je živela deloma v Ljubljani, deloma na Češkem, otroci so govorili slovensko in češko. V Ljubljani je po štirih razredih ljudske šole in petih realne gimnazije (1918–1923) šel na učiteljsko in leta 1928 opravil učiteljski diplomski izpit. Nato je v Čehoslovaški odslužil vojaški rok in opravil daljše potovanje po očetovi domovini. Dve leti pozneje, ko je že učil, je prevzel še jugoslovansko državljanstvo. Poleg obeh prvih jezikov je perfektno obvladal tudi angleščino, dobro pa nemščino, francoščino in ruščino.

Leta 1929/30 je učil na šoli v Zagzdacu pri Starem trgu ob Kolpi, v Božakovem pri Metliki (1931–1933) in nato do maja 1945 v Šentrupertu na Dolenjskem. V letih 1942–43 je bil interniran v taborišču Gonars. Jeseni 1945 je začel učiti v Šentvidu pri Stični, od leta 1950 pa je na nižji gimnaziji oz. v višjih razredih osemletke na Grosupljem poučeval biologijo in kemijo.

Njegov učbenik za biologijo je ostal v rokopisu.

Bogomil Kus je oče dveh otrok, Bože in Brede.

Gizela Frančiška (Gizela) Gregorič, por. Kus (1901–1992)

Rojena v Ljubljani, otroštvo preživela na Žagi pri Bovcu, oče Franc, finančni stražnik, mati Justina, roj. Bon. Zaradi očetove službe se je družina nekajkrat selila. Pet razredov ljudske šole je končala v Breginju. V gimnazijo je začela hoditi v Gorici, končala pa verjetno v Kočevju, kjer so živeli kot vojni begunci. Leta 1920 se je vpisala na petletno učiteljsko šolo v Ljubljani in leta 1925 opravila učiteljski diplomski izpit (maturó).

Kot razredna učiteljica je učila na šoli v Strugah (1925–1928), v Gabrju pod Gorjanci (1928–1935), Šentrupertu na Dolenjskem (1935–1945), Šentvidu pri Stični (1945–1950) in na Grosupljem (1950–1956). Na šolah je ustanovila in vodila lutkovni krožek, s katerim je imela lepe uspehe. Zaradi pomanjkanja besedil je kakšno napisala kar sama.

Gizela Kus je mati dveh hčerk, Bože in Brede.

Hilda Lučovnik, roj. Brodar (1915–2004)

Rojena v Ljubljani. Oče Franc je bil uradnik na železniški upravi, mati Karolina, roj. Ivančič, je delala v salonu, ki je skrbel za frizure in lasulje igralk in igralcev Opere in Drame. Tako je že kot predšolski otrok spoznavala gledališče in na odru tudi nastopala. Obiskovala je petletno ljudsko šolo Lichtenturn na Poljanski cesti (1922–1927), ki so jo vodile redovnice, in nato žensko realno gimnazijo v sedanji Mladiki ob parku Tivoli (1927–1935). V gimnazijskih letih je igrala v šolskih predstavah, tako v Linhartovi Županovi Micki, v letu mature pa v drami L'aiglon (Orlič) E. Rostanda, izvedeni v francoščini ob odkritju Ilirskega (Napoleonovega) stebra. Poleg obvezne francoščine in nemščine se je učila tudi italijanščino, angleščino in ruščino in pela v zboru Glasbene matice. Po maturi je eno leto obiskovala

šolo za ročna dela, da so doma zanjo še dobivali doklade, leta 1937 pa se je le vpisala na Filozofsko fakulteto, in sicer na študij nemščine, francoščine s svetovno književnostjo in slovenščine z jugoslovansko književnostjo. Vojna je študij oziroma zaključne izpite prekinila. Moža so italijanski fašisti poslali v koncentracijsko taborišče Gonars, najboljšo mladostno prijateljico, svakinjo Vero so ubili domobranci, tako da sta na Grosupljem živeli sami s taščo.

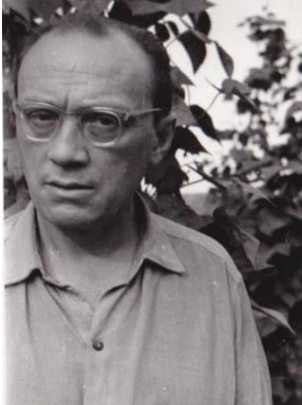
Od leta 1945 do 1956 sta z možem vodila dramsko skupino kulturnega društva Svoboda. Bila je desna roka režiserjev, organizacijski vodja, intendant za kostume pa tudi šminkerka, predvsem pa je odlično odigrala vrsto glavnih vlog: bila je Francka v Cankarjevem Kralju na Betajnovi, Frankopanka v Župančičevi Veroniki Deseniški, Heningovica v Kreftovi Veliki puntariji, partizanska mati v Zupanovem Rojstvu v nevihti, Šternfeldovka v Linhartovi Županovi Micki, Vrza v Levstikovem Tugomeru, Agatja Tihonova v Gogoljevi Ženitvi ... V obdobju Jožeta in Hilde Lučovnik je ljubiteljsko gledališče na Grosupljem doseglo najvišjo repertoarno in uprizoritveno kvaliteto.

Od leta 1948 do 1951 je delala na okrajnem ljudskem odboru Grosuplje, naredila izpite in nalogo za pridobitev potrebne kvalifikacije ter jeseni leta 1951 začela učiti na grosupeljski nižji gimnaziji nemščino, pozneje angleščino. Leta 1968 je postala ravnateljica osnovne šole, ki je leta 1971 dobila novo stavbo in ime po Louisu Adamiču. Istega leta 1971 se je upokojila, še naprej pa je sodelovala v zvezah kulturnih, mladinskih in vzgojno-varstvenih organizacij, o čemer je poročala v Zborniku občine

Grosuplje. Leta 1972 je za dolgoletno in požrtvovalno kulturno in vzgojno-izobraževalno delo dobila občinsko Jurčičevo plaketo.

Hilda Lučovnik je mati dveh otrok: Vere in Tatjane.

Josip (Jože) Lučovnik (1914–1971)

Rojen v Ljubljani, oče Ivan je bil uslužbenec na sodišču, mati Jožefa, roj. Rutnar. Po ljudski šoli in petih razredih gimnazije je leta 1930 odšel na učiteljski inštitut in ga 1935 zaključil z maturo (diplomskim izpitom). Pel je v zboru Glasbene matice in igral v Šentjakobskem gledališču, na Filozofski fakulteti pa začel študij zgodovine. Konec tridesetih se je z ženo Hildo in starši preselil na Grosuplje, kjer je sestra zgradila vilo. Leta 1941 se je kot aktivist Osvobodilne fronte vključil v odporiško gibanje. Ohranjena so potrdila z njegovim podpisom, kaj in koliko so posamezniki na Grosupljem dali za partizane. Naslednje leto so ga fašisti poslali v koncentracijsko taborišče Gonars, nato pa v taborišče Renicci.

Po koncu vojne leta 1945 je bil dodeljen v lesno industrijsko podjetje v Ljubljani, nato je bil prosvetni referent, jeseni leta 1951 pa je začel učiti na nižji gimnaziji na Grosupljem. Poučeval je zgodovino, srbohrvaški jezik pa tudi fiziko in tehnično vzgojo ter ob delu opravljal izpite za pridobitev ustrezne kvalifikacije.

Z ženo Hildo sta od leta 1945 do 1956 vodila gledališko skupino kulturnega društva Svoboda. Poleg krajših del (skečev in enodejank), literarnih večerov sodobnih pesnikov in pisateljev ter agitacijskih mitingov so uprizorili vrsto kvalitetnih sodobnih del: Mateja Bora, Vitomila Zupana, Mire Mihelič, Kreftovo Veliko puntarijo, in odličnih klasičnih del: domala vsega Cankarja, Župančičevo Veroniko Deseniško, Levstikovega Tugomerja, Linhartovo Županovo Micko, Finžgarjevo Verigo, Sketovo Miklovo Zalo pa Shakespearovo komedijo Milo za drago, Gogoljevo Ženitev ... Bil je odličen igralec karakternih vlog: odločnih družbenih kritikov in upornikov, še bolj prepričljivo pa družbenih mogočnejšev in oblastnikov. V obdobju Jožeta in Hilde Lučovnik je ljubiteljsko gledališče na Grosupljem doseglo najvišjo repertoarno in uprizoritveno raven.

Jože je oče dveh otrok: Vere in Tatjane.

Jelka Poženel (1919–2013)

Rojena v Ljubljani, oče Albert, gradbeni inženir, mati Angela, roj. Kokalj, učiteljica.

Po petih razredih ljudske šole in petih razredih realne gimnazije v Ljubljani je nadaljevala šolanje na učiteljski šoli. Maturo je opravila junija 1940 in v jeseni odšla učiti na dvorazredno šolo v Podgorju pri Sevnici. Februarja 1941 je odšla na sosednjo, večrazredno šolo v Zabukovju. Po prihodu Nemcev v začetku maja se je vrnila v Ljubljano. Med vojno je bila doma, brez službe. Po vojni je bila dodeljena osnovni šoli v Gorjah pri Bledu, kjer je delala dobro leto in sodelovala tudi v športnem društvu.

Jeseni 1946 je začela učiti 2. razred v Šmarju - Sapu, leta 1948 pa je prišla na sedemletko na Grosuplje in vpisala izredni študij na Višji pedagoški šoli – smer zemljepis in zgodovina; tu je diplomirala leta 1952. Njene ure

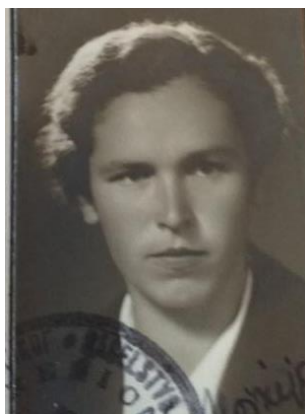
zemljepisa in zgodovine so bile metodološko in pedagoško zelo urejene in zanimive. Ker je veliko popotovala, je pogosto povedala kaj s svojih potovanj.

Na Grosupljem je poučevala tudi na strokovnih tečajih in večernih šolah za odrasle. Zbrala je lepo šolsko mineraloško zbirko, vodila sindikalne izlete učiteljev po Jugoslaviji. Obnovila in na novo uredila je javno občinsko knjižnico, v kateri so delale učiteljice in kakšen njen bivši učenec. Raziskovala je kraške pojave v okolici in o njih poročala Inštitutu za proučevanje Krasa.

Od leta 1962 je učila v Ljubljani na osnovni šoli Vide Pregarc v Zeleni jami, od leta 1964 pa na osnovni šoli v Savskem naselju do upokojitve leta 1975.

Leta 1962 je izdala geografski opis območja Grosupljega z naslovom *Zahodni del občine Grosuplje*.

Alojzija (Lojzka) Umnik (1914–1989)

Otroštvo je preživela v Ljubljani, kjer je končala štiri razrede ljudske šole (1920–1924), pet razredov realne gimnazije (1924–1929) in pet razredov učiteljske šole (1929–1934). Po štirih letih brezposelnosti je septembra 1938 dobila službo na ljudski (osnovni) šoli v Podsredi. Med vojno je bila v partizanih. Na Grosupljem je začela učiti januarja 1946. Od leta 1948 do upokojitve leta 1966 je bila ravnateljica šole; prvih nekaj let je še učila matematiko in fiziko.

Osebnostno je bila skromna, vsa leta je stanovala v šoli v učiteljski sobi, kot pedagoginja in predstojnica pa preudarna in odločna. Pozorno je spremljala učenke in učence tudi po končani šoli, zlasti še tistim iz socialno skromnih in neurejenih družin je svetovala pri odločitvah in pomagala pri zaposlitvi. Bila je odlična voditeljica učiteljskega zbora. V odnosu do podrejenih je bila demokratična in spoštljiva in nikoli ni kazala ideološke ozkosti.

Leta 1970 je prejela prvo Jurčičevo plaketo, podeljevala jo je občinska izobraževalna skupnost, in sicer za uveljavljanje novih oblik in metod vzgojno-izobraževalnega dela in za vodenje šole.

Jakob (Jaka) Müller (1941)

Jakob Müller med učenci.

Rojen na Grosupljem, oče Leopold, trgovec in gostilničar, mati Marija, roj. Weiss, trgovka. Po osnovni šoli in nižji gimnaziji (1948–1956) v domačem kraju je hodil na Bežigradska gimnazijo v Ljubljani in maturiral leta 1960. Nato se je vpisal na Pravno fakulteto, po prvem semestru pa prepisal na Filozofsko fakulteto, kjer je študiral slovenistiko in srbokroatistiko, ob tem po eno leto ruščino, poljščino oziroma češčino. Diplomiral je leta 1967 in nato dve leti učil slovenski knjižni jezik in književnost ter srbohrvaščino na osnovni šoli v domačem kraju. Leta 1968 je obiskal vse učence svojega razreda na domu, da je spoznal njihovo domače okolje in razmere, ob koncu šolskega leta pa z anketo ugotavljal kritičnost kolektivnega samoocenjevanja ter rezultate primerjal z lastnimi zapiski. Ugotovil je visoko stopnjo kolektive kritičnosti mladih, razen pri vprašljivi nizkosti ocene, na kar je vplivala zavest socialne solidarnosti. Negativno končno oceno iz slovenščine je sam načelno izključeval. Svoje učiteljsko delo je metodološko in pedagoško ocenjeval kritično, zato ga je izboljševal. Po letu dni poučevanja na osnovni šoli Pinka Tomažiča v Kopru je jeseni 1970 začel kot leksikograf (pomensko-jezikovni analitik) delati na Inštitutu za slovenski jezik v Ljubljani, kjer je ostal do upokojitve in še deset let čez.

Je soavtor Slovarja slovenskega knjižnega jezika II–V in avtor, urednik ali prevajalec nekaj knjig. Jezikoslovne in druge članke je objavljajal v raznih revijah in publikacijah.

Marija Tavčar (1932–2015)

Marija Tavčar je v prvi vrsti tretja z leve.

Rojena v Sv. Križu pri Litiji (zdaj Gabrovka), oče Franc, orožnik, mati Marija, roj. Kotar, hči krojača in trgovca. Sredi tridesetih let je bil oče prestavljen v Bosanski Petrovac, konec desetletja pa v Lož in z njim se je vsakokrat selila tudi družina. Marija in sestra Magdalena, dvojčici, sta januarja 1940 začeli hoditi v osnovno šolo v bližnjem Starem trgu. Ko je Marija julija 1943 končala tretji razred, je v njenem šolskem matičnem listu zapisana opomba: nadarjena za slovnico. Poleti 1946, ob koncu šestega leta šolanja, je v Starem trgu končala drugi razred nižje gimnazije. Družina se je preselila nazaj k Sv. Križu, Marija in Magdalena pa sta nadaljevali šolanje na nižji gimnaziji v Stični, kjer sta stanovali v internatu. Po mali maturi se je Marija vpisala na 4-letno učiteljsko šolo v Novem mestu, leta 1952 maturirala in jeseni odšla učiti v Gore, vasico v hribih nad Idrijo. Po nekaj letih je dobila službo na slovenski osnovni šoli v Izoli, kjer je sodelovala tudi pri kulturnih prireditvah in vodila šolsko folklorno skupino. Po preselitvi v domačo Gabrovko je učila na tamkajšnji osnovni šoli, ob delu končala dveletno Pedagoško akademijo in jeseni leta 1964 začela poučevati slovenski in srbohrvaški jezik na osnovni šoli na Grosupljem. Ob tem je vodila dva krožka: recitacijski

in novinarsko-literarni, urejala glasilo učencev *Okence* in sodelovala pri šolskih proslavah in kulturnih prireditvah.

Za svoje delo na kulturnem in vzgojno-izobraževalnem področju je leta 1979 prejela občinsko Jurčičevo priznanje.

Po upokojitvi leta 1993 je kulturno delovala v krajevnem Društvu upokojencev, lektorirala glasilo občinske obrtne zbornice *Zrno* in v njem objavila nekaj člankov. Od leta 2003 je v novoustanovljenem društvu Univerza za tretje življenjsko obdobje vodila bralno-diskusijski književni krožek, krajši čas pa še krožek za umetnostno zgodovino. Za izobraževalne ekskurzije po Sloveniji in tujini je pripravljala informacije o pisateljih in pesnikih ter na poti recitirala in brala odlomke iz njihovih del. Ob obisku Njegoševga mavzoleja pod Lovčenom je deklamirala odlomek iz Gorskega venca v originalu. Ob ponovnem obisku skupine, že po njeni smrti, se je črnogorski kustos spomnil dogodka in povprašal po deklamatoriki.

Marija Tavčar je mati dveh otrok: Bogdana in Nuše.

Viri in literatura:

Tatjana Hojan, Osnovna šola in učiteljstvo na Grosupljem (1945–1972). *Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje*, št. 26 (2010), str. 11–21.

Izvestja mestne ženske realne gimnazije v Ljubljani.

Letni izvestji državnega moškega učiteljsišča in državnega ženskega učiteljsišča [v Ljubljani].

Hilda Lučovnik, Kratak prelet mojega življenja in amaterskega dela na kulturnem področju. *ZOGID*, št. 19 (1996), str. 171–174.

Ministrstvo za prosveto, personalne mape, AS–231, šk. 1, 3, 23, 36, 47. (Arhiv Slovenije).

Jakob Müller, Hilda Lučovnik: Ob 80-letnici rojstva. *ZOGID*, št. 19 (1996), str. 189–190.

Marija Samec in Jakob Müller, Jelka Požnenel (16. 11. 1916(!)–12. 3. 2013). *Grosupeljski odmevi*, letn. 39 (2013), št. 4, str. 49.

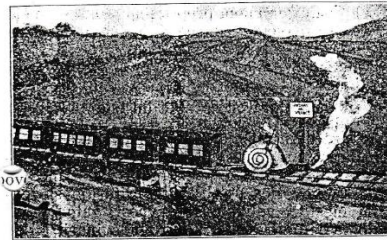
Žale, iskalnik grobov, www.zale.si

Informatorji: Marjan Binter, dr. Peter Čeferin, Marija Podvršič, Breda Škrjanec (Dobrovoljc), Tatjana Štucin (Lučovnik), Breda Žgajnar (Kus).

KDAJ JE PRIŠEL »POLŽ« IZ BENETK V VIŠNJO GORO?

Godeša Franc

Že v brošuri, ki jo je izdalo Gasilsko društvo v Višnji Gori leta 1928, ob 450-letnici mesta, je zapisana »Humoreska o višnjanskem polžu«. Tam piše, da so se beneški Slovenci zapletli v boj z Atilo, na pomoč pa jim je priskočil kranjski vojvoda, ki je imel v svoji armadi tudi nekaj Višnjegorčanov, med njimi je bil tudi »gospod« s Starega gradu.

MESTO VIŠNJA GORA OB 450 LETNICI

Leta 1928.

Izdalo in založilo Gasilno društvo v Višnji Gori.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

Zgodba se ponovi tudi v knjigi »V Višnjo Goro«, izdani leta 1998, ob 520-letnici mesta Višnje Gore s tem, da je ob tej navedbi dodan vprašaj (?), ker se podatki časovno ne izidejo.

Ta humoreska, oziroma legenda, seveda ne drži. Kajti Atila je živel v 5. stoletju (2. 9. 406–7. 3. 453), tedaj v Višnji Gori še ni bilo višnjegorskih grofov, ki so k nam prišli šele v 11. stoletju, pa tudi ni bilo še Slovanov, oziroma naših prednikov Slovencev, ki so se na našem območju naselili v 9. in 10. stoletju.

Vzemimo, da je resnična le pripoved, da je polževo lupino - dejansko morsko školjko, obrobljeno z zlatom in okrašeno z dragimi kamni, prinesla višnjegorskim grofom v dar beneška plemkinja, mati ranjenega sina. Tega so višnjegorski vojščaki, ki so se vračali z bojnih spopadov (borili so se s Turki), našli ob cestnem jarku ter so ga na gradu zdravili, da je okreval. To dragoceno polževo lupino je kasneje višnjegorski grof podaril mestni občini višnjegorski, od koder pa je izginila. Nadomeščena je bila z drugo polževo lupino z verigo, priklenjeno na leseno podlago, ki pa je prav tako izginila (kje je danes?).

V novinarskem članku, objavljenem v »Slovincu« 8. avgusta 1928, tudi piše, da je ob priliki proslave 450-letnice mesta Višnje Gore na gradu imel vsak priliko piti iz te polževe lupine. Iz nje so pili tudi mestni svetniki na sejah. Na proslavi so bile na ogled tudi: zastava iz turških časov, palica, s katero so sodili rihtarji podložnikom, in druge mestne insignije (kje so danes?).

Zastava iz turških časov dokazuje, da so se Višnjegorci bojevali s Turki. Po prvem turškem vpadu v slovenske dežele v okolico Metlike leta 1408 je bilo vse do bitke pri Sisku leta 1593 nešteto turških vpadov na Kranjsko deželo, pri obrambi katere so sodelovali tudi Višnjegorski grofje s svojimi vojščaki.

Znamenita je bila bitka pri Budačkem leta 1575, kjer so Turki premagali krščanske čete. Na bojnem polju je tedaj, 22. septembra 1575, obležalo 200 krščanskih vojščakov, ki so jim Turki odrezali glave. Ujetih pa je bilo 2000 krščanskih vojščakov. Ubita sta bila tudi Herbert Turjaški, poveljnik krščanske vojske, in Friderik Višnjegorski. Obema so Turki odrezali glave in ju 9. decembra 1575 nosili v Carigradu na paradi. Iz te bitke ni bilo živih krščanskih vojščakov, ki bi se vračali domov na Kranjsko.

Potem ko je bil 27. aprila 1593 razglašen ukaz, da se zberejo deželne vojske Štajerske, Koroške in Kranjske ter pripravijo za pohod proti Sisku, ki ga je oblegala turška vojska pod poveljstvom Hasan paše Predojevića (priimek vsekakor ni turški), se je na zborni mesto pri Novem mestu odpravil tudi oddelek višnjegorskih strelcev. Tam je bilo zbirališče kranjskih strelcev, ki jim je poveljeval Andrej Auersperg, vrhovni poveljnik hrvaške Vojne krajine.

22. junija 1593, na dan sv. Ahaca, je pri trdnjavi Sisak, ki leži med rekami Savo, Kolpo in Odro prišlo do spopada med turško in krščansko vojsko, v katerem je bila glavčina turške vojske z levega brega Kolpe potisnjena proti reki Kolpi, v kateri je večina utonila, med njimi tudi Hasan paša Predojević.

Krščanska vojska je dobila tudi ogromen plen: devet topov, deset vojnih zastav(!), dragocen vojaški tabor, poln živeža, streliva in dragocenega blaga.

Vojaki pod vodstvom Andreja Auersperga so se vračali domov proti Karlovcu, oddelek višnjegorskih in drugih kranjskih strelcev pa proti Novemu mestu, Višnji Gori in naprej. Ko so tedaj ob cestnem jarku našli ranjenega beneškega mladeniča, je nastala kasnejša stoletna legenda o našem polžu.

Polž na postaji, na križišču pri postaji in pri cerkvi sv. Ane. (Foto: Drago Samec.)

Viri:

Knjige o Višnji Gori 1928, 1998;

dr. Vasko Simoniti, Turki so v deželi že, Celje 1990;

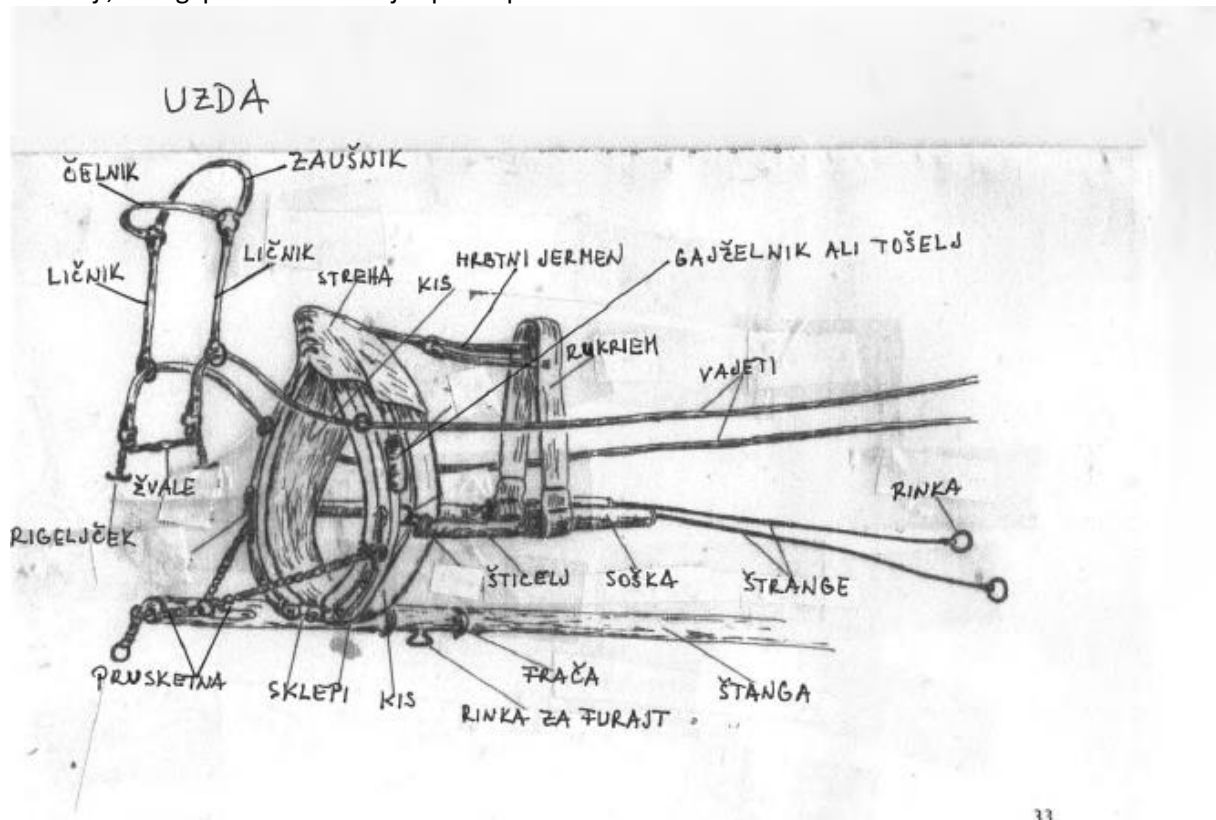
Enciklopedija Slovenije, Petnajsta knjiga XXVI, str. 310;

Valvasor, Slava vojvodine Kranjske, Bitka pri Sisku.

ETNOLOŠKI SLOVAR KONJSKE IN VOLOVSKE VPREGA IN ŠE ČESA

Jakob Müller

V prejšnjem stoletju je vsaka večja kmetija imela konja ali par konj za razna kmečka dela: oranje, brananje, osipavanje in izkopavanje krompirja, za vožnjo pridelkov z njiv, travnikov in gozda: žita, krompirja, koruznice pa sena, listja, lesa, drv. V Ponovi vasi so pri Kovaču imeli 3 konje in žrebca, pri Anžičku 2, Mežnarčku 1, Možini 2, Možinovem Johanu 1, Primožu 1, Puhu 2, Jeraju 2, Goršiču 2 in pri Škrjancu 1. Na Grosupljem so imeli pri Cestarju 2 konja, pri Goršiču 2, Jeraju 1, Bubnu 1, Andrijanu 1, Štrajfniku 2, Frolu 1, Mejašu 2, Osmuku 2, Tinetu 1, Krštofu 1, Ahlinu 1, Strmoletu 1, Kušarju 1, Vodičarju 2, Resniku 2, Ulčarju 2, Sp. Špižu 2, Zg. Špižu 2, Malenskih 1, Malnarčku 1, Kušarju 1, Debelaku 1, Mesarju 2. V Stranski vasi (Z del Grosupljega) so imeli po 2 konja pri Koščaku, Rusu, Potočniku, Finžgarju, Podježarju in Cvetkoviču, po 1 pa pri Bučarju in Košemaju 1. V Jerovi vasi (V del Grosupljega) so jih imeli pri Križmanu, Peckalu in Adamiču po 2, pri Strajnarju pa 1. Na Perovem (SV del Grosupljega) so imeli pri Kramarju 2 konja, pri Ličinu, Figarju, Kaduncu pa po 1. V Brezju so imeli pri Šušarniku 2, Štruklju 2, Rozmanu 2, Polanu 1, Pelaku 1, Marovščku 1, Novaku 1 in Jesihu 1. Na Sp. Blatu so po enega konja imeli pri Kukcu, Jakliču, Potokarju, Kuharju in Garvasu, v Prapročah pa pri Pavlovih in Antonovih. Nekateri so poleg konja imeli tudi vola. V 70. letih so vprežno živino nadomestili traktorji, mnogi pa so kmetovanje sploh opustili.

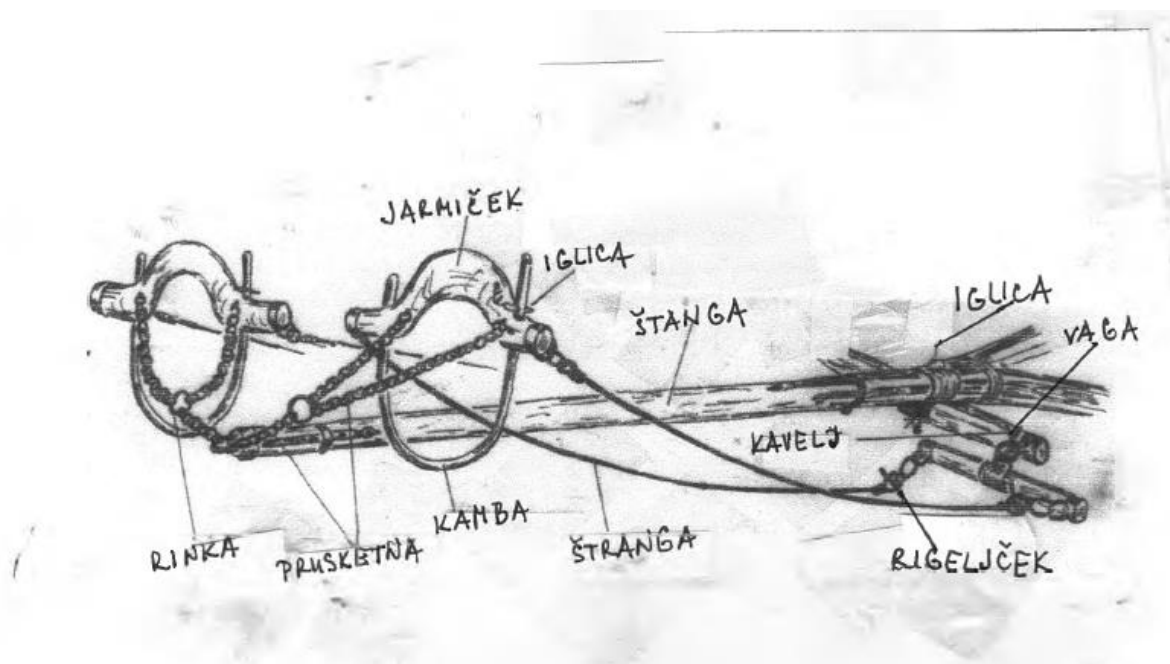
33

Konjska vprega; avtor risbe Janko Samsa

Etnološki strokovni izrazi so narečni, vendar je naslovna beseda slovarskega članka zapisana v glasovno poknjženi obliki. Ker izrazi niso standardizirani, jih je za isti pojem v različnih krajih ali celo v istem lahko več. Poimenovanja za nekatere dele komata informatorji ne poznajo. Tako npr. za na *kleštro* pritrjen podolgovat kos železa z dvema ali tremi luknjami, v katerega se zatakne pravokotno skovani konec železa, da se komat zapne, ne pozna nobeden od številnih informatorjev. Tudi imena za podolgovat kos železa s krajšim, pravokotnim in ozkim koncem, ki se zatakne v eno od lukenj železa na

drugi kleštri, ne pozna nobeden. Pač pa Lopatec s področja Trebnjega ve za obe železi skupno ime: *sklepi*. Samsa 2007, ki je zajel etnološka poimenovanja delov komata na področju Sežana - Pivka, za prvo železo navaja izraz *karbe*, mn., s čimer so mišljene luknje na zapornem kosu železa, ali *pršno železo*, s čimer je mišljeno železo z omenjenimi luknjami, za drugo železo pa izraz *kleščé*.

Ljudsko strokovno izrazje zlasti za konjsko vprego je v veliki meri prevzeto iz avstrijske nemščine oz. zgodovinsko točneje: iz bavarščine. V veliki večini so to mlajše sposojenke, ki jih jezikoslovje uvršča v pogovorno neknižno slovenščino. Zato je pri takih izrazih navedena izhodiščna nemška beseda ter slovenska knjižna ustreznica. Teh mnogi od informatorjev ne uporabljajo ali sploh ne poznajo, zato so označene z zvezdico.

Volovska vprega; avtor risbe Janko Samsa

âftra -e ž – *pog. nekñj., iz nem. Halfter* – *oglavnik

bedrák -a m – na kleštro pritrjeno železo z zakrivljenim koncem, s katerim se komat zapne

bíč, bíča m – palica s pletenim jermenom na koncu za udarjanje, priganjanje, dresiranje konja, vprežne živali

bíst *medm* – *klic konju na levo!*

bístahar *medm.* – *klic konju na levo!*

blazína -e ž – platnen obroč ovalne oblike, napolnjen z žimo, laneno prejo, na katerega se nadene komat, *prim.* klobasa 2. žimnato, laneno polnilo med kleštro in usnjem na notranji strani komata

b්රzda -e ž – priprava za vodenje, obvladovanje konja iz navadno dveh kratkih, pregibno spetih železnih palic, ki se da konju v usta, kjer po naravi nima zob, povezana z vajetmi

bû *medm.* – *klic volu, kravi na desno!*

bûhot *medm.* – *klic volu, kravi na desno!*

câm -a *m* – vsak od dveh jermenov, ki povezujeta uzdo z vrvjo, povezano z vago, da zavira prehitrega konja; zadrževalni jermen

cõf, *cõfa m* – urejen okrasni šop barvnih volnenih niti, ki se pripne na komat, bič

crûk *medm., pog., neknjž., iz nem zurück* – *nazaj!

cúgel -na [-gəl-] *m, nav. mn. pog. neknj., iz nem. Zügel* – privezna veriga

čêlnik -a *m*, tudi čêlni jêrmen -ega -mêna *m* – jermen uzde, speljan čez čelo konja, vprežne živali, navadno iz barvnega, lepšega usnja

*čezhrbtni jêrmen -ega -mêna *m* – na smer hrbta prečni jermen, ki drži zaprežnice

člèn -êna *m* – vsak od obročkov, ki sestavljajo verigo

délovni komât-ega -a *m* – komat iz navadnega, kravjega usnja

dîjo *medm.* – *klic konju naprej!*; hitreje!

ē *medm.* – *klic konju stoj!*

êha *medm.* – *klic konju stoj!*

gâjželnik -a [-žəʎn-] *ž* – pog. usnjena cevasta priprava na komatu, v katero se lahko zatakne bič; *tulec

gâjžla -e *ž, pog.* – palica s pletenim jermenom na koncu za udarjanje, priganjanje, dresiranje konja, vprežne živali; bič

glîd, *glîda m, pog. neknj., iz nem. Glied* – člen

hôvt *medm.* – *klic konju na levo!*

hřbtni jêrmen -ega -mêna *m* – jermen, ki vzdolž hrbta povezuje komat s čezhrbturnim jermenom

iglîca -e *ž* – lesen klin, s katerim se kamba pripne na jarmiček

járem -rma *m* – lesena, na obeh koncih izbočena vprežna priprava, ki se da paru volov, krav na vrat

jarmîček -čka *m* – lesena, na sredi izbočena vprežna priprava, ki se da volu, kravi na vrat

jermênček -čka *m* – ozek pas usnja z zgornjega dela komata, ki se na koncu zelo zoži in uporablja kot zatič sklepov

jézik jezîka *m* – ozek pas usnja z zgornjega dela komata, ki se na koncu zelo zoži in uporablja kot zatič sklepov

kâmba -e *ž* – ukrivljena lesena palica, ki se da volu, kravi pod vrat, da drži jarem, jarmiček

kêtna -e *ž, neknj. pog., iz nem. Kette, starejša nem. oblika ketene* – veriga

kírof -a *m* – železna priprava s togo brzdo in verižico, s katero se zelo neubogljivemu konju stisne spodnja čeljust; krotilna brzda

kîs -a *m*, *pog. neknj.*, iz nem. Kissen – blazina

klêštra -e *ž* – vsak od dveh kosov ukrivljenega lesa, ki daje komatu trdnost

klobása -e *ž* – platnen obroč ovalne oblike, napolnjen z žimo, laneno prejo, na katerega se nadene komat; blazina

komât -a *m* – priprava ovalne oblike, ki se da konju, vprežni živali okoli vratu na prsi in pleča ter se poveže z vozom, plugom

korobáč -a *m* – priprava s krajšim ročajem in spletenim vrhom, na katerem je spleten usnjen trak, ki se končuje s šmicom, da ob zamahih močno poka

križne vájeti -ih vajat *ž, mn* – na obeh koncih razcepljene vajeti s križno speljanimi konci, s katerimi se skladno vodi, usmerja oba konja dvovprege

krotilna brzda -e -e *ž* – železna priprava s togo brzdo in verižico, s katero se zelo neubogljivemu konju stisne spodnja čeljust

kšîr -a *m* – vprežna priprava iz jermenov

lâjshot *medm.* – *klic volu, kravi* na levo!

lâjtkis -a *m*, *pog. neknj.*, iz nem. Leibkissen – blazina

láhki komât -ega -a *m* – komat iz boljšega, lakastega usnja za vožnjo kočije, zapravljiččka

lêš *medm.* – *klic volu, kravi* na levo!

lîčnik -a *m*, *tudi* lîčni jérmen -ega -mêna *m* – jermen, ki čez lice povezuje zgornji in spodnji del uzde

mûštek -tka *m*, *pog. neknj.*, iz nem. Maulstück – brzda

*nazâj *medm.* – *klic konju* ritensko nazaj!

nôsnik -a *m*, *tudi* nôsni jérmen -ega -mêna *m* – jermen uzde čez nosno kost konja

obrôč -a *m* – železen krog na koncu jermena, vrvi, verige, ki omogoča povezovanje

*oglavnik -a *m* – priprava iz vrvic ali jermenov, ki se nadene konju, vprežni živali na glavo, da se vodi, priveže

ôjnična veríga -e -e *ž* – vsaka od verig, s katerimi se povežeta komat in oje

ôjnični jérmen -ega -mênam – jermen na boku komata, ki v obliki zanke drži oje ob telesu edinega vprežnega konja

okrâsna plóščica -e -e *ž* – manjši ploščat, okrogel, navadno medeninast okrasni predmet na komatu, jermenju konja

*okrásni jérmen -ega -měna *m* – širok jermen, prišit na vrh komata in viseč konju skoraj do kolena, z okrasnimi ploščicami, usnjenimi rožicami, resami

parâdni komât -ega -a *m* – komat iz boljšega usnja z ustrojeno jazbečjo glavo, zagrizeno v vrh, za vožnjo bale, ob poroki

plašnica -e, *nav. mn.* – vsak od dveh kvadratastih kosov usnja, ki konju zastira pogled na stran in nazaj

pľint jérmen -měna *m* *pog. neknj., iz nem.* Blind- – *slepi jermen, *okrasni jermen

podbrâdni obrôček -ega -čka *m* – obroček, ki pod brado združuje ličnik, uzdo in vajeti

podbrâdник -a *m*, *tudi* podbrâdni jérmen -ega -měna *m* – jermen uzde pod brado, povezan z nosnikom

podvrâtnik -a *m*, *tudi* podvrâtni jérmen -ega -měna *m* – jermen uzde, ki pride konju pod vrat in preprečuje, da bi se uzda snela

pôkec -kca *m* – vrvica iz lanenih, konopnih vlaken na koncu biča, ki ob kratkih, sunkovitih zamahih povzroča poke

povódec -dca *m* – vrv ali jermen, ki se da konju okrog vratu, da se lahko vodi

prêsta -e ž – obroč na zadnji strani komata, na katerega je pripet zaprežnični jermen

*privêzna veríga -e -e ž – veriga, s katero se priveže govedo k jaslim

prûsketna -e ž, *pog. neknj., iz nem.* Brustkette, *starejše* - ketene – ojnična veriga

rígeljček -čka [-gəl-] *m*, *pog. neknj., iz nem.* Riegel – zatič

rînka -e ž, *pog. neknj., iz nem.* Rinke – obroč

rûkriem -a *m*, *pog. neknj., iz nem.* Rückriem – *čezhrbni jermen

sklëp, sklëpa *m* – vsak od dveh podolgovatih kosov železa, s katerima se komat zapne

slépi jérmen -ega jerměna *m* – širok jermen, prišit na vrh komata in viseč konju skoraj do kolena, z okrasnimi ploščicami, usnjenimi rožicami, resami

sôška -e ž – 1. cevasta priprava, ki varuje konja, vprežno žival, da je zaprežnica ne odrgne 2. usnjen tulec na komatu, v katerega se lahko zatakne bič

stréha -e ž – usnje, ki pokriva zgornji del komata

šâjba -e ž, *pog. neknj., iz nem.* Scheibe – okrasna ploščica

šlínga -e ž, *pog. neknj., iz nem.* Schlinge – vozec

šmíc -a *m* – vrvica iz lanenih, konopnih vlaken na koncu biča, ki ob kratkih, sunkovitih zamahih povzroča poke; pokec

šnírca -e ž, *pog. neknj., iz šnirati, nem.* Schnüren – vezalka

šnódel -na [-dəl-] *m*, *pog. neknj., iz nem.* Schnadel – zaponka (na jermenu)

štând jérmen -měna *m*, *pog. neknj., iz nem.* Stand – ojnični jermen

štícelj -na, *tudi štúcelj* -na [-cəl] *m*, *pog. neknj., iz nem.* Stützel – zaprežnični jermen

štíft -a *m*, *pog. neknj., iz nem.* Stift – zatič 2

štrânga -e *ž*, *pog. neknj., iz nem.* Strange – zaprežnica

tóšelj -na *m*, *pog. neknj. iz nem.* Taschel(?) – *tulec

trebûšni jérmen -ega -měna *m* – jermen, ki pod trebuhom povezuje hrbtni jermen

*tulec -lca *m* – usnjena cevasta priprava na komatu, v katero se lahko zatakne bič

úзда -e *ž* – priprava iz jermenov, ki se da konju na glavo, da se lahko vodi

vájjet -i *ž*, *nav. mn.* – jermen, povezan z uzdo, s katerim jezdec, voznik vodi konja, vprežno žival

veríga -e *ž* – kovinska priprava iz med seboj zaporedno povezanih obročkov okroglega prereza za privezovanje, povezovanje

vezâlka -e *ž* – usnjen trak na čezhrbtnem jermenu, s katerim se zvežejo odpete zaprežnice

vózel -zla *m* – vrtljiv preplet zadrngjenih koncev jermenov, vrvic na ročaju korobača

vrpřęga -e *ž* – oprema, s katero se konj, vol vpreže

zadržęvâlni jérmen -měna *m* – vsak od dveh jermenov, ki povezujeta uzdo z vrvjo, povezano z vago, da zavira prehitrega konja

zapõnka -e *ž* – kovinska priprava z jezičkom, ki se zatakne v luknjico, da se jermen zapne

zapřęznica -e *ž* – vsaka od dveh močnih pletenih vrvi, s katerima se konj, vol vpreže

*zapřęznični jérmen -ega -měna *m* – močnejši, trojni jermen, ki povezuje zaprežnico s komatom

zatič -iča *m* – 1. premična železna palička na koncu verige, ki se vtakne v obroč, da se veriga s čim spne
2. kar se uporabi za spoj dveh predmetov sploh

zaûšnik -a *m*, *tudi zaûšni jérmen* -ega -měna *m* – jermen uzde za ušesi konja

zvónček -čka *m* – spodaj odprta in razširjena kovinska priprava s kembljem, ki se pritrdi na vrh komata in daje ob premikanju konja zveneče glasove

žõk, **žõka** *m*, *pog. neknj. iz nem.* Sack – *tulec

žvála -e *ž*, *nav. mn., pog.* – priprava za vodenje, obvladovanje konja iz navadno dveh kratkih, pregibno spetih železnih palic, ki se da konju v usta, kjer po naravi nima zob, povezana z vajetmi; brzda
Ustni viri:

Glavni informator France Škufca, Ponova vas, poleg njega pa so sodelovali: Alojz Potočnik, Grosuplje; dr. Klemen Potočnik, Velike Lipljene; Anton Pavlič, sedlar, Mokronog; Janez Dolinšek, Peč; Jože Lopatec, Kamni Potok (obč. Trebnje); Ivan Babič, Mala vas (Dobropolje); Alojz Janežič, Poljane nad Stično; France Omahen, Velika Dobrava; Alojz Zrnec, Grosuplje; Luka Gladek, sedlar, Ljubljana; Janez Kozlevčar, Spodnje Blato; Tone Adamič, Praproče; Tatjana Mehle, Grosuplje; Valentin Rozman, Brezje; Marica Novak, Grosuplje; Milan Cimperman, Grosuplje in Slavko Malnar, Ravnice (pri Čabru na Hrvaškem).

Tiskani viri:

Slovenski etnološki leksikon, uredil Angelos Baš s sodelovanjem uredniških odborov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011.

Anton Mrkun, *Narodopisna knjižnica*. Grosuplje: Mestna knjižnica Grosuplje, 2013, str. 92–93.

Vilko Novak, Živinoreja. V: *Družbena in gospodarska zgodovina Slovencev: Zgodovina agrarnih panog: Prvi zvezek Agrarno gospodarstvo*. Ljubljana: izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, založila Državna založba Slovenije, 1970, str. 368–369 in 384 (fotografije).

Janko Samsa, *Vozovi in poti*. Ljubljana: Tehniški muzej Slovenije, 2007, str. 32–33.

SLIKAR FRANCE SLANA V MESTNI KNJIŽNICI GROSUPLJE

Darija Kovačič*

V marcu leta 2014 smo v Galeriji Mestne knjižnice Grosuplje pripravljali razstavo Franceta Slane. Leta 2013 so na ljubljanskem Gradu pripravili veliko pregledno razstavo njegovih del, ki se je kasneje selila tudi v galerijske prostore gradu v Slovenski Bistrici. Ob tej priliki so člani Kulturnega društva Krka želeli, da predstavimo vsaj nekaj del iz bogatega ustvarjalnega življenja enega najbolj prepoznavnih slovenskih umetnikov, ki je nosil tudi naslov častnega občana Občine Ivančna Gorica. Njegov opus sem sicer poznala, njega osebno pa še nisem imela čast srečati. Tako smo se dogovorili, da ga z direktorico Rožo Kek obiščeva na njegovem domu na Krki. Sprejel naju je starejši gospod (takrat je štel že 88 let), ki pa je izžareval energijo in žar mladeniča.

Mladi France Slana je leta 1949 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri profesorjih Gabrijelu Stupici in Nikolaju Pirnatu. Pred njim se je razprostrl svet in čakal, da ga naslika. Za njim je bilo življenje, ki ga je vrtinčilo že od malih nog. Po zgodnjem otroštvu v Bodislavcih pri Mali Nedelji v Slovenskih Goricah je družino odneslo v Split, kjer je mali France končal osnovno šolo, gimnazijo pa je končal že v Ljubljani.

Prve umetniške poteze je potegnil pri Hinku Smrekarju, ki je bil njegov vzornik. Vihra druge svetovne vojne ga je prignala k partizanom, kjer je namesto puške držal svinčnik kot risar v oddelku grafične tehnike Gorenjskega in nato Koroškega odreda. Izkušnjo vojne in njenih grozot je izrazil v celi seriji risb z naslovom Risbe iz vojne skicirke, ki jo je razstavil na svoji prvi razstavi v Mali galeriji v Ljubljani leta 1953.

Nekaj let si je služil kruh kot ilustrator in risar stripov za različne časopise. Ilustriral je tudi za Ciciban in Pionirski list. Klic ustvarjanja na platno pa je bil premočan in France Slana je postal svobodni umetnik. Kot bi izkušnja vojne in smrti v njem pognala nasprotno kal vitalizma in ustvarjalne strasti, kar sem začutila več desetletij kasneje, ko naju je vodil po svoji hiši. Kot bi vstopile v Ali babino votlino, so bili vsi prostori polni slik na stenah in na tleh, prislonjenih na steno. Vmes pa kipi, lesene maske, bogastvo lepote, da nisem vedela, kje naj začnem gledati. Gospod Slana je pokazal več platen »še v delu«. »Vesta,« je pripovedoval, »včasih delam na več slikah hkrati ali pa na kakšno za nekaj časa pozabim in se je lotim čez nekaj mesecev.« Zdelo se mi je, da v njem živi otrok, ki se še vedno igra z barvami in oblikami, samo da to počne zelo mojstrsko.

Mladi umetnik se je mojstril z neprestanim ustvarjalnim garanjem. Veliko je razstavljal po Jugoslaviji in v tujini. Potovanja so mlademu Francetu Slani razširila obzorja in dodala zelo pomemben element njegovemu ustvarjanju, tako motivno, kot oblikovno. Nekako so ga »naredila« in popotnik je ostal celo svoje življenje.

Že leta 1955 se je na lastno pobudo odpravil na Norveško. Leta 1957 je dobil prvo nagrado na bienalu v Aleksandriji. Leta 1959 je s študijsko stipendijo v žepu odpotoval v Pariz, kjer se je srečal s sodobnim evropskim slikarstvom (Cézanne, Picasso, Braque, Miró, Chagall in Soutine). Morda je najbolj vplivalo nanj potovanje v Skopje, ki ga je leta 1963 razrušil potres. Naslikal je cikel akvarelov, kjer je pretresljivo izrazno upodobil ruševine mesta. Zanj je prejel nagrado Prešernovega sklada. Leta 1975 ga je Josip Broz Tito še z nekaterimi drugimi jugoslovanskimi slikarji povabil na rezidenčno ladjo Galeb, s katero so potovali od Alžirije do Italije.

---

* Darija Kovačič, višja bibliotekarka in umetnostna zgodovinarica, Mestna knjižnica Grosuplje

Leta 1981 je prvič razstavljal tudi v ZDA, kamor se je vrnil leta 1983. Njegove slike so pri Američanih pozele veliko zanimanja. V sodelovanju z Mladinsko knjigo je ameriška založba Control Data Arts iz Minneapolisa izdala monografijo o njegovem delu z naslovom *Watercolours, Paintings and Drawings 1944–1980*. Leta 1988 je imel samostojno razstavo v Harareju v Zimbabveju.

France Slana je bil v svojem likovnem ustvarjanju samohodec, čeprav ne moremo reči, da je bil popolnoma imun na umetniške tokove svojega časa. Desetletja po vojni je bil razvoj umetnosti v svetu in tudi pri nas hiter in pester in France Slana je seveda spremljal in poznal vse »izme« svojega časa. Če je izšel iz realistične umetnosti, se je kasneje spogledoval z ekspresijo, fantastiko, informelom in abstrakcijo, pravzaprav se je z elementi vseh teh stilov igral in jih z neko nonšalantnostjo vtkal v svoje slikanje. Čeprav je France Slana poznal in se družil tudi z domačimi umetniki, se ni vključeval v nobena združenja. Po sporu s takratnim vodstvom Moderne galerije leta 1964 se je še bolj umaknil iz osrednjega dogajanja v slovenski likovni umetnosti in ubral popolnoma svoja pota.

Način njegovega slikanja se je z leti spreminjal in razvijal. Kar pa ga vseskozi označuje, je velika spontanost, s katero je ustvarjal. Neposredno je motril pojavnost sveta, ki jo je na platno prenesel preprosto in učinkovito. Uporabil je različne likovne tehnike, a je vsako podredil svojemu izrazu, svojemu videnju. Pri barvni paleti se ni omejeval. Temačna obzorja njegovih vedut so prehajala v svetlo sinjino morja, in ta spet v močne barvne kontraste njegovih abstrakcij; pravicato barvno razkošje. Vsaka njegova slika, vsak njegov slikarski cikel je bil novo presenečenje, nova likovna pripoved.

Motivno je opus Franceta Slane neverjetno bogat in raznolik. Dela človeških rok, ki jih ruši zob časa, temačna lepota razvalin v krajini, lepota, ki izgineva, so bili njegov pogost in najbolj prepoznaven motiv, ki ga je spremljal vsa ustvarjalna leta. Eno od njegovih naslikanih ruševin sem vzela v roke, ta mora biti na razstavi. »Katere slike želite razstaviti?« sem vprašala gospoda Slano. »Kar izberite,« je bil odgovor. Tole bo pa težka naloga, sem si mislila in si želela, da bi naša galerija imela nešteto sob. Ker smo si razstavo zamislili kot kratek pregled, retrospektivo, sem že iskala tudi druge motive. Morje, morje tudi mora biti, sem si mislila. Morski motivi so se malemu Francetu zarezali v spomin, ko je otroštvo preživel v Splitu, tudi kasneje je poletja preživel v Dalmaciji. Morje in njegov melos je začutil z dušo pravega Dalmatinca in jih tako tudi upodabljal. Opustele obale, nasedli čolni, naplavine morja in časa, ki so ostali v pesku, pa tudi množice kopalcev, turistov, ki so čez poletje nasedli v Mediteranu. In ribe, ki jih je naslikal z igrivostjo otroka v vseh barvah in oblikah.

Naslednja slika, ki je morala z nami na razstavo, je bil Don Kihot, osamljeni jezdec, ki s sulico in ščitom jezdi na svojem kljusetu v bran idealom. Če je umetnik upodobil v njem svoj alter ego, ni povedal. Je pa Don Kihotov naslikal kar nekaj, ta motiv ga je zaposloval dolgo časa. Različni živalski motivi so tudi pogosti v umetnikovem opusu. Don Kihotovega konja čas izgloda v suhljato kljuse, konjskega okostnjaka, živalski tanatos. V podobi bika pa, nasprotno, skoncentrira vso grobo življenjsko moč. Mačke, ovite v zlato rumeno, so faraonsko dostojanstvene. »Petelina damo tudi, ni nekam klišejski?« »Seveda,« je odgovoril gospod Slana. »Vem, so mi očitali, da »štancam« peteline, ampak vsak moj petelin je unikaten, niti dva nista enaka«. Pa naj bo, izbrala sem sliko petelina, ki je še posebej ošabno postopal po sliki v vseh mavričnih barvah. Samozavest pa taka.

»Kakšen šopek tudi moramo dati,« me je spomnil. »Zadnje čase slikam samo šopke, tega sem ravnokar naslikal, tega moram še dokončati.« Če bi pričakovali bidermajerske šopke, bi se pošteno zmotili. Cvetje je bilo samo izgovor za abstrahiranje oblik, za kombiniranje rastlinskih silhuet, za kontraste barv, za čudovite odtenke, ki se povezujejo in dopolnjujejo v barvno simfonijo. V prvih šopkih še lahko prepoznamo oblike rož, kasneje se razblinijo v barvne lise, v reliefne linije in pike, ki jih skupaj drži le še grob obris šopka. Na nekaterih slikah pa se cvetovi razpasejo po površini in ujame jih le okvir, vrtni zidec.

In kot večino umetnikov je tudi Franceta Slano vselej spremljala ženska. Akt je umetniku vselej izziv. Zgodnji akti so naslikani realistično, so ženske iz mesa in krvi, kasneje vedno bolj postajajo silhete, naj bodo to ženske na obali, žensko telo kot živa naplavina med naplavinami, brezimni model v ateljeju. Podoba ženske se je na njegovih slikah spremenila v simbol Eve v rajskem vrtu, pa tudi Eve, izgnane iz raja, ki s sklonjeno glavo odhaja med ruševine. Na koncu je ostala samo še abstrahirana figura v rdečem.

Tako sva z gospodom Slano odbrala nekakšen mali, bolj simbolni pregled njegovega opusa. Kakor nisva mogla dati na razstavo vseh njegovih motivov in variant, tako tudi v tem zapisu umanjajo še številne čudovite slikarske zgodbe. Pa vendar sva bila z izborom zadovoljna oba in ko smo razstavo postavili, je v prostoru naše galerije zazvenelo od lepote. Malo nam je nagajala res ogromna in težka slika nasedle ladje, pa je dobila svoje »noge« in smo jo kar postavili ob steno. Ob delu je gospod Slana obujal svoje spomine in je bil živahen in duhovit sogovornik.

Na odprtje je prišlo veliko ljudi. Ker smo vedeli, da je gospod Slana velik ljubitelj jazza, smo se dogovorili s Klemnom Kotarjem in njegovimi fanti iz Combo zasedbe Big banda Grosuplje, da so ves čas igrali odličen jazz. Gospod Slana je stal pred glasbeniki in plesal in plesal. Ta mladenič v telesu starca je s plesom praznoval razstavo, umetnost in življenje na splošno.

Kadarkoli se bom zagledala v kakšno njegovih slik v številnih galerijah po Sloveniji, bom v duhu zaslišala jazz in njegov prešerni glas, ki mi sredi bogastva njegove ustvarjalnosti razlaga: »Obožujem jazz, vedno imam jazz glasbo v ozadju, ko slikam, jazz je improvizacija in tudi jaz tako delam.«

France Slana in Combo zasedba Big banda Grosuplje ob odprtju razstave v galeriji knjižnice.

NAGROBNI NAPISI NA POKOPALIŠČIH ŽUPNIJ KOPANJ, POLICA, ŠKOCJAN, ŠT. JURIJ PRI GROSUPLJEM IN ŽALNA

Drago Samec

Pot je za vse

ena:

iz večnosti

v večnost. (Tone Pavček)

1.0 Uvod. Ob umiku starega pokopališča v Šmarju – Sapu je izšla pobuda, da se vsaj deloma ohranijo spomini na pokopališča, ki so skozi čas zapisana vedno hitrejšemu spreminjanju. Pogled na oba šmarska pokopališča je v tem Zborniku izšel v letu 2018, na pokopališča v grosupeljski župniji (Grosuplje, Gatina, Mala Stara vas in Spodnja Slivnica) pa je izšel v letu 2020.

Da bi bila pokrita še preostala pokopališča v občini Grosuplje, je potrebno še dodati pokopališča župnij Kopanj, Polica, Škocjan, Št. Jurij pri Grosupljem in Žalna.

V tem sestavku je pozornost usmerjena predvsem k 'navadnim' grobovom s spomeniki, ki nosijo nagrobne napise – epitafe, to je besedila mrtvemu (oz. pokojnikom) na nagrobniku. Napisi na partizanskih nagrobnikih so posebej objavljeni v publikaciji Pomniki NOB v občini Grosuplje, 1987 (2. izdaja, 2019), žrtve z nasprotne strani pa so zajete v treh knjigah z naslovom Farne spominske žrtve, 1995–2012. Večino starejših spomenikov pa navaja monografija Staneta Mikuža Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine, 1978.

Pokopališča so bila od nekdaj posvečeni prostori, posvečena mesta, gotovo povezana z vero v posmrtno življenje. Na območjih teh župnij je ohranjenih še več gomil nekdanjih prebivalcev železne dobe, iz rimskega obdobja pa so našli leta 1976, ob nekdanji rimski cesti pri Rometovih v Veliki Stari vasi, ostanek njihovega odnosa do pokojnih, rimski nagrobnik. »Nagrobnik pravokotne oblike z nastavkom iz apnenca. Površina je močno žilnata, deloma zasigana in valovita. Višina z zatrepom 173 cm, širina 74 cm, debelina 20 do 22 cm. Na vsaki strani je po en delfin obrnjen z glavo navzdol. Sredi zatropa je križno razdeljena okrogla ploskev, ki se na obeh straneh simetrično povezuje s stiliziranim 'cvetnim' likom na bilki« (Slabe, 110). Napis sporoča, da je Lucij Pedanij Dialo še za življenja postavil spomenik za ženo Elvijo Kirpo in za sina Lucija Pedanija Optata.

Pojasnilo o pomenu delfinov je podal Tine Kurent: »Dva delfina v nadstavku stele imata simboličen pomen. V antiki je delfin predstavljal rešitelja in psihopompa (spremljevalca duš). Mrtvi odhajajo na konec sveta, na otoke blaženih, do njihovega zagrobnega bivališča so jih na hrbtu prenašali delfini. Dva delfina, obrnjena vsak v svojo stran, simbolizirata dvojnost narave« (Kurent, 1988, 150).

Sedaj je nagrobnik pripet na steno stavbe Glasbene šole v Grosupljem, za ohranitev spomenika izpred leta 100 po Kristusu je zaslužen župan Janez Lesjak st. Rimski nagrobnik je vzidan tudi v steno cerkve v Žalni.

Prvi kristjani niso zažigali teles pokojnikov, spoštljivo so pokopavali svoje mrtve, na njihovih grobovih, v obliki besedila ali slike, pa so izražali vero v vstajenje.

Pokopališča so trajni kraji spomina, kjer so umrli ovekovečeni za svoje sorodnike in tudi za večnost, so torej neminljiva kulturna dediščina. Sepulkralna kultura in z njo vred ovekovečenost pokopališč oz. njihovih grobov se je v zadnjih sto letih zlasti iz svetovljanskih vzrokov precej spremenila (Wakounig, 2021).

Sedanja podoba pokopališč se od skeletnih pokopov preveša do žarnih grobov in celo samo do raztrosa pepela. Epitafe zasledimo predvsem na klasičnih grobovih z nagrobniki, ki premorejo toliko prostora, da dopuščajo še dodatna sporočila.

Vsak nagrobnik z napisom sporoča samosvojo bolečino slovesa, tako da bi bilo treba vsakega posebej osvetliti s celovito podobo. Pri tem besedilu so bila zasledovana le osnovna sporočila. Precej zapisov je napisanih z verzalkami, velikimi črkami, a ne vsi. Tu so vsi napisi navedeni z malimi črkami. Opazimo tudi več pravopisnih napak in opuščanje ločil. Če je kakšen zapis posebej zanimiv, je verno naveden, a z dodanim popravkom. Na mestu opuščenega ločila je v oklepaju manjkajoče ločilo, vrstice loči običajno poševnica. Znak (,) pomeni, da ločilo manjka; kombinacija),(pa, da je ločilo preveč.

Starejši kamniti spomeniki so tudi že nečitljivi. Ob priimkih je več tudi hišnih imen, prav tako tudi navedb vasi. Ob imenih so kdaj še rodovna razmerja: stari oče, stara mati, oče, mati, dobri starši, sin itd.

Na vseh pokopališču je več ponavljajočih se nagrobnih napisov, največkrat Tihi dom, Počivaj(ta)(te) v miru! z variantami: Naj počivajo v miru; V miru počivaj(te); Naj v miru počiva! Najdemo pa še napise: Blag vam spomin; Bodi mu zemljica lahka; Bog jim daj večni mir in pokoj; Dom miru! Hvaležni otroci; In memoriam; Iz trpljenja v življenje; Na svidenje! Na svidenje nad zvezdami! Na svidenje pri Bogu! Na svidenje v večnosti; Naj ti bo lahka prerana zemlja; Naš tihi dom; N.P.V.M.; Sladko spančkajte (otroški grob); Spomin staršev; To je zadnji domek moj! Tu čakamo vstajenja; Usoda dala si boleč spomin! V miru! V spomin mrtvim; Večna luč naj jim sveti! Zadnji dom; Žalujoči ostali!

2.0 Kopanj. Pokopališče na Kopanju ob župnijski cerkvi Vnebovzeta Device Marije

Cerkev na Kopanju je do leta 1228 spadala pod stiški samostan, s tem letom pa je postala podružnica šmarske župnije. Sklepajo, da so pokopavali najprej v Veliki Račni ob kapeli sv. Marjete vse od leta 1433. Z letom 1787 pa je bila ustanovljena kopanjska kaplanija in od leta 1795 so že pokopavali na Kopanju, pri podružnici na Spodnji Slivnici pa od leta 1825 (Kebe, 9). V kapeli sv. Marjete je v zahodni steni vzdana nagrobna plošča Lazzarinijev, graščakov s Čušperka, z napisom v nemščini iz leta 1815.

Po mrliški knjigi župnije Šmarje, nastavljeni leta 1760, »je bila v knjigo vpisana Margaritha Tomahizhouka, Marjeta Tomšič, ki je umrla 6. junija 1760, kot zadnji pa je v rubriki vpisan Josephus Wradsch, Jožef Bradač iz Male Račne, ki je umrl 24. marca 1784, star 48 let (Müller, 106). Prof. Müllerja so zanimali Prešerni na Kopanju in pravi: »Prešernova stara teta Jera in Prešernov mali bratranec Janez, ki sta na Kopanju umrla leta 1804 oz. 1807, sta bila nedvomno pokopana pri cerkvi na Kopanju, na katerem mestu sta bila njuna grobova, pa ni znano« (Müller, 106).

Pravijo, da so na kopanjskem pokopališču včasih pokopavali tako, da so grobovi Ilovcev gledali proti Veliki Ilovi Gori, Radencev proti Račni, Predolcev proti Predolam in Čušpercev proti Čušperku, danes pa ni več tako.

Kopanjsko pokopališče so preurejali v letu 1993, ko so začeli z gradnjo 5 metrov visoke škarpe za povečanje pokopališča.

Na nagrobnikih so ob priimkih kdaj tudi domača hišna imena (npr. Gornji Vrbetovi), navajajo tudi vas, celo hišno številko. Pokojnika označuje npr. celo relief harmonike.

Ob ostalih napisih izstopajo epitafi z upanjem v posmrtno življenje:

Le križ nam sveti govori,
da vidimo se nad zvezdami. Žalujoči ostali. (1932)

Kratko življenje – bitko ločenje,
a svidenje srečno bo trajalo večno!

Mir nebeški zdaj uživaj(,)
večna luč ti sije naj(.) (1970)

Nenadna vest pretresla je srce(,)
 naš očka umrl je(.) (1970)

Ko bi solza, koga obudila,
tebe nebi, zemlja krila. (1981) (Prav: Ko bi solza koga obudila, / tebe ne bi zemlja krila.)

Trpljenje zemeljsko je zdaj končano,
saj čaka vas nebeški raj!

Niso mrtvi, ampak spe. v
slavi večni, se zbude. (Prav: Niso mrtvi, ampak spe. V slavi večni se zbude.)

Tvoje življenje
bilo je trpljenje(,)
 a smrt odrešenje(.)

Na krutost življenjskega ciklusa pa nas opomni napis:
Kar zdaj ste vi, to bil sem jaz.
Kar zdaj sem jaz, to čaka vas.

Pomenljiv epitaf.

Starejši spomenik oznanjuje:
Dal mlado si življenje(,)
 a pal si kot junak –
končano je trpljenje(,)
 naj mir ti bo sladak!

Zaradi ohranitve starega spomenika je izjemen spomenik z dvema podlagama. V ospredju je novejša marmorna plošča iz 1987, v ozadju pa je starejši spomenik iz kamna z napisom: Tu počiva Ana Zupančič iz Male Račne 4, 1870–1932 in s spodnjim epitafom:

Ta gomila je zagrnila
našim žalostnim očem
ženo blago, mater drago,
nam nenadomestljivo vsem.

Pod napisom pokojni mami je njej posvečen epitaf:
Mirno spavaj, draga mama!

Na dnu spomenika pa je še en napis:
Ne žalujte, tudi vi pridete za menoj!

Nagrobnik družine Kastelic na Kopanju.

Župnik Janez Jereb ima na Kopanju skupaj z ostalimi župniki novo spominsko obeležje, ker so ob preureditvi pokopališča odstranili stari spomenik. Hvaležni župljani Škocjana so mu še istega leta, ko je umrl, na pokopališču postavili tudi spomenik z napisom:

V spomin č. g. župniku Janezu Jerebu, graditelju župne cerkve v Škocjanu(,) 5. 5. 1873–† 8. 6. 1937(,) v Čušperku. Blago srce, počivaj v Gospodu!

Skupen duhovniški epitaf več duhovnikom pa je: Ti si duhovnik vekomaj. Hebr 5.6.

3.0 Polica. Župnijska cerkev z zavetnikom sv. Jakobom apostolom ima ob sebi še vedno farno pokopališče na prvotni lokaciji ob cerkvi. Okolico cerkve in pokopališče so v zadnjih desetletjih precej preurejali.

Na Polici je najstarejši nagrobnik iz leta 1831 vzidan v južni steni ladje, napis pa je v nemščini in sporoča, da tu počiva Franc Ahlin s Peči, star 80 let, umrl 13. aprila 1831, spomenik pa sta postavila sin in njegova mama.

Ob njem je tudi starejši nagrobnik s slovenskim napisom:

Tukaj počiva

Jožef Štibernik(,)

rojen 20. svečana 1840(,)

umerl 22. oktobra 1883.

Naj v miru počiva!

Ob stran je bil postavljen na tem pokopališču še edini litoželezni križ, že brez razpoznavnih podatkov. Tudi na poliškem pokopališču je mogoče opaziti spremembe skozi čas. Starejši nagrobniki izginjajo, čedalje več je marmornatih nagrobnikov, njihova sporočila pa čedalje bolj skromna.

3.1 Napisi. Pod osnovnimi sporočili o pokojnih se ob pogostih kratkih napisih zasledijo še bolj unikatni napisi:

Bog jim daj sveti raj!
Gospod, daj jim večni mir;
K tebi želim, moj Bog;
Radujte se v angelskem petju.

Žalost za pokojnim izražajo epitafi:
Če lahko bi solza te zbudila,
te nebi črna zemlja krila. (Prav: te ne bi črna zemlja krila.)

Le srce
in duša ve(,)
kako boli(,)
ker več te ni(.)

Primer epitafa na dodani plošči na Polici.

Nad vse sva te ljubila,
mislila, nikoli te ne izgubiva,
dala življenje bi za te,
a usoda vzela nama je vse... (1991)

Naša solza grob vam bo rosila(,)
dokler nas smrt ne bo združila(.)

V naša srca si se vpisal(,)
čas ne bo te več izbrisal
in čeprav spokojno spiš(,)
z nami kakor prej živiš(.)

Svetopisemski pa je napis:
Jaz sem vstajenje in življenje.
Kdor v mé veruje, bo živel, tudi če umrje.

Čustven je napis ob slovesu najstnice:

Kam odnesla(,)

Petra(,) si nasmeh(,)

kje ostalo

tvoje zlato

je srce(.)

Iz sredine

tople si odšla

v raj(,) v srcih

naših ti boš

vekomaj(.)

Za vsak poljub(,)

dotik(,) nasmeh(,)

za vse(,) kar si

nam dala(,)

Peti naša(,) hvala(.)

Kar najbolj

smo ljubili(,)

smo za vedno

izgubili(.)

Peti(,) spančkaj

sladko(!)

Le izjemoma je ob imenu navedeno pojasnilo o pokojniku, npr.:
Jože Umrl za svobodo 1943; pa tudi Žrtev Korzike (1981) ali Pogrešan (1943).

Pri navedbi več sestra je le pri zadnji navedeno: Slednja član. Mar. družbe in III. reda. (1914).

Kar redki so rodbinski nagrobniki. Takšen je Drobničev iz Velike Stare vasi, še s slikama prvih navedenih staršev. Na njem so podatki treh rodov, med njimi o grosupeljskem županu (1936–1943) Francu Drobniču. Na spodnjem nosilcu je epitaf:

Smrt nas je ločila.
Smrt nas bo združila.
Srce trpi(,) oko solzi,
za Vami iti si želi.

Nagrobnik rodbine Drobnič z epitafom.

Tudi napisi v nedomačem jeziku so redki: Tata / Počivaj u miru.

Na poliškem župnijskem pokopališču je ohranjenih tudi nekaj duhovniških nagrobnikov, med njimi imajo spomin ohranjen Josip Bambič (1880–1941), Franc Lužar (1892–1970), Alojzij Vovk (1890–1919), Jože Vovk (1909–1998). Dvoje njihovih besedil sporoča:

K tebi želim, moj Bog in
Blagor umrlim, naj
živijo, zakaj, njihova
dobra dela, gredo
za njimi. (Prav: Blagor umrlim, naj živijo, zakaj njihova dobra dela gredo za njimi.)

Polna napisa dveh duhovniških nagrobnikov pa sta:

Josip Bambič župnik
posvečen v mašnika 7.7.1907
*8.2.1880 † 23.2.1941
R.I.P.
Milo kličem iz temne jame(,)
moli(,) o prijatelj(,) zame!

Tu čaka vstajenja
čast. gospod kaplan
pri Sv. Trojici v Halozah
Franc Lužar
roj. 1892
v mašnika je bil posvečen 1917 na Polici
(umrl) 1970.

3.2 Troščine. Pri poliški podružni cerkvi Matere božje na Troščinah je le manjše pokopališče. Kot posamezni napisi se pojavijo epitafi, ki jih zasledimo tudi na drugih pokopališčih:

Če bi solza vas zbudila(,)
ne bi vas gomila krila(,)

Kako bi pozabili(,) kar srčno smo ljubili(,)

Le križ nam sveti govori(,)
da vidimo se nad zvezdami(,)
Žalujoči ostali.

Za vso skrb in vse trpljenje
Bog vam večno daj življenje(,)

Nekaj epitafov pa je bolj osebnih:
Odšla sta tja(,) kjer ni bolečin(,)
a na vaju večno bo ostal spomin(,)

V najlepših letih ovenel je tvoj cvet mladosti,
ko zapustil si dom svoje drage in odšel v sveti raj.
Dom je prazen in otožen, ker tebe več med nami ni
in zato nam bo žalost trgala srce in solza naša grob
ti bo rosila, dokler nas smrt s teboj ne bo združila.

Vesela si od doma šla(,) na svoje vsakdanje delo,
 pa prej vrnitve ni bilo nazaj, dokler nisi šla v sveti raj.
 Zato nam žalost srce trga, solza sili v oči.
 Dom je prazen in otožen, ker tebe več med nami ni(.)

3.3 Dole. Pokopališče je tudi pri podružnični cerkvi sv. Lucije na Dolah pri Polici.
 Zvrstijo se običajni napisi, izstopa le napis z upanjem:

Težko je bilo slovo,
 a svidenje srečno bo.

4.0 Škocjan pri Turjaku. Župnijo Škocjan pri Turjaku z zavetnikom sv. Kancijanom in tovariši sestavljajo še podružnice Mali Osolnik, Železnica in (od 2020) Turjak.

Škocjan je bil versko središče mogočnega gospodstva Turjaških (Auerspergov) in njihovih podložnikov. Kraj ima zato bogato zgodovino. Bil je že zgodaj naseljen, v njegovi bližini so odkrili halštatske gomile. Starinoslovec Jernej Pečnik je izkopaval in odkrival arheološko dediščino tudi v širši okolici Škocjana. Grobišča so bila odkrita na Sloki Gori, v obeh Lipljenih in Ločnikih, na njivah Zdravščka, ki so oddaljene približno 200 m od cerkve, pa je Pečnik odkril pogansko pokopališče (Marolt, 2008, 65). Župnijska cerkev je bila patronatska cerkev, ki je služila tudi kot družinska grobnica, hkrati pa je bila sedež župnije za širše turjaško območje vse do 18. stoletja. Leta 1789 oz. 1790 je na pobudo turjaških Auerspergov nastala nova župnija Turjak, ki je dobila sedež v gradu oziroma grajski kapeli. Na tem pokopališču je leta 1589 škocjanski protestantski župnik Jurij Dalmatin pokopal svojo ženo, ki je bila Trubarjeva hči.

Škocjansko pokopališče je zgodaj zbudilo pozornost. Janez V. Valvasor v Slavi vojvodine Kranjske (Die Ehre des Hertzogthums Crain, 1689, 2/729) navaja, da je v farni cerkvi vidnih še veliko nagrobnikov gospodov Turjaških, ki so tu pokopani. Tedaj je na pokopališču stala tudi cerkev sv. Mihaela nadangela. Zgodovinarji ugotavljajo, da so Turjaški (tudi) v škocjanski cerkvi imeli svojo plemiško (grobno) kapelo. Kronist in župnik Janez Jereb se je o pokopališču razpisal:

»Pokopališče. Do leta 1824 se je pokopavalo iz cele fare samo na malem pokopališču okoli cerkve. ... Ko je bilo staro pokopališče prenapolnjeno, so pod Ogulinom (1822) napravili novega. Novo pokopališče so najprej hoteli napraviti na farovškem polju pod kapelico. Župnik pa ni hotel njiv prepustiti. Zato so morali farani 'zidati' novo pokopališče pod Štrafnično bajto. Ko so pokopališče z revnim plotom ogradili in trnje na njem posekali in odkopali, so iz poljske kapelice prenesli bridko martro na novo pokopališče. Ko so križ postavili, se je zemlja tako stresnila, da je bilo vseh strah. Zato so ga nesli nazaj. Sedaj pa vendar na tem pokopališču stoji križ, ki je bil svoj čas v kapelici.

Prvi, ki je bil na novem pokopališču pokopan, je bil nek otrok z Rožnika. Ker pogrebci niso hoteli pokopavati mrličev na novo pokopališče, je župnik Ogulin nastavljal za pokop na staro pokopališče takso stari tolar (2 fl).

Leta 1901 je napravil Jože Mencin iz Malega Ločnika okrog pokopališča zid 1 in ½ m visok. Dva 'žrfa': eden sredi cerkve, drugi pri oltarju sv. Janeza. Sredi cerkve pod prvim svodom, nekako 2 metra od obhajilne mize proti pevskemu koru, je 'žrf'. Po kamenitih stopnicah se pride v lepo obzidan kraj, kjer počivajo 4 duhovniki. Drugi žrf je v škocijanski cerkvi v kapeli na evangelijski strani. Tam so pokopani nekateri turjaški plemiči.

Pripis: V prejšnjih starih časih so se člani Turjaške grofovske družine pokopavali v škocijanski cerkvi. Pozneje se je na turjaškem pokopališču sezidala lična kapela v ta namen« (Jerebova kronika, 58–60). Jereb je naštel še 18 pokojnih iz 19. stoletja, ki so bili pokopani v stari cerkvi ter dodal en tedanji nagrobni napis v nemščini.

Teh nagrobnih napisov ni več, zato so leta 2007 v cerkvi vzdali ploščo z imeni tistih turjaških vitezov, ki so bili gotovo pokopani pri sv. Kancijanu« (Jerebova kronika, 58).

Na vogalu starega pokopališča je bil tudi karner, kostnica. »Nad karnerjem je bila kaplanijska kašča, doli je bilo velbano. V karnerju so bile dolge kosti in mrtvaške glave. Potem so karner podrli in kosti

zakopali v tri jame.« Karner pa ni služil samo hranjenju kosti, pač pa tudi kaznim. »Če se je v Škocjanu kdo hudo pregrešil, so ga notri v karner zaprli ½ ali dve uri. Župnik Smuk so bili tu.« (Anton Smuk je bil v Škocjanu od 1806–1818. Jerebova kronika, 425.)

Ob iskanju podpornikov za gradnjo nove cerkve v Škocjanu (1907) je Janez Jereb prošnjo namenil tudi bogati vdovi po Martinu Hočevanju, ki je bil po rojstvu škocjanski faran. Vdova Josipina Hočevar se je dobrohotno odzvala.

Župnik Janez Jereb je v kroniko zapisal: »Na pokopališču v Škocjanu stoji še danes lep starinski spomenik družine Hočevar iz vasi Podlog, ki je nekdanj spadala v župnijo Škocjan. Večino denarja za gradnjo pa so prispevali Škocjanci, ki so opravili tudi veliko prostovoljnega dela.«

Domačin Jožef Marolt je opisu dodal: Najlepši spomenik na škocjanskem pokopališču, ki je edinstven v lepoti in danes še mogočno in trdno stoji, ima družina Hočevar: 'Tukaj počivajo gospod Janez Hočevar, rojeni v Malih Laščah 27. 12. 1774, umerli 24. 6. 1844(,) in njegova žena Marjeta Hočevar, rojena Prasnik v Podlogu 5. 7. 1775., umerla 24. 8. 1853.

Iz hvaležnega otroškega serca vam v spomin.' (Jerebova kronika, 68).

Pokopališču pri župnijski cerkvi v Škocjanu je posvetil pozornost tudi etnolog dr. Boris Kuhar, ki je zapisal:

»Prebivalci Škocjanskih hribov so izredno spoštovali umrle, gojili so na poseben način kult mrtvih. ... Pred sto leti so bili grobovi skromni. Navadno je bila le gomila. Pozneje so jo obdali z obdelanim kamnitim okvirom in nanjo postavili lesen križ. Krasili so jih s črno prstjo, iz peska pa so napravili na grob bel križ. Tako je tudi pokopališče zgovorno odsevalo vso revščino ljudi Škocjanskih hribov. Spomenike so si lahko privoščili v tistem času le graščaki« (Kuhar, 1972, 201).

Prvi spomenik na novem (škocjanskem) pokopališču je bil skromen kamen z napisom iz l. 1829:

"Tukaj lezhi Jozhef Mancin iz Roshenpoha(,) roj. 10. dan sushza 1822(,) umrl 17. dan listognoja 1829(,) prvi na tem pokopalisho pokopan(,) u temo spomino mu je ta kamen dan.

Nedolshnost gre vnebesa(,)

Zhlouk odpri ozhi inu vushesa(,)

Poglej(,) kaj si tukej(,)

Pomisli(,) kaj boš tamkej."

Pred drugo vojno (1937) so pokopališče preuredili in zapis v časopisu navaja: »Po blagoslovitvi 51 kg težkega mrliškega zvona se je razvil sprevod na pokopališče, ki je bilo okrašeno z mlaji, venci, zastavami, cvetjem in gorečimi svečami. Ljudstvo se je porazvrstilo po grobovih, v katere je preneslo svoje rajneke s starih pokopališč in jim postavilo spomenike in tiho molilo za svoje pokojne, ko je dekan blagoslavljaval pokopališče. Nato so se zbrale vse ogromne množice ljudstva pred spomenikom padlih vojakov, ki obstoja iz 6 m visokega stebra, nad katerim plava poldrug meter visok angel, v lini je 51 kg težak zvon in pod njim plošča 31 padlim vojnim žrtvam« (Domoljub, 1937, št. 45).

Vse do pred 15 leti [do 1967] je bilo pokopališče v Škocjanu še skromno, z redkimi kamnitimi spomeniki. V zadnjih letih pa svojci kar tekmujejo, kdo bo postavil lepši, večji in dražji spomenik iz marmorja. To pa ni vedno le stvar pietete do umrlih ali skrit ostanek posvečenega kulta do mrtvih, tradicija, temveč je že stvar prestiža, tihega tekmovanja med družinami. V mnogih primerih to res pomeni zadnjo, skromno oddolžitev svojcu za vse, česar mu v njegovem življenju niso mogli dati. Zdaj gre zaradi teh bogatih spomenikov celo glas, da so Škocjanci britof kupili v Ljubljani ... (Kuhar, 1972, 201–202).

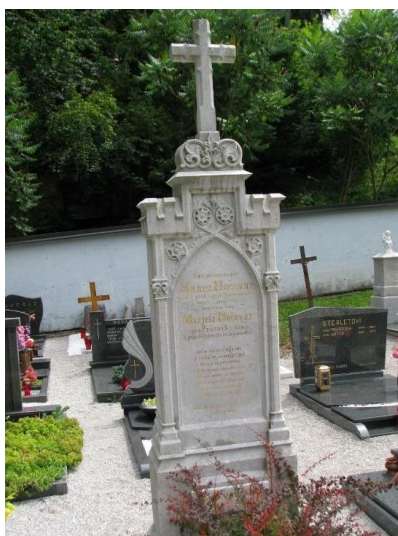
Škocjanski duhovnik Baltazar Wurzer počiva v kapeli sv. Križa na farovškem polju. (G. Podlogar je mnenja, da je bilo pod kapelico, pod potjo, prvotno pokopališče.) V stopnici pred oltarčkom kapelice je plošča z napisom: "R. N. D: Balthasar Wurzer junior parochus loci hoc opus pro se suisque successoribus curavit in Anno MDCLXXXVIII quiobiit Anno MDC ... die ... mense ... Et Deus misericors det ei requiem." [Č. g. Boltežar Wurzer ml., tukajšnji župnik, je dal postaviti to delo zase in za svoje naslednike leta 1688. Usmiljeni Bog naj mu da pokoj. Nagrobno ploščo je dal sam postaviti, zato še ni smrtnega datuma.] Poleg te plošče je v kapeli še druga z napisom Hierligt Sebastian Pleshiz. ... (Tukaj leži pokopan Sebastjan Plešec, oskrbnik na Turjaku ... 1678.) (Baltazar Wurzer, škocjanski župnik v letih 1659–1714. Jerebova kronika, 2007, 23.)

Škocjanskemu župniku Janezu Jerebu (1873–1937), ki je pokopan na Kopanju in ima tam z ostalimi župniki spominsko obeležje, so hvaležni župljani Škocjana še istega leta, ko je umrl, na škocjanskem

pokopališču postavili spomenik z napisom: "V spomin č. g. župniku Janezu Jerebu, graditelju župne cerkve v Škocjanu - 5. 5. 1873—† 8. 6. 1937 v Čušperku. Blago srce, počivaj v Gospodu!" Ob preureditvi pokopališča leta 2003 so stari spomenik obnovili in prestavili na vidno mesto ob poslovilni hiši. Na škocjanskem pokopališču je zadnje počivališče našel tudi glasbenik in skladatelj ter organist France Marolt (1893–1981).

In naj bo dodan še zaznamek, da je domačin Leopold Sever na škocjanskem pokopališču v letu 1994 zaznal še štiri litoželezne križe, kar je bilo največ na naših pokopališčih.

Omeniti velja, da je bila samostojna župnija Turjak s 1. januarjem 2020, po skoraj natanko 230 letih obstoja, ukinjena. Grajska kapela Brezmadežnega spočetja Device Marije na Turjaku je bila skupaj s cerkvijo sv. Ahaca, mučenca, nad Malim Ločnikom kot podružnica znova pridružena župniji Škocjan pri Turjaku. Pokopališče na Turjaku pa ima od leta 1911 kapelo, kamor so pokopavali turjaške grofe.

Nagrobnik rodbine Hočever.

4.1 Vstop na pokopališče vodi ob stolpu z zvonom in angelom ter pod prečnikom s posvetilom:

Sil peklenskih reši(,)

Gospod (,) mojo dušo.

Pogled od vhoda na pokopališče v Škocjanu.

Stolp nosi ploščo z napisom: V spomin v svetovni vojni 1914–1918 padlim vojakom iz Škocjana. Sledi navedba 29 padlih po vaseh, ki jo zaključuje epitaf:

Drage žrtve(,) vaša kri(,) naša svoboda(.)
Hvala vam! Počivajte v miru!

4.2 Nagrobni napisi so običajno na spodnjem delu, kdaj pa tudi na začetku:
Na tej zemlji počivajo ...

Žalost in jok s solzami sta povezana:
Če bi solza koga obudila,
ne)(bi vas črna zemlja krila.

Ko bi solza te zbudila(,)
te ne bi črna zemlja krila(.)

Solza naša grob vam bo rosila(,)
dokler smrt nas ne)(bo združila(.)

Ko bi ljubezen govorila
in solza mrtve obudila,
ne krila, tebe(,) očka,
bi gomila!

Ne veš(,) kako je meni(,)
ko počivam v tuji zemlji.

Smrt kruta in nemila
nam v hipu je življenje spremenila(.)

Več je napisov, kjer se zatekajo k Bogu:
Kristus(,) naše upanje.

Daj jim(,) Jezus(,) naš pastir(,)
večni pokoj(,) večni mir.

V Kristusa smo verovali
in s Kristusom bomo vstali(.)

Kristus(,) naše upanje(.)

Za ves trud in vse trpljenje bog),(
vam večno daj življenje!

V Bogu počivajta stari in dobri,
saj ne bosta vedno v grobu,
ker bo angel kmalu zatrobil v nebesih.
Na svidenje v nebesih!

Križ nam sveti govori,
da vidimo se v rajju nad zvezdami. Žalujoči mož.

(V)Uživajte(,) dragi starši(,) pri Bogu
večni mir in pokoj!

Tolažba naša je(,)
da zopet vidimo se!

Smrt nas je ločila(,) smrt nas bo združila(.)

Povsem unikaten pa je kar filozofski napis:
Umreti(,) bratje(,) težko ni – pustiti nade(,) to boli(.)

Življenje mine),(kakor sanje.

Smrt ne)(mila(,) življenje si nam
v hipu spremenila(.)

Nekateri pokojnika naslavljajo:
Tebi(,) Marjan(,) v slovo(,) tvoj spomin živi med nami(,) ti pa spi v prezgodnji jami(.)

Že omenjeni spomenik družine Hočevar pa nosi poseben epitaf:

Kar je črna zemlja dala(,)
je vzela črna zemlja spet.

Duša je iz ječe ustala(,)
spela se nad zvezdni svet.

Blagor mu(,) ki se spočije,
v črni prsti v Bogu spi(,)
lepši solnce njemu sije(,)
lepši zarja rumeni!

Iz hvaležniga otroškiga srca
vam v spomin.

Redek je nagrobnik padlemu še v času prve svetovne vojne:

Anton Andolšek

rojen v Malih Lipljenih 2. VI. 1886,

umrl v Bukovini, boreč se za domovino

16. VII. 1915.

Na tujih tleh počivaš!

Ne bo krasila mati groba –

nad zvezdami se Tebi venec spleta.

Pozdravlja Te mučencev vrsta sveta.

Junak in mučenik!

Mir s tabo!

Ata Peter / 28. 6. 1878 - 16. 1. 1916 / padel v Doberdobu.

V precej marmornatem okolju izstopa obnovljen unikaten litoželezni križ.

Pod napisom pokojnih župnikov je dodano: Hvaležne ovčice.

Posebno mesto pa ima v spominskem parku kopija nagrobnika s Kopenja, kjer je pokopan, župnik Janez Jereb (1873–1937):

Župnik

Janez Jereb

Graditelj farne cerkve

kronist in kulturni

buditelj v Škocjanu

1906–1930

Hvaležni župljani

Obnovljeno 2003

Kulturno društvo Škocjan.

Redek litoželezni stari križ v Škocjanu.

5.0 Št. Jurij pri Grosupljem

Župnijo sestavljajo okoliške vasi s podružnicami Tabor Cerovo, Gorenji Rogatec in Smrjene.

Pri župniji Št. Jurij pri Grosupljem (med letoma 1952 in 1992 pod imenom Podtabor) je bilo pokopališče razširjeno in pokriva pobočje ob gasilskem domu.

Pokopališki križ v Št. Juriju.

5.1 Od vhodnih vrat na pokopališče nas spremlja pokopališki križ s staro tablo v spomin padlim v prvi svetovni vojni. V letu 2013 so obnovljeno ploščo pritrdili na mrliško vežico, dodali pa so še ploščo v spomin prvemu stalnemu učitelju Ivanu Remicu (1859–1925).

Na pokopališču je tudi stolp z imeni pokojnih iz druge svetovne vojne, farna plošča.

Namesto napisa pokojnega označuje lahko tudi podoba čebele. Najdemo tudi zapis:
Padel za svobodo ...

Ob žalosti slovesa so pogost motiv solze:

Če bi solza
mrtve obudila(,)

ne)(bi tebe

zemlja krila.

Grenka je
solza
slovesa(.)

Solza naša ti bo grob rosila,
dokler nas smrt ne bo združila!

Več epitafov se tolaži s posmrtnim življenjem:
Blagor jim, kateri v Gospodu zaspe.
V slavi nebeški se tam prebude.

Hvala vam, ki ste nas k Bogu vodili(.)

Iz trpljenja v življenje.

Le križ nam sveti govori,
da vidimo se nad zvezdami.

Ne jokajte(,) od vas sem se ločila,
v nebesih bom za vas Boga prosila!

Nepozabljiva zlata mamica,
spavaj do veselega svidenja!

Ne žalujta(,) mož in hčerka(,) prosita raj Boga za me.
Bog je tako odločil, moje ure so prešle.

Sladko spavaj,
zlata mamica,
do veselega
svidenja.
Žalujoči ostali.

Spavaj do veselega snidenja.

Težka je bila ločitev,
slajša bo združitev.

Ti(,) o Bog(,) usmiljen bodi(,)
milo ga(,) o Jezus(,) sodi(.)
V miru naj počiva(,)
sveti raj naj uživa(.)

Upajmo, da se pri bogu snidemo!

V miru naj počivajo, pa večni mir naj uživajo!

Večni pokoj jim daj(,)
o Gospod.

Motiv ločitve z žalostjo in ohranitvijo spomina na pokojnika pa je splošen:
Le kako bi pozabili, kar srčno smo ljubili.

Le srce ve(,)
kako boli,
ko med nami
te več ni(.)

Prerano zapustil si svojo družino(,)
ki bridko žaluje nad tvojo gomilo(.)

V hvaležnost
in večno spoštovanje
nepozabni dragi mami.

Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi tvojega trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja.

Življenje hitro mine(,)
a srčna bolečina nikdar ne izgine(.)

Življenje mine, kakor sanje.

Življenje ugasne(,)
ostane le spomin(.)

Življenje vredno ni, ker tebe več med nami ni(.)

Po hudi bolezni sta nas zapustila. (To pa je že bolj pojasnilo.)

Napis župniku Antonu Medvedu: V Bogu počiva ...
Bog daj mu večni mir!

Napis župniku Janezu Debelaku:
Tukaj počiva prečastiti gospod ...
Ljubil je, delal je.
Svojemu ljubljenemu župniku v trajen spomin(,)
hvaležni župljani.

Redka je oznaka poklica:
 Posestnik in gostilničar v Bičju 17.
 Posebna tabla pa sporoča:
 Tu je pokopana družina Jakopin(,) umorjena aprila 42.
 po naročilu OF. G. J.

Umetniški nagrobnik družine Rebolj – delo Franceta Kralja.

6.0 Žalna

Pokopališki križ v Žalni.

Župnija Žalna z zavetnikom sv. Lovrencem ima podružnice v Veliki Loki, na Velikem Mlačevem in v Lučah. Pokopališča so v Žalni, v Veliki Loki in na Velikem Mlačevem.

Na pokopališče v Žalni so pokopavali pokojnike iz Žalne in Plešivice, v Lučah pa so tudi imeli pokopališče, a so ga opustili, ker so - po pripovedovanju - divje živali, zlasti medvedi, razkopavale grobove. Lučane so potem začeli pokopavati v Žalni, na južni, 'luški' strani cerkve. Zaradi tega so potem zazidali vhod v žalsko cerkev iz južne strani (Koščak, 174).

Zaradi premajhnega pokopališča v Žalni so med vojno začeli pokopavati na novem pokopališču, ki pa so ga pozneje opustili. Leta 1977 so razširili pokopališče in zgradili mrliško vežico.

6.1 Žalna. Na južni steni cerkvene ladje je nad portalom vzdian rimski nagrobnik s tremi rustikalno oblikovanimi glavami. Spomenik je postavila Sabina.

Pred pokopališkim križem je spomenik pokojnih duhovnikov in farna plošča pokojnih iz druge svetovne vojne. Farna plošča je objavljena v knjigi Farne spominske plošče, 1995.

Običajni epitafi se ponavljajo, prav tako so pogosti motivi solza in žalosti:

Če solze moje vaju bi zbudile(,)

črna zemlja vaju ne bi krila.

Od nas odšel si v sveti raj(,)

a v nas živel boš vekomaj(.)

Življenje hitro mine(,)

ali srčna bolečina

nikdar ne izgine(.)

Epitaf z upanjem:

Skozi solzno dolino Jozefat

na poti v rajsko domovino(.) (Pravilno bi se moralo glasiti: Jozafat.)

Estetska pa je grobnica rodbine Javornik z svetopisemskim in lakoničnim epitafom, ki ga sestavljata samo dve grški črki: $\Lambda\Omega$, pomenita pa alfa in omega, začetek in konec.

Grobnica družine Javornik v Žalni.

Na cerkveni steni je nagrobnik z napisom dvema duhovnikoma:

Tukaj počivata duhovna pastirja

G. Primož Jerina

umerl 1. sušca 1855 star 55 let

in

G. Lukež Stanonik

umerl 2. prosenca 1857 star 46 let

Ta spomin naj vsem spričuje,

kak' za prid naš sta skrbela.

Naj zdaj oče gor plačuje

Trud(,) k' sta z'nami ga imela! (1857)

Na cerkveni steni so skupaj ohranjeni štirje duhovniški nagrobniki. Na duhovniškem nagrobniku leta 1936 umrlemu Ludviku Schifrerju je epitaf:

Nebeške sreče luč naj sije

Vam pri Bogu vekomaj.

Na srcu Jezusa, Marije

Počiva Vaša duša naj.

Nagrobnik iz leta 1901 pokojnemu duhovniku Josipu Novaku nosi epitaf:

Bog mu daj večni mir in pokoj(,)

in večna luč naj mu sveti(.) Amen.

(Spomenik je izdelal kamnosek Vodnik iz Ljubljane.)

Na nagrobniku duhovniku Lavrenciju Urbaniji iz leta 1893 pa beremo:

Ovčica preljuba(,) oj(,) moli za me.

Bom prosil v nebesih jaz tudi za te.

Kar sem jaz(,) boš tudi ti.

Prej, ko misliš(,) se zgodi!

O Jezus, (u)vsmiljenje.

6.2 Velika Loka

V preteklosti je vas spadala v faro Višnja Gora, zato so pokopavali tja. Cerkev v Veliki Loki je bila zgrajena tik pred vojno in posvečena 22. septembra 1940. Leta 1974 so uredili pri cerkvi tudi pokopališče, kjer pokopavajo umrle iz Velike in Male Loke.

Tudi tu se napisi ponavljajo, izpostavljenih je le nekaj zapisov:

V našem domu je ostala velika praznina,

v naših srcih neizmerna bolečina.

Svetopisemski epitafi pa so:

Jaz sem življenje in vstajenje. (Pod podobo vstalega Kristusa.)

Epitaf z angelom.

Ko tromba moja
zadonela bo(,)

vstali bodo vsi(,)

ki tu počivajo. (Nad epitafom je kip angela s trombo.)

Pregloboka ni gomila – previsok ni sveti raj(,)

da združitve zlati časi –ne)(bi mogli več nazaj(.

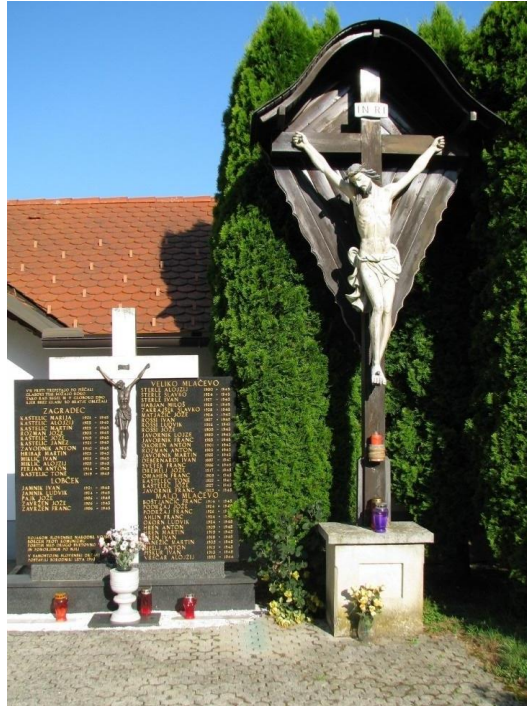
6.3 Veliko Mlačevo, Boštanj

Na Velikem Mlačevem, pod Boštanjem, stoji podružna cerkev sv. Martina, škofa, okoli nje je pokopališče. Nad cerkvijo so sedaj le ruševine boštanskega gradu, ki je bil v lasti Lambergov, grofov Ursini-Blagajev in na koncu baronov Lazzarinijev.

Že starinokop Jernej Pečnik omenja rimske grobove blizu graščine. Na pobočju pod gradom je l. 1897 dala zgraditi grofica Matilda Blagay-Ursini rodbinsko grobnico, kamor so od spodnje cerkve sv. Martina prekopalni telesne ostane njenega moža Ludovika, njegove matere Marije in sestre Hijacinte. Pri lepo urejeni grobnici je težka plošča pokrivala grobove, grobnico so obkrožale ciprese, okoli so rasli štirje veliki hrasti in pa lipa s 6 m obsega. Grobnica je bila ves čas lepo vzdrževana.

Po vojni so grobnico odprli, oskrunili, vse okrog so prekopalni. Ljudje so se takrat zgražali. Baronovki in njeni hčeri Ingrid so sporočili, kaj se je zgodilo. Iz Avstrije sta potem Ingrid in baronovka zaprosili za prekop. Vsebinsko grobnice so tedaj prenesli v cerkev sv. Martina, pod tlakom pa so tri grobnice Lambergov in Blagajev.

Tudi nagrobni spomenik so s soglasjem takratnega župnika Franceta Jakšeta leta 1986 postavili v cerkvi na moško stran. Napisi na nagrobnikih Blagajev iz 18. stoletja v cerkvi so v latinščini. Pred desnim oltarjem na steni je plošča s posvetilom: Postoj, popotnik, ne postoj brez solza in ne beri, kajti tisti, ki je očetu in materi brez ozira izdrli oči, leži tu ... Preljubemu sinku so spomenik postavili nadvse žalostni starši 1713. Plošča na ženski strani pa sporoča: Padel je cvet Jožef Leopold Ignacij Ursini baron Blagaj, star 33 dni, 24.10.1713.

Pokopališki križ.

6.3.1 Pokopališče v Boštanju so preuredili leta 1982. Ob vhodu na pokopališče stoji desno pokopališki križ ob farni spominski plošči. Nekaj nagrobnih napisov je nečitljivih.

Največ je podobnih nagrobnih epitafov kot drugod, znak žalovanja so žalost, spomini in solze:

Solza naša bo tvoj grob rosila(,)
 dokler nas smrt ne bo združila(.)

Če bi vas solza obudila(,) ne bi vas črna zemlja krila!

Kako bi pozabili(,) kar),(srčno smo ljubili!

Le srce ve, kako boli,
ko med nami te več ni!

Ne, nisi za vedno zaspal,
vedno boš z nami ostal.

Kogar imaš rad, nikoli ne umre –
le daleč je ...

Naglo minuli so dnevi življenja,
končan je zemeljski boj,
pozabljene vse so skrbi in trpljenje,
nič več ne želiš si nazaj!

Prerano zapustil si svojo družino,
ki bridko žaluje nad tvojo gomilo(.)

Ni hujšega na sveti, ko src ločitev pretrpeti.

Tiho pristopite(,) mir mi zaželite.

Po svojem križu reši nas(,) o Jezus!

Samosvoj epitaf.

Unikaten pa je filozofski napis:

Energija in materija sta neuničljivi(,) a njuni obliki sta spremenljivi(.)

V letu 1943 padlemu Jožetu Polajnarju iz Železnikov se epitaf glasi:

... in domovina, ki zanjo si dal življenje,
ponosna je premagala trpljenje.

Redko pa se izpostavijo postavitelji:

Postavili hvaležni otroci iz Amerike. 1938.

Naša pokopališča s samosvojim pogledom ohranjajo preteklost krajev in ljudi, saj vsak nagrobnik prinaša svojo zgodbo o pokojnih in postaviteljih ter žalujočih. Nekateri nagrobniki so tudi prave umetnine, npr. estetska Javornikova grobnica v Žalni, Reboljev v Št. Juriju in kar neorenesančni nagrobnik Hočvarjev v Škocjanu, ob ostalih izjemnih ostalinah preteklosti na naših pokopališčih.

Literatura:

Farne spominske plošče [uredil Branko Rozman]. Ljubljana. Knjiga 1, 1995. 260 str.

Jereb, Janez: Jerebova kronika župnije Škocijan pri Turjaku, 2007, 541 str.

Kebe, Janez: Kopanjska knjiga, 2020, 544 str.

Koščak, Janez: Zapisi o Žalni: gradivo za kroniko. Grosuplje, 2018. 562 str.

Kuhar, Boris: Odmirajoči stari svet vasi, 1972, 218 str.

Kurent, Tine: Rimski nagrobnik iz Stare vasi pri Grosupljem. – Zbornik občine Grosuplje, 15, 1988, str. 149-150.

Marolt, Jožef: Janez Jereb: 1873-1937: ob stoti obletnici Jerebovega prihoda v Škocjan, Škocjan, 2004, 64 str.

Marolt, Jožef: Spominsko obeležje ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja in 1000. obletnici romanske cerkve v Škocjanu. – Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje (ZOGID), 25, 2008, str. 65-70.

Mikuž, Stane: Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine, 1978, 487 str.

Müller, Jakob: Zgodovina naših grobišč in pokopališč. – ZOGID, 25, 2008, str. 83-85.

Müller, Jakob: Prešeren in njegovi na Kopanju. – ZOGID, 22, 2002, str. 95-108. (Poglavje Kopanjsko pokopališče, str. 106.)

Pečnik, Jernej: Prazgodovinska najdišča na Kranjskem. – Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 14, 1904, št. 3-4, str. 138-139.

Prostovoljno gasilsko društvo (Veliko Mlačevo). Velikomlačevci napadamo rdečega petelina 80 let (avtor in urednik Jože Miklič). Veliko Mlačevo, 2017. 224 str.

Sitar, Matej: Prazgodovinska in rimska gradišča v šentjurski župniji in v okolici / M. S. – Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 8, 1898, seš. 2, str. 74-75.

Slabe, Marjan: Velika Stara vas, Črnomelj, Ig: novi rimski napisi. – Arheološki vestnik, 28, 1977, str. 110-113 + pril.

Škocijan pri Turjaku. – Domoljub, 50, 1937, št. 45 (10.11.), str. 10-11. (Pokopališče v Škocjanu in spomenik padlim v 1. vojni.)

Wakounig, Marija: Pokopališča kot kronika zgodovine. – Nedelja (Celovec), 90, 2021, št. 44/45 (31.10.), str. 5.

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI

CARINIK NA KOLPI. SPOMINI CARINIKI OB 30-LETNICI SAMOSTOJNOSTI

Alojzij Zupančič*

Ob dosedanjih obletnicah samostojnosti Slovenije je bilo v obilici dogodkov in proslav najbrž tudi kaj prezrto in spregledano in tako bo najbrž tudi ob 30. obletnici. S časovno oddaljenostjo gre žal tudi marsikaj v pozabo. Poleg priložnosti za veselje in pohvale so obletnice tudi trenutek za razmislek, kako je pravzaprav bilo; kako drugače so se tedaj stvari odvijale, kot so bile zamišljene, če se jih je bilo sploh mogoče prav zamisliti. Gradili smo neznano. In obletnice so priložnost, da o nekaterih tedanjih dogodkih in spominih, ki bi sicer šli v pozabo, tudi glasno spregovorimo.

8. oktober 1991 je gotovo datum, ki gre ob obletnicah pretiho mimo. Ta dan smo dobili na mejo s Hrvaško carino, uvedli smo tolar in na južni meji prvič vzpostavili carinsko, veterinarsko, zdravstveno, fitosanitarno in devizno kontrolo. To je bil dan, ko je Slovenija prvič v svoji novejši zgodovini povsem samostojno izvajala svojo izključno oblast in upravljala z mejami, ki jih je sama zasedla in branila. Izvršeno dejstvo, kontrole svojih meja in mejnih prehodov je omogočilo, da je lahko Slovenija samostojno izvajala svojo ekonomsko politiko, ki je bila pred tem v izključni pristojnosti Beograda. Poleg popolne ekonomske suverenosti je Slovenija 8. oktobra 1991 na južni meji vzpostavila tudi stalno mejno policijsko kontrolo.

Prav dobro se spominjam tistega dne, ko smo šli »cariniki na Kolpo«. Zasedli smo mejne točke in vzpostavili mejne prehode. Bil je dan s soncem in dežjem – jesen v polnem in bogatem, noč pa hladna, proti jutru meglena. Da gremo vzpostaviti mejni režim na južno mejo, smo zvedeli šele dan pred odhodom – v ponedeljek, 7. 8. 1991, ob petih popoldne. Novo delovno mesto Vinica, Bela krajina. Danes se spominjam, da je bil pred nami vsemi, tako operativci kot vodstvom, samo en cilj: bodimo učinkoviti in ukrepajmo naglo, kajti povsem jasno je bilo, da bi vsako mencanje ali popuščanje pri izvajanju kontrole gotovo pripeljalo do nepotrebnih zapletov in pogajanj o stvareh, ki so izvršeno dejstvo in po naravi stvari ne morejo biti predmet dogovarjanj. Šlo je za uveljavitev dejanske in učinkovite oblasti ob uvedbi tolarja in slovenskih carin, kakor tudi za kontrolo prehoda oseb, ki se je z 8. oktobrom 1991 začela izvajati na slovensko hrvaški meji.

Razen žiga in kontrolnika¹ v začetku nismo imeli prav nobene opreme; na meji je vihrala slovenska zastava, na uniformah pa smo nosili obesek »Carina Republika Slovenija«. S časom so prišli prvi senčniki, kontejnerji in sem ter tja kakšen nadstrešek, ampak delo je do tedaj že zdavnaj steklo. Pravzaprav smo bili 8. oktobra na meji prisotni samo cariniki in policisti, druge službe so prišle kasneje. Policisti so to akcijo vzeli skrajno resno in vključili poleg operative še specialne enote in rezerviste tako, da so bili mejni prehodi in meja že prvi dan močno varovani, kar se je pozneje izkazalo kot popolnoma pravilno, saj bi sicer prišlo do številnih odstopanj in popuščanj ter nepotrebnih pogajanj glede režima prehoda meje. Upam si celo trditi, da če bi tedaj tako odločno ravnali vsi, bi imeli danes mnogo manj težav z »določitvijo meje«. Kje je meja, je bilo tako nam kot Hrvatom popolnoma samoumevno; kar je bilo treba reševati, so bile operativne stvari na lokalnem nivoju, in tega je bilo res veliko. In dokler se

* Alojzij Zupančič, univ. dipl. pravnik, dolgoletni delavec carinske uprave in leta 1991 carinik v Beli krajini, vodja Sektorja za carinske postopke pri Generalnem carinskem uradu v Ljubljani v pokoju, Plešivica 1, 1290 Grosuplje

¹ Kontrolnik je zvezek, kamor se pod zaporedno številko vpisujejo vsi carinski dokumenti, ki so podlaga za prehod meje ali carinski nadzor

je to reševalo na lokalnem nivoju, se je to sproti reševalo, ko pa je šlo na višje nivoje, se je ustavilo ali pa reševalo počasi ali celo napačno.

In še nekaj je bilo tam z nami. Govorim o Beli krajini. Ljudje so nam bili neverjetno naklonjeni, in to z obeh strani meje. Prvi pozdrav, ki sem ga dobil v Vinici, je bil »dobro jutro« učencev s hrvaške strani (Pribanjci), ki so hodili v šolo v Vinico. Vedno so lepo pozdravili in to v slovenščini. In tudi obratno, tudi naši so bili vedno vljudni; Belokranjci so imeli številne, res prisrčne stike s sosedi; bili so krsti, birme in poroke. Botri, priče, svatje so potovali sem in tja, z obeh strani, in ni ga bilo lepšega in bolj obetavnega pogleda, kot v ranem jutru na utrujenega botra, kuma, pričo ali svata. Svojevrsten pogled na življenje je bil to, vedno ganljiv; v napol vojnih razmerah še posebno. No in še na Beti ne smem pozabiti; Beti ni bila deklica, ampak belokranjska tovarna, brez katere v Beli krajini tedaj ni bilo nobene stvari. Obrate je imela v vseh večjih belokranjskih krajih in na Hrvaškem. Beti je bila belokranjska dobra vila; dokler sem bil tam, je bila še pri najboljših močeh, in živela ni samo v poslih, ampak tudi v ljudeh. Beti je bila utrip belokranjskega življenja. In še to bi omenil: kdor spozna Belokranjce, spozna tudi njihove zidanice. Večkrat pa sem se vprašal, kako to, da ti ljudje nikoli ne jamrajo, pa čeprav imajo mnogo slabšo zemljo, kot marsikje drugje po Sloveniji.

Bile pa so tudi neprijetne stvari. Najprej bi omenil begunce; nesrečniki, ki so s svojimi poslednjimi sredstvi, brez izhodov in ob minimalni pomoči zbežali v zadnjem hipu in si s tem rešili življenje. Po eni strani so jim ljudje hoteli pomagati, po drugi pa še sami niso imeli veliko; naši ljudje pa so se tudi bali, da oborožena četniška drhal ne prodre tudi v Belo krajino. Stvari so se poslabšale z mobilizacijo na Hrvaškem in vsakodnevnim obstreljevanjem Karlovca in drugih liških krajev. Hrvaški policisti na slovenski meji so bili praktično brez orožja in v stalnem strahu, da jih prestavijo na območje vojnih in policijskih operacij. Vse to je povzročilo, da se je tudi na naši strani zahtevala vedno večja disciplina in strožja kontrola, kar seveda za obmejno prebivalstvo ni bilo tako prijetno, ampak nujno, če se je hotelo temu barbarstvu narediti konec in vzpostaviti dve normalni državi. Prve tedne smo imeli na meji še posebne enote in tudi teritorialna je bila nekje zadaj, ampak ti so hitro odšli, ostali sta policija² in carina – in prebita noč ob Kolpi je bila ob zvokih detonacij granat dolga in tesnobna. Na naši strani pa je napetost počasi popuščala in na večje mejne prehode so postopoma prihajale tudi druge mejne službe, kot so veterina, fitosanitarna služba, špedicija. Policisti so bili prve dni toliko na boljšem, da so imeli vsaj svoj policijski avto. Cariniki smo se v slabem vremenu in v hudem mrazu lahko malo ogreli le v svojem osebнем avtu, s katerim smo se pripeljali v službo. Na srečo smo ga lahko parkirali čisto blizu kontrolne točke. Čez kakšen teden ali dva smo dobili nek dežnik, sicer ne vem več, ali je bil od Uniona ali od Fructala, ampak bil je to že velik napredek, kajti pri delu nismo bili več na dežju. Če pa je bilo treba kaj zapisati, je bilo treba še vedno v avto. Kar hitro sta se začela urejati plato pred mejnim prehodom in cesta. Po dveh mesecih je prispel prvi kontejner, seveda postavljen na črno in brez dovoljenj – hvala Bogu – sicer bi nanj čakali še pet let. Ja, res, hvala bogu, tedaj se je dalo (in moralo) marsikaj improvizirati, sicer bi ne prišli nikamor, še danes bi se najbrž dajali o pravni državi in delali na dežju. Ko pa smo proti novemu letu dobili še kontejner s sanitarijami, pa nam je vsem odleglo; imeli smo ogrevane kontejnerje, sanitarije in telefon. Kako so se te stvari do tedaj opravljale? Ne vem, ali je bilo to namenoma ali ne, ampak v jeseni 1991 je bilo v bližini mejnih prehodov ob Kolpi kar nekaj nepožete koruze. Že uvodoma pa sem dejal, kako lepo je, če imaš lokalno prebivalstvo na svoji strani.

In kako so ljudje sprejeli carino na Kolpi? Meja pravzaprav ni bila čisto nova. Stari ljudje s Hrvaške, ki so prišli malo pogledat, kaj je zdaj to, so mi pravili, da so od starih ljudi slišali pripovedovati, da je bila v starih ogrskih časih na Vinici mitnica in za prehod je bilo treba plačati mitnino. To so na obeh straneh obilo izkoriščali in složno tihotapili blago; takrat je bilo najbolj iskano tihotapsko blago tobak, pa tudi

² Do leta 1992 so se imenovali še milica, policisti pa miličniki.

sladkor in sol kakor tudi drugo blago, kot so kamenčki in saharin, skratka vse, kar je bilo cenovno in davčno primerno za tihotapstvo. Sedaj pa so ljudje na mejo gledali tudi z nezaupanjem in nemalo šale, a so se kmalu začeli srečevati s povsem praktičnimi problemi in zapleti, ki smo jih potem, če se je le dalo, razumno reševali. Spomnim se primera z nekim hrvaškim ovnom, ki je bil edini v celotnem okolišju na obeh straneh meje, in tja so vodili ovce od blizu in daleč vsaj enkrat na leto. Sedaj pa naenkrat to ni bilo več možno, ker je bilo to v nasprotju tako s carinskimi kot veterinarskimi predpisi. Rešitvi sta bili samo dve: ali skrajno birokratski postopek začasnega izvoza na slovenski strani in postopek začasnega uvoza na hrvaški strani, ali pa skrajna fleksibilna razlaga predpisov, vključujoč lokalne običaje. V začetnem obdobju je prevladovalo drugo.³Še en primer bom tu omenil, ki pa je bil bolj usoden. Na hrvaški strani je služboval nek policist, ki se je tik pred 8. 10. 1991 poročil z neko Slovenko iz obmejne vasi. Mož je bil v vsem fant od fare, kakršnega si nevesta lahko samo želi, ampak namesto medenih tednov je dobil službo na meji s stalno prettnjo, da bo prestavljen v Slavonijo ali Liko, kjer so tedaj potekali neprestani spopadi in napadi na hrvaško policijo. Če bi ne bilo osmega oktobra in s tem nove meje, bi se on enostavno preselil k nevesti v Slovenijo in bi bil rešen prav vsega, tako pa ni vedel, kaj bi. V normalnih okoliščinah bi bilo to lahko rešljivo, v vojnih razmerah, kakršne so tedaj vladale ob meji, pa nikakor. Bil je vojni obveznik in o sebi in svoji družini ni več sam odločal. Skoraj vsakič, ko sem bil v službi, sem se z njim pogovarjal in videl sem, v kakšnem nepopisnem strahu je živel. Nekega dne ga ni bilo več, in nikoli več ga nisem videl. Prav težko izkušnjo sem imel enkrat tudi z begunci. Okrog enajstih zvečer pripelje povsem poln avtobus, kar se je videlo takoj ob prihodu. Šofer je izstopil in povedal, da vozi begunce v Medžimurje s področja zadrškega zaledja, kjer so v zadnjem trenutku zbežali pred napadom četnikov. Pravil je, da je prejšnji dan v sosednji vasi pristal nek vojaški helikopter, s katerim je prišlo nekaj ljudi in kup orožja z namenom preganjanja Hrvatov. Na srečo pa je prav iz te vasi, ki je bila sicer pravoslavna, prišel takoj nek komšija, ki se mu ni zdelo prav preganjanje sosedov, povedat, naj takoj zapustijo vas, sicer jih bodo naslednji dan napadli neki podivjani ljudje, ki so se pripeljali s helikopterjem in katerim so nasedli tudi mnogi njegovi vaščani. In res, odpravili so se takoj, a tedaj je bila cesta iz Reke proti Karlovcu zaradi obstreljevanj že zaprta in morali so preko Slovenije. Šofer mi je nato odprl avtobus in stopil sem vanj. Groza! Sami otroci in njihove matere, en sam jok in obup. Nisem zdržal, obrnil sem se in zaželel srečno pot čez Slovenijo, pa čeprav to ni bilo čisto po predpisih.

Zavzetost za mejo pa na hrvaški strani ni bila tako huda kot na naši. Predvsem so bili Hrvati na mejo mnogo slabše pripravljeni, po drugi strani pa so imeli drugje mnogo večje probleme. Njihov glavni problem je bil njihova vzhodna meja in neprestani spopadi na območju t.i. Kninske krajine. Glede meje in naših mejnih prehodov ter režima na meji so bili ležerni; nekako vseskozi na tem, da se bo to že enkrat rešilo, ko bo nekoliko več miru in časa. Čeprav je bilo to včasih tudi malo ostro, ne mi, ne policisti na tak način dela nismo nikoli pristali. Delali smo po predpisih, če se je le dalo. Po novem letu sem bil premeščen v Metliko na cestni prehod. Pravzaprav bi moral v Metliko že 8. oktobra, in sicer na železniško postajo, a je bilo tam premalo potnikov s Hrvaško, tako da s tem ni bilo nič. Osmega oktobra smo tako med potjo v Vinico železniško postajo Metlika le obiskali. Železničarji so nam odkazali pisarno, naš vodja, ki je bil sicer v mladih letih tudi sam železničar – prometnik, si je prostore ogledal, zanimanje pa je pokazal le za divan. Divan naj bi po njegovem spadal v vsako železniško postajo in tako naj bi pripadal tudi carini. To je bilo sicer malo po njegovem, a pozneje sem bil na to pozoren in ugotovil, da je v vsaki železniški prometni pisarni tudi divan. Z našo železniško pisarno za potniški promet ni bilo nič, smo pa v Metliki začeli izvajati blagovno carinjenje. Carinili smo na podlagi faktur, ki smo jih evidentirali in overili in na podlagi katerih so se potem mesečno vlagale carinske deklaracije. Glede potnikov v cestnem prometu so bili v Metliki podobni primeri kot na Vinici, le da smo tu imeli opravka še s posebno etnično skupino Žumberčanov. To so bili ljudje, ki so živeli na južni strani Gorjancev v

³ Mi je pa pozneje nek Belokranjec razlagal, da je imel ta oven velike zasluge za razvoj avtohtone belokranjske pasme ovc »belokranjska pramenka«. Tega pa nisem preverjal.

Žumberku.⁴ Domačini so mi pravili, da so to ljudje, ki so vedno tam, kjer jim najbolj ustreza, in tam se tudi najbolj znajdejo. In res, v začetku niso vedeli, ali so Slovenci ali Hrvati, pa čeprav je uradno večina živela na Hrvaškem. Meja v Žumberku med Slovenijo in Hrvaško pa je tudi tako cikcakasta, da res ne moreš vedeti, katera hiša kje stoji. Delali so ti ljudje večinoma v Metliki in bili s tem krajem geografsko in infrastrukturno povsem povezani. Ker neposredne cestne povezave v njihovo matično občino Ozalj niso imeli, so hodili čez mejni prehod Metlika, in vprašanj in težav ni bilo ne konca ne kraja. Kakor pa včasih še danes slišim po televiziji, vseh problemov še do danes niso rešili. In kaj so meji na območju Žumberka rekli arbitražni sodniki v Hagu? Nič, naj se sami zmenimo.

V februarju 1992 smo se začeli stari cariniki vračati v tisto pravo, povsem novo slovensko carino v notranjost, kjer je bilo treba urediti in poenostaviti blagovno carinjenje, meja pa se je postopno dopolnjevala z novo zaposlenimi. Jaz sem se vrnil v Ljubljano.

Kar se tiče predpisov, je Slovenija takoj 8. oktobra izdala pet odlokov, ki so omogočali brezcarinski uvoz in izvoz z bivšimi jugoslovanskimi republikami, glede ostalih carinskih predpisov pa je prva tri leta delala po bivših jugoslovanskih carinskih predpisih.⁵ Nekje leta 1993 pa je Slovenija že začela s pripravo slovenskih carinskih predpisov po vzoru evropskega carinskega prava. To je bilo obdobje intenzivnega zakonodajnega dela in tudi, kar je še zlasti pomembno, prilagoditve carinske službe spremenjenim okoliščinam majhne države s pretežno uvozno-izvoznim gospodarstvom. Kljub ozko regulirani zakonodaji se je stalno iskalo in tudi našlo rešitve za hiter in učinkovit mednarodni promet blaga. Carina je bila eden od pospeševalcev hitrega pretoka blaga, kar je še danes njena temeljna naloga. Če je bilo v bivši YU zapovedano, da se pregleda vsako vozilo in vsaka pošiljka, je slovenska carina uvedla analizo tveganja in pregledale so se le tvegane pošiljke. To je omogočilo prevoz blaga naravnost v podjetje in carinjenje v podjetju.

Sledilo je obdobje priprav za vstop v EU. Tudi to obdobje je bilo obdobje intenzivne zakonodajne prilagoditve, vendar to ni bila glavno breme sprememb, ki bi nas skrbelo. Priprava za vstop v EU je bilo zlasti organizacijsko zelo zahtevno delo, še zlasti pa je bila zahtevna izgradnja novih informacijskih sistemov, ki jih je bilo treba povezati s sistemi drugih držav članic EU (novih in starih) preko omrežja EU. Tu je carina dobila neprecenljive izkušnje, ki jih je v naslednjih letih dograjevala in tudi delila z drugimi kandidatki za vstop v EU. Pogosto se misli, da je bil vstop v EU predvsem zakonodajna prilagoditev, vendar je to precej zgrešeno, za carino pa sploh ne drži. Carina je morala 1. maja 2004 enostavno prevzeti EU zakonodajo in svojo opustiti, to pa je zahtevalo predvsem temeljito organizacijsko in tehnično prilagoditev. Žal slovenska javna uprava teh prilagoditev in reorganizacij ni storila, zato se kaj bistvenega v delu, ki je urejen s splošnimi upravnimi predpisi, ni spremenilo. Zlasti bi morala takrat Slovenija sprejeti nov Zakon o splošnem upravnem postopku, ki bi omogočal popolno informatizacijo in avtomatizacijo tega postopka. Danes lahko le ugotovim, da se je slovensko upravno pravo oddaljilo od evropskega prava in hodi povsem svojo pot.

Na koncu bi strnil to pripoved takole: Bili so posebni časi. Malo je bilo priprav in veliko sprotnih prilagoditev, obenem pa veliko možnosti za rešitev problemov in težav, kajti tistih birokratskih trdih omejitev in varuhov pravic, ki jih dandanes srečujemo, tedaj še ni bilo. Če se ljudem da priložnosti, da se lahko odločajo, se problemi tudi rešujejo, če se jim ne zaupa, se čaka, da se rešujejo in zapletajo v nedogled.

---

⁴ Žumberk (hr. Žumberak) je včasih spadal pod Kranjsko, vendar so se kasneje iz bolj ali manj preračunljivih vzrokov priključili Hrvaški. Žumberčani so potomci Uskokov, po veri so večinoma grkokatoliki.

⁵ V skladu z Ustavnim zakonom za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.

DRAGU SAMCU – PO JUBILEJU

Jakob Müller

20. oktobra 2021, v neparnem letu, ko Zbornik naših treh občin ne izhaja, je praznoval 70-letnico bibliotekar in domoznanski publicist Drago Samec. S svojimi prispevki redno sodeluje v našem Zborniku že od leta 1994; v zadnjih petih številkah ima kar 27 prispevkov.

Rodil se je v Trbovljah, mladost pa je preživel v tistem delu Jagnjenice pri Radečah, ki je bil leta 1953 pridružen osamosvojenemu naselju Zagrad. Kot deseti otrok mizarja, zaposlenega v bližnji tovarni papirja, je dobil štipendijo za papirničarsko šolo. Po končanem šolanju jo je v treh letih v Papirnici odslužil, ob delu pa končal še srednjo tehnično šolo. Iz ljubezni do knjig in v knjigah zapisanega se je leta 1972 vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani ter študiral slovenistiko in srbohrvatistiko. Po diplomi (1976) in vojaščini se je naselil na Grosupljem, kjer sta z ženo, Grosupeljčanko, ustvarila družino in zgradila hišo. Drago je dobil službo v Biblioteki Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, opravil izpite za bibliotekarja in ostal Biblioteki zvest še vrsto let po upokojitvi.

Drago Samec je prijeten sogovornik, miren, pozoren, zanesljiv, vedno pripravljen pomagati, sodelovati in se maksimalno angažirati, tudi zato ga cenijo raziskovalci, obiskovalci Biblioteke, načrtovalci simpozijev, uredniki monografij in lokalni kulturni organizatorji, ki potrebujejo domoznanskega eksperta. Predvsem pa je eden najboljših slovenskih bibliografov, avtorjev analitičnih opisov knjig, razprav in drugih publiciranih besedil. Prvo bibliografijo je objavil v *Zborniku občine Grosuplje* leta 1994, nato jo vsaki dve leti dopolnjuje, vse do danes. V prvi je zajel knjige, ki so izšle leta 1992 in 1993 in so po avtorju (pisцу, prevajalcu, uredniku, ilustratorju) ali vsebinsko povezane s območjem treh občin: Grosupljega, Ivančne Gorice in Dobropolja. Ob knjigah je zajel tudi zapise na digitalnih in elektronskih medijih, seznam lokalne periodike (občinskih, župnijskih, šolskih, društvenih, krajevnih glasil in periodike delovnih organizacij), pregledne sezname področnih založnikov in tiskarn, kmalu pa vsemu temu dodal še podatke o diplomskih in magistrskih nalogah ter doktorskih disertacijah, povezanih z našimi območji.

Pred tem smo občudovali bibliografske zapise, ki jih je objavljala dr. France Adamič. Poleg knjig so zajemali predvsem članke, zato nas je Drago Samec toliko bolj presenetil, saj je domoznansko bibliografijo knjig temeljito razširil in odlično sistematiziral, popise in analize pa bogatil z anotacijami o avtorjih in tematiki; izjemno razširjeno bibliografijo člankov nadaljuje njegova žena Marija Samec.

Domoznanska bibliografija, ki jo v našem bienalnem *Zborniku* objavlja Drago Samec, obsega že trideset let in je odlična informacija o umetnostnih, kulturnih in znanstvenih dosežkih, vezanih na območje treh občin. Malokatera slovenska občina ima svojo bibliografijo, nobena pa nima tako bogate in kvalitetne, kot je Samčeva. Po petnajstih *Zbornikih* razsuta bibliografija si zasluži samostojno knjigo.

Drago Samec pa je v številnih znanstvenih monografijah objavil tudi vrsto bibliografij osebnosti nacionalnega pomena: zgodovinarjev Boga Grafenauerja, Sergija Vilfana, Boža Otorepca, Ferda Gestrina, sociologov Andreja Gosarja in Thomasa Luckmanna, filozofa Franceta Vebra, pravnika Leonida Pitamica, ekonomista Aleksandra Bajta, pisatelja in publicista Louisa Adamiča, če naštejemo samo nekatere. Poleg teh je avtor številnih izčrpnih bibliografij regionalno pomembnih ljudi: etnologov Antona Mrkuna, Anke Novak, Jožeta Gregoriča, pisateljice Mihaele Jarc – Zajc, obsežne Šmarske bibliografije itd.

Za svoje bibliotekarsko in bibliografsko delo je Drago Samec leta 2007 dobil nacionalno Čopovo diplomu.

V zborniku naših treh občin, v pokrajinskih in občinskih časopisih pa tudi v znanstveni periodiki (*Časopis za zgodovino in narodopisje, Traditiones, Jezikoslovni zapiski*) je Drago Samec objavil vrsto biografskih člankov: o Mavru Grebencu (zgodovinarju), Martinu Jevnikarju (literarnem zgodovinarju in publicistu), Stanetu Mikužu (umetnostnem zgodovinarju), Ivanu Lahu (pisatelju), Borisu Kuharju (etnologu), Edu Škulju (muzikologu), Antonu Nadrahu (teologu), Ivanu Zormanu (pesniku), Stanetu Možini (sociologu) in drugih. Poleg tega objavlja tudi članke iz domoznanske zgodovine: o Juriju Dalmatinu, ki je kot nagrado za prevod *Biblije* leta 1585 dobil v upravljanje župnijo Škocjan pri Turjaku, o župniku Mateju Sitarju in cerkvi na Taboru, o nekdanjih grosupeljskih županih, o nagrobnih napisih na naših pokopališčih itd. Poleg vsega tega objavlja tudi članke, povezane s Kumljanskim, deželico okoli Kuma, kjer je preživel mladost in za katero tudi zbira in piše domoznansko bibliografijo.

Drago, še na mnoga prijazna in ustvarjalno bogata leta!

RAZISKOVALEC SLOVENSTVA IN DOMOZNANSTVA: OB 80-LETNICI JAKOBA MÜLLERJA

Drago Samec

Kdo bo spoštoval naše domače kulturnike, če jih ne bomo znali ceniti in gojiti njihov spomin sami? (J. M., 1989)

Slavnostni govor ob kulturnem prazniku na Kopanju leta 2017.

1. Biografija

V letu 2021 je Grosupeljčan prof. Jakob Müller praznoval 80-letni jubilej. Ob okroglih obletnicah, 60- in 70-letnici, sta bila v Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje objavljena pogleda na dotedanje njegovo delo, tokrat pa je ob zapisu dodana še njegova celotna bibliografija s pregledi njegovega dela.

Jakob Müller se je rodil 1. marca 1941 v družini grosupeljskega trgovca Leopolda Müllerja.

V njegovi rojstni hiši v Grosupljem, ob križišču Adamičeve in Ljubljanske ceste, je bila nekdaj trgovina, tudi gostilna, nekaj časa šola, vrsto let pa knjižnica. Gotovo je tudi ta soseščina podpirala njegovo raziskovalno usmerjenost.

Maturiral je na bežigranski gimnaziji v Ljubljani in diplomiral 1968 na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz slavistike. Njegova diplomska naloga o izrazni dvojnosti romana Alojza Rebule Senčni ples je izšla kot njegova prva objava v znanstveni Slavistični reviji.

V domačem okolju ga poznamo kot profesorja, ki je poučeval materinščino. Bil je profesor, ki je v učencih znal zbuditi ljubezen do slovenskega jezika. Iz Grosupljega se je umaknil v šolo na Primorskem, a že leta 1970 ga je raziskovanje pripeljalo v Leksikološko sekcijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, kjer je postal član glavnega uredniškega odbora Slovarja slovenskega knjižnega jezika pri izdaji zadnjih štirih zvezkov (1975–1991). Problematiki ob tem slovarju se je kot leksikograf odzival na simpozijih in z znanstvenimi objavami. Tovrstna njegova bibliografija je obsežna, izpostaviti velja le nekaj obsežnejših razprav: Vprašanja slovarja in zdomske književnosti; Slovar slovenskega knjižnega jezika in kritika z bibliografijo (1960–1992) (v Razpravah SAZU); Leksikografsko razvrščanje samostalniških pomenov (zbornik Rječnik i društvo, Zagreb, 1993). Skozi njegove objave se slovaropisna dejavnost odraža v vsej svoji večdimenzionalnosti.

Kot samostojni strokovni sodelavec specialist v humanistiki v Terminološki sekciji Inštituta za slovenski jezik (Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti) je nadaljeval z

delom za pravni terminološki slovar in sledila je razprava Slovenski pravnozgodovinski slovar (do 1848) v zborniku Terminologija in sodobna terminografija (2009).

Posebno pozornost je posvečal zgodovini slovenskega jezika, kjer je glavne zgodovinske osnove našega jezika obravnaval v razpravah: Temelji slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja v Slavistični reviji (2008–2009); Raba imena Slovenci v 16. stoletju; Slovenska poimenovanja za svetopisemskega tetarha; Riglerjeva teza o začetkih slovenskega knjižnega jezika (2001). Tudi pri na pogled preprostem naslovu razprave Zgodba o ljudstvu, kjer obravnava zgodovino sopomenk folk, ljudstvo in narod v besedju reformacije, je moral na novo pregledati vso obsežno literaturo o tem pestrem obdobju.

Obsežen pregled poimenovanj naroda pa je podal v razpravi Etno– in lingvonimi, povezani s Slovenci, ki je izšla ob tematskem simpoziju Slovenci v zgodnjem srednjem veku (2012).

Blizu mu je protestantika, zato je v predavanju Adam Bohorič in slovenstvo (2021), ki ga je imel na SAZU, vložil pol leta dela (ob upoštevanju, da naša protestantska dela pozna), zbornik pa bo predvidoma izšel 2022.

Z razpravami in biografskimi zapisi je ohranjal spomin tudi Inštitutskim sodelavcem, a naj bodo vsaj nekateri navedeni: Ljudmila Bokal, Ivanka Černelič, dr. Jakob Rigler, Stane Suhadolnik, dr. Jakob Šolar. Inštitutski sodelavci so zapisali, da so njegove pomenske analize predstavljale vrhunec inštitutskega leksikografskega dela, saj je pri pomenski analizi izhajal iz skladenjskih odnosov med besedami, iz duhovnega ozadja leksikalnih pomenov, polnega pomena besed in sintagem, saj ga zanimata filozofija in življenje besed. V besedah vidi zgodovino in prihodnost naroda in jezika.

Ni ga zanimal samo pogled na jezikovno in narodnostno problematiko v preteklosti, posvečal se je tudi celotni etnični skupnosti, zamejcem in izseljencem, kamor moremo umestiti monografijo Louis Adamič: Novi svet – ljudje in vizije (2015). Ne samo v našem okolju pa je bilo presenečenje prevod in ureditev Kočevarjem posvečene knjige Kočevar ima samo eno domovino = Göttscheabar hot lai oin Hoimöt (2014).

Vse te tematike je z literarno sekcijo Kulturnega društva sv. Mihaela predstavil v Grosupljem in tudi v zamejstvu. Pri društvu je tudi med ustanovnimi člani.

Njegovo delo je najprej raslo iz domačega okolja in domoznanstva. Nasproti hiše so stali vodnjak in korito za napajanje živine ter kovačnica, kjer je do leta 1970 še koval kovač. Tudi iz te soseščine je izšlo raziskovanje kovaške dejavnosti v naših treh občinah (Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje), izsledke pa je objavljajl kar četrto stoletja.

Pestro pahljačo domoznanskih tematik je objavljajl v domačih glasilih Grosupeljski odmevi in v Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje, pa v njegovem uredništvu nastalih zbornikih: Župnija Grosuplje: ob srebrnem prazniku nove cerkve; Šmarska knjiga in v publikaciji Čebelarskega društva Grosuplje Naj medi.

V zborniku Lepote in zanimivosti Grosupljega in okolice se je lotil opisa Grosupljega in področja župnije ter dodal marsikatero doslej neznano zanimivost, tudi o zakopanih zakladih, ki jih še danes iščejo. Tekst je sedaj naše osnovno domoznansko besedilo o mestu in bližnjih vaseh.

Sodeloval je pri leksikonu Slovenska krajevna imena in prispeval k sedanji obliki imena kraja Grosuplje (gen. Grosupljega), saj krajanji še vedno uporabljajjo tudi druge oblike. Obravnava krajevna imena grosupeljske občine, posebej še v župniji Polica, pa toponime župnije Šmarje, podal je zapise in etimologije krajevnih imen v župniji Škocjan pri Turjaku, tudi o imenih dobrepoljskih vasi je objavil obsežno razpravo.

Veliko časa in prizadevanj je (v sodelovanju s soprogo dr. Jožico Narat) vložil v idejno zasnovo, organizacijo simpozija in kot urednik zbornika z naslovom Šmarska knjiga ob 500-letnici šolstva v Šmarju (2007). Uspelo mu je pridobiti 36 (šestintrideset) avtorjev, ki so se lotili domoznanske preteklosti kraja. Sam je predstavil krajevna imena naše občine skozi čas, z etimološkimi razlagami, z oblikami zapisov in posebej se je lotil še iskanja imena kraja Šmarje pred poimenovanjem po farni zavetnici.

Posvetil se je novim pogledom na Prešerna na Kopanju, saj take Prešernove vpetosti v naše kraje dotlej nismo poznali. Poznal je in še pozna vse kulturne ustvarjalce v naših krajih in tako so v izsledkih njegovih raziskovanj bili predstavljeni domači kulturniki: Louis Adamič, Vid Ambrožič, Anton Bohinc, Cvetko Butkovič, Ana Gale, Goran Gluvič, Ančka Lazar, France Lokar, Tone Pahulje, Janez Perovšek-Pelko,

Ludve Potokar, Janez Šeme, Alojzij Štrubelj, pesnik Vinko Žitnik, da se jih omeni le nekaj. Velja dodati, da se njegovo raziskovalno pero posveča tudi zamolčanim avtorjem.

Naša osrednja domoznanska periodična publikacija Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje tudi kaže obilen njegov delež, saj je dolgoletni član uredniškega odbora, izstopajoč avtor ter lektor in korektor. Prvotno pedagoško poslanstvo ga tudi zavezuje, da v nadaljevanjih v tem Zborniku predstavlja biografije naših učiteljic in učiteljev.

Angažiral se je pri popravah krivic ob nacionalizaciji in se trudil za celovito rešitev denacionalizacije. Znan je tudi njegov trud za ohranitev avtentične sosednje kovačije, a novi časi z novimi zakonitostmi so nam – kljub njegovemu trudu – odnesli tudi to starožitnost. Nasploh ima do dogajanj v družbi in v kraju natančno naravnano tehtnico in etični kompas, zato se aktivno odziva na nepravilnosti, ki jih tankočutno zazna.

Na Inštitutu za slovenski jezik, ZRC SAZU, so se sodelavci potrudili in ob njegovi 70-letnici izdali spominski zbornik. Njegovo izbrano slovenistično bibliografijo so objavili v strokovni reviji Jezikoslovni zapiski.

Predsednik Republike Slovenije mu je ob končanju Slovarja slovenskega knjižnega jezika (1991), tridesetletnega kolektivnega dela, namenil častni znak svobode RS, a ga je iz moralnih in političnih razlogov odklonil. V domači občini je leta 1998 prejel nagrado Občine Grosuplje z zlatim znakom Občine Grosuplje.

Domačini smo veseli, kadar ga imamo priliko poslušati kot strokovnega govornika na kulturnih prireditvah, saj se tematik loteva iz novih izhodišč in virov.

Njegovo delo in vpetost v življenje v Grosupljem je mnogotero in pestrosti njegovega žitja ni mogoče na kratko zajeti.

Svoje razprave je objavjal v periodiki: Acta hydrotechnica, Borec, Delo, Dnevnik, Dom in svet, 2000 [Dva tisoč], Enciklopedija Slovenije, Filologija, Glasnik Slovenske matice, Grosupeljski odmevi, Jezik in slovstvo, Jezikoslovni zapiski, Loški razgledi, Medicinski razgledi, Naša skupnost, Naši razgledi, Novi glas, Obala, Primorska srečanja, Prostor in čas, Razprave II. razreda SAZU, Sava, Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Slavistična revija, Sodobnost, Traditiones, Zadarska revija, Zbornik občine Grosuplje (z razširitvijo: Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje), intervjuje in govornje oddaje pa na radiu in televiziji, predvsem o Louisu Adamiču in Francetu Prešernu. Od razstav omenimo le posvečeno Stanetu Suhadolniku in postavitev stalne razstave o Maksu Pleteršniku v Pišecah in Prešernovo razstavo na Kopanju.

Nezajeto pa ostaja njegovo lektorsko delo. Koliko del je prebral pred izidom, da jim je opilil slog in dodal pravilne odtenke!?

Ob jubileju je skozi njegovo aktivno obdobje spodaj dodana še celotna osebna kronološka bibliografija, saj sicer predvsem objave v periodiki prehitro zabriše prah pozabe.

Raziskovalec in domoznanec Jakob Müller se neumorno posveča usmeritvam svojega raziskovanja, mi pa smo mu vedno hvaležni za vse izsledke, ki nam jih radodarno ponuja.

2. Bibliografija leksikografa in domoznanca prof. Jakoba Müllerja

Njegove bio-bibliografije so od leta 1976 izšle v treh Biografijah in bibliografijah raziskovalcev Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, skupno bibliografijo pa sta inštitutska sodelavca dr. Peter Weiss in Alenka Porenta izdala v inštitutskem glasilu Jezikoslovni zapiski v letu 2011, a le izbrano strokovno slovenistično bibliografijo.

Tu pa je zajeta celotna avtorjeva bibliografija do vključno leta 2021. V aktivnem delovanju prof. Jakoba Müllerja, od leta 1964 pa do leta 2021 – torej polnih 57 let – se je nabralo več kot 530 bibliografskih enot, ki so razvrščene kronološko in tematsko, znotraj posameznega segmenta v letu pa najprej krepko tiskane publikacije, za njimi pa slede po abecedi naslovov periodike spet kronološko posamezne enote. Bibliografijo zaključujejo biografski zapisi.

Razvrstitev bibliografskih enot:

A – knjige, razprave

B – strokovni članki

C – uredniško delo

Č – krajše domoznanske objave

D – predavanja, govorni nastopi

E – o avtorju in njegovem delu.

Kadar je pri enoti podpisan s polnim imenom Jakob Müller, v bibliografiji ni navedbe avtorja, pri vseh drugih variantah (Jaka Müller, Jakob Müller, JMüller, Jmüller, JM, JMII, J.Mü) pa navedba podpisa ostaja. Domoznanska periodika (Naša skupnost, Grosupeljski odmevi ...) je zaradi ekonomičnosti navedena samo s kraticami:

NS = Naša skupnost (Grosuplje, 1975–1994);

GO = Grosupeljski odmevi (1995–);

ZOG = Zbornik občine Grosuplje (1978–1994);

ZOGID = Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje (1996–).

1964

A

Kranjčevi liki v II. delu tetralogije »Za svetlimi obzorji«. – Borec, 15, 1964, str. 344–348.

1965

B

Mimi Malenšek: Inkvizitor, Založba Lipa, 1964 / Jaka Müller. – Sodobnost, 13, 1965, str. 380–382.

Dialogi 3 / Jaka Müller. – Tribuna, 15, 1965, št. 12 (28.4.), str. 8–9. (Predstavljena številka revije Dialogi.)

Dialogi 4 / Jaka Müller. – Tribuna, 15, 1965, št. 14–15 (19.5.), str. 13.

1970

A

Izrazna dvojnost Rebulovega Senčnega plesa / Jaka Müller. – Slavistična revija, 18, 1970, št. 1–2, str. [17]–54.

Duhovna i estetska slika Augustina Ujevića u Hrvatskoj mladoj lirici / Jaka Müller. – Zadarska revija (Zadar), 19, 1970, str. 580–595. (Tin Ujević (1891–1955), Sabrana djela.)

B

Košutovo morje – tokrat z obalo. – Obala (Koper), 1970, št. 3, str. 56–58. (Ocena pesniške zbirke.)

Tri predstave v koprski gledališki hiši. – Obala (Koper), 1970, št. 3, str. 50–53.

Ocenjevanje brez »samovlade. Anketa o samokritičnosti učencev. – Prosvetni delavec, 1970, (5.2.).

1972

A

Pregled tujih kritičnih mnenj in pripomb o Slovarju slovenskega knjižnega jezika / Maja Košmrlj in Jaka Müller. – Jezik in slovstvo, 18, 1972/73, št. 3 (december 1972), str. 109–112.

1974**A**

Razmišljanje o(b) Slovenskem knjižnem jeziku. – Prostor in čas, 6, 1974, št. 5–6, str. 305–322; št. 7–9, str. 393–407. (O knjigah Jožeta Toporišiča Slovenski knjižni jezik 1–4, Maribor: Obzorja, 1965–1970.)

1975**A**

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2: I– Na, Ljubljana: SAZU (izd.), DZS (zal.), 1975, 1030 str. (Soavtor – sourednik.)

1976**A**

Ob Bernikovi izdaji pisem Frana Levca / Jaka Müller. – Slavistična revija, 24, 1976, št. 1, str. 127–135. (Pisma Frana Levca, 1, 1967–3, 1973.)

1978**B**

Podoba Lina Legiše: nekaj fragmentov ob njegovi 70-letnici. – Jezik in slovstvo, 23, 1977/78, št. 5 (feb. 1978), str. 142–144.

Grosupeljske kovačnice / Jaka Müller. – ZOG, 10, 1978, str. 305–311, ilustr.

1979**A**

Slovar slovenskega knjižnega jezika 3: Ne–Pren, Ljubljana: SAZU (izd.), DZS (zal.), 1979, 1076 str. (Soavtor – sourednik.)

Knjiga slovenske fonologije / Jaka Müller. – Slavistična revija, 27, 1979, št. 3–4, str. 477–486. (Predstavitev knjige Jožeta Toporišiča Glasovna in naglasna podoba slovenskega jezika, Maribor: Obzorja, 1978.)

1980**A**

Pomenske skupine in pomenska zgradba samostalnika. – Zbornik predavanj (Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 16; 1980), str. 35–46.

B

Dvanajsti seminar za makedonski jezik, literaturo in kulturo. – Jezik in slovstvo, 25, 1979–1980, str. 100–102.

Ob smrti Lina Legiše / Jaka Müller. – Primorska srečanja, 4, 1980, št. 23, str. 246–247. (Lino Legiša, 1908–1980.)

Kovačnice in kovači na Spodnji Slivnici / Jaka Müller. – ZOG, 11, 1980, str. 241–250, ilustr.

D

Slovenska krajevna imena: oddaja Jezikovni pogovori: Radio Ljubljana, 1980, marec.

Oblikovanje krajevnih imen: oddaja Jezikovni pogovori: Radio Ljubljana, 1980, april.

Predloga na in v pri krajevnih imenih: oddaja Jezikovni pogovori: Radio Ljubljana, 1980, maj.

1981**A**

Pomenoslovje samostalniških besed / Jaka Müller. – Jezik in slovstvo, 27, 1981–82, št. 1 (okt. 1981), str. 10–16.

Jugoslovanski slovarniki in besedoslovci: največ zanimanja je bilo za pomenoslovje: o(b) znanstvenem zborovanju / Jaka Müller. – Naši razgledi, 30, 1981, št. 7 (31.7.), str. 422.

B

Zborovanje o leksikologiji in leksikologiji. – Jezik in slovstvo, 26, 1980–81, str. 190–192. (Soavtor.)

France Novak: Poslovni in uradovalni jezik. – Naši razgledi, 30, 1981, št. 20 (23.10.), str. 579. (Ocena knjige.)

1982**A**

Slovarsko pomenoslovje samostalnikov. – Leksikografija i leksikologija. Naučni skup (1980), Beograd, SANU, 1982, str. 149–162.

Jezik kot vrednota ali jezik kot resničnost? / Jaka Müller. – Naši razgledi, 31, 1982, št. 10 (28.5.), str. 294–296.

Še o knjižnem jeziku kot resničnosti, ne pa namišljeni vrednoti: odgovor na Odgovor Janeza Gradišnika / Jaka Müller. – Naši razgledi, 31, 1982, št. 19 (8.10.), str. 556.

B

Antologija slovenske ameriške literature / Jaka Müller. – ZOG, 12, 1982, str. 157–158. (O knjigi Anthology of Slovenian American Literature, 1977.)

Kovači in kovačije v Šmarju - Sapu, Ponovi vasi in Podtaboru / Jaka Müller. – ZOG, 12, 1982, str. 197–208, ilustr.

1984**A**

Nekatere značilnosti sodobnega slovenskega anatomskega izrazja. – Slovenska medicinska beseda. Medicinski razgledi, 23, 1984, supplement, 8, str. 309–317.

Slovnica krajevnih imen grosupeljske občine. – ZOG, 13, 1984, str. 123–131.

B

Kovačije in kovači. III. – ZOG, 13, 1984, str. 63–68, ilustr. (Spodnje Blato, Peščenik in Višnja Gora.)

1985**A**

Slovar slovenskega knjižnega jezika 4: Preo–Š, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik (izd.), DZS (zal.), 1985, 1125 str. (Soavtor, član glavnega uredniškega odbora.)

Načela in uresničitve slovenskega tehniškega slovarstva. – Simpozij tehniške besede, 4, 1985, str. 29–32.

Grosuplje... . – Slovenska krajevna imena / [avtorji Franc Jakopin ... [et al.]. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1985. (Leksikoni Cankarjeve založbe. Sodelavec informator za občino Grosuplje.)

1986**B**

Vsaka knjiga je smrt drevesa: pod zlatom. – Delo, 28, 1986, (2.10.), str. 4. (Ocena knjige "Zlata pravila življenja", zbirko izrekov zbrala Darja Lenardič.)

Kovačnice in kovači. – ZOG, 14, 1986, str. 117–126, ilustr. (Bičje, Sela, Ivančna Gorica.)

D

Ob izidu Slovarja slovenskega knjižnega jezika IV. –V: Lingvistični krožek Filozofske fakultete (Ljubljana), 1986, (6. 1.). (Referat.)

1987**B**

Da ne bi bili nevedni daru. – Znamenje, 17, 1987, str. 88–90. (Kulturna zgodovina.)

Farizeji kritike, farizeji ljubezni. – Znamenje, 17, 1987, str. 473–477. (Kulturna zgodovina.)

1988**B**

S kanglico strahu sam zase nosim svetlobo med ljudi. – NS, 14, 1988, št. 3, str. 4. (O duhovniku Francetu Lokarju kot pesniku.)

Rubiku Beganoviću. – NS, 14, 1988, št. 7, str. 3. (Nekrolog.)

Gostilničarsko združenje za sodni okraj Višnja Gora (1928–1948). – V: Obrt in drobno gospodarstvo v občini Grosuplje (ur. Jože Intihar), Grosuplje, 1988, str. 63–69, ilustr.

Kovači in kovačnice od Stične do Šentvida. – ZOG, 15, 1988, str. 47–58, ilustr.

Semenje Literarnega kluba. – ZOG, 15, 1988, str.123–124. (O Literarnem klubu Grosuplje.)

Ob sedemdesetletnici pesnika Franceta Lokarja. – ZOG, 15, 1988, str. 159–161, portret.

1989**A**

Slovarsko razvrščanje pomenov pri samostalnikih. – Jugoslovanska konferenca o leksikologiji in leksikologiji, 4. Jezik i družba (Zagreb), 1989, (13. 10.). (Referat.)

B

Orgelski koncert na Grosupljem. – NS, 15, 1989, št. 3, str. 6.

Kulturno bogastvo Lipoglava in okolice / Jakob Müller[!]. – Naša skupnost: glasilo občine Ljubljana Moste-Polje, 30, 1989, št. 4 (maj), str. 5. (Ta prispevek je del govora s proslave ob slovenskem kulturnem prazniku na Lipoglavu 10. februarja 1989, ki gaje imel Jakob Miller iz Grosupljega.)

1990**B**

Vrnitev v rodni kraj. – NS, 16, 1990, št. 4 (junij), str. 7, portret. (O beguncu in pesniku Vinku Žitniku (1903–1980) ter literarnem večeru o njem.)

Bambičeva politična, družbena in kulturna kronika Police (1920–1929). – ZOG, 16, 1990, str. 37–48, ilustr. (Josip Bambič (1880–1941) je bil župnik na Polici.)

Kovačije in kovači v Radohovi vasi, Temenici in na Bregu. – ZOG, 16, 1990, str. 109–117, ilustr.

[Arhivske podatke o družini Kastelic zbral]. – V: Glavan, Mihael: Miha Kastelic, 1796–1868: pesnik, urednik Kranjske čbelice, slovenski kulturni preroditelj. Ivančna Gorica, 1990, 32 str.

Č

Združenje razlaščenih. – Demokrat (Grosuplje), 1, 1990, št. 1, str. [3]–4.

Zemlja, zemlja. – Demokrat (Grosuplje), 1, 1990, št. 1, str. 4–5. (Usode razlaščenecv Pluskarjevih s Sapa).

Zunanji minister in podpredsednik SDZ obiskala Grosuplje / J. Müller. – Demokrat (Grosuplje), 1, 1990, št. 2/3, str. 3–4.

Predvolilni pomisleki. – NS, 16, 1990, št. 2 (marec), str. 8.

Razprodajanje odvzete zemlje: dve plati kolajne / za Odbor združenja lastnikov razlaščenega premoženja v občini Grosuplje Jaka Müller. – NS, 16, 1990, št. (oktober), str. 4.

Razlaščeni iz naše občine so osnovali svoje združenje: vračanje premoženja. – NS, 16, 1990, št. (oktober), str. 5.

Novo vodstvo SDZ / J. M. – NS, 16, 1990, št. (oktober), str. 5. (SDZ = Slovenska demokratična zveza občine Grosuplje.)

Demokrat – list SDZ / J. M. – NS, 16, 1990, št. (oktober), str. 5.

Skromne možnosti za vrnitev premoženja. – NS, 16, 1990, št. (november), str. 5.

Slovenstvo in ustvarjalnost: Slovenska demokratična zveza. – NS, 16, 1990, št. (december), str. 5.

DA za Slovenijo / za Odbor ZLEP v občini Grosuplje Jakob Müller. – NS, 16, 1990, (december), str. 6. (Za plebiscit.)

1991

A

Slovar slovenskega knjižnega jezika 5: T–Ž, dodatki A–Š, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, DZS, 1991, 1056 str. (Soavtor, član glavnega uredniškega odbora.)

Novo slovensko pravopisje: Slovenski pravopis: 1. Pravila 1990. – Jezikoslovni zapiski, 1, 1991, št. 1, str. [191]–199. (Ocena Pravil, ki jih je izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani.)

B

Naši kraji in ljudje v Enciklopediji Slovenije 4 / J. Müller. – Demokrat (Grosuplje), 2, 1991, št. 5/6, str. 5–6.

Človekova stabilnost zagotavlja varnost: doktorica organizacijskih znanosti / J. Müller. – NS, 17, 1991, št. (februar), str. 7, portret. (Dr. Marija Škof z Grosupljega.)

Vino mladosti se je povrelo: pesniška zbirka Vida Ambrožiča. – NS, 17, 1991, št. (2, april), str. 8. (Ambrožič, Vid: Vino mladosti se je povrelo, 1990.)

C

Sourednik: **Jezikoslovni zapiski**: zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša 1, Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 1991. 42 Uredil Jakob Müller s sodelovanjem Petra Weissa (str. 4), 1, 1991.

Č

Kdaj pravična povrnitev: združenje razlaščenih. – NS, 17, 1991, št. (februar), str. 5.

Ne le umetnost in šola, tudi delo: SDZ in kultura. – NS, 17, 1991, št. (marec), str. 5.

Zoper novo pravno nasilje: vračanje odvzetega premoženja. – NS, 17, 1991, št. (april), str. 5.

Slovenska demokratična zveza: pozdravi samostojni Sloveniji. – NS, 17, 1991, št. (julij), str. 4.

Izsiljevanje z najemnimi pogodbami / J. Müller. – NS, 17, 1991, št. (oktober), str. 5.

Jezni zaradi krivic, ki jih nikakor še ni konec: pred vračanjem premoženja / J. Müller. – NS, 17, 1991, št. (oktober), str. 5.

Človek na Grosupljem pred 4000 leti / Jaka Müller. – NS, 17, 1991, št. (oktober), str. 12. (Pelodne analize iz Grosupeljščice.)

Zakaj premoženje ni vrnjeno? – NS, 17, 1991, št. (november), str. 3.

Št. Jurij in Šentjurci: stara imena krajev / J. Müller. – NS, 17, 1991, št. (20. december), str. 6, ilustr.

Občinska kultura na sejmu. – NS, 17, 1991, št. (december), str. 8. (Na Slovenskem knjižnem sejmu.)

D

Denarji v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Lingvistični krožek Filozofske fakultete (Ljubljana), 1992, (9. 12.). (Referat.)

Temeljna načela Slovarja slovenskega knjižnega jezika. – V: Predavanje v mariborskem aktivu Slavističnega društva Slovenije (Maribor), 1991m (11. 12.). (Referat.)

1992**B**

Naši kraji in ljudje v Enciklopediji Slovenije. – NS, 17 (18!), 1992, št. (8. februar), str. 5. (V Enciklopediji Slovenije, 5, 1991.)

Domoznanec Josip Švigelj: (1871–1937). – ZOG, 17, 1992, str. 15–16.

Kovači in kovačije v Dobropoljski dolini. – ZOG, 17, 1992, str. 107–116, ilustr.

Josip Švigelj: Krajevno imenje v poliški župniji. – ZOG, 17 (1992), str. 191–195. (Pripravil Jakob Müller.)

Č

Franciju Prijatelju: in memoriam. – NS, 17 (18!), 1992, št. (22. 5.), str. 7, portret. (Za: SDZ – Narodna demokratska stranka občine Grosuplje.)

Zborovanje razlaščenih. – NS, 17 (18!), 1992, št. 3 (17. decembra), str. 5.

Metod Mikuž. – V: Štrubelj, Lojze: Iz prakorenin v drevo današnjih dni (Šmarje – Sap), 1992, str. 306–308.

Janez Perovšek-Pelko: ob 70-letnici. – ZOG, 17, 1992, str.189–190, portret. (Janez Perovšek – Pelko, 1921–1993.)

1993

A

Enozvezkovni razlagalni slovar. – Jezik tako in drugače: zbornik, 1993, str. 350–357.

Leksikografsko razvrščanje samostalniških pomenov. – Rječnik i društvo: zbornik radova sa znanstvenog skupa o leksikografiji i leksikologiji (11–13. X. 1989), Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 1993, str. 261–270.

Publicistika in slovar. – Slavistična revija, 41, 1993, št. 3, str. [329]–343.

Norma – besedišče. Kritike slovarja slovenskega knjižnega jezika (1964–1992). – Vprašanja slovarja in zdomske književnosti: Zborovanje slavistov (1992, Murska Sobota), 1993, str. 51–70.

Računalniški slovarček: angleško-slovenski, slovensko-angleški, strok. ur. Matjaž Gams, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1993, 417 str. (Sodelavec.)

Č

Prav je, da se denacionalizacijsko vino zbistri: odgovor na odgovor gospe Ruže Tekavec. – NS, 18 (19!), 1993, št. 2 (5. 3.), str. 3.

Občinski praznik in pobijanje drugače mislečih. – NS, 18 (19!), 1993, št. 3 (1.4.), str. 9. (Likvidatorska vloga Grosupeljske čete.)

Spremna beseda. – V: Šeme, Janez: Gabrovce, raj moje mladosti. Grosuplje: Mondena, 1993, str. 88.

D

Enozvezkovni razlagalni slovar. 1. mednarodni kongres Društva za uporabno jezikoslovje (Ljubljana), 1993, (25. 9.). (Referat.)

Pretres kritičnih zapisov o Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1964–1992). – Zborovanje Slavističnega društva Slovenije (Murska Sobota), 1993, (1. 10.). (Referat.)

1994

A

Slovar slovenskega knjižnega jezika, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, DZS, 1994, 1714 str. (Soavtor – sourednik.)

B

Pred (zajetno) celoto je izšel najprej vzorčni zvezek: prva vojaška specialka Slovenije. – Delo, 36, 1994, št. 250 (27.10.), str. 15. (O delu: Slovensko ozemlje na vojaškem zemljevidu iz druge polovice 18. stoletja, 1994.)

Pleteršnikov slovar združuje lastnosti vsaj petih slovarjev: z jezikoslovcem v Pišecah (in še kje) / Franc Horvat. – Delo, 36, 1994, št. 297 (22.12.), str. 9, portret. (Intervju ob Pleteršnikovi spominski razstavi v Pišecah.)

Jezik višenjskega Duhana / Jaka Müller. – Traditiones, 23, 1994, str.155–160. (Kritični zapis o jeziku narečnih besedil Duhana iz Višnje Gore Mihaele Zajc-Jarc, Kmečki glas, 1993.)

Spremna beseda. – V: Zalar, Sandi: Dnevnik Mihe Zgaga, Ljubljana: Dan, 1994, str. 5–6.

Fužina pri Zagradcu. – ZOG, 18, 1994, str. 15–19, ilustr.

Kovači in kovačije od Črnela do Bakrca. – ZOG, 18, 1994, str. 111–123, ilustr.

Valovi reke: ob dveh skoraj pozabljenih obletnicah. – ZOG, 18, 1994, str. 239–240, portreta. (O pesniških ustvarjalcih Vinku Žitniku (1903–1980) in Ani Gale (1909–1944). Odlomek o Žitniku ponatisnjen v Slovenija: zamolčani grobovi in njihove žrtve: 1941–1948: zbornik, 1998, str. 224 ter istega leta v 2. izdaji na str. 234!)

D

Stalna razstava o Maksu Pleteršniku v Pleteršnikovi rojstni hiši v Pišecah, od 15. 9. 1994 dalje.

1995

A

Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1. ponatis, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, DZS, 1995, 1714 str. (Soavtor.)

Kraji in ljudje grosupeljskega okoliša. – V: Lepote in zanimivosti Grosupljega in okolice, Grosuplje, 1995, str. 7–75, ilustr.

B

Občina Grosuplje nekoč in danes. – Lepote in zanimivosti Grosupljega in okolice, Grosuplje, 1995, str. 196–198.

Ustvarjalno življenje Staneta Suhadolnika. – V: Jezikoslovec Stane Suhadolnik: 1919–1992: razstava na Vrhnikih: 11. 5. – 31. 5. 1995, ur. Jakob Müller, Vrhnika: Zveza kulturnih organizacij, 1995, str. 3–5.

Bibliografija Staneta Suhadolnika. – V: Jezikoslovec Stane Suhadolnik: 1919–1992: razstava na Vrhnikih: 11. 5. – 31. 5. 1995, ur. Jakob Müller, Vrhnika: Zveza kulturnih organizacij, 1995, str. 6–19.

Pomembna pridobitev za jezik in stroko: trijezični gumarski slovar. – Sava: časopis Poslovne skupine Sava, 34, 1995, št. 7–8, str. 8–9, ilustr. (Ob izidu trijezičnega gumarskega slovarja urednice in soavtorice Terezije Leben Pivk.)

C

Anton Pahulje: retrospektiva: [retrospektivna razstava 1971–1995, Kračmanova dvorana v Turnčku, 22.4.–3.5.1995] / [uredil Jakob Müller]. [S.l.: s.n.], 1995 (Šmarje - Sap: R. Mišmaš). [12] str., ilustr.; 21 cm

Jezikoslovec Stane Suhadolnik: 1919–1992: razstava na Vrhnikih, 11. 5. – 31. 5. 1995 / [uredil Jakob Müller]. Vrhnika: Zveza kulturnih organizacij, 1995. 19 str., [4] str. pril.; 23 cm. Ovojni naslov: Stane Suhadolnik – življenje, dela: '19–'92.)

Besedoslovec Stane Suhadolnik / Franc Jakopin: str. 1–2; Ustvarjalno življenje Staneta Suhadolnika / Jakob Müller. Str. 3–5; Bibliografija Staneta Suhadolnika / Jakob Müller: str. 6–19.

Č

V obnovljenem Turenčku dela Antona Pahuljeta: retrospektivna razstava rojaka iz Dolenje vasi. – Dolenjski list, 46, 1995, št. 19 (11.5.), str. 8, portret. (Anton Pahulje iz Dolenje vasi pri Ribnici je bil župnik na Polici pri Grosupljem. Ob razstavi kipov in slik v Šmarju - Sapu je izšel katalog.)

Retrospektivna razstava Antona Pahuljeta in odprtje Turnčka / Jaka Mueller. – GO, 20 (21!), 1995, št. 3, str. str. 20. (V šmarskem Turnčku.)

Grosuplje je dobilo Halštatski vodnjak / Jaka Müller. – GO, 20 (21!), 1995, št. 8–9 (sept.–okt.), str. 21.

1996**A**

Imena dobropoljskih vasi v času, prostoru in jeziku. – Naši kraji in ljudje: dobropoljsko-struški zbornik. Dobropolje: Občina, 1996, str. 47–80.

Slovar slovenskega knjižnega jezika in kritika z bibliografijo (1960–1992). – Razprave SAZU. Razred 2: Razred za filološke in literarne vede, 15, 1996, str. 187–234.

B

Človek in znanstvenik: Ob stoletnici velikega učenjaka. – Delo, 38, 1996, št. 117 (23.5.), str. 51, portret. (Jakob Šolar (1928–1968), duhovnik in jezikoslovec.)

Jakob Šolar (1896–1968): ob stoletnici rojstva: biti radikalen v sredini, to je v ljubezni in dialogu. – Dom in svet: zbornik, 9, 1996, str. 203–207.

Ob stoletnici rojstva Jakoba Šolarja. – Loški razgledi, 43, 1996, str. 217–221. (Predavanje 22. novembra 1996 v Železnikih.)

Kovačnice in kovači od Male Stare vasi do Škocjana. – ZOGID, 19, 1996, str. 77–94, ilustr.

Č

Inž. Janez Perovšek (7.3.1942–26.3.1996): in memoriam. – GO, 21 (22!), 1996, št. 5, str. 17, portret. (Janez Perovšek je bil pisatelj, pesnik in publicist.)

Hilda Lučovnik: ob 80-letnici. – ZOGID, 19, 1996, str. 189–190, portret.

Ilustrirani turistični vodnik dolenjskih železnic. – ZOGID, 19, 1996, str. 203–204, ilustr. (O 10. zvezku serije ilustriranih vodnikov dunajske založbe Steyermühl iz leta 1899.)

1997**A**

Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2. ponatis, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – DZS, 1997, 1714 str. (Izšel tudi v elektronski obliki (11 računalniških disket). Soavtor.)

Župnija Grosuplje: ob srebrnem prazniku nove cerkve / Jakob Müller; [uvod France Šuštar, nagovor Tone Bohinc]. Grosuplje: Župnijski urad, 1997. 115 str., ilustr.; 22 cm

Glej, prebivališče Boga med ljudmi / France Šuštar: str. 5; Cerkve gradi vera / Tone Bohinc: str. 7–8; Povzetek: Župnija Grosuplje; Summary: The parish of Grosuplje; Zusammenfassung: Die Pfarrei Grosuplje.

B

Pisatelj Janez Šeme. – GO, 22 (23!), 1997, št. 7/8, str. 22. (Ob Šemetovovi zgodbi Na žegnanje v Žalno, v nadaljevanjih.)

1998**A**

Slovar slovenskega knjižnega jezika, 3. ponatis, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – DZS, 1998, 1714 str. (Izšel tudi v elektronski obliki (CD-ROM) z Odzadnjim slovarjem slovenskega jezika in Besediščem slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki. Soavtor.)

Jakob Šolar in Stane Suhadolnik: dva življenjepisa in tri pisma. – Jezikoslovni zapiski, 4, 1998, str. 19–43.

Peter Pavel Vergerij ml. – Jezikoslovni zapiski, 4, 1998, str. 215–217.

B

Človek, ki ima rad svoj kraj: Jakob Müller / Jakob Müller; [zapisala] Alenka Adamič. – GO, 23 (24!), 1998, št. 10, str. 21, ilustr. (Intervju).

Kovačnice in kovači v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje. – ZOGID, 20, 1998, str. 75–79.

Ikonografski svet Toneta Pahuljeta: ob razstavi na Polici maja 1997. – ZOGID, 20, 1998, str. 203–206, ilustr.

D

Jakob Šolar: ob odkritju spominske plošče na Rudnem 28. junija 1998. (Referat, predavanje.)

1999**A**

Zgodba o ljudstvu. – Jezikoslovni zapiski, 5, 1999, str. 33–61. (Ob jezikovnem nesoglasju med Petrom Pavlom Vergerijem ml. in Primožem Trubarjem obravnava zgodovino sopomenk folk, ljudstvo in narod.)

B

Šolar, Jakob / J. Mll. – Enciklopedija Slovenije, 13, 1999, str. 76, portret.

Duhovni gospod Tone Hostnik. – GO, 34 (25!), 1999, št. 4, str. 21, portret.

Alojzij Štrubelj: Pišem o krajih in ljudeh/ [pogovarjal se je] Jakob Müller. – GO, 34 (25!), 1999, št. 7/8, str. 2, portret. (Intervju ob prejemu nagrade Občine Grosuplje.)

Pisatelj Janez Šeme: in memoriam. – GO, 34 (25!), 1999, št. 7/8, str. 19.

Umetnostni zakladi cerkve Marijinega rojstva v Šmarju. – GO, 34 (25!), 1999, št. 7/8, str. 19, ilustr.

Č

Borutovo poletje: premiera na Grosupljem. – GO, 34 (25!), 1999, št. 5, str. 12, ilustr.

Razstava resnic in polresnic. – GO, 34 (25!), 1999, št. 5, str. 13. (O razstavi v NUK-u z naslovom Kultura v boju.)

Iz naših župnij. – GO, 34 (25!), 1999, št. 5, str. 14.

Merjenje moči med županom in pomladniki: 7. seja občinskega sveta. – GO, 34 (25!), 1999, št. 6, str. 4, ilustr.

Izboljšanje plač funkcionarjem in gradnja pri gasilskem domu: 8. seja občinskega sveta. – GO, 34 (25!), 1999, št. 6, str. 5.

9. seja občinskega sveta. – GO, 34 (25!), 1999, št. 7/8, str. 6, ilustr.

Grosuplje – vrtno mesto ali betonska soseska? – GO, 34 (25!), 1999, št. 7/8, str. 10.

Knjiga o zamolčanih grobovih. – GO, 34 (25!), 1999, št. 7/8, str. 19. (O knjigi Zamolčani grobovi in njihove žrtve 1941–1945.)

Šparovnost LDS. – GO, 34 (25!), 1999, št. 9, str. 10. (O poročanju s sej občinskega sveta.)

Naši čebelarji in čebelarstvo. – GO, 34 (25!), 1999, št. 9, str. 18. (O knjigi 90 let Čebelarskega društva Grosuplje, 1999.)

Največ o denarjih – kritično in sodelovalno: seja občinskega sveta 29. septembra. – GO, 34 (25!), 1999, št. 10, str. 4, ilustr.

Brez javnosti: o Romih in zemljiščih: izredna seja občinskega sveta. – GO, 34 (25!), 1999, št. 10, str. 4.

Odgovori svetnikom iz prejšnjih sej. – GO, 34 (25!), 1999, št. 10, str. 4.

Vprašanja in pobude svetnikov. – GO, 34 (25!), 1999, št. 10, str. 4.

Sveta Mohor in Fortunat. – GO, 34 (25!), 1999, št. 10, str. 13, ilustr. (Blagoslov obnovljene cerkve na Selih pri Šmarju.)

Socialdemokrati zahtevali poročilo Nadzornega odbora: 11. seja občinskega sveta, 28.10. – GO, 34 (25!), 1999, št. 11, str. 4.

Občinski denarji: od kod in za kaj / Jakob M. – GO, 34 (25!), 1999, št. 11, str. 5. (Realizacija občinskega proračuna.)

Nova kapelica v Brezju / J. Müller. – GO, 34 (25!), 1999, št. 11, str. 14, ilustr. (Blagoslov kapelice Lurške Matere Božje v vaškem središču.)

Četrta razstava Toneta Pahuljeta / J. Müller. – GO, 34 (25!), 1999, št. 11, str. 14, ilustr. (Razstava je bila v Tinjah na Koroškem.)

Rebalans – nove cene – zazidave še ne bo: seja občinskega sveta 24. novembra / Jakob M. – GO, 34 (26!), 1999, št. 12, str. 5.

Katalog obrtnikov. – GO, 34 (25!), 1999, št. 12, str. 18. (O knjigi 25 let Območne obrtne zbornice Grosuplje s poslovnim katalogom, 1999.)

Naša turistična "trnuljčica" / J. Müller. – GO, 34 (25!), 1999, št. 12, str. 19, ilustr. (O obnovi protiturškega Tabora nad Cerovim.)

2000**A**

Slovar slovenskega knjižnega jezika, 4. ponatis, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – DZS, 2000, 1714 str. (Izšel tudi v elektronski obliki (CD-ROM) z Odzadnjim slovarjem slovenskega jezika in Besediščem slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki. Soavtor.)

Slovenska poimenovanja za svetopisemskega tetrarha. – Jezikoslovni zapiski, 6, 2000, str. 117–139.

B

Kultura duha in kultura srca: ob slovenskem kulturnem prazniku / J. Müller. – GO, 35, 2000, št. 1/2, str. 12.

Podobe sedanjih in prihodnjih dni: Grosuplje ima novo umetniško delo / J. Müller. – GO, 35, 2000, št. 1/2, str. 16, ilustr. (Tri slikana okna – vitraži slikarja Lojzeta Čemažarja v župnijski cerkvi.)

Naša elita v leksikonu Slovenije / J. Müller. – GO, 35, 2000, št. 3, str. 14. (V Bajt, Drago: Kdo je kdo v Sloveniji, 1999.)

Jubilej profesorice in raziskovalke Marije Janežič / J. Müller. – GO, 35, 2000, št. 3, str. 14, portret.

Kdaj bo kultura, naša Pepelka, dobila svoje čevljičke / J. Müller. – GO, 35, 2000, št. 3, str. 18. (O kulturi v Grosupljem.)

Razstava o Evropejcu Kopitarju / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 3, str. 18. (Razstava v Mestni galeriji v Ljubljani: Jernej Kopitar in evropska znanost v zrcalu njegove zasebne knjižnice.)

In memoriam: Ivo Brečić *25.12.1957–†24.1.2000 / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 3, str. 27, portret.

Umetnost Toneta Pahuljeta: ob dveh retrospektivnih razstavah / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 4, str. 13, ilustr.

Obnovljeno znamenje vere / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 4, str. 17. (Obnovljen vaški križ na Perovem.)

In memoriam: p. Antonin Skubic (28.2.1908 – 20.3.2000) / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 4, str. 19, ilustr.

Prešeren v številkah / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 5, str. 13, ilustr. (Naklade njegovih Poezij v različnih jezikih.)

Grobišča in žrtve revolucije v Sloveniji / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7/8, str. 16, ilustr. (Predstavitev knjige Slovenija 1941–1948–1952: tudi mi smo umrli za domovino: zamolčani grobovi in njihove žrtve, 2000.)

Bogastvo zbornika treh občin / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7/8, str. 18. (Predstavitev Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, 21, 2000.)

Učiteljica s svetlobo v očeh / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 9, str. 14. (Pepca Zajec iz Račne).

Cvetko Budkovič: muzikolog in violinist: in memoriam / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 11, str. 15, portret.

Prešeren in njegovi na Kopanju. 1. Prihod / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 14. (Slovesnost na Kopanju.)

Naši kraji in ljudje v Novicah (1843–1902) / Jakob Müller in Marija Janežič. – ZOGID, 21, 2000, str. 139–158.

Pisatelj Janez Šeme: 1909–1998. – ZOGID, 21, 2000, str. 227–232, ilustr.

Zborovodja, ki je igral trobento. – ZOGID, 21, 2000, str. 233–235, ilustr. (Viktor Žnidaršič, 1918.)

Prof. Marija Janežič: ob 80-letnici. – ZOGID, 21, 2000, str. 237–238, portret.

Č

Praznik pomladnih strank / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 1/2, str. 8. (Prireditev ob 10-letnici Demosa.)

Sožitje v solidarnosti / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 1/2, str. 8. (Novoletno srečanje društva Sožitje.)

Višje komunalne takse in cene za vrtce, zavrnitev zvišanja nadomestil za uporabo stavbišč in cen komunalnega opremljanja zemljišč: seja občinskega sveta 15. decembra: nadaljevanje dvanajste in trinajste / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 1/2, str. 4, ilustr.

Nasilje, komisije, šport, parcele, komunalni prispevek: 15. seja občinskega sveta, 26. januarja / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 3, str. 4.

Politični salto in gospodarski škandal: seja občinski sveta, 1. del: 29. marca; 2. del: 5. aprila / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 4, str. 4.

Grosuplje zaostaja za Ivančno Gorico / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 4, str. 13. (Prisotnost občin v medijih po bibliografiji člankov v ZOG.)

Gospodarska inventura občinskega sveta / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 5, str. 3.

Tolarji za novo šolo Brinje / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 5, str. 5.

Odlična komedija paradoksa: gledališka predstava na Grosupljem / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 5, str. 13. (Gledališče Drzne in lepi iz Stične s predstavo Joseph Kesselring: Arzenik in stare čipke.)

Grosupeljski župan potrebuje dva podžupana: seja občinskega sveta, 10. maja / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 6, str. 4.

Zvišanje cene vode, odpadkov in ogrevanja?: seja občinskega sveta, 7. junija / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 6, str. 4.

Socialno in zdravstveno varstvo ter predšolska vzgoja / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 6, str. 5.

Občinski milijoni: od kod in za kaj / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 6, str. 5. (Proračun.)

Tolarji krajevnih skupnosti / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 6, str. 5.

Tihožitje z limonovcem / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 6, str. 6. (Upravičenost predlaganih dveh podžupanov.)

Druga plat – odgovor županu / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7–8, str. 3.

Župan gradil brez dovoljenj?: drugi del seje občinskega sveta, 13. junija / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7–8, str. 6.

Preklic nepreklicnega odstopa: seja občinskega sveta 5. julija / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7–8, str. 6.

Razširitev vrtca za štiri oddelke: seja občinskega sveta, nadaljevanje 12. julija / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7–8, str. 6.

Srebrna maša Toneta Pahuljeta / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7–8, str. 15, portret. (Poliški župnik Tone Pahulje.)

Koncert na Polici / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 7–8, str. 22, ilustr. (Ob srebrnem jubileju župnika Pahuljeta so učenci Eda Adamiča izvedli zaključni koncert.)

Izredna seja občinskega sveta: nova oddelka vrtca: 26. julija / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 9, str. 4.

Droge in videonadzor pri šoli Brinje / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 9, str. 7.

Še zmeraj selitve učencev OŠ Brinje / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 9, str. 7.

Grosupeljski gasilci – odločno! / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 9, str. 9.

Grosupeljčana na Mont Blancu / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 9, str. 19. (Janez Zrnec in Marjan Bučar.)

Na Grosupljem pragozd, pri Ponovi vasi črede turov / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 10, str. 5. (O izsledkih palinologa dr. Alojza Šerclja.)

Brezdomec / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 10, str. 17. (Zgodba brezdomca Smajla pri Križankah, sicer iz Velike Loke pri Žalni.)

24 ha zemlje še ne bo prodanih: seja občinskega sveta 4. oktobra / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 11, str. 4.

Tudi doktorji znanosti imajo včasih težave: cvetka iz svetniških logov / J. Mü. – GO, 35 (26!), 2000, št. 11, str. 4. (Anekdota.)

Rebalans proračuna / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 11, str. 4.

Občinski denarji v letu 2000 / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 11, str. 5.

Sožitje ima Čukca in sodeluje z Želvo / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 11, str. 11, ilustr. (Društvo Sožitje, klub Čukec in podjetje Želva.)

Občina bo prodala Brinjski grad: 23. seja občinskega sveta / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 4.

Razrešitev dveh članov sveta: nadaljevanje nedokončane seje občinskega sveta, 6. december / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 4.

Slišim od butic nevkretnih: kritična glosa / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 5. (O prodaji gradu in razlogih.)

Prve violine glasbene šole Grosuplje / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 8. (Glasbena šola Grosuplje.)

Razstava Roka Zrnca – Radensko polje kot metafora / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 15, ilustr.

Tej poti se reče želja / J. Müller. – GO, 35 (26!), 2000, št. 12, str. 16. (O bogastvu na knjižnem sejmu v Cankarjevem domu decembra 2000.)

2001

A

Riglerjeva teza o začetkih slovenskega knjižnega jezika v številkah. – Jezikoslovni zapiski, 7, 2001, št. 1–2, str. 129–162.

B

Prešeren in njegovi na Kopanju. 2. Stari stric Jožef. – GO, 36 (27!), 2001, št. 3, str. 12.

Prešeren in njegovi na Kopanju. [3]. Stric Jožef / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 15.

Prešeren in njegovi na Kopanju (4): Kopanjska in okoliška družbena smetana / J. Müller. – GO (27!), 36, 2001, št. 5, str. 18.

[Prešeren in njegovi na Kopanju (5)]: Slovenstvo Jožefa Prešerna / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 14.

Naši v Enciklopediji / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 15. (14. zvezek Enciklopedije Slovenije in področje bivše občine Grosuplje.)

Prešeren in njegovi na Kopanju (6): Stari stric Jožef v Ljubljani / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 7, str. 16.

Prešeren in njegovi na Kopanju (7): portret starega strica Jožefa / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 8–9, str. 14.

Človek stvarnosti in ustvarjalnosti: ob jubileju dr. Franceta Adamiča / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 10, str. 13, portret. (90 let.)

Praznik slovenskega jezika / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 12, str. 3. (Nov Slovenski pravopis.)

Č

Onemogočiti špekulacije z zazidljivimi zemljišči: pogovor z županom Janezom Lesjakom / spraševal / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 3, portret.

Župan predlagal nad 700 % višji občinski davek / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 4.

1981 milijonov, za investicije samo 20 mio: nadaljevanje seje občinskega sveta, 17. januarja / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 4.

Bencinski servis na Cikavi buri duhove: seja občinskega sveta, 31. januarja / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 4.

Visoki občinski davek sprejet: seja občinskega sveta, 7. februarja 2001 / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 4.

Problemi tržnice pri vodnjaku / J. Mü. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 9.

Dve zrnji humorja / J. Mü. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 13. (Dve humorni, a kruti resnici.)

Šmarska in boštanjska slika na razstavi Valentina Metzingerja / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 21, ilustr. (Slike baročnega slikarja.)

Sonetje nesreče za kljunasto flavto in recitatorko / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 21, ilustr. (Soneti nesreče Primoža Ramovša v izvedbi Klemena Ramovša in Simone Zorc Ramovš v Grosupljem 9. decembra 2000.)

Hribski Lojz – Štrafnik (*9. aprila 1916 – †22. januarja 2001): in memoriam. – GO, 36 (27!), 2001, št. 1–2, str. 25, portret.

Bili smo vse, bodimo vse: glosa. – GO, 36 (27!), 2001, št. 3, str. 3. (O razumevanju politike.)

SDS: graditi podružnične šole in nov zdravstveni dom: intervju z Božom Predaličem, občinskim svetnikom in predsednikom občinskega odbora SDS / za Grosupeljske odmeve spraševal Jakob Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 3, str. 5, portret.

Za kaj bodo uporabljeni proračunski milijoni?: izredna seja občinskega sveta, 14. marca / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 4.

Občinski proračun: nad 200 milijonov: seja občinskega sveta – 28. marca / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 4, ilustr.

LDS: za županom in njegovimi dejanji trdno stojim: intervju z dr. M. Kranjcem, občinskim svetnikom in predsednikom LDS Grosuplje / za Grosupeljske odmeve zastavil vprašanja J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 6, ilustr.

Lužice in jezero / J. Mü. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 7. (Notica.)

Umetnost v čaščenju in bogoslužju: nova umetniška dela v sv. Mihaelu / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 14, ilustr. (O Rupnikovem mozaiku in Trontljevem križevem potu v Grosupljem.)

Ne usmiljenja, temveč spoštovanje!: društvo Sožitje / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 4, str. 19, ilustr.

Več občanov – višja županska plača: nadaljevanje seje občinskega sveta, 25. aprila / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 5, str. 4.

Velemestno središče Grosupljega, spor zaradi komune v Škocjanu: seja občinskega sveta 9. maja / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 5, str. 4, ilustr.

Nekorektno in nefer: glosa / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 5, str. 7. (Kritičen pogled na postopke v občinskem svetu.)

V KS Grosuplje več kot 60 društev / J. Mü. – GO, 36 (27!), 2001, št. 5, str. 12. (Seznam 65 društev.)

Grosuplje – srednjeevropsko mesto / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 5, str. 16. (Zastopanost informacij o kraju v turističnem vodniku o Sloveniji v angleščini.)

Svoboda in ljubezen: glosa / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 6. (Referendum o zakonu o neplodnosti.)

Želim biti kredibilen in verodostojen: intervju z Matjažem Trontljem, članom občinskega sveta in predsednikom SLS + SKD Slovenske ljudske stranke Slovenije / za Grosupeljske odmeve spraševal J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 7, portret.

Azbest, vodovod in rak / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 8.

Zmeda z Dobropoljem / J. Mü. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 9. (Poimenovanje in kažipot.)

Grosupeljski romarji in kralj Herod v Ogleju / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 6, str. 12.

Sončna hiša v oblakih: seja občinskega sveta – 13. junij / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 7, str. 5.

Stare napake in nove vizije grosupeljskih urbanistov: seja občinskega sveta 4. julija / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 7, str. 5.

Otroci v naših vrtcih / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 7, str. 6.

Občinski tolarji prvih treh mesecev / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 7, str. 7.

Svobodnost in bitje: glosa na rob zavesti / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 7, str. 8, ilustr. (Okrogla miza pred referendumom o oplojevanju.)

Za minimalno povišanje cene vode glasovali le SDS in SLS+SKD: seja občinskega sveta / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 8–9, str. 4.

V imenu "javnih interesov": primer Goršič / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 8–9, str. 6, ilustr. (Usoda Goršičevih od nacionalizacije, denacionalizacije do novih 'javnih interesov'.)

Nada Ulaga: 1915–2001: in memoriam / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 8–9, str. 19. (Učiteljica iz Grosupljega.)

Bradačeva mama: 12. nov. 1902 – 13. avg. 2001 / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 8–9, str. 19. (Marija Štrumbelj, por. Škrjanec, iz Dobja.)

Sodnik za prekrške – najstrožji v Sloveniji: seja občinskega sveta 28. 9., z nadaljevanjem 2. 10. / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 10, str. 4.

Sodobna šola v Št. Juriju – porod pred vrati Zdravstvenega doma: seja občinskega sveta 7. 11. / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 11, str. 4.

Varnost v občini leta 2000 / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 11, str. 5.

Letos manj občinskega denarja / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 11, str. 5.

Vikendi in romsko naselje: seja občinskega sveta 5. decembra / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 12, str. 4.

Debatna knjigarna / kavarna / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 12, str. 15. (Na Knjižnem sejmu okrogla miza v organizaciji založbe Mondena.)

Sprehod med našimi knjigami / J. Müller. – GO, 36 (27!), 2001, št. 12, str. 15. (Na Knjižnem sejmu knjige o naših krajih in ljudeh.)

2002

A

Hidrološko izrazje = Terminology in hidrology, 326 str. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, 2002. (Actahydrotechnica, 20, 2002, št. 32. Soavtor.)

Slovenski večjezični pravni slovarji. – Filologija (Zagreb), 38–39, 2002, str. 83–90. (Referat na HAZU je imel 15. 11. 2001.)

Dvojezična pravna slovarja Ivana Navratila (1850) / Jakob Müller. – Jezikoslovni zapiski, 8, 2002, št. 1, str. 205–211.

B

Dular, Janez / JMll. – V: Enciklopedija Slovenije, 16: dodatek A–Ž, 2002, str. 51. (Jezikoslovec Janez Dular, 1943.)

Težave z moškimi – jezikovni ocvirk [!]/ J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 3, str. 14. (Oblike moških imen na -a.)

V čast in dobro slovenščine: simpozij o Janezu N. Primcu / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 5, str. 19, ilustr. (Na Škofljici 10. maja 2002.)

Knjige in članki o naših krajih in ljudeh / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 18. (O bibliografijah v Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, 22, 2002).

Družbena, gospodarska in kulturna zgodovina naših treh občin / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 18. (O prispevkih v Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, 22, 2002).

Ana Čeferin: (1936–2002): memorialna iskrica / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 8–9, str. 23.

Slovenistika na sombotelskih slavističnih dnevih 23.–24. maja 2002 / Jakob Müller. – Jezikoslovni zapiski, 8, 2002, št. 1, str. 245–246.

[Janez Kebe ...]. – Kebe, Janez: Loška dolina z Babnim Poljem. Del 2: Družbena in župnijska zgodovina, 2002, na zavihkih. (O avtorju in knjigi.)

Prešeren in njegovi na Kopanju. – ZOGID, 22, 2002, str. 95–108. (Tudi separat, 14 str.).

Žena z zakladom: ob 75-letnici Ančke Lazar. – ZOGID, 22, 2002, str. 195–196, portret.

Č

Od kod občini denar? / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 1–2, str. 1, grafikona.

Za kaj bodo letos porabljeni občinski milijoni? / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 1–2, str. 1.

Letošnji proračun težak 2.244 milijonov: seja občinskega sveta 17. januarja / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 1–2, str. 4, ilustr.

Finančni načrti krajevnih skupnosti / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 1–2, str. 4.

500-letnica šole v Šmarju / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 1–2, str. 15. (Napoved simpozija v Šmarju.)

"Če ne bi bilo tako zvestih in prizadevnih ljudi, ne bi dosegel nič": ob 70-letnici Jožeta Mrvarja, župnika v Šmarju / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 3, str. 3, portret.

Nova stavba upravne enote: seja občinskega sveta 13. februarja 2002 / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 3, str. 4.

Šmarje se prebuja / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 3, str. 14. (Priprave na simpozij ob 500-letnici šole).

Zahodni nakupovalni center / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 4, ilustr.

Odbor za 500-letnico šole v Šmarju / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 4.

Kaj se bo v občini gradilo / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 4.

Vrtci spet dražji / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 4.

Prometne zagate, da o smeteh niti ne govorimo: iz pogovora z dr. Petrom Hostnikom / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 7, ilustr.

Svet KS Grosuplje sprejema odločitve soglasno / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 7.

Politika je odgovorno in častno delo: pogovor z občinskim svetnikom Janezom Dolinškom (SLS) / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 4, str. 7, ilustr.

Terorista brez staniola / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 5, str. 7. (Vloga Dolfa Jakhla v terorju v letih 1941 in 1942, nekaj tudi o Stojanu Šuligoju.)

Ne gre rada mačka od sala / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 5, str. 8. (Nepravilnosti denacionalizacije.)

Želva pa Čukec in Panda pomagajo drugačnim / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 5, str. 13. (Društva oseb s posebnimi potrebami.)

Šmarci v šolskem muzeju in pri uršulinkah / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 5, str. 18, ilustr.

Tabor Cerovo ima vse več obiskovalcev / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 5, str. 19, ilustr.

Nepravilnosti v poslovanju občine Grosuplje / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 4, ilustr.

- Rebalans občinskega proračuna / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 4.
- Odstranitev gradnje na Polici / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 5, ilustr.
- Razširitev in asfaltiranje ceste mimo pokopališča / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 5.
- Občinskega denarja za marsikaj ni dovolj / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 6.
- Skrivalnice z Radenskim poljem? / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 6, ilustr.
- Prostorska ureditev v občini Grosuplje / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 6.
- Ohranjanje in trženje radenskega bisera / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 6.
- Nova cena za odvoz odpadkov še ni znana / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 6.
- Cene stanovanj in urejanja zemljišč / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 6.
- Grosuplje je dobilo tri nove ulice / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 7.
- Na Grosupljem se gradi kitajski zid / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 7, ilustr.
- Velerazumevanje za Vele / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 7.
- Križišče pri Vele / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 7.
- Odmevi in teroristi / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 8. (Odziv na seji občinskega sveta ob članku iz prejšnje številke Terorista brez staniola.)
- Poraženci so zmagovalci / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 6, str. 8. (Ob odmevu na članek iz prejšnje številke Terorista brez staniola.)
- Grosupeljska zgibanka / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 4.
- Stare in nove plače občinskih delavcev / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 4.
- Dan državnosti brez državnih zastav / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 5.
- Katera zemljišča bodo/ne bodo zazidljiva / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 9.
- Nova smetarina – maček v žaklju / J. Müller. – GO, 37 (28!) 2002, št. 7, str. 10.
- Avtobusne težave na Sp. Slivnici / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 11.
- Nova parkirišča nasproti Amazonke / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 11.
- Najnovejši varianti starih novosti / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 11.
- Zazidava pentlje na Cikavi / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 11.
- Prav je, da stvar priznaš: pogovor z dr. Petrom Verličem / se je pogovarjal J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 7, str. 12, ilustr.

Župan in svetniki / svetnice bodo enotno proti predstavniku Romov / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 8–9, str. 4.

Učenci OŠ Brinje se učijo štirih tujih jezikov. – GO, 37 (28!), 2002, št. 8–9, str. 15, ilustr.

Sanktpeterburški dečki / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 8–9, str. 19. (O koncertu v Ivančni Gorici).

Duhovni poklic v Šmarju / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 8–9, str. 18, ilustr. (Zlatomašnik Stanko Kastelic).

Zlatomašnik Stanko Kastelic: 1952–2002 / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 8–9, str. 18. (Zapis življenjske izpovedi).

Župan in skoraj dve milijardi tolarjev: zaključni račun občinskega proračuna 2001 / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Nenačelna preračunljivost / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Otepanje s stroški za garažno hišo pod trikotnikom / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

V občini 626 brezposelnih / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Novo Brezje / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Občina kupuje 3 ha zemljišč / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Nastajajoče mesto in umetnost / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Pozidava cikavske Pentlje / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Oni in vsi drugi / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Prekrškarji plačali 31 milijonov kazni / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 4.

Neuspela obstrukcija v občinskem svetu / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 5.

Nova direktorica CSD – Vesna Širok / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 5.

Cene komunalnih podjetij se tepejo / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 10–11, str. 5.

Politika in stranke / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 3.

Novi občinski svet konstituiran / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 4, ilustr.

Preveč posekanih iglavcev, premalo listavcev / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 4.

Ureditev ceste do Mercatorja v oblakih / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 4.

Šmarci in Cikavci ne dobijo nič / Jakob Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 4.

Romi pred vrati občinskega sveta / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 4.

Delavnost prejšnjega občinskega sveta / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 4.

Lani je bilo na UE sklenjenih 16 zakonskih zvez. Delo Upravne enote Grosuplje / J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 5.

Občinski svet 1998–2002 v očeh desetih občinskih svetnikov / za Grosupeljske odmeve spraševal in zapisal J. Müller. – GO, 37 (28!), 2002, št. 12, str. 8–9, ilustr.

Vsestransko razvijanje ustvarjalnosti mladih: dan odprtih vrat škofijske klasične gimnazije v Šentvidu. – Novi glas (Gorica, Trst), 8, 2003, št. 6 (13.2.), str. 4, ilustr.

Odšli so: Cvetko Budkovič. – ZOGID, 22, 2002, str. 207.

2003

A

Raba imena Slovenci v 16. stoletju. – Države, pokrajine, narodi, ljudstva in njih kulture ter znanosti v Škrabčevih delih: Škrabčeva misel IV: zbornik s simpozija 2002, Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica, 2003, 21–41. (Predavanje je imel 10. oktobra 2002.)

Slovenski jezik v Evropski uniji. – [Dvatisoč] 2000: revija za krščanstvo in kulturo, 2003, št. 156–158, str. 91–97.

B

Jezik ni uniforma, jezik je svoboda!: pogovor o tujkah, pravopisu, rabi jezika. – Dnevnik, 53, 2003, št. (4. 1.), str. 29. (Intervju vodila Majda Hostnik.)

Slovenski jezik v Evropski uniji. – GO, 38 (29!), 2003, št. 12, str. 7; 39, 2004, št. 1–2, str. 9; št. 3, str. 12.

Evropska unija kot univerza ali kot uniforma? / Jakob Müller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 7.

Kot novinarka želim biti drzna, pa ne preveč / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 4, portret. (Novinarka Tadeja Anžlovar).

Toponimi župnije Šmarje / Jakob Müller. – Šmarski simpozij ob praznovanju 500-letnice šolstva, Šmarje - Sap, 16.–18. oktobra 2003: povzetki. [Šmarje - Sap: Kulturno-raziskovalno društvo Turenček, 2003]. F. 12–13.

Č

Komisija vseh komisij je izvoljena / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 4.

Novi odbori in komisije občinskega sveta / J.Mü. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 4.

Svetnik in župan / Jmüller. – GO, 38, 2003 (29!), št. 1–2, str. 4.

Opra Roma – kvišku, Romi: občinski svet in romski svetnik / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 4.

Kdo ga je videl? Kaj nam manjka; Idilični časi; Zvišanje komunalnega prispevka; Komunalna taksa ostaja enaka; Desni preprečili zvišanje hišnega davka / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 4.

Županovo predmehčanje proračunskih zahtevnežev / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 4.

- Darilo trgovske družbe Vele / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 5.
- Zemljiške transakcije / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 5.
- Čukci in Pande / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 1–2, str. 13, ilustr. (Skupini društva Sožitje.)
- Od kod občini denar? / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 3.
- Občinski svet: zrelejše in ustvarjalnejše / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 3.
- Osebna pomoč Centra za socialno delo / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 4.
- Grdi raček(?), Go(!) (Grosupeljski odmevi) / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 4.
- Deset KS ima za 126 milijonov načrtov / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 4, ilustr.
- Bolje plačane politične stranke / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 5.
- Higenske in druge 'bolezni' / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 5.
- Občina skrbi za potrebne / Jmüller. – GO, 38, 2003, št. 3, str. 5.
- Deskanja po občinski sceni / Jmüller. – Grosupeljski odmevi, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 5.
- Novo Brezje / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 9
- Specialna olimpijada Slovenije (SOS) / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 3, str. 18, ilustr.
- Konec razvojnega centra 'Giga' / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 4.
- Cestninska postaja tudi za Grosuplje / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 4.
- Občinsko darilo novim najmlajšim / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 4.
- Drobiž občinskega sveta / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 4.
- Komunalno opremljanje novega Brezja / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 8, ilustr.
- Parkirišča v Brinju / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 8, ilustr.
- Sožitje z duševno prizadetimi / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 4, str. 9, ilustr.
- S svetnikom Jožetom Šircljem (NMG) / za GO je spraševal in pogovor zapisal Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 1 + 3, portret.
- Poplavnost Sončnih dvorov / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 3.
25. občinski svetnik je Rom / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 3.
- Višje cene vrtca znižal občinski svet / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 4.
- Drobne z občinskega sveta / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 4.

Grosuplje v pripovedkah o razvoju do leta 2006 / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 5, str. 4.

Jože Miklič še naprej odgovorni urednik / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 6, str. 4.

Nagrajenca sta župnik dr. France Šuštar in džezist Braco J. Doblekar / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 6, str. 4.

Kipi v Grosupljem / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 6, str. 4.

Drobne z občinskega sveta 26. maja / Jmüller. – GO (29!), 38, 2003, št. 6, str. 4.

Prodaja manjše kmetije / Jmüller. – GO, 38 (29!), 2003, št. 6, str. 4.

Simpozij v Šmarju - Sapu. – GO, 38 (29!), 2003, št. 8–9, str. 17. (Napoved simpozija.)

D

Jakob Müller o Francetu Prešernu in njegovih na Kopanju. Radio Zeleni val, 8. 2. 2003.

Jezikovni pogovori: Neinvalidna evalvacija. Radio Slovenija, tretji program, Program Ars, Ljubljana, 2003.

Jezikovni pogovori: Zgodba o latinskem zdravljenju. Radio Slovenija, tretji program, Program Ars, Ljubljana, 2003.

Jezikovni pogovori: Zgodba o percepciji kot slovenskem evropeizmu. Radio Slovenija, tretji program, Program Ars, Ljubljana, 2003.

2004

B

Naši ljudje in kraji v Slovincu (1873–1918) / Jakob Müller in Marija Janežič. – ZOGID, 23, 2004, str. 89–93.

2005

A

Slovar slovenskega knjižnega jezika, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – DZS, 2005. 1 optični disk, elektronska izdaja. Z Odzadnjim slovarjem slovenskega jezika in Besediščem slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki. (Soavtor.)

Prekmursko besedje v Registru 1584? – Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost (Petanjci, ur. Jože Vugrinec), 2005, str. 130–139. (Predavanje je imel na simpoziju v Murski Soboti 14. julija 2003.)

D

Jakob Müller med nami, TV Grosuplje, 8. 4. 2005. 109 Pogovor vodila Tadeja Anžlovar.

2006

A

Jezikoslovje Marka Pohlina v delih Stanislava Škrabca. – Jezikoslovci in njihova dela v Škrabčevih očeh (Nova Gorica), 2006, str. [169]–175.

Pleteršnik, Maks: Slovensko-nemški slovar. Transliterirana izdaja. Ljubljana: ZRC SAZU, 2006. 2 zvezka (XVII, 878, 967, XXVIII str.). (Sodeloval.)

B

Naši ljudje in kraji v Slovincu (1873–1918): (nadaljevanje) / Jakob Müller in Marija Janežič. – ZOGID, 24, 2006, str. 87–111.

D

Imena za izvoljeno ljudstvo v slovenskem jeziku: vabljenno predavanje. Međunarodni slavistički skup, 11, Opatija, 22.–25. junija 2006.

Jakob Müller o pisatelju Louisu Adamiču, TV Grosuplje, marec 2006.

2007**A**

Šmarska knjiga: jubilejna monografija ob 500-letnici šolstva v Šmarju / [urednik Jakob Müller; zemljevid zgodovinske in sedanje župnije Šmarje Peter Pehani, zemljevid občine Grosuplje in KS Šmarje - Sap Geodetska uprava Republike Slovenije]. Šmarje - Sap: Kulturno-raziskovalno društvo Turenček, 2007. 657 str., ilustr.; 29 cm

Toponimi šmarske župnije. – Šmarska knjiga / [urednik Jakob Müller]. Šmarje - Sap, 2007, str. 393–428.

B

Lepote in pomote: iskrica. – GO, 33, 2007, št. 3, str. 50. (Kritičen pogled s predlogi od izidu knjižice Svet, poln naravnih lepot in starožitnosti, Grosuplje, 2006.)

Najvišji in najnižji. – GO, 33, 2007, št. 7, str. 56. (Spomini na pokojnega nadškofa dr. Alojzija Šuštarja.)

Č

Iskrica: Miška in mamuti. – GO, 33, 2007, št. 4, str. 15. (Problematika šolstva ob veliki šoli in majhni na Polici.)

Iskrica: Romano čačipe. – GO, 33, 2007, št. 6, str. 19. (Romski simpozij s predstavitevjo problematike.)

Iskrica: Roški zmagovalci. – GO, 33, 2007, št. 6, str. 19. ('... politični zmagovalci pa so očitno slovenski domobranci in drugi slovenski revolucionarji.')

2008**A**

Lino Legiša kot jezikoslovec. – Glasnik Slovenske matice, 32, 2008, posebna izd., str. 123–128.

Zapisi in etimologije krajevnih imen v župniji Škocjan pri Turjaku. – Kraji in ljudje v Trubarjevi fari: zbornik ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja (Škocjan), 2008, str. 63–108, ilustr.

B

[Krajine Toneta Pahuljeta]. – GO, 34, 2008, št. 5, str. 52–53, ilustr. (Govor ob otvoritvi razstave.)

Prešeren in mi: govor Jakoba Müllerja ob 200-letnici prihoda Franceta Prešerna na Kopanj. – GO, 34, 2008, št. 10, str. 48, ilustr.

Primož Trubar in šole. – ZOGID, 25, 2008, str. 71–81, zemljevid.

Zgodovina naših grobišč in pokopališč. – ZOGID, 25, 2008, str. 83–85, ilustr.

Č

Z obiska pri naših Romih. – GO, 34, 2008, št. 8/9, str. 16, ilustr.

2009**A**

Temelji slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja. – Slavistična revija, 56/57, 2008, št. 4 & 2009, št. 1, str. 165–187. (Trubarjeva številka. Članek v uvodnem delu obravnava pomene poimenovanja slovenski jezik v 16. stoletju, v nadaljevanju pa ugotavlja tri glavne zgodovinske temelje slovenskega knjižnega jezika: naravnega, kulturnega in ustvarjalnega.)

Slovenski pravnozgodovinski slovar (do 1848) = Slovenedictionaryofthehistoryoflaw (until 1848). – V: Terminologija in sodobna terminografija, ZRC SAZU, 2009, str. 247–257.

Kritične misli in zamisli o SSKJ. – V: Strokovni posvet o novem slovarju slovenskega jezika, 23. in 24. oktober 2008 (uredil Andrej Perdih), ZRC SAZU, 2009, str. 17–25.

B

Župnija Grosuplje: Župnijska cerkev: zložanka / Jakob Müller; fotografije in priprava Janez Šket, Drago Žumer, Matjaž Celarc. Grosuplje: Župnija Grosuplje, 2009. Zgibanka, ilustr.; 21 x 30 cm, zloženo na 21 x 10 cm.

Čebelarji in čebelarstvo na območju Grosupljega (1945–2009). – Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 48–69, ilustr.

Strokovno izobraževanje, vzgajanje in razgledovnje čebelarjev. – Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 70–79, ilustr.

Stojišča čebelarjev ČD Grosuplje. – V: Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 80–87, ilustr.

Čebelarski dom. – Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 88–93, ilustr.

Darovalci žebličkov. – Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 94–97, ilustr.

Čebelarska priznanja. – Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 98–105, ilustr.

Čebelar Emil Rothschild in Preizkušena medena kuharica Antonie Ravenegg. – Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [ur. Jakob Müller], 2009, str. 114–116.

[Diskutant]. – V: Strokovni posvet o novem slovarju slovenskega jezika, ZRC SAZU, 2009.

C

Čebelarsko društvo Grosuplje: Naj medi!: ob 100-letnici ČD Grosuplje / [Jakob Müller glavni urednik]. Grosuplje: Čebelarsko društvo, 2009. 132 str., ilustr.; 23 cm.

2010**B**

Kopanjanje in kultura. – GO, 36, 2010, št. 3, str. 51. (O proslavi 8. februarja na Kopanju).

Župan in (poliška) šola. – GO, 36, 2010, št. 5, str. 23.

Kopanj in kultura. – GO, 36, 2010, št. 5, str. 53. (Ob odzivu o proslavi na Kopanju.)

Večer o Beneški Sloveniji in poeziji Viljema Černa. – Novi glas (Gorica, Trst), 15, 2010, št. 22 (17. 6.), str. 8, ilustr.

Lik in delo Louisa Adamiča. – ZOGID, 26, 2010, str. 93–96, ilustr.

Knjiga o Franu Jakliču. – ZOGID, 26, 2010, str. 145–146. (Glavan, Mihael, Jakličeva knjiga, Celje, 2009.)

Marjeta Glavan (1948–2007). – ZOGID, 26, 2010, str. 211, portret.

D

Oj božime, oj božime: Beneška Slovenija in pesnik Viljem Černo: predstava literarne sekcije Kulturnega društva sv. Mihael, Grosuplje, Grosuplje, Mestna knjižnica, 25. 5. 2010. (Avtor in režiser predstave ter avtor eseja o poeziji Viljema Černa.)

Med danico in večernico: proza Ludveta Potokarja: predstava literarne sekcije Kulturnega društva sv. Mihael, Grosuplje, Grosuplje, Mestna knjižnica, 15. 12. 2010; Šmarje - Sap, Turenček, 26. 1. 2011; Škofljica, Knjižnica, 4. 5. 2011. (Avtor in režiser predstave ter avtor eseja o pisatelju Ludvetu Potokarju.)

2011

A

Slovensko tehniško izrazje: jezikovni priročnik / Andrej Šmalc in Jakob Müller. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011. 320 str., ilustr.; 25 cm.

Kranjstvo in slovenstvo Jurija Japlja. – V: Japljev zbornik: zbornik prispevkov s simpozija o Juriju Japlju: Kamnik, 3.–4. decembra 2009, str. 93–106.

Ljubljanska dolenjščina: potrditev Riglerjeve teorije. – Jezikoslovni zapiski, 17, 2011, št. 1, str. 23–26.

D

Damača rejč: Čabransko v besedi, pesmi in sliki: predstava literarne sekcije Kulturnega društva sv. Mihaela, Grosuplje, Grosuplje, Mestna knjižnica, 2. 6. 2011. (Avtor in režiser predstave ter avtor eseja o Čabranskem.)

Tuji in lastni etnonimi, povezani s Slovenci. Strokovno-znanstveni posvet Ko ni več meja: vprašanje kontinuitete slovenstva v času od zgodnjega srednjega veka do pomladi narodov, Svetovni slovenski kongres, Ljubljana, 30. 11. 2011. (Predavanje.)

2012

A

Etno– in lingvonimi, povezani s Slovenci. – V: Slovenci v zgodnjem srednjem veku, 2012, str. 47–71.

B

Spregledana ustvarjalnost: ob novem delu »Vtrgnjene korenjé« porabskega Slovenca, leksikografa in publicista Franceka Mukiča. – Družina, 61, 2012, št. 18 (29. 4.), priloga Slovenski čas, str. 9.

Med danico in večernico: pisatelj Ludve Potokar. – ZOGID, 27, 2012, str. 127–128, portret. (Ludve Potokar, 1923–1965.)

Kronika Kulturnega društva sv. Mihaela 2010–2012. – ZOGID, 27, 2012, str. 141–142.

Mladost s kraljico športov: atletinja Milena Dremelj–Mušič. – ZOGID, 27, 2012, str. 143–144, portret.

D

Krū domače rejči/Kruh domače besede: Slovensko Porabje v besedi, pesmi in podobi: predstava literarne sekcije Kulturnega društva sv. Mihaela Grosuplje, Grosuplje, Mestna knjižnica, 10. 3. 2012. (Avtor in režiser predstave.)

Kočevar ima samo eno domovino = Göttischebar hot lai oin Hoimöt: zgodovina, literatura in jezik Nemcev na Kočevskem: recital (del recitala v kočevarski in knjižni nemščini) literarne sekcije Kulturnega društva sv. Mihaela Grosuplje, Grosuplje, Mestna knjižnica, 4. 12. 2012; Ljubljana, Svetovni slovenski kongres, 14. 3. 2013; Tršće (Čabransko, Hrvaška), 3. 8. 2013. (Avtor recitala in videa ter režiser predstave.)

2013

A

Černo, Viljem: Ko pouno noči je sarce = Ko polno je noči srce = Co plen di gnotal è il cûr = Quandopieno di notte è il cuore / Viljem Černo; uredil, a cura di Jakob Müller; [prevedli, tradotto da Ciril Zlobec ... [et al.]; spremna beseda Jakob Müller]. Orica = Gorica = Gurize = Gorizia: Zadruga Goriška Mohorjeva; Čidat = Čedad = Cividât = Cividale del Friuli: Kulturno društvo Ivan Trinko = Circolo di cultura Ivan Trinko, 2013 (Grosuplje: Partner graf). 129 str., ilustr., avtorj. sl.; 22 cm.

Besedilo v terski slovenščini ter vzporedni prevod v slovenščini, furlanščini in italijanščini. Poeta, zemja anu besieda / Gjelmo Černo: str. 123; Pesnik, zemlja in beseda / Jakob Müller: str. 124–125; Unômp, le so peruale e le so cjere / Renzo Calligaro: str. 126–127; Il poeta, la terra, la parola / (tradotto da G. Černo): str. 128–129.

B

Enciklopedična etnografija Čabranskega: mišljenja o rokopisu = Enciklopedijska etnografija na području Čabra: mišljenja o rukopisu / Jakob Müller, Marko Smole. – V: Malnar, Slavko: Življenje v preteklosti = Život v prošlosti. Ravnice [i. e.] u Čabru: Matica Hrvatska, Ogranak matice Hrvatske, 2013, str. 243–246. (Vzporedno besedilo v slovenskem in hrvaškem jeziku.)

Jelka Poženel (16.11. 1916–12.3. 2013) – nekrolog / zapisala Marija Samec in Jakob Müller. – GO, 39, 2913, št. 4, str. 49, portret.

Pobuda za spremembo historično napačne spominske plošče pred ljubljanskim magistratom / [podpisniki] Luka Vidmar ... [et al.]. – Stati inu obstati, 2013, št. 12–13, str. 250–255. (Sopodpisnik pobude.)

2014

A

Kočevar ima samo eno domovino = Göttischebar hot lai oin Hoimöt / izbral in uredil, Auswahl und Redaktion, [spremno besedilo] Jakob Müller; [prevajalci Karin Almasy ... [et al.]; fotografije Graalman ... [et al.]; kartografiral Iztok Sajko]. Grosuplje: Kulturno društvo sv. Mihaela, 2014. 94 str., ilustr., zvd.; 23 cm. (Besedilo večinoma v slovenščini in nemščini, delno v angleščini, pesmi v kočevarščini.)

Pušelc domačeh: najlepše pejsme čabranskega kraja / [autor antologije], priredio Jakob Müller; [prijevodi Slavko Malnar]. Čabar: Matica hrvatska, 2014. 127 str.: ilustr., 21 cm.

Damačija pejsmi / Jakob Müller: str. 116–118; Gdje su pjesme doma / [Jakob Müller]; prijevod Slavko Malnar: str. 119–121. O avtorju: str.122–123.

Pleteršnik, Maks Slovensko-nemški slovar [Elektronski vir] / Maks Pleteršnik; izdajatelj Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2014. Elektronska knjiga. Transliterirana izdaja, elektronska objava. (Sodeloval.)

B

Krava ne sme biti ne mlada ne stara, ampak nekaj vmes (Koran 2:68). – Delo, 56, 2014, št. 198 (27.8.), str. 17. (O slovenskem prevodu Korana - Alah ali Allah.)

Značajno djelo narječne leksikografije. – V: Malnar, Slavko (1937): Rječnik govora čabarskog kraja: hrvatski standardni jezik – duamač pamejnek. Čabar, Matica hrvatska, 2014, str. 546–547. (Prijevodsaslovenskog Slavko Malnar.)

Od davnin do današnjih dni: kratka zgodovina ozemlja, naselij in ljudi krajevne skupnosti Grosuplje. – ZOGID, 28, 2014, str. 25–30.

Kozlovska sodba v devetih jezikih. – ZOGID, 28, 2014, str. 115–120, ilustr.

Louis Adamič: Od Praproč do Mountain Viewa. – ZOGID, 28, 2014, str. 101–103.

2015**A**

Adamič, Louis: Novi svet – ljudje in vizije: izbrani odlomki iz dvanajstih Adamičevih knjig / Louis Adamič; izbral in uredil, [opombe in spremno besedo napisal] Jakob Müller; [izbrana bibliografija Louisa Adamiča Drago Samec; prevajalci Ivan Črnagoj ... [et al.]; likovna oprema Andrej Zbašnik]. Grosuplje: Mestna knjižnica, 2015. 343 str., ilustr.; 24 cm. (Domoznanska zbirka občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje; 6.)
Človek hoče navzgor / Mihael Glavan: str. 7–8; Adamičeva trilogija: človek, narod, družba / Jakob Müller: str. 253–276.

2016**B**

O župniku Mrvarju. – Družina, 65, 2016, št. 5 (31.1.), str. 14. (Rubrika Odmevi. Dodan spomin na delo pokojnega šmarskega župnika Jožeta Mrvarja st. ob proslavitvi 500-letnice šole v Šmarju in izidu knjige v letu 2007.)

Dr. Marjeta Humar: ob življenjskem jubileju. – Jezikoslovni zapiski, 22, 2016, št. 1, str. 199–202, portret.

Marjeta Humar: slovenistična bibliografija 1979–2016 / Jakob Müller & Alenka Porenta. – Jezikoslovni zapiski, 22, 2016, št. 1, str. 203–217.

Učiteljski biografski kroki. – ZOGID, 29, 2016, str. 231–239, ilustr.

Oblikovalec odlitkov. – ZOGID, 29, 2016, str. 261, ilustr. (Janez Hribar, 1938.)

Andrija Zbašnik, občudovalec Louisa Adamiča. – ZOGID, 29, 2016, str. 262, ilustr. (Likovnik in pisatelj iz Čabra.)

2017**A**

Malnar, Slavko: Zgubljeno otroštvo / Slavko Malnar; [prevedel in spremno besedo napisal Jakob Müller; fotografije arhiv Slavka Malnarja ... et al.]. Grosuplje: Zavod Leo, 2017. 261 str., ilustr.; 21 cm. (Izvirni naslov: Izgubljeno djetinstvo.)
Pričevanje in vrednote / Jakob Müller: str. 5–11.

B

[Prešeren nad Triglavom]. – GO, 43, 2017, št. 3, str. 37. (Slavnosti govor na proslavi na Kopanju. V sklopu članka: 11. pohod po Prešernovi poti na Kopanj.)

Bajec, Anton (Tone Bajec). – Novi Slovenski biografski leksikon, 2, 2017, str. 55–58, portret.

Černo, Viljem: Požéni = Blagoslovi / Viljem Černo; prevedla [iz terskega narečja v knjižni jezik] J. Müller in T. Rebula. – Zvon, 20, 2017, št. 3–4, str. 11–12. (Pesem.)

2018**A**

Revolucija v delih Louisa Adamiča. – Borec, 70, 2018, št. 751/753, str. 93–103, 213–214. (Izvleček; Abstract: "Revolution" in Louis Adamič's works.)

B

Učiteljski biografski kroki: (Grosuplje II). – ZOGID, 30, 2018, str. 189–197, portreti.

Lojze Kikelj (1927–2017). – ZOGID, 30, 2018, str. 230, portret.

2020**A**

Louis Adamič: narod in nacija. – ZOGID, 31, 2020, str. 229–232.

B

Predokus žirovskega slovarja. – V: Bokal, Ljudmila: Besede za žirovski slovar: geselski slovar. Polhov Gradec; Žiri, 2020, str. 11–12.

Bokal, Ljudmila [Elektronski vir]: (1952–). – Novi Slovenski biografski leksikon, Slovenska biografija (Elektronski vir). (Naslov zaslona, 2020.)

Černelič, Ivanka [Elektronski vir]: (1932–). – Novi Slovenski biografski leksikon, Slovenska biografija (Elektronski vir). (Naslov zaslona, 2020.)

Biografije naših učiteljic in učiteljev (III). – ZOGID, 31, 2020, str. 195–203, portreti.

Kmet in še marsikaj, ki je znal gospodariti tudi s časom: portret Franceta Škufca. – ZOGID, 31, 2020, str. 208–213, ilustr.

Pisatelj Ludve Potokar (1923–1965). – ZOGID, 31, 2020, str. 214–223, portret.

2021**A**

Adam Bohorič in slovenstvo. – Novi pogledi na Adama Bohoriča: program simpozija in povzetki referatov. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 27. oktober 2021, str. 18. (Povzetek predavanja na SAZU. Tekst predavanja izide v zborniku o Bohoriču.)

B

Vodnikov katekizem: Kershanski navuk sa Ilirske deshele vsét is Katehisma sa vse zerkve Franzoskiga Zesarstva. Maribor: Univerzitetna založba, 2020. – Slavia Centralis (Maribor), 14, 2021, št. 2, str. 291–293. (Ocena knjige.)

Biografski zapisi:

Jaka Müller – asistent (Leksikološka sekcija). – Biografije in bibliografije znanstvenih in strokovnih sodelavcev Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 1: 1964–1975, Ljubljana: SAZU, 1976, str. 142–143.

Jakob Müller – strokovni svetnik (Leksikološka sekcija). – Biografije in bibliografije raziskovalcev Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, 2: 1976–1985, Ljubljana: SAZU, 1988, str. 27–29.

Kandidat J. Müller. – NS, 17, 1992, št. 2 (26. 11.), str. 3, portret. (Kandidat stranke Narodni demokrati. V minulih časih politično ni deloval, ker so mu bili sistem in njegove metode tuji. Julija 1990 je soustanovil Združenje lastnikov razlaščenega premoženja v naši občini ...)

[Nagrada Občine Grosuplje prejme Jakob Müller]. – GO, 23, 1998, št. 6/7, str. 2. (S kratko biografsko predstavitevijo.)

Človek, ki ima rad svoj kraj: Jakob Müller / [pogovor zapisala] Alenka Adamič. – GO, 23 [33], 1998, št. 10, str. 21, portret. (Intervju.)

Jakob Müller – strokovni sodelavec s specializacijo (Leksikološka sekcija). – Biografije in bibliografije raziskovalcev Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU 3: 1986–1995, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1998, 45–47.

Glavan, Mihael: Jakob Müller: ob šestdesetletnici. – ZOGID, 22, 2002, str. 201, portret.

Jakobu Müllerju ob 70-letnici / [avtorji Marko Snoj et al.]. Ljubljana: Sekcija za terminološke slovarje, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, 2011 (1. marec). 42 str., ilustr. (Zbirka Slavljenci).

Samec, Drago: Ob jubileju prof. Jakoba Müllerja – 70 let: slovenstvo, kultura in domači kraji. – Grosupeljski odmevi, 37, 2011, št. 3, str. 18–19, portret.

Humar, Marjeta: Jakob Müller, jezikoslovec in slovarnik – sedemdesetletnik. – Jezikoslovni zapiski, 17, 2011, št. 1, str. 177–181, portret.

Weiss, Peter & Alenka Porenta: Jakob Müller: slovenistična bibliografija 1964–2011. – Jezikoslovni zapiski, 17, 2011, št. 1, str. 183–191.

Samec, Drago: Slovenstvo, kultura in domači kraj – ob jubileju prof. Jakoba Müllerja. – ZOGID, 27, 2012, str. 135–138, portret. (Ob 70-letnici.)

Samec, Marija: Jakob Müller in njegov pesemski polet v Bardo. – GO, 39, 2013, št. 12, str. 38, ilustr. (Predstavitev knjige pesmi Viljema Černa Ko pouno noči je sarce, ki jo je pripravil J. Müller.)

Samec, Marija: Od Praproč do Mountain Viewa. 1. del trilogije o Louisu Adamiču. – GO, 40, 2014, št. 3, str. 39, ilustr. (Predavanje in recitacija del Louisa Adamiča. Dvorana Mestne knjižnice Grosuplje, 6. marec, 2014. Z odlomkom 'Božič' iz dela My America, str. 105–106.)

Samec, Marija: O Kočevarjih v novi knjigi Jakoba Müllerja. – GO, 40, 2014, št. 4, str. 47, ilustr. (Kočevar ima samo eno domovino / Götttscheabar hot ali oin Hoimöt, Dvorana Mestne knjižnice Grosuplje, četrtek, 27. marec 2014.)

Samec, Marija: Čebrianski Pušcl domačeh je uredil Jakob Müller. – GO, 40, 2014, št. 8/9, str. 35.

Samec, Marija: Jakob Müller: 2. del trilogije o Louisu Adamiču: Družba – džungla in revolucija. – Grosupeljski odmevi, 40, 2014, št. 12, str. 46. (Dvorana Mestne knjižnice Grosuplje, 13. 11. 2014.)

Ilich, Iztok: Jakob Müller, Kočevar ima samo eno domovino, Götttscheabar hot ali oin Homöt, Grosuplje: Kulturno društvo sv. Mihaela, 2014. – Mentor, 35, 2014, št. 3 (okt.), str. 131. (Ocena.)

Samec, Marija: Jakob Müller: 3. del trilogije o Louisu Adamiču: Narod narodov – identiteta in multikulturalnost. – GO, 41, 2015, št. 1–2, str. 47. (Predavanje in recitacija v dvorani Mestne knjižnice Grosuplje, 11. december 2014.)

Samec, Drago: S slovenstvom povezani domoznanec prof. Jakob Müller – 80-letnik. – GO, 47, 2021, št. 3, str. 43–44, portret.

NAŠE ZGODBE

Jakob Müller

Naši ljudje so ljudje, ki živijo z nami. Nekdaj so prihajali iz bližnjih krajev, zdaj prihajajo z vseh koncev sveta. Vsak človek ima svojo zgodbo, stekano iz dni svojega življenja, svojih dejanj in dejanj drugih.

Jelena

Pred dvema desetletjema smo gradili hišo in bil sem pogosto na gradbišču. Mimo je hodila starejša, elegantna gospa z vedno lepo ostrizenim kodrom na vrvici. Kdaj se je ob gradbišču ustavila in izmenjala sva nekaj prijaznih besed. Govorila je prav lepo slovenščino, in to z zelo mehкими soglasniki. Povedala mi je, da je Rusinja in da je doma iz Odese, velikega mesta ob Črnem morju. Dvakrat sem jo obiskal v hiši na koncu naše ulice, kjer je živela s sinom in njegovo družino. Poprosil sem jo za ruske konverzacije, pa ni sprejela.

Veliko pozneje, že po njeni smrti, mi je njeno življenjsko zgodbo povedal Viktor, njen sin, ki se je rodil v mestu Gluhov, ukrajinsko Gluhiv, skoraj 800 km SV od Odese. Tu je sredi prejšnjega stoletja služboval njegov oče, Belokranjec iz Tribuč.

Kot partizana so ga ujeli Italijani, vendar jih je viniški župnik prepričal, da so prijeli navadnega kmečkega fanta, pri sebi namreč ni imel orožja. Kot sumljivega so ga internirali na Rabu. Po italijanski kapitulaciji septembra 1943 se je vrnil v Belo krajino, nazaj k partizanom. Bil je v različnih enotah, nazadnje je bil politkomisar prve čete prvega bataljona VDV (Vojske državne varnosti). Konec leta 1944 ali na začetku 1945 so ga iz Beograda poslali na vojaško šolanje v Sovjetsko zvezo, in sicer v Odeso. Tu je kot najboljši učenec generacije končal vojaško šolanje in dobil čin poročnika. Še pred zaključkom šolanja se je poročil z Odešanko Jeleno Ljudmilo Nikolajevno Mazurov. Domači in prijatelji so jo klicali Mila. Bila je iz delavske družine. Njen oče je kot sovjetski vojak padel prve dni vojne. Iz Gluhova je bil, tako kot mnogi drugi Jugoslovani, prestavljen globoko na vzhod, v Kazan, več kot 700 km od Moskve. Položaj jugoslovanskih državljanov po informbirojevski gonji je bil blokiran, neperspektiven. Februarja 1957 je mlada družina lahko zapustila Sovjetsko zvezo in se vrnila v Slovenijo. Iz obvolškega velemesta v belokranjsko vasico, z vplivnega položaja v skromnost, za mlado ženo pa v tuje kulturno in jezikovno okolje. Domači so Mišo lepo sprejeli. V življenju ni bila nikoli gospodovalna ali prepirljiva, vedno pa je

znala doseči, da je veljala njena. Viktor je bil star sedem let, naučil se je očetove govornice, ruščino pa je ob mami ohranil.

Oče je dobil službo v Črnomlju: v livarni Belt je postal vodja prehrane. Mama je začela prodajati v trafiki, nato je na Beltu dobila službo kuharice. Viktor je hodil v Črnomlju v šolo. Z njim se je slovenščine učila tudi mama. Ko je gradbeno podjetje začelo graditi separacijo na rudniku Kanižarica, je dobil v podjetju službo tudi oče in v njem ostal do upokojitve. S podjetjem so se preselili v Ljubljano, v združni gradnji prišli do lastnega stanovanja v novem bloku, nato pa na Grosupljem na zaprti licitaciji kupili parcelo in si zgradili svojo hišo. Mama je v Ljubljani delala v tovarni kovinske galanterije, potem pa v poslovalnici Adrie Avioprometa, zadnjih pet let na letališču Brnik.

Babica in mamina sestra sta ostali v Odesi in drugi sorodniki tudi. Stiki z njimi pa so ostali živi. Viktor in žena Vida sta svojemu prvorojencu dala ime Aljoša, po Viktorjevem otroškem prijatelju iz Kazana.

Jelena je doživela visoko starost; bila je štirikratna prababica.

Đuro

Mogoče je bilo konec šestdesetih. Ker še nismo imeli televizorja, smo prenose nogometnih tekem gledali v naši osrednji gostilni. Tam je mlad, visok, postaven mladenič po končani tekmi pripovedoval o igri Hajduka v Münchnu. Na štiristo kilometrov dolgo pot so se odpravili z avtobusi. Bil pa je navdušen hajdukovec.

V sedemdesetih je prijatelj gradil hišo. Gradil je po etapah. Glavni izvajalec je bil postavni hajdukovec. Prijatelj mi je pravil, da Dalmatinec dela v Ljubljani na novem Karlovškem mostu, pri nas na Čereji pa zida lastno hišo.

Veliko let pozneje sem ga na Tržnici neke hladne sobote, ko so se po zraku lovile suhe snežinke, slišal pripovedovati o začetku na Velebitu. Morda je bila obletnica njegovega rojstva. Poprosil sem ga, da mi je zgodbo povedal v celoti.

Doma je bil v Dalmaciji, tam, kjer se Lika končuje in Zagora začenja, 70 kilometrov vzhodno od Zadra. V vasi Krupa ob istoimenski reki s slikovitimi kanjoni je imel njegov oče kmetijo, kmetijo na kamniti kraški zemlji: nekaj njiv in pašnikov, ovce in koze, na Velebitu pa kraški, nizek gozd. Ob vasi stoji samostan Krupa s cerkvijo Uspenije Bogorodice, Marijinega vnebovzvetja. Samostan je leta 1317

ustanovil srbski vladar Milutin, ded Dušana Silnega, po drugih virih pa je težko govoriti o času njegovega nastanka, saj da obstajajo samo številne legende.

Poleti 1941 so se po Liki in Dalmaciji širile govornice o kraških jamah, v katere mečejo nezaželene, pomorjene pa tudi še žive. Marko Glušac, oče, je svojo nosečo ženo skupaj z njeno sestro umaknil na Velebit, sam s tremi sinovi, od katerih je najstarejši imel šest let, pa je ostal v Krupi, dobro oborožen in povezan z drugimi vaščani.

Žena Stefanija se je skupaj s sestro zatekla v kamnito pastirsko zavetišče in tu februarja 1942 rodila četrtega sina. Dala mu je ime Đuro. Da ne bi zmrznil, ga je zavijala v dve ovčji koži. Ko je izgubila mleko, je Đura dojila teta, ki je imela leto dni staro hčerko, z ovčjim in kozjim mlekom so jima pomagali tudi vaščani iz Golubića ob vznožju Velebita.

Poleti se je Stefanija z Đurom in sestro vrnila domov v Krupo. Bilo je nekaj varneje, saj so območje obvladovali partizani.

Marko je obdeloval skromna kraška polja in skrbel za ovce ter koze. Ni se pridružil ne partizanom ne četnikom. Naslednje poletje so ga nekega dne našli na polju. Kdo ga je ustrelil, se ni razkrilo nikoli. Stefanija s štirimi majhnimi sinovi je ostala sama. Tolkli so trdo revščino.

Ko je imel Đuro deset let, ga je mati, »jokajoča kot gora«, odpeljala v Liko, v vas Glogovo, kjer je pri nekem kmetu služil za pastirja in hodil v šolo. Po dvajsetih mesecih se je vrnil k materi, ki se je medtem s starejšimi tremi brati preselila v Slavonijo, v vas Zrinjsko na Grubišnem polju. Tu so bile hrvaške, srbske in češke vasi in tu je Đuro končal šolo. Bil je dober učenec in zelo rad je bral.

Ko je bil star 18 let, je odšel v Novi Sad, kjer je delal v tovarni kablov. Vojaščino je služil v Požarevcu in nato v Čačku. V njegovi enoti je bilo 17 Slovencev. Še zdaj zna naštetih njihova imena: Peljhan, Lajovic, Rot, Zlobec, Bregar ... Po pogovorih z njimi se je odločil, da gre delat v Slovenijo.

2. aprila leta 1964, star 22 let, je prišel v Ljubljano. Stanoval je v velikem delavskem domu gradbenega podjetja, prvih šest let kot železokrivec, potem je postal zidar. Gradili so po celi Sloveniji: po Dolenjski, Štajerski, Primorju. Popoldne, ob sobotah, predvsem pa ob nedeljah in praznikih so s prijatelji delali na fuš. Pomagal je veliko prijateljem, ko so gradili lastne hiše. Vračali so mu, ko je na Grosupljem gradil svojo. »Bil sem pastir, bil sem hlapec, zdaj hočem narediti lasten dom, da mi otroka ne bosta očitala, da zase in za njih nisem naredil nič.«

Leta 1975 se je oženil z dekletom iz Osijeka. Seznanila ju je njena prijateljica, doma iz Zagore, ko je bratu pri Biogradu na moru pomagal graditi hišo. V svojo veliko, lepo hišo sta se vselila 1978. Sin Marko je bil star dve leti, hčerka Ksenija se je tega leta rodila.

Đuro je strasten bralec. Prebral je mnoge knjige: o Avstraliji, Kitajski, Mehiki, o Aboriginih, Inkah, Majih. Prebral je mnoge biografije: o Daliju, Picassu, Goyi, Rembrandtu. Bral je Goetheja, Tolstoja, Jesenina, Gorkega. Najbolj občuduje francoske, še zlasti pa nemške romanopisce. »Nemcev se ne more soditi samo po Hitlerju in Goebelsu! Koliko glasbenikov, koliko znanstvenikov, koliko filozofov imajo!«

Zdravnik dr. Golob mu je svetoval *Srbsko trilogijo* Stevana Jakovljevića. In prebral je to epopejo o srbskem narodu v prvi svetovni vojni. »Več kot 200.000 Srbov, vojakov in civilistov skupaj s kraljem, se je konec decembra 1915 s Kosova umaknilo čez visoke, zasnežene gore na albansko obalo. Od tu so jih zavezniki z ladjami prepeljali na otok Krf in v Bizerto. Na umiku je zaradi mraza, lakote in izčrpanosti in zaradi razbojniških napadov umrlo več kot 50.000 ljudi. Tudi na Krfu niso imeli ne hrane ne bivališč za tako množico, veliko je bilo izčrpanih in bolnih. Vseh niso mogli pokopavati v zemljo, več tisoč so jih položili v »modri grob«. Po petih mesecih si je vojska opomogla, odšli so na solunsko fronto, sodelovali

v krvavih bojih na Kajmakčalanu in peli so čudovito pesem: Tamo daleko od mora, tamo daleko od mora, tamo je selo moje, tamo je Srbija.«

Po Đurovem bi ta pesem morala biti srbska himna.

Ko so Hrvati razglasili samostojnost, so Srbi organizirali samoobrambo. Leta 1995 so morali zapustiti svoje domove. Kilometre dolge kolone so bežale v Bosno, večina pa po avtocesti v Baranjo. Napadali so jih bombniki F 14 in F 16. Đurovi domači so živeli pri Malem Grđevcu. Pred vojno je kraj imel dvesto prebivalcev, ostalo jih je šest. Večina hiš je požganih, porušenih, odstranjenih. Razsuli so se po celem svetu. Kot bi iz letala stresel vrečo koruze. Živijo po Srbiji, Avstraliji, Braziliji, Islandiji.

V domačem kraju v Dalmaciji ni bil že trideset let in več. Sorodniki mu pravijo: njive so zaraščene, vasi so izginile.

Đuro je letos praznoval 80-letnico. Še vedno prihaja na Tržnico, da se sreča in pogovori s prijatelji.

Mohamed

Ob potki po sredini vrta so bili robniki že stari in oškrbljeni, dva že kar nagnjena. Sošolec mi je svetoval njihovega stanovalca, Makedončka, je rekel, rad kaj zasluži in izkušen je. Sprejel sem nasvet in »Makedonček« je prišel ter izmeril dolžino steze. Čez nekaj dni mi je sporočil, koliko bi delo stalo. S sodelavcem bi ga opravila v naslednjih treh nedeljah. Čez teden ni prost, ker delajo po deset ur, od sedmih do sedemnajstih. Preden je odšel, ga je nekdo poklical po telefonu. »Selam alejkum,« je pozdravil kličočega, nato pa govoril v makedonskem narečju.

Robnikov »Makedonček« ni postavil, ker nam je Marjan, katerega podjetje nam je leto poprej delalo fasado, ponudil, da pripelje robnike, cement, pesek in še kamion dobre vrtnne zemlje, z »Makedončkom« pa sva se nekaj dni pozneje dogovorila za pogovor.

Vitek, droben, sorazmerno majhen mi je povedal, da mu je ime Mohamed in da je doma iz Prigorcev, 12 km oddaljenih od Struge na jugu Makedonije. Že oče je kot zidar delal po Makedoniji, Albaniji in Beogradu. Tudi on je že celo odraslo življenje na pečalbi. Domov se vrača za praznike, zlasti pozimi, ko ni mogoče zidati. V družini je bilo deset otrok. Mohamed se je rodil leta 1962. V domači vasi je končal osnovno šolo. Pouk je bil v makedonščini, doma pa so govorili »starmakedonsko«, to je narečno makedonsko. Po štirih letih šole se je šel učiti za ključavničarja. Učil se je eno leto. Mojster mu je dajal malico, po končanem tretjem letu pa bi dobil nagrado oz. plačo. Zato je leta 1979 odšel v Slovenijo.

Službo mu je našel bratranec, ki je pri Ingradu delal kot zidar. Tako je Mohamed postal zidar. Delali so najprej v Podčetrtku, kjer je stanoval v kontejnerju, na Hrvaškem, v Novi Gorici, Logatcu ... Vsako zimo, ko ni bilo dela, je odšel domov. V Prigorcih ima ženo in otroke: dva sinova in hčerko. Od očeta je dobil nekaj zemlje, del je prodal, na preostalem pa je za družino postavil hišo.

Nekdaj je bil v Sloveniji stalno zaposlen, od razpada Juge dela pogodbeno – od enega meseca do pol leta. Dela pri tem ali onem gradbenem podjetniku. Mesečno kakšnih 170 ur po 4 evre. Z dodatki in nadurami ne preseže 800 evrov. Kot pogodbenega delavca ga lastniki podjetja posojajo tudi drugim podjetjem, včasih je na borzi dela, kjer dobi 350 evrov podpore, vendar ne več kot tri mesece.

Na Grosupljem že 20 let stanuje v isti hiši. Ima sobo s kopalnico in predsobo. V isti hiši stanuje še več delavcev, Bošnjakov. Z njimi se seveda pozna, vendar ni prijateljsko povezan z nobenim. Poprej je stanoval v Škofji Loki, eno leto v Sežani. Na Grosupljem je delal pri zidarskem podjetju, dokler ni vodja in lastnik podjetja zaprl. Plačo je dobival redno, čeprav z zaostankom.

Mohamed govori lepo slovensko, e-je izgovarja nenavadno široko: Slovênija, dêlo. Ko je prišel, ni razumel niti besedice. Tudi srbsko ne. Vse, kar je bilo v zvezi z delovnimi obveznostmi, jim je razložil Alija, vodja. V njihovi skupini so nekdanje delali Bošnjaki, Hrvati, Albanci. Tudi nekaj Slovencev. Takrat še niso bili le delovodje ali šefi gradbišča, ampak tudi zidarji. Jezika se je naučil iz pogovorov. Česar ni razumel, je vprašal domačina in si zapomnil. Dela deset ur dnevno, včasih tudi ob sobotah. Doma gleda televizijo, tudi slovensko.

V Prigorcih je večina prebivalcev muslimanov, kakšna četrtnina je Makedoncev, pravoslavnih, v eni hiši živijo Turki. Doma govorijo makedonsko. Sam zna albansko deset, dvajset besed. Očetovi predniki so bili Albanci, materini Turki. Sam se ima za makedonskega muslimana, voli pa kakšno od albanskih strank. Če ga kdo vpraša, katere narodnosti je, pravi, da je zidar. »Tako je najbolje. Pomembno je, da si človek, pošten, vse ostalo, narod, vera, jezik, je nebitveno.«

Bog mu je dal hčerko Merciho in dva sina, Bajadina in Demirja. Sinova sta si različna kot nebo in zemlja. Bajadin in Merciha imata svoji družini. Najmlajši, Demir – ime Železo ima po dedu – pa v Skopju obiskuje medreso, srednjo versko šolo. Postal bo hodža, duhovnik. Ko konča, bi rad študiral teologijo. Visoka šola je v Sarajevu in Kairu, vendar bi moral imeti štipendijo.

V Sloveniji dela Mohamed 40 let in tu bo, dokler bo mogel delati. Zdrav je, hvala Bogu. Če je doma, izpolnjuje ramadan. »Dva, tri dni je težko, ker ne piješ kave, ne kadiš, potem se privadiš.«Alejkumu selam, Mohamed Ravmanoski!

ODŠLI SO

IVAN AHLIN (2. 12. 1930–26. 8. 2020)

Drago Samec

V letu 2020 se je poslovil Ivan Ahlin, ustanovitelj in dolgoletni odgovorni urednik našega Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje ter družbenopolitični delavec.

Ob bližajoči se 90-letnici mu je obletni zapis posvetil dolgoletni glavni urednik našega Zbornika dr. Mihael Glavan v 31. zvezku v letu 2020, a že poldrugi mesec po izidu Zbornika se je v svojem 89. letu Ivan Ahlin poslovil. Nekrolog pa so mu posvetili v oktobrski številki Grosupeljskih odmevov. Ob njegovi 70-letnici in 80-letnici sta v 21. in 26. Zborniku tudi izšla obletna zapisa.

Naj tu sledi le krajši spominski zapis.

Ivan Ahlin se je rodil v Grosupljem 2. decembra 1930 očetu Lojzetu, skladiščniku v tovarni Motvoz in platno, ter mami Mariji. Po gimnaziji je študiral na gradbeni fakulteti v Ljubljani. Že kot mladinec se je aktivno vključil v politično delo, pri Okrajnem komiteju LMS Grosuplje je opravljal tudi funkcijo organizacijskega sekretarja SKOJ-a. Leta 1956 se je zaposlil na občinski upravi in delal na področju gradbeništva.

V letu 1962 je bil izvoljen za predsednika Skupščine občine Grosuplje in funkcijo opravljal do leta 1973, ko je zaprosil za razrešitev, spet pa jo je prevzel v letih 1988–1990. Danes bi to funkcijo poistovetili z župansko.

V njegovem mandatu so bile zgrajene osnovne šole v Šentvidu pri Stični, na Grosupljem ter v Zagradcu ob Krki, pokopališče na Grosupljem ter tukajšnja pošta, Motel Grosuplje, nova cerkev sv. Mihaela, nova pekarna, uveden je bil primestni avtobusni promet Grosuplje–Ljubljana in bila je izboljšana vodooskrba, bil pa je tudi med ustanovniki Zbornika občine Grosuplje.

Ivan Ahlin je bil pomočnik direktorja Splošnega gradbenega podjetja Grosuplje za komercialne zadeve, od 1979 pa komercialni direktor tega podjetja. Pet let je bil pomočnik glavnega direktorja Združenih podjetij gradbeništva Slovenije – IMOS, upokojil pa se je na mestu predsednika Skupščine občine Grosuplje leta 1990, že v prelomnih letih slovenskega osamosvajanja, ko se spominjamo njegovega treznega in umirjenega delovanja.

Ob naštetem je bil tudi dva mandata poslanec Republiškega zbora Skupščine SRS in član Skupščinskega odbora za urbanizem, stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, prav tako dva mandata predsednik Zbora združene Ljubljanske banke, član izvršnega odbora Gospodarske banke v Ljubljani in še drugih zadolžitev v tedanjem bančnem sistemu. S to svojo vpetostjo je delovnim organizacijam v občini pomagal uresničevati finančni del investicijskih programov.

Njegovo tolerantnost pa kaže anekdota, ki jo je ohranil tedanji direktor grosupeljskega komunalnega podjetja Anton Krašovec, z zapletom ob novozgrajenem pokopališču Resje na Grosupljem, kjer najprej (po letu 1965) ni bilo osrednjega pokopališkega križa. Korpus s križem znanega kiparja Zdenka Kalina so vendarle postavili leta 1967. To je razhudilo nekega člana takratnega najvišjega političnega organa v Grosupljem. Protest se je glasil: »Mi smo križe podirali, Krašovec s Komunale pa jih na novo postavlja.« Ahlin je s svojo avtoriteto pristojnim razložil, da je križ postavljen po sklepu verske komisije, ne pa po želji kogarkoli. Vsa natolcevanja in obrekovanja so bila s tem zaključena.

Vsestransko delo Ivana Ahlina so cenili v občini in v republiških organih, kar priča državno odlikovanje »red za vojaške zasluge z zlatimi meči«, ki ga je leta 1976 prejel za delo na področju splošnega ljudskega odpora v občini in pokrajini. V občinskem merilu pa je leta 1984 prejel priznanje Louisa Adamiča.

Ivan Ahlin je bil med ustanovnimi občani Zbornika občine Grosuplje (takrat še naše skupne občine), katerega ustanovni sestanek je bil 29. oktobra 1968, po proslavi občinskega praznika. Na novo zasnovano periodično domoznansko publikacijo so utemeljili štirje občani: prof. dr. France Adamič, predsednik Občine Grosuplje Ivan Ahlin, športnik Ive Krevs in prof. dr. Stane Valentinčič. Za glavnega

urednika so izbrali Franceta Adamiča, dolžnost odgovornega urednika pa je prevzel Ivan Ahlin in jo opravljal celih 45 let, dokler mu je to dopuščalo zdravje.

Delež Ivana Ahlina pri Zborniku je bil pravzaprav trojen. Kot odgovorni urednik je ves čas zastopal statusno in organizacijsko podobo Zbornika in usklajeval programsko zasnovu z vsebinsko podobo Zbornika. Skrbel je za finančno podporo podjetij v obliki oglasnih sporočil tudi po reorganizaciji Občine Grosuplje in nastanku novih treh občin. Od vsega začetka je znal zagotoviti tudi prostor za hrambo dokumentacije in arhivskih izvodov, kar od leta 2007 dalje zagotavlja Mestna knjižnica Grosuplje, ki je za hrambo domoznanskega gradiva tudi edina usposobljena ustanova.

Opazen pa je tudi s svojim avtorskim deležem v Zborniku. Sodeloval je s 15 prispevki, v desetih obravnava občinska demografska vprašanja v povezavi z gospodarskim razvojem, ostali pa so posvečeni osvetlitvi življenja in dela naših zaslužnih občanov.

Na sestanku uredniškega odbora Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje v letu 2021 so počastili spomin na ustanovitelja in odgovornega urednika Zbornika. Glavni urednik dr. Mihael Glavan in odgovorna urednica Roža Kek sta osvetlila delovno pot Ivana Ahlina in njegove zasluge, da imamo v naših treh občinah eno redkih v Sloveniji redno izhajajočo večobčinsko domoznansko publikacijo.

Po upokojitvi je redno zahajal v osrednjo grosupeljsko knjižnico in sledil tiskanim medijem ter se v pogovorih rad odzval na krajevna in družbena dogajanja, saj je kot domačin dobro poznal preteklost in sedanost okolja. Z ženo Doro sta se nato preselila v Dom starejših občanov v Grosupljem. Najprej se je poslovila žena, kmalu za njo še Ivan Ahlin.

Bil je pokončen mož, ljubitelj narave in pozitivnih odnosov. »Ostal nam bo v spominu kot visok, postaven, prijetnega videza, mož, ki je bil vedno brez kravate,« pravi Anton Krašovec. Neizbrisno pa ostaja v krajevnem védenju s svojim odnosom do zapisanega spomina z ustanovitvijo občinskega Zbornika.

MOJI SPOMINI NA IVANA

Anton Krašovec*

Skoraj šestdeset let je preteklo, kar sva se spoznala z Ivanom. Bil je načelnik Oddelka za gospodarstvo Občine Grosuplje. V tem času sem tudi jaz dobil zaposlitev na Občini Grosuplje. Razporejen sem bil v njegov oddelek. Postala sva prijatelja vse do njegovega odhoda. Sliši se neverjetno, pa vendarle je res, da se v vsem tem času nisva nikoli sprla.

Ivana so krasile vrline: skromnost, poštenost, delavnost in točnost. O točnosti pa takole. Poklical me je za sestanek prihodnjega jutra ob 8. uri. Zamudil sem 5 minut. Ni me pokaral. Vzel je v roke svoj notes razgovorov in sestankov za tisti dan. Rekel je: »Tone, poglej, če bo vsak danes zamudil kot ti, mi bo zmanjkalo časa za razgovore drugih ljudi.« Nikoli več nisem zamudil.

Bil je ugleden, pokončen in rabsoden. Do svojih podrejenih je bil korekten in je gojil dobre odnose. Na napake posameznikov je znal opozoriti taktno in odkritosrčno, toda brez posledic.

Vsem nam bo ostal v spominu kot visok, postaven, prijetnega videza, mož, ki je bil vedno brez kravate. Nekateri so mu dali vzdevek Kennedy.

Zaradi novih predpisov je prišlo na Občini Grosuplje do reorganizacij služb. Ivan je bil takrat predsednik občine – župan. Poklical me je in povedal, da se moje delovno mesto ukinja. Predlagal mi je, da grem na Komunalno. Vprašal sem ga, kam. Odgovoril je bil: »Ustanovil jo boš.« Tako je nastalo Komunalno podjetje Grosuplje, ki letos praznuje že 55 let obstoja.

V komunalno dejavnost spada tudi pokopališče. V spominu pa mi je ostal eden izmed dogodkov. Staro pokopališče je bilo polno. Zgrajeno je bilo novo pokopališče Resje na Grosupljem. Na pokopališču ni bilo križa kot verskega obeležja. Po sklepu verske komisije je bil križ postavljen. To je razhudilo enega izmed članov takratnega najvišjega političnega organa Grosuplje. Protest se je glasil: »Mi smo križe podirali, Krašovec iz Komunale pa jih na novo postavlja.« Ivan je s svojo avtoriteto pristojnim razložil, da je bil križ postavljen po sklepu verske komisije, ne pa po želji kogarkoli. Vsa natolcevanja in obrekovanja so bila s tem zaključena.

Nikoli ne bom pozabil žara sreče in veselja na njegovem obrazu, ko mi je povedal, da je odposlal v Beograd zadnje dokumente bratu, da bo lahko prišel na obisk v Grosuplje. Žal tega srečanja ni bilo nikoli. Brat je umrl, ko se je odpravljal na pot domov. Odpovedalo mu je srce.

Parole za zdravo in dolgo življenje so: brez alkohola, brez nikotina in vsakodnevni stiki z naravo. Vse to je naš Ivan 100 % izpolnjeval. Bil je čebelar, lovec, ribič, nabiralec gob in vseh gozdnih sadežev. Večkrat me je poklical: »Tone, pridi po gobe«. Kljub vzornemu življenju se mu je zdravje začelo krhati. Srečevala sva se na domu v Grosupljem, v bolnici in na zadnjem naslovu v Domu starejših občanov Grosuplje. Zato vem, kako težko se je sprijaznil, da se bliža zadnje slovo.

Ivan, hvala ti za dolgoletno in iskreno prijateljstvo. V mojih spominih boš za vedno ostal veliki Ahlinov Ivan.

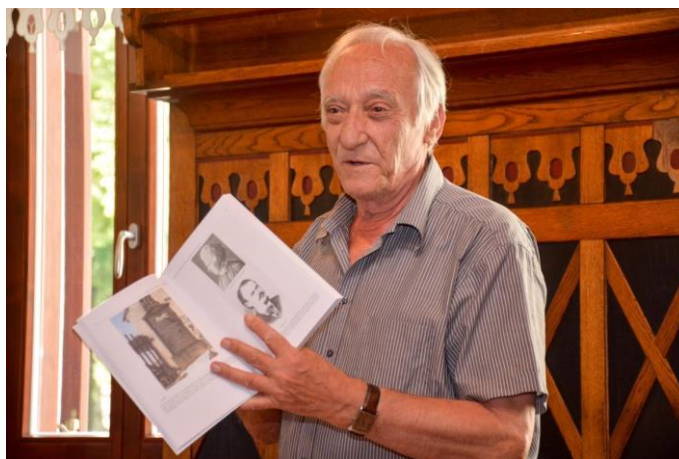
*Anton Krašovec, direktor KPG in KGG v pokoju, Škocjan 24, 1311 Turjak

Dr. MIHAEL GLAVAN (15. 4. 1945–6. 3. 2022)

Drago Samec

»Dragoceno knjigo položiš tako, da ne bo trpela. V zavesti imaš, kako je knjiga zgrajena. Nikoli je ne puščaš odprte, da bi trpel hrbet. Nikoli je ne pustiš na neprimerni svetlobi in preden jo primeš, si avtomatično natakneš rokavice. Okoli nje se obračaš previdno in ponavadi tiho.« (dr. M. G.)

S kar religioznim občutkom je s knjigami ravnal dr. Mihael Glavan. Vpet v delo in načrte se je poslovil dolgoletni glavni urednik našega Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje.

Knjige, rokopisi, prvotiski, protestantika ter domoznanstvo so bila področja, ki so označevala dr. Mihaela Glavana, anglista ter raziskovalca našega knjižnega in rokopisnega gradiva slovenstva.

Kot vodja Rokopisnega oddelka v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani je v vlogi skrbnika narodnega zapisanega spomina skrbel za njegovo ohranitev ter dopolnjevanja, z izdajo Stiškega rokopisa pa je kot "krono izdajanja faksimilov prejšnjih desetletij" začrtal usmeritev, ki ji je sledil na poti omogočanja dostopnosti sicer težko dostopnih originalov.

Dr. Mihael Glavan se je rodil 15. aprila 1945 v Sarajevu, a otroška leta je preživel na Rebri pri Žužemberku. Obiskoval je novomeško učiteljsiše, na Filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomiral iz slavistike in germanistike, doktoriral pa iz bibliotekarstva starejšega rokopisnega gradiva.

Najprej je poučeval slovenski in angleški jezik in njegovi slušatelji v Grosupljem in v Stični so ga ohranili v lepem spominu. Pot je nadgradil kot ravnatelj v Gimnaziji Stična.

Povabili so ga na Zavod za šolstvo, kjer se je posvetil pripravi učnih načrtov za poučevanje slovenskega jezika in književnosti ter izdajanju učbenikov v soavtorstvu.

Nato je njegova pot vodila v Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani, kjer je kot vodja Rokopisnega oddelka prevzel skrbništvo nad narodnim rokopisnim in prvotisnim zakladom. Najprej je z ekipo poskrbel za pregledne kataloge. Ravno tedaj so s klasičnega dela prehajali na spletni vnos in dostop podatkov, tako da imamo sedaj ves katalog sodobno spletno dostopen.

Sistematično se je poglobil v slovensko knjižno bogastvo od začetkov ter začel objavljati prispevke s tega področja. V množici njemu zaupanih pisnih dragotin slovenstva se je lotil obravnave naših prvih tiskov, za katere je pripravil tudi bibliografijo prvega izida in reprintov. V mozaik njegovih

interesov so v ospredje vstopile prve slovenske knjige, ki so nastale v 16. stoletju, torej protestantika v predstavitev rokopisnega gradiva, objav, reprintov in faksimilov, zato je v njegovem uredništvu izšla množica protestantike kot faksimilov izdanih tiskov iz 16. stoletja. Dr. Mihael Glavan je sodeloval kot predlagatelj, urednik, pisec spremnih besed ter kot avtor razprav o teh delih. Naj izbrane iz množice samo suhoparno naštejemo, četudi je bila k vsakemu naslovu vložena neizmerna množina dolgotrajnega dela:

Trubar, Primož: Catechismus: v slouenskim iesiku sano kratko sastopno islago (1555); Ta evangeli svetiga Matevsha (v Trubarjevem prevodu, 1555); Biblia, tu je, vse Svetu pismu, Stariga inu Noviga testamta (v Dalmatinovem prevodu, 1584); Hishna postilla D. Martina Lutheria (v Trubarjevem prevodu, 1595); Trubarjev Catehismus s dveima islagama (1575); prav tako Trubarjevi Try duhouses peissni: v ti eni, ie te cerque boshye (1575); Register vnd summarischer Inhalt (1561) ter Ta drugi deil tiga Noviga testamta (1560).

Vsa ta edicijska dejavnost je vodila do preglednih razprav, kot je npr.: Reprinti in faksimili slovenske protestantike (2007) ter do njegove doktorske disertacije Edicijski problemi izdajanja starih knjižničnih fondov v faksimiliranih izdajah (2004), ki vsebuje tudi bibliografski popis slovenskih faksimilov in reprintov. Tako korenitega vpogleda v tovrstno problematiko doslej še nismo imeli.

V ta sklop sodi še celovit prikaz Trubarjevega življenja: Trubarjev album: romanje s Trubarjem (2008). V njem je "nanizano tako rekoč vse, kar se je do današnjih dni dognalo o življenju in delu Primoža Trubarja, bogatí ga več kot 300 slikovnih prilog, na katerih spoznavamo kraje, v katerih je živel, njegove sodobnike in dela, ki jih je ustvaril, polovica je bila posnetih prav za to priložnost."

Naj bo ob protestantiki dodano, da je kot eden najboljših poznavalcev dela, teologije, življenja in zapuščine Primoža Trubarja leta 2008 poskrbel za državni odkup novoodkrita Trubarjevega Noviga testamta posledni dejl iz leta 1577, ki ga je hranil zasebnik v Jeruzalemu. Ni pa se omejil samo na protestantiko 16. stoletja, pač pa sta posebej izstopajoča še faksimila Brižinskih spomenikov ter Stiškega rokopisa. Skupaj pa je kot poznavalec pripravil za izdajo vsaj 24 faksimilov.

Seveda je ob takšnem naboru interesnih sfer nemogoče navesti vsega, o čemer je dr. Glavan pisal, naj zadostujejo le podatki o izstopajočih nekaj sklopih. Predstavil je rokopisne ostaline naših klasikov, saj je raziskal poti izdaj od Prešernovih posameznih del, Cankarjeve Bele krizanteme, Gradnikove lirike, pa do novejših ustvarjalcev, med njimi dnevniških zapisov Lojzeta Kovačiča z naslovom Zrele reči, pa s posebno zgodbo zaznamovanega Dnevnika pesnika Janeza Menarta; z njim smo potovali proti večnemu življenju Gregorčičeve poezije z Zlato knjigo ali pa z Balantičevimi novimi zbirkami. Z njegovimi novimi dognanji smo bili seznanjeni v izboru Kajuhovih pesmi, ki mu je dodal esej o intimni in družbeni usodi pesnika Kajuha; posebna uspešnica pa je bila knjiga Ljubimca z Vošnjakove ulice - pisma Silve Ponikvar in Karla Destovnika Kajuha, kjer njuna zbrana pisma pripovedujejo o najlepši ljubezenski zgodbi v okupirani Ljubljani.

Dolgoletna ljubezen dr. Glavana pa je bil Edvard Kocbek, saj je doslej sopripravil knjigo njegove partizanske lirike ter kar nekaj njegovih Dnevnikov. Iz rokopisnih zvezčičev, ki jih hranijo v Rokopisni zbirki, je doslej uspel iz rokopisa razbrati in izdati dnevnik za več let Kocbekovega življenja, ki so izšli tudi v temeljni zbirki Zbrana dela slovenskih pisateljev.

Skupaj z dr. Glavanom pa smo leta 2004 uživali v NUK-u na enkratni razstavi originalov štirih prvih zapisov v slovenskem jeziku, originalnih Brižinskih spomenikih, pa Celovškem, Čedajskem in Stiškem rokopisu, razstavi, ki je bila poimenovana Rojstni list slovenske kulture. Posebej je ponosen, da je za to razstavo v Ljubljano iz Münchna prvič pripeljal Brižinske spomenike, kar je bil izjemen dogodek.

Vse njegovo delo pa ga je vpreglo še v posebno razstavno dejavnost. Od začetkov je sodeloval pri Rastoči knjigi, ki je kot prilagodljiva razstava civilno kulturno gibanje, ki promovira Slovenijo in Slovence preko knjige in je začela rasti v Kostanjevici na Krki, nato na je potovala po krajih v državi, pa v Bruselj, pa Gent.

Delo dr. Mihaela Glavana je bilo zgodaj opaženo, zato je prejel tudi več nagrad in priznanj, tu pa spomnimo le na Čopovo diplomu (1990), ki jo podeljuje Zveza bibliotekarskih društev Slovenije; predsednik Republike Slovenije Danilo Türk ga je odlikoval z redom za zasluge (2011); leta 2008 je prejel Trubarjevo priznanje za prispevke k varovanju, ohranjanju in predstavljanju nacionalne pisne kulturne dediščine; v letu 2015 pa je postal častni občan Občine Ivančna Gorica.

Kakor je bil dr. Glavan vpet v narodno pomembne projekte, se je prav tako vtkal v domače kraje, kjer je vneto raziskoval in objavljajl v okolju domače občine Ivančna Gorica, saj je stanoval v Stični. O Stiškem rokopisu je postavil stalno razstavo v Srednji šoli Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici.

V glasilu občine Ivančna Gorica Klasje je objavil obsežne domoznanske prispevke o občanah, ki so v okolju pustili sled, če se omenijo le na nekatere: Janez Čandek, Marko Gerbec, Josip Jurčič, dr. Jože Kastelic, Miha Kastelic, pesnik Anton Hribar-Korinjski, grecist dr. Avgust Mušič, Pavel Perko, dr. Stanko Vurnik ter Ivan Zorec.

Ostajal pa je zavezan domoznanstvu vseh treh občin, saj velja spomniti, da je prvi urednik Zbornika občine Grosuplje dr. France Adamič predal uredniško pero dr. Glavanu že v daljnem letu 1989, tako da je bil urednik vse od 16. zvezka iz leta 1990, za katerega je takoj pripravil bibliografsko kazalo predhodnih zvezkov. Po osnovanju novih občin je 19. zvezek že prevzel novo poimenovanje Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje. Kot urednik je skrbel za kontinuiteto, pestrost objav ter prezentacije zvezkov, sam pa je prispeval pregledne članke predvsem o osebnostih našega okolja.

Tri občine, ki so nastale iz prejšnje občine Grosuplje, skupaj izdajajo Domoznansko zbirko občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje, katere glavni pobudnik in urednik je bil dr. Glavan, sam pa je v njej z dokumentarno biografijo in izborom besedil predstavil pripovednika Ivana Zorca in nazadnje Josipa Jurčiča, doslej pa je izšlo enajst knjig.

Ob takšni obilici interesnih krogov je nemogoče navesti vse, s čimer se je dr. Mihael Glavan ukvarjal, a ne smemo pozabiti, da smo se z njegovo Jakličevo knjigo podali tudi po poteh pisatelja Frana Jakliča Podgoričana, s katero nam je približal čas in delo dobrepoljskega učitelja, politika ter združnika.

Pri pripravi zadnje načrtovane publikacije v Domoznanski zbirki o bratih Kralj pa je omagal sredi usklajevanj in utirjanj poti. Na njegovi mizi so prav tako ostali prispevki, ki jih je pripravljajl za tokratni skupni 32. Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje. Še tri dni pred smrtjo je sodeloval na Muljavi na posvetu o Josipu Jurčiču in se tako poslovil, povezan z domoznansko tematiko.

V nekem predavanju je izpostavil, da je zanj »knjiga čudežni (in praktični) predmet, ki ohranja življenje, za določen čas ga spravi med platnice, da ga lahko vedno znova uživamo, kolikor hočemo.« Dr. Mihael Glavan nam je s svojim bibliotekarskim delom približajl precejšen del preteklosti in literarnega narodnega bogastva slovenstva. Zavzeto je, kot je omenil, romal za Trubarjem po njegovih poteh, nam pa preostane, da bomo romali z njim po njegovih domoznanskih delih, saj ga je odlikovala izjemna pripadnost prostoru, v katerem je živel in ustvarjal. Bil je ustvarjalna osebnost s tenkočutno skrbjo za slovenski jezik, literaturo in kulturo.

Dr. Mihaela Glavana pa je razveseljeval tudi domači vrt, ki se mu je s srcem posvečajl. Nekoč pa je omenil, da so mu všeč mimoze, ki so se mu v času cvetenja prav tako poklonile ob slovesu.

ANČKA LAZAR (28. 9. 1927–2. 1. 2022)

Igor Ahačevčič in Marija Žnidaršič*

»Zavedanje o pomembnosti ohranjanja dobrepoljske kulturne dediščine na področju ljudskega blaga je bilo vodilo njenega življenjskega dela.« (A. L.)

Ančka Lazar poje balado o mrtvecu, ki pride po ljubico, 2017.

Gospa Anica Lazar je bila rojena 28. septembra 1927 pri Vintarjevih v vasi Zagorica v občini Dobropolje. Njen deklinški priimek Kralj jo povezuje z družino slikarjev Franceta in Toneta Kralj, saj je bila njuna nečakinja. France Kralj jo je kot otroka tudi naslikal leta 1931 na sliki z naslovom Portreti rodbinskih otrok (mestni in kmečki otroci). Že kot otrok je bila radovedne narave in vsakokrat je z veseljem prisluhnila novim pripovedim ob krušni peči. Njena stara mama in njena mati sta znali veliko pesmi in zgodb. Vse te pripovedi po spominu staršev je pripovedovala učitelju Tonetu Ljubiču, ki je zbiral ljudsko blago. Medtem ko so se otroci med odmori igrali, mu je ona pripovedovala in prepevala stare pesmi. Njeno otroštvo ni bilo lahko. Mnogo prezgodaj ji je umrl oče, prišla je vojna, po vojni pa pomanjkanje vsega in le boj za preživetje. Toda Anica Lazar, pri kateri nismo nikoli zaznali, da bi ji zmanjkalo vedrine, optimizma, šegavosti in dobre volje, je vzdržala in je takšna – s polno mero vedrine in razsodnosti – ostala do smrti.

Po vojni je kot trgovka nekaj časa službovala na podeželju, leta 1960 pa se je preselila v Ljubljano in se zaposlila v trgovini s čevlji, kjer je delala vse do upokojitve. Vse obdobje svojega bivanja v Ljubljani je ohranila trdno vez z rodno Zagorico, z domačimi in vaščani. Za vikende je rada prihajala v rojstno hišo, kjer je gospodaril njen brat Ivan. Vedno je rekla, da gre »damu«. Njenega prihoda so se otroci veselili, kajti nikoli ni prihajala praznih rok.

Z velikim veseljem je opravljala razna kmečka dela, obenem pa prepevala, občudovala naravo in otrokom pripovedovala razne storje. Kljub življenju v Ljubljani je Ančka Lazar dobrepoljsko narečje ohranjala pristno in neokrnjeno. Poleg tega, da je bila redno zaposlena in je skrbela za gmotni položaj

---

*Marija Žnidaršič, vzgojiteljica v pokoju, članica TD Dobropolje

družine, je obiskovala bolnike po bolnišnicah. Vsakega, za katerega je izvedela, da se zdravi v bolnišnici in ga je poznala, je obiskala in mu s svojo veselo naravo vnašala vedrino in upanje. Vedno se je spominjala šolskega obiska takratnega Radia Ljubljana leta 1939. Imeli so priložnost zapeti v dobrepoljskem narečju in zgovorni so bili tudi v opisovanju dobrepoljske doline. V 60-ih letih je bila povabljena na Folklorni inštitut, nato Glasbeno-narodopisni inštitut SAZU, kjer je posnela več pesmi. Kasneje pa so njene zapise naredili tudi skupaj z Zagoriškimi fanti – pevci ljudskih pesmi, ki so leta 1990 prejeli evropsko nagrado za ljudsko umetnost.

Na Inštitutu za slovensko narodopisje SAZU se je dr. Niko Kuret zanimal tudi za ljudske običaje ob rojstvu, poroki in smrti. Anica Lazar mu je z veseljem opisala vse, kar se je spomnila iz časa njenega življenja in iz časa po pripovedovanjih njenih staršev. Opisovala mu je tudi pustne običaje, zagoriške mačkare, ki so svojo upodobitev dobile tudi na likovnih delih Toneta in Franceta Kralj, zapisih ljudskega pisatelja Frana Jakliča in kasneje tudi na poštni znamki Slovenije.

Njeno delovanje in zanimanje za tovrstno tematiko je prepričalo Radio Ljubljana, da jo je povabilo k sodelovanju in tako je s sinom slavistom Ludvikom oblikovala 30 samostojnih oddaj iz cikla Slovenska zemlja v pesmi in besedi na temo življenjskega in letnega kroga. Leta 1967 je nastopila v prvi oddaji Slovenska zemlja v pesmi in besedi in prav tako leta 2017, ko je oddaja praznovala 50 let. Skupaj z Zagoriškimi fanti so posneli preko 300 enot. Izdali so tri kasete in eno zgoščenko. Skupaj so prepotovali celotno Slovenijo, bivšo Jugoslavijo, Avstrijo in Italijo. Povsod so navdušili obiskovalce in bili lepo sprejeti.

Ob sodelovanju z Inštitutom za slovensko narodopisje je Ančka Lazar njihove sodelavce povezala s prebivalci vasi Zagorica. Najprej so posneli film o zagoriških mačkarah, v poznejšem obdobju pa še kmečko ohcet.

Od leta 1957 je sama prepevala in za inštitute Slovenske akademije znanosti in umetnosti posnela veliko pesmi in pripovedovala veliko pripovedk (»storij«) iz dobrepoljskih krajev. Tudi za temeljno zbirko Slovenske ljudske pesmi, ki jo ureja Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU, so izbrali 21 njenih petih pesmi, ki so tu zapisane.

Nekaj njenih ljudskih pripovedi je zapisal že Tone Ljubič pred vojno, kar 173 pa jih je zapisala njena snaha Branka Lazar in jih v letu 2010 objavila v zbirki dobrepoljskih ljudskih pripovedi Dobrepoljska dolina stoji na jezeru, kjer so vse povedi razvrščene po uveljavljeni Aarne-Thompson metodologiji.

Tu jo je zapisovalka mag. Branka Lazar označila: »Ančka Lazar je pripovedovalka, ki pripoveduje zavzeto, z žarečimi, hudomušnimi očmi. Vsako priložnost izkoristi, da svojo misel zasuka tako, da izvabi smeh in doseže ironični učinek.«

Ta knjiga je tudi po njeni zaslugi ena temeljnih knjig o Dobropolju in njegovem izročilu, saj je »Ančka Lazar glavna junakinja knjige, za katero je povedala vse objavljene pripovedi,« kot je navedel dr. Marko Terseglav.

Prav tako je bila Ančka Lazar informatorka snahi Branki Lazar pri razpravi Dobrepoljska rastlinska imena, kjer je obravnavanih več kot 50 narečnih imen rastlin, tudi z narečnimi poimenovanji in v folklornem okviru.

Obdarjena z ljubeznijo do glasbe, izrednim spominom, spoštovanjem do naših prednikov in njihovih običajev, ljubeznijo do narave, vero v Boga in ljudi ter s sposobnostjo komunikacije z ljudmi različnih izobrazb in starosti, je v svojem življenju opravila za našo skupnost veliko delo.

Za ohranjanje ljudskega izročila je leta 2007 prejela Jurčičevo priznanje, 6. februarja 2009 pa je bila odlikovana z jubilejno listino Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti ob 60-letnici delovanja na področju zbiranja in ohranjanja ustnega izročila ljudskega petja in navad iz vsakdanjega življenja.

Od nastanka samostojne Slovenije dalje je rada sodelovala z dobrepoljskim vrtcem, osnovno šolo, turističnim društvom in s knjižnico in s tem prenašala izročilo na mladi rod. Bila je zelo naklonjena sodelovanju z mentorico folklornih skupin Osnovne šole Dobropolje, gospo Martino Prhaj, s katero sta skupaj zasnovali kar nekaj uspešnih folklornih spleto. Vse njeno delo iz glasbe in besede je posneto na kasetah in zgoščenkah in tako dostopno vseh javnosti.

Zaradi ohranjanja ljudskih pesmi, pripovedk in običajev iz naših krajev, ki so danes vsi dostopni na avdio in video nosilcih ter zaradi sodelovanja z mlajšimi generacijami in širjenja zavesti o bogastvu ljudskega

izročila, ji je občina Dobropolje leta 2021 podelila naslov častna občanka. V Dom počitka v Mengšu, kjer je zadnja leta bivala, ji je listino z nazivom prinesel dobropoljski župan Igor Ahačevčič. Spomnil se je, kako sta sodelovala pri pripravi prireditev v Dobropolju in kako je svojo dobro voljo in smeh širila na vse sodelujoče in pustila veliko spominov, neizmerno bogastvo narodnega izročila, ki ga je znala samo ona tako izvirno, tako pristno podati poslušalcem.

Maričko Žnidaršič je pogosto poklicala po telefonu in ji rekla: »Zdaj sem se pa tole spomnila. Poslušaj me! Te pa ni v knjigi. No, kako boš povedala?« Pa sta vadili. Njej je namreč Ančka Lazar prepustila pripovedovanje njenih zgodb, da jih posreduje v pristnem narečju.

Njene življenjske moči so po dopolnjenem devetdesetem letu starosti začele pešati. Kljub temu da jo je še vedno odlikoval veder značaj, čist razum in iskrič, trden spomin, je po letu bivanja v Domu počitka v Mengšu 2. januarja 2022 za vedno zaspala.

Zapustil nas je glas izredne ljudske pevke, pripovedovalke in kot so jo nekateri radi imenovali - žive pesmarice. Pokopana je na domačem pokopališču v dobropoljskem Vidmu.

MARJAN AHLIN (20. 12. 1938–27. 11. 2021)

Janez Lesjak*

Če bi Marjana ob kakšni priliki vprašal, ali bi hotel živeti v nekem drugem času in v drugačnih razmerah, bi gotovo odgovoril, da ne. Živel je v zgodovinsko burnem ter prelomnem družbeno-socialnem času. Živel je v času in prostoru, ki sta mu bila pisana na kožo.

Rodil se je 20. decembra 1938 v Grosupljem, kot tretji izmed petih otrok, mami Justini in očetu Ivanu, na predvečer svetovne vojne. Čas po koncu vojne mladim, kot je bil Marjan, ni ponujal ničesar ali vsaj bore malo. Vendar tedanja nadobudna mladina je bila delavna, željna sprememb, idej jim ni primanjkovalo in volje so imeli v izobilju. Travnikov okoli Grosupljega ni manjkalo pa tudi takratno občinsko vodstvo je imelo za potrebe mladih vsaj posluh, če že materialnih in finančnih sredstev ni bilo.

Šport in predvsem nogomet je bil prvi od njegovih življenjskih izzivov, kjer se je izkazal kot talentiran, dinamičen igralec ter zagnan in sposoben organizator. Spontano preganjanje po travnikih za nič kolikokrat v očetovi čevljarški delavnici 'zaflikano' usnjeno žogo z gumijasto dušo, ki je težko zdržala celo tekmo, ne da bi jo fantje vmes malo 'dopumpali', je preraslo v organizirano obliko športne dejavnosti, nogometno sekcijo v sklopu novoustanovljenega društva Partizan. Glavni nosilci organizacije in dejavnosti, predvsem pa zagnani ustvarjalci osnovnih pogojev, so bili poleg posameznih starejših 'pooblaščenih občinarjev' prav nogometaši z Marjanom na čelu. Popolna obnova in funkcionalna razširitev uničenega nekdanjega Sokolskega doma za šolsko in izvenšolsko športno dejavnost, kulturno-družabno udejstvovanje in kino sta bili med večjimi podvigi v tem okolju. Na nekdanjem 'Finžgarjevem' travniku pa je bilo urejeno veliko atletsko igrišče z igriščem za nogomet in vsemi vrstami športnih aktivnosti, od atletike, orodne telovadbe, akrobatike itd., ki so se tedaj izvajale predvsem na prostem.

---

* Janez Lesjak, Gabrje pri Soteski 22, 8351 Straža

Nogometna reprezentanca Grosuplje. Marjan Ahlin stoji prvi z leve. (Arhiv: Marjan Ahlin)

Kot organizator in povezovalec igre, predvsem pa hiter in fizično vzdržljiv, je Marjan igral na poziciji beka in ta vloga ter sposobnost, 'biti v vsakem trenutku na pravem mestu', se ga je držala tudi kasneje v življenju. Nogometaši so pod Marjanovim vodstvom in trenerskim znanjem dosegali visoke športne uspehe. Z osvojitvijo prvaka Dolenjske lige je nogomet prerasel organizacijske možnosti in predvsem potrebe v sklopu lokalnega športnega društva, zato so se v letu 1958 organizirali kot samostojni nogometni klub.

Kasneje, v času svojega karierno–poslovnega življenja, Marjan ni nikoli pozabil težkih in po svoje enkratnih časov razvoja in izgradnje vsestranskega družbeno ekonomskega okolja v Grosupljem in okolici. Dobro je poznal in se zavedal potreb, predvsem pa želja in pričakovanj mladih na področju športa, kulture, izobraževanja in zabave. Kot gospodarstvenik, politik in odločujoč organ v poslovnih subjektih v občini je nudil pomoč in prispeval znatna sredstva za dejavnosti in razvoj, ki so mimo občinskega proračuna zagotavljala odločilno in prepotrebno podporo vedno bolj zahtevnim časom in predvsem željam in potrebam mladih v ožjem in širšem okolju.

Po takratni nižji gimnaziji, ki jo je končal z malo maturo v Grosupljem, in na oddelku za rudarstvo na srednji tehnični šoli v Ljubljani, je doštudiral še fakulteto za gradbeništvo. Med dvajsetletnim delom v Geološkem zavodu Slovenije je aktivno sodeloval v terenskih in geoloških študijah ter načrtovanju nove trase prvega odseka bodočega avtocestnega križa Ljubljana–Postojna. V ta namen je leto in pol pridobil znanje in izkušnje v nemškem laboratoriju za raziskavo tal.

Leta 1977 je prestopil v gospodarske vodstvene strukture in postal direktor podjetja Agroobnova, a je že leta 1980, v času velikih urbano-prostorskih ter prometno-komunalnih dogajanj in sprememb v občini, prevzel ustanovitev in vodenje Zavoda za prostorsko planiranje v občini Grosuplje.

Od leta 1986 do 1990 je kot zadnji predsednik izvršnega sveta tedaj še združene Občine Grosuplje, ki se je v mandatu za njim razdelila na občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, le-to vodil v obdobju izrazitega gospodarskega, migracijsko-stanovanjskega in prostorskega razvoja občine. Prelomna družbeno-politična dogajanja in velike sistemske spremembe proti koncu njegovega mandata v celotni družbi in tudi lokalni skupnosti pa so pogojevala, da je zapustil profesionalno politiko in leta 1990 prevzel mesto direktorja v takratnem trgovskem podjetju ABC Tabor.

Do upokojitve leta 2003 je šel Marjan skozi celotno kalvarijo politično-gospodarskih, predvsem pa poslovno-sistemskih sprememb prehoda nekdanje socialno usmerjene družbe v nebrzdani, kanibalski kapitalizem, ki je ušel izpod vsake družbeno-strokovne kontrole. Ni bilo lahko. Grobi, politično neodgovorni, ekonomsko nedomišljeni, birokratsko nestrokovni posegi v tedanje gospodarsko tkivo nove samostojne države Slovenije so dali neizbrisen pečat, ki ga celotna družba čuti in trpi še danes.

Tudi Marjan se je znašel v kaotičnem, privatizacijskem in za trgovsko družbo, ki jo je vodil, skoraj usodnem denacionalizacijskem vrtincu temeljitih družbenih sprememb. Vsa poslovno ekonomska pravila so se zrušila in obrnila na glavo. Katastrofalno motivacijsko geslo: 'Javna lastnina mora dobiti zasebnega lastnika' je povzročilo razpad poslovno moralnih in predvsem človeških vrednot. Marsikateri direktor je tedaj podlegel in padel na osnovnih družbeno moralnih principih poštenja in človečnosti. Marjan je skozi to gospodarsko kanibalsko obdobje krmaril podjetje po skrajnem robu možnega. Nekritično uvedena tuja, nelojalna konkurenca je na naša ekonomsko in sistemsko nepripravljena podjetja delovala katastrofalno. Razpad in kaos na trgu, nebrzdana privatizacija, sovražni prevzemi in pohlep so podjetja silila v rizične strukturne, poslovne, ekonomske in lastniške spremembe, ki jih po večini niso preživela. Kako iz tega politično, gospodarsko socialnega kaosa za zaposlene in samo podjetje potegniti najmanj slabe ukrepe, je bila za ljudi, kot je bil Marjan, velik poslovni in predvsem moralni izziv, povezan s težkimi poslovnimi odločitvami.

Kako obvladovati to politično-gospodarsko razuzdano dogajanje, je bila večkrat tema najinih pogovorov, ko sva kot gospodarstvenika in občinska svetnika sodelovala v novonastali občinski strukturi. Pohlep in poslovna nemoralna v gospodarstvu ter revanšizem in klientelistični populizem v politiki sta prevladala. Ostati pošten in predvsem človek v teh razmerah ni bilo lahko.

Marjanu še posebej ni bilo lahko, saj je bil osebno, moralno odgovoren in pošten, z dušo in srcem vpet v to okolje, iz katerega je izhajala tudi večina njegovih sodelavcev in zaposlenih v podjetju. Imel je izreden spomin za ljudi in dogajanje. Ljudi ni poznal samo osebno, poznal je njihove družine, njihove socialne razmere in življenjske tegobe.

Ta njegova pripadnost ljudem in okolju se je v času njegovega vodenja trgovskega podjetja ABC Tabor in kasneje po združitvi več slovenskih trgovskih podjetij pod nazivom Vele, v katerem je prevzel funkcijo namestnika generalnega direktorja, kazala v veliki, delno materialni, predvsem pa finančni pomoči športnim, kulturnim in ostalim društvenim dejavnostim v občini. Ni bilo prireditve ali športnega tekmovanja brez sponzorskih izveskov trgovskega podjetja Tabor ali Vele.

V tistem času je v Grosupeljski občini delovalo okoli šestdeset društev, klubov, zvez in ostalih asociacij s področja kulture, športa in rekreacije, gasilstva, čebelarstva idr. Občinski proračun za vse te dejavnosti ni imel sredstev in je pokrival manj kot polovico finančnih potreb in želja vedno bolj zahtevnega družbenega okolja, ostalo so s sponzorskimi sredstvi pokrivala podjetja in zasebni podjetniki.

Pomoč in razumevanje takratnih potreb celotne, hitro razvijajoče se lokalne skupnosti je Marjan izkazoval tudi na drugih področjih. Za reševanje skrajno perečega prostora za otroško varstvo je občini ponudil objekt nekdanje trgovine na Partizanski cesti. Še skoraj nov objekt so v času izgradnje novega trgovskega centra Tabor na Gasilski cesti leta 2002 izpraznili in ga občini ponudili po sponzorski, tedaj minimalni knjigovodski vrednosti. Objekt je občina za znosna sredstva funkcionalno preuredila in danes je v tem objektu ena bolj prijetnih otroških varstvenih enot Pastirček.

V šestdesetih in sedemdesetih letih smo nove čevlje naročali pri domačem čevljarju. Kot otrok sem bil vesel vsakega obiska pri čevljarju Ivanu Ahlinu na drugi strani Mrzlih njiv v tedanjem Grosupljem. Všeč mi je bil vonj po usnju in smoli v čevljarski delavnici, predvsem pa sem bil vesel koščkov raznobarnega usnja, ki mi jih je čevljar Ivan stisnil v roko ob odhodu. Je pa bila Ahlinova čevljarska delavnica še posebej zanimiva zaradi številnih kletk na stenah, v katerih so poskakovali in žvrgoleli rumeni kanarčki, ki so bili posebna strast Marjanovega očeta Ivana. Ta očetova ljubezen do živali je prešla tudi na Marjana, saj je bil tudi sam velik ljubitelj narave in živali. Že v mladih letih, pri štiriindvajsetih, je vstopil v vrste 'zelene bratovščine', ki ga je vezala in izpolnjevala njegova osebna nagnjenja in zadovoljstva za celo življenje.

Pri delu v lovski družini je prišla do polnega izraza njegova delavnost, odgovornost in vodstveno-organizacijska sposobnost. Kmalu je v LD Grosuplje prevzel društvene finance, 1976 pa tudi vodenje

lovske družine vse do leta 1990. Med lovci in svojimi prijatelji je imel veliko zaupanje in ugled požrtvovalnega, poštenega, nepristranskega ter pravičnega prijatelja in sodelavca, zato je v Lovski družini Grosuplje in kasneje v Zvezi lovskih družin Ljubljana deloval in odločal še v vrsti pomembnih, odgovornih ter častnih funkcij. Med drugim je bil predsednik Častnega razsodišča pri LD Grosuplje in član Komisije za odlikovanja pri Lovski zvezi Slovenije.

Svojo odnos in ljubezen do živali je izražal z aktivnim angažiranjem v kinološki dejavnosti pri Lovski zvezi Slovenije. Leta 1998 je postal predsednik komisije za lovsko kinologijo. Zavzeto in odgovorno je deloval v vodstvenih organih kinološke organizacije, predvsem pa se je angažiral pri organiziranju in ustanavljanju kinoloških društev na terenu.

Za prizadevno in uspešno delo v lovstvu je Marjan prejel vrsto visokih priznanj: znak za lovske zasluge, red za lovske zasluge III., II. in I. stopnje. Za delo v lovski kinologiji pa je prejel srebrni in zlati znak za kinološke zasluge ter red za kinološke zasluge II. in I. stopnje.

Še eno področje osebnega ter požrtvovalnega društvenega angažiranja in dokazovanja je bilo Marjanu pisano na kožo. Na služenje vojaškega roka je bil vpoklican v nekdanjo Šolo za rezervne oficirje artilerije v Zadru. Kot večina fantov z znanjem geodezije in geometrije je bil določen, da postane rezervni častnik artilerije. Marjan je usposabljanje in staž v šoli in enotah nekdanje JLA končal z odliko. Pravzaprav je bil glede na svoje osebne sposobnosti rojen za poveljujočega častnika, kar je kasneje skozi svoje angažiranje v okviru obrambnih struktur nekdanjega sistema splošnega ljudskega odpora tudi več kot dokazal.

Njegova analitičnost in organizacijska sposobnost, predvsem pa sistematičnost in osebna disciplina, so lahko v vlogi odgovornega vojaškega častnika do popolnosti prišla do izraza.

Čeprav sva na vojaških vajah in drugih obrambnih dejavnostih skupaj preživela veliko časa, sam dolgo nisem vedel, da Marjana pesti trdovratna bolezen. O tem mi ni govoril nikoli. Bil je na stalni terapiji in ob določenem času si je moral sam dajati injekcije, kar v terenskih in na splošno oteženih osebnih razmerah vojaških vaj ni bilo vedno lahko. Ko sem to izvedel, sem ga začuden vprašal, zakaj se trudi in se ne reši vojaške obveznosti, saj je imel za to vse pogoje. Po njegovo značilno se je zasmel, da to ni nič takega in da naj ne kompliciram. Bil je velik domoljub in bilo mu je samoumevno, da je kot član te družbe, ne glede na take in drugačne težave, dolžen sodelovati v njeni obrambni pripravljenosti in varnosti. V rezervni sestavi je dosegel najvišji možni čin stotnika prvega razreda.

*Marjan Ahlin, kot poveljnik 51. bigade TO, na štabni vaji s poveljniki bataljonov TO iz sestava brigade.
(Arhiv: Janez Lesjak)*

Kasneje je bil zelo prizadet, ko se je v trenutku zaostritve in ob začetku spopadov z JA v času osamosvajanja Slovenije prostovoljno javil v tedanje območno poveljstvo TO in bil kot prestar zavržen. V tistem času je bil že nekaj časa izven vojaškega razporeda, a čut odgovornosti in požrtvovalnost do naroda in domovine sta bila pri njem izrazito velika.

V času njegovega poveljevanja v letu 1982 je bila 51. brigada TO, ki smo jo tedaj razvijali in bojno usposabljali v štabu teritorialne obrambe Grosuplje, na mobilizacijski vaji in bojni pripravljenosti, pod kontrolo generalne inšpekcije za ljudsko obrambo (GILO), pri zveznem sekretariatu za LO Jugoslavije ocenjena z najvišjo oceno in bila proglašena za najboljšo med enotami TO v nekdanji Jugoslaviji.

To je bila krona uspešnega delovanja in dolgoletnega usposabljanja te enote, ki ji je Marjan poveljeval. Ti dosežki in dokazila o kvalitetni usposobljenosti ter pripravljenosti naših ljudi in v sklopu enot TO za obrambo domovine so bili v času osamosvajanja za naše vladno-politične strukture največji garant za uspešno bojno posredovanje in vojaško zavarovanje osamosvojitvenih procesov.

Čeprav se Marjan osebno ni nikoli izpostavljala, je v ožji in širši družbi pustil neizbrisen pečat.

Prof. dr. VALENTIN SKUBIC (10. 7. 1932–25. 11. 2020)

Drago Samec

V času epidemije, ki jo je povzročil koronavirus, se je poslovil prof. dr. Valentin Skubic, upokojeni dolgoletni predavatelj predmeta farmakologija s toksikologijo na Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Rodil se je 10. julija 1932 v Zgornji Dragi pri Višnji Gori, v mlinu ob Višnjici, na domu starih staršev. Še v rosni mladosti se je s starši preselil v Višnjo Goro v bližino železniške postaje, kjer so zgradili novo hišo.

Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, nižjo gimnazijo v Stični, srednjo veterinarsko šolo pa v Ljubljani. Leta 1961 je diplomiral na veterinarskem oddelku Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani. Študij je nadaljeval na Veterinarski fakulteti v Zagrebu, kjer je raziskoval delovanje insekticidov in zdravil proti parazitom, in leta 1965 z doktorsko disertacijo z naslovom »Otrovnost heksaklorofena za kokoši« postal doktor veterinarskih znanosti.

Akadska pot ga je na ljubljanski veterinarski fakulteti vodila vse od asistenta, docenta in do rednega profesorja farmakologije in toksikologije. Ukvarjal se je s proučevanjem učinkov zdravil in strupov v organizmu. Na strokovnem področju je aktivno deloval v številnih strokovnih komisijah za veterinarska zdravila in fitofarmacevtska sredstva, najprej v jugoslovanskem okviru, nato pa pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije in Ministrstvu za zdravstvo Republike Slovenije.

Proučeval je uporabnost in strupenost zdravil proti parazitom, načrtno rabo antibiotikov v veterinarski medicini in toksičnost pesticidov ter o tem večkrat predaval na veterinarskih posvetih. Uvedel je tudi laboratorijski nadzor zdravil v veterinarski medicini ter za uporabo in promet zdravil ali strupenih snovi pripravil preko 400 strokovnih ekspertiz. Več let je vodil odsek za kontrolo zdravil pri Veterinarskem inštitutu Slovenije. Bil je častni član Slovenskega toksikološkega društva.

Za študij veterinarske farmakologije in toksikologije je sestavil učbenike: Farmakologija s toksikologijo za veterinarje (1979), Kratak pregled veterinarske toksikologije (1985), Kemoterapavtiki (1988) in Organofarmakologija s toksikologijo (1990), ob tem pa je objavil še preko 150 znanstvenih in strokovnih člankov.

Največ znanstvenih objav v periodiki ima v reviji Veterinarske novice, več pa tudi soavtorskih objav v European Food Research and Technology, Zeitschrift für Lebensmittel-Untersuchung und –Forschung (Berlin), Journal of Dairy Research (Cambridge), Slovenian veterinary research, Vestnik Veterinarske zbornice Slovenije; Veterinarski glasnik (Beograd); Veterinary Parasitology (Amsterdam); Zbornik

Biotehniške Fakultete Univerze v Ljubljani - Veterinarstvo, Zbornik Veterinarske fakultete ter objave v različnih zbornikih ob strokovnih simpozijih. Poljudne strokovne prispevke je objavljala še v glasilih Kmečki glas in reviji o živalih Moj pes.

Upokojitev mu je omogočila, da je lahko začel objavljati anekdote iz privatnega in strokovnega življenja, ki jih je več objavil v Ruktusu, glasilu študentov Veterinarske fakultete, zbral pa jih je tudi v leta 2005 izdani knjigi z naslovom Spomini v anekdotah.

V spominih se je vračal v okolje svoje mladosti in objavljala etnološke in domoznanske prispevke v Glasniku Slovenskega etnološkega društva, glasilu občine Ivančna Gorica Klasje ter Višnjanu, glasilu Krajevne skupnosti Višnja Gora ter v Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje.

S kritičnimi razmišljanji se je pogosto oglašal v pismih bralcev v časopisu Delo, kjer se je odzival na napake v naši družbi s področij toksikologije in nasploh sodobnega življenja.

Zadnja leta je preživel v Domu starejših občanov Vič–Rudnik, v enoti Bokalce, kjer je prav tako objavljala etnološke in spominske članke v njihovem glasilu Pod klobukom.

Njegovi etnološki in domoznanski članki govorijo o domačem lahovškem mlinu, osebnostih domačega okolja (Janez Cigler, Anton Codelli, Konrad Črnologar, Fran Erjavec, Terezija Samec, Anton Tomšič, Jože Zupančič), sicer pa je zajel teme: cerkev svetega Martina v Zgornji Dragi, fantovanja, furmanska gostilna pri Kamenčanu, hišna imena, kolomaz, kozolci, mlačev, motovilo, sirarstvo, tesarji, vprežni vozovi, zapeček, zdravljenje domačih živali in ženska noša, če naštejemo samo te. Posthumno je spletno izšel še prispevek s temo o rojstvu in smrti.

Vsakozi je ostajal povezan z rodno Višnjo Goro, kjer je kot maturant prepeval v domačem moškem pevskem zboru, tudi profesorske kolege je kdaj pripeljal v Višnjo Goro.

Izguba soproge v domu v Bokalcah ga je prizadela, četudi so mu bližji nudili oporo, med njimi tudi sin, večkrat nagrajeni slovenski pisatelj in uspešen prevajalec iz svetovnega leposlovja, Andrej E. Skubic. Bogato življenje dr. Valentina Skubica je prekinil usodni covid-19.

Predvsem etnološki in domoznanski po periodiki raztreseni prispevki dr. Valentina Skubica sestavljajo pogled na pozabljeno zgodovino ljudi in krajev višenjskega okolja in kar kličejo, da bi izšli v knjižici, ki bi te spomine zbrane predala sodobnikom ter s tem ohranjala tudi njegovo sled.

LUČKA KOŠČAK, kiparka (26. 4. 1957–21. 1. 2022)

Vsak je sam sebi Angel

Breda Škrjanc*

V družino železničarja in kmetice - gospodinje s Plešivice pri Grosupljem se je leta 1957 rodila hči, ki jo je zaznamovala življenjska usoda, kakršne starša gotovo nista pričakovala. Živahno, pegasto dekletce se je v otroštvu potikalo po gozdovih, Radenskem polju, boštanjskem gradu; narava je njeni bujni domišljiji dajala krila in hkrati predstavljala varen objem.¹V osnovno šolo je najprej hodila v Žalni, v višje razrede pa v Grosuplje. Po njenem pripovedovanju učiteljica likovnega pouka v osnovni šoli njenih izdelkov ni ravno cenila, rekla ji je celo, da ne zna risati. Po končani osnovni šoli je šla v Ljubljano na Pedagoško gimnazijo, da bi se kasneje vpisala na študij jezikoslovja na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Po končani fakulteti se je zaposlila kot učiteljica angleškega jezika v osnovni šoli na Motovunu v srcu Istre, ki je pozneje postala ena od njenih ustvarjalnih virov in zatočišč. Po tem je nekaj časa poučevala v Ljubljani. Pri svojem pouku je uporabljala drugačne pristope, kot so bili običajni v tistem času. Pogosto je skozi modeliranje v glini otroke motivirala k učenju jezika. Preko tega je spoznala, da jo bolj kot poučevanje kliče umetniško ustvarjanje. Pustila je službo in se vpisala na ljubljansko Akademijo za likovno umetnost, smer kiparstvo, razred Draga Tršarja. Z načinom študija na ljubljanski ALU ni bila najbolj zadovoljna. Njenemu svobodomiselnemu in odprtemu duhu se je zdel preveč uniformiran in rigid. Na poti iz Londona se je slučajno znašla v Ženevi pred Visoko šolo za likovno umetnost, kjer je nekoč študiral njen kiparski vzornik Alberto Giacometti. Pozanimala se je, kaj človek potrebuje za vpis na to šolo in, čeprav ni izpolnjevala pogoja, znanja francoskega jezika, je poskusila in bila sprejeta v drugi letnik. Tako je brez znanja francoskega jezika, brez poznanstev in vira dohodka, s svojim šest let starim sinom pogumno odšla študirat v Ženevo. Prvo leto je bilo najtežje, saj brez znanja jezika človek v tujem okolju težko napreduje, pa naj bo umetnost še tako univerzalen jezik. Živela je v skvotih, bila je podnajemnica, delala je ponoči in se s sinom veliko selila. Navajena dela in nadarjena za jezike se je tudi francoščine hitro naučila, ko pa je v tretjem letniku dobila še študijsko posojilo, je življenje postalo lažje. V Švici se je ustalila in poslej sta njeno življenje in delo potekala med Ženevo in Ljubljano oziroma Plešivico. Leta 1991 je diplomirala in se vpisala na podiplomski študij iz kreativnosti. Ker se je takrat v njeni domovini začela vojna, se je angažirala in organizirala protivojne proteste v

* Breda Škrjanc, mag., kustosinja in muzejska svetnica, MGLC, Adamičeva 11, 1290 Grosuplje

¹ Velik del umetničinega življenjepisa bazira na umetničnih pogovorih z avtorico tega besedila.

Ženevi, v svoje stanovanje naselila begunce iz bivših jugoslovanskih republik in se vključila v delo z begunci tudi širše, preko Visokega komisariata za begunce pri Združenih narodih (ZN) v Ženevi. Že sicer je bilo po odhodu na študij njeno življenje razpeto med Ženevo in Slovenijo, poslej pa je postala njena pot med dvema deželama, zaradi dela na različnih projektih za begunce, zelo pogosta. Večkrat se je zvečer usedla na vlak v Ženevi, da bi zjutraj prispela v Ljubljano, opravila naloge in se zvečer znova z vlakom vrnila v Švico. Visoki komisariat za begunce pri ZN v Ženevi jo je v devetdesetih poslal kot opazovalko v Ruando, od koder pa se je, razočarana nad načinom dela, kmalu vrnila.

Ob vsej svoji družbeni in humanitarni angažiranosti je vseskozi kiparila, saj se je s tem preživljala, študirala, bila mati in partnerka. Bila je aktivna tudi v ženevski slovenski skupnosti, pisala in nekaj časa urejala je glasilo te skupnosti Ženevske novice.

Njena kiparska dela so nastajala v glini, bronu, kamnu, betonu in ledu. Prav mednarodni simpozij ledene skulpture, katerega se je udeležila leta 1988 v Franciji, je bil njena prva mednarodna javna predstavitev. Pozneje je v ledu kiparila večkrat še v Kanadi in Sloveniji. Kiparjenje v ledu ji je bilo velik izziv, sama pa je hudomušno povedala, da zato, ker se figure stopijo in umetnika čez leta ne more biti sram, ko jih spet vidi. Vsakega novega materiala se je lotila z velikim angažmajem in skrbnostjo ter okoljsko ozaveščenostjo. Lučka je dolgo časa živela od portretiranja v glini, bronu in kamnu za privatne, predvsem belgijske naročnike. V glini je nastajala tudi vrsta njenih Angelov manjšega formata.

Prva skulptura, ki jo je izdelala v kamnu, je bila skulptura Device Marije iz kararskega marmorja, po naročilu cerkve iz Belgije. Šlo je za kip matere z otokom in zato ga je naredila tako, da izraža lepoto, milino in toplino. Prvo naročilo v Sloveniji je prišlo leta 2003. Nastala je figura Angela, ki je od leta 2005 postavljena v Rožni dolini v Ljubljani. Za Angela je izbrala kamen iz Lipice, ki ga je običajno lahko obdelovati. Ta pa je bil izredno trd, tako da je bilo delo počasno in dolgotrajno. Angel je nastajal kar dve leti.

Delo v kamnu je težko fizično delo. Najtežji je začetek, ko je potrebno iz surove, več ton težke kamnite gmote osvoboditi obliko skulpture. Kipar se z žago, dleti, kladivom in drugimi orodji in z uporabo svoje surove fizične moči prebija skozi material, da bi za nagrado ustvaril nekaj lepega in tako pozabil na bolečine.

Lučka je o svojem kiparjenju v kamnu povedala takole: »Ko delam človeške obraze v kamnu, poslušam nasvet slavnega kiparja Michelangela, ki je rekel, da ne moreš narediti napake, saj je skulptura že v kamnu, samo osvoboditi jo je treba. Če se zlomi nos, to pomeni, da obraza še ni tam in je treba iskati globlje. To me pomirja, zato lahko delam brez strahu.«²

Najraje je ustvarjala javne skulpture, saj najbolj resonirajo s ciljem njenega ustvarjanja. Javna skulptura je namenjena ljudem v uporabo. Ljudje se je lahko dotaknejo, ob njej ali na njej sedijo, čustvujejo, jo kakorkoli posvojijo. Skulpture zaživijo samo v interakciji z gledalcem. Tako je umetničin namen izpolnjen, saj je bistvo njenega ustvarjanja prav v komunikaciji.

Ustvarila je vrsto javnih skulptur v različnih okoljih in materialih, tako v Sloveniji kot v Švici, Kanadi, Franciji in Hrvaški.

Leta 2002 je za razstavo *Reminiscence* v parku pred Arhivom Slovenije v Ljubljani izdelala velike doprsne skulpture. Želela je narediti velike skulpture, podobne tistim, ki jih je delala v ledu ali še večje. Najprej jih je hotela narediti v terakoti, ampak ker ni imela na razpolago veliko časa in ker so dela v glini krhka in lomljiva, še zlasti če so velikih dimenzij in teže, se je odločila, da jih naredi v betonu. Naredila je model, na podlagi katerega so ji izdelali veliko železno mrežno konstrukcijo telesa v višini 2,5 m.

---

² <https://www.youtube.com/watch?v=jvwpaqHcHo&t=115s>

Umetničin namen je bil, da bi figure gledalce spominjale na nekaj velikega, na mitološka ali zgodovinska bitja, ali na izjemne ljudi, zato je to razstavo poimenovala Reminiscence. Skulpture imajo zaprte oči in nimajo ušes, so spokojne, obrnjene vase, ločene od čutnega, potopljene v duhovnost. Projekt je posvetila svojemu očetu, ki je bil zanjo velik človek.

Te tri velike cementne skulpture danes stojijo v Grosupljem ob Adamičevi cesti, nastale pa so v tovarni cementnih izdelkov, ki je prispevala material in prostor za delo. Šlo je za velik in dolgotrajen projekt, saj je bilo treba vsako figuro narediti ročno, vsako mrežno konstrukcijo ročno obložiti z betonom z notranje in zunanje strani, obraze pa je modelirala neposredno v cementu. Hotela jih je narediti močne in varne, če bi otroci v parku plezali po njih. S temi skulpturami je, skupaj z Zavodom za kiparstvo iz Ljubljane, v Grosuplje vpeljala akcijo Grosuplje - mesto kipov, ki je trajala nekaj let in mesto obogatila z vrsto javnih plastik.

Leta 2009 je pred novo podružnično šolo v Žalni, na katero je tudi sama hodila, naredila bronasto javno plastiko sedečih dečka in deklice, vkomponirano v urbano pohištvo. Plastiko so otroci kmalu posvojili, saj v lepem vremenu med odmori posedajo na klopi poleg obeh skulptur.

Leta 2011 je Lučka Koščak v galeriji Mestne knjižnice Grosuplje za svoje soobčane pripravila razstavo z naslovom Utelesenje duhovnega. Na njej je razstavila vrsto svojih malih plastik, večinoma doprsne figure, žgane iz gline ali izklesane iz kamna.

Lučkine figure so dobile ime Angeli. To je po svoje protislovno, saj je večina brez kril. So zagonetne, mirne figure z zaprtimi očmi, ki na svojih stiliziranih torzih pogosto nosijo barvasto srce ali fragment iz narave, najpogosteje list, kamen, vzorec iz narave. Zaprte oči, srce, list sugerirajo občečloveško željo po miru, ponotranjenosti, povezanosti z naravo, večino od tega je sodobni človek v agresivnem in zmedenem vsakdanjiku pozabil ali pa potisnil v podzavest. V norih časih odtujenosti je ljudi treba spominjati na njihovo pravo naravo, zazrtost vase, umiritev, za kar lahko uporabimo svoja lastna, nevidna krila duhovnosti in domišljije. Prav to je namen njenih Angelov. Lučkine angelske figure pomirjajo, kaotičnemu okolju dajejo ravnovesje, lahko jih občutimo tudi kot zdravljenje. Zagonetnost njenih figur govori o preiščeni izbiri motiva, ki ne glede na svojo realno otipljivost, na naše dožemanje deluje poetično.

Lučka Koščak je bila subtilna opazovalka sveta okrog sebe in medčloveških odnosov. V središču njenega opazovanja je vedno človek, a ne fizično, posveča se predvsem vpogledu v njegovo dušo. Odpiranje oči navznoter in pogled vase sta vodilni sporočili, ki ju umetnica s svojimi kipi prinaša med nas. O tem je Lučka sama podala najboljšo razlago: »Jaz mislim, da je v nas en čudežen svet in lahko mu rečem Angel, lahko mu rečem karkoli lepega.³«

To svojo resnico je širila po svetu, kjer najdemo njene skulpture, še več, njenega angela najdemo celo na dalmatinskem morskem dnu, kjer motri potapljače in mornarje.⁴

Lučka se je leta 2014 vrnila v Slovenijo, v hišo na Plešivici, kjer si je uredila podstrešno stanovanje in atelje. Njeno življenje se s tem ni kaj dosti umirilo, saj jo je njen živahni duh še vedno vodil od projekta do projekta po Evropi, ZDA in Kanadi, rada pa je odhajala na počitek v Indijo. Njena vrnitev je prinesla tudi več razstav v slovenskem umetniškem prostoru. Njena umetniška praksa je sčasoma iz kiparske prerasla v večmedijsko, saj se je enakovredno izražala tudi v fotografiji in videu, posegla pa je tudi po performansu in plesu. Njene razstave niso bile več samo kiparske, pač pa so postale večmedijske in tematske. Razstava Veščice, ki jo je pripravila leta 2017 za Galerijo Krško, pod kuratorstvom Mojce Grmek, je preizpraševala tipiziran in s sodobnega vidika zgrešen in ideološki pogled na čarovnice kot hudobne in slabe, škodoželjne ženske, mazačke z nadnaravnimi močmi. Tak pogled se je ohranil tudi v izrazu vešča, kar je zanimiv preobrat iz prvotnega pomena izraza, ki je pomenil žensko, ki je nečesa

³ <https://www.etno-muzej.si/sl/digitalne-zbirke/galerija-pripovedovalcev/lucka-koscak>
Galerija pripovedovalcev, Slovenski etnografski muzej

⁴ Podvodni angel, 2018, bron, otok Lisac, Sveti Juraj, Hrvaška.

veščca, ki zna in ve. Namen razstave je bil, kot je zapisala kuratorica Mojca Grmek: »... na umetniški način restavrirati pozitivno tradicijo čarovništva in pravi pomen čarovnic/vešč, predvsem pa osvetliti moč žensk včeraj, danes in jutri.« Razstavišče v Krškem je stara krščanska kapela in v njeno središče je umetnica postavila bronast kip gole ženske, ki stoji v polkoraku in strmi v svoje roke. Skulptura ni nostalgična in ne kaže na razmišljanje o preteklosti, pač pa njena aktivna stoja razkriva, kaj si želi, kaj zmore in česa je sposobna. To razmišljanje je bilo podprto z različnimi predmeti, ki jih je umetnica naredila iz naravnih materialov.

Tri leta pozneje je za tržiško Galerijo Paviljon NOB zasnovala posebno razstavo, ki jo je navdihnila ženska skulptura Stojana Batiča, ki stoji pred vhodom v Galerijo. Šlo je za neke vrste nadaljevanje razstave v Krškem, le da je bila ta sedaj posvečena sodobnim ženskam, ki se, če povzamem umetničine besede: »...še vedno borimo, smo vztrajne in potrpežljive ter hkrati zmožne neskončno ljubiti.«

Bolezen je ustavila Lučkino javno delovanje, ne pa tudi njenih načrtov in optimizma za prihodnost. Do konca je verjela v žensko moč in krhkost, vztrajnost in potrpežljivost in ohranjala optimističen pogled na svet.

Z njenim odhodom smo izgubili zelo posebno umetniško dušo, posebno ustvarjalko, kakršne v slovenskem umetniškem prostoru ne poznamo. Njenega kiparstva ni mogoče primerjati z vzori v slovenski umetnosti. Sama o njenem delu ne bi mogla povedati bolje, kot je zapisal dr. Aleš Erjavec v katalogu k razstavi Reminiscence (2002), da njeno kiparstvo: »... na svoj abstrakten in statičen način izraža enormno ljubezen, razumevanje in sočutje. ... da hoče kiparka s svojimi deli na nas prenesti neko občutje, pri nas izzvati življenje in prav na ta način prek kipov komunicirati z nami.«

S kipi nam Lučka Koščak posreduje svojo življenjsko modrost in resnico, da je vsak samemu sebi Angel.

ANGELCA ŠKUFCA (20. 12. 1932–9. 11. 2020)

Drago Samec

Ljudska pisateljica Angelca Škufca. (Fotografija s spleta)

V svojem 88. letu se je poslovila ljudska pisateljica Angelca Škufca, kot jo največkrat označujejo, v domačem okolju pa je bila bolj znana pod imenom Mleščevska Angelca.

Rodila se je na Spodnjem Brezovem pri Višnji Gori v Breznikarjevi družini s štirinajstimi otroki. Njena teta in stric Anton Škoda nista imela otrok, zato sta sprejela Angelco in njenega brata Alojza. V Mleščevem, torej v mlinu blizu izvira Višnjice v zgornji dedendolski dolini, je bilo živahno, saj je tedaj živel še dedek in vedno so imeli še kakšnega rejenca. V mlin so nosili iz okoliških vasi, ljudje so se radi pogovorili. Angelca je hodila v šolo v Višnjo Goro. A začela se je vojna in po italijanski kapitulaciji so Nemci Višnjo Goro bombardirali ter poškodovali šolo, tako se je ta preselila v Codellijev grad. Partizani pa so 1. decembra 1943 požgali šolo in Codellijev grad (grad Višnje), tako da je Angelca ostala pri štirih razredih osnovne šole. Brat Alojz in rejenc Feliks pa sta delila usodo domobrancev.

Angelca je skrbela za strica in teto, po njuni smrti in do svoje smrti ji je hodil pomagat brat France, nato je ostala sama in brez dohodkov, reševala se je z vozlanjem mrež za tovarno Totra ter s pletenjem. Ko je onemogla, je dobila majhno socialno podporo. Zadnje poldrugo leto je že z demenco preživela v Centru starejših Trnovo v Ljubljani in zaradi pljučnice ugasnila. Pokopana je na višnjegorskem pokopališču v grobu najbližjih sorodnikov.

Neprijazno bivanje v bolni in brez elektrike si je lepšala z vsakodnevnimi obiskovanji večerne maše v farni cerkvi sv. Tilna, kjer je rada naprej molila rožni venec. Veliko je molila za duhovne poklice.

Poznamo jo predvsem kot ljudsko pisateljico kratkih zgodb. Dobro je obvladala slovenski jezik, zato je svoja opazovanja in doživljanja začela opisovati v črticah in zgodbah ter jih objavljati v Kmečkem glasu, Prijatelju in Ognjišču, tudi v občinskem glasilu Klasje. Pod zgodbe se je podpisala s polnim imenom, pa tudi samo kot Angelca. Večinoma si je svetila s svečami, šele ko je bila stara 71 let, ji je prvič zasvetila luč iz darovanega sončnega kolektorja.

Napisala je nešteto poučnih zgodb in pripovedi in o njih je povedala: »Vsaka zgodba ima resnično jedro, marsikaj pa spremenim. V vsako zgodbo položim nauk, čeprav nevsiljivo, a kdor želi, ga lahko najde.« Pri pisanju jo je podpiral stiški pater in zeliščar Simon Ašič, ki ji je daroval tudi pisalni stroj, za kar mu je bila neizmerno hvaležna.

Izbori njenih zgodb so izšli v treh knjigah. Prva zbirka je izšla leta 1997 z naslovom Šopek cvetja in trnja v zbirki stiške Cistercijanske opatije, uredil pa jo je tedanji opat dr. Anton Nadrah.

Pri Ognjišču je leta 2002 izšla druga knjiga kratkih zgodb Božji mlini z uvodom bolniškega duhovnika Mira Šlibarja, dodane so še šale, ki so izhajale v Kmečkem glasu, ter intervjuji, ki so izšli v Oznanjenju, Družini, Nedeljskem dnevniku, Dnevniku in Dolenjskem listu ter Višnjanu.

Za osemdesetletnico je pri založbi Salve bila predvidena tretja zbirka Moj apostolat v izboru in z uvodom Štefana Pintariča, a je izšla z zamudo (2014), sicer pa je množica njenih osebnoizpovednih in doživetih črtic še raztresenih po navedenih revijah. Angelca Škufca je izjavila, da ji življenje sicer ni prizanašalo z udarci, a vse je z vero voljno in vdano prenašala.

JOŽE SKUBIC (2. 2. 1967–15. 10. 2021)

Marija Samec*

(Fotografija s spleta)

*Življenje res čudna je stvar,
pusti nas polne utvar.
Na koncu pa vedno naredi
le tisto, kar se mu zdi.
(Robert Kuhelj)*

Sredi najlepših let življenja, poln upov in načrtov, se je poslovil Jože Skubic, ki smo ga najbolj poznali kot pevca skupine Slapovi.

Rodil se je 2. februarja 1967 v Mali Račni. V družini je bilo veliko dobrih pevcev, godcev in drugih umetnikov. S petimi leti je pričel igrati harmoniko. Bil je velik talent, a ni imel možnosti, da bi se vpisal v glasbeno šolo. Nižje razrede osnovne šole je obiskoval na bližnjem osamelcu Kopanju sredi Radenskega polja, višje razrede pa v Grosupljem. Ves čas je bil aktiven član tamkajšnjega kulturnega društva. Gimnazijo je obiskoval v šolskem centru v Ivančni Gorici. Tudi tu je kazal svoje veselje do petja in sanjaril, da bi postal glasbenik. Študiral je pravo. Na fakulteti je s kolegi leta 1989 ustanovil skupino Mon ami in začeli so nastopati. Bili so 'gostilniški bend', ki je igral domačo in tujo glasbo. Že v tem času je začel pisati lastne skladbe in razmišljal o tem, da bi kakšno lastno skladbo tudi posneli, a ni bilo pravega navdušenja. Zato se je odločil za samostojno pot kot pevec. Vzornik mu je bil Oto Pestner, pravi popevkar in kompleten glasbenik.

Doštudiral je pravo in se redno zaposlil pri Slovenskih železnicah. Poročil se je z Marjetko, hčerjo znanega glasbenika in harmonikarja Franca Flereta. V Udju pri Št. Juriju sta si zgradila topel dom. Rodila sta je jima dva otroka, sin Jan in hčerka Rina.

Z ansamblom Slapovi se je prvič pojavil na Vurberškem festivalu leta 1992 in tako se je začela njegova uspešna pevska in glasbena kariera. Zanimanje je ansambel požel že zato, ker so kot mladi fantje igrali narodno-zabavno glasbo, ki tedaj med mladimi ni bila prav popularna. Ob njihovih uspehih so mladi ansambli začeli rasti kot gobe po dežju. V ansamblu se je skozi leta nekaj članov zamenjalo. V stalni zasedbi sta ostala ob Jožetu Skubicu in Robertu Kuhlju še Šmarčana, brata Martin in Gregor Štibernik. Večina skladb je bila njihovo delo. Sami so pisali besedila in glasbo ter priredbe. Veliko njihovih pesmi je skoraj ponarodelo, še danes jih igrajo novi ansambli.

---

*Marija Samec, bibliotekarka v pokoju, Ljubljanska 35, 1290 Grosuplje

Prepoznavni Jožetov glas je pripomogel k uspehu ansambla, prav tako pa profesionalni odnos vseh članov do glasbe. Po 15 letih nastopanja se je ansambel Slapovi poslovil. Jože ni nadaljeval pevske kariere samostojno. Umaknil se je v idilično dolinico v Udju, v krog svoje družine. Tu in tam se je kot gost udeležil kakšnega koncerta. V oddaji V petek zvečer je 26. marca 2021 še zadnjič nastopil z Erosi, Orkestrom Mandolina in hišnim ansamblom Diamanti, kot bi se hotel še zadnjič posloviti od vseh oboževalcev.

V 55. letu starosti je 15. oktobra 2021 bolezen zmagala in Jože Skubic se je za vedno poslovil. Ostal pa bo v spominu vseh, s katerimi je delil svoje življenje, delo in sanje. Zdaj bodo 'rože z domačega vrta' krasile njegov grob.

ALOJZ LJUBIČ (16. 4. 1934–10. 4. 2020)

Tomaž Smole

Lojze Ljubič je s svojim dolgoletnim javnim delovanjem pustil neizbrisen pečat pri razvoju občine Ivančna Gorica. Za številne zasluge pri razvoju družbenega življenja v občini, zlasti na področju gasilstva, je leta 2008 prejel naziv častnega občana Občine Ivančna Gorica. Njegovi ustvarjalni in delovni naporji so segali tudi izven meja domačega kraja in domovine.

Lojze Ljubič se je rodil 16. 4. 1934 v Stični, kjer se je leta 1952 vpisal na stiško gimnazijo. Po končani gimnaziji je odšel k vojakom ter se po vrnitvi, leta 1954, zaposlil na PTT, kjer je ostal zaposlen vse do upokojitve leta 1994 in v tem času službovanja pripomogel h gradnji in razvoju telefonije po celotni Sloveniji. Že od vsega začetka je bil aktiven v različnih kulturnih in družbeno-političnih organizacijah. Kot mladinec je leta 1947 udarniško sodeloval pri obnovi porušene domovine ter že leta 1951 prejel prvo državno priznanje. V obdobju 1959–1979 je bil predsednik Krajevne skupnosti Stična in odbornik občinske skupščine Grosuplje. Stična se je v času njegovega delovanja razvijala na vseh področjih, pred kratkim je minilo 50 let od asfaltiranja glavne ceste Stična–Ivančna Gorica, na področju telekomunikacij, gradnje šole ...

Bil je član prvega organizacijskega odbora Tabora slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični, član organizacijskega odbora za dirke v motokrosu na Gradišču nad Šentvidom pri Stični, srečalo se ga je tudi kot sodnika porotnika na Okrožnem sodišču v Ljubljani, kjer je svoje dolžnosti opravljal vestno in odgovorno. Bil je glavni pobudnik in organizator, da je PGD Stična pod njegovim vodstvom leta 1977 ponovno ustanovilo Godbo Stična. Poseben poudarek je dajal tudi Samostanu Stična, katerega velik dobrotnik je bil.

V Stični, na katero je bil zelo ponosen, si je z ženo Justi ustvaril dom, katerega je obogatila hčerka Judita ter kasneje vnuka Neža in Matic, na katere je bil izredno ponosen. Lojze je večino svojega življenja

namenil gasilski organizaciji. H gasilcem, kjer je v sedemdesetletni gasilski karieri zasedal različne vodstvene položaje, je pristopil že leta 1950.

Številne naloge, ki so mu bile zaupane, je vedno uspešno in vestno opravljal. Bojeval se je za svoj kraj in občino na vsakem koraku in s tem pripomogel k večjemu napredku in razvoju. Znal je prisluhniti tudi občanom drugih občin. Prejel je številna posebna priznanja občin: Piran, Kočevje, Ribnica, Metlika, Škofja Loka, Ilirska Bistrica, Kamnik, Murska Sobota, Ljubljana Vič; Občini Grosuplje in Ivančna Gorica pa sta Lojzetu podelili občinski nagradi, in sicer Občina Grosuplje nagrado Louisa Adamiča leta 1990, Občina Ivančna Gorica pa nagrado Josipa Jurčiča leta 2003. Leta 2008 je bil imenovan za častnega občana Občine Ivančna Gorica. Veliko priznanje pa mu je pomenilo tudi naziv za naj prostovoljca v Republiki Sloveniji, ki jo je prejel leta 2012 v Državnem svetu RS.

V času njegovega predsedovanja občinskim gasilskim zvezam je bilo zgrajenih 28 novih gasilskih domov, veliko jih je bilo adaptiranih, vsa PGD pa so dobila sodobna gasilska prevozna sredstva. Največ truda je vložil v gradnjo gasilskega doma Stična. Ker je Lojze osebno poznal solastnika tovarne Rosenbauer, je za časa skupne države Jugoslavije pripeljal preko 20 motornih brizgaln, vse brez carinskih dajatev, kar je bilo za tiste čase nekaj skoraj nemogočega. Prav tako sta bili z Lojzetovo organizacijo kot pomoč madžarskim gasilcem podarjeni dve gasilski vozili, in sicer PGD Gornji Senik in PGD Bajasenyje v bližini občine Hodoš. Še vedno pa je v operativni uporabi domačega PGD Stična gasilsko vozilo Styer, ki ga Lojze pripeljal iz Gasilske brigade Celovec.

Lojze Ljubič je tudi idejni avtor projekta gasilskih odlikovanj v Sloveniji: občinskih gasilskih odlikovanj, značke (medalje) veteran in sedanje oblike gasilskih odlikovanj Gasilske zveze Slovenije (v nadaljevanju: GZS). Opravljal je tudi številne funkcije na Gasilski zvezi Slovenije. Na 6. kongresu leta 1968 je bil izvoljen v organe Gasilske zveze Slovenije, kjer je deloval vse do 13. kongresa GZS leta 1998, t.j. skupaj neprekinjeno 30 let. V tem času so mu bile v organih GZ Jugoslavije in GZS zaupane različne dolžnosti, med drugim je bil poveljnik Regije Ljubljana II, član in tudi predsednik Komisije za priznanja in odlikovanja GZS in GZJ. Leta 1969 se je udeležil tudi 100-letnice PGD Šmohor (FFW Hermagor), kjer je zastopal GZS in v njenem imenu pozdravil nekaj 100 uniformiranih gasilcev iz Slovenije in Avstrije. Leta 1988 pa mu je bila, po sklepu predsedstva GZS, zaupana naloga vodje delegacije GZ Jugoslavije in drugih republik na Kongresu GZS v Celju.

Lojze Ljubič je častni član več PGD iz Slovenije in tujine, med drugimi je tudi častni član pobratene gasilskega društva Röbersdorf iz Nemčije, občina Hirschaid v okrožju Bamberg, ki je pobratena z Občino Ivančna Gorica. Leta 2002 je Lojze prejel najvišje bavarsko priznanje za tujce, leta 2004 pa visoko nemško državno odlikovanje za povezovanje med narodi. Vse to ima resnično pravi pomen, kar potrjujejo pogosta srečanja in tudi osebna prijateljstva. Prav na podlagi teh sodelovanj sta občini Hirschaid in Ivančna Gorica ob 10-letnici pobratenja občin leta 2009 prejeli od Sveta Evrope iz Bruslja posebno spomenico, s katero Svet Evrope pozdravlja v družini evropskih narodov to gasilsko sodelovanje.

Je prejemnik tudi še številnih drugih priznanj in odlikovanj GZS, GZ Jugoslavije, državnih, civilnih in vojaških odlikovanj SFRJ ter tujih odlikovanj (Romunija, Avstrija, Nemčija in Madžarska). Leta 1990 je bil nagradjen s priznanjem Matevža Haceta, najvišjim priznanjem Gasilske zveze Slovenije. Prejel pa je tudi druga gasilska odlikovanja I., II. in III. stopnje, odlikovanje za posebne zasluge, priznanja gasilske zveze I. in II. stopnje, odlikovanje za hrabrost, zlato medaljo CZ Republike Slovenije, veliko gasilsko zvezdo Evrope ...

Bil je nosilec čina visoki gasilski častnik II. stopnje, najvišjega čina, ki ga je moč doseči v gasilski organizaciji. Opravljal je operativni funkciji kot poveljnik občinske GZ Grosuplje ter kot gasilski regijski poveljnik regije Ljubljana II (1978–1982). Leto po včlanitvi v gasilsko društvo Stična je prevzel prvo organizacijsko funkcijo, in sicer postal je tajnik PGD Stična (1951–1952). Kasneje je svoj pečat pustil tudi kot član komisije za vprašanja mladine v Okrajni GZ Ljubljana – okolica (1952–x), član komisije GZS za preoblikovanje nekdanjih okrajnih gasilskih zvez v občinske gasilske zveze (1952–x), tajnik občinske GZ Ivančna Gorica (1955–1960) in občinske GZ Grosuplje (1960–x), ponovno je bil tajnik PGD Stična (1961–1963), kasneje, član predsedstva GZS (1968–1998), predsednik občinske GZ Grosuplje (1970–1995), član skupščine GZ Jugoslavije (1971–1972), predsednik PGD Stična (1975–1983), predsednik komisije GZS za odlikovanja in priznanja (1978–1998), član komisije GZS za ocenjevanje urejenosti gasilskih domov, predsednik PGD Stična (1987–1997), član sveta ali komisije GZS – veterani, predsednik GZ Ivančna Gorica (1995–2017), častni predsednik GZ Ivančna Gorica (2019–2020), predsednik komisije GZ Ivančna Gorica – zgodovina (2017–2020), predsednik GZ Ivančna Gorica za odlikovanja in priznanja (2017–2020).

Lojze Ljubič je bil vedno gasilec s srcem in dušo in zato vzgled vsem ostalim gasilcem, saj je vodil in učil gasilstvo v pravem pomenu besede. Vsa dela je opravljal s čistim patriotizmom, to je z ljubeznijo do domovine, krajev in ljudi. Ime občin Ivančna Gorica in Grosuplje pa je v gasilskih vrstah zagotovo poznano tudi zaradi Lojzeta, saj se je nesebično razdajal društvom širom Slovenije in izven njenih meja.

In kot je vedno povedal tudi sam: "Minljiv si, le tvoja dela so tvoj spomin."

ANTON DRAB (12. 8. 1928–16. 6. 2020)

Vsestranski ustvarjalec in domoznanec

Roman Rozina

(Foto Dolenjski list)

Rodil se je 12. avgusta 1928 v Grmu pri Radohovi vasi. Osnovno šolo je štiri leta obiskoval v Šentvidu pri Stični, peti razred pa je opravil v Ljubljani. Zaradi vojne vihre, ki je odtegnila njegovega očeta, je morala šola počakati, saj je z delom na drugi kmetiji pomagal mami, da sta preživela družino. Proti koncu vojne se je pridružil domobrancem in bil nato zaprt v taborišču v Teharjah. Po srečnem spletu okoliščin je ostal živ, medtem ko je oče svojo življenjsko pot najverjetneje končal prav tam.

Po vojni se je zaposlil na železnici, nato pa je delo našel v jeseniški železarni. Tam je postal delovodja, nato pa še vodja proizvodnje v žični valjarni. Ob tem je naredil tehnično šolo v Ljubljani. Med sodelavkami je pritegnila njegovo pozornost Pavla, s katero se je tudi poročil.

Ko se je upokojil, se je preselil v bližino svojega doma v Radohovo vas, kjer je kupil starejšo hišo. Ko je umrla njegova žena, je ostal sam, saj otrok nista imela. Pri padcu si je poškodoval hrbtenico, zato je moral v bolnišnico in kasneje v Dom starejših na Škofljico. Tam pa njegova ustvarjalnost in optimizem nista prenehala. Na pomlad 2020 je resneje zbolel in 16. junija istega leta umrl. Za njim je ostala izjemna in obsežna zapuščina: človeška, slikarska in domoznanska. Svoje življenje je popisal v *Zgodbah mojega življenja* (2005, v rokopisu).

Tone Drab je že kmalu pokazal svoj slikarski talent. Najprej je risal na pisma in pisemske ovojnice, pri vojakih pa je oblikoval stenčas. Zanimalo ga je tudi rezbarstvo, a se je najbolj izrazil v realističnem slikarstvu, predvsem z oljnimi barvami na platno. Že na Jesenicah se je vključil v slikarsko šolo pod vodstvom akademskega slikarja Jake Torkarja. Navdušili so ga predvsem planinski in gorski motivi. Vključen je bil v likovno društvo Dotik, kjer je dobil možnost tudi za razstave svojih slik. Po upokojitvi si je v Radohovi vasi ustvaril atelje in uvajal v svet slikanja tudi druge. Velike zasluge ima pri ustanovitvi Društva likovnikov Ferda Vesela (1995) v Šentvidu pri Stični, saj je bil njegov pobudnik in soustanovitelj. Imel je številne razstave: tako samostojne kot skupaj z likovniki Ferda Vesela. Udeleževal se je številnih likovnih kolonij (npr. na ex tempore na Muljavi). Večino svojih likovnih del je podaril, njegove slike krasijo marsikatero hišo v Sloveniji in v tujini.

Bil je tudi ilustrator, največ je sodeloval z Leopoldom Severjem v njegovih knjigah, kot je npr. *Vedre dogodivščine na kakó --- : 88 zgodb z bolj vesele plati* idr.

Draba je zanimala tudi lokalna zgodovina oz. preteklost naših krajev in ljudi, zato je zbiral različne dokumente in zapise predvsem o krajih v okviru ivanške občine, o čemer je zbral velik korpus gradiva. Bil je tudi velik zbiratelj in poznavalec heraldičnih motivov (grbov ...).

Pritegnila ga je zgodovina 2. svetovne vojne, saj sta bila v njej udeležena oba z očetom: največ gradiva iz tega obdobja je zbral o domobranstvu. Posebno pozornost zaslužijo *Zapiski kmečke žene* (v rokopisu), ki jih je domačinka Mimi Božič pisala med drugo svetovno vojno in so pomemben dokument tistega časa.

Zbiral in preučeval je tudi etnološko pisno gradivo, o gradovih, plemiških rodbinah, nasploh o zgodovini, legende, o numizmatiki, narodnih nošah, stare razglednice, panjske končnice, medalje, listine ...

Knjižnici v Ivančni Gorici je zapustil tudi svoj obsežen elektronski arhiv, kjer je še več gradiva kot v fizični obliki.

Napisal je precej leposlovnih besedil, predvsem pesmi, ki jih lahko razvrstimo v balade, kroniške pesmi (ob okroglih obletnicah, npr. ob letu 2000), pesmi ob jubilejih posameznikom (voščila), ode (npr. Šentvidu), šaljive pesmi ... Zapisal je tudi precej anekdot, etnoloških zgodbic ipd.

Tone Drab je za svoje obsežno in vsestransko delo prejel številna priznanja: Jurčičevo plaketo za večletno delo in posebne dosežke v ljubiteljski kulturi; ob 20-letnici delovanja Kulturnega društva Ferda Vesela (2015) skupaj z drugimi likovniki spominski kovanec Občine Ivančna Gorica za dolgoletno delo in ustvarjanje na področju likovne dejavnosti; leta 2020 (posthumno) priznanje domoznanski ambasador Knjižnice Ivančna Gorica; JSKD mu je podelil priznanja za sodelovanje na literarnih srečanjih, območnih razstavah, likovnih natečajih, likovnih kolonijah idr.

Knjižnici Ivančna Gorica je podaril del svoje zapuščine (slike na platnu, skice, pisne dokumente, popise, prepise, fotografije, različne predmete, slike grbov ...), ki si jo lahko ogledamo v posebni spominski sobi (poleg šentviške krajevne knjižnice), ki je bila slovesno odprta 3. maja 2021.

ANDREJ AMBROŽIČ (17. 7. 1941–11. 4. 2022)

Marija Samec

Življenjsko pot je sklenil naš meščan, športni in rokometni strokovnjak Andrej Ambrožič.

Andrej je bil rojen leta 1941 v Ljubljani. Julija 1945 je družino zadela tragična smrt očeta, zato se mama s štiriletnim Andrejem in enoletnim Janezom preselila v Višnjo Goro. Tu je Andrej odraščal in Višnja Gora mu je ostala vseskozi dragi domači kraj.

Andreja je označevalo nagnjenje do športa, ki mu je zaznamovalo velik del poznejšega življenja. Po učiteljišču je končal Visoko šolo za telesno kulturo v Ljubljani. Postal je učitelj športne vzgoje na osnovni šoli v Višnji Gori, na Gimnaziji Stična v letih 1967 in 1968 in v osnovni šoli v Grosupljem.

Bil je aktiven rokometaš v različnih klubih in aktiven funkcionar in trener v Rokometnem klubu Grosuplje do poznih let. Ustanovil je žensko ekipo Rokometnega kluba Grosuplje in postal njen trener. Z izgradnjo asfaltne igrišča leta 1971 pri Osnovni šoli Louisa Adamiča Grosuplje je rokomet v Grosupljem dobil novo vzpodbudo. Andrej Ambrožič je bil tedaj učitelj športne vzgoje na tej šoli. V šolskem letu 1972/73 je med učenkami sedmega in osmega razreda izbral ekipo deklet in začeli so se prvi treningi. Njegov pristop je bil za takratne čase nadvse profesionalen, saj je pred vključitvijo učenk, najprej v rokometni krožek v osnovni šoli in nato v klub, s tem seznanil njihove starše, in sicer tako, da jih je obiskal kar na domu. Verjetno se je že takrat zavedal, da brez pristanka staršev ženska ekipa ne bo dolgo obstala. Časi so bili drugačni, šport, še posebej za dekleta, pa ne prva izbira.

Po zaključku trenerske kariere je postal športni funkcionar v grosupeljskem klubu ter član upravnega odbora, kasneje tudi predsednik kluba, in precej je prispeval k obstoju, delovanju in razvoju dolenjske rokometne sredine.

Bil je tudi urednik in med avtorji pregledne publikacije 50 [Petdeset] let rokometna v Grosupljem: Rokometni klub Grosuplje 1960–2010, ki je izšla leta 2010. Tako je poskrbel, da ostane zapisano delovanje kluba, kjer je sodeloval s srcem in organizacijskimi sposobnostmi.

Tudi ko se je umaknil iz aktivnega športnega delovanja, je bil v stalnih stikih s predstavniki kluba na vseh ravneh. Za svoje delovanje je prejel številna priznanja v občini, več priznanj pa mu je podelila tudi Rokometna zveza Slovenije.

Leta 1968 se je preselil iz Višnje Gore v Grosuplje, saj si je z družino na Jahljevi ulici postavil družinsko hišo. Tudi pri druženju in delu za skupno dobro ulice se je izkazal kot spreten organizator. Med odmevne delovne akcije spada za tiste čase vzorno in složno postavljena javna razsvetljava v celotni ulici. Na občini so mu bile zaupane ustanoviteljske in vodilne funkcije v telesno-kulturni in izobraževalni skupnosti. Sledil je projekt izgradnje Šolskega centra Stična–Ivančna Gorica, ki ga je vodil kot njegov prvi direktor od 1. 4. 1981 do 30. 3. 1982. Začetke centra so opisali tudi v drobni knjižici: Šolski center Josip Jurčič Ivančna Gorica–Stična, pri kateri je bil odgovorni urednik Andrej Ambrožič, izšla pa je v letu 1981. Ta izobraževalni zavod je še danes ena od najpomembnejših izobraževalnih institucij na našem širšem območju.

Sledila je nova etapa Andrejeve profesionalne poti, deloval je kot funkcionar Občinskega in Medobčinskega komiteja ZK in že leta 1989 je organiziral prvo javno predstavitev nastajajočih demokratičnih strank v Logatcu. Do sprememb družbenega sistema je bil predsednik Izvršnega sveta Občine Grosuplje.

Nato je šel na pot podjetništva in odprl trgovino »Olimpic šport«, bogato založeno s športnimi rekviziti, kjer je bil bolj svetovalec kot trgovec. Bil je tudi funkcionar v Obrtni zbornici Grosuplje. Rekreativno se je ukvarjal še s tenisom in pomagal pri delovanju Teniškega kluba Grosuplje v raznih odborih in komisijah.

Po upokojitvi so mu bili najlepše darilo štirje vnuki. Stik z naravo pa je našel na kmetiji v kraju Polzélo pri Karlovcu. Z velikim veseljem se je ukvarjal tudi z vrtnarstvom in čebelarstvom.

Njegovo pot je zaznamovala osebna skromnost, pristna dobrohotnost, globoka poštenost, pronicljiv intelekt. In prav prijateljstvo, druženje, srčna gostoljubnost, imeti rad ljudi in biti pošten do vsakogar je bilo njegovo temeljno življenjsko vodilo. Pokopan je na ljubljanskih Žalah.

BIBLIOGRAFIJE

BIBLIOGRAFIJA DOMOZNANSKIH PUBLIKACIJ OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE ZA LETI 2020 IN 2021

Drago Samec

1.1 Uvod

Kriteriji za sestavljanje domoznanske bibliografije naših treh občin postajajo zaradi čedalje večjega števila založb in izdajateljev nujno čedalje selektivnejši.

Tako bibliografija zajema samo publikacije, katerih:

- avtor (ali prevajalec, urednik ...) živi (ali je bil rojen) na našem območju;
- sedež založbe je v naših krajih;
- tematika je vezana na ozemlje naših občin (oz. obravnava občane).

Zajete so tudi manjše izdaje, zloženske in razglednice, kolikor jih je bilo mogoče zaslediti. V zadnjem času se pojavlja tudi množica elektronski knjig in spletnih informacij, elaboratov, poročil, spletnih virov ter tudi spletnih zvočnih posnetkov, a te v to bibliografijo ne sodijo. Bibliografija pokriva le enote, katere je in bo mogoče tudi kasneje preveriti v knjižnicah.

Od periodičnih publikacij so zajeta župnijska oznanila, šolska, društvena in lokalna glasila ter zborniki, ki izhajajo letno (in dvoletni zbornik).

Domoznanska bibliografija temelji predvsem na sprotne lovljenju zapisov tiskanega, klasično objavljenega domoznanskega gradiva, njena osnova pa je vzajemni katalog slovenskih knjižnic Cobiss. Bibliografija prinaša periodiko, publikacije, neknjižno gradivo in diplomske naloge. Znotraj sklopov je razvrščena samo po abecedi avtorjev (ali naslovov), saj bi tematska razvrstitev znatno povečala obseg, a je bibliografija vseeno obvladljivo pregledna.

Knjigi je življenje osmišljeno in omogočeno le, če dospe v knjižnico, saj le tam ostane vpisana v spomin okolja in naroda skozi čas. Podpora poslanstvu domoznanske knjige je ta bibliografija.

Bibliografija je sestavljena samo kot abecedno-imenski katalog za obe leti skupaj. Zapisi so skrčeni, pri posameznih avtorjih so dela navedena sumarno. Seznamu je dodano neknjižno gradivo in izbor za naše območje zanimivejših diplomskih in magistrskih nalog. Enotam so dodane kratke anotacije s pojasnili, zakaj je enota uvrščena v bibliografijo.

Ko se ozremo - v teh dveh letih - na izdane publikacije, pogled obstane na nekaj naslovih, tudi na krajevnih zbornikih. Med njimi naj izpostavimo le za vsako občino nekaj izjemnih publikacij:

- za Dobropolje sta tokrat opazna predvsem dva Novaka: pesnik in pripovednik Franci Novak z zbirko kratke proze *Obvoz ter ponatis knjige biologa in književnika Staneta Novaka Živali, moje prijateljice*. V teh dveh letih sta izšla še prevoda o pomenu umetnika Toneta Kralja avtorja Egona Pelikana v nemščini in italijanščini;

- v sklopu publikacij občine Grosuplje izstopa več publikacij, med njimi Kopenjska knjiga župnika Janeza Kebeta, vodiči parka Cerovo, prevod ameriškega avtorja Johna Enyearta o Louisu Adamiču, knjiga vojaka Luke Zorenča Ris tudi v angleškem prevodu, prav tako kuharski priročnik Gregorja Podržaja s prevodom v angleščino ter zajeten opus pisateljice Aleksandre Veble;

- v okviru Ivančne Gorice pa se tokrat izpostavlja jubilej pisatelja Josipa Jurčiča z izdajami njegovih del in obravnavami njegovega dela dr. Urške Perenič, biografijama Sabine Koželj Horvat in Ivana Sivca ter simpozijev o njem. Temeljita je arheološka monografija Korinjski hrib ter opis naselij Fužine in Zagradec avtorja Ivana J. Rošlja.

Vse tri občine povezuje skupna publikacija Domoznanske zbirke občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje Naš Jurčič, ki jo je napisal dr. Mihael Glavan, ob tem da je bil tudi urednik prav tako skupnega 31. Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje.

Na voljo so še elektronske knjige in periodika, pa linkov do teh del ni navedenih, saj se spreminjajo. Prav tako so na spletu dostopni spletni lokalni portali ter domače strani različnih inštitucij: občin, župnij, šol, društev in podjetij, ki jih je za iskanje informacij, tudi o izdanih publikacijah, potrebno sproti pregledovati, življenjski vek njihovih besedil pa je pogosto kratek.

Na območjih naših občin je čedalje več tiskarn, ki postajajo tudi založnice. Bolj aktivne tiskarne v Grosupljem so bile: Amsset, Čakš, Grafistrade, Kocman grafika, Partner graf, Repovž, Silveco; v Ivančni Gorici Alfagraf; v Šmarju - Sapu Center grafike (Mišmaš) in v Veliki Račni Artelje Grafika.

Od založb je v zajetih dveh letih v Grosupljem delovala predvsem založba Padre z zbirkami potrošnih romanov: Julija, Mala klinika, Petra, Stella; v Šmarju - Sapu Buča ter Mardarina kot založba zvočnih posnetkov; v Šentvidu pri Stični Samastur; v Višnji Gori Spiritus Sanctus in v Zgornji Dragi Korekt plus.

2.1 Periodika

Akrapovič lifestyle magazine. Ljubljana: Korpmedia, 2011-. Korporacija: Ivančna Gorica: Akrapovič. Polletnik. 2020, št. 27; 2021, št. 28-29 in 30.

Bilten. Rokometni klub SVIŠ (Ivančna Gorica). 26, 2019/2020; 27, 2020/2021.

Farno pismo. Žalna: Župnija. Župnik Andrej Šink. 2020, 29 št.; 2021, 26 št.

Grosupeljski odmevi: glasilo prebivalcev občine Grosuplje. Grosuplje: Občinski svet Občine Grosuplje, 1995–. 34 cm. Mesečnik; urednik Brane Petrovič. (Tudi spletno dostopno.) 46, 2020, št. 1–12 (s prilogo Vetrnica); 47, 2021, št. 1–12.

Iskrice: Srednja šola Josipa Jurčiča. Ivančna Gorica: Srednja šola Josipa Jurčiča, [1990-]. 30 cm. 2021/2022, št. 1 (december 2021), 23 str.

Klasje: časopis občanov Ivančne Gorice. Ivančna Gorica: Občinski svet občine, 1995–. 42 cm. Mesečnik, urednik Matej Šteh. 26, 2020, št. 1-6 (+ posebna št.); 27, 2021, št. 1-7 (+ posebna št.).

Koledar prireditev v občini Ivančna Gorica. Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. 2020, [61] str., ilustr.; 15 x 11 cm. 2000 izvodov.

Kopanjski zvon. Oznaniła župnije Marije Vnebovzete, Kopanj, Velika Račna. Župnik Janez Kebe. 13, 2020, 19 števil; 14, 2021, 19 števil.

Krmar: glasilo župnije Ivančna Gorica. Župnik Jurij Zadnik. 30, 2020, 16 števil; 31, 2021, 16 števil.

Krški zvon: oznanila: Župnija Krka. Župnik Dejan Pavlin. 3, 2020, 18 št.; 4, 2021, 12 št.

Mihaelovo pismo. Glasilo župnije Grosuplje. 36, 2020, 17 števil, (Janez Šket in Martin Golob); [37], 2021, 26 števil (Martin Golob).

Moj info: Grosuplje, Škofljica, Ig, Šmarje - Sap, Višnja Gora, Ivančna Gorica, Šentvid pri Stični, Krka, Zagradec, Videm - Dobropolje, Struge, Turjak: lokalne informacije. Maribor: Praoko. (Zgibanka), 23 x 10 cm. 2020, marec, [10] str.; 2021, april, [10] str.

Naš kraj: informativno glasilo občine Dobropolje. [Dobropolje: Občina Dobropolje], 1995–. 30 cm. Mesečnik, urednik Bojan Novak.
26, 2020, št. 1–12; 27, 2021, št. 1–12.

Novice Malega Pariza: neodvisno glasilo stranke. [Ponikve, Dobropolje; HU-ZPP]. 30 cm. 200 izvodov; urednik Štefan Perhaj. (Glasilo izide ob pustu.)
2020, št. [1].

Oznanila Župnije sv. Jerneja v Ambrusu. Župnik Uroš Švarc.
16, 2021, št. 1-16.

Oznanila Župnije Dobropolje-Videm, Franc Škulj.
47, 2020, št. 1-26. (V št. 26 (20.12.) je tudi Božična zgodba / Ivan Grandovec, str. [5-14];
48, 2021, št. 1-26. (V št. 26 (19.12.): Milost svetega Jožefa / Ivan Grandovec, str. [4-14].

Oznanila župnije Šmarje - Sap. Šmarje - Sap: Župnija. Župnik dr. Bojan Korošak.
15, 2020, št. 8 (12.1.2020) – št. 14 (19.7.2020);
16, 2020, št. 1 (23.8.2020) – št. 3 (4.11.2020). (Dalje do maja 2021 ni številčenih oznanil.)
16, 2021, št. 4 (23.5.2021) – št. 6 (11.7.2021);
17, 2021, št. 1 (8.8.2021) – št. 8 (26.12.2021).

Oznanila župnije Zagradec. Zagradec: Župnija. Župnik Sašo Kovač.
20, 2020, št. 1–24; 21, 2021, št. 1–25.

Šentviška mreža: oznanila župnije Šentvid pri Stični. Župnik Izidor Grošelj.
2020, št. 1–12; 2021, št. 1–12.

Šodr: glasilo Študentskega kluba Groš. Grosuplje: Študentski klub Groš, [2021]. 21 cm. Urednik David Tomažin.
400 izvodov.
[1], 2021, št. 1 (maj), 48 str.; št. 2 (dec.), 31 str.

V Materini šoli: glasilo Bernardove družine. Stična: Cistercijanska opatija. Urednik Anton Nadrah. Mesečnik.
35, 2020, št. 1-12; 36, 2021, št. 1-12.

Višnjjan: glasilo krajevne skupnosti Višnja Gora. Višnja Gora: Krajevna skupnost, 1994–. Urednik Pavel Groznik.
2020, št. 1–4; 2021, št. 1–4.

Vrtnica svete Terezije: interno glasilo Zavoda svete Terezije na Vidmu. [Dobropolje: Zavod svete Terezije na Vidmu.]
2020, št. 51.

Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje: gospodarska, kulturna in zgodovinska kronika / [glavni urednik Mihael Glavan]. Grosuplje: [Mestna knjižnica Grosuplje], 1969–.
31, 2020, 332 str.
Zbornik je v nakladi 400 izvodov izšel v juniju 2020, predstavitev je bila 3. julija 2020.

Združenje rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme (2020; Novo mesto).
16. Občni zbor ZRKSH: Novo Mesto, 1. 3. 2020 / Združenje rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme. Višnja Gora, 2020. [40] str.;
Združenje rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme. Višnja Gora, 2021. [40] str.

Župnijski list. Št. Jurij pri Grosupljem. Župnijski upravitelj Janez Kebe; duhovni pomočnik Boštjan Modic.
6, 2020, 17 števil; 7, 2021, 17 števil.

Župnijski zvon: glasilo višnjegorske župnije. Višnja Gora. Župnik Slavko Judež. 200 izvodov.
15, 2020, 25 števil; 16, 2021, 26 števil.

Župnijska Družina: posebna izdaja ob 70-letnici: brezplačni promocijski izvod tednika Družina. Ljubljana: Družina, 2021.

V decembru 2021 so v 14 strani obsegajočih zvezkih bile zajete župnije: Ambrus, Ivančna Gorica, Višnja Gora. (V posameznem zvezku so bili uvodnik, izbrani članki, ki so skozi čas bili objavljeni v Družini, predstavljen je farni zavetnik, vmes pa so še reklame krajevnih podjetij.)

3.1 Publikacije

Adamič, Louis – glej: Enyeart, John Paul: Smrt fašizmu

Anis Anzeljc, Katarina: Basni iz slovenskega gozda / piše in riše K. Anis Anzeljc. Višnja Gora: Zavod Zavestna, januar 2020. [71] str., ilustr.; 24 cm. 100 izvodov. Spremn beseda / K. Anis: str. [72-73].

Ovojni naslov. Avtorica je grafična oblikovalka, samozaposlena v kulturi. V knjigi je 51 štetih basni, na koncu vsake pa je izveden nauk. Podjetje Zavestna ima sedež v Kriški vasi nad Višnjo Goro.

Ašič, Simon: Domača lekarna patra Simona Ašiča. Recepti / [prenovil Jože Kukman]. Prenovljena izd., 7. ponatis. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2021. 516 str., ilustr.; 17 cm. 1.500 izvodov.

Knjigi na pot / Anton Nadrah: str. 7.

Pater Simon Ašič (1906–1992) je bil pater in zdravilec v Stični.

Barbo, Matjaž: Razumeti glasbo: igra zaznave in spoznanja. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021. 170 str., ilustr., note; 24 cm. 200 izvodov.

O avtorju na zadnjem zavihku ovitka. Tudi elektronska knjiga.

Muzikolog in univerzitetni profesor dr. Matjaž Barbo (1965) sega v jedro glasbe in na čutila vezano temo osvetljuje s treh zornih kotov. Avtor živi v Šmarju – Sapu.

Bašar, Špela: To sem Jaz: zbirka dogodivščin z vajami za krepitev pozitivne podobe / avtorica besedila in vaj Špela Bašar; avtorica ilustracij in likovne podobe Mateja Pivk. Višnja Gora: Zavod 4Lune, 2021. 97 str., ilustr.; 15 x 21 cm. (Zbirka Čarobni Sij in Jaz: moje veliko popotovanje; 1.) 500 izvodov.

[Knjiga Čarobni Sij in Jaz je simpatična ...] / Ivona Ljubičič, na zadnjem zavihku. O avtorici in ilustratoriki: str. [98-99]. Za otroke, starejše od 8 let.

Pravnica Špela Bašar je avtorica dela in soustanoviteljica izdajateljskega zavoda.

Brglez, Sanela: Potok: [življenjska pot osebe, ki sledi svoji jasnovidnosti]. Grosuplje: samozaložba, 2020. 149 str.; 21 cm. 500 izvodov. Izšli sta še druga in elektronska izdaja.

Pravnica, občanka in avtorica Sanela Brglez je izdala raziskujoči roman Potok.

Bricelj, Suzi – glej: Mav Hrovat, Nina

Cedilnik, Gabrijela: Po mesečnih stopinjah [Slikovno gradivo]: 2001 / Gabrijela Cedilnik; ilustracije in oblikovanje Janja Baznik. Ljubljana: izdala Nosečka, Danaja Oblak 2020. 1 koledar (13 listov): barve; 26 x 23 cm.

Vsak mesec spremljata pesem in ilustracija. Avtorica pesmi je Gabrijela Cedilnik, upokojena glasbena pedagoginja in zborovodkinja. Sedaj vodi odrasla zbora v Grosupljem in v Ivančni Gorici. Pesmi je posvetila vnučkom. Avtorica Gabrijela Cedilnik živi v Grosupljem.

Ceglar, Ludovik: Apostol brazilskih Indijancev: misijonar Janez Madon – oče Serafin Goriški / Ludvik Ceglar, Zora Piščanc; [fotografije Karel Ceglar, Martina Madon]. Prenovljena izdaja. Koper: Ognjišče, 2020. 117 str., ilustr.; 19 cm. (Mala knjižnica Ognjišča; 14.) 500 izvodov.

Izseljeniški duhovnik Ludvik Ceglar (1917–1998) iz stiške družine je bil sicer rojen v Metliki, a že naslednje leto se je družina vrnila v Stično, kjer je preživel mladost. V Braziliji je zbral gradivo o misijonarju Madonu, tokrat je izšla že prenovljena izdaja (prva izdaja 1982).

Cerovo, kjer narava čaka nate / [fotografije Marjan Koščak, Tomaž Mihelič, Katarina Podržaj, Zdene Podlesnik, Joži Rus, Peter Zakrajšek, Tjaša Zaletelj, Tim Žgavec; ilustracija, oblikovanje Marijan Pečar]. Cerovo: Turistično društvo, [2021]. List 45 x 70, na 22 x 14 cm.

Risba področja parka Cerovo pri Grosupljem, pojasnila ob lokacijah tudi v angleščini.

Cerovo – glej še: Lotrič, Andreja

Čebelarsko društvo Dobropolje

[Sto] 100 let: 1921–2021: 100 let Čebelarskega društva Dobropolje / gradivo zbrala in uredila Miro Leskovec in Robert Cimerman; fotografije Barbara Cimerman. Dobropolje: Čebelarsko društvo, 2021 ([Velika Račna]: Artelje Grafika). 30 str., ilustr.; 21 cm. 300 izvodov.

Kronika delovanja društva in fotografije čebelnjakov članov.

Čebelarsko društvo Stična / [Petra Peunik Okorn; fotografije Miha Blatnik, Mateja Medved, Branko Petauer, Andrej Peunik, Gašper Stopar]. Stična: Čebelarsko društvo, julij 2019 ([Ivančna Gorica]: Alfagraf tiskarna). Zloženska, [6] str., ilustr.; 21 x 14 cm. 1000 izvodov.

Čeferin, Peter & Vasja Jager: Sudnji dani / Peter Čeferin, Vasja Jager; prevela sa slovenačkog Jelena Budimirović. Beograd: Laguna, 2020. 222 str.; 20 cm. Prevod dela: Sodni dnevi. 1.500 izvodov.

Izvirnik je kriminalka Sodni dnevi, ki sta jo avtorja izdala v letu 2019. V teh dveh letih je v elektronskih izdajah izšla njegova biografija Nespodobni odvetnik. Odvetnik dr. Peter Čeferin (1938) živi v Grosupljem.

Čeferin, Petra: The resistant object of architecture: a Lacanian perspective. London: Routledge, 2020. X, 151 str., ilustr.; 25 cm.

Uredila je tudi zbornik: Objekt v arhitekturi, ZRC SAZU, 2021. 158 str. Arhitektka in profesorica na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani, dr. Petra Čeferin, predava arhitekturno teorijo in kritiko sodobne arhitekture. Je urednica in avtorica številnih knjig in člankov, prejemnica nagrade Bruna Zevija in ena najvidnejših arhitekturnih teoretičark doma in v tujini. Arhitektka in urednica dr. Petra Čeferin izhaja iz grosupeljske družine odvetnika Petra Čeferina.

Čeh, Natalija P.: Dorf zapuščina: strip. Grosuplje: [samozal.] N. P. Čeh, 2020 ([Ljubljana]: Silveco). [71] str., ilustr.; 21 cm. 50 izvodov. *O avtorici na zadnji strani ovitka. Strip o kriminalu je izdala avtorica, ki je naša občanka.*

Dobropolje – glej: Čebelarsko društvo Dobropolje

Dobrodošli v Zagradcu / [besedilo Tanja Žuvela, Barbara Maver, Dragica Šteh; fotografije Peter Teichmeister, Tomaž Grdin, Robi Mohar, Matej Šteh, Nejc Travnik]. Zagradec: Turistično društvo in Turistično društvo Publius Maximius, 2021. [19] str., ilustr.; 24 cm. 3000 izvodov.

Prvič je publikacija izšla v letu 2013, tokrat gre za dopolnjeno izdajo, ki jo uvaja pesem Zagraška dolinca Lojzeta Zupančiča.

Dolinar, Branko – glej: Lavrač, Irena

Enyeart, John Paul: Smrt fašizmu: boj Louisa Adamiča za demokracijo / John P. Enyeart; prevedla Mojca Dobnikar; [spremna beseda Božo Repe; fotografije in pisma Mestna knjižnica Grosuplje, osebni arhiv Marjetke Kidrič, Rokopisni oddelek Knjižnice Univerze v Princetonu]. Ljubljana: Sophia, 2020. XIV, 268 str., ilustr.; 25 cm. 400 izvodov.

Louis Adamič, človek z idejami za današnje čase / Božo Repe: str. 251-263. O avtorju na začetku.

Avtor John P. Enyeart je profesor zgodovine in predstojnik Oddelka za zgodovino na Univerzi Buchnell v Pensilvaniji. Leta 2019 je objavil Death to fascism, sedaj pa je izšel prevod s sporočilom, da je Adamič še kako aktualen tudi za današnjo ameriško politično misel, saj lahko z njegovo zapuščino bolje razume svojo protifašistično preteklost.

Esenca materinstva: vodnik opolnomočene matere / [avtorice Ági Berecz ... [et al.]; prevod Sanja Hrvačanin; ilustracije Eszter László]. Grosuplje: Preplet - društvo za ustvarjalno skupnost, 2020 ([Dob]: Grafika 3000). 136 str., ilustr.; 21 cm. 500 izvodov.

O avtoricah: str. 126-129.

Društvo za ustvarjalno skupnost Preplet iz Zagradca pri Grosupljem je izdalo priročnik o poslanstvu ženske.

Etling, Kristina – glej: Kranjec, Žiga

Evharistija v šoli svetnikov: vrtnice za leto 2020 / ob 20-letnici vrtnic zbral in priredil Anton Nadrah. Ljubljana: Salve, 2020. 68 str.; 16 cm. V šoli najsvetejših src; 36. 500 izvodov.
Urednik dr. Anton Nadrah (1937) je upokojeni opat Cistercijanske opatije v Stični.

Fartek, Oto: ? [Vprašaj]: odgovor je srčnost / Oto Fartek. Grosuplje: O. Fartek, 2020. 171 str.; 21 cm. 500 izvodov.
O avtorju: str. 171.
V leposlovnem delu avtor razgrinja svoje življenje.

Glavan, Mihael: Naš Jurčič: 1844-1881 / [besedilo] Mihael Glavan; [ilustracije] Damijan Stepančič. Grosuplje: Mestna knjižnica, 2021 (Grosuplje: Partner). 115 str., ilustr.; 34 cm. (Domoznanska zbirka občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje; 11). 500 izvodov.

Ilustracije na spojnih listih.

Avtor Mihael Glavan je izdal še album Franc Saleški Finžgar: vera v resnico, lepoto in pravico (2021); v njegovem uredništvu sta izšli še dve knjigi Kocbekovega Zbranega dela, 11-3: Esejstika 1958-1960 (2020) ter 11-4: Kocbekova zrela esejstika 1961-1980 (2021) ter dnevnik Alje Tkačev: Igralka s svinčnikom: izbrani dnevniki (1962-1991) (2021). Uredil pa je tudi 31. letnik Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje (2020).

Med zadnjimi publikacijami je dr. Mihael Glavan (1945-2022) v jubilejnem Jurčičevem letu v Domoznanski zbirki izdal biografijo Josipa Jurčiča (1844-1881) kot slikanico za mladino. Predstavitev knjige je bila v torek, 7. 12. 2021, v sejni sobi Občine Ivančna Gorica. V knjižnici je v tem času bila razstava ilustracij iz knjige.

Glavan, Polona – glej: Grbanović, Damir

Gluvić, Goran: Požri se, Robi. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021. 165 str.; 21 cm. O avtorju: str. [170]. 500 izvodov.
Roman.

Pisatelj, pesnik in dramatik Goran Gluvić (1957) je tudi prevajalec ter avtor več kot tridesetih knjig za odrasle in mladino. V letu 2020 je izdal zvezek z dramatiko Poskočni fedrčki, pesniško zbirko Samo koraki v dežju (2020) in še roman Flik (2021) pri založbi Genija. Avtor živi v Grosupljem.

Grbanović, Damir: Loka, the little stork / Damir Grbanović; illustration Lea Vučko; [translation Polona Glavan]. Škofja Loka: Octopics, 2020. [44] str., ilustr.; 25 cm. Izvirni naslov: Štorklja Loka.

Pisateljica in prevajalka Polona Glavan (1974) po rodu izhaja iz Stične. V teh dveh letih je prevedla še romane Madeline Miller Kirka (2021); Damirja Ovčina roman Sarajevu Ko sem bil hodža (2020) in Aleksandra Bečanovića Arcueil (2020) ter znanstveno delo Kulturna hibridnost, katerega avtor je zgodovinar Peter Burke (2020).

Grčman, Lojze: Uroš Zorman: Tako, kot sem rekel: biografija. Ljubljana: Vida, 2020. 232 str., ilustr.; 23 cm. 1000 izvodov.

Predgovor / Goran Cvijič, str. 7. Uroš Zorman, igralski upokojenec, str. 226-227.

Avtor in predvsem športni novinar Lojze Grčman je po rodu iz Stične.

Grosuplje: ustvarjamo spomine na zelenem pragu prestolnice [Kartografsko gradivo]: turistična karta = tourist map of themunicipality / izdelal MapDesign, kartografski studio; kartografija in oblikovanje Krešimir Keresteš; besedilo Špela Blatnik; prevod v angleški jezik Društvo Emperus; fotografije Peter Zakrajšek ... [et al.]1:25.000. Grosuplje: Turizem, 2020. 1 zemljevid: barve; 53 x 66 cm na listu 66 x 70 cm, zložen na 11 x 27 cm. 3.000 izvodov. Ob straneh so podane turistične informacije v slovenščini in prevod v angleščino. Zemljevidi občine, mesta Grosuplje ter naselja Šmarje - Sap (merilo 1 : 8000) ter podatki Občine Grosuplje.

Grosuplje – glej še: Javno komunalno podjetje Grosuplje
Občina Grosuplje

Hiša kranjske čebele [Slikovno gradivo: koledar]: življenje kot v panju, 2021 / fotografije Andrej Peunik, Neaculpa, agencija. Ivančna Gorica: Občina, december 2021 ([Grosuplje]: Kocman Grafika). Koledar (13 f.), barvne fotografije; 29 x 30 cm.

Koledar (2022) s fotografijami notranjosti obnovljene stavbe Hiše kranjske čebele v Višnji Gori.

Hostnik, Jasna: Strašni prepir / Jasna Hostnik; ilustrirala Klara Hostnik. Šmarje – Sap: samozaložba, 2020 ([Šmarje - Sap]: Center grafike). [32] str., ilustr.; 30 cm. 1000 izvodov.

Hostnik, Klara, 2001-. Slikanica za šolske otroke o čustvih.

Avtorica deluje v naselju Zgornja Slivnica, Šmarje - Sap.

Ivančna Gorica – glej: Hiša kranjske čebele

Občina Ivančna Gorica

Prijetno domače

Raziskovalni tabor študentov biologije

Srednja šola Josipa Jurčiča

Turistična karta občine Ivančna Gorica

Jamnik, Anton – glej: Nadškof Alojzij Šuštar

Janša, Janez: Prvorazredni - sistem za lažno elito: Slovenija se je osamosvojila, osvobojena še ni. Ljubljana: Nova obzorja, 2019. 54 str., ilustr.; 22 cm. 800 izvodov.

Izšlo v januarju 2019, že v aprilu 2019 pa dotis z dodanim poglavjem. Pod naslovom First-class citizens - a system for the false elite je v letu 2020 izšlo še v angleščini.

Predsednik stranke SDS Janez Janša opiše svoje videnje slovenske družbe ter poda razloge za sedanje stanje v državi. V letu 2021 mu je izšla tudi knjiga Vstali in obstali: (analiza prelomnih osamosvojitvenih dogodkov in vojne za Slovenijo 1991): 30 let samostojne Slovenije. Politik Janez Janša (1958) je bil rojen na Plešivici pri Žalni v občini Grosuplje.

Javno komunalno podjetje Grosuplje

Katalog splošnih informacij o storitvah družbe: za zdravo družbo in čisto okolje. Grosuplje: Javno komunalno podjetje Grosuplje, Občina Grosuplje. 2020, [36] str., ilustr.; 21 cm

Uporabnike JKP so informirali o svojem poslanstvu, o odvozu in urejanju odpadkov, pitni in odpadni vodi, dimnikarskih storitvah ter kontaktnih zvezah. Izšli sta še knjižici za občini Dobropolje in Ivančna Gorica, ki imata enako vsebino, le načrt odvoza odpadkov za vsako leto je prilagojen vsaki občini posebej.

Javornik, Matejka: Papirnato cvetje: umetnost izdelovanja papirnatega cvetja / Matejka Javornik; [fotografije Eva Javornik]. Ljubljana: Kmečki glas, 2020. 175 str., ilustr.; 26 cm. 1.000 izvodov.

Po tematskih objavah v reviji Unikat ter delavnicah je tokrat izdala knjigo. Avtorica Matejka Javornik izhaja iz vasi Mali Konec v občini Grosuplje.

Jere, Lučka – glej: Lotrič, Andreja

Jurčič, Josip: Deseti brat / Josip Jurčič; spremna besedila napisal [in izbor slik] Boris Paternu. Ljubljana: DZS, 2021. 256 str., ilustr.; 20 cm. (Zbirka Klasje). 600 izvodov.

Kronološki pregled Jurčičevega življenja in dela: str. 6-8; Vzporednice k Jurčiču in njegovemu delu: str. 9-12; Uvodna beseda: str. 13-36; Mnenja o Jurčiču in njegovem romanu: str. 249-254.

V teh dveh letih so izšle še naslednje Jurčičeve publikacije: Kozlovska sodba v Višnji gori; O beli kači in druge zgodbe; Človeško srce je kakor nebo: misli Josipa Jurčiča iz njegovih leposlovnih in drugih spisov in prevodi Kozlovke sodbe v estonski jezik: Kirsimäe kitse kohtuasi = The goat trial of Višnja Gora; v poljski jezik: Proces kozła w Wiśniowej Górze = The goat trial of Višnja Gora; v litovski jezik: Ožio teismas Vyšniu kalno miestelyje = The goat trial of Višnja Gora; v latvijski jezik: Aža prava Višna Gora = The goat trial of Višnja Gora.

Pisatelju Josipu Jurčiču (1844-1881) z Muljave je bilo posvečeno obletno leto 2021, ko so bili organizirani simpoziji v njegov spomin, med njimi Simpozij ob 140. obletnici smrti Josipa Jurčiča (1844-1881), prvega pomembnejšega slovenskega pisatelja, dramatika in časnikarja. ZRC SAZU, 8. 11. 2021, in izšle so še njegove biografije.

Josip Jurčič – pisateljski genij in narodni buditelj / besedilo Roman Rozina. Ivančna Gorica: Knjižnica (Ivančna Gorica: Altgraf tiskarna), marec 2021. Zloženska, [6] str., ilustr.; 21 x 10 cm.

Ob Jurčičevem jubilejnem letu je podan njegov pomen.

Josip Jurčič – véliki sin slovenskega naroda: leto Josipa Jurčiča 2021: razstava ob štirih pisateljevih jubilejih / besedilo Roman Rozina. Ivančna Gorica: Knjižnica ([Ivančna Gorica]: Altagraf tiskarna), marec 2021. Zloženska, [6] str., ilustr.; 21 x 10 cm.

Ob Jurčičevem jubilejnem letu so v knjižnici pripravili razstavo njegovih del. V zloženci je dodana pesem Dragice Šteh: Jurčiču.

Jurčičeva domačija: muzej na prostem / zasnova Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Ivančna Gorica: Prijetno domače, 2021. Zloženska, [4] str., ilustr.; 21 x 15 cm

Karta postavitve objektov ter njihove risbe in opisi s kronologijo.

Jurčičeva literarna pot: popotovanje po deželi Josipa Jurčiča in med njegovimi knjižnimi junaki / zasnova Škratelj, Knjižnica Ivančna Gorica. Ivančna Gorica: ZKT Prijetno domače, 2021. Zloženska, [4] str., ilustr.; 21 x 15 cm

Opis poti Jurčičevega pohoda od Višnje Gore do Muljave ob opisu Jurčičevih literarnih del.

Jurčič, Josip – glej še: Glavan, Mihael: Naš Jurčič

Koželj Horvat, Sabina: Deseta dežela

Perenič, Urška: Josip Jurčič

Pripovedka o beli kači

Proslavimo Jurčiča

Sivec, Ivan: Pomladni cvet

Kastelic, Nina: Leaneen. Domače in tradicionalno / [besedilo, fotografiranje sladice] Nina Kastelic. Videm-Dobrepolje: M. Vodičar, 2020. 195 str., ilustr.; 26 cm. 5.000 izvodov.

V letu 2021 je izšlo še 3.000 izvodov dotisa knjige o pecivu in sladicah. Avtorica Nina Kastelic (1993) je iz Dobrepolja.

Kebe, Janez: Kopianjska knjiga. Koper: Ognjišče, 2020. 544 str., ilustr.; 31 cm.

1.000 izvodov. Knjigi na pot / Boris Golec: str. 5-6.

V knjigi avtor, župnik in kanonik Janez Kebe (1942), predstavi knjigo ter župnijo, sledi župnijska kronika od 1905 do 2020. V osrednjem delu so navedena naselja s podatki o 211 rodbinah za obdobje 350 let, s hišnimi imeni, slede še navedbe iz urbarjev. Knjiga je opremljena s starimi fotografijami, najstarejša iz l. 1861, bogatijo jo še inicialke in grafike iz bogoslužnih knjig in slike panjskih končnic.

Kentrič, Samira: Adna. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2020. 127 str., ilustr.; 21 cm.

Ilustracije na spojnih listih. 800 izvodov.

Risoroman je nadgradnja že izdane kratke zgodbe Pismo Adni iz leta 2016; je grafični roman o begunski deklici Adni. Avtorica Samira Kentrič izvira iz Grosupljega.

Kmetič, Mihela & Ivana Pajenk: Zdravilne zgodbe Lučke in Vida / [avtorice zgodb Mihela Kmetič ... [et al.]; ilustracije Ivana Pajenk]. Grosuplje: Zavod za razvoj šolanja na domu, 2021. 70 str., ilustr.; 26 cm. 500 izvodov.

Slikanica za otroke. Zavod za razvoj šolanja na domu ima sedež v Lučah pri Grosupljem.

Kočevska proga / [fotografije Miško Kranjec]. Ljubljana: Direkcija RS za infrastrukturo, 2020. 30 str., ilustr.; 21 cm. 16.000 izvodov.

Album o rekonstrukciji in nadgradnji železniške proge Grosuplje-Kočevje. V knjižici deloma tudi o kočevski prog, ki so jo obnavljali od 2008 do 2020, ko je na novo zapeljal vlak. Po prenovljeni prog Grosuplje-Kočevje je bil po 50-letih vpeljan nov redni potniški promet od 3. 1. 2021.

Kopanj – glej: Kebe, Janez: Kopianjska knjiga

Korinjski hrib in poznoantične vojaške utrdbe v Iliriku = Korinjski hrib and late antique military forts in Illyricum / Slavko Ciglenečki, Zvezdana Modrijan, Tina Milavec; [prevod Maja Sužnik; risbe Dragica Knific Lunder, Tamara Korošec, Larisa Skalerič; fotografije Slavko Ciglenečki, Carmen Narobe].

Ljubljana: Založba ZRC, 2020. 399 str., ilustr., graf. prikazi; 30 cm. (Opera Instituti archaeologici Sloveniae; 39)

Knjiga je izšla v začetku leta 2020, ob tem tudi elektronska knjiga. Lokacijo je prepoznal že Jernej Pečnik, a glavna izkopavanja je bila opravljena v juniju 1983, leta 2014 pa še dokumentiranje ostankov cerkve sv. Jurija.

Drobne najdbe in novci segajo od zgodnjih obdobjih do obdobjih cesarja Justinijana okoli leta 560 ter celo Jožefa II. in do italijanskega novca iz leta 1941. Publikacija je celovit prikaz izjemne antične lokacije na našem okolju na utrjeni poznoantični višinski naselbini Korinjski hrib nad Velikim Korinjem, kjer so bili raziskani ostanki petih obrambnih stolpov in zgodnjekrščanske cerkve. Naselbina je bila prepoznana kot vojaška postojanka. Podana je še prazgodovinska poselitev ter danes porušena cerkva sv. Jurija tik pod utrdbo. Časovno opredelitev postojanke sodi v 3. stoletje pa do 6. st., zadnja faza postojanke je postavljena v čas po letu 536. Vse odkrite najdbe so predstavljene kataloško in v risbah.

Koščak, Lučka: Lučka Koščak: bojevnica / [besedilo Mojca Grmek, Suzana Kokalj; fotografije Tone Stojko]. Tržič: Tržiški muzej, Galerija paviljon NOB, 2020. 15 str., ilustr.; 30 cm. 180 izvodov. O avtorici: str. 15. *Kiparka Lučka Koščak (1957-2022) izvira s Plešivice pri Žalni; pokopana je v Ženevi.*

Košmrlj, Marija: Korenine mojih prednikov / [pripovedovala Marija Košmrlj; zapisala Petra Košmrlj; fotografije iz osebne arhiva Marije Košmrlj]. [Grosuplje: Petra Košmrlj], 2020. 34 str., ilustr.; 28 cm. Izšlo v februarju 2020 kot družinska izdaja.

Marija Košmrlj, rojena Šilc (23.11.1943) v Sajevcu (pri Ribnici). Starša sta se leta 1947 preselila v Grosuplje. Mama je delala v gostilni Rus, oče pa pri KLO-ju. Hči Marija (1943) je v Grosuplje prišla leta 1950, po različnih zaposlitvah je do upokojitve delala na Zavodu za zaposlovanje Grosuplje. Podane so še zgodbe sina Petra, sorodnikov in njihove fotografije. Dodani sta družinski debli.

Kovačič, Bojan: Strasti v senci. Ivančna Gorica: samozaložba, marec 2020. [155] str., ilustr.; 22 cm. 150 izvodov. Povečani tisk.

Avtor romana (»romance«) Bojan Kovačič (1972) je občan občine Ivančna Gorica. To je njegov drugi roman, prvega, Skrite resnice, je izdal v letu 2015.

Koželj Horvat, Sabina: Deseta dežela / Sabina Koželj Horvat; [ilustracije Damijan Stepančič]. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2021. 362 str., ilustr.; 22 cm.

Dobrodošli pred portalom Krjavljeve kočje / Saška Ocvirk: str. 7-8; Kratek vodnik po Jurčičevem Opusu: str. 355-360. 600 izvodov, v istem letu še 600 izvodov drugega natasa.

Biografija pisatelja Josipa Jurčič (1844-1881) skozi oči dveh osnovnošolcev v sodobnem mladinskem romanu. Avtorica Sabina Koželj Horvat (1972) iz Zagradca ob Krki živi v Osijeku na Hrvaškem. Objavlja tudi pod imenom Ann Brush.

Krajinski park Radensko polje / besedilo Tina Mikuš; fotografije Mario Jurina, Primož Lajevec, Brane Petrovič, Tina Stepišnik, Peter Zakrajšek. Grosuplje: Turizem, avgust 2020 ([Grosuplje]: Partner graf). Zloženka, [8] str., ilustr.; 21 x 10 cm.

S karto, opisi in značilnostmi kraškega polja. Izšel je tudi prevod v angleški jezik: Radensko polje Nature Park, 2020.

Kralj, Tone – glej: Pelikan, Egon

Kranjec, Žiga & Kristina Etling: Lov za zakladom po Sloveniji: 8 lokacij, 8 ugank, 1 skrito geslo. Ivančna Gorica: Ž. Kranjec, s. p., 2021. 81 str., ilustr.; 21 cm.

Avtorja navedena v kolofonu. 500 izvodov.

Z željo, da bi se najstniki več gibali in za popestritev 32 izletov sta sestavila knjižico z igro, ki izletnikom zastavlja izzive s potjo do cilja. Soavtorja, Žiga Kranjec (1993) in Kristina Etling, sta v Ivančno Gorico priseljena.

Križman, Renata – glej: Osnovna šola Šmarje – Sap

Lavrač, Irena & Branko Dolinar (1947): Rastlinske zanimivosti dežele Petra Klepca: dolina gornje Kolpe in Čabranke / Irena Lavrač, Branko Dolinar; [fotografije Alenka Mihorič ... [et al.]; ilustracija na strani 3 Peter Klepec, Nastja Abdič; izdelava zemljevida Iztok Sajko]. Zagorje ob Savi: samozaložba I. Lavrač; Grosuplje: Voga, 2021. 95 str., ilustr., zvd.; 21 cm. 200 izvodov. O avtorjih: str. 95.

Sozaložnik je tudi grosupeljsko podjetje Voga, ki je sicer specializirani proizvajalec kovinskih elementov za pohištveno industrijo.

Lotrič, Andreja & Lučka Jere: Cerovo, kjer narava čaka nate / [avtorici Andreja Lotrič, Lučka Jere; vodja projekta Marjan Koščak; avtorji fotografij Katarina Podržaj ... [et al.]; karta Grosuplja[!] Turizem Grosuplje, Špela Blatnik, panoramska karta Panorama]. Cerovo: Zavod Vodomčev gaj, 2020 ([Grosuplje]: Partner graf). 72 str., ilustr., zvd.; 22 x 25 cm. 2000 izvodov.

Odkrivanje tančic narave / Jože Prah: str. 5; Utrinki iz življenja v naravi / Tomi Trilar: str. 7.

Sodelavci pri projektu Katarina Podržaj, Jožica Rus, Marko Koščak, Špela Blatnik.

Vodnik vsebuje sklope: Cerovo z okolico, Cerovo skozi čas, Geološke in hidrološke značilnosti; Naravoslovna učna pot po sledih vodomca; Log pod vasjo Cerovo, Vodomčev gaj, Žabja vas, Vodomčeva učilnica, ornitološka postaja, opazovalnice ptic, čebelnjak, Podlom in dežela Podlomarjev, rod Podlomarjev, Tabor Cerovo, Županova jama, Cerovo na evropski pešpoti E6. Avtorici Andreja Lotrič in Lučka Jere delujeta na področju turizma v občini Grosuplje, vodič pa je izšel v založbi zavoda Vodomčev gaj iz Cerovega. V letu 2021 pa je izšel še prevod v angleščino:

Lotrič, Andreja & Lučka Jere: Cerovo, where nature awaits you = [Cerovo, kjer narava čaka nate] / [authors Andreja Lotrič, Lučka Jere; authors of the photos Primož Jaklič ... [et al.]; map of Grosuplje Turizem Grosuplje, Špela Blatnik, panoramic map Panorama; English translation Nika Ponikvar]. Cerovo: Institute Kingfisher's Grove, 2021 ([Grosuplje]: Partner graf). 72 str., ilustr.; 22 cm. 500 izvodov.

Uncovering the veils of nature / Jože Prah: str. 5; Glimpses of life in nature / Tomi Trilar: str. 7.

Prevod dela: Cerovo, kjer narava čaka nate, 2020.

Lunder, Nada: Kaj bomo jedli: 70 receptov: brez glutena in brez mesa / Nada Lunder; oblikovanje Beti Lunder; fotografija Mateja Lunder. [Predstruge: samozaložba], maj 2021. 76 str., ilustr., 30 cm.

Kaj bomo jedli / Beti in Mateja [Lunder], str. 3.

Avtorica Nada Lunder iz Dobrepolja je navedena samo na platnici, njena fotografija je na str. 3. Knjiga je izšla ob njeni 70-letnici, zato je v knjigi 70 receptov. Vsak recept uvede fotografija, sledijo sestavine in nato priprava. Knjiga je izšla v družinski omejeni nakladi.

Mav Hrovat, Nina: O kraljeviču, ki ni maral brati / Nina Mav Hrovat; ilustrirala Suzi Bricelj. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021. [23] str., ilustr.; 25 cm. (Zbirka Velike slikanice)

Ilustratorica Suzana Bricelj (Suzi, 1971) je mladost preživela v Šmarju – Sapu. Ilustrirala je še dela Milana Dekleve Palačinkožer in Miroslava Košute Ponikalnice ter učbenike Gradim slovenski jezik in Slovenščina za vsak dan.

Medved, Ksenija: Kako sta Basko in Violeta dobila krila: interaktivna pravljica, ob kateri poslušamo klasično glasbo / Ksenija Medved; [ilustrirala Joanna Zajac-Slapničar]. Ivančna Gorica: JSKD RS OI; Grosuplje: ZKD; Vnanje Gorice: KUD Police Dubove, 2021 (Grosuplje: Silveco). [19] str., ilustr., note; 22 x 31 cm. (Zbirka Čiračara; 2). 300 izvodov.

Zgodba o nastanku knjige / Ksenija Medved: str. 3.

Avtorica slikanice o živalih Ksenija Medved je vodja Knjižnice v Ivančni Gorici.

Medved, Ksenija & Sten Vilar: Palček Bralček raste s knjigo / avtorica Ksenija Medved; soavtor Sten Vilar; ilustriral Gabrijel Vrhovec. 2. dopolnjena in popravljena izd. po knjigi Palček Bralček. Medvode: Studio Anima, 2021 (Grosuplje: Partner graf). 21 str., ilustr.; 29 cm. 1000 izvodov.

Slikanica je v pomoč branju v otroštvu. Prva izdaja z naslovom Palček Bralček je izšla leta 2008.

Megla, Maja: Pogovori o vizualni umetnosti. Višnja Gora: Reset. Restart, 2021. 319 str., ilustr.; 23 cm. 400 izvodov. O avtorici na zadnjem zavihku ovitka.

Knjiga vsebuje poglede na likovne umetnike, likovne kritike, s predstavitvami intervjuvancev iz obdobja 1990-2014. Novinarka Maja Megla ima podjetje z imenom Reset. Restart v Kriški vasi nad Višnjo Goro, deluje pa na področju založništva, organizacije delavnic in predavanj. Izdala je še knjigo Smem biti to, kar sem, ki govori o spolni zlorabi otrok.

Mersel Šušteršič, Jasmina: Po čem diši gozd?: pravljica o dobrepoljskem škratku Storžku / [napisala Jasmina Mersel Šušteršič; ilustrirala Meta Mehle]. Ivančna Gorica: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava; Grosuplje: Mestna knjižnica; Dobrepolje: Občina, 2021 (Grosuplje: Partner graf). 31 str., ilustr.; 20 x 31 cm. 300 izvodov.

Knjigi na pot / Martina Prhaj: str. 31.

Slikanica. Avtorica in bibliotekarka Jasmina Mersel Šušteršič deluje v dobrepoljski izpostavi Mestne knjižnice Grosuplje.

Mirt, Martin: Pustne pesmice. [Ponikve - Dobrepolje]: Hu-Zpp, 2020. [27] str., ilustr., portret; 15 x 11 cm. [Ob portretu]: Tinetu v spomin.

12 pesmi s tematiko ob pustu v Ponikvah je nastajalo v obdobju od leta 1988 do 2019.

Möscha, Lorin: Na tnalu nemoči: zgodba o medvrstniškem nasilju. Ljubljana [i. e. Šmarje - Sap]: Buča, 2021. 220 str.; 24 cm. 500 izvodov.

Medvrstniško nasilje kot neravnovesje socialne moči / Miha Dvojmoč: str. 218-220. O avtorju na zadnjem zavihku. *Knjigarna Buča z lastnikom Samom Vadnovom z Zgornje Slivnice deluje od leta 1998 in zastopa več humanističnih in družboslovnih založb in ustanov ter samozaložnikov. Knjigarna večkrat vstopi tudi med založnike.*

Muzej krščanstva na Slovenskem: pedagoški program / [avtorica Sara Primec]. Stična: Muzej krščanstva na Slovenskem, 2020. 15 str., ilustr.; 22 cm.

Ovojni naslov. Avtorica navedena v kolofonu. 750 izvodov.

Nadrah, Anton – glej: Evharistija v šoli svetnikov

Nadškof Alojzij Šuštar: 100-letnica rojstva / Anton Jamnik in Bojan Žalec (ur.). Ljubljana: Družina, 2020. 397 str., ilustr.; 27 cm.

Zbornik o nadškofu dr. Alojziju Šutarju je souredil škof dr. Anton Jamnik (1961), ki je po rodu z Male Ilove Gore. Bil je tudi organizator simpozija o nadškofu Šuštarju.

Narat, Jožica – glej: Slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja

Naših 20 let: Mešani pevski zbor Zagradec ob Krki / [avtorja Robert Kohek in Žiga Jernejčič]. Zagradec: Kulturno društvo, 2020 (Ivančna Gorica: Alfagraf). 121 str., ilustr.; 24 cm. 500 izvodov.

Uvodna besedila župana Dušana Strnada, predsednice Kulturnega društva Zagradec Anje Lekan in zborovodje Roberta Kohka, Zagraška himna in pesem Moj Zagradec Dragice Šteh; sledi omemba starejšega zbora in kronologija po letih s slikovnim gradivom in posamezni programi prireditev, zbornik pa zaključujejo besede nekaterih pevcev in seznam članov.

Novak, Bogdan: Sredi življenja smo s smrtjo obdani. Radovljica: Didakta, 2021. 437 str.; 21 cm.

Pisatelj Bogdan Novak (1944) je samostojni književnik, ki je napisal več kot 80 knjig za otroke, mladino in odrasle. Mlajši ga poznajo po seriji Zvesti prijatelji, starejši pa po zgodovinski prozi in dvanajstdelni sagi Lipa zelenela je. V teh dveh letih je – ob elektronskih izdajah - izdal še roman Zvezde bodo ugasnile, če povem jim svojo zgodbo. Okoli leta 2010 se je preselil v vas Čagošče pri Šentvidu pri Stični.

Novak, Franci: Obvoz. Ljubljana: LUD Literatura, 2021, 172 str.; 23 cm. (Zbirka Prišleki; 114). 500 izvodov, povečani tisk. Izšla je tudi elektronska izdaja.

To je druga knjiga proze s trinajstimi kratkimi zgodbami pisatelja in pesnika Francija Novaka iz Dobrepolja (1969). Avtor je bil 2011 nominiran za Veronikino nagrado, je dvakratni prejemnik prve nagrade mariborskega pesniškega turnirja in nagrajenec Evropskega pesniškega turnirja. Izdal je že dve knjigi poezije: Otroštvo neba (2011) in Vračanje pogleda (2018) ter knjigo proze Podnebne spremembe (2014).

Novak, Stane: Živali, moje prijateljice / Stane Novak; [uvodna beseda Joža Mahnič; ilustriral Ive Šubic]. Druga izdaja. Videm: Turistično društvo Dobrepolje, 2020. 93 str., ilustr.; 21 cm

Poklon pesniku, prirodoslovcu in Dobrepoljcu Stanetu Novaku / Turistično društvo Dobrepolje, str. 3-4; Uvodna beseda / Joža Mahnič, str. 5-7; Novakove besede žlahtne dobrepoljščine, str. [94]. Soizdajatelj je tudi Občina Dobrepolje. 400 izvodov.

Biolog in književnik Stane Novak (1903-1956) z Vidma v Dobrepolju je končal študij prirodoslovja na Filozofski fakulteti v Ljubljani in poučeval na gimnazijah. Najprej je izdal pesniško zbirko Osamela senožet, posthumno pa je izšla ta zbirka kratkih zgodb leta 1957 pri Mladinski knjigi v enaki opremi. Tokratna izdaja je izšla v decembru leta 2020.

Novšak, Gregor: Škrat Rdečegrad: [medaljon] / Gregor Novšak; [ilustracije Tjaša Arh]. Šmarje - Sap: samozal., 2020. 83 str., ilustr.; 22 cm. 400 izvodov.

Novšak, Gregor: Škrat Rdečegrad. Knj. 2, Vilinski gozd / Gregor Novšak; [ilustracija škrate Tjaša Arh]. Šmarje - Sap: samozal., 2021. 136 str., ilustr.; 22 cm. 400 izvodov.

Dve knjigi avtorja Gregorja Novšaka z Malega Lipoglava nad Šmarjem – Sapom vsebujeta kratko prozo s tematiko o palčkih.

Občina Grosuplje [Slikovno gradivo: koledar]: Skoči v Grosuplje, 2021 / [fotografije: Zoran Kovačević, Peter Zakrajšek]. Grosuplje: Občina, Turizem Grosuplje, [2020]. Koledar [13] f., barvne fotografije; 48 x 30 cm.

Občina Ivančna Gorica: Koledar 2021 [Slikovno gradivo]: leto Josipa Jurčiča 2021 / oblikovanje Nina Kuhar, RKKO; besedilo Matej Šteh; izbor Jurčičevih citatov Knjižnica Ivančna Gorica. Leto Josipa Jurčiča 2021. Ivančna Gorica: Občina, 2020 ([Grosuplje]: Kocman Grafika). 1 koledar (7 listov): barve; 29 x 21 cm. 6.500 izvodov.

Osnovna šola Šmarje – Sap

Šmarska šola skozi čas: Osnovna šola Šmarje - Sap / [avtorica] Renata Križman; [fotografije arhiv šole]. Šmarje – Sap: Krajevna skupnost, 2020 ([Šmarje - Sap]: Center grafike), 2020. 120 str., ilustr.; 24 cm. 700 izvodov. Uvodna beseda župana / Peter Verlič: str. 4; Uvodna beseda ravnateljice / Pavlina Antolič: 5.

Publikacija je iz tiska izšla v januarju 2020, predstavitev pa je zaradi korone bila šele 20. septembra 2021. Knjiga govori o preteklosti šole ter o težnjah za osamosvojitve šmarske šole, kar se je zgodilo v septembru 2017.

Pajenk, Ivana – glej: Kmetič, Mihela

Pelikan, Egon: Hitler and Mussolini in churches: the church painter's subversion of fascism: the ideological marking of space along the Slovene-Italian border. Oxford: Peter Lang, 2020. XXVIII, 307 str., ilustr., 23 cm.

Prevod dela: Pelikan, Egon: Tone Kralj in prostor meje. Prevedla Breda Biščak.

Pelikan, Egon: Tone Kralj e il territorio di confine / Egon Pelikan; traduzione dallo sloveno Irena Lampe; fotografie Matjaž Prešeren; realizzazione del materiale cartografico Geodetska družba. Trieste: Istituto regionale per la storia della Resistenza e dell' Età contemporaneanel Friuli Venezia Giulia, 2020. 240 str., ilustr.; 30 cm.

Prevod dela: Tone Kralj in prostor meje. O avtorju Pelikanu na zadnjem zavihku ovitka.

V Kulturnem domu v Gorici (v Italiji) je bila 10.12.2020 predstavitev italijanske izdaje knjige dr. Egon Pelikana »Tone Kralj e il territorio di confine« (Tone Kralj in prostor meje). Z avtorjem sta se pogovarjala podpredsednica inštituta IRSREC FVG Anna Di Gianantonio in raziskovalec Federico Tenca Montiboni. Monografija predstavlja do zdaj prezrti pomen dela slikarja Toneta Kralja ter fenomen »slovenske nacionalne markacije prostora« v času med svetovnjima vojnoma in celo med drugo svetovno vojno.

Perenič, Urška: Josip Jurčič: (1844-1881): pripovednik svojega in našega časa. Ljubljana: Beletrina, 2021. 287 str., ilustr.; 24 cm. 800 izvodov. Tudi elektronska izdaja.

Monografija poveže Jurčičevo življenje ter njegovo pripovedništvo kot celoto. Avtorica doslej znano popravi in postreže z novimi spoznanji in novimi interpretacijami njegovih pripovednih del. Vseslovensko Jurčičevo leto 2021 je založba Beletrina počastila s to izdajo znanstvene monografije.

Peunik Okorn, Petra: Čebele: marljive žuželke: štartaj kot čebelar / Petra Peunik Okorn; fotografije Branko Petauer. Ivančna Gorica: Občina, 2021 (Grosuplje: Partner Graf). 30 str., ilustr.; 21 cm. 1.000 izvodov.

Priročnik je izdala čebelarka Petra Peunik Okorn z Vira pri Stični. Knjižnica je namenjena čebelarjem začetnikom.

Podržaj, Gregor: Kuhajmo z ognjem: kjer je dim, je tudi ogenj, kjer je ogenj, je tudi okus / Gregor Podržaj; [fotografije Sebastjan Oblak, Dean Dubokovič, Tomaž Kos]. Ljubljana: Kmečki glas, 2021. 180 str., ilustr.; 27 cm. 1500 izvodov & prevod v angleščino:

Podržaj, Gregor: Let's cook with fire: where there is smoke, there is fire, wheret here is fire, we cook and bring flavours to life / Gregor Podržaj; [translated by Karin Žontar ... [et al.]; photography Sebastjan Oblak, Dean Dubokovič]. Ljubljana: Kmečki glas, 2021. 180 str., ilustr.; 27 cm. 300 izvodov.

Avtor in obrtnik s proizvodnjo štedilnikov Gregor Podržaj (1970) s Perovega pri Grosupljem je izdal priručnik s kuharskimi recepti, z napotki pečenja s podpeko in na žaru.

Ponikve – glej: Prostovoljno gasilsko društvo Ponikve - Dobropolje

Presveto Srce Jezusovo: naš ščit in varno zavetje / [zbrala in uredila Aneta Stoilovski; prevodi Miha Trpin]. Višnja Gora: Spiritus sanctus, 2021. 408 str., ilustr.; 25 cm. 1000 izvodov. Molitvenik.

Založba Spiritus sanctus deluje v Kriški vasi nad Višnjo Goro.

Prijetno domače: katalog turistične ponudbe občine Ivančna Gorica / [besedilo Katja Klemenčič; uvod Dragica Šteh, urednica Sara Lunder; fotografije Anže Česen, Ecetera, Slavko Pajntar, Branko Petauer, Gašper Stopar, Nejc Travnik]. Ivančna Gorica: ZKT Prijetno domače, 2021 (Grosuplje: Partnergraf). 26 str., ilustr.; 30 cm. 1400 izvodov. Izšlo tudi v angleškem prevodu: Comfortable and homelike.

Na domači strani Prijetno domače pa so spletni katalogi objavljeni v štirih jezikih, poleg slovenščine in angleščine tudi v nemščini in italijanščini.

Primec, Sara: Vitez in zmaj / napisala Sara Primec; naslikala Irena Rotar; [fotografije Tadej Trnovšek]. Stična: Muzej krščanstva na Slovenskem, 2021. 21 str., ilustr.; 20 cm. (Zbirka Zgodba iz muzeja.) 300 izvodov. Poišči viteza Jurija v Muzeju krščanstva na Slovenskem: str. 19-21.

Avtorica slikanice Sara Primec (1992) je zgodovinarica in je bila kustosinja v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični, živi pri Grosupljem.

Primic, Janez Nepomuk – glej: Rojevanje slovenskega diplomatskega jezika

Pripovedka o beli kači / [zapisal] Josip Jurčič; ilustracije Maruša Pušnik; avtorica študije o Jurčiču in pripovedki dr. Urška Perenič. Grosuplje: Mestna knjižnica; Ivančna Gorica: Knjižnica, 2021 (Grosuplje: Partner Graf). 23 str., ilustr.; 21 cm. 500 izvodov.

Jurčičev vstop na Parnas in Pripovedka o beli kači / Urška Perenič: str. 20-23.

Slikanico je ilustrirala Maruša Pušnik (Erjavec), zaposlena v knjižnici v Ivančni Gorici. Razstava ilustracij pa je bila od decembra 2021 do januarja 2022 v Knjižnici Ivančna Gorica.

Proslavimo Jurčiča: zbornik ob zaključku istoimenskega projekta v Jurčičevem letu 2021 / [uredniški odbor Igor Rajner ... [et al.]; spremna beseda Martina Hrovat, Marjan Potokar]. Ivančna Gorica: Občina in OŠ Stična, 2021. 90 str., ilustr.; 21 cm. 180 izvodov.

V jubilejnem Jurčičevem letu sta se pisatelju z zbornikom poklonili tudi Občina Ivančna Gorica in Osnovna šola Stična. Avtorji člankov v zborniku: Martina Hrovat, Marjan Potokar, dr. Mihael Glavan, dr. Urška Perenič, Roman Rozina, Drago Samec, Danijel Zupančič, Dragica Šteh, Patricija Gruden, Jaka Keše, Urška Petek, Andreja Robek Perpar, Lidija Zajc, Katja Tomažinčič, Simonca Barle Krese, Maja Sever, Kristijan Rešetič in Anka Švigelj Koželj.

Prostovoljno gasilsko društvo Ponikve - Dobropolje

90 let Prostovoljnega gasilskega društva Ponikve: zbornik ob 90-letnici PGD Ponikve / [uredniški odbor in avtorji prispevkov Jože Lenarčič ... [et al.]; fotografije Jože Lenarčič ... et al.]. Ponikve: PGD, 2020. 157 str., ilustr.; 25 cm

Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje - Sap

PGD Šmarje – Sap: z vami že 140 let / [urednika Monika Kastelic in Anton Kastelic]. Šmarje – Sap: Prostovoljno gasilsko društvo, avgust 2021 ([Šmarje – Sap]: Center grafike, Damjan Mišmaš). 174 str., ilustr.; 25 cm. 800 izvodov.

140 let Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje – Sap. 20. avgusta 2021 je PGD Šmarje – Sap slovesno obeležilo 140. obletnico delovanja. Izpostavljenih je predvsem zadnjih 10 let.

Prostozidarski načrt za uničenje Katoliške cerkve. Del 2, Zadnja opozorila / [zbrala Aneta Stoilovski; prevod Miha Trpin]. Višnja Gora: Spiritus Sanctus, 2021 (Grosuplje: Čakš). 70 str.; 21 cm. 1000 izvodov.

Vennari, John: Prostozidarski načrt za uničenje Katoliške cerkve. [Del 1], Trajno navodilo Alta Vendite / John Vennari; [prevod Miha Trpin]. Višnja Gora: Spiritus Sanctus, 2021 (Grosuplje: Čakš). 59 str., ilustr.; 21 cm. 1000 izvodov.

Knjižica navaja papeške obsodbe prostozidarstva in daje nasvet, kako naj se katoličani odzovejo tej nevarnosti. Dve knjigi s skupno tematiko je izdala založba Spiritus Sanctus iz Kriške vasi nad Višnjo Goro.

Prvi koronski vtisi Osnovne šole Stična / [uredniški odbor Anka Švigelj Koželj ... [et al.]; ilustracije Anka Švigelj Koželj]. Ivančna Gorica: Osnovna šola Stična, 2020. 218 str., ilustr.; 21 cm. 300 izvodov.

O tematiki izobraževanja na daljavo v času covid-19 so sodelovali Anka Koželj, Andreja Robek Perpar, Marjan Potokar, Igor Rajner, Kristijan Rešetič, Ingrid Boljka Štaudohar in Dragica Šteh.

Radensko polje – glej: Krajinski park Radensko polje

Raziskovalni tabor študentov biologije (2019; Ivančna Gorica)

Raziskovalni tabor študentov biologije, Ivančna Gorica 2019 / [besedilo Neja Bizjak ... [et al.]; uredila Neja Bizjak; fotografije Neja Bizjak ... [et al.]; risba Katarina Kokol]. Ljubljana: Društvo študentov biologije, 2020. 114 str., ilustr.; 21 cm.

31. raziskovalni tabor študentov biologije je potekal med 17. in 27. julijem 2019 v Ivančni Gorici. Lokacijo so imeli v Osnovni šoli Stična, tabor pa je skupno sestavljalo 35 udeležencev, med njimi 8 tujcev, deset mentorjev, torej skupaj 49. Zbornik s poročili devetih raziskovalnih skupin. Izvod ima Nacionalni inštitut za biologijo in BF, dostopen je tudi na spletu.

Rebec, Nataša: Ljubezen na tehtnici / Nataša Rebec Lukšič. Mleščevo: samozaložba, november 2020. 199 str.; 22 cm. 30 izvodov.

[Pred nami je avtorčin pisateljski prvenec ...] / Mojca Hrvatini, str. [7-8].

Ana Banana / Nataša Rebec Lukšič. Mleščevo: samozaložba, 2021. 164 str.; 22 cm. 30 izvodov. *Roman je pisan za mladino v obliki dnevnika. Avtorica je bila učiteljica slovenščine na Osnovni šoli Stična, v Zagradcu.*

Rijavec, Petja: Meter in pol pomladi. Dob pri Domžalah: Miš, 2021. 308 str.; 24 cm.

500 izvodov. Povečani tisk. Roman.

Po romanih Piarovka (2014) in Najini valovi (2019) ta roman zajema iz karantenske problematike. Meter in pol označuje koronsko zapoved medosebne distance. Avtorica in sociologinja Petja Rijavec (1971) se ukvarja z odnosi z javnostjo in živi v Grosupljem.

Rojevanje slovenskega diplomatskega jezika: Janez Nepomuk Primic in njegovi Listi / Janez Šumrada (ur.). Celovec; Ljubljana; Dunaj: Mohorjeva, 2021. 413 str., [16] str. pril.; 24 cm. (Studia Diplomatica Slovenica. Fontes; 4)

Prvo slovensko diplomatsko besedilo kot prevod izpod peresa Janeza Nepomuka Primica, ki je s tem delom postavil temelje slovenski diplomatski terminologiji. Prevod tajnega dopisovanja (1790-1815) med Napoleonom in papežem Pijem VII. velja za prvi pomembni diplomatski dokument v slovenščini. Janez Nepomuk Primic (1785-1823) je bil doma iz Zaloga pri Škofljici, tedaj je bil faran šmarske župnije.

Rošelj, Ivan J.: Fužina in Zagradec: skozi čas in spomine / Ivan Janko Rošelj. Zagradec: Kulturno društvo, 2021 (Ivančna Gorica: Alfagraf). 280 str., ilustr.; 23 cm. 250 izvodov.

O avtorju na sprednji strani, s portretom. Avtor Ivan J. Rošelj je domačin s Fužine ob Krki, pri Zagradcu. V knjigi podaja zgodovino naselij, poudarek pa je na času, ki ga je v okolju sam doživljal. Pri podajanju je izpostavil kronološki pristop.

Samec, Marija: Dogodivščina netopirčka Branka / Marija Samec; ilustrirala Dora Adamič. Grosuplje: Županova jama - turistično in okoljsko društvo, 2020 ([Grosuplje]: Partner graf). [20] str., ilustr.; 22 cm. Ilustracije na spojnih listih. 400 izvodov.

Knjiga je izšla 22. januarja 2020, predstavitev pa je bila 3. marca 2020. Drugi natis je izšel v letu 2022. Avtorica Marija Samec (1953) in ilustratorica Dora Adamič živita v Grosupljem.

Senčar, Majda: Pota / Majda Senčar; [ilustracije Sara in Tjaš Ilaš]. Grosuplje: samozal. M. Senčar, 2021. [76] str., ilustr. 100 izvodov je 21. decembra 2021 izšlo v samozaložbi Majde Senčar, ob sodelovanju z UTŽO Grosuplje. *Avtorica kratke spominske proze Majda Senčar (1936) živi v Grosupljem.*

Simčič, Rafael: Fotografska zapuščina Rafaela Simčiča: v spomin mojemu stricu Rafaelu Simčiču / izbral, obdelal in uredil Andrej Perko; [fotografski negativi Rafael Simčič]. Vipavski križ: samozal., 2021. [307] str., ilustr.; 23 x 31 cm. 30 izvodov.

Fotograf Rafael Simčič (1902-1987) je med letoma 1929 in 1941 imel v Ivančni Gorici avtoprevozno podjetje, tudi z avtobusi. V knjigi je več fotografij z motivi Ivančne Gorice iz let 1925 do 1940. Urednik Andrej Perko je inženir iz Vipavskega križa.

Sivec, Ivan: Prvi pomladni cvet: realistična romantika pisatelja Josipa Jurčiča / Ivan Sivec; [spremnina beseda Janko Kos]. Mengeš: ICO, 2021. 304 str., ilustr.; 25 cm. 800 izvodov.

O delih Josipa Jurčiča / Janko Kos: str. 258-261; Jurčič nas povezuje / Dušan Strnad: str. 262-264. O pisatelju: str. 265. Povečani tisk.

Pisatelj Ivan Sivec je napisal biografski roman o pisatelju Josipu Jurčiču.

Slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja. A-D / glavni uredniki Kozma Ahačič ... [et al.] ; [avtorji Kozma Ahačič ... et al.] Ljubljana: ZRC SAZU, 2021. 753 str.; 25 cm

Med sedmimi glavnimi uredniki in avtorji je tudi dr. Jožica Narat, jezikoslovka, ki živi v Grosupljem.

Srednja šola Josipa Jurčiča: 70 let gimnazije: zbornik / [urednik Igor Gruden; prevod v angleščino Mojca Saje Kušar; fotografije šolski arhiv in zasebne zbirke]. Ivančna Gorica: Srednja šola Josipa Jurčiča, 2020 (Grosuplje: Partner Graf). 62 str., ilustr.; 30 cm.

Ovojni naslov. 1200 izvodov. Naslov v kolofonu: Zbornik ob 70-letnici Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica. *Zbornik je izšel v juniju 2020, a zaradi težav v času korone so ga spletno predstavili šele 28. 12. 2020, odtlej pa je zbornik dosegljiv tudi na domači strani šole. V publikaciji je poudarek na zadnjih desetih letih delovanja in uspehov šole ter dijakov.*

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica / [uvod] Milan Jevnikar, ravnatelj. Ivančna Gorica: Srednja šola Josipa Jurčiča, februar 2020. [9] str., ilustr.; 15 x 15 cm. 300 izvodov.

Predstavitvena knjižica šole je namenjena potencialnim novim dijakom.

Stična – glej: Čebelarstvo društvo Stična

Muzej krščanstva na Slovenskem

Prvi koronski vtisi Osnovne šole Stična

Strokovne ekskurzije Osnovne šole Stična

Strokovne ekskurzije Osnovne šole Stična: v obdobju 2001-2006 (2000/01-2005/06) / [gradivo zbral] Marjan Potokar. [Ivančna Gorica]: Osnovna šola Stična, 2021. [38] str., fotogr.; 28 cm

Šernek, Mirjana: Dotik: pesniška zbirka / Mirjana Šernek; [ilustracije Franci Zorko]. Šmarje - Sap: samozal. M. Šernek, 2020 (Grosuplje: Partnergraf). 86 str., ilustr.; 24 cm. 300 izvodov. Pesmi na drugi strani utesnjenosti / Ifigenija Simonović: str. 5-8.

Slepa pesnica Mirjana Šernek z družino živi v Šmarju - Sapu. Njen pesniški prvenec je izšel v letu 2015, to je njena druga pesniška zbirka.

Šmarje – Sap – glej: Osnovna šola Šmarje – Sap

Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje - Sap

Šteh, Dragica: Gingo v deželi besed / Dragica Šteh, Petra Kavšek Vrhovec, Meta Dolinar; ilustriral Matjaž Dekleva; [uglasbitev Janja Omejec Strnad]. Ivančna Gorica: samozaložba P. Kavšek Vrhovec; Polhov Gradec: samozaložba M. Dolinar, 2021 (Ivančna Gorica: Alfagraf). 61 str., ilustr.; 29 cm. 1000 izvodov. Ponatis je izšel že v letu 2021.

Ob poučnih zgodbah je knjiga še učno gradivo in obenem logopedski pripomoček. Vsebuje 24 preprostih zgodbic, ki skušajo ujeti namen privlačnosti za otroke ter kot vaje za pridobivanje posameznih glasov. Najprej je nastala lutka Gingo, nato slikovne kartice, predstavitev celote s knjigo pa je bila 27.8.2021 v kulturnem domu v Šentvidu pri Stični. Projekt podpira tudi spletna stran.

Šteh, Dragica: Škrat Ivan in princesa Ivanka najdeta zaklad(e) na Krki / avtorica Dragica Šteh; ilustratorica Anka Švigelj Koželj. Velike Pece: samozal., 2021. 24 str., ilustr.; 31 cm

Slikanica o zanimivostih vasi Krke in je izšla kot del projekta zbirke slikanic, s katerimi želijo spodbuditi k odkrivanju in spoznavanju naravnih lepote in bogate kulturne dediščine okolja med najmlajšimi. Škrata sta ime dobila po Ivančni Gorici, vsebina je vezana na Krko in njeno okolico. Slikanico je likovno opremila likovna pedagoginja Anka Švigelj Koželj, ki je kot avtorica vpeta v pedagoško delo v občini. Izdajo slikanice je podprla Krajevna skupnost Krka, ki je slikanico razdelila po vseh gospodinjstvih v KS Krka.

Šteh, Dragica: Vse ostalo / Dragica Šteh; ilustracije Ajda Grabrijan; [predgovor Goran Gluvić]. Velike Pece: samozaložba, maj 2020 (Ivančna Gorica: Alfagraf tiskarna). 65 str., ilustr.; 23 cm.

[Ko sem začel brati pesmi Dragice Šteh ...] / Goran Gluvić, str. 1.

Petintrideset pesmi pesnice Dragice Šteh je nastalo v času epidemije koronavirusa in je tudi poklon štiriletnemu obdobju, ko je bila razredničarka in profesorica matematike na podružnični osnovni šoli v Zagradcu ob Krki. Z družino živi v Velikih Peceh. Ilustratorica Ajda Grabrijan iz Velikih Les je v letu 2020 končala osnovno šolo v Zagradcu in se usmerila v novomeško gimnazijo.

Štepic, Lilijana: Naučimo se angleških časov: priročnik za srednješolce in odrasle: da angleški časi ne bodo več problem: enostavna razlaga slovničnih pravil v slovenskem jeziku, ki je dostopna vsakomur, in primerjava z materinščino, veliko raznolikih vaj z rešitvami, zgodbe z rešitvami, ki hkrati vsebujejo različne glagolske čase. 15. ponatis. Višnja Gora: Korekt plus, 2021. 260 str., ilustr.; 23 cm. 1000 izvodov.

Prevajalka Lilijana Štepic je v svoji založbi izdala še prevod dela (Hopf-Seidel, Petra: Bolan po vbodu klopa, 2020) o boreliozni.

Tratar, Roman: Julijske Alpe. Vzhodno od Soče in Pišnice: izbirni vodnik / Roman Tratar, Andraž Poljanec; [zemljevidi Peter Šilak; avtorji fotografij Franci Horvat ... et al.]. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2021. 215 str., ilustr., zvd.; 22 cm.

Avtor Roman Tratar je doma z Virja pri Stični.

Turistična karta občine Ivančna Gorica / izdelala Geodetska družba. Ivančna Gorica: ZKT Prijetno domače, 2021. List, 48 x 33 cm, ilustr.

Karta prinaša zemljevid občine, deset poti ter opise in fotografije kulturnih in naravnih znamenitosti. Izšla je tudi izdaja v angleščini.

Veblé, Aleksandra: Enajst življenjskih: zgodbe. Grosuplje: samozaložba, 2020. 107 str.; 22 cm.

O avtorici na zadnji strani ovitka. Dela pisateljice A. Veble: str. [111].

Avtorica Aleksandra Veblé (1948) je v teh dveh letih v samozaložbi v Grosupljem izdala še romane Biserna kopel; Koruznik; No, sêrbus; Magdalena, Oleander; Tetka Karmica; Voz karavan ter zvezka zgodb Enajst življenjskih 2 in 3. S pisanjem je začela v mladosti, objavljati pa je začela v letu 2007.

Verbajs, Gregor: Odvetniške skrivnosti: kako vam lahko pravi odvetnik prihrani desetletje neprespanih noči, ohrani milijone evrov premoženja ter obvaruje kvaliteto življenja vaših potomcev. Grosuplje: samozaložba. G. Verbajs, 2021. 106 str.; 21 cm. 500 izvodov.

O avtorju: str. 106.

Pravnik in samostojni odvetnik Gregor Verbajs s Čušperka pri Grosupljem je tudi predavatelj in sodelavec revije Pravna praksa.

Wechtersbach, Rado: Šljivik. Sela pri Šmarju: Naprej.net, 2021. 223 str. Naklada 120 izvodov.

Roman je izšel v lastni založbi Naprej.net, Sela pri Šmarju 4c, Grosuplje. Avtor Rado Wechtersbach je doma na Selih pri Šmarju. Diplomiral je na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani in je magister organizacijskih znanosti. Prvo knjigo, učbenik za računalništvo, je napisal leta 1993. Učbenikov je napisal več, najbolj odmeven je bil leta 2005 izdan učbenik za Informatiko, ki je bil preveden tudi v italijanski in madžarski jezik. Leta 2014 je izdal prvo pravljico Sivko, tokratni roman Šljivik pa je njegov literarni prvenec za odrasle. Šljivik je nasad sliv pod planino Igman v Bosni in Hercegovini in govori o odnosih med narodnostmi v Sloveniji in v Bosni danes. Predstavitev romana je bila 1. julija 2021 v Mestni knjižnici Grosuplje.

Zagradec ob Krki – glej: Dobrodošli v Zagradcu

Mešani pevski zbor Zagradec ob Krki

Zaviršek, Slavko: Jaz in drugi jaz: pesmi, bodice, doživetja / Slavko Zaviršek – Slavec. Cikava: samozaložba, 2020 (Šmarje - Sap: Center grafike). 72 str., avtorj. sl.; 22 cm. 500 izvodov.

Uvod / Boštjan Zgonc: str. 7.

V knjigi so predvsem pesmi, zbirko pa zaključujejo njegovi spomini. 400 izvodov Zavirškove pesniške zbirke Slavec v Pusticah je izšlo še v letu 2020. Pustice so močvirnat svet blizu njegovega doma. 200 izvodov Zavirškove pesniške zbirke Razmišljanja pa je izšlo v samozaložbi v aprilu 2021, kar je že dvanajsta pesniška zbirke pesnika in pravnika Slavka Zavirška (1948), ki živi na Cikavi pri Grosupljem.

Zorenč, Luka: Ris: [izpoved bivšega pripadnika specialnih sil] / Luka Zorenč; [v sodelovanju s Saro Primec]. Grosuplje: samozal., 2020. ([Grosuplje]: Partner Graf). 463 str., ilustr.; 24 str. 1000 izvodov.

Vojaški specialec Luka Zorenč iz Zagradca pri Grosupljem je izdal knjigo Ris z vojaško tematiko. Pri izdaji je sodelovala domačinka in zgodovinarica Sara Primec (1992). Že v istem letu je sledil 2. natis s 3000 izvodi. Izšel je tudi prevod v angleščino:

Zorenč, Luka: Lynx: [story of a former special operations medic] / Luka Zorenč; [in collaboration with Sara Primec]. Grosuplje: self-published, 2020 ([Grosuplje]: Partner graf). 491 str., ilustr.; 25 cm. Prevod dela: Ris. 500 izvodov.

Introduction / Jure Tepina: str. 7-9; O avtorju na zadnjem spojnem listu.

Zorko, Mojca: Hedvika peče in kuha: pokukajmo v njeno kuhinjo / [tekst Mojca in Franci Zorko; uredila Mojca Zorko; tehnični urednik Franci Zorko; fotografije družinski arhiv]. Grosuplje: [Družina Zorko] (Grafični studio Repovž, Grosuplje), 24. september 2020. [23] str., ilustr.; 23 cm. 35 izvodov.

Publikacija je bila izdana ob 70-letnici Hedvike Zorko iz Grosupljega, babice, ki kuha najbolje. Družinska izdaja za sorodnike.

Zupančič, Jernej: Geografija Rusije in njenih vplivnih območij / Jernej Zupančič; [kartografija Oddelek za geografijo]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021. 383 str., ilustr., zvd.; 24 cm. O avtorju na zadnji strani ovitka. 200 izvodov.

Avtor dr. Jernej Zupančič (1963) je izredni profesor geografije na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Predava kulturno, socialno in politično geografijo in geografijo Balkana in Rusije. Po rodu je iz Ambrusa v občini Ivančna Gorica.

4.1 Zvočni in DVD posnetki

Gluić, Luka: Dnevi in noči [Zvočni posnetek]. Grosuplje: Bandini Records, 2021. 1 CD (34 min, 10 sek): stereo; 12 cm. Avtor skladb in producent Luka Gluić. Spremljata: Rudi Javornik, tenorsaksofon, Vesna Zimic Gluić, spremljevalni vokal.

Gluić, Luka: Velerajniki L. G. [Zvočni posnetek]. [Grosuplje]: samozal., [2021]. 1 CD (32 min, 43 sek): stereo; 12 cm. Avtor skladb in priredbe ljudske pesmi Luka Gluić.

Quaggiato, Patrick: O pravljici, ki je ni nihče povedal [Zvočni posnetek]: glasbena igra za soliste in zbor s klavirsko spremljavo / libreto Nataša Konc Lorenzutti; glasba Patrick Quaggiato. [Ljubljana]: Glasbeni center Zvočna zgodba; Grosuplje: Glasbena šola, 2021. 1 CD (41 min, 58 sek); 12 cm. Izvaja pevski zbor Glasbenega centra Zvočna zgodba in mladinski pevski zbor GŠ Grosuplje; mentorici zborov Polona Kopač Trontelj in Ula Ulaga, klavirska spremljava Nadja Rus.

Slapovi (ansambel): Naj se sliši naša pesem [Zvočni posnetek]. Maribor: ZOM, Obzorja, Helidon, cop. 2019. 1 CD (74 min, 38 sek): stereo; 12 cm.

Posneto med letoma 1992 in 2006; presneto 2019. Zasedba: Jože Skubic, vokal, Martin Štibernik, vokal, harmonika, klaviature, Robert Kuhelj, vokal, kitara, Gregor Štibernik, bas kitara, Jože Pečjak, harmonika, Marko Mirtič, vokal, bobni, Milan Podržaj, Andrej Gačnik, vokal, Igor Kulašič, bobni.

5.1 Razglednice

Pozdrav iz Višnje Gore [Slikovno gradivo] / oblikovanje Foto Travnik. Višnja Gora: Založila Rajko Gliha in Zala Petelin, [2020] ([Grosuplje]: Tiskarna Čakš). Razglednica: barvna; 11 x 16 cm.

Razglednica prikazuje tri panorame mesta ter sliko notranjosti obnovljene hiše na Mestnem trgu 14 v Višnji Gori.

Skoči v Grosuplje [Slikovno gradivo] / foto Peter Zakrajšek; oblikovanje Mrož. Grosuplje: Turizem Grosuplje; Občina Grosuplje, [2020]. Razglednica: barvna; 11 x 23 cm.

[Štiri] 4 razglednice z enakim naslovom, a različnimi motivi turističnih lokacij v občini Grosuplje.

Višnja Gora [Slikovno gradivo] / fotografija in oblikovanje Foto Travnik. Višnja Gora: Turistično društvo, 2020. Razglednica: barvna; 10 x 19 cm.

Razglednica prikazuje panoramo mesta.

6.1 Izbor domoznansko zanimivih seminarских, diplomskih in magistrskih nalog

Dremelj, Luka: Začetki rodbine Lamberg na Kranjskem: diplomsko delo. Grosuplje: [L. Dremelj], 2021. 47 f.; 30 cm. Mentor Marko Štuhec. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino.

Zgodovinopisno stanje rodbine Lamberg, ki se je na Kranjskem pojavila v drugi tretjini štirinajstega stoletja. Predstavitev, pojasnitev in korektura ugotovljenih napak.

Ferk, Tine: Dendrokronološko datiranje objektov na Dolenjskem: diplomsko delo. Ljubljana: [T. Ferk], 2020. VII, 39 f., ilustr.; 30 cm.

Mentor Tomislav Levanič. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire.

Vsebuje tudi dendrokronološko datirano cerkev svetega Vida v Šentvidu pri Stični, ki je grajena iz hrastovega lesa. Analiza je bila opravljena z C14 analizo. Pri cerkvi je šlo zgolj za prenovo, romanska osnova je bila v stilu gotike prenovljena po letu 1483.

Godnjavec, Lara: Vloga društev pri razvoju turizma v občini Ivančna Gorica: zaključna seminarska naloga. Ljubljana: [L. Godnjavec], 2020. 43 str., ilustr., zvd.; 30 cm.

Mentor Dejan Cigale. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta Oddelek za geografijo.

Jerin, Špela: Razvoj produktov naravne in kulturne dediščine na območju Stične in okolice: diplomsko delo. 73 str., 21 str. pril., ilustr.; 31 cm.

Mentor Marko Koščak, somentor Tomi Špindler. Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, Brežice.

Jurca, Tilen: Idejna zasnova kulturnega centra in glasbene šole v Grosuplju: magistrsko delo. Ljubljana: [T. Jurca], 2020. 64 str., ilustr., načrti; 43 cm.

Mentor Tomaž Slak. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo.

Kastelic, Peter: Geomorfološke značilnosti Dobropolja in porečja Rašice: zaključna seminarska naloga. Ljubljana: [P. Kastelic], 2020. 63 str., ilustr., zvd.; 30 cm.

Mentor Uroš Stepišnik. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

Lovše, Tina: Turizem v občini Grosuplje s poudarkom na Županovi jami: zaključna seminarska naloga. Ljubljana: [T. Lovše], 2021. 41 str., ilustr., zvd.; 30 cm.

Mentor Dejan Cigale. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

Peklaj, Aljaž: Celosten postopek izdelave georeferenciranega oblaka točk Velike dvorane Županove jame: magistrsko delo. Ljubljana: [A. Peklaj], 2021. VIII, 54 str., ilustr.; 30 cm.

Mentor Aleš Marjetič, somentorja Polona Pavlovčič Prešeren, Dejan Grigillo. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. Magistrski študijski program druge stopnje Geodezija in geoinformatika.

Sabol, Patricija: Idejna zasnova novega kulturnega centra v Grosuplju: magistrsko delo. Ljubljana: [P. Sabol], 2020. 105 str., ilustr., načrti; 43 cm.

Mentor Tomaž Novljan, somentor Polona Filipič. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo.

Sever, Miha: Geografske značilnosti kreativnih industrij na suburbanem območju na primeru občine Grosuplje: magistrsko delo. Ljubljana: [M. Sever], 2021. 85 str., ilustr., zvd.; 30 cm.

Mentor Simon Kušar. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

Šteh, Lucija: Kmečki upori na gradu Čušperk v zrcalu slovenske zgodovinske povesti: diplomsko delo. Čušperk [i. e. Ljubljana]: [L. Šteh], 2021. 49 str.; 31 cm.

Mentorja Urška Perenič in Tone Smolej. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo.

O delih Frana Jakliča Ljudska osveta in Ivana Laha Uporniki.

Veselič, Simon: Odoakrovi predniki, zgodnja kariera in etnična identiteta: magistrsko delo. Šmarje - Sap: [S. Veselič], 2021. 179 str., ilustr.; 30 cm.

Mentor Milan Lovenjak, somentorica Alenka Cedilnik. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino.

O vojskovodji Odoakru, ki je leta 476 n. št. strmoglavil zadnjega zahodnorimskega cesarja.

KAJ SO PISALI ČASOPISI O NAŠIH KRAJIH IN LJUDEH V LETIH

2020 IN 2021

Marija Samec

Danes se je večji del sporočil preselil na družbena omrežja, facebook, twitter, instagram, ki pogosto nimajo datuma ali pa jih uvaja kot časovni podatek le – danes. Ta bibliografija pa stremi po tem, da so vsi zapisi preverljivi in tudi kasneje dostopni ter polno sporočilni s časom, krajem in tematiko. Zato nujno ostaja pri tiskanih besedilih, ki jih lahko pogledamo tudi po desetletjih.

V tiskanih medijih se naše tri občine pogosto pojavljajo z različnimi vsebinami, pozitivnimi in negativnimi.

O **občini Grosuplje** pišejo različni časopisi o pozitivnih dosežkih, saj je bila občina spet letos kandidatka za priznanje zlati kamen, ker je razvojno prodorna in ljudem prijazna občina. Ponovno je pridobila nazive mladim prijazna občina, branju prijazna občina, starejšim prijazna občina. V zadnjem času so zgradili prizidek k OŠ Louisa Adamiča z osmimi novimi učilnicami in športno dvorano, tržnico in parkirno hišo P+R z 222 parkirnimi prostori. Obnovili so kulturno dvorano in z ustanovitvijo Zavoda Turizem Grosuplje spodbudili napredek pri turistični ponudbi v občini. Uredili so Žabjo hišo ob vstopu na Radensko polje. Turistično prodorna sta Vodomčev gaj na Cerovem in Županova jama, saj so se tudi med pandemijo trudili za turistični obisk. Ko bodo zrasle, bodo s svojim nežnim cvetenjem in lepoto privabile v kraj tudi japonske češnje, ki so jih kar 80 posadili ob Adamičevi cesti v Grosupljem. Občina Grosuplje je s pomočjo evropskih sredstev uredila bajer Zacurek pri Šmarju – Sapu z okolico.

Versko življenje je v Župniji Grosuplje razgibal novi mladi župnik Martin Golob in s svojimi mašami na facebooku in po televiziji v času koronavirusa ponesel po celi Sloveniji podobo naše lepe Mihaelove cerkve in privabil v kraj mnoge romarje.

V časopisih so se pogosto pojavljali zapisi o znanih Grosupeljčanih. V reviji Dve domovini je izšla serija člankov o Louisu Adamiču, ki v Ameriki še vedno zbuja zanimanje in buri duhove s svojimi deli in nenavadno, v skrivnost zavito smrtjo. Olimpijka Maruša Mišmaš Zrimšek je polnila športne strani z uspehi v teku. Ob olimpijadi v Tokiu so pogosto intevjuvali tudi Miroslava Cerarja, ki je na Japonskem v svoji aktivni telovadni športni dobi doživiljal velike uspehe. Aleksander Čeferin se je pojavljal na športnih straneh kot predsednik UEFA. Med pevci pa izstopata v zabavnih sferah Dejan Vunjak, na področju resne glasbe pa basbaritonist Markos Fink.

Pogosteje kot v drugih dveh občinah pa so strani časopisov v zadnjih dveh letih polnili zapisi o kriminalu v občini Grosuplje. V gozdu pod Polico so zverinsko ubili Slavca Knaflja. Martin Zaviršek iz Male Račne pri Grosupljem je ženo polil z bencinom in zažgal, da je po nekaj dneh zaradi opeklin umrla. Ivan Sebanec s Peči pri Grosupljem je po sporu zaradi avtomobila s sekiro večkrat udaril hčer in mu je žal, da je ni ubil. Bankir Žarko Gorenc je v Dolah pri Polici zadavil svojo ženo. V industrijski coni v Grosupljem je Roman Miklavčič iz Stične ustrelil nosečo Niko iz Ivančne Gorice in si sodil sam. Še vedno se je vlekle sojenje Milku Noviču za umor dr. Janka Jamnika. Dr. Peter Čeferin pa je prepričan, da Ivo Perič ni kriv umora matere, očima in polbrata v Rovinju leta 2002 in bi rad obnovil proces. Po številu ti članki presegajo število vseh ostalih.

O **občini Ivančna Gorica** so se skozi zadnji dve leti pogosto pojavljali članki o Josipu Jurčiču, saj so na predlog Občine Ivančna Gorica razglasili leto 2021 za Jurčičevo leto. Časopisi so pogosto pisali tudi o dogajanju v Višnji Gori, kjer so obnovili nekdanje poslopje osnovne šole in vanjo postavili Hišo kranjske čebele z mnogimi dejavnostmi in mladinskim hostlom. Občina skrbi za urejenost kolesarskih poti in povezav med kraji in pod geslom Prijetno domače opozarja na prijazne in turistično zanimive kraje v občini. Na Muljavi so kljub pandemiji uspeli odigrati Desetega brata, v Cistercijanskem samostanu v Stični pa so izpeljali 39. in 40. festival Stična mladih.

Med športno-turističnimi atrakcijami so časopisi odkrili Aviratek v Šentvidu pri Stični, ki privablja mlade adrenalince k tekmoivanju na blatni progi. V dolini pod Kalom blizu Šentvida pri Stični pa nastaja nov doživljajski park Cukarca.

Med znanimi obrazi se v časopisih pojavljata pevca Nina Pušlar in Marko Vozelj.

Časopisi so poročali tudi o požaru v starem mestnem jedru Višnje Gore. V župnišču v Višnji Gori so oropali župnika Slavka Judeža. Časopisne stolpce polnijo tudi težave pri prodaji Livarja. Sicer pa se občina Ivančna Gorica izpostavlja z več pozitivnimi kot slabimi vestmi.

Dobrepolje je manjša občina, vendar, kot pravi župan Igor Ahačevčič, se tudi v majhni občini lahko uresničijo velikopotezni načrti. Preudarne investicije pa se odražajo v kakovosti življenja. Zgradili so večnamensko telovadnico. Leto 2020 so proglasili za leto bratov Kralj. Skozi celo leto so tekle prireditve in izleti z ogledi njunih del. Na trgu pred občino so postavili doprsna kipa obeh bratov. V adventnem času so časopisi pisali o poprtnikih, ki jih pečejo in razstavljajo v Dobrepolju.

Vse bolj problematično pa je zdravstvo, saj ne dobijo zdravnikov v njihov zdravstveni dom.

Članki v časopisih, predvsem ko jih beremo zbrane za nazaj, so dobri pokazatelji, kaj se v posameznih občinah dogaja.

BIBLIOGRAFIJA ČLANKOV OBČIN DOBREPOLJE, GROSUPLJE IN IVANČNA GORICA ZA LETI 2020 IN 2021

Marija Samec

Bibliografija prinaša izbor člankov iz večine slovenskih časopisov in revij za leti 2020 in 2021. Urejena je po obsežnejših tematskih sklopih, ki se pokrivajo s številčnimi vrstilci po UDK. Izbrani članki se nanašajo na dogajanja v treh, v naslovu naštetih občinah. Znotraj leta in tematske skupine so članki urejeni kronološko in periodika abecedno. Ob večjih vsebinskih sklopih pa je izpostavljen ključni (povednejši) naslov. Pogosto citirani časopisi in časniki so navajani s kraticami, ostali pa s polnim imenom.

Občinska glasila: Naš kraj (Dobrepolje), Grosupeljski odmevi (Grosuplje) in Klasje (Ivančna Gorica) ter druga glasila, ki izhajajo na območju naštetih treh občin: Višnjan, V Materini šoli, šolska glasila ... so v celoti domoznansko gradivo, zato posameznih člankov iz njih ne navajam.

Nekateri časopisi, članki, obvestila, "domače strani" ... se pojavljajo tudi na medmrežju – internetu. Teh nisem zajela v svoji bibliografiji, ker se prehitro spreminjajo.

Seznam pregledanega časopisja in uporabljenih kratic:

Acta carsologica, Acta historiae artis Slovenica, Acta neophilologica, Annales, Argo, Arheološki vestnik, Bilten - Poštne znamke, Borec, Bukla, Cerkevni glasbenik (Cg), Cvetje v jeseni, Demokracija, Delo, Delo in dom (priloga Dela), Dnevnik (Dn), Dolenjski list (Dl), Dom (Čedad, Videm), Družina (D), Družinski kažipot (priloga Družine), Dve domovini, Etnolog, Finance (F), Gasilec, Gea, Geografski vestnik, Glasnik SED (Slovenskega etnološkega društva), Glasnik (Škofljica), Gloss, Gospodarski vestnik (Gv), Hacquetia, Hladnikia, Horizont, Jana, Kakovostna starost, Kmečki glas (Kg), Knjižničarske novice (Kn), Koledar GMD (Goriške Mohorjeve družbe), Lipov list, Lisa, Čarovnija okusa, Liter jezika: literarno jezikoslovna revija, Livarski vestnik, Ljubljana, Mama, Mercator, Mladika (Trst), Mladina, Moj dom (priloga Dnevnika), Moj malček, Moja Slovenija, Motorevija, Naša družina (priloga Družine), Naša luč, Naša žena, Naše jame, Nedeljski Dnevnik (NDn), Nedelja (cerkveni list krške škofije, Celovec), Nedelo, Nika (priloga Dnevnika), Novi glas (Trst, Gorica), Novi Matajur (Čedad), Novi tednik (Nt), Novice (Celovec), Oddih (priloga Dnevnika), Odprta kuhinja (priloga Nedela), Odvetnik, Ognjišče, Obrtnik, Ona, Ona plus (priloga Dela), Pet zvezdic, Pilot (priloga Dnevnika), Planinski vestnik (Pv), Podjetnik, Poetikon, Polet (priloga Dela), Posavski obzornik, Porabje (Monošter), Potepanja, Primorska srečanja (Ps), Primorske novice (Pn), Primorski dnevnik (Pd), Prometno-varnostni vestnik, Proteus, Rast, Reporter, Revija obramba, Revija o konjih, Rodna gruda, Salomonov ugankar, Slovenija, Slovenske novice (Sn), Slovenski čebelar (Sč), Sodobno kmetijstvo, Spika, Spomeniškovarstveni razgledi, Srečno, sošed (Društvo slovensko-avstrijskega prijateljstva), Stati inu obstati, Stop, Story, Strokovnjak, Studia historica Slovenica, Svet 24, Svet in ljudje, Svet nepremičnin, Svobodna beseda, Šola zdravja, Šolska kronika (Šk), Šport, Šport mladih, Štajer'c: tednik za Podravje, Trobla, TV okno (priloga Novega tednika), Umetnostna kronika, Varstvo spomenikov, Večer, Vikend (priloga Dela), Vojnozgodovinski zbornik, Vzajemnost, Zarja, Zaveza, Zdrava ona, Zdravko: glasilo ZD Ljubljana, Zgodovinski časopis, Živa (priloga Dolenjskega lista).

Posebni znaki:

// - Začetek novega članka

O SPLOŠNO. KULTURA – 2020

*Po koncu krize se vedno spominjamo tistih, ki so bili zraven / Ksenija Medved. – Knjižničarske novice; 30, št. 3/4, str. 26–27. (Mestna knjižnica Grosuplje, Enota Ivančna Gorica je v času pandemije svoje dejavnosti prenesla na splet: bralni klub, srečanja z ustvarjalci, ure pravljic).

*Mladinski celovečerni film Čak, nori so! / Ba. P. – Sn, 30, št. 60 (4.3.), str. 17, foto. (Otroška dramska skupina Kulturnega društva Ambrus je predstavila prvi celovečerni film v občini Ivančna Gorica).

*Bo 2021 Jurčičevo leto? / Rok Nose. – DI, št. 22 (28.5.), str. 5. (V Ivančni Gorici so oddali pobudo, da bi naslednje leto v Sloveniji razglasili za Jurčičevo leto: cilj je povezati različne ustanove in institucije).

*Jurčiču politika vezala roke in razum: obletnice: prihodnje leto se bomo spomnili mejnikov v življenju pisatelja Josipa Jurčiča. Številne prireditve / Bojan Rajšek. – Delo, 62, št. 268 (19.11.), str. 11, foto.

*Leto 2021 - Jurčičevo leto / Mojca Plaznik Plavec. – Panorama, št. 50 (17.12.), str. 19, foto. (Priprave na Jurčičevo leto. Leta 2021 bo minilo 160 let, odkar je kot sedemnajstletnik napisal Pripovedko o beli kači; 240 let od izida romana Rokovnjači in prve številke Ljubljanskega zvona, ki ga je zasnoval z Ivanom Tavčarjem, Franom Levcem in Jankom Kersnikom; 140 let od prerane smrti).

O SPLOŠNO. KULTURA – 2021

*Projekt rekreativnega pisanja / Ba. P. – Sn., 31, št. 22 (25.1.), str. 16–17, foto. (ZKD Grosuplje in JSKD Ivančna Gorica sta organizirala pet literarnih delavnic).

*Staroverec, ne pogan / M. Ž. – DI, 72, št. 10 (11.3.), str. 5, foto. (V Ivančni Gorici ulična razstava vil, bogov, boginj, škratov domačinke Kristine Klemenčič).

*JURČIČEVO LETO: Bleiweis med Vodnikom in Jurčičem: tri etape slovenskega novinarstva / Bernard Nežmah. V: Janez Bleiweis, Novice in modernizacija slovenske družbe, str. 111–124, 356–357, 370, foto. // Kozlovska sodba v Višnji gori" and its historical addressee / Urška Perenič. V: Slovene studies: journal of the Society for Slovene Studies, 43, št. 1 (2021), str. 25–36. (Povzetek: Kozlovska sodba v Višnji gori in zgodovinsko prvi naslovnik). // Lahko bi bila prijatelj: Jakob Alešovec in Josip Jurčič / Karmen Jančar. – Ljubljana med nostalgijo in sanjami: revija za domoznanske vsebine, 10, [št. 1 (2021), str. [42]–51. foto. // Josip Jurčič: (1844–1881) / Urška Perenič. – Zvon, 24, 2021, št. 2, str. 40–42, foto. // Jurčič je emancipacijski avtor: ddr. Igor Grdina / pogovarjala se je dr. Urška Perenič. – Zvon, 24, št. 2 (2021), str. 32–39. foto. // Zgodovinski romanopisec Josip Jurčič. Ob 140. obletnici njegove smrti = Historical novelist Josip Jurčič. On the 140th anniversary of his death / Miran Hladnik in Urška Perenič. – Zgodovina v šoli, 29, št. 2, str. 32–37, foto. // Predvojna slovenska pedagoška glasila o Josipu Jurčiču, tudi ob smrti - 140 / Tatjana Hojan. – Šolska kronika, št. 2/3 (2021), str. 356–360. // Josip Jurčič - v marsičem prvi: Jurčičevo leto: pisatelja zdaj pozna otroško občinstvo, pri odraslih je pozabljen: ob 140. obletnici njegove smrti napovedujejo različne dogodke / Anja Intihar. – Delo, 63, št. 31 (9.2.), str. 14, foto. // Z novimi prijemi do spoznavanja Jurčičevih del / Bojan Rajšek. – Delo, 63, št. 51 (4.3.), str. 11, foto. // Z novimi prijemi do spoznavanja Jurčičevih del: novost: na petih izbranih točkah ob Jurčičevi poti bodo dramski igralci interpretirali pisateljeva literarna dela / Bojan Rajšek. – DI, 63, št. 51 (4.3.), str. 11, foto. // Jurčičeva domačija vabi brez vstopnine / T. Š. – Sn, 31, št. 61 (5.3.), str. 17, foto. // Praznovanje Jurčičevega leta / vl. – D, 71, št. 52 (5.3.), str. 7. // Praznovanje leta Josipa Jurčiča: družna / vl (Levičnik, Vesna). – Dn, št. 52 (5.3.), str. 7, foto. // Razglasitev leta 2021 za leto Josipa Jurčiča / Tanja Jakolič. – Panorama, št. 10 (11.3.), str. 19, foto. // Prvi mladinski roman o Jurčiču: Deseta dežela / Roman Rozina. – DI, št. 17 (29.4.), str. 20. // Prvi Slovenec, ki je živel od pisanja / Iztok Ilich. – Sn, 31, št. 120 (6.5.), str. 2–3, foto. // Jurčičeve podobe na ogled / J. A. – DI, 72, št. 20 (7.5.), str. 20, foto. (Društvo likovnikov Ferdo Vesel v Šentvidu pri Stični). // »Življenje opisuje v naivno optimističnih barvah« / Ksenija Hočvar. – D, št. 19 (9.5.), str. 18–19, foto. (Akademik dr. Janko Kos o Jurčičevem delu). // Razstava v jubilejnem Jurčičevem letu 2021 / Tanja Jakolič. – Panorama, št. 19 (13.5.), str. 19, foto. // Jurčič povezuje še 140 let po smrti / Ba. P. – Sn, 31, št. 147 (3.6.), str. 6, foto. // Med predstavo sok zamenjali s kisom in našagali stol / Barbara Pance. – Sn, 31, št. 164 (19. 6.), str. 8–9, foto. (Letno gledališče na Muljavi je zaigralo Desetega brata). // Zaradi nje tudi v Ameriki govorijo o Jurčiču / Mojca Leskovšek – Svete. – DI, 72, št. 26 (1.7.), str. 17, foto. (Alina Hernandez, učenka ameriške šole v Kaliforniji in slovenske šole v Ivančni Gorici). // Staro vprašanje: kaj pomeni imeti rad / Petra Zemljčič. – Večer, 77, št. 150 (2.7.), str. 17, foto. (Drama SNG Maribor bo uprizorila Jurčičevo povest Sosedov sin). //

Paradigmatski Jurčič / Melita Forstnerič Hajnšek. – Večer, 77, št. 153 (6.7.), str. 17, foto. (SNG Maribor, Sosedov sin). // Filmski Deseti brat / Igor Kavčič. – Gorenjski glas, 74, št. 54 (9.7.), str. 14, foto. (V Jurčičevem letu je njegov Deseti brat po gledališki igri na prostem po treh letih dobil še filmskega "brata". Po režiji in scenariju Iztoka Jožeta Basaja se je izkazala celotna filmska ekipa KUD Predoslje). // Sosedov sin. – Reporter, 14, št. 28 (12.7.), str. 74, foto. (SNG Maribor) // Deseti brat pod zvezdami / Ba. P. – Sn, 31, št. 192 (19.7.), str. 7, foto. // Veliki sin slovenskega naroda / Ksenija Medved. – Bukla, št. 161 (jul–avg), str. 10, foto. // Kozlovska sodba ob Jurčičevem letu / (sta). – Večer, 77, št. 225 (28.9.), str. 9, foto. (V SLG Celje). // Kralj zgodb: Jurčičevo leto / Irena Štaudohar. – Delo (Sobotna priloga), 63, št. 199 (28.8.), str. 22–24, foto. // Josip Jurčič je bil povezan tudi z Visolami Jurčičevo leto : iz spominov dr. Josipa Vošnjaka je razvidno, da sta se s pisateljem in časnikarjem precej družila / Tomaž Ajd. Štajer'c: tednik za Podravje, št. 228 (2.9.) str. 28, foto. // Bil je magnet za napredne Slovence / Ba. P. – Sn, 31, št. 264 (29.9.), str. 7, foto. (Predstava Sin slovenskega naroda na Muljavi). // Kozlovska sodba v Gledališču Celje / foto Jaka Babnik. – Novi tednik, 76, št. 39 (30.9.), str. 10, foto. // Jurčič na Goriškem: vedute iz življenja v Gorici 19. stoletja kot prispevek k Jurčičevemu letu / Zoltan Jan. – Mladika (Trst), 65, 2021, št. 10, str. 72–77, foto. // Vandalizem bo stal okrog 7000 evrov / Jon Knez. – Večer, št. 228 (1.10.), str. 19, foto. (Kip J. Jurčiča v Mariboru so posprejali z barvami). // Odprto pismo Muljavcev skruniteljem Jurčičevega spomenika v Mariboru / KD Josip Jurčič et. al. – Delo, 63, št. 231 (5.10.), str. 7. // Kozlovska sodba tudi v jezikih baltskih držav / Ba. P. – Sn, 31, št. 277 (12.10.), str. 17, foto. (Veleposlaništvo RS na Poljskem je izdalo Kozlovsko sodbo v štirih jezikih, poljskem in treh baltskih držav v estonskem, latvijskem in litavskem jeziku). // Proslaviti znamenitega rojaka / Boris Dolničar. – Sn, 31, št. 291 (26.10.), str. 26, foto. // Muljava še naprej živi s svojim znanim rojakom ob Jurčičevem letu: zakaj je stavek iz Desetega brata "kaj gledaš solznih ači, ka svetega Roka psk" prevajalcem v angleščino povzročal težave / Bojan Rajšek. – Delo, 63, št. 255 (3.11.), str. 15, foto. // Jurčič, Josip [Elektronski vir] / Nina Lončar. – Mariborski biografski leksikon [Elektronski vir] (2021). Opis vira z dne 19. 11. 2021. // Jurčič v Mariboru / (mbk). – Večer, št. 272 (23.11.), str. 19. (Razstava v UKM.) // Jurčič je užival v družbi domačinov: grad Rače / Duša Podbevšek – Bedrač. – Dn, 77, št. 273 (24.11.), str. 19, foto. // Posodobljena brezčasna patina 19. stoletja / Ingrid Mager. – Dn, 71, št. 287 (10.12.), str. 10, foto. // Ob priložnosti vseslovenskega leta Josipa Jurčiča / Urška Perenič. V: Proslavimo Jurčiča: zbornik ob zaključku istoimenskega projekta v Jurčičevem letu 2021, str. 23–26, portr. (Leta 2021 bo minilo 160 let odkar je kot sedemnajstletnik napisal Pripovedko o beli kači; 240 let od izida romana Rokovnjači in prve številke Ljubljanskega zvona, ki ga je zasnoval z Ivanom Tavčarjem, Franom Levcem in Jankom Kersnikom; 140 let od prerane smrti).

2 VERSTVO 2020

*Zbirka jaslic v Muzeju krščanstva na Slovenskem / Nataša Frelj Polajnar. – Jaslice, revija za ljubitelje jaslic, 20, 2020, št. 23, str. 18-19, foto. (V Stični.)

*Božič in jaslice v Grosupljem / Milena Nagelj. – Jaslice, revija za ljubitelje jaslic, 20, 2020, št. 23, str. 44, foto.

*Prof. dr. Jože Kastelic, direktor Narodnega muzeja: 1945-1968 / Barbara Županek. – Argo, 64, 2021, št. 1, str. 38–43, foto. (Dr. Jože Kastelic, slovenski arheolog, antični zgodovinar, muzealec, univerzitetni profesor, pesnik, prevajalec in likovni kritik, je bil rojen v Šentvidu pri Stični.)

*Šentvid pri Stični. Jubilejni, 20. blagoslov konj / Gašper Stopar. – Kg, 77, št. 1 (1.1.), str. 17, foto. // Velika Dobrava. Blagoslov za zdravje konj in rejcev / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, 77, št. 1 (1.1.), str. 17, foto. (Na god sv. Štefana so blagoslovili konje in rejce).

*Grosuplje. Ambroževa nedelja in miklavževanje / Milena Nagelj. – D, 69, št. 1 (5.1.), str. 26, foto.

* Between uniformity and uniqueness: depictions of benefactors of Stična cistercian abbey / Tina Košak. – V: Likovna umetnost v habsburških deželah med cenzuro in propagando (Acta historiae artis Slovenica, 25, št. 2), str. 173–202, 355, foto. (Med uniformnim in edinstvenim: upodobitve dobrotnikov cistercijanskega samostana Stična. Portreti Viride Visconti).

*Stična. Jaslice v cistercijanskem samostanu / Slavko Mirtič. – Kg, 77, št. 2 (8.1.), str. 17, foto.

*Kulturno društvo sv. Mihaela praznuje / Ba. P. – Sn, 30, št. 81 (25.3.), str. 17, foto. (KD v Župniji Grosuplje).

*Politolog pustil službo in postal stiški menih / Drago Perko. – Sn, 30, št. 85 (28.3.), str. 10, foto. (Jona Vene).

*Povezovanje cistercijanskih pokrajin / Kristina T. Simončič. – Posavski obzornik, 24, št. 8/9 (29.4.), str. 25, foto. (Galerija Božidar Jakac Kostanjevica na Krki in Muzej krščanstva na Slovenskem iz Stične sta se v lanskem letu, ob finančni podpori Ministrstva za kulturo RS, vključila v triletni mednarodni projekt povezovanja in ohranjanja kulturne krajine ter dediščine cistercijanov v Evropi "Cisterscapes – Cistercian Landscapes Connecting Europe").

*Majhna, a kljub temu velika. – D, 67, št. 18 (29.4.), str. 2, foto. (P. Brano Petauer, cistercijan, je avtor šmarnc za odrasle).

*Ujeli smo zadnji vlak / Zvone Štrubelj. – Naša luč (mesečnik za Slovence po svetu), 69, št. 5, str. 4–7, foto. (Družinski dan v Bruslju z župnikom Zvonetom Štrubljem, rojenim v Dobropolju).

*Vstali Kristus ti odgovarja / Janja Podjavoršek. – D, 69, št. 18 (3.5.), str. 10–11, foto. (Grosupeljski župnik Janez Šket nagovarja vernike preko Radia Zeleni val).

*Francišek Novak (1947–2020) / B. Metelko. – D, 69, št. 20 (17.5.), str. 27, foto. (Nekrolog. Župnik, rojen v Dobropolju, devet let je služboval v Grosupljam).

*Od pozlate do šahovnice / Ksenija Hočvar. – D, 69, št. 26 (28.6.), str. 23, foto. (Sakralna dediščina v poliški podružnični cerkvi Device Marije na Troščinah).

***Župnik Martin Golob.** (Izbor člankov iz slovenskih časopisov). O bohinjškem župniku poročali celo v Braziliji / Lovro Kastelic. – Sn, 30, št. 172 (29.6.), str. 7, foto. // Umestitev župnika Goloba / Milena Nagelj. – D, 69, št. 35 (30.8.), str. 17, foto. // Župnik Martin mežika faranom / D. V. – Sn, št. 217 (13.8.), str. 13, foto. (Med karanteno je namesto rokovanja uvedel pomežik). // Priljubljeni župnik Martin Golob / Radio Veseljak. – Kg, 77, št. 36 (2.9.), str. 22, foto. // Včasih se razkužim tudi navznoter / Tina Horvat. – Sn, št. 287 (22.10.), str. 1 + 4–5, foto. (Martin Golob je med pandemijo maševal po spletu in TV). // Priljubljeni župnik je izziv za poštarje / Ajda Janovski. – Sn, št. 330 (5.12.), str. 7, foto. (Martin Golob prejema na kupe pisem in daril). // Grosuplje: e-občestvo / M. N. – D, 69, št. 49 (6.12.), str. 24, foto. (Župnik Martin Golob je prevzel župnijo Grosuplje in med epidemijo maševal po spletu in TV).

*Kjer ljudje stopijo skupaj: župnija Ambrus leži v Suhi krajini in je del škofije Novo mesto / Ivo Žajdela. – D, 69, št. 35 (30.8.), str. 12–13, foto. (O župniji Ambrus).

***Stična mladih 2020:** Stična mladih 2020 kar v 34 krajih / L. M. – DI, 71, št. 33 (13.8.), str. 20, foto. // Nekoliko drugačen festival Stična 2020 / Jure Čehovin. – Naša družina, priloga D, 69, št. 37 (13.9.), str. 18–19, foto. // Da majica Stične mladih ne bo le za doma / Lojze Grčman. – D, 69, št. 38 (20.9.), str. 12–13, foto. // Na letošnjo Stično mladih gledam s pozitivne strani / Magdalena Rode et al. – Najst, št. 1 (sep.–okt.), str. 5–12 + 47–48, foto. // Stična in olje / Janez Mavec. – Ognjišče, 56, št. 10, str. 80–81, foto. (Stična mladih je v času korone potekala v vseh šestih škofijah).

*Pater Simon Ašič: Ozdravljenje po uporabi zdravilnih zelišč pride počasi, ko pa pride, je temeljito! / Lucija Kavčič. – Demokracija, 25, št. 37 (10.9.), str. 62–63, foto. // Iz bogate dediščine p. Simona Ašiča / A. P. – D, 69, št. 39 (27.9.), str. 26, foto. (Pater Simon Ašič je kot zdravilec deloval v samostanu v Stični).

*Loka. Blagoslovitev orgel ob 80-letnici cerkve v Veliki Loki / Maja Zajc Kalar. – D, 69, št. 41 (11.10.), str. 25, foto.

*Osebno: Janez Vodičar. Salezijanska sproščenost in karizma / Ana Rupar. – D, 69, št. 42, str. 10, foto. (V Dobropolju rojeni teolog je postal novi dekan Teološke fakultete).

*Šmarje – Sap: Blagoslov kapelice Marija ob poti / M. Z. – D, 69, št. 43 (25.10.), str. 25, foto. (Prenovljena 300 let stara kapelica).

*Krka: Kozmijanovi dnevi / Irena Slana. – D, 69, št. 43 (25.10.), str. 24, foto. (Tretji Kozmijanovi dnevi na Krki).

*Kopija voščene figurice salzburškega Loretokindla / Nataša Frelj Polajnar. – Vzajemnost, 2020, št. 11, str. 68, foto. (Muzej krščanstva na Slovenskem v Stični hrani tudi voščeno figurico salzburškega Jezuščka).

*V vrtcu so posneli zgodbo svete noči / Barbara Pance. – Sn, 30, št. 349 (24.12.), str. 8, foto. (Otroci in vzgojitelji Vrtca Jurček iz Male vasi so odigrali in posneli božično zgodbo).

2 VERSTVO 2021

*Grosuplje in Lipoglav / Milena Nagelj. Jaslice, 25, 2021, št. 25, str. 34, foto. (O jaslicah).

*Mala vas pri Grosupljem: zgodba svete noči v vrtcu Jurček: žive jaslice / Katarina Mohar. – Jaslice, 25, 2021, št. 25, str. 49, foto.

*Kriška vas: vaške jaslice / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, 78, št. 1 (6.1.), str. 19, foto. (Na pobudo župana Občine Ivančna Gorica so že tretjič postavili vaške jaslice).

*»Živopisal« je Kristusovo pot na kalvarijo / Ksenija Hočevnar. – D, 70, št. 8 (21.2.), str. 18, foto. (Ob jubileju slikarja Fortunata Berganta, avtorja križevega pota za stiško baziliko).

*Žegnanje vse leto / Primož Hieng. – Sn, 31, št. 51 (24.2.), str. 24, foto. (Pri Stični ni ogleda vreden le samostan, ampak tudi podružnična cerkva sv. Miklavža in zgodovinsko najdišče gomil; odkrili so človeško ribico).

*Čar samostanskih hodnikov v Stični / Mojca Polona Vaupotič. – Porabje, 34, št. 30 (2021), str. 3, foto.

*Vaja za glasno in odločno oznanilo / Ivo Žajdela. – D, 70, št. 9 (28.2.), str. 4–5, foto. (Oktober 2020 je bil Dobropoljec dr. Janez Vodičar izvoljen za dveletni mandat dekana Teološke fakultete v Ljubljani).

***Župnik Martin Golob:** Drive-in blagoslov butaric in oljk / Ba. P. – Sn, 31, št. 85 (30.3.), str. 16, foto. (Grosupeljski župnik Martin Golob je na cvetno nedeljo blagoslavljal butarice kar v mimo vozečih avtomobilih). // Mame lajkajo, škofje pa v zrak / Barbara Pance. – Sn, 31, št. 88 (1.4.), str. 4–5, foto. (Priljubljeni grosupeljski župnik Martin Golob v intervjuju pred največjim krščanskim praznikom). // Že drugič brez tradicionalnega praznovanja / Vida Božičko. – Večer, 77, št. 77 (3.4.), str. 3, foto. (Župnik Martin Golob vsak dan mašuje v živo na facebooku in na TV. Blagoslov jedi v mimovozečih avtomobilih). // Grosuplje: Srečanje »e-občestva« / Milena Nagelj. – D, 70, št. 41 (10.10.), str. 24, foto. (Na parkirišču pri cerkvi je župnik M. Golob maševal za vernike iz vse Slovenije, ki so v času korone spremljali njegove maše po televiziji in facebooku). // S svojim delom božajo duše / Ba. P. – Sn, 31, št. 279 (14.10.), str. 7, foto. (10 let Kulturnega društva sv. Mihaela). // Romanja k Martinu. V Grosuplje namesto v Medžugorje / Tina Hrovat. – Sn, 31, št. 280 (14.10.), str. 4–5, foto. (Množice obiskujejo priljubljenega župnika v Grosupljem). // Božič niso samo okraski / Tina Horvat. – Sn, 31, št. 349 (23.2.), str. 4–5, foto. (Praznični pogovor z Martinom Golobom).

*Baziliko v Vatikanu okrasila na daljavo / Primož Hieng. – Sn, 31, št. 86 (31.3.), str. 7, foto. (Cvetličarja Sabina Šegula in Peter Ribič sta v grosupeljski cerkvi pokazala, kako bi izgledala velikonočna okrasitev vatikanske cerkve).

*Župnik čez noč izginil / Tomica Šuljić. – Sn, 77, št. 113 (29.4.), str. 2–3, foto. // Pesem ptic trnovk v Zgornjih Stranjah / Katarina Keček. – Reporter, 14, št. 19 (10.5.), str. 40, foto. (Župnik Anton Prijatelj, ki je župnikoval v Stranjah, je bil rojen v Dobropolju).

*Škofjeloški pasijon tokrat v Stični / Primož Hieng. – Sn, 31, št. 126 (13.5.), str. 24, foto. // Škofjeloška dediščina v Stični / Ksenija Hočevnar. – D, 70, št. 20 (16.5.), str. 19, foto. (V muzeju krščanstva na Slovenskem so razstavili rokopis in zgodovino uprizoritev najstarejšega dramskega besedila v slovenskem jeziku).

*Blagoslov križa v spomin na prvo mašo za slovenske vojake / U. – D, 70, št. 28 (11.7.), str. 20, foto. (V Ivančni Gorici).

*Videm Dobropolje: Župnik Franc Škulj častni občan / Igor Ahačevčič. – D, 70, št. 31 (1.8.), str. 16, foto. (Dolgoletni dobropoljski župnik).

*Prenovljena poznogotska lepota / Matej Šteh. – D, 70, št. 31 (1.8.), str. 7, foto. (Blagoslov obnovljene cerkvice svetega Duha na Vrheh na Polževem).

*Združevalci Evrope še pred združeno Evropo / Igor Bratož. – Delo, 63, št. 189 (17.8.), str. 15, foto. (Projekt Cisterscapes – cilj triletnega mednarodnega projekta devetnajstih institucij, povezanih s cistercijani, je pridobiti znak evropske dediščine).

*40. festival Stična mladih 2021. // Jubilejna Stična / Janez Mevec. – Ognjišče, 57, št. 9, str. 71, foto. // Jubilejno srečanje mladih v Stični: 40-letnica. – Ognjišče, 57, 2021, št. 9, str. 72–73, foto. // Stična se bliža! / Klara Rogina. – Naša družina, pril. D, 70, št. 37 (12.9.), str. 12–12, foto. // Stična bend obljublja nepozabno slavljenje / Patricija Kavčič. – Naša družina, pril. D, 70, št. 38 (19.9.), str. 12–12, foto. // Ob jubileju zbrali mlade k molitvi / Drago Perko. – Sn, 31, št. 255 (20.9.), str. 16–17, foto. // 40. festival Stična mladih je utrdil korake udeležencev / Anja Deželak et al. – Domovina, 1, št. 14 (23.9.), str. 44–47, foto. // V Stično ste prinesli sonce / Jerca Polc. – Naša družina, pril. D, 70, št. 39 (26.9.), str. 8–10, foto. (V organizacijo festivala Stična mladih vključenih 250 prostovoljcev, nadškof Alojzij Cvikel maševal na samostanskem travniku).

*Biti blizu v skrbi za vse / Žiga Jan. – D, 70, št. 40 (3.10.), str. 20, foto. (Katoliški zdravniki v samostanu Stična).

*Mitra za škofa Sajeta / Milena Nagelj. – D, 70, št. 43 (24.10.), str. 25, foto. (Novi novomeški škof Saje je kot kaplan deloval v Grosupljem v letih 1992–1994, zato so mu grosupeljski verniki ob umestitvi podarili mitro).

*Studenec pri kapelici sv. Lucije / Primož Hieng. – Sn, 31, št. 314 (18.11.), str. 8–9, foto. (Dole pri Polici).

*Krka. Kozmijanovi dnevi / Irena Slana. – D, 70, št. 47 (21.11.), str. 25, foto.

*Krka. Blagoslov temeljnega kamna za novo župnišče / Irena Slana. – D, 70, št. 47 (21.11.), str. 25, foto.

34 PRAVO. KRIMINAL 2020

*Janko Jamnik in Milko Novič. // Kdo so pravi morilci Janka Jamnika? / P. J. – Demokracija, 26, št. 2 (14.1.), str. 8, foto. // Oprostilna sodba Milku Noviču razveljavljena / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 55 (7.3.), str. 5, foto. // Tretje sojenje začeli brez Noviča / Mojca Furlan – Rus. – Večer, št. 152 (4.6.), str. 21, foto. // Kamere umora niso posnele / Mojca Furlan – Rus. – Dn, 70, št. 201 (1.9.), str. 10, foto. (Umor Janka Jamnika še vedno ni pojasnjen. Članki v vseh časopisih so se vrstili skozi celo leto: Dnevnik, št. 35 (13.2.), str. 9; št. 59 (12.3.), str. 12; št. 128 (5.6.), str. 10; št. 150 (2.7.), str. 4; št. 152 (4.7.), str. 17; št. 154 (7.7.), str. 12; št. 156 (9.7.), str. 8; št. 160 (14.7.), str. 12; št. 170 (25.7.), str. 16; št. 274 (26.11.), str. 8, št. 293 (18.12.), str. 10; št. 294 (19.12.), str. 18; št. 296 (22.12.), str. 1+19 ;; Slovenske novice: št. 39 (12.2.), str. 4–5; št. 129 (6.6.), str. 2–3; št. 167 (23.6.), str. 4; št. 178 (4.7.), str. 2–3; št. 191 (20.8.), str. 12; št. 195 (25.8.), str. 10; 237 (13.10.), str. 7; št. 278 (14.10), str. 2–3; št. 282 (17.10.), str. 7; št. 344 (19.12.), str. 2–3; št. 294 (19.12.), str. 20; št. 346 (22.12.), str. 1–3; Večer, št. 35 (13.2.), str. 20; št. 53 (6.3.), str. 21; št. 55 (7.3.), str. 21; št. 58 (12.3.), str. 21; 59 (13.3.), str. 20–21; št. 65 (20.3.), str. 20–21; št. 129 (6.6.), str. 21; št. 154 (7.7.), str. 21; št. 156 (9.7.), str. 21; št. 170 (25.7.), str. 20; št. 191 (20.8.), str. 20; št. 201 (1.9.), str. 20; št. 237 (13.10.), str. 21; št. 239 (16.10.), str. 21; št. 241 (17.10.), str. 20; 293 (18.12.), str. 20; št. 296 (22.12.), str. 20;; Demokracija, št. 30 (23.7.), str. 32–33; št. 41 (8.10.), str. 11; Delo, št. 296 (22.12.), str. 10. (Decembra so Noviča oprostili).

*Umor Nike Omahen Makić in samomor Romana Miklavčiča. // Tragedija v Grosupljem: ustrelil nosečo žensko in si sodil sam / Tamara Krivec. – Dnevnik, 70, št. 17 (22.1.), str. 28, foto. // Slovo od umorjene Nike in njenega otroka / Jaroslav Jankovič. – Sn, 30, št. 24 (27.1.), str. 4, foto. // Umoril nosečo Niko / Tomica Šuljić. – Sn, 30, št. 19 (22.1.), str. 2–3, foto. // Morilec ni prizanesel nerojenemu otroku / Tomica Šuljić. – Sn, 30, št. 20 (23.1.), str. 2–3, foto. // Ustrelil nosečnico, nato si je sodil sam / Tomica Šuljić. – Delo, 62, št. 17 (22.1.), str. 2–3, foto. (V industrijski coni v Grosupljem je Roman Miklavčič iz Stične ustrelil nosečo Niko iz Ivančne Gorice in si sodil sam).

*Ivan Perič. // Za trojni umor nedolžen sedi že 18 let / Boštjan Celec. – Sn, 30, št. 105 (18.4.), str. 2–3, foto. // Čeferin v vnovičen boj za pravico trikratnega morilca / Tamara Krivec. – Objektiv, pril. Dn, 70, št. 152 (4.7.), str. 15, foto. // Perič ni trikratni morilec. Njegov odvetnik dr. Peter Čeferin ima nove dokaze. / Boštjan Celec. – Sn, št. 105 (18.4.), str. 1–3, foto. // Megaškandal slovenskega pravosodja / Boštjan M. Turk. – Reporter, 13, št. 31 (3.8.), str. 34–37, foto. // Izvedenci, sodišča in muhe / Boštjan M. Turk. – Reporter, 13, št. 32 (10.8.), str. 24–25, foto. // Osemnajst let po zločinu terja obnovo postopka / Damijana Žist. – Večer, 75, št.188 (17.8.), str. 12, foto. // Novo sojenje za trojni umor!? / Boštjan Celec. – Sn, 30, št. 234 (31.8.), str. 2–3, foto. (Za Ivan Periča, z družino je živel

v Grosupljem, ki je bil obsojen leta 2002 za trojni umor svoje družine (mame, očima in polbrata), odvetnik Peter Čeferin zahteva obnovo postopka).

*Radioamaterjem zažgali brunarico / Drago Perko. – Sn, 30, št. 113 (28.4.), str. 2-3, foto. (Obolno).

*Z gokartom usodno v kapelico / Drago Perko. – Sn, 30, št. 117 (4.5.), str. 2-3, foto. (Bojan Hočevnar iz Ambrusa).

*Drzni roparji so ga zverinsko zbrcali / Drago Perko. – Sn, 30, št. 198 824.7.), str. 4–5, foto. // Stekel za vlomilci in jih ujel, a so ga pretepli / Drago Perko, Delo, 62. št. 170 (24.7.), str. 11, foto. (V Ivančni Gorici je lastnik zlikovce presenetil med vlomom).

***Martin Zaviršek zažgal ženo Natašo Jerič Zaviršek.** // Ženo polil z bencinom in zažgal / Tomica Šuljić. – Sn, 30, št. 219 (14.8.), str. 1–3, foto. // Je gasilec zažgal ženo in izginil!? / Primož Knez. – Dn, 70, št. 187 (14.8.), str. 24, foto. // Je gasilec zažgal ženo in izginil? / Primož Knez. – Večer, 75, št. 187 (14.8.), str. 21, foto. // Natašo zažgal iz maščevanja / Barbara Pance. – Sn, 30, št. 220 (17.8.), str. 1–3, foto. // Noče povedati, zakaj je zažgal ženo / Boštjan Celec. – Sn, 30, št. 253 (18.9.), str. 4–5, foto. // Opečena žena umrla / Primož Knez. – Dn, 70, št. 198 (28.8.), str. 12, foto. // Zažgana Nataša ni preživela / Tomica Šuljić. – Sn, 30, št. 232 (28.8.), str. 1–3, foto. // Domnevni morilec se v preiskavi ne zagovarja. – Delo, št. 216 (18.9.), str. 16, foto. (V Mali Račni je mož polil ženo z bencinom in jo zažgal).

*Nik in Mia odšla k očetu / Drago Perko. – Sn, 30, št. 233 (29.8.), str. 2–3, foto. (V prometni nesreči so umrli otroka 9-letna Mia in 6-letni Nik iz Šentvida pri Stični in njun oče Matej Mikulan).

*Umrli na nevarnem odseku / Aleksander Brudar. – Sn, 30, št. 235 (1.9.), str. 4, foto. (V Št. Juriju pri Grosupljem v pol leta že najmanj tri nesreče).

***Ivan Sebanec.** // Hčer petkrat kresnil s sekuro / Boštjan Celec. – Sn, 30, št. 242 (8.9.), str. 4–5, foto. // Pred policistoma obžaloval le, da hčere ni ubil / Boštjan Celec. – Delo, 62, št. 207 (8.9.), str. 11, foto. // Hčer ranil s sekuro in hladen kot špricar čakal policijo / Aleksander Brudar. – Sn, 30, št. 257 (23.9.), str. 5, foto. // Zaradi BMW-ja nad hčer s sekuro / Mojca Furlan – Rus. – Dn, 62, št. 220 (23.9.), str. 7, foto. (Družinsko nasilje v vasi Peč pri Grosupljem).

34 PRAVO. KRIMINAL 2021

***Martin Zaviršek.** // Zažgal ženo, bo sedel 30 let? / Boštjan Celec. – Sn, 31, št. 1 (4.1.), str. 1–3, foto. // Ženo zažgal, ker ga je varala / Jure Predanič. – Sn, 31, št. 43 (16.2.), str. 1-3, foto. // Zažgal ženo, v zapor gre za 23 let / Tamara Krivec. – Dn, št. 260 (9.11), str. 1 + 10, foto. (Martin Zaviršek iz Male Račne pri Grosupljem na sojenju za umor žene Nataše. Članki so izhajali tudi v: *Slovenske novice*, št. 86 (31.3.), str. 2–3; št. 102 (16.4.), str. 15; št. 183 (9.7.), str. 5; št. 304 (9.11.), str. 1–3;; *Dnevnik*, št. 37 (16.2.), str. 10; št. 74 (31.3.), str. 10; št. 81 (9.4.), str. 11; št. 87 (16.4.), str. 11; št. 91 (21.4.), str. 10; št. 112 (18.5.), str. 12; št. 228 (1.10), str. 12; št. 238 (13.10), str. 14; *Delo*, št. 37 (16.2.), str. 10; št. 74 (31.3.), str. 10, št. 260 (9. 11.), str. 10;; *Dolenjski list*, št. 40 (7.10.), str. 12; št. 41 (14.10.), str. 12; št. 45 (11.11.), str. 12;; *Večer*, št. 37 (16.2.), str. 21; št. 74 (31.3.), str. 20–21; št. 81 (9.4.), str. 21; št. 87 (16.4.), str. 21; št. 91 (21.4.), str. 20; št. 11 (18.5.), str. 20; št. 158 (12.7.), str. 12; št. 228 (1.10.), str. 12).

*Prijava sodnice, da je grozila policiji, je trhla / Damijana Žist. – Večer, 77, št. 13 (18.1.), str. 12–13, foto. (Zaplet po aretaciji Branka Ferlina iz Zagradca, ki je obtožen trgovanja z drogo).

***Ivan Perić.** // Trojni morilec bi novo sojenje / Boštjan Celec. – Sn, 31, št. 21 (23.1.), str. 4–5, foto. (Epidemija ustavila tudi sodno odločanje o obsojenem Ivanu Periću. Članki so bili objavljeni še v: *Slovenske novice*, št. 35 (6.2.), str. 6–7; št. 269 (4.10.), str. 4-5, št. 354 (30.12.), str. 2-3); *Dnevnik*, št. 29 (5.2.), str. 10;; *Večer*, št. 30 (6.2.), str. 21;; *Delo*, št. 34 (12.2.), str. 10).

***Požar v Višnji Gori.** // Pogorele tri družine / Drago Perko. – Sn, 31, št. 28 (30.1.), str. 1–3, foto. // Požar trem družinam vzel dom / Vesna Levičnik. – Večer, 77, št. 24 (30.1.), str. 20, foto. // Požar v starem mestnem jedru Višnje Gore / Jože Miklavčič et al. – *Gasilec*, 75, št. 2 (feb. 2022), str. 22-23, foto. // Počasi se normalizira: življenje leto dni po požaru / M. Ž. – *DI*, št. 5 (3.2.), str. 6, foto. // Pomoč Višnji Gori / G.G. - *Gasilec*, 75, 2021, št. 3, str. 75. // Strehe treh pogorelih hiš že obnovljene: dobre novice iz Višnje Gore / B. B.– *DI*, št. 9 (4. mar.), str. 18, foto. (Požar v starem mestnem jedru Višnje Gore. Članki so izhajali še v: *Dnevnik*, št. 24 (30.1.), str. 9; *NDn*, št. 7 (17.2.),

str. 6; št. 27 (27.2.); Slovenske novice, št. 66 (11.3.), str. 5; št. 165 (21.6.), str. 7;; Dolenjski list, št. 5 (4.2.), str. 12; št. 9 (4.3.), str. 18;; Kmečki glas, št. 5 (3.2.), str. 18).

*Oropali so župnika Slavka Judeža v Višnji Gori. // Župnika zvezali s kravato in oropali / Boštjan Celec. – Sn, št. 37 (10.2.), str. 1–3, foto. // Župnik Judež med ropom molil / Jure Predanič. – Sn, št. 109 (23.4.), str. 4–5, foto. (O ropu v župnišču v Višnji Gori so pisali še v: Dnevnik, št. 93 (23.4.), str. 11; št. 121 (8.5.), str. 12; št. 124 (1.6.), str. 10; št. 134 (12.6.), str. 16; št. 137 (16.6.), str. 10; št. 213 (14.9.), str. 10;; Slovenske novice, št. 157 (12.6.), str. 4; št. 179 (6.7.), str. 4; št. 157 (12.6.), str. 4; št. 249 (14.9), str. 6–7;; Večer, št. 93 (23.4.), str. 21; št. 123 (31.5.), str. 12; št. 213 (14.9.), str. 13; št. 124 (1.6.), str. 21).

*Ivan Sebanec. // Je »še premalo sem jo« zakonito? / Mojca Furlan – Rus. – Dn, 71, št. 40 (19.2.), str. 13, foto. // Napada na hčer ne prizna / Damijana Žist. – Večer, 77, št. 40 (19.2.), str. 23, foto. (Ivan Sebanec s Peči pri Grosupljem je že od konca leta 2020 v priporu. Članki so izhajali še v: Slovenskih novicah, št. 292 (27.10), str. 5; št. 322 (26.11), str. 15;; Dnevnik, št. 46 (26.2.), str. 11; št. 250 (27.10.), str. 17; št. 275 (26.11.), str. 12; št. 287 (10.12.), str. 12;; Delo, št. 250 (27.10.), str. 10;; Večer, št. 109 (14.5.), str. 20; št. 275 (26.11.), str. 13).

*Žarko Gorenc. // Bankir zadušil ženo Jano / Aleksander Brudar. – Sn, 31, št. 63 (8.3.), str. 1–3, foto. // Ženo zadušil in se predal policiji / Primož Knez. – Večer, 77, št. 54 (8.8.), str. 12, foto. (Žarko Gorenc se je po umoru v Dolah pri Polici sam javil policiji. Članki so izhajali še v: Slovenskih novicah, št. 65 (10.3.), str. 1-3; št. 130 (17.5.), str. 1–3; št. 183 (9.7.), str. 1–3;; Dnevnik, št. 54 (8.3.), str. 17; št. 61 (15.3.), str. 10; št. 156 (9.7.), str. 11;; Delo, št. 56 (10.3.), str. 10; Večer, št. 111 (17.5.), str. 13; št. 156 (9.7.), str. 20).

*Slavc Knafelj. // V gozdu našli zvezano truplo / Primož Knez. – Dn, št. 66 (22.3.), str. 11, foto. // Slavca umorili zaradi 2000 evrov: brutalen umor v Grosupljem / Tamara Krivec. – Dn, 71, št. 79 (7.4.), str. 10, foto. // Štirje kočevski Romi v priporu: osumljenci umora: starejšega moškega v okolici Grosuplja naj bi hoteli okraستي, ko jih je zalotil, so ga pretepli zvezali in odšli / B. B. Blaič, DI, 72, št. 14 (8.4.) str. 12, foto. // Pustili so ga zvezanega in trpečega: umor v gozdu: četverica je hotela Slavca Knaflja okraستي, vendar niso računali na to, da jih bo zalotil: napadli so ga in mu z vrvo zvezali roke in noge / Aleksander Brudar. – Delo, 62, št. 79 (7.4.), str. 10, foto. (Umor Slavca Knaflja v gozdu pod Polico pri Grosupljem. Članki so izhajali še v: Slovenskih novicah, št.77 (22.3.), str. 1–3; št. 78 (23.3.), str. 1–3; št. 82 (26.3.), str. 1–3; št. 90 (3.4.), str. 1–3; št. 92 (7.4.), str. 2–3; št. 94 (8.4.), str. 30; št. 110 (24.4.), str. 1–3; št. 172 (29.6.), str. 2-3; št. 220 (16.8.), str. 1–3; št. 239 (3.9.), str. 5; št. 250 (15.9.), str. 2-3; št. 253 (15.9.), str. 2–3; št. 254 (18.9.), str. 2–3; št. 281 (15.10.), str. 3;; Dnevnik, št. 68 (24.3.), str. 7; št. 78 (6.4.), str. 12; št. 204 (3.9.), str. 28; št. 217 (18.9.), str. 17;; Delo, št. 67 (23.3.), str. 10; št. 79 (7.4.), str. 10; št. 147 (29.6.), str. 10;; Večer, št. 66 (22.3.), str. 13; št. 78 (6.4.), str. 13; št. 79 (7.4.), str. 21; št. 163 (17.7.), str. 21; št. 204 (3.9.), str. 13; št. 217 (18.9.), str. 13;; Reporter, št. 15 (12.4.), str. 12).

*Rumeni jopič krivdo zavrača / Gordana Stojilković. – Sn, 31, št. 311 (16.11), str. 15, foto. // Obtoženi očitke o grožnji zoper življenje zanika / Gordana Stojilković. – Delo, 63, št. 266 (16.11.), str. 10, foto. (Urban Purgar, pripadnik rumenih jopičev, zavrača očitke, da je zagrozil zoper življenje Grosupeljčana Nikita Xseverja).

*Janko Jamnik in Milko Novič. Primer Novič. Obramba terja novo preiskavo / Luka Cjuha. – Dn, št. 5 (8.1.), str. 11, foto. // Milko Novič še ni rešen zapora / Aleksander Brudar. – Sn, 31, št. 334 (5.12.), str. 5, foto. // O Noviču še višji sodniki / Aleksander Brudar. – Delo, 63, št. 286 (5.12.), str. 10, foto. // Primer Novič: vse se vrtilo okrog zastaranja / Mojca Furlan – Rus. – Dnevnik, 71, št. 286 (9.12.), str. 18, foto. // Milko Novič dokončno rešen pregona za umor / Mitja Felc. – Delo, 63, št. 298 (23.12.), str. 10. (Sodišče je ustavilo kazenski pregon zoper Milka Noviča. Članki so izhajali še v: Dnevnik, št. 286 (9.12.), str. 18; št. 298 (23.12.), str. 10;; Slovenske novice, št. 348 (23.12.), str. 4;; Večer, št. 286 (9.12.), str. 13; št. 299 (24.12.), str. 12).

35 JAVNA UPRAVA – 2020

Občina Ivančna Gorica

*Priznanje gledališčnikom s Krke / Ba. P. – Sn, št. 24 (22.1.), str. 16, foto. (JSKD Ivančna Gorica je igralcem Gledališke skupine Krka podelil Linhartove značke in priznanja na področju ljubiteljske kulture).

*Dobili varno cesto / M. Ž. – DI, št. 4 (23.1.), str. 5, foto. (V Krajevni skupnosti Sobrače).

*Zbiranje predmetov za zbirko muzeja v Hiši kranjske čebele v Višnji Gori / Tjaša Zidarič. – Sč, št. 12, str. 345, foto. (Ob nastajanju zbirke v muzeju piše kustosinja muzeja Tjaša Zidarič, ki je slikarka, etnologinja in kulturna antropologinja.)

*Prenovili kulturni dom / Rok Nose. – DI, št. 20 (14.5.), str. 5, foto. (V Šentvidu pri Stični).

*Predstavili projekte / M. Ž. – DI, št. 21 (21.5.), str. 5, foto. (Minister Zvonko Černač navdušen nad projektom Hiša kranjske čebele v Višnji Gori).

*Bo 2021 Jurčičevo leto / R. N. – DI, št. 22 (28.5.), str. 5. (Občina Ivančna Gorica je oddala pobudo, da bi leto 2021 razglasili za Jurčičevo leto).

*Hiša kranjske sivke. Spali bodo kot čebele / Primož Hieng. – Sn, št. 197 (23.7.), str. 40, foto. (V stari šoli v Višnji Gori nastaja hostel s sobami v obliki šestkotnih celic).

*Zamenjali umetno travo / R. N. – DI, št. 34 (20.8.), str. 5, foto. (Na pomožnem nogometnem stadionu v Ivančni Gorici).

*Prenavljajo amfiteater. – DI, št. 36 (27.8.), str. 5. (Pri šolskem centru v Ivančni Gorici).

*Prenavljajo krožišče / M. Ž. – DI, št. 45 (5.11.), str. 5, foto. (Krožišče in nova avtobusna postaja na Sokolski ulici v Ivančni Gorici).

*Novi volilni okraj Ivančna Gorica v interesu SDS / Zoran Potič. – Dn, št. 277 (30.11.), str. 3, foto.

*V krožišču kopija miljnika / M. Ž. – DI, št. 51 (17.12.), str. 5, foto. (V središču Ivančne Gorice).

Občina Grosuplje

*V Grosupljem bo novo parkirišče, nove postaje pa ne bo / Peter Pahor. – Dn, št. 4, (7.1.), str. 9, foto. (Ministrstvo ni zagotovilo denarja za novo železniško postajo, občina bo dokončala garažno hišo).

*Državni denar spodbuja župane k združevanju / Bojan Rajšek. – Delo, št. 6 (9.1.), str. 4, foto. // Pet županov združilo moči / Ba. P. – Sn, št. 8 (10.1.), str. 16, foto. (Skupna uprava petih občin: Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropole, Škofljica in Ig, bo strokovna in prijazna do ljudi).

*Posodobitev železnice v Grosupljem zavita v meglo / Bojan Rajšek. – Delo, št. 6 (9.1.), str. 11, foto. (Zaradi pomanjkanja sredstev se posodobitev železniške infrastrukture odmika).

*Grosupeljčan Jaša na krilih uspehov / Ba. P. – Sn, št. 13 (16.1.), str. 16, foto. (Župan dr. Peter Verlič je sprejel mladega smučarskega skakalca Jaša Juršiča).

*Štipendija za najbolj pridne / Ba. P. – Sn, št. 24 (22.1.), str. 16, foto. (Župan dr. Peter Verlič je nagovoril nove študente).

*Uredili bodo bajer / J. R. – Sn, št. 26 (29.1.), str. 2, foto // Uredili bodo bajer Zacurek / aro. – Dn, št. 24 (30.1.), str. 9, foto. // Zacurek bo dostopen vsem, le vozilom ne / Bojan Rajšek. – Delo, št. 30 (6.2.), str. 11, foto (Občina Grosuplje bo s pomočjo evropskih sredstev uredila bajer Zacurek z okolico).

*Japonska v Grosupljem / Ba. P. – Sn, št. 34 (6.2.), str. 16, foto. (Veleposlanik Japonske v Sloveniji Masaharu Jošida, župan dr. Peter Verlič in olimpijonek Miroslav Cerar so posadili drevored japonskih češenj ob Adamičevi cesti).

*V Grosupljem načrtujejo nov kulturni center / Vanja Brkić. – Dn, št. 38 (17.2.), str. 8, foto. // Grosupeljsko garažno hišo bo nekoč zakril kulturni center / Bojan Rajšek. – Delo, št. 54 (6.3.), str. 11, foto. (Na območju med Taborsko cesto in železniško postajo bo stal večnamenski kulturni center, kjer bo imela sedež tudi Glasbena šola Grosuplje. Občina računa na sredstva, če bo Ljubljana postala kulturna prestolnica Evrope).

*Jankovičem spet zarubili cesto v Grosupljem – cena je sto tisoč evrov / Aleš Perčič. – F, št. 35 (20.2.), str. 7, foto. (Dražba več parcel v stanovanjskem naselju Brvace, ki ga je gradila Electa v lasti Damijana in Jureta Jankoviča).

*Namestili pametni prikazovalnik javnega prevoza / STA. – Sn, št. 68 (12.3.), str. 2. // Prikazovalnik za Grosuplje in Škofljico / Damjan Viršek. – Delo, št. 62 (16.3.), str. 4, foto. (Na avtobusni postaji v Grosupljem).

*S pregrado do večje poplavne varnosti Grosupljega / Bojan Rajšek. – Delo, št. 115 (21.5.), str. 10, foto. (Zadrževalnik Veliki potok).

*Blagoslovil novo tržnico / T. Š. – Sn, št. 227 (24.8.), foto. (Občina je obnovila mestno tržnico, novi župnik Martin Golob jo je blagoslovil).

*Z novo železniško postajo več potnikov in bolj tekoč promet / Bojan Rajšek. – Delo, št. 195 (25.8.), str. 10, foto. (V sklopu obnove železniške proge in postaje je tudi rušenje starega mostu pri Motvozu in gradnja novega).

*LPP načrtuje dodatne avtobuse na progi 3G / Bojan Rajšek. – Delo, št. 196 (26.8.), str. 11, foto. (Z garažno hišo P+R in več javnega prometa bo manj gneče na cestah proti Ljubljani).

*Letos v Grosupljem končali tri velike naložbe / aro. – Dn, št. 206 (7.9.), str. 8, foto. (Prizidek k OŠ Louisa Adamiča z osmimi novimi učilnicami in športno dvorano, tržnica in parkirna hiša P+R z 222 parkirnimi prostori).

*Janez Janša bo odprl drago parkirno hišo / Vanja Brkič. – Dn, št. 214 (16.9.), str. 9, foto. (Za parkirno hišo P+R z 222 parkirnimi prostori so pridobili tudi sredstva Evropskega kohezijskega sklada).

*V občini Grosuplje zaživel novi projekti / Petra Janša. – Demokracija, št. 38 (7.9.), str. 36–38, foto. (Pogovor z grosupeljskim županom dr. Petrom Verličem o projektih v občini).

*Zakaj proga do Kočevja po 12 letih gradnje 1. oktobra še ne bo odprta / Nataša Koražija. – F, št. 188 (29.9.), str. 28–29, foto. // Potniškega prometa med Kočevjem in Grosupljem še ni / Simona Fajfar. – Delo, št. 228 (2.10.), str. 5, foto. (Progo proti Kočevju so pred 127 leti zgradili v letu in pol, danes po 12 letih še ni do konca prenovljena).

*Zadrževalnik Veliki potok gradijo, sledi ureditev potoka / Bojan Rajšek. – Delo, št. 244 (21.10.), str. 11, foto. // Veliki potok v novi strugi / STA. – Sn, št. 337 (12.12.), str. 3. (Zadrževalnik veliki potok bo zgrajen do leta 2022, projekt Bičje je vlada uvrstila med prednostne).

*V Špaji dolini odpadkov ne bo mogoče več odlagati / Bojan Rajšek. – Delo, št. 254 (3.11.), str. 11, foto. (JKP Grosuplje še nima gradbenega dovoljenja za drugo fazo deponije).

*V Grosupljem bodo obnovili kulturni dom / aro. – Dn, št. 259 (9.11.), str. 10, foto. // Obnavljajo dvorano in snujejo nov kulturni center / Bojan Rajšek. – Delo, št. 267 (18.11.), str. 11, foto. (Grosupeljska občina obnavlja dotrajan objekt na Partizanski cesti, kar bo stalo dobrih 345 tisočakov. Notranjost kulturnega doma bodo obnovili tudi s sredstvi ministrstva za kulturo).

*Študenti v Grosuplju zahtevajo brezplačno parkiranje / Bojan Rajšek. – Delo, št. 261 (11.11.), str. 11, foto. // Brezplačna uporaba P+R šele po novem letu / Andraž Rožman. – Dn, št. 296 (22.12.), str. 9, foto. (V parkirni hiši P+R).

*Nogometaši noč in dan na avtobusni postaji / Ba. P. – Sn, št. 317 (23.11.), str. 17, foto. (Na zastekljenem delu avtobusne postaje blizu nogometnega igrišča v Grosupljem je nalepljena fotografija nogometašev v naravni velikosti).

*Lipov drevored na Grosupljem? / Alojz Potočnik. – NDn, št. 45 (11.11.), str. 21. (Javno pismo občana z vprašanjem, čigave so lipe ob Kolodvorski cesti in kdo je dolžan zanje skrbeti).

*Nadvoz bodo porušili, postajo nadgradili / Bojan Rajšek. – Delo, št. 262 (12.11.), str. 8, foto. (V sklopu posodobitve železniške in cestne infrastrukture).

*Rimsko cesto bodo končno posodobili / Bojan Rajšek. – Delo, št. 292 (17.12.), str. 11, foto. (Grosupeljska občina in država bosta uredili vpadnico in del ceste proti Velikemu Mlačevemu).

*Zadrževalnik Veliki potok bo kmalu končan / aro. – Dn, št. 295 (21.12.), str. 7, foto. (Maksimalna količina vode v zadrževalniku je nekaj več kot 573.000 kubičnih metrov vode).

35 JAVNA UPRAVA – 2021

Občina Dobropolje

*Tudi v majhni občini se lahko uresničijo velikopotezni načrti / Biserka Karneža. – Reporter, št. 13 (29.3.), str. 56–57, foto. (Intervju z županom Občine Dobropolje Igorjem Ahačevčičem).

*Občina Dobropolje: Preudarne investicije se odražajo v kakovosti življenja / Lucija Kavčič. – Demokracija, št. 50 (16.12.), str. 49, foto. (Intervju z županom Igorjem Ahačevčičem).

Občina Ivančna Gorica

*V Višnji Gori bo hiša, posvečena kranjski čebeli / VL. – Dn, št. 23 (29.1.), str. 7, foto. (Ko bo Slovenija predsedovala Evropski uniji, bodo v Višnji Gori odprli Hišo kranjske čebele).

*Dvotirno do Kamnika in Ivančne Gorice / Peter Pahor. – Dn, št. 22 (28.1.), str. 1+9, foto. (S pomočjo evropskih sredstev bi radi zgradili in elektrificirali dvotirni progji do Kamnika in Ivančne Gorice).

*Rekordna po višini / Mojca Žnidaršič. – DI, št. 5 (4.2.), str. 5, foto. (Med največjimi naložbami Občine Ivančna Gorica so Hiša kranjske čebele v Višnji Gori, zahodna obvoznica in 8-oddelčni vrtec v Šentvidu pri Stični).

*Dodatni zapleti glede hidroelektrarne na Krki / Bojan Rajšek. – Delo, št. 44 (24.2.), str. 11, foto. (HE Brežna je v prostorskem načrtu Občine Ivančna Gorica, vendar škodljivo posega v območje Nature 2000).

*Za gradnjo drugega tira, a proti ukinitvi prehodov / Bojan Rajšek. – Delo, št. 46 (26.2.), str. 11, foto. (Država bo do leta 2032 zgradila drugi tir proge Ljubljana–Ivančna Gorica).

*Nadvoz čez tire bodo končno začeli graditi / Bojan Rajšek. – Delo, št. 75 (1.4.), str. 11, foto. (Po nadvozu čez železniško proggo bo cesta v Stično peljala mimo Ivančne Gorice).

***Hiša kranjske čebele** bo kmalu končana / G. S. – Sn, št. 116 (3.5.), str. 16, foto. // Hiša kranjske čebele v polnem teku / vl. – Dn, št. 99 (3.5.), str. 7, foto. // Dela v polnem zagonu / M[o]jca Ž[n]idaršič. – DI, št. 18 (6.5.), str. 5, foto. // V Višnji Gori nastaja center kranjske sivke / Bojan Rajšek. – Delo, št. 102 (6.5.), str. 10, foto. // Iz šole nastaja Hiša kranjske čebele / Primož Hieng. – Sn, št. 124 (11.5.), str. 26, foto. // Ob kranjski sivki še potomka stare trte / Ba. P. – Sn, 136 (22.5.), str. 25, foto. (V čebelji hiši bo potekalo izobraževanje, mogoče se bo posladkati z medom in prespati v panju). // Spoštovani čebelarke in čebelarji! / Dušan strnad. – Sč, l. 123, št. 10 (okt.), str. 269, foto. (Uvodnik o Hiši kranjske čebele v Višnji Gori). // Iskali bodo tudi rešitve za ogrožene čebele / Bojan Rajšek. – Delo, št. 255 (3.11.), str. 11, foto. // Kranjska čebela dobila svojo hišo / Drago Perko. – Sn, št. 299 (4.11.), str. 8–9, foto. // Zaživela je Hiša kranjske čebele / vl. – Dn, št. 258 (6.11.), str. 7, foto. // V rojstnem kraju je dobila svojo hišo / M. Ž. – DI, št. 45 (11.11.), str. 18, foto. (V središču Višnje Gore je zaživelo Središče inovativnih tehnologij Apilab – Hiša kranjske čebele). // Rothsčützev listovni panj / Simon Golob. – Sč, l. 123, št. 12 (dec.), str. 342–345, foto. // Vrata odprlo središče inovativnih tehnologij Apilab–Hiša kranjske čebele v Višnji Gori / Gašper Stopar. – Sč, l. 123, št. 12 (dec.), str. 340–342, foto. // Čebelam najbolj prijazna občina / M. Ž. Žnidaršič. – DI, št. 49 (9.12.), str. 5. (Hiša kranjske čebele v Višnji Gori).

*Častni občan je Balant / M. Ž. – DI, št. 22 (3.6.), str. 5, foto. (Častni občan Občine Ivančna Gorica je Marjan Balant).

*Trajnostna mobilnost in prometna varnost / M. Ž. – DI, št. 30 (29.7.), str. 5, foto. (V Ivančni Gorici so začeli z gradnjo kolesarskih povezav v skupni dolžini devet kilometrov).

*V Ivančni Gorici še nekaj odprtih gradbišč / vl. – Dn, št. 196 (25.8.), str. 7, foto. (Hiša kranjske čebele v Višnji Gori, kolesarske steze, šolski objekti).

*Sumljiva kupčija stanovanjskega sklada / Nejc Gole. – Delo, št. 230 (4.10.), str. 1 + 5, foto. // Nadzorniki sklada ta teden o prodaji zemljišča v Ivančni Gorici / Nejc Gole. – Delo, št. 236 (11.10.), str. 5 foto. (Pred prodajo znižali vrednost zemljišča zaradi pričakovane spremembe prostorskih načrtov, a te ne bo).

*Drugi tir do Ivančne Gorice postaja realnost / Bojan Rajšek. – Delo, št. 254 (2.11.), str. 5, foto. (Z nadgradnjo dolenske proge bo potovanje z vlakom med Ljubljano in Ivančno Gorico trajalo 25 minut).

*Zaključna faza kolesarskih poti med Stično in Muljavo / vl. – Dn, št. 279 (1.12.), str. 7, foto. // Kolesarsko povezali Stično z Jurčičevo Muljavo / Bojan Rajšek. – Delo, št. 287 (10.12.), str. 11, foto. // Jurčičevo leto: kolesarske poti: kolesarji med Stično in Muljavo od zdaj varneje: v nadaljevanju še povezava Ivančne Gorice s Šentvidom in z Višnjo Goro / Mojca Žnidaršič. – DI, 72, št. 50 (16.12.), str. 5. foto. (Občina Ivančna Gorica se trudi za trajnostno mobilnost in zaključuje slabih deset kilometrov kolesarskih poti).

*Na Jurčičevi domačiji obnovili slamnate strehe / Ba. P. – Sn, št. 330 (4.12.), str. 25, foto. (Na Krjavljevi koči).

*Hrvatom spodletel posel v Ivančni Gorici / Bojan Rajšek. – Delo, št. 284 (7.12.), str. 11, foto. (Gradnja nadvoza čez progo).

Občina Grosuplje

*Po pol stoletja vlak spet v Kočevje / Peter Pahor. – Dn, št. 1 (4.1.), str. 7, foto. // Zelena pošast je po tirih priplavala vse do Kočevja / Milan Glavonjič. – Sn, št. 4 (7.1.), str. 8–9, foto. (Po prenovljeni progi vozi novi dizelski vlak stadler).

*Protipoplavna zaščita Grosuplja se končno ureja / Bojan Rajšek. – Delo, št. 9 (13.1.), str. 11, foto. (Urediti je treba še potok skozi občinsko središče).

*Osem finalistk za zlati kamen / Ba. P. – Sn, št. 17 (20.1.), str. 17, foto. (Občina Grosuplje med osmimi najbolj prodornimi in v prihodnost usmerjenimi občinami).

*Za zamude vlakov krivi tudi lastniki parcel / Bojan Rajšek. – Delo, št. 21 (27.1.), str. 11, foto. (Lastnike zemljišč ob kočevski progi nameravajo razlastiti).

*V Grosupljem dve tržnici. Vsaka ima svoje kupce / Dragica Heric. – Kg, št. 6 (10.2.), str. 30, foto. (Mestna tržnica deluje že več kot 30 let okrog »Halštatskega vodnjaka«, tržnica ob železniški postaji pa je nastala na pobudo Simona Bučarja iz Velikega Mlačevega pri Grosupljem).

*Gradnja železniške proge gre proti koncu / Ba. P. – Sn, št. 58 (2.3.), str. 17, foto.

*V Grosupljem bodo zgradili nov nadvoz / žir. – Dn, št. 64 (19.3.), str. 9. (S podjetjem CGP so podpisali pogodbo o gradnji novega nadvoza pri Motvozu).

*Fotogodba občinskih uspešnic / Ba. P. – Sn, št. 96 (10.4.), str. 25, foto. (Fotografska razstava Evropska sredstva povezujejo).

*Kulturni dom Grosuplje v novi preobleki / Ba. P. – Sn, št. 122 (8.5.), str. 16, foto.

*Olimpijski ogenj krenil po Dolenjski / Ba. P. – Sn, št. 139 (26.5.), str. 16, foto. (Baklo si je zamislil Grosupeljčan Vasja Ambrožič, direktor podjetja Ambrosia).

*Skrunitelje turističnih krajev bodo lovili redarji / Jana Roštan. – Sn, št. 150 (5.6.), str. 6–7, foto. (Sesuli so klopco ljubezni na Kuclju, opustošili bajer Zacurek).

*Z zamudo posodablajo postajo Grosuplje / Bojan Rajšek. – Delo, št. 132 (10.6.), str. 11, foto.

*Kratka navodila. Parkirna hiša P+R Grosuplje. – (Zloženska s kratkimi navodili, kako parkirati).

*Kavalir skrajšuje razdalje / Ba. P. – Sn, št. 260 (24.9.), str. 7, foto. (V sodelovanju z ljubljansko občino

je po Grosupljem v septembru nekaj dni poskusno vozil kombi kavalir).

*Radarski posli Janševega specialca v domačem Grosupljem / Primož Cirman et al. – Dl, št. 39 (30.9.), str. 22, foto. (Radarske posle vodi zasebno podjetje, ki ga vodi Darko Njavro).

*Olimpijka Mišmaševa na odprtju nove atletske steze / Ba. P. – Sn, št. 269 (4.10), str. 16, foto. (V Športnem parku Brinje so odprli prenovljeno atletsko stezo).

*Začetek gradnje nadvoza v Grosupljem / Tadeja Lukanc – Dn, št. 239 (14.10.), str. 9, foto. (Na Taborski cesti).

*Posodablajo postajo in gradijo nadvoz / Bojan Rajšek. – Delo, št. 241 (16.10.), str. 10, foto. (Po vnovični uvedbi potniškega prometa na relaciji Grosuplje–Kočevje je železniška postaja Grosuplje postala zaradi zastarelosti ozko grlo).

*Japonske češnje utrdile prijateljstvo / Ba. P. – Sn, št. 296 (30.10), str. 16. (V okviru projekta Sakura Cherry Tree Project so zasadili drevored češenj ob Adamičevi cesti).

*Občina, ki je v enem letu »odkljukala« vsaj deset velikih naložb / Lea Kalc Furlanič. – Demokracija, št. 44 (4.11.), str. 30–32, foto. (Intervju z županom dr. Petrom Verličem).

*Grosupeljski podjetniki postavili jaslice / Ba. P. – Sn, št. 332 (7.12.), str. 17, foto. (Na Adamičevi ploščadi).

*Grosuplje je do branja prijazna občina / Ba. P. – Sn, št. 336 (13.12.), str. 16, foto. (Naziv so podaljšali še za tri leta).

*Župan in Božiček voščila starostnikom / Ba. P. – Sn, št. 353 (29.12.), str. 16, foto. (V Domu starejših občanov Grosuplje).

36 SOCIALNA VPRAŠANJA 2020

*Dotrajane objekte v Ponikvah so porušili in zgradili nove / Delo, št. 1 (3.1.), str. 7, foto. (Nov varen prizidek v Zavodu Prizma v Ponikvah).

*V objemu narave in žuboreče vode / Tina Recek. – Večer, pril. Kvadrati, št. 57 (11.3.), str. 22–23, foto. (Nov prizidek grosupeljskega doma za starejše občane).

*Matjaž Čampa, direktor in solastnik dveh domov za ostarele: Dovolj imam!. – Zarja Jana, št. 16 (21.4.), str. 8–9, foto. (Matjaž Čampa je doma iz Ivančne Gorice).

*Paraolimpijcu iz garaže ukradli dragoceno kolo / Drago Perko. – Sn, št. 128 (15.5.), str. 5, foto. // Ukradeno kolo zakopal v blato / Drago Perko. – Sn, št. 133 (20.5.), str. 4, foto. (Invalid in ročni kolesar Primož Jerala iz Ivančne Gorice je ostal brez gorskega kolesa).

*Prostofer tudi v Ivančni Gorici / aro. – Dn, št. 132 (10.6.), str. 7, foto. // Jutri prvi prevoz / M. Ž. – Dl, št. 25 (18.6.), str. 5, foto. (Projekt je namenjen starejšim občanom brez možnosti lastnega prevoza, šoferji so člani občinskega ZŠAM in prostovoljci).

*Raje 10 evrov za pomoč kot pet kavic na sončku / Barbara Pance. – Sn, št. 229 (26.8.), str. 7, foto. // Za božič bo osrečil 170 otrok / Barbara Pance. – Sn, št. 317 (23.11.), str. 16–17, foto. (Facebook skupina Klepet grosupeljskega podjetnika Miha Legina je prerasla v dobrodelni forum).

*»Angelček moj, kdo vas je k meni poslal?« / Meta Černoga. – Ndn, št. 45 (11.11.), str. 3, foto. (Ganljive zgodbe iz bolnišničnih sob s »kovidnimi« bolniki, kjer sedem prostovoljcev Rdečega križa iz Grosupljega pomaga v UKC Ljubljana).

*Redarji prežijo na humanitarce?! / Barbara Pance. – Sn, št. 339 (15.12.), str. 5, foto. (Občina Grosuplje je pred stavbo humanitarnih organizacij izbrisala parkirna mesta).

36 SOCIALNA VPRAŠANJA 2021

*Prostovoljni bolničarji – junaki korone / Barbara Pance. – Sn, št. 107 (22.4.), str. 17, foto. (Grosupeljčan Žiga Bizjak je od predsednika Boruta Pahorja prevzel jabolko navdiha v imenu vseh 300 prostovoljnih bolničarjev Rdečega križa Slovenije).

*Samorastniki pomagali družini v stiski / Barbara Pance. – Sn, št. 178 (5.7.), str. 17, foto. // Žalna – Dobrodelni koncert MoPZ Samorastnik / Mojca Hribar. – D, 70, 2021, št. 31 (1.8.), str. 17, foto. (S koncertom v Župnijskem domu sv. Lovrenca v Žalni zbrali 700 evrov za družino v stiski. Podelili so tudi Gallusove značke dolgoletnim pevcem).

*Družini Čož priznanje za izvajanje rejniške dejavnosti / Barbara Pance. – Sn, št. 344 (18.12.), str. 25, foto. (Minister za delo, družino in socialne zadeve je družini Čož iz Leskovca nad Višnjo Goro podelil priznanje, saj sta pod svojo streho vzgojila več kot 30 rejencev).

*Spletni Božički obdarujejo vse leto / Barbara Pance. – Sn, št. 341 (16.12.), str. 8–9, foto. // Dobrodelni člani spletnega foruma Klepet Grosuplje so decembrsko akcijo za otroke razširili še na starostnike).

37 ŠOLSTVO 2020

*Ravnatelj je kot igralec namiznega tenisa – nežen, a odločen / Helena Peternel Pečauer. – Dn, št. 3 (6.1.), str. 11, foto. (Ravnateljica OŠ Louisa Adamiča Grosuplje Jana Zupančič zasebno).

*Največja zunajšolska ljubezen – rokomet / Helena Peternel Pečauer. – Dn, št. 16 (21.1.), str. 10, foto. (Ravnatelj OŠ Stična Marjan Potokar zasebno).

*Slovesnost ob 140-letnici kranjske čebele. – Sč, št. 2, str. 52, foto. (Prireditve v OŠ Stična na dan slovenske hrane, 15. novembra 2019.)

*Otroci za otroke / Ba. P. – Sn, št. 33 (5.2.), str. 17, foto. (Volkci iz grosupeljskega vrtca Kekec so podarili igrače, ki jih niso več potrebovali).

*Pustil šolo, služi z igrkami / Tomica Šuljič. – Sn, št. 66 (10.3.), str. 2–3, foto. // Slovenec sredi e-športnega škandala / Tomica Šuljič. – Sn, št.339 (14.12.), str. 6, foto. (Mihael Mehle iz Čušperka je najuspešnejši poklicni igralec videoiger).

*Nasveti izkušenega starša učitelja. – Ona, pril. Dela, št. 14 (7.4.), str. 19, foto. (Gita Mateja de Laat, univ. dipl. zgodovinarica iz Luč pri Grosupljem, strokovnjakinja sočutnega varstva otrok, šola svoja otroka doma).

*Imaš rad glasbo? / Glasbena šola Grosuplje. (Letak, vabilo na sprejemne izpite v juliju 2020).

*Tudi z loterijskim dobitkom do več prostora v osnovni šoli / Bojan Rajšek. – Delo, št. 201 (1.9.), str. 8, foto. (Na OŠ Louisa Adamiča v Grosupljem).

*Neža osvojila drugo mesto / M. Ž. – DI, št. 42 (15.10.), str. 18, foto. (Na prireditvi Otroci pojejo slovenske pesmi in se veselijo na Ptuj je drugo mesto zasedla Neža Jerič z OŠ Stična).

*Pod streho, a še brez opreme / M. Glavonjič. – DI, št. 44 (29.10.), str. 11, foto. (Večnamenski objekt za OŠ Dobropolje).

*Osnovna šola Brinje in Kralji ulice / Aljoša Dornik. – Kralji ulice, št. 174 (dec. 2021), str. 16, foto. (Zbirali so materialne dobrine za brezdomce in razmišljali o problemih v naši družbi).

37 ŠOLSTVO 2021

*Vzgojni zavodi odprti / Peter Pal. – Dn, št. 9 (13.1.), str. 11. (O vzgojnih zavodih za otroke z motnjami čustvovanja in vedenja med epidemijo. Peter Pal je ravnatelj Vzgojno-izobraževalnega zavoda Višnja Gora).

*Polstoletnica šole pisatelja Louisa Adamiča / Ba. P. – Sn, št. 87 (1.4.), str. 16, foto. (Na OŠ L.A. v Grosupljem so obletnico proslavili s spletno prireditvijo).

*Deset izjemnih let prijateljstva / Ba. P. – Sn, št. 100 (15.4.), str. 16, foto. (OŠ Brinje in vrstniki iz Francije).

*Zakaj izbrati Glasbeno šolo Grosuplje? / Glasbena šola Grosuplje. (Letak, maj 2021, vabilo na sprejemne izpite).

*Bosi, mokri, blatni in živahni / Ba. P. – Sn, št. 178 (5.7.), str. 8, foto. (Gibalne počitnice za grosupeljske šolarje).

*Patrova zaobljuba: Jurčič v 50 jezikih / Drago Perko. – Sn, št. 194 (21.7.), str. 16–17, foto. (Ob jubilejnem letu Josipa Jurčiča so moči združile tri šole in brale Jurija Kozjaka v evropskih jezikih).

*Tristo otrok komaj čaka na začetek šole / Ba. P. – Sn, št. 195 (22.7.), str. 7, foto. (Starši malih nogometašev so z lastnim delom in donacijami polepšali nogometno igrišče v Brinju).

*Ko gredo k pouku v domačo sobo / Nataša Bucik Ozebek. – NDn, št. 34 (25.8.), str. 2–3, foto. (O šolanju na domu govorita ravnateljica OŠ Louisa Adamiča Grosuplje Jana Zupančič in direktorica za razvoj šolanja doma Gita Mateja de Laat).

*Samostojna OŠ Zagradec / G. S. – DI, št. 37 (16.9), str. 23, foto.

*Kaj imata skupnega matematika in literarno ustvarjanje? / Radio Ognjišče. – Naša družina, pril. D, št. 38 (19.9.), str. 20, foto. (Dragica Šteh iz Velikih Pec blizu Šentvida pri Stični je profesorica matematike na OŠ Zagradec, žena, mama, kulturna delavka, izdala je vrsto knjig, pesniških zbirk, slikanic, napisala je scenarij za muzikal in komedijo).

*Grosupeljski študenti imajo novo glasilo / Andraž Rožman. – Dn, št. 224 (27.9.), str. 7, foto. (Študentski klub Groš iz Grosupljega izdaja glasilo Šodr).

*Šolarji ustvarjali ob obletnici linije 3G / Ba. P. – Sn, št. 289 (23.10.), str. 16, foto. (Razstava del grosupeljskih šolarjev je bila v Mestni knjižnici Grosuplje).

*Prenovili igrišče / M. Ž. – DI, št. 42 (21.10.), str. 5, foto. (Pri podružnični OŠ na Muljavi).

*Najmlajše zvezde v božičnem filmu / Ba. P. – Sn, št. 350 (24.12.), str. 8–9, foto. (V Vrtcu Jurček v Mali vasi pri Grosupljem so zaposleni in otroci z božično filmsko zgodbo ponesli dejanje ljubezni prav do vsakega človeka).

379 DRUŠTVA 2020

Čebelarji:

*110 let Čebelarskega društva Grosuplje / Jana Roštan in ČD Grosuplje. – Sč, št. 1, str. 18, foto.

*Janez Žnidaršič (1945-2019) / ČD Grosuplje. – Sč, št. 4, str. 127, portret. (Bil je tudi 20 let predsednik društva.)

*Marljive in željne novega znanja / Barbara Remec. – Kg, št. 16 (15.4.), str. 20, foto. (DPZ - Društvo podeželskih žena Ivanjščice iz Ivančne Gorice).

Gasilci:

*Prednovoletno druženje mladine in mentorjev / PGD Videm-Dobrepolje / Uroš Gačnik. – Gasilec, št. 1, str. 73, foto.

*5. kviz Spojka / Uroš Gačnik. – Gasilec, 74, 2020, št. 2, str. 59, foto. (PGD Polica).

*Novi gasilski pripravniki / Uroš Gačnik. – Gasilec, št. 2, str. 60, foto. (PGD Dobrepolje).

*In memoriam Lojzetu Ljubiču - nagrajencu Matevža Haceta / PGD Stična in GZ Iv. Gorica. – Gasilec, št. 4, str. 71, foto.

*Spominski pohod Brodnikovih iz Ponikev, št. 1 (30) - letak / TD Dobropolje in Planinsko društvo Velike Lašče, 4 str. (Opis pohodne poti).

Turistično in okoljsko društvo Županova jama Grosuplje:

*Dogodivščina netopirčka Branka / Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje. – Lipov list, april 2020, str. 27, foto. (Tod Županova jama je izdalo pravljiico Marije Samec o netopirčku Branku).

*V Županovo jamo in po zelišča na travnik / Ž. Č. – Sn, št. 141 (28.5.), str. 24, foto. (Vsakoletni pohod iz Grosupljega do Županove jame).

*Noč netopirjev pri Županovi jami / Ba. P. – Sn, št. 255 (21.9.), str. 17, foto. (Doživetje z netopirčkom Brankom in strokovnimi predavatelji).

Vodomčev gaj TD Cer Cerovo:

*Vodomčev gaj. Experience nature / Andreja Lotrič et al. – Reklamni letak, 6 str.

*Obročkanje redkih ptic / Ba. P. – Sn, št. 20 (23.1.), str. 16, foto. (V Vodomčev gaju v Cerovem).

*Turistično ponudbo so letos še nadgradili / Andreja Podlogar. – Dn, št. 126 (3.6.), str. 20, foto. (V Logu pod vasjo Cerovo narava ponuja poučni sprehod po naravnih lepotah dolenskega krasa).

ZŠAM – Društvo šoferjev in avtomehanikov

*Tudi v Ivančni Gorici poskrbeli za varno pot v šolo / Alojz Markovič. – Prometno-varnostni vestnik, št. 3 (junij), str. 14, foto.

*Jubilejni 60. občni zbor ZŠAM Ivančna Gorica / Gašper Stopar. – Prometno-varnostni vestnik, št. 3 (junij), str. 5, foto.

*Članice in člani ZŠAM Ivančna Gorica poskrbeli za varno pot v šolo / Alojz Markovič. – Prometno-varnostni vestnik, št. 4 (okt.), str. 12, 1 foto.

*V slovo: Lojze Ljubič, ZŠAM Ivančna Gorica, (16. 4. 1934–10. 4. 2020).

V slovo: Jernej Kocman, ZŠAM Grosuplje, (31. 7. 1942–11. 4. 2020).

*Branko Praznik, Jože Abram in Viktor Kokalj prejemniki posebnega priznanja zveze ZŠAM Slovenije / Alojz Markovič. – Prometno-varnostni vestnik, št. 4 (okt.), str. 12-13, foto. (Člani ZŠAM Iv. Gorica).

*V občini Ivančna Gorica smo se poklonili žrtvam prometnih nesreč / Gašper Stopar. – Prometno-varnostni vestnik, št. 6 (dec.), str. 10, foto.

379 DRUŠTVA 2021

*Gozdne delavnice so spet oživele / Ba. P. – Sn, št. 56 (1.3.), str. 17, foto. (Društvo Preplet).

Čebelarji:

*Marija Piskule (1932–2021. – Sč, št. 7–8 (jul.–avg.), str. 236, foto. (Nekrolog)

*Marjan Gačnik (1940–2021).– Sč, št. 9 (sep.), str. 268, foto. (Nekrolog)

*Novi tehnološki čebelarški dosežek »3D-kranjica« predstavjen javnosti / Marko Borko. – Sč, l. 123, št. 10 (okt), str. 293–294, foto. (Fizični model čebele delavke kot didaktični pripomoček je bil postavljen v Višnji Gori).

*Dediščina Petra Pavla Glavarja / Anton Koželj. – Sč, 123, št. 10 (okt.), str. 285–287, foto. // Glavarjeva dediščina na Lanšprežu / A(nton) K(oželj). – Sč, 123, št. 10 (okt.), str. 287, foto. (Čebelar iz Šmarja - Sapa Anton Koželj, raziskovalec čebelarstva, piše o obnovi dediščine P. P. Glavarja na Lanšprežu).

Gasilci:

*Jože Glavič / PGD Dob pri Šentvidu. – Gasilec, 75, št. 1 (jan), str. 81, foto. (Umrli je član PGD Dob pri Šentvidu).

*Vroči treningi ivančnogoriških gasilcev / Ba. P. – Sn, št. 96 (10.4.), str. 16, foto. (Na območju podjetja Traig).

*Blagoslov vozila PGD Stična / G. S. – DI, št. 19 (13.5.), str. 20, foto. (Na Florjanovo nedeljo).

*Postavitev temeljnega kamna za regijski vadbeni center v Grosupljem / Uroš Gačnik. – Gasilec, št. 7/8 (jul/avg), str. 7–8, foto. (Pri Gasilskem centru Grosuplje bodo zgradili vadbeni center).

*140 let PGD Šmarje – Sap / Ba. P. – Sn, št. 233 (28.8.), str. 25, foto.

*Gasilka z dušo in srcem / Urška Kolenc. – Naša družina, pril. D., št. 45 (7.11.), str. 14–16, foto. (Neža Strmole iz Stične).

Turistično in okoljsko društvo Županova jama Grosuplje:

*Čudež narave je župan Perme odkril pred natanko 95 leti / Mitja Felc. – Delo, št. 119 (26.5.), str. 15, foto. (Županovo jamo sestavlja osem dvoran, od katerih je sedem dostopnih obiskovalcem).

*V jami 57 let po koncu filma / Ba. P. – Sn, št. 283 (18.10.), str. 17, foto. (Jamo je obiskal Joachim Gitt, asistent kamere pri filmu Old Surehand 1 iz leta 1965).

*Lov za zakladom med netopirji in kapniki. – Sn, št. 297 (2.11.), str. 6, foto. (Ogled jame in predavanje o netopirjih).

Vodomčev gaj TD Cer Cerovo

*Po sledeh vodomca / Marjan Koščak, TD Cer Cerovo. – Lipov list, 2021, št. 2, str. 18–19, foto.

*Da vemo, kam še odleti, še obroček za na pot dobi / Andreja Podlogar. – NDn, št. 36 (8.9.), str. 16–17, foto. (Obročkanje ptic v Vodomčevem gaju pod vasjo Cerovo).

*Varuhi narave nagrajeni z izletom / Andreja Podlogar. – NDn, št. 36 (8.9.), str. 16–17, foto. (Z vodjo Jožico Rus so organizirali gozdni tabor za otroke in jih nato še popeljali na izlet v Nemčijo).

*Na nagrajeni učni poti srečali vodomca / Barbara Pance. – Sn, št. 277 (12.10.), str. 8–9, foto. (Obročkanje ptic v Vodomčevem gaju pod vasjo Cerovo).

Turizem Grosuplje:

*Pohodniške poti opremili s tablami / Ba. P. – Sn, št. 130 (17.5.), str. 17, foto. (Prenovili so spletno stran in štiri turistične lokacije opremili z usmerjevalnimi tablami).

*Odprtje Žabje hiše / Vito Avguštin et. al. – Dn, št. 152 (5.7.), str. 6. (V Krajinškem parku Radensko polje so odprli center ohranjanja narave Žabjo hišo).

*Odprtje Žabje hiše / Ba. P. – Sn, št. 185 (12.7.), str. 16–17, foto. (Na robu Radenskega polja v Mali Račni).

*V zlovešči hiši uredili center za ohranjanje narave / Bojan Rajšek. – Delo, št. 155 (8.7.), str. 4, foto. (Žabjo hišo so uredili tudi s pomočjo evropskega denarja).

*Jesenski pohod po Radenskem polju / Ba. P. – Sn, št. 304 (9.11.), str. 8, foto.

*Opremlili so se z e-kolesi / Ba. P. – Sn, št. 313 (18.11.), str. 17, foto. (Upravitelji Radenskega polja so dobili e-kolesa).

ZŠAM – Društvo šoferjev in avtomehanikov

*Zagradec. Devet desetletij Cirila Adlerja / Martina Vidrih Adler. – D, št. 11 (19.3.), str. 24, foto. (Šofer avtobusa).

*Kolesarski izpiti v Ivančni Gorici / Alojz Markovič. – Prometno-varnostni vestnik, št. 4 (jun.), str. 17, foto.

*Ignac Zajec je praznoval 80. rojstni dan / ZŠAM Ivančna Gorica. – Prometno-varnostni vestnik, št. 5 (sep.), str. 13, foto. (Iz Ivančne Gorice).

*Priznanja za zaslužne člane in članice ZŠAM Ivančna Gorica / Gašper Stopar. – Prometno-varnostni vestnik, št. 5 (sep.), str. 20, foto. (Priznanja Zgledni voznik).

*V občini Ivančna Gorica so se poklonili žrtvam prometnih nesreč / Gašper Stopar. – Prometno-varnostni vestnik, št. 7 (dec.), str. 13, foto.

*Le brezhibno vozilo je varno vozilo / Alojz Markovič. – Prometno-varnostni vestnik, št. 7 (dec.), str. 12, foto.

39 ETNOLOGIJA 2020

*Anton Mrkun: Narodopisna knjižnica: Mestna knjižnica (Domoznanska zbirka občin Grosuplje, Ivančna gorica, Dobropolje), Grosuplje, 2013, 260 str.; Tone Ljubič: Narodopisna knjižnica: Mestna knjižnica (Domoznanska zbirka občin Grosuplje, Ivančna gorica, Dobropolje), Grosuplje, 2017, 262 str. / Katarina Šrampf Vendramin. – Glasnik Slovenskega etnološkega društva, št. 2 (2020), str. 122-123, foto. (O ponatisu dveh knjig z etnološko tematiko dobropoljskih avtorjev A. Mrkuna in T. Ljubiča).

*Lahovski mlin v Zgodnji Dragi pri Višnji Gori – Mlin Franceta Skubica (Smrekarjevega) iz Dednega Dola / Valentin Skubic, Tadej Trnovšek – Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 60, 2020, št. 2, str. 169-172, foto. (Fotografije in risbe mlina).

*Poprtnik pečejo tudi mlade gospodinje in mladina / D. H. – Kg, št. 1 (1.1.), str. 23, foto. (Sedma državna razstava in ocenjevanje poprtnikov v Dobropolju).

*Šink podmaže zobe in apetit / Primož Hieng. – Sn, št. 66 (10.3.), str. 8, foto. (V Grosupljem že petič dišalo po sveže pečeni šunkah v testu).

*Sočne šunke pod krušnim plaščem / Barbara Remec. – Kg, št. 11 (11.3.), str. 32, foto. (Razstava šunk v testu v Grosupljem).

*Kovači ne marajo sonca / Primož Hieng. – Sn, št. 241 (7.9.), str. 16–17, foto. (Peto srečanje slovenskih kovačev pri cerkvi sv. Miklavža na Gradišču nad Stično).

*Pomolzel kozo in za ženo plačal 850 €! / Drago Perko. – Sn, št. 246 (11.9.), str. 16–17, foto. (Poročni običaji ob poroki Petre Cesar z Rdečega Kala z ženinom Rokom Kmetom).

39 ETNOLOGIJA 2021

*Spremljevalke vsakodnevnega in prazničnega življenja / Barbara Pance. – Kg, št. 12 (24.3.), str. 13, foto. (Butarice Marjetke Meglen iz Laz nad Krko).

*Zagorica. Muzejska zbirka v Klančarjevi domačiji / Milan Glavonjić. – Kg, št. 48 (1.12.), str. 17, foto. (Škuljevi iz Zagorice v občini Dobropolje so z evropskimi sredstvi obnovili staro hišo).

*Videm. O dobropoljskih poprtnikih v Jakličevem domu / Dragica Heric. – Kg, št. 48 (1.12.), str. 17, foto. (Preko projekta 'Božič z okusom' so v Jakličevem domu na Vidmu–Dobropolje poprtniki dobili svoj stenski pano).

5 EKOLOGIJA. NARAVA 2020

*Brez maske in očal ne more živeti / Aleksander Brudar. – Sn, št. 31 (3.2.), str. 9, foto. (Dela v bližnjem kamnolomu v Ponikvah v Dobropolju onesnažujejo okolje).

*Ohranjanje dvoživk in obnova habitatov / Ba. P. – Sn, št. 60 (4.3.), str. 16, foto. (V okviru projekta Life amphicon skrbijo za ohranjanje dvoživk na Radenskem polju).

*Žabe varno pospremijo čez cesto / Ba. P. – Sn, št. 60 (4.3.), str. 16, foto. (Na območju Krajinskega parka Radensko polje).

*Delavnica o invazivnih tujih rastlinah / Ba. P. – Sn, št. 159 (15.6.), str. 16, foto. (V Krajinskem parku Radensko polje).

5 EKOLOGIJA. NARAVA 2021

*Žabicam pomagajo čez cesto / Ba. P. – Sn, št. 658(3.3.), str. 16–17, foto. (V Krajinskem parku Radensko polje).

*Med žrtvami prometa največ krastač in rjavih žab / Maja Prijatelj Videmšek. – Delo, št. 61 (16.3.), str. 17, foto.

61 ZDRAVSTVO 2020

*Bele halje zapuščajo tudi Videm / M. Glavonjič. – DI, št. 4 (23.1.), str. 11, foto. (Dobrepoljski župan Igor Ahačevčič o vrzeli v zdravstvu).

*Noben zdravnik noče tja / Majda Šelek. – Zarja Jana, št. 24 (16.6.), str. 7–10, foto. (V Videm Dobropolje).

*A isto veselje in ponos / M. Ž. – DI, št. 23 (4.6.), str. 5, foto. (Nagrada Josipa Jurčiča občinskemu štabu civilne zaščite in Zdravstvenemu domu Ivančna Gorica).

61 ZDRAVSTVO 2021

*ZD Grosuplje. Zdravstveno vzgojni center Grosuplje. Promocijski letak o delavnicah za zdravo življenje.

*Intervju Igor Ahačevčič, župan Občine Dobropolje. – Zdravo, 14.10 do 22.11.2021, str. 4–6. (Lekarniška podružnica Dobropolje v novih prostorih).

63 KMETIJSTVO, NARAVA, ŽIVALI 2020

*Lara in Boštjan Romih, televizijski in radijski voditelj. – Štiri tačke, št. 1, str. 49, foto. (Živita na Polici pri Grosupljem in imata 3 mačke in 3 otroke.)

*Pohod KD Radohova vas / Katarina Kršinar. – O konjih, št. 1, str. 52, str. 52, foto. (Konjeniško društvo Radohova vas po domačih krajih).

*Vsestranski hladnokrvni konji / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 1 (22.1.), str. 1, foto. (Člana Društva prijateljev konj Višnja Gora Slavko Vrhovec iz Kamnega Brda in Anton Zoran iz Ambrusa jezditja in tekmujeta s temi plemenitimi živalmi).

*Lastnik dela na veterini, njegove živali lačne v gnoju / Oste Bakal. – Sn, št. 66 (10.3.), str. 5, foto. //

*Veterinarju ne bodo vzeli zanemarjenih konj / Gordana Stojilković. – Sn, št. 70 (13.3.), str. 6, foto. // Veterinarju odvzeli 31 konj / Aleksander Brudar. – Sn, št. 168 (24.6.), str. 5, foto. (Društvo za zaščito konj je inšpekciji prijavilo Janeza Javornika iz Praproč pri Grosupljem).

*Vsaka žival ima pravico do dostojnega življenja. Natalija Nedeljko, predsednica Društva za zaščito konj. – O konjih, št. 4, str. 44-45, foto.

*Konjereja na Obrukarjevi kmetiji iz Gorenjega Brezovega / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 24 (10.6.), str. 12, foto.

*Na Kuharjevi kmetiji uživa devetglava čreda škotskega goveda / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 24 (10.6.), str. 1, foto. (Na Blatu pri Grosupljem).

*Posevki žit ne kažejo dobre letine / Dragica Heric. – Kg, št. 26 (24.6.), str. 5, foto. (Na poskusnem polju semenske hiše RWA – Agrosat na kmetiji Kavšek v Ivančni Gorici).

*Pridelali bodo le tretjino medu / Jaroslav Jankovič. – Sn, št. 172 (29.6.), str. 6, foto. (Čebelar Anton Koželj iz Šmarja – Sapa).

*Kitni Vrh. 20. žetev s srpi / Slavko Mirtič. – Kg, št. 29 (15.7.), str. 19, foto. (V organizaciji Turističnega društva Zagradec).

*Kmet Bučar pri Pivčevi pogreša zdravo kmečko pamet / Tatjana Pintar. – Kg, št. 172 (28.7.), str. 3, foto. (Kmet Ivan Bučar z Velikega Mlačevega pri Grosupljem).

*Maruška Anžič, dr. vet. med., iz Velikih Lipljen pri Turjaku. Veterinarica na majhni, samooskrbni kmetiji / Dragica Heric. – Kg, št. 39 (23.9.), str. 16, foto. (Večstranska vloga kmečkih žensk na podeželju).

*S kanglico po mleko na kmetijo / Dragica Heric. – Kg, št. 49 (2.12.), str. 32, foto. (Kmetija Kastelic iz Šmarja – Sapa).

*Čebelar, pri katerem muhe nabirajo med / Aleksander Brudar. – Sn, št. 326 (2.12.), str. 16–17, foto. (Andrej Trontelj s Perovega oživlja tradicijo spanja v čebelnjaku).

*Največ smrečic se proda tri dni pred božičem / Vesna Levičnik. – Dn, št. 291 (16.12.), str. 9, foto. (Na osrednji ljubljanski tržnici prodaja smrečice Zvone Bregar z Muljave).

63 KMETIJSTVO, NARAVA, ŽIVALI 2021

*Kužki so bili in bodo vedno del naše družine. Na obisku pri družini Čeferin / Nataša Bešter. – Štiri tačke, št. 1, str. 39-43, foto. (Družina Aleksandra Čeferina).

*Skladišča polna kolerabe in kislega zelja / Dragica Heric. – Kg, št. 4 (27.1.), str.13, foto. (Kmetija Dežman s Police pri Grosupljem).

*Pridelava krompirja je glavna dejavnost / Dragica Heric. – Kg, št. 4 (27.1.), str. 11, foto. (Kmetija Jakopič iz Podpeči v dobrepoljski dolini).

*Muzej čebelarke dediščine / Ba. P. – Sn, št. 32 (4.2.), str. 16, foto. (Čebelar Anton Koželj iz Šmarja – Sapa že dolga leta zbira čebelarstvo literaturo in pripomočke za svoj muzej).

*Čudoviti vrt Tomaža Vesela zdaj lepšajo še pasje tačke / Nataša Bešter. – Štiri tačke, št. 3, str. 36-40, foto.

*Na robu vasi nastavili razpadajočo kozo / Jaroslav Jankovič. – Sn, št. 78 (23.3.), str. 6, foto. (Krivolov na medveda zaradi trofej in preprodaje mesa v Strugah, Dobropolje).

*Ereševca iščeta sorodne norce / Grega Kališnik. – Nedelo, št. 12 (27.3.), str. 20, foto. (Ana Marija Kofol in Peter Kuntarič na kmetiji na Samini tik Stične gojita prepelice).

*Mleko z dodano vrednostjo / Dragica Heric. – Kg, št. 14 (7.4.), str. 1 + 11, foto. (Kmetija Zabukovec iz Krke v občini Ivančna Gorica).

*Kupci se vračajo po sir Jožlov'c, različne jogurte in druge mlečne izdelke / Dragica Heric. – KG, št. 15 (14.4.), str. 13, foto. (Kmetija Glavič, po domače Pr' Špan, iz Škofljega pri Šentvidu pri Stični).

*Kobilje mleko proti vnetju, kamelje okrepi želodec / Primož Hieng. – Sn, št. 145 (1.6.), str. 8, foto. (Podjetje LacMar iz Grosupljega se ukvarja s kobiljim mlekom. Vodi ga Grosupeljčanka Manca Knap Potočnik).

*Sami mladi pri spravilu sena / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 25 (23.6.), str. 32, foto. // Fantje po polj' garajo / Ba. P. – Sn, št. 168 (24.6.), str. 7, foto. (Španova kmetija v Paradišču pri Šmarju – Sapu).

*Njive po žetvi ne smejo biti prazne / Dragica Heric. – Kg, št. 28 (14.7.), str. 30, foto. (Dan žit v Grosupljem in Ivančni Gorici).

*Neizkoriščen potencial v reji konj. Konjereja kot živinorejska panoga / Dragica Heric. – Kg, št. 29 (21.7.), str. 21, foto. (Na kmetiji Omahen z Velike Dobrave Franc Omahen goji slovenske hladnokrvne konje).

*Presežki vrtnin v izvrstnih izdelkih / Dragica Heric. – Kg, št. 29 (21.7.), str. 11, foto. (Zelenjadarska kmetija Ivana Bučarja z Velikega Mlačevega pri Grosupljem).

*Tudi prireja mesa je lahko donosna. Kljub težkim časom se izplača / Klara Nahtigal. – Kg, št. 30 (28.7.), str. 1 + 3, foto. (Pitanje goved na kmetiji Nejca Rusa v Pristavlji vasi v občini Ivančna Gorica).

*Na poležanem posevku rži rastejo melone, lubenice in buče / Dragica Heric. – Kg, št. 32 (11.8.), str. 32, foto. (Kmetija Novljan iz Zagradca pri Grosupljem).

*Tradicionalni pohod konjerejcev / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 36 (8.9.), str. 30, foto. (Društvo prijateljev konj Višnja Gora je organiziralo že 20. pohod po vaseh Ivančne Gorice in Grosupljega).

*Edini v Sloveniji, ki hruške režejo ročno / Mojca Leskovšek Svete. – DI, št. 39 (30.9.), str. 14, foto. // Sladki sadeži za zdravje / Vlasta Kunej. – Kg, št. 43 (27.10.), str. 12, foto. // Jabolčni ribančki / B. R. – Kg, št. 16 (21.4.), str. 11, foto. (Sadjarska Kmetija Erjavec iz Gorenje vasi pri Ivančni Gorici).

*Za Heleno navijal tudi dubajski šejk / Barbara Pance. – Sn, št. 313 (8.11.2020), str. 8–9, foto. (Helena Okorn iz Endurance team Grosuplje se je z možem Urošem in sinom Žigo v času omejitev zaradi covida pridružila virtualnemu Covid Derby-ju – v 31 dneh premagati 1000 kilometrov).

64 GOSPODINJSTVO 2020

*Ena najlepših knjig za ljubiteljske slaščičarje / MRL. – Novi tednik, št. 5 (30.1.), str. 42, foto. (Nina Kastelic iz Zagorice v Dobropolju je izdala knjigo Leaneen in tudi na svoji spletni strani objavlja recepte za sladice).

*Markov ragu / Alenka Sivka. – Zarja Jana, št. 24 (16.6.), str. 78–79, foto. (S kulinarčnim mojstrom B. Grilom je Marko Vozelj pripravil kosilo).

64 GOSPODINJSTVO 2021

*Razkošje poletnih večerov / avtor receptov Gregor Podržaj. – Ona, pril. Dela, št. 28 (20.7.), str. 30-31, foto. (Gregor Podržaj s Perovega pri Grosupljem je izdal knjigo receptov Kuhajmo z ognjem).

*Vsak recept ima svojo zgodbo / Vlasta Kunej. – Kg, št. 31 (4.8.), str. 15, foto. (Pogovor z Gregorjem Podržajem).

*Vsak recept ima svojo zgodbo. – DI, št. 47 (25.11.), str. 27, foto. (Kjer je dim, je tudi ogenj, kjer je ogenj, je tudi okus,« pravi Gregor Podržaj avtor knjige Kuhajmo z ognjem, ki je izšla pri Založbi Kmečki glas).

66/69 INDUSTRIJA IN OBRT 2020

*Vnovična razlastitev lastnikov Livarja / Sebastjan Morozov. – Dn, št. 20 (25.1.), str. 5, foto. // Posebni revizor razkril kup nepravilnosti / Sebastjan Morozov. – Dn, št. 96 (25.4.), str. 6, foto. // Je izglasovano novo vodstvo sploh legalno? / Sebastjan Morozov. – Dn, št. 111 (16.5.), str. 6, foto. (Delničarji so proti, da bi finančni sklad Anacap postal z odkupom terjatev lastnik Livarja iz Ivančne Gorice).

*Krušna odlikovanja / Staša Jovanović. – Dn, št. 41 (20.2.), str. 24, foto. (Pekarna Grosuplje je prejela več nagrad za kruhe).

*Sinergija kamna in lesa / M. K. K. – Živa, pril. DI, št. 3 (marec), str. 39, foto. (Primož Erjavec kot umetnik in lastnik blagovne znamke Meduzza in galerije Meduzza v Zagradcu ob Krki oblikuje unikatne izdelke iz kamna).

*Drog za ples iz Grosuplja do Jennifer Lopez / Vanja Tekavec. – Finance, št. 61 (27.3.), str. 22–23, foto. (Grosupeljsko podjetje Lupit Pole, ki ga vodita Iztok Vodičar in Jani Šepec, izdeluje opremo za ples ob drogu in akrobatsko umetnost).

*Optika Plus, Sokolska 3, Ivančna Gorica. Reklamni letak, 4 str., foto.

*Smrt virusu na bankovcu! / Grega Kališnik. – Nedelo, št. 19 (9.5.), str. 23, foto. // Brez skrbi, naš denar je čist! / Katja Petrovec. – NDn, št. 20 (20.5.), str. 16, foto. (Brata Žan in Bor Brezec ter njun prijatelj Alen Bučar so izdelali aparat za uničevanje virusa covid-19 na bankovcih).

*Akrapović bo odpuščal: padec naročil in prodaje: neuradno naj bi se število zaposlenih zmanjšalo za sto in več: v podjetju upajo na hitro stabilizacijo globalnih trgov / B. B. – DI, št. 23 (4.6.), str. 15.

*Odsluženi ljubljanski avtomobili končajo v Grosupljem / Živa Rokavec. – Dn, št. 131 (9.7.), str. 1 + 8, foto. (V reciklažnem centru razgradnje vozil Avtotransporti Kastelec na Velikem Mlačevem pri Grosupljem).

*V krizi se pokaže, kako pomembno je mlinarstvo / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 31 (29.7.), str. 32, foto. (Štupnikov mlin na Fužini pri Zagradcu).

*Od pike do pike. Saša Jaklič (Veselova cesta, Grosuplje), izdelava unikatnih izdelkov iz blaga, delavnice šivanja in delavnice za otroke – reklamna vizitka.

*Kulp's – pasji salon na Kolodvorski 3, Grosuplje – reklamni letak.

*Dobrote Janežič, nova trgovinica na mestni tržnici Grosuplje – reklamni letak, 2 str., odprtje 5.9.2020.

*S 30 avtobusi letos (2020) zaslužil 270 evrov / Aleksander Brudar. – Sn, št. 222 (27.11.), str. 5, foto. (Grosupeljsko avtobusno podjetje Sintrak z Velikega Mlačevega je v času zapore zaradi koronavirusa izgubilo večino šoferjev, ki so šli med tovornjakarje).

66/69 INDUSTRIJA IN OBRT 2021

*Optika plus, Adamičeva cesta 11, Grosuplje – reklamni letak

*Spopad v prisilki Livarja: kaj so skuhal nekdanji minister Čufer in drugi upniki in ali družba res lahko konča v stečaj / Aleš Perčič. – F, št. 26 (9.2.), str. 10–11, foto. // Britanski sklad bo mastno zaslužil / Sebastjan Morozov. – Dn, št. 255 (3.11.), str. 5, foto. (Uroš Čufer in Ugur Yildirim sta dobila potrditev prisilne poravnave, a se je zapletlo na sodišču).

*Livar opustil načrt o širitvi deponije / Bojan Rajšek. – Delo, št. 78 (6.4.), str. 10, foto. (Deponija na robu vodovarstvenega območja bi vplivala na kakovost vode).

*Larin nakit na rdeči preprogi Hollywooda / Barbara Pance. – Sn, št. 135 (21.5.), str. 8–9, foto. (Grosupeljčanka Lara Podvršič v Ateljeju DR Jewelry oblikuje unikatni nakit).

*Lunca kavarna – media bar – pijačo naročim, revijo dobim, Gasilska cesta 1, Grosuplje – reklamni letak.

*30 let iskanja popolnosti / Primož Jurman. – Sn, št. 158 (14.6.), str. 24, foto. (Podjetje Akrapović iz Ivančne Gorice letos praznuje 30-letnico ustanovitve).

*Državni prvak kuje pot do kovaškega poklica / Barbara Pance. – Sn, št. 188 (15.6.), str. 6–7, foto. (Helena Okorn svoje tekmovalne konje z Lesarjeve kmetije na Malem Mlačevem prepusti le kovaču Davidu Hočevarju z Brezove Rebri pri Dvoru).

*Ste pripravljeni na prve zavoje na snegu? / Vesna Levičnik. – Dn, št. 279 (1.12.), str. 34, foto. (Trgovina Koala iz Višnje Gore nudi smučarske čevlje, smuči in drugo smučarsko opremo).

*Pekarna Grosuplje praznuje 70 let delovanja in prizadevanj za združevanje krušne dediščine in sodobnih trendov / Pekarna Grosuplje. – Odprta kuhinja, št. 48 (4.12.), str. 21, foto.

*Hotel Grosuplje Ljubljanska cesta 65, Grosuplje – 2 reklamna letaka.

7 UMETNOST 2020

*Adela Petan: Prebujenje – razstava likovnih del v Galeriji Kresnička, Jurčičeva domačija na Muljavi, 3.3.2020. (Zloženska z uvodno besedo Simone Zorko).

*Neža Erjavec: Narava – razstava Višnjanke v Mesni hiši Višnja Gora, 6.3.2020. (Na predvečer 27. pohoda po Jurčičevi poti – vabilo s predstavitvijo slikarke).

*Upornik s čopičem / Anamarija Rajk. – Slovenski čas, pril. D., št. 28 (12.7.), str. 10–11, foto. (Pogovor z umetnostno zgodovinarico Vereno Koršič Zorn ob 120-letnici rojstva slikarja Toneta Kralja).

*Tone Kralj, slikar primorskih cerkva / Silvester Čuk. – Ognjišče, št. 8, str. 50–57, foto.

*Dolgo v življenju Kostanjevičanov / Pavel Perc. – DI, št. 35 (27.8.), str. 9, foto. (120 let od rojstva Toneta Kralja: v zadnjih letih je Galerija Božidar Jakac z donacijo in odkupi pridobila pet novih del umetnika).

*Hudič v cerkvi. Antifašizem v primorskih cerkvah / Ervin Hladnik Milharčič. – Objektiv, pril. Dn, št. 211 (12.9.), str. 15–17, foto. (S cerkvenimi poslikavami je Kralj zaznamoval meje slovenskega etičnega prostora, ki je po prvi svetovni vojni padel pod Italijo).

7 UMETNOST 2021

*V sebi in drugih prebuja angele / Barbara Pance. – Sn, št. 30 (2.2.), str. 6, foto. (Kiparka Lučka Koščak s Plešivice pri Grosupljem je prepoznavna po angelih).

*Kralj, Tone [Elektronski vir]: (1900-1975) / Robert Simonišek. Novi Slovenski biografski leksikon. 2021. (Opis vira 8. 2. 2021.)

*V galeriji hranijo skoraj 400 del Toneta Kralja / Kristina T. Simončič. – Vzajemnost, št. 4 (apr.), str. 66, foto. (V Galeriji Božidarja Jakca v Kostanjevici na Krki).

*Spominjamo se bratov Kralj / Biserka Karneža. – Reporter, št. 15 (12.4.), str. 14, foto. (125-letnica rojstva slikarja, kiparja in grafika Franceta Kralja in 120-letnica rojstva slikarsko nadarjenega brata Toneta Kralja).

*Toneta Kralja je spravil v zavest evropske zgodovine / [intervjuvanec] Egon Pelikan; [intervjuval] Denis Sabadin. – Primorske novice, 75, 2021, št. 101 (5.5.), str. 16, portret.

*Odprtje razstave Franceta in Toneta Kralja / Goran Milovanović. – Novice IJS, 2021, št. 197 (junij), str. 31–33, foto. (O slikarski razstavi na Inštitutu Jožef Stefan.)

*Zlati zakladi Slovenije / Primož Hieng. – Sn, št. 169 (24.6.), str. 14, foto. (Med drugimi tudi Doječa Marija Toneta Kralja).

*Kralja spet med Dobropoljci / Ksenija Hočevnar. – D, št. 26–27 (27.6.), str. 21. (Spomenik bratoma Kralj stoji na ploščadi pred Jakličevim domom).

*Ljubil sem slovenski narod / Ivan Sivec. – D, št. 30 (25.7. in dalje), str. 18. (Podlistek z odlomki iz romana Ivana Sivca o zavednem primorskem duhovniku Virgilu Ščeku, ki je povabil Toneta Kralja, da poslika primorske cerkve).

*Po poteh Toneta Kralja v zamejstvu: umetnostnozgodovinski izlet: Rafaelova družba. Novi glas (Gorica, Trst), 26, 2021, št. 35 (23.9.), str. 19, foto. (Verena Koršič Zorn / Rafaelova družba / Tone Kralj v zamejstvu: cerkev sv. Trojice Katinara, cerkev Pesek, cerkev Trebče, cerkev Pevma Gorica, cerkev Štandrež.)

*Upodobil je duhovno stanje Primorcev / Ivo Žajdela. – D, št. 39 (26.9.), str. 16–17, foto. (Ekskurzija Rafaelove družbe po poteh slikarja Toneta Kralja v primorskih cerkvah).

*Ustvarila sliko, ki jo slepi lahko občutijo / Gordana Stojilković. – Sn, št. 274 (8.10), str. 8–9, foto. (Kristina Naglost iz Ajdovščine je poustvarila umetnino Toneta Kralja Srečanje za slepe).

*Tone Kralj je marsikdaj imel opravka s fašizmom, nacizmom in nazadnje s komunizmom / Karlo Nanut. – Novi glas, št. 39 (21.10.), str. 11–12, foto. (Pogovor z Egonom Pelikanom, avtorjem knjige Tone Kralj in prostor meje).

*Tone Kralj v novih prevodih / Karlo Nanut. – Novi glas, št. 39 (21.10.), str. 12, foto. (Intervju z avtorjem dr. Egonom Pelikanom ob izidu angleškega in italijanskega prevoda knjige o slovenskem slikarju, ekspresionistu Tonetu Kralju).

*Ko je umetnost tudi upor / Aldo Rupel. – Primorski dnevnik, št. 298 (16.12.), str. 18, foto. (V Kulturnem domu Gorica so predstavili italijanski prevod knjige Egona Pelikana o Tonetu Kralju).

*Kraljeva Katinara / Ondina Pečar. – Slovenski čas, pril. D, št. 49 (5.12.), str. 12, foto. (90-letnica poslikave cerkve Svete Trojice na Katinari).

*Iz lesa izžagal živalski vrt / Drago Perko. – Sn, št. 270 (5.10.), str. 16–17, foto. (Dejan Kastelic iz Velikega Kala pri Šentvidu pri Stični že osem let kipari z motorno žago).

*Iz sosedovega tnala izklesal Kristusa / Drago Perko. – Sn, št. 331 (6.12.), str. 16–7, foto. (Vlado Cencel iz Šentvida pri Stični ustvarja z motorno žago).

78 GLASBA 2020

*Violinske citre dobil od vaškega tihotapca / Milan Glavonjić. – Sn, št. 5 (7.1.), str. 8–9, foto. // Ate so dejali: Punče, samo vadi in vztrajaj / M. Glavonjić. – DI, št. 4 (23.1.), str. 26, foto. (Dobropoljec Jože Zajc je redek instrument zapustil vnukinji Veroniki).

*S polko na sceno / Mojca Marot. – Sn, št. 76 (19.3.), str. 16, foto. (Ansambel Roka Kastelica iz Ivančne Gorice obstaja šele dve leti. Pevka v ansamblu je Maša Zajec).

*Vražji muzikanti z novo pevko Evo že v akciji / Mojca Marot. – Sn, št. 122 (8.5.), str. 10–11, foto. (Eva Kovačič je doma iz Stične).

*Z glasbo se oglašča duša človeka / Ksenija Hočevar. – D, št. 23 (7.6.), str. 4–5, foto. (Svetovno znani basbaritonist Marko Fink o ustvarjanju in moči glasbe v spravnem procesu).

*Kje našel bom tolažbo / Ksenija Hočevar. – D, št. 38 (20.9.), str. 19, foto. (Koncertni večer samospevov Huga Wolfa Bernarde Fink Inzko in Marka Finka).

***Nina Pušlar** že 15 let vstopa s pesmijo v naša življenja / Urška Jeglič. – Ognjišče, št. 10, str. 76–77, foto. (Intervju.)

*Česa podobnega še ni počela / A. K. – Sn, št. 242 (8.9.), str. 11, foto. (Nove pesmi in veliko nastopov Nine Pušlar).

*Nina Pušlar. 15 let glasbenih spominov / Robi Loboda. – Vikend, št. 1459 (od 14. do 20.11.), str. 4–5, foto.

*Nina Pušlar se je vrnila k začetkom / A. K. – Sn, št. 40 (16.12.), str. 11, foto.

***Marko Vozelj**. Smoter vsake zveze je nastavljanje ogledala / Eva Jandl. – DI, št. 2 (9.1.), str. 26, foto. (Pred desetimi leti je zapustil Čuke in začel samostojno glasbeno pot).

***Dejan Vunjak.** Brendijeve pesmi danes živijo / M. M. – Sn, št. 115 30.4.), str. 12–13, foto. (Dejan Vunjak nadaljuje očetovo pot).

*Vunjak na obisku pri moji babici (Marjani). Ženske, ne skrbite, lepe ste! / Lara Jelen. – Zarja Jana, št. 28 (14.7.), str. 27–29, foto. (Pogovor babice z Dejanom Vunjakom o novi pesmi Ni je lepše, kot si ti).

*Dejan Vunjak / Elvira Miše Miklavčič. – Reporter, št. 30 (27. 7.), str. 70–73, foto. (Intervju).

*Nisem mali Brendi / Roman Turnšek. – Pilot, pril. Dn, št. 174, (30.7.), str. 1, foto. (Dobrega imena, ki ga je ustvaril Brendi, ne sme uničiti).

78 GLASBA 2021

*V dvojini je skrita množina / Ksenija Hočevar. – D, št. 24 (13.6.), str. 14–16, foto. (Monika in Manca Hočevar sta glasbenici iz Ambrusa).

*Za glasom mora biti duša / Eva Senčar. – Super 50, pril. Dela, št. 6 824.6.), str. 4–6, foto. (Marcos Fink, intervju).

*Dirigentka v simfoniji vetra / Tomaž Bukovec. – NDn, št. 30 (28.7.), str. 5, foto. (Ana Erčulj, muzikologinja in glasbenica iz Dobrepolja).

*Višnja Gora. Slovenec sem – že 30 let / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 41 (13.10.), str. 19, foto. (Višnjanski fantje pojejo že 30 let).

*Zagoriški fantje, mojstri ljudskega petja / Drago Vovk. – Vzajemnost, št. 10 (okt.), str. 61, foto. (Zgodovina zbora iz Dobrepoljske doline).

***Nina Pušlar.** 15 let kariere bo proslavila na spletu / A. K. – Sn, št. 24 (27.1.), str. 10–11, foto. // V prvi vrsti tokrat brez prerivanja / Tamara Krivec. – NDn, št. 7 (17.2.), str. 29, foto. (Veliki spletni koncert ob 15-letnici kariere).

*Zgodovinski dosežek Nine Pušlar / A. K. – Sn, št. 152 (6.6.), str. 10–11, foto. (Zapela je za zvočno kuliso ob vpisu slovenskega znakovnega jezika v ustavo).

*Oh, kako lepo je vrniti se na oder! / Albert Škipot. – Pilot, pril. Dn, št. 166 (21.7.), str. 10–11, foto. (Po zapori gibanja med pandemijo so javni nastopi spet mogoči. Nina Pušlar).

*Urejena neurejenost. Nina Pušlar ima unikaten stil. – Superstyle, zima 2021, str. 11–16, foto.

***Jože Skubic.** Poslovil se je pevec legendarnih Slapov / Mojca Marot. – Sn, št. 282 (16.10.), str. 6, foto. (Bil je tudi pravnik, mož, oče in zet znanega glasbenika Franca Flereta).

*Pevec, ki je pustil neizbrisno sled / Mojca Marot. – NDn, št. 42 (20.10.), str. 27, foto. (V 55. letu se je poslovil pevec Slapov Jože Skubic).

***Marko Vozelj.** Moja glasba ponuja upanje / Andreja Hergula. – Naša družina, pril. D, št. 20 (16.5.), str. 14–16, foto. (O tridesetletni glasbeni karieri Marka Vozlja).

*Raje imam mir kot prav! / Danica Lovenjak. – Sn, št. 335 (9.12.), str. 24, foto. (Intervju z Markom Vozljem).

***Dejan Vunjak.** V spomin na očeta bo priredil njegovo pesem / A. K. – Sn, št. 22 (25.1.), str. 10–11, foto. (Ob deseti obletnici smrti očeta Branka Jovanovića Brendija).

*Dejan Vunjak prvič združil moči s setro / R. T. – Sn, št. 126 (13.5.), str. 10-11, foto. // Dejan Vunjak združil moči s sestro Tino. – Kg, št. 20 (19.5.), str. 22, foto. // Brendijeva potomca združila moči / Mojca Marot. – Sn, št. 134 (20.5.), str. 16, foto. (Ob desetletnici smrti očeta Branka Jovanovića Brendija).

796 ŠPORT 2020

*Red pri nogometu jim koristi v šoli / Barbara Pance. – Sn, št. 33 (5.2.), str. Foto. (Dobro delo z mladimi nogometaši, šest fantov v reprezentančnem dresu).

***Maruša Mišmaš Zrimšek.** Sezono začela s svetovnim rekordom / Zmago Gomzi. – Večer, št. 44 (24.2.), str. 19, foto. (Na 2000 m na dvoranskem atletskem mitingu v Franciji).

*Med tekem se večkrat poskušam nasmehnuti / Lucijan Zalokar. – Nedelo, št. 33 (14.8.), str. 18–19, foto. (Imenovali so jo za najboljšo evropsko atletinjo meseca julija 2021).

*Maruša Mišmaš Zrimšek / Zoran Triglav. – NDn, št. 34 (26.8.), str. 29, foto. (Portret).

*Drugi čas vseh časov Maruše Mišmaš / Uroš Šemrov. – Dn, št. 163 (17.7.), str. 17, foto. // Cilj je bil najvišji: svetovni rekord / Bojan Bauman. – Večer, št. 164 (18.7.), str. 24, foto. (Na atletskem mitingu v Ljubljani na 2000 m z ovirami).

*Maruša Mišmaš Zrimšek v življenjski formi / Uroš Šemrov. – Dn, št. 171 (27.7.), str. 13, foto. (Na državnem prvenstvu v Celju je postavila slovenski rekord in šesti čas na svetu na 3000 m z ovirami. (Članki na to temo so bili objavljeni še: Delo, št. 171 (27.7.), str. 13, foto; Delo, št. 172 (28.7.), str. 19, foto; Dn, št. 172 (28.7.), str. 13, foto; Dn, št. 201 (28.7.), str. 18, foto; Novi tednik, št. 31 (30.7.), str. 18, foto; Večer, št. 226 (1.10.), str. 22, foto; Sn, št. 238 (3.9.), str. 17, foto).

***27. Jurčičev pohod.** S knjigo po Jurčičevi poti / Primož Hieng. – Sn, št. 61 (5.3.), str. 32, foto. // Po Jurčičevih stopinjah vse do kamišibaja / S. I. – Sn, št. 65 (9.3.), str. 6–7, foto. // Več kot 4.000 pohodnikov po Poti knjige: 27. pohod po Jurčičevi poti / Mojca Žnidaršič. – DI, 71, št. 11 (12.3.), str. 20, foto. // Aktivno in poučno po Jurčičevi poti / Andreja Podlogar. – Dn, št. 64 (18.3.), str. 18, foto. // Višnja Gora. 27. Jurčičev pohod tudi gasilski / Geza Grabar. – Kg, št. 12 (18.3.), str. 19, foto. (Na 27. Jurčičevem pohodu od Višnje Gore do Muljave so pohodniki spoznavali zgodovino knjige na Slovenskem).

*Gokart namesto smuči / Tomaž Klemenčič. – Motorevija, št. 3 (apr.), str. 40–41, foto. (Marko Kastelic živi v Ivančni Gorici).

*Desetletniki dvignili pokal / Ba. P. – Sn, št. 159 (15.6.), str. 17, foto. (Mladi nogometaši Nogometnega kluba Brinje, Grosuplje, so osvojili prvo mesto na turnirju v Ljubljani).

796 ŠPORT 2021

***Maruša Mišmaš Zrimšek.** Kot v filmu s srečnim koncem / Lucijan Zalokar. – Nedelo, št. 1 (9.1.), str. 16–17, foto. (O treningih, poškodbah, načrtih).

*V rojstnem mestu astronoma Kopernika seči do zvezd / Marko Uršič. – Delo, št. 51 (4.3.), str. 18, foto. (Dvoransko evropsko prvenstvo v Torunju).

*Vredno je vztrajati za tisti občutek zadovoljstva na koncu / Marjana Kristan Fazarinc. – Delo, št. 86 (15.4.), str. 17, foto. (Atletinja Maruša Mišmaš je osredotočena na vsako tekmo posebej).

*Maruša Mišmaš do uspeha kariere / Jože Okorn. – Dn, št. 179 (5.8.), str. 15, foto. // Že pri zadnji oviri jokala od bolečine /šr. – Večer, št. 179 (5.8.), str. 24, foto. (Olimpijske igre Tokio 2020, 6. mesto v teku na 3000 m z ovirami).

*Očetje nogometašev postavili brunarico / Ba. P. – Sn, št. 86 (31.3.), str. 16, foto. (Očetje grosupeljskih nogometašev v športnem parku Brinje).

*Olimpijski ogenj krenil po Dolenjski / Ba. P. – Sn, št. 139 (26.5.), str. 16, foto. (Olimpijsko baklo, ki jo je oblikoval Grosupeljčan Vasja Ambrožič, je v Grosupljem prevzel župan dr. Peter Verlič, po mestu pa jo je ponesla atletinja Maruša Mišmaš).

*Smuči postavil v kot in se posvetil dirkanju: kartist Mark Kastelic / Rok Nose. – Živa, pril. DI, 20, št. 5 (maj), str. 12–13, foto. (Karting Ivančna Gorica).

*Športno druženje z dobrodelno noto / Barbara Pance. – Sn, št. 167 (23.6.), str. 8–9, foto. (V Nogometnem klubu Brinje so organizirali vseslovenski turnir).

*Po motokrosu še Cukarca / Primož Hieng. – Sn, št. 234 (30.8.), str. 25, foto. // Na Dolenjsko vabi Cukarca / vl. – Dn, št. 214 (15.9.), str. 12, foto. // Adrenalinski park z učno potjo / Bojan Rajšek. – Delo, št. 323 (6.10.), str. 11, foto. (V dolini pod Kalom blizu Šentvida pri Stični nastaja nov doživljajski park).

*Mokre dolenske ovire / Primož Hieng. – Sn, št. 258 (23.9.), str. 24, foto. (Aviratek tekmovanje v Šentvidu pri Stični).

*Olimpijka Mišmaševa na odprtju nove atletske steze / Ba. P. – Sn, št. 269 (4.10.), str. 16, foto. (V Športnem parku Brinje so prenovili atletsko stezo, na kateri je svojo atletsko pot začela tudi Mišmaševa).

*SVIŠ do prvih točk / Rok Nose. – DI, št. 41 (14.10.), str. 13. (Ivanški rokometaši zmagali na gostovanju v Dobovi).

*Mame postale Borke, rade imajo Boruta / Barbara Pance. – Sn, št. 298 (3.11.), str. 16–16, foto. (Ta veseli dan slovenskega nogometa so praznovali ob 15-letnici grosupeljskih fuzbalerk).

*Rokometaši praznujejo šest desetletij / Ba. P. – Sn, št. 327 (3.12.), str. 117, foto. (Rokometni klub Grosuplje).

*Blatna kopel / Primož Jurman. – Sn, št. 334 (9.12.), str. 23, foto. (Na Can–Am Adventure s štirikolesniki v Cukarci blizu Šentvida pri Stični se je prijavilo 200 udeležencev).

*Podelili Rožančeve nagrade / cr. – Dn, št. 280 (2.12.), str. 10, foto. (Med nagrajenci za posebne dosežke na svojem področju sta bila tudi grosupeljska atletinja Maruša Mišmaš in novinar Primož Kališnik, ki živi na Polici pri Grosupljem).

81/82 JEZIKOSLOVJE IN KNJIŽEVNOST. KNJIŽNE IZDAJE 2020

***Louis Adamič.** *The Relevance of Louis Adamic for the 21st Century = Pomen Louisa Adamiča v 21. stoletju / Janja Žitnik Serafin. – Dve domovini, 2020, str. 7–21, povzetek v slovenščini.

*Representations of Native Americans in the Works of Louis Adamic 23 = Reprezentacija ameriških staroselcev v kontekstu Adamičevega pisanja o (novih) priseljencih / Ksenija Šabec. – Dve domovini, 2020, str. 23–40, povzetek v slovenščini.

*Trieste and Louis Adamic's Transnational Identities 41 = Trst in transnacionalne identitete Louisa Adamiča / John Paul Enyeart. – Dve domovini, 2020, str. 41–58, povzetek v slovenščini.

*Social Engagement and Multiculturalism in Louis Adamic's Literary Journalism and Documentary Prose = Družbeni angažma in multikulturalizem v literarnem novinarstvu in dokumentarni prozi Louisa Adamiča / Leonora Flis. – Dve domovini, 2020, str. 59–75, povzetek v slovenščini.

*Louis Adamič in druga svetovna vojna v ameriški in slovenski historiografiji = Louis Adamic in the Second World War in American and Slovenian Historiography / Matjaž Klemenčič, Milan Mrđenović. – Dve domovini, 2020, str. 77–94, povzetek v angleščini.

*Odmevi Adamičevih del v amerškem in slovenskem časopisju med letoma 1931 in 1934 = Reactions to Adamic's Work in the American and Slovenian Press between 1931 and 1934 / Milan Mrđenović. – Dve domovini, 2020, str. 95–112, povzetek v angleščini. (Oceno je napisal John Paul Enyeart, Death to Fascism: Louis Adamic's Fight for Democracy Baltimore, University of Illinois Press, 2019, str. 203–207, Miha Zobec.)

*John P. Enyeart. Death to Fascism: Louis Adamic's Fight for Democracy. Urbana, IL: University of Illinois Press, 2019, 238 strani. – Prispevki za novejšo zgodovino, 2020, št. 3, str. 284–286. (John Enyeart, avtor knjige o Louisu

Adamicu (Alojzu Adamiču), je ameriški zgodovinar in predavatelj ter vodja oddelka za zgodovino na Univerzi Bucknell. Ukvarja se z zgodovino socialne demokracije, kapitalizma, priseljencev, hladno vojno in politiko nasploh.)

*Čeferin, Petra: *The resistant object of architecture: a Lacanian perspective*. London: Routledge, 2020. (Arhitektka in profesorica na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani, predava arhitekturno teorijo in kritiko sodobne arhitekture. Je tudi urednica in avtorica številnih knjig in člankov, prejemnica nagrade Bruna Zevija in ena najvidnejših arhitekturnih teoretičark doma in v tujini. V knjigi preizprašuje pomen dandanašnje arhitekture, njen družbeni potencial ter vpetost v ustroje globaliziranega kapitalizma. Intervju z njo je opravila Pia Prezelj: *Razkrivanje transformativnih zmožnosti arhitekture*, Delo, 2021, št. 7 (11.1.21.), str. 8, foto. Dr. Petra Čeferin izvira iz grosupeljske družine odvetnika Petra Čeferina.)

*Janez Janša: *Prvorazredni. – Demokracija*, 1 (jan), str. 50, foto. (Predstavitev knjige).

*Usode, dovolj slikovite za strip / Rok Kajzer. – *Večer*, št. 14 (18.1.), str. 24–25, foto. (O knjigi – stripu Mihaela Glavana in Damijana Stipančiča *Naš Maister*).

*Dogodivščine netopirčka Branka / Sn, št. 64 (7.3.), str. 20, foto. (Predstavitev pravljíčne knjižice izpod peresa Marije Samec in čopiča Dore Adamič. Obe sta Grosupeljčanki in članici Turističnega in okoljskega društva Županova jama Grosuplje).

*O dr. Milanu Jakliču in prvem prevodu Komunističnega manifesta v slovenskem jeziku / Jurij Perovšek. – *Acta Histriae*, 28, št. 4 (2020), str. 645–660, foto. (Prvi prevod Komunističnega manifesta v slovenski jezik je opravil pravnik dr. Milan Jaklič (14. februar 1886 – Ljubljana–30. junij 1963) iz Podgorice, Dobropolje).

*Deseti brat / Marjan Kovačević Beltram; ilustriral Zvonko Čoh. – *Kekec*, št. 1 (sep.), str. 10–[11], foto.

*Nova pesniška zbirka Dragice Šteh / Janja Ambrožič. – *DI*, št. 40 (1.10.), str. 19, foto. (Pesnica, pisateljica in scenaristka Dragica Šteh predstavila svojo novo pesniško zbirko z naslovom *Vse ostalo: petintrideset* pesmi je nastalo v času epidemije koronavirusa. Je tudi poklon štiriletnemu obdobju, ko je bila kot profesorica matematike na OŠ Stična razredničarka 27 izjemnim posameznikom v razredu na podružnični šoli Zagradec.)

*Šah, potence in Jurčič [Elektronski vir] = Chess, exponentiation and Jurčič / Dragica Šteh. Imamo svojo državo Slovenijo [Elektronski vir]: 30 let plebiscita, 30 let samostojnosti: Vzgoja za ljubezen do domovine in državo: 2. mednarodna konferenca: zbornik = We have our own country, Slovenia: 30 years since the plebiscite, 30 years of independent Slovenia: Education for love of homeland and country: 2nd international conference: proceedings: spletna izvedba, 21. 11. 2020. Str. 255–260. (Ta zgodba nas vodi po šahovnici in odkriva lepoto matematike. V njenih številskih razsežnostih, v veličini matematičnih dognanj in lepoti geometrijskih vzorcev. Od tam pa do domačega praga, do besede, ki vodi v te skrivnosti. Do iskri, bogate, opisno duhovite in slovstveno dovršene slovenske besede in do človeka, ki je s prvim slovenskim romanom in s svojim delom na mestu urednika Slovenskega naroda to besedo postavil na žlahtno in častno mesto).

*»Bomo šli kmalu v nebesa?« / Angelca Škufca. – *Ognjišče*, št. 11, str. 48–19, foto. (Proza.)

*Jezikovni kotiček (571). Kdo živi v Šmarju - Sapu? / Nataša Hribar. – *Pravna praksa*, št. 34 (3.9.), str. 33.

81/82 JEZIKOSLOVJE IN KNJIŽEVNOST. KNJIŽNE IZDAJE 2021

***Jurčičevo leto.** Ob priložnosti vseslovenskega leta Josipa Jurčiča / Urška Perenič. – Proslavimo Jurčiča: zbornik ob zaključku istoimenskega projekta v Jurčičevem letu 2021. - str. 23–26., portr.

*Josip Jurčič: (1844-1881) / Urška Perenič. – *Zvon*, 24, 2021, št. 2, str. 40-42, foto.

***Naš Jurčič: 1844-1881:** nova knjiga domoznanske zbirke / M. Ž. – *DI*, 72, št. 50 (16.12.), str. 21, foto. (Avtorja dr. Mihael Glavan in ilustrator Damijan Stipančič sta predstavila risoroman o Josipu Jurčiču).

*Deseta dežela - prvi mladinski roman o Jurčiču / Roman Rozina. – *DI*, št. 17 (29.4.), str. 20, foto. (Pisateljica Sabina Koželj Horvat je napisala knjigo o Josipu Jurčiču).

*Vse o Josipu Jurčiču v Mariboru: Jurčičevo leto / (mh) (Forstnerič-Hajnšek, Melita). – Večer, št. 267 (17.11.), str. 8-9, foto. (Razstava, videoprojkcija, lutkovna predstava in literarni performansi na temo Jurčiča v Mariboru).

*Pripovedka o beli kači ob koncu Jurčičevega leta / Ba. P. – Sn, št. 348 (21.12.), str. 17, foto. (Nova izdaja Jurčičeve pripovedke po 160 letih).

*Kako sta Basko in Violeta dobila krila: interaktivna pravljica, ob kateri poslušamo klasično glasbo / Ksenija Medved; [ilustrirala Joanna Zajac - Slapničar]; [Glasbeni izvajalci: Klavirski trio Ars Musica, Jerneja Grebenšek, Mojca Menoni Sikur, Martin Sikur ter Irena Rovtar, Jakob Bobek, Aco Biščević]. Ivančna Gorica: JSKD RS OI, ZKD Grosuplje & KUD Police Dubove, 2021 (Grosuplje: Silveco). [19] str.: ilustr., note; 22 x 31 cm (Zbirka Čiračara; 2), 300 izvodov. (To je prav posebna slikanica: ni le paša za oči, temveč tudi za uho. Besedilo Ksenije Medved in ilustracije Joanne Zajac - Slapničar namreč spremljajo QR-kode, pod katerimi se skriva glasba. Glasbena palčka Basko in Violeta nas med iskanjem svojih kril z ugankami in glasbo spodbujata, da se jima pridružimo na njuni poti in uganemo, katere živali so upodobili slavni skladatelji. Tako lahko doživimo koncert klasične glasbe kar doma.

Seznam skladb: Camille Saint-Saëns: Živalski karneval, Kokoši in petelini / Modest Petrovič Musorgski: Slike z razstave, Ples piščančkov v jajčnih lupinah / Camille Saint-Saëns: Živalski karneval, Ptičnica / Camille Saint-Saëns: Živalski karneval, Labod / Camille Saint-Saëns: Živalski karneval, Kukavica / Nikolaj Rimski-Korsakov: Čmrljev let / Franz Schubert: Bagatela, op. 13, št. 9, Čebelica / Béla Bartók: Mikrokozmos, št. 142, Muha / Gabriel Fauré: Metulj, op. 77 / Jani Golob: Basko in Violeta).

*Šljivik – vabilo Mestne knjižnice Grosuplje na predstavitev knjige Rada Wechtersbacha iz Šmarja – Sapa.

*Vstali in obstali – analiza prelomnih osamosvojitvenih dogodkov in vojne za Slovenijo – reklamni oglas. – Demokracija, št. 27. (8.7.), str. 24, foto.

*Muljava. Roman o Jurčiču / STA. – Sn, št. 255 (20.9.), str. 2, foto. (Ivan Sivec je predstavil nov roman o Josipu Jurčiču z naslovom Prvi pomladni cvet).

*Gingo v deželi besed / Janja Ambrožič. – DI, št. 38 (23.9.), str. 22, foto. (Zgovorna maskota Gingo je pomagala logopedinjama Petri Kavšek Vrhovec in Meti Dolinar ter pisateljici Dragici Šteh predstaviti novo knjigo Gingo v deželi besed v kulturnem domu v Šentvidu pri Stični).

*Morda me je huda preizkušnja zadela, da se po njej še bolj oklenem Boga: Anja Klančar – o smrti in samomoru / Božo Rustja. – Ognjišče, št. 11, str. 6-10, foto. (Anja Klančar iz Žalne o samomoru v družini, dela v Prizmi Ponikve, njena knjiga Ko izgubiš je izšla leta 2018.)

*Zmagovalec, ki po navadi izgublja: Goran Gluvić / Gabrijela Babnik. – Delo, št. 278 (30.11.), str. 13, foto. (O Gluvićevi knjigi Požri se, Robi, 2021.)

902 + 94 ARHEOLOGIJA + ZGODOVINA 2020

*Stara cerkev sv. Jurija pri Malem Korinju = The old church of St George (sv. Jurij) near Mali Korinj / Tina Milavec, Darja Grosman, Julijana Visočnik. – V: Korinjski hrib in poznoantične vojaške utrdbe v Iliriku, str. 327–334, foto, zvd.

*Prazgodovinske sledi na Korinjskem hribu in pri Malem Korinju = Prehistoric traces at Korinjski hrib and near Mali Korinj / Lucija Grahek. – V: Korinjski hrib in poznoantične vojaške utrdbe v Iliriku, str. 291–325, foto.

*Numizmatične najdbe = Numismatic finds / Peter Kos. – V: Korinjski hrib in poznoantične vojaške utrdbe v Iliriku, str. 123–140, foto.

*Živalski ostanki = Animal remains / Borut Toškan. – V: Korinjski hrib in poznoantične vojaške utrdbe v Iliriku, str. 159–169, foto.

*Antropološka analiza skeletnih grobov z najdišča Korinjski hrib = Anthropological analysis of skeleta I graves from Korinjski hrib / Mateja Kovač. – V: Korinjski hrib in poznoantične vojaške utrdbe v Iliriku, str. 141–158, foto.

*Analyses of glass from late antique hilltop site Korinjski hrib above Veliki Korinj (Slovenia) = Analize stekla s poznoantične višinske postojanke Korinjski hrib nad Velikim Korinjem / Tina Milavec, Žiga Šmit. – V: Arheološki vestnik, št. 71 (2020), str. 271–282, foto, zvd.

*Pristava nad Stično, strateški sestanek MSNZ / Tomaž Kladnik. – V: Enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti [Elektronski vir]. (2020). (Pristava nad Stično, milica, vojna za obrambo slovenske suverenosti, vojaška obramba Slovenije, Manevrska struktura narodne zaščite, Teritorialna obramba).

*Auerspergi in reformacijsko gibanje v Škocjanu pri Turjaku / Barbara Žabota. – V: Grad Turjak, 1. knjiga, 2020, str. 189–206, foto. (... tudi seznam predikantov v Škocjanu v 16. stol.)

*Ustanovitev župnije Turjak / Edo Škulj. – V: Grad Turjak, 2. knjiga, 2020, str. 987–1008, foto.

*Po umetnostnih sledih srednjeveških Auerspergov / Mija Oter Gorenčič. – V: Grad Turjak, 1. knjiga, 2020, Župnijska cerkev sv. Kancijana v Škocjanu pri Turjaku, str. 386–404, foto.

*Zmagoviti preboj – epopeja humanizma / Cveta Hedžet Tóth. – Svobodna beseda, 2020, št. 53 (marec), str. 3-4, foto. (Prenovljena izdaja knjižice Past na Menini planini Franca Severja.)

*»Imamo le eno svojo domovino«: Franc Sever - Franta je 21. marca dopolnil 97 let / [pogovor vodil] Milan Brglez. – Svobodna beseda, 2020, št. 55 (maj), str. 7, portret.

*Tičnice, sveti griči staroveških gradiščarjev / Leopold Sever. – Staroselci v Alpah: izbrani prispevki: zbornik konferenc Slovinci - kdo smo in od kdaj smo tu? / [uredila Jože Rant st. in Duša Krnel Umek]. Ljubljana, 2021, str. 141–144, foto.

*Dolenjska halštatska skupina. Uvodnik in kratek oris / Biba Teržan. – Arheološki vestnik 71, 2020, str. 361–394. (Magdalenska gora, Stična).

*Nova spoznanja o poselitvi Dolenjske v starejši železni dobi / Janez Dular. – Arheološki vestnik 71, 2020, str. 395–420. (Cvinger nad Virom pri Stični, Gradišče pri Valični vasi, Magdalenska gora pri Zgornji Slivnici).

*Nove risbe figuralnih upodobitev na situlah z Vač in Magdalenske gore ter iz Valične vasi / Ida Murgelj. – Arheološki vestnik 71, 2020, str. 569–580.

*Krška jama nad izvirom Krke, bronastodobno jamsko grobišče - antropološka analiza skeletnih ostankov in poškodb na kosteh = Cave Krška jama above the Krka spring, a Bronze Age cave burial site - anthropological analysis of skeletal remains and bone damage / Pavel Jamnik ... [et al.]. – Naše jame, 48, 2020, str. 38–60, foto. (V prispevku so predstavljene keramične in človeške skeletne najdbe iz Krške jame pri zaselku Gradiček na Dolenjskem. V jami so bili na dveh mestih najdeni kostni ostanki skupno najmanj 4 otrok in 4 odraslih oseb ter prazgodovinska keramika. Na kosteh so vidne poškodbe, ki jih naredijo polži in sledi žaganja. Z izključevanjem drugih vzrokov domnevamo, da bi bilo žaganje lahko posledica izdelave amuletov. Najdbe so na podlagi pitosa umeščene v konec srednje bronaste dobe).

*Gospa arheologinja z gradu Bogenšperk / Miha Mihovec. – NDn, št. 11 (18.3.), str. 24, foto. (Vojvodinja Mecklenburška je izkopavala na Magdalenski gori nad Šmarjem – Sapom in drugod po Dolenjski, bila je v sporu s starinokopom Jernejem Pečnikom).

*Grosuplje: Na območju KO ZB NOB Krka nas tri spominke plošče spominjajo / Franc Štibernik. – Svobodna beseda, 2020, št. 56 (jun.), str. 10, foto.

*Franta prejemnik medalje Ruske federacije: obletnica – ob 75. obletnici zmage / S. B. – Svobodna beseda, 2020, št. 57 (sep.), str. 3, foto. (Franc sever – Franta je bil rojen v Št. Juriju pri Grosupljem)

*Bitka upodobljena na filmskem traku: film – 75 let od Preboja na Menini planini / Aljaž Verhovnik. – Svobodna beseda, 2020, št. 60 (okt), str. 13, foto. (Franc Sever - Franta, nekdanji partizanski komandant, po rodu iz Št. Jurija pri Grosupljem.)

*Korinj: Že vrsto let KO ZB Krka septembra pred spomenikom na Velikem Korinju pripravi spominsko proslavo padlim borcem italijanske brigade Fontanot in padlim slovenskim partizanom / Milica Mihelčič, foto: Pavle Gregorka. – Svobodna beseda, 2020, št. 62 (dec.), str. 9, foto.

902 + 94 ARHEOLOGIJA + ZGODOVINA 2021

*Gradišči na Sloki gori in Vinjem hribu nad Vinom na severozahodnem obrobju dolenske halštatske skupnosti = Gradišče on Sloka gora and Vinji hrib above Vino on thenorth-western edge of the Dolenjska Hallstatt community / Sneža Tecco Hvala. – Arheološki vestnik, 72 (2021), str. 53–71, foto, zvd. (Sondiranje na Sloki gori in Vinjem hribu nad Vinom, ki je bilo opravljeno v letu 1999 v okviru raziskav prazgodovinskih utrjenih naselij na Dolenjskem, osvetljuje severozahodni rob poselitve dolenske halštatske skupnosti. Gre za manjši višinski naselbini v hribovitem zaledju Ljubljane, na obeh sta bili ugotovljeni dve poselitveni oz. gradbeni fazi, ki ju po sicer skromnih najdbah lahko datiramo v mlajše halštatsko obdobje).

*Iz Predstrug (Dobropolje) do Višnje Gore / Franc Štibernik. – Svobodna beseda, št. 2 (feb.), str. 9, foto. (Pohod članov zveze borcev).

*Proletarski bataljon na Polževem / Franc Godeša. – Svobodna beseda, št. 3 (mar.), str. 3, foto. (Aktivnosti bataljona v letih 1941–1942).

***Franc Sever – Franta.** //Tovariš Franta / Peter Bogdan Knavs. – Svobodna beseda, št. 4 (apr.), str. 12, foto. // Umril je Franc Sever – Franta. V spomin / Marijan Križman. – Svobodna beseda, št. 6 (jun.), str. 1, foto. // Franc Sever – Franta. Imeli smo ljudi. / Jožica Hribar. – Svobodna beseda, št. 6 (jun.), str. 14, foto. // Verni, posvečeni komandantu Franti. Zasnežena Menina (pesem) / Danijela Kovač. – Svobodna beseda, št. 8 (avg.), str. 6, foto. (Nekrologi za Francem Severjem – Franto).

*Jožica Plankar / hči Tanja. – Svobodna beseda, št. 4 (apr.), str. 15. (Pokojna je bila rojena v Račni).

*Župnika pozivala k sodelovanju z okupatorji / Franc Štibernik. – Svobodna beseda, št. 9 (sep.), str. 7. (V Škocjanu in Št. Juriju 1942).

*Mozaik bogate dediščine prednikov / Ivo Žajdela. – D, št. 2 (10.2.), str. 25. (Župnik Janez Kebe je izdal Kopianjsko knjigo, v njej pa je župnijska kronika od 1905 do 2020, stare fotografije, naselja po župniji, o 211 rodbinah do 350 let nazaj, s hišnimi imeni).

*Morilski paket / Ivo Žajdela. – Reporter, št. 21 (24.5.), str. 58–59, foto. (27. avgusta 1944 so minerci Gubčeve brigade poslali Marijo Grmovšek in njeno sestro Božo s peklenskim strojem v paketu, ki je eksplodiral na domobranski postojanki).

*Eksplozija v šoli / Ivo Žajdela. – Reporter, št. 22 (31.5.), str. 56–56, foto. (Nadaljevanje in konec članka Morilski paket).

*Kopanj med vojno / Ivo Žajdela. – Reporter, št. 23 (7.6.), str. 58–59, foto. // Uničenje Čušperka / Ivo Žajdela. – Reporter, št. 24 (14.6.), str. 60–61, foto. // Uničevalci cerkva / Ivo Žajdela. – Reporter, št. 25 (21.6.), str. 58–59, foto. (Kopanj). // Trpinčenje kopanjskega župnika / Ivo Žajdela. – Reporter, št. 26 (28.6.), str. 58–59, foto. (Duhovnik Ivan Kogovšek).

*Častna četa SV / Martin B. Njavro. – Reporter, št. 29 (19.7.), str. 29. (O pripadnikih prve častne čete, ki ji je poveljeval poveljnik Krkovič, o prvi uradni slovenski zastavi).

*Veliki Korinj. – Svobodna beseda, 10 (okt.), str. 11, foto. (V spomin na skupni boj italijanskih in jugoslovanskih partizanov proti fašizmu).

908 DOMOZNAVSTVO 2020

*Po sledih vodomca. – V: Pohodne poti v Ljubljani in regiji Osrednja Slovenija, str. 29, foto.

*Radensko polje: ob njem je besede spoznaval največji slovenski pesnik = by the lake the greatest Slovenian poet was learning his words / Manca Korelc. – V: The Slovenia lakes: top 101 lakes, 2020, str. [182]–183, foto. (Vzporedno slovensko besedilo in angleški prevod. Dodane so tri fotografije.)

*Skrivnostno polje, skrivnostni osamelec / Željko Kozinc. – Vzajemnost, 2020, št. 1, str. 80-81, foto. (Radensko polje pri Grosupljem).

*Lahovški mlin v Zgornji Dragi pri Višnji Gori: mlin Franceta Skubica (Smrekarjevega) iz Dednega Dola / Valentin Skubic in Tadej Trnovšek. – Glasnik Slovenskega etnološkega društva, št. 2 (2020), str. 169–172, foto.

Setting up integral tourist products, offering green, active and healthy 5 experience in landscape: Municipality of Ivančna Gorica in Slovenia / Lea-Marija Colarič - Jakše, Urša Kutnar. – Tourism and rural development: thematic proceedings. 2. Str. 59-76. (V: Tourism and rural development: thematic proceedings. 2. (Turizem, turistična ponudba, integralni turistični proizvodi, Ivančna Gorica).

*V objemu reke Ljubezni / Slavko Pajntar – Pinki. – Lipov list, 2020, št. 4, str. 18–19, foto. (O reki Krki pri izviru v Krški jami pri vasi Krka in turističnem društvu.)

*V družbi enako mislečih: pohodi v občini Ivančna Gorica / Roman Tratar. – Planinski vestnik, št. 4, str. 34-42, foto. (Jurčičev, Lavričev, Romanov in Viridin pohod, Pohod dveh slapov ter opisi nekaj turističnih lokacij z zemljevidi).

*S kolesom po rimski cesti / Andrej Praznik. – D, št. 28 (12.7.), str. 31, foto. (Iz Ivančne Gorice do Žužemberka).

*K pisatelju in reki Ljubezni / Primož Hieng. – Sn, št. 201 (28.7.), str. 24–25, foto. (Po Jurčičevi deželi na Muljavi in Krki).

*Kočevsko poživilja, Zacurek nasmeje / Špela Ankele. – Sn, št. 233 (29.8.), str. 8, foto. (Manca Korelc obiskuje slovenske stoječe vode. Opisala jih je v knjigi 101 slovensko jezero, tudi Zacurek pri Šmarju – Sapu).

*Hrib, narejen za ljudi / Primož Hieng. – Sn, št. 264 (30.9.), str. 25, foto. (Gradišče nad Šentvidom in Stično).

*Prikupna suhokrajinska vasica omenjana že leta 1167 / Boris Dolničar. – Vzajemnost, 2020, št. 10, foto. (Zgodba vasi Kitni Vrh v občini Ivančna Gorica.)

*Zibelka kranjske sivke se podira / Primož Hieng. – Sn, št. 280 (15.10.), str. 6, foto. (Grad Podsmreka pri Višnji Gori).

*V dolini zelene lepote / Andreja Podlogar. – Nika, pril. Dn, št. 439 (28.10.), str. 12–13, foto. (Obisk Krke in okolice).

*Turki je niso nikdar zavzeli / Janez Mihovec. – Sn, št. 301 (6.11.), str. 25, foto. (Višnja Gora).

*Grad v Hiši kranjske čebele / Primož Hieng. – Sn, št. 325 (1.12.), str. 25, foto. (Grad Podsmreka nezadržno propada, v Hiši kranjske čebele v Višnji Gori pa se lahko po njem sprehodimo virtualno).

908 DOMOZNAVSTVO 2021

*Turistično društvo Muljava v vseslovenskem Jurčičevem letu 2021 / TD Muljava, Gašper Erjavec in Zavod Prijetno domače, Maja Lampret, direktorica. – Lipov list, 2021, št. 1, str. 12-13, foto.

*Zakaj so Višnjani polžarji in od kdaj? / Boris Golec. – Sporočevalec [Elektronski vir]: spletni časopis, ki ga pišejo slovenski invalidi za invalide in druge javnosti, 11, št. 53/54 (2021), str. 13–14, foto.

*Od izvira do HE Zagradec: ribolov na Krki / Tomaž Modic & Slavko Pajntar – Pinki. – Lipov list, 2021, št. 4, str. 22–23, foto.

*S Krjavljem pod roko po Muljavi / Katja Petrovec. – NDn, št. 14 (7.4.), str. 12–13, foto. (Muljava živi in diha z Jurčičem).

*Na pot z vlakom: predstavitev kočevske železniške proge / Matej Erjavec. – Ognjišče, 57, 2021, št. 8, str. 76–78, foto.

*Z zdravilno vodo spirali oči / Ba. P. – Sn, št. 261 (25.9.), str. 7, foto. (Zavetnica studenčka na Kopanju je lurška Mati božja, voda pa je zdravilna za oči).

*Izvir Zdravšček – Škocjan pri Turjaku / Primož Hieng. – Sn, št. 287 (21.10.), str. 8–9, foto. (Na plan priteče pod nekdanjo škocjansko šolo in ima po ljudskem verovanju zdravilno moč ter izloča božji kamen).

*Zaščiten že 10 let / Primož Hieng. – Sn, št. 351 (27.12.), str. 25, foto. (Radensko polje).

929 BIOGRAFIJE 2020

***Marjan Ahlin** / LD Grosuplje. – Lovec, 102, 2019, št. 2, str. 87, portret. (Ob 80-letnici. Bil je direktor Trgovskega podjetja Tabor in pomočnik direktorja Vele do upokojitve 2003.)

***Družina Bitenc** / Marjetka Pezdir Kofol. – Ognjišče, 56, 2020, št. 4, str. 18–19, foto. (Družina živi na Mleščevem pri Ivančni Gorici. Maja Bitenc predava na FF, Marko Bitenc, oba sta raziskovalca. Družina s 6 otroki, prikazano je njihovo družinsko življenje.)

***Manica Janežič Ambrožič**. Ženske smo tarča srditejših in nizkotnejših napadov / Marija Šelek. – Zarja Jana, št. 33 (18.8.), str. 10–13, foto. (Odgovorna urednica informativnega programa TV Slovenija).

*Za šport ni izgubljenega položaja / Peter Zalokar. – Sn, št. 78 (21.3.), str. 30, foto. (**Tomaž Ambrožič**, direktor podjetja Sport media, verjame v moč športa tudi v času koronavirusa).

***Miroslav Cerar**. »Olimpijske igre morajo biti kasneje, a to je le moje mnenje« / Dejan Šuster. – Novi tednik, št. 13 (26.3.), str. 13 + 19, foto. (Pogovor z legendarnim slovenskim športnikom o težavah v športu zaradi koronavirusa).

*V Tokio se bo vrnil prihodnje leto / Bojan Glavič. – NDn, št. 14 (8.4.), str. 20, foto. (Na prizorišče nekdanjih in prihodnjih olimpijskih iger Cerarja vežejo lepi spomini).

*Kralj na konju / Veso Stojanov. – Sn, št. 197 (23.7.), str. 8–9, foto. (S svojimi zmagami na olimpijskih, svetovnih in evropskih prvenstvih je postal legenda).

*Spodbujamo fair play, včasih smo bili pa samo poštene / Brane Maselj. – Delo, št. 219 (22.9.), str. 11, foto. (Cerar je član svetovnega združenja za fair play).

*Olimpionik zna poslušati svoje telo / Vito Divac. – Evropski teden športa, pril. Dela, 23 (30 september 2020), str. 24–25, foto. (Lani je Miro Cerar dopolnil 80 let, letos pa bo vodil slovensko odpravo na OI v Tokiu).

*Telovadec Miro Cerar vstopil v devetdeseta / Gregor Terzič. – NDn, št. 44 (4.11.), str. 32, foto. // Miro Cerar slavil osebni praznik. – Sn, št. 283 (20.10.), str. 18, foto. (Cerar je dopolnil 81 let).

***Aleksander Čeperin**, predsednik UEFA. (Izbor člankov iz slovenskega časopisja).

*Aleksander Čeperin, predsednik UEFA / Jure Trampuš, foto Uroš Abram. – Mladina, (12), 2020, posebna številka: intervju, str. [4]-10, foto. (Intervju).

*Nasvidenje EURO, se vidimo čez eno leto / Marko Kovačević. – Večer, št. 64 (18.3.), str. 23. (O nogometu v času pandemije).

*V izolaciji bi se naspal / Dušan Malovrh. – Sn, št. 76 (19.3.), str. 10–13, foto. (O življenju med pandemijo).

*»Enotna in solidarna Evropa bi zmagala« / Jernej Suhadolnik. – Delo, št. 62 (18.3.), str. 13–15, foto. (Intervju z A. Čeferinom o tem, kako je pandemija spremenila nogomet).

*Čeferin nam je zrihtal 300.000 mask / Miriam Forte. – Sn, št. 75 (19.3.), str. 2–3, foto. (Ko je v medijih opazil, da nam primanjkuje mask, je poklical prijatelja, lastnika Alibabe Jacka Maja).

*Zmaga bo. Zagotovo. Kmalu / Grega Kališnik. – Nedelo, št. 14 (4.4.), str. 1+ 6–8, foto. (Iz izolacije v Grosupljem A. Čeferin govori o pandemiji, politiki, nogometu).

*Aleksander Čeferin ima dovolj / Matej Grošelj. – Dn, št. 117 (23.5.), str. 1 + 8–10. foto. (O življenju med karanteno).

***Peter Čeferin.** Aleksandra Čeferina vstop v politiko ne zanima / Olga Cvetek. – Delo, št. 87 (15.4.), str. 2, foto. (Pogovor s Petrom Čeferinom).

***Kristina Gorišek Novaković,** prva slovenska in jugoslovanska letalka / Maja Tašner Vatovec. – Zarja Janja, št. 49 (8.12.), str. 6, foto. (Iz knjige Nepozabne. Letalka je bila rojena v Stični).

***Sašo Hribar,** televizijec, imitator. (Izbor člankov)

*Marajo politiki satiro? Ne marajo je! Se bomo ustrašili? / Miha Dajčman. – Večer, št. 79 (4.4.), str. 26–27, foto. (30 let oddaje Ga Ga in Sašo Hribar s sodelavci imitatorji).

*Ob petkih pridem tudi iz groba. – Zarja Jana, št. 15 (14.4.), str. 25, foto. (60 let Saša Hribarja in 30 let Radia Ga Ga).

*V karanteni živim že 40 let / Gorazd Utenkar. – Nedelo, št. 13 (28.3.), str. 1 + 6–8, foto. (Sašo Hribar je bil rojen v Grosupljem, sedaj pa živi v Višnji Gori).

***Janez Janša,** predsednik SDS in predsednik vlade RS, rojen na Plešivici pri Grosupljem. (Izbor člankov)

*Janez Janša – alpski Orban, predsednik SDS / Zoran Potič. – Dn, št. 49 (29.2.), str. 11, foto. (Portret).

*Oče Ivan Janša polhograjski / Aleksander Lucu. – NDn, št. 24 (17.6.), str. 15, foto. (Partizan in general Miha Butara Aleks je v medijih javno objavil, da je zgodba o pobegu Janševega očeta iz brezna popolna izmišljotina).

*Janez Janša. Svoboda je zame sveta in svoboda izražanja je nekaj, za kar se bom vedno boril / Jože Biščak. – Demokracija, št. 26 (25.6.), str. 22–28, foto. (O delu vlade v času pandemije, o Slovenski vojski, kratka biografija).

*Janša je v zakon oddal hčerko Niko / S. N. – Sn, št. 233 (29.8.), str. 12–13, foto. (33-letna Janševa hči Nika je lani povila prvega otroka. Janša je oče štirih otrok, ima pa tudi 3 vnuke).

***Marjan Jerman,** novinar

*Namesto nekrologa. Marjan Jerman, 1953–2020 / Marko Radmilovič. – Dn, št. 74 (30.3.), str. 11, foto. (Nekrologi so bili objavljeni še v: Dnevnik, št. 69 (24.3.), str. 5, foto; Večer, št. 68 (24.3.), str. 4, foto; št. 75 (31.3.), str. 8, foto; Delo, št. 73 (28.3.), str. 27, foto; Dolenjski list, št. 13 (26.3.), str. 20, foto; Zarja Jana, št. 13 (31.3.), str. 31, foto; Kmečki glas, št. 14 (1.4.), str. 18, foto).

***Tatjana Kordiš** v spomin (1944–2020) / Gregor Aljančič. – Proteus, št. 9–10, str. 468–469, portret. (Tatjana Kordiš je bila biologinja po izobrazbi in srcu, plodovita naravoslovna pedagoginja in publicistka, ki je živela na Viru pri Stični).

***Alojz Kovšca,** predsednik državnega sveta

*Alojz Kovšca / Metod Berlec. – Demokracija, št. 11 (12.3.), str. 22–25, foto. (Pogovor o politiki, o delu, s kratko biografijo. A. Kovšca živi v Veliki Račni pri Grosupljem).

***Lesjak, Janez** / Tomaž Kladnik.– V: Enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti [Elektronski vir], (2020). (V Ljubljanski pokrajini TO je bil poveljnik 5. PŠTO v vojni za obrambo slovenske suverenosti).

*Čas **Staneta Mikuža**, Luca Menašaja in Naceta Šumija / Nataša Golob. – V: Prvo stoletje Oddelka za umetnostno zgodovino [Elektronski vir, 2020, str. 99–110, foto. (Obstaja tudi E-knjiga).

***Boštjan Romih**, televizijski voditelj, živi na Polici pri Grosupljem

*Moja domača pisarna: Lara in Boštjan Romih. Med odmorom ne moreš zgrešiti z jajčki / Katja Cah. – Nedelo, št. 40 (3.10.), str. 13, foto. (V pretežno zastekleni hiši Romihova živita s sinom, dvema hčerkama, dvema mačkama in psičko).

*Skrivnosti srečnih razmerij. Lara in Boštjan Romih. Mirno, tiho srečo je treba prepoznati / Alenka Sivka. – Zarja Jana, št. 42 (20.10.), str. 27–29, foto. (Lara in Boštjan sta skupaj 20 let).

***Angelca Škufca**. Angelca, hvala ti! / (sč) – Ognjišče, 56, 2020, št. 12, str. 29, foto. (Angelca Škufca iz Dednega Dola je umrla 9. 11. 2020. Nekrolog.)

***Tomaž Vesel**, pravnik, predsednik računskega sodišča, rojen v Grosupljem, živi v Šentvidu pri Stični.

*Tomaž Vesel – portret / Zoran Potič. – Dn, št. 6 (9.1.), str. 10, foto.

*Sprenevedanja in »popoldanski« zasluzki Tomaža Vesela / Vida Kocjan. – Demokracija, št. 1 (7.1.), str. 18–19, foto. (Tomaž Vesel je 9-letno funkcijo predsednika Računskega sodišča začel opravljati leta 2013. Je tudi predsednik neodvisne komisije za revizijo in skladnost pri mednarodni nogometni zvezi FIFA.)

*KPK ni ugotovila kršitev. Tomaž Vesel pričakuje, da si bo tovarna zlobe vzela premor / Barbara Eržen. – Delo, št. 108 (13.5.), str. 2, foto. (KPK je ustavila obravnavo suma nezdržljivosti funkcije predsednika Računskega sodišča z opravljanjem funkcije pri FIFI).

***Gregor Zorc**, igralec, rojen v Grosupljem

*Čemu toliko življenja? / Pia Prezelj. – Delo, št. 154 (7.8.), foto. (Gregor Zorc in Matej Recer v avtorski predstavi Kako smo prišli do sem? Pripovedujeta osebne zgodbe o prijateljih, starših, znancih in neznancih).

***Luka Zorenč**, Grosupeljčan, vojaški specialec, medicinec in dobrodelnež

*Vojaški specialec, ki rešuje življenja / Barbara Pance. – Sn, št. 325 (1. 12.), str. 8–9, foto. (Ves izkupiček knjige Ris, s katero vabi mlade v vojsko, je namenil za nujno opremo policistov in poklicnih gasilcev).

*Nepozabne: ženske, ki so premikale meje našega sveta / Milica Antić Gaber et al.. 239 str., foto. (Med 50 predstavljenimi sta za nas domoznansko zanimivi **Kristina Gorišek Novaković**, pilotka iz Stične in **Josipina Hočevar**, donatorica škocjanske šole).

*Nestor planinstva v BiH: Drago Bozja / Darko Mohar. – Planinski vestnik, št. 6, str. 54–57, foto. (Njegov oče iz Šmarja - Sapa, iz Podgorice, 1904 se je izselil v Sarajevo. Ko je imel 80 let, je napisal knjigo z naslovom Monografija malog čovjeka, ki bi jo sedaj Darko želel objaviti. Oče Drago je rojen 13. avgusta 1927, umrl 2014.)

*Družina Kmet / Marta Novak. – Ognjišče, št. 10, str. 18–19, foto. (Družina Kmet s 6 otroki živi v Šmarju - Sapu).

*Bohovi in Novakovi – pridni kot čebele / Lidija Jež. – Vzajemnost, 2020, št. 12, str. 36–37, foto. (Sonja Boh z Zgornje Slivnice, njena zgodba in družina.)

*Ficko, Tomaž: Gradbinec s srcem. – Tranzit, 4, 2020, št. 25 (dec.), str. 42-43, foto. (Milan Pušljar, Ivančna Gorica.)

929 BIOGRAFIJE 2021

***Miro Cerar**, pravnik, olimpijonek, živi v Grosupljem

*Bog konja se vrača v Tokio / Bojan Glavič. – NDn, št. 29 (21.7.), str. 3, foto. (Miro Cerar vodja slovenske reprezentance).

*Tokio 1964: igre, ko smo dobili »boga konja« / Jon Knez. – Večer, št. 167 (22.7.), str. 10, foto. (Spomini Mira Cerarja na OI 1964 v Tokiu).

*Miroslav Cerar, vodja olimpijske reprezentance Slovenije Tokio 2020 / Urša Šemrov. – Dn, št. 169 (24.7.), str. 10, foto. (Portret).

*Politika me ni premamila, hvala bogu / Žana Vertačnik. – Večer, št. 211 (11.9.), str. 18–19, foto. (Pogovor po vrnitvi iz Tokia).

***Aleksander Čeferin**, predsednik evropske nogometne zveze. (Izbor pomembnejših člankov)

*Če je nekdo paranoik, vidi povsod sovražnika / Tanja Keršmanc et. al. – NDn, št. 2 (13.1.), str. 10–13, foto. (Pogovor o politiki, trenutni slovenski oblasti in nogometu).

*Čeferin po razpletu še močnejši / Jernej Suhadolnik. – Sn, št. 107 (22.4.), str. 18, foto. (Rešil je zaplet s superligo in rešil nogomet).

*Z vstopom v politiko bi ogrozil vse / Luka Mlakar. – Večer, št. 94 (24.4.), str. 5, foto. (Kakšen je politični potencial A. Čeferina).

*UEFA s Čeferinom postala še bolj evropska / Jernej Suhadolnik. – Delo, št. 213 (14.9.), str. 18, foto. (Čeferin namignil na novo kandidaturo leta 2023).

*Borec za evropske vrednote na noge dvignil staro celino / Jernej Suhadolnik. – Delo, št. 284 (7.12.), str. 4, foto. (Delova osebnost leta 2021).

***Dr. Peter Čeferin**, pravnik, ustanovitelj odvetniške firme v Grosupljem

*Rija Čič in Peter Čeferin. Hvala bogu, da jo imam / Katja Cah. – Nedelo, št. 16 (24.4.), str. 6–8, foto. (Legendarni in še vedno dejavni odvetnik Peter Čeferin in nekdanja stevardesa Rija Čič sta v resnem ljubezenskem razmerju že 17 let).

*Častna meščanka in častni meščan v 2021 / M. Pu. – Delo, št. 87 (16.4.), str. 11, foto. (Peter Čeferin je častni občan Ljubljane).

*Dr. Peter Čeferin. Odvetniška legenda in glava družine Čeferin / Vasja Jager. – Mladina, št. 17 (30.4.), str. 34–39, foto. (Intervju).

***Dr. Petra Čeferin**. Raziskovanje transformativnih zmožnosti arhitekture / Pia Prezelj. – Delo, št. 7 (11.1.), str. 8, foto. (Pri britanski akademski založbi je izšla nova knjiga dr. arhitekture Petre Čeferin).

***Doc. dr. Rok Čeferin**, ustavni sodnik. Prepričalo bi me mnenje NIJZ, ne mnenje vlade / Meta Roglič et al. – Dn, št. 99 (30.4.), str. 16–18, foto. (Kritičen je do omejitve gibanja med pandemijo).

***Barbara Čeferin**, fotografinja. Ponosna sem na Aleksandra in na najine tri hčerke / Melita Meršol. – Nedelo, št. 27 (10.7.), str. 10–11. (Intervju o njenem delu in družini).

***Dr. Anton Jamnik**, škof, rojen v Mali Ilovi Gori. (Izbor člankov)

*Raje kozarec vina kot grozdje / Barbara Pance. – Sn, št. 162 (17.6.), str. 4–5, foto. (O Šuštarjevih dnevih in o monografiji o nadškofu Alojziju Šuštarju in njegovi vlogi v času osamosvojitve Slovenije).

*Naša vera naj se zbudi iz smrčanja / Vladimir Jerman. – Sn, št. 224 (19.8.), str. 12–13, foto. (Pomožni ljubljanski škof dr. Anton Jamnik je praznoval 60. rojstni dan).

***Janez Janša**, predsednik SDS in predsednik vlade RS. (Izbor člankov)

*Janez Janša. Kdo je človek, ki je v slovenski politiki že 38 let, ki je bi štirikrat obrambni minister in v tretje slovenski premier / Grega Repovž. – Mladina – 30 let, str. 48–55, foto.

*Rojevanje politike sovraštva. Janšev prvi prihod na oblast / Boris Vezjak. – Mladina – 30 let, str. 80–85., foto.

*Janša postal osebnost leta 2020 Srednje in Vzhodne Evrope / M. B. – Demokracija, št. 37 (26.9.), str. 1 + 18, foto. (V okviru 30. ekonomskega foruma na Poljskem je prejel prestižno nagrado za svoja prizadevanja za boljše in učinkovitejše vodenje Evropske unije).

***Klemen Janežič**, igralec.

*Soplesalec ne rabi kisika / Maja Šučur. – Dn, št. 59 (12.3.), str. 20–21, foto. (V predstavi Postaja samobitno Klemen Janežič raziskuje situacije človekove nemoči in nesprejemanja).

*Ni dobro, če imaš več deklet hkrati / Danica Lovenjak. – Sn, št. 128 (14.5.), str. 24, foto. (Klemen Janežič, ki ga poznamo iz filma Usodno vino, pripoveduje o goloti, pandemiji).

***Matjaž Javšnik**, igralec, živi na Krki

*Lahko bi postal kriptomilijonar / Danica Lovenjak. – Sn, št. 155 (10.6.), str. 1 + 10–12, foto. (Igralec pripoveduje o sebi in svojem delu).

*Slovenske novice kot jutranja osvežitev / I. K. – Sn, št. 9 (11.1.), str. 9, foto. (Upokojeni pravnik iz Grosupljega **Janez Koščak**).

***Alojz Kovšca**: Od mojstra v urarski delavnici do predsednika Državnega sveta / Benjamin Siter. – Družina in življenje, št. 3 (sep), str. 8–11, foto. (Pogovor o družini, odnosih, delu. A. Kovšca živi v Veliki Račni pri Grosupljem).

***Metka Mencin**, sociologinja, rojena v Grosupljem

*Metka Mencin – intervju / Tanja Lesničar Pučko. – Dn, št. 41 (20.2.), str. 8–10, foto. (Čas kovida je pokazal tudi napake v politiki – ocena sociologinje o stanju v državi).

***Tamino Petelinšek**, fotograf, živi na Vidmu – Dobropolje

*Fotograf s poslanstvom / Mojca Purger. – Naša družina, pril. D, št. 10 (7.3.), str. 14–16, foto. (Pogovor o poklicnem in družinskem življenju).

***Dr. Jože Plut**, župnik na Polici pri Grosupljem

*Dr. Jože Plut – intervju. Če te Bog pokliče, če te domovina pokliče, moraš biti zraven. To so svete stvari / Vida Kocjan. – Demokracija, št. 26 (1.7.), str. 22–26, foto. (Pogovor o 30-letnici samostojne Slovenije, o domoljubju, s kratko biografijo).

***Dr. Božo Predalič** se seli k Hojsu / me. – Dn, št. 34 (12.2.), str. 3. (Božo Predalič, državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve, živi v Grosupljem).

***Mag. Barbara Rigler**, producentka za literarno dejavnost pri Javnem skladu za kulturne dejavnosti Slovenije in sourednica revije Mentor, živi na Malem Vrhu pri Šmarju - Sapu.

*Mladi so natančni in subtilni opazovalci sveta / Urša Polanc. – Večer, št. 257 (5.11.), str. 9, foto. (O Festivalu mlade literature Urška in mladih literatih).

***Boštjan Romih**, televizijski voditelj, živi na Polici pri Grosupljem

*Ob Lari lahko stoji Brad Pitt, a bo ostala moja / Katja Cah. – Nedelo, št. 11 (20.3.), str. 1 + 6–8, foto. (Kultura bivanja mu ni tuja ne poklicno ne zasebno).

*Posel je šel dol, družinska povezanost gor. Verjemite, moji dragi idej ne zmanjka / Alesh Matko. – Stop, št. 13 (1.4.), str. 1 + 4–5, foto. (Voditelj oddaj Ambienti govori o svojem domu).

*In memoriam **Leopold Sever** (1939-2019) / Jože Rant st. – Staroselci v Alpah: izbrani prispevki: zbornik konferenc Slovenci - kdo smo in od kdaj smo tu? / [uredila Jože Rant st. in Duša Krnel Umek]. Ljubljana, 2021, str. 20-22, foto.

***Franc Sever – Franta**, partizan, vodstveni delavec, pisec, rojen v Št. Juriju pri Grosupljem

*V spomin. Franc Sever – Franta (1923–2021) / Miha Butara. – Delo, št. 130 (8.6.), str. 4, foto.

*In memoriam Franc Sever – Franta (1923–2021) / Jožica Hribar. – Dn, št. 133 (11.6.), str. 15, foto. (Po hudi bolezni je umrl naš občan Franc Sever).

***Anton Tomšič**, prvi slovenski poklicni časnikar / Vlasta Stavbar. – Časopis za zgodovino in narodopisje, 92, 2021, št. 1, str. 9-23, foto. (Članek prikaže kratko življenjsko pot prvega slovenskega časnikarja in prvega urednika Slovenskega naroda, ki se je rodil v Dednem Dolu pri Višnji Gori 1842, umrl pa je leta 1871).

***Luka Zorenč**, Grosupeljčan, vojaški speciallec, medicinec in dobrodelnež

*Vojaški specialci so državi le v okrasek / Grega Kališnik. – Nedelo, št. 8 (27.2.), str. 20–21, foto.

*Naš speciallec uči afriške čuvaje / Barbara Pance. – Sn, št. 60 (4.3.), str. 12–13, foto. (Sedmi otrok v družini se je zgodaj navzel samostojnosti in neodvisnosti).

BIBLIOGRAFSKO KAZALO ZBORNIKA OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE 16-31

Marija Samec

UREDNIŠKO POROČILO

[GLAVAN, Mihael]: Po jubileju in ob spremembi uredništva, 16, 7.	1
[GLAVAN, Mihael]: Prvič v samostojni državi, 17, 7.	2
GLAVAN, Mihael: Zbornik treh občin: Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje, 19, 7.	3
[GLAVAN, Mihael]: Deset domoznanskih knjig. Uredniški uvodnik, 20, 7.	4
[GLAVAN, Mihael]: Tretje desetletje našega zbornika, 21, 7.	5

PODROČNA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA ZGODOVINA

ADAMIČ, France: Zadrugištvo v občini Grosuplje. Hranilnica in posojilnica v Šmarju, 17, 43–49.	6
Pravno in finančno oblikovanje tovarne Motvoz in platno, 18, 27–32.	7
Mala kronika občine Grosuplje. Pričevanja in spomini. Naši župani (Franc Košak, Franc Drobnič, Mihael Adamič, Alojzij Žitnik ...). Trgovci, gostilničarji, obrtniki in njihove družine (Rusovi v Stranski vasi, Košakovi, Javornikovi iz Jerove vasi), 19, 17–27.	8
Zadrugištvo v občini Grosuplje. Hranilnica in posojilnica v Škocjanu pri Turjaku. Kmetijska zadruga Škocjan, Kmetijska obdelovalna zadruga Gatina. Obnovitvena zadruga Videm-Dobrepolje, 19, 29–27.	9
Mala kronika občine Grosuplje II. Ljudje prihajajo in odhajajo. (Grad Brinje, Pourjevi, Rometovi, Jegličevi, Štrafnikov, Resnikovi, Smoletovi in Smolejevi), 20, 15–28.	10
Mala kronika treh občin III. (Erjavčevi, Lavričevi, Končinovi, Fačinijevi, Rojčevi, Kurentovi, Štajerc in Javornikovi), 21, 9–23.	11
Mala kronika občine Grosuplje IV. (Ahlinovi-Malnarčkovi, Galetovi, Garbasovi, Budkovičevi, Paučičevi, Perovškovi-Krištofovi, Žitnikovi-Kajžni, Potokarjevi, 22, 5–16.	12
Mala kronika občine Grosuplje (5), (Praproška graščina, Adamičevi - Garbasovi, Hočevarjevi, Knepovi, Dolenčevi, Drobničevi – Skubičevi), 23, 5–16.	13
Mala kronika občine Grosuplje (6), (Boštanjki grad, Beltramovi, Šinkovčevi in Dularjevi (Motvoz in platno), Bučarjevi, Žitnikovi-Matičkovi, Žitnikovi-Trgovčkovi, Permetovi-Ciganovi, Vodičarjevi), 24, 5–15.	14
Mala kronika občine Grosuplje (7), (Cestarjevi, Žitnikovi-Ledrarjevi, Perovškovi-Šrangarjevi, Šuligojevi-Orožnikovi, Zupančičevi-Brežnikovi, Skubičevi, Mikuževi, Podkoritnikovi, 25, 7–13.	15
AHLIN, Ciril: Baroni Tauffererji – gospodje grosupeljskih, šmarskih in višenjskih kmetov, 19, 9–16.	16
BUDKOVIČ, Cvetko: Jacobus Gallus – Carniolus v domovini. Carniola 1550 – Praga 1591, 16, 19–35.	17
Ljudska šola v Šentvidu pri Stični, 17, 59–66.	18
Ljudska šola v Šentvidu pri Stični. Dosežki med leti 1900–1921, 18, 63–70.	19
Ljudska šola v Šentvidu pri Stični, 19, 43–50.	20

Ljudska šola v Šentvidu pri Stični. Dosežki med leti 1934–1945, 20, 43–54.	21
CENTA, Slavka, Sonja Lenarčič: Prva svetovna vojna v Dobropolju in Škocjanu, 29, 5–25.	22
FERENC, Tone: Ilova Gora 1943. Ob petdesetletnici, 18, 73–75.....	23
Okupatorjeve in domobranske posadke v drugi svetovni vojni, 19, 55–58.	24
FICKO, Majda: Območje grosupeljske občine v vojaških merjenjih 18. stoletja, 18, 7–14.	25
GODEŠA, Franc: Višnja Gora v času kapitulacije treh držav (1941–1943–1945), 31, 71–78.	26
GRANDA, Stane: Višnja Gora in Stična v revolucionarnem letu 1848/49, 20, 9–14.	27
GRANDOVEC, Ivan: Šolstvo v Dobropolju 1893–1918, 31, 47–70.	28
HOJAN, Tatjana: Osnovna šola in učiteljstvo na Grosupljem (1945–1972), 26, 11–21.	29
Ukinjene osnovne šole v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, 30, 38–48.	30
KALAR, Franc: Od Medvedjeka do Peščenika v furmanskih časih, 18, 45–62.	31
Obrtništvo med obema vojnama v bivšem sodnem okraju Višnja Gora, 21, 25–31.	32
Hranilnice in posojilnice do leta 1941, 22, 41–42.	33
Priprave na mobilizacijo 1914, 22, 43–50.	34
KORDIŠ, Tatjana: Človeške ribice iz Stične, 29, 26–37.	35
KOŽELJ, Anton, Vida Koželj: Čebelarstvo v okolici Grosupljega, 30, 5–18.	36
Lovstvo v drobcih od nekdanj do organiziranega lova na ozemlju bivše občine Grosuplje do danes, 30, 19–24.	37
KOŽELJ, Vida, Anton Koželj: Čebelarstvo v okolici Grosupljega, 30, 5–18.	36
KRAŠOVEC, Tone: Usoda nekdanjih škocjanskih učiteljev Antona in Roze Krische, 26, 23–28.	38
KREVS, Urška: Lepaslovje Radka Poliča, 16, 13–18.	39
KURENT, Tine: Razmere v vojnem letu 1914 pri nas, 18, 71–72.	40
LAH, Avguštin: Slavnost (28. 5. 1995) v počastitev 50. obletnice zmage nad fašizmom in 52. obletnice bojev NOV z Nemci na Ilovi Gori, 19, 51–54.	41
LENARČIČ, Sonja, Slavka Centa: Prva svetovna vojna v Dobropolju in Škocjanu, 29, 5–25.	42
MÜLLER, Jakob: Domoznanec Josip Švigelj, 17, 15–23.	42
Fužina pri Zagradcu, 18, 15–19.	43
Bambičeva politična, družbena in kulturna kronika Police (1920–1939), 16, 37–48.	44
Od davnin do današnjih dni, 28, 25–30.	45
PEROVŠEK, France: Ob 50-letnici slovenskega odpora proti okupatorju, 17, 9–13.	46
PORENTA, Sašo: Višnja Gora: arheološko-zgodovinske skrivnosti iz pozabljenih časov, 31, 16–43.	47
PRIJATELJ, Mihael: Iz zgodovine Šentpavla na Dolenjskem, 21, 37–41.	48
RAJER, Tončka: Podružnična šola Krka, 28, 35–40.	49
RAVBAR, Valerija: Kjer hiša mojega stoji očeta, 29, 38–51.	50

Ribnik, ki ga ne bi smelo biti, 30, 49–51.	51
SAMEC, Drago: K vrsti grosupeljskih županov, 27, 19–26.	52
SAMEC, Marija: Arheološka izkopavanja v Grosupljem v zadnjem desetletju, 31, 44–46.	53
SEVER, Leopold: Rudarstvo v naših krajih, 17, 25–34.	54
Rudarstvo v naših krajih, 18, 33–44.	55
Od Medvedjeka do Peščenika v furmanskih časih, 18, 45–62.	56
Po zaslužek na Hrvaško, 19, 33–42.	57
SKUBIC, Valentin: Davna zgodovina pošte in kratek pregled do današnjih dni, 30, 27–37.	58
ŠEME, Janez: Poliški učitelji (1854–1997), 20, 29–41.	59
ŠKULJ, Edo: Ob stoletnici Jerebove godbe, 26, 5–9.	60
ŠUŠTERŠIČ, Andrej s sodelavci: TVD Partizan Grosuplje – ustanovitev in začetek, 29, 52–60.	61
ŠVIGELJ, Josip: Gospodarske razmere v župniji Polica do začetka 20. stoletja, 18, 21 –26.	62
VALENTINČIČ, Stane: Spomin na Radka Poliča, 16, 9–11.	63
Živinozdravstvo na področju občine Grosuplje v prejšnjem in v prvi polovici tega stoletja, 17, 35–42.	64
VIDOVIČ – Miklavčič, Anka: Prispevek k zgodovini občin Grosuplje, Št. Jurij pri Grosupljem, Šmarje – Sap, Račna in Slivnica – Žalna v letih 1929–1941, 23, 17–27.	65
Občine Krka, Stična, Št. Vid pri Stični, Višnja Gora in Videm – Dobropolje v obdobju 1929– 1941, 24, 17–28.	66
VOVKO, Andrej: Udje Družbe sv. Mohorja v dekaniji Šmarje – Sap v letih 1861–1918, 22, 23–39.	67
ZAGORC, Brina: Zgodnjesrednjeveško grobišče na Muljavi, 31, 5–15.	68
ZAJC Jarc, Mihaela: Nazaj k starim višenjskim poštarjem, 17, 51–57.	69
Višenjske košarice, 21, 33–36.	70
Iz dedovih predalov, 22, 17–21.	71
ZAJC, Mojca: 120 let železniške proge Ljubljana–Kočevje, 28, 5–23.	72
ZGONC, Bojan: 70 let Lovske družine Dobropolje, 30, 25–26.	73
ZUPANČIČ, Breda: Josip Lavrič, šentviški usnjar, 27, 5–17.	74
ZUPANČIČ, Danijel: Sto let združništva na območju občine Ivančna Gorica, 27, 27–28.	75
Sto let šole na Muljavi, 27, 29.	76
Arheološko najdišče iz rimskih časov na Muljavi, 28, 31–34.	77
NAŠE OBČINE IN OBČANI	
ADAMIČ, France: Delež Višnjjanov v slovenskem športu, 16, 97–108.	78
AHAČEVČIČ, Igor: Občina Dobropolje v letih 2018–2019, 31, 159–175.	79
AHLIN, Franc: Razvoj občine Grosuplje v letih 1990 in 1991, 17, 67–83.	80

Razvoj občine Grosuplje v letih 1992 in 1993, 18, 77–93.	81
Pregled dela Izvršnega sveta Občine Grosuplje od leta 1990 do 1994, 19, 59–60.	82
AHLIN, Ivan: Prebivalstvo, hiše in stanovanja od leta 1910 v 210 naseljih občine Grosuplje, 17, 95–102.	83
Nekdanje občine na področju sedanje občine Grosuplje (1854–1990), 17, 103–104.	84
Popis prebivalstva, gospodinjstev, stanovanj in kmečkih gospodarstev v občini Grosuplje, 18, 137–152.	85
Nekaj podatkov iz popisa prebivalcev leta 2002, 24, 47–63.	86
AHLIN, Marjan: 40 let ABC Tabor Grosuplje, 18, 153–158.	87
Blagovnica Tabor, 23, 79–80.	88
BASSIN, Aleksander, Jože Novak: Naravna in kulturna dediščina v občini Grosuplje, 16, 71–88.	89
BREZAR, Vladimir: Nova cerkev v Ivančni Gorici, 18, 159–163.	90
BUDKOVIČ, Cvetko: Dvajset let Glasbene šole Grosuplje, 19, 123–124.	91
CENTA, Slavka: Lesne obrti v Dobropolju, 21, 115–124.	92
ČEFERIN, Peter: Odvetniška družba Čeferin, 28, 97–98.	93
FABJAN, Anka: Deset let Planinskega društva Grosuplje, 19, 125–131.	94
FAJDIGA, Majda: Novi modularni vrtec na Grosupljem, 27, 97–100.	95
GLAVIČ, Franc, Ivanka Potokar, Andrej Omejec: V tekstilni tovarni Motvoz in platno teče proizvodnja že 80 let, 21, 97–102.	96
GODEŠA, Franc: Začetki občine Ivančna Gorica, 31, 176–179.	97
GOREC, Nevenka: Reorganizacija državne uprave in uvedba lokalne samouprave, 20, 55–58.	98
GRANDOVEC, Ivan: Geomorfološki razvoj površja občine Grosuplje, 18, 95–110.	99
Klimatske razmere v Občini Grosuplje, 19, 95–108.	100
Prizidek k šoli in novozgrajeni vrtec v Dobropolju, 21, 125–135.	101
Tovarna, ki je dala pečat dobropoljski dolini, 24, 65–74.	102
Šola v Ponikvah 1939–2016 (2013), 30, 154–171.	103
GREGORIČ, Kristina: Predsednik države na šoli Struge, 26, 69–70.	104
GRIL, Avgust: Kako je nastajal GRAMAT GRIL, 23, 73–78.	105
GRLICA, Franci: Družbene in geografske značilnosti naselij Obolno, Planina in Osredek, 16, 119–132.	106
HOČEVAR, Dušica et al: Korak za korakom v devetletno osnovno šolo v dobropoljski dolini, 22, 91–94.	107
HRIBAR, Miran: Narejeno z ljubeznijo, 25, 55–56.	108
Pekarna Grosuplje stopa v šesto desetletje kakovosti, 26, 71–72.	109
JAKOPIČ, Anton: Po letu dni v novo-stari občini Dobropolje, 19, 73–75.	110

Občina Dobropolje v letih 1996 in 1997, 20, 71–79.	111
Zadnji dve leti drugega tisočletja v občini Dobropolje, 21, 55–58.	112
Občina Dobropolje v letih 2000 in 2001, 22, 55–63.	113
Občina Dobropolje v letih 2002–2003 v znamenju gradnje Jakličevega doma, 23, 39–42.	114
Občina Dobropolje v letih 2004–2005 v znamenju iskanja dodatnih virov za investicije, 24, 41–46.	115
JAMNIK, Franc: Zavod za prostorsko, komunalno in stanovanjsko urejanje Grosuplje, d. o. o., praznuje 15. obletnico delovanja, 20, 95–96.	116
JURMAN, Primož: Predstavitev in zgodovina podjetja Akrapovič, 25, 51.	117
KEK, Roža: Nova knjižnica na Grosupljem, 25, 39–43.	118
KOGOVSŠEK, Irena: Nova osnovna šola Brinje Grosuplje, 21, 137–138.	119
KOGOVSŠEK, Jelka: Poslovno poročilo Občine Grosuplje 2014–2015, 29, 152–159.	120
Poslovno poročilo Občine Grosuplje 2016–2017, 30, 82–89.	121
Poslovno poročilo Občine Grosuplje 2018–2019, 31, 113–120.	122
KOŠAK, Jože: Guma, d. d., Grosuplje. Ob 20-letnici delovanja, 20, 91–94.	123
KOVAČ, Maja: Stoletno podjetje Motvoz in platno – od kod in kam, 30, 135–140.	124
KREVS, Ive: Delež Višnjjanov v slovenskem športu, 16, 97–108.	125
LAMPRET, Jernej: Občina Ivančna Gorica, 19, 69–72.	126
Občina Ivančna Gorica v letih 1996 in 1997, 20, 65–69.	127
Občina Ivančna Gorica v letih 1998–1999, 21, 49–53.	128
Občina Ivančna Gorica v letih 2000–2001, 22, 51–54.	129
Občina Ivančna Gorica v letih 2002–2003, 23, 35–38.	130
Občina Ivančna Gorica v obdobju 2004–2005, 24, 37–40.	131
Občina Ivančna Gorica v obdobju 2006–2007, 25, 27–30.	132
Občina Ivančna Gorica v letih 2008–2009, 26, 45–50.	133
LESJAK, Janez: Občina Grosuplje v obdobju 1998–2000, 21, 43–48.	134
Občina Grosuplje v letih 2000–2001, 22, 45–50.	135
Občina Grosuplje v obdobju 2002–2003, 23, 29–34.	136
Občina Grosuplje v obdobju 2004–2005, 24, 29–36.	137
Občina Grosuplje v obdobju 2006–2007, 25, 15–25.	138
Občina Grosuplje v letih 2008–2009, 26, 29–43.	139
LJUBIČ, Lojze: Statistični podatki Občinske gasilske zveze Grosuplje na dan 31. 12. 1991, 17, 117–118.	140
MAROLT, Jože: 30 let Kovinastroja, 17, 105.	141

Elektrotehnično podjetje Grosuplje. Ob 40-letnici dela, 19, 109–120.	142
Grosupeljska dolina, uveljavljeno središče proizvajalcev gastronomske opreme v Evropi. Ob 40-letnici podjetja Kovinastroj Gastronom, d. d., Grosuplje, 21, 103–114.	143
Privatizacija družbenih podjetij v letih 1990–2000, 22, 73–76.	144
Anton Pečnikar – 70 let ter Pivnica in pivovarna Anton, 24, 81–83.	145
»Zgodovinski pralni stroj« – obnova perišča Velike Lipljene, 26, 67–68.	146
50 let delovanja Kogast Grosuplje, d. d. (1960–2010), 26, 73–74.	147
Blagovne znamke, 27, 65–72.	148
MAZI, Nataša: Adamičev center, 22, 85.	149
Nov poslovni center v Ivančni Gorici, 23, 81–82.	150
MIKUŠ, Tina: Ustanavljanje Krajinskega parka Radensko polje, 26, 59–65.	151
MLAKAR, Mojca: Pekarna Grosuplje – razvoj in zaščita njenih znamk, 27, 73–81.	152
Pekarna Grosuplje – na nedavnih poteh ustvarjanja krušnih dobrot, 27, 101–102.	153
Pekarna Grosuplje – da ji preprosto prikimaš, 28, 99–100.	154
MÜLLER, Jakob: Kovači in kovačije v dobropoljski dolini, 17, 107–116.	155
Kovači in kovačije od Črnela do Bakrca, 18, 111–123.	156
Kovačije in kovači v Radohovi vasi, Temenici in na Bregu, 16, 109–117.	157
Kovačnice in kovači od Male Stari vasi do Škocjana, 19, 77–94.	
Kovači in kovačnice v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, 20, 75–79.	158
NOVAK, Jože, Aleksander Bassin: Naravna in kulturna dediščina v občini Grosuplje, 16, 71–88.	89
OMEJEC, Andrej, Ivanka Potokar, Franc Glavič: V tekstilni tovarni Motvoz in platno teče proizvodnja že 80 let, 21, 97–102.	96
PAVIČ, Miro: Gospodarstvo občine Grosuplje v letih 1987–1988, 16, 49–54.	159
PAVLIN, Janez: Občina Dobropolje v letu 2008, 25, 31–38.	160
Občina Dobropolje v letih 2008–2009, 26, 51–57.	161
Občina Dobropolje v letih 2010–2011, 27, 51–63.	162
Občina Dobropolje v letih 2012–2013, 28, 87–95.	163
PEČEK, Mitja: Poplave leta 2010 v Dobropolju in Struški dolini, 29, 196–212.	164
Poplave leta 2014 v Dobropolju, 30, 141–153.	165
PETRIČ, Vinko: Nastanek in razvoj Geodetske uprave občine Grosuplje, 16, 89–96.	166
PIŠKUR, Marinka: Osnovna šola Stična. Dober dan, šola ..., 23, 83–88.	167
PLANKAR, Štefan: 40 let Pekarne Grosuplje, 17, 85–93.	168
Pol stoletja Pekarne Grosuplje, 22, 65–72.	169
Veliko več kot le dobra pekarna, 24, 85–86.	170

POTOKAR, Ema: Denarnišvo na Grosupljem, 23, 43–63.	171
POTOKAR, Ivanka, Andrej Omejec, Franc Glavič: V tekstilni tovarni Motvoz in platno teče proizvodnja že 80 let, 21, 97–102.	96
POTOKAR, Marjan: Pet desetletij rokometu v občini Ivančna Gorica, 27, 83–95.	172
Nova osnovna šola v Zagradcu, 29, 213–216.	173
PRIJATELJ, Mihael: Petdesetletnica gimnazije in štiridesetletnica prve mature v Stični, 20, 97–103.....	174
RIGLER, Tomaž: Vodopreskrba naših krajev na prehodu v novo tisočletje, 21, 65–96.	175
Nov poslovilni objekt na pokopališču Resje na Grosupljem, 25, 45–48.	176
Odprtje vodovoda Polževska planota, 25, 49.	177
ROME, Rudolf: Načrti in naloge nove Občine Grosuplje, 19, 61–68.	178
Prvi mandat nove Občine Grosuplje, 20, 59–63.	179
Lastninjenje družbenega premoženja javnega pomena, 22, 77–83.	180
ROŠTAN, Jana: Občina Grosuplje v letih 2014–2015, 29, 61–151.	181
Občina Grosuplje v letih 2016–2017, 30, 53–81.	182
Občina Grosuplje v letih 2018–2019, 31, 79–112.	183
SHAWISH, Tina: Gradnja doma za starejše občane na Vidmu, 24, 79–80.	184
SKARLOVNIK, Janez: Center za ravnanje z odpadki Špaja dolina, 22, 87–90.	185
STRNAD, Dušan: Občina Ivančna Gorica v letih 2010–2011, 27, 43–49.	186
Občina Ivančna Gorica v letih 2012–2013, 28, 69–86.	187
Občina Ivančna Gorica v letih 2014–2015, 29, 160–195.	188
Občina Ivančna Gorica v letih 2016–2017, 30, 90–134.	189
Občina Ivančna Gorica v letih 2018–2019, 31, 121–158.	190
STRUNA, Andrej: 70 let tovarne Motvoz in platno, 16, 55–58.	191
ŠKERLJ, Anica: Kolesar z velikim srcem (Franc Škerlj), 23, 65–71.	192
ŠKULJ, Stane: 80 let Stolarne Dobropolje, 24, 75–78.	193
TEVŽ, Peter: G-M&M, d. o. o., Grosuplje – proizvodnja in marketing, 19, 121–122.	194
G-M&M, d. o. o., proizvodnja in marketing, 25, 53.	195
VALENTINČIČ, Stane: Gospodarske delovne organizacije v občini Grosuplje, njihov nastanek in razvoj do leta 1985, 16, 59–69.	196
Lov in lovstvo v občini Grosuplje, 18, 125–135.	197
VERLIČ, Peter: Občina Grosuplje v letih 2010–2011, 27, 31–41.	198
Občina Grosuplje v letih 2012–2013, 28, 41–68.	199
ZALAZNIK, Tone: Družbeni center Krka v očeh projektanta, 18, 165–167.	200

ŽLIČAR, Slavko: Gradnja avtocestnega odseka Višnja Gora–Bič, 21, 59–63.	201
ŽVAN-Hrvatina, Mojca: Pokrajinsko-ekološka členitev dobrepolskega krasi, 20, 81–90.	202
ZNANOST, KULTURA IN KNJIŽEVNOST	
ADAMIČ, France: Stiki Louisa Adamiča s slovenskimi književniki in politiki (Mile Klopčič), 17, 145–158.	203
Stiki Louisa Adamiča a slovenskimi književniki in politiki. Bratko Kreft. Alfonz Gspan, 19, 149–153.	204
AHLIN, Ciril: Pesmi Rozalije Codelli, višenjske baronice, 18, 183–199.	205
BALINT Čeh, Julia: Imena v madžarski Kozlovski sodbi, 30, 216–220.	206
BERGANT, Darja: Nove pesmi, 17, 177.	207
CHRISTIAN, Henry A.: Kolaž Maksimilijana Vanke Videnje druge svetovne vojne, 18, 221–224.	208
DOLGAN, Milan: Anino malo kraljestvo. Ob 101. obletnici Ane Gale, 26, 81–86.	209
DRAB, Tone: Pesmi, 23, 133–134.	210
ERČULJ, Alojz: Zagoriški fantje, 26, 97–105.	211
FABJAN, Ana: Dvorec Gajniče, 24, 135–137.	212
FICKO, M(ajda) A(na): Pater Gabrijel Humek – mavrični lok do neba, 25, 141–142.	213
FRBEŽAR, Ivo: Tri pesmi, 16, 160.	214
GLAVAN, Mihael: Osebni stiki Louisa Adamiča z Edvardom Kocbekom v letu 1949, 18, 169–175.	215
Doslej neznano pismo Louisa Adamiča Josipu Vidmarju, 20, 105–113.	216
GLUVIČ, Goran: Spretno sleparjenje, 16, 157–159.	217
Prihod Franceta Prešerna na Kopanj, 26, 87–91.	218
GRANDOVEC, Ivan: Razvoj šolstva v Dobropolju, 22, 133–154.	219
HOJAN, Tatjana: Osnovna šola in učiteljstvo na Grosupljem, 25, 87–102.	220
JAKOPIČ, Anton: Jakličev dom – spomenik Franu Jakliču in kulturni center občine Dobropolje, 25, 103–116.	221
JANEŽIČ, Marija, Jakob Müller: Naši kraji in ljudje v Novicah (1843–1902), 21, 139–158.	222
Naši ljudje in kraji v Slovincu (1873–1918) (1), 23, 89–93.	223
Naši ljudje in kraji v Slovincu (1873–1918) (nadaljevanje), 24, 87–111.	224
JEVNIKAR, Milan: Opis glasbenega dogajanja v Višnji Gori v preteklem stoletju, 24, 113–125.	225
KALAR, Franc: Kulturno življenje prejšnjih in sedanje generacije v Ivančni Gorici, 20, 163–168.	226
KASTELIC, Jože: Herakles v Hadu. Relief Herakla s psom Kerberom v samostanu Stična, 20, 169–181.	227
KOCIJANČIČ, Nike: Svetopisemski slog Hlapca Jerneja in njegove pravice avtorja Ivana Cankarja v prevodu Louisa Adamiča, 18, 177–181.	228
KOKOT, Staša: Grosuplje – mesto kipov 2004–2010, 27, 103–112.	229

KOZLEVČAR - Černelič, Ivanka: Slovenist Martin Jevnikar. Ob 75-letnici življenja, 16, 149–155.	230
Mihaela Zajc Jarc. Življenje in delo, 20, 139–143.	231
KRAŠOVEC, Jožica: Ivan Remic – šentjurski učitelj, 23, 129–132.	232
KURENT, Tine: Vpliv zakonodaje na slovensko ljudsko arhitekturo, 17, 119–126.	233
Gematrija Gallusovega moralija. Gallus amat Venerem, 17, 127–143.	234
»Notranje življenje« umetnin Franceta Kralja, 18, 201–209.	235
Čar Gasparijeve risbe »Bod' moja, bod' moja«, 18, 217–219.	236
Kolaž Maksimilijana Vanke Videnje druge svetovne vojne, 18, 221–224.	237
Rimska mansio v Prapročah je bila vojaška postojanka, 21, 185–203.	238
Napačne trditve o Louisu Adamiču, 21, 205–213.	239
Evropa Franceta Kralja, 19, 137–148.	240
Praproški grad, stiška bazilika in druge arhitekture v obliki črke in emblema, 20, 115–133.	241
LENARČIČ, Jože: Pustovanje v Ponikvah, 21, 171–177.	242
LOKAR, France: Osmrtnice, 16, 159–160.	243
LUČOVNIK, Hilda: Kratak preplet mojega življenja in amaterskega dela na kulturnem področju, 19, 171–174.	244
MAROLT, Jože: Prafara Škocjan pri Turjaku in župnik Janez Jereb, 23, 115–120.	245
Spominsko obeležje ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja in 1000. obletnici romanske cerkve v Škocjanu, 25, 65–70.	246
MIKLIČ, Jože: Na zagraških, boštanskih in mlačevskih odrskih deskah, 22, 109–121.	247
MÜLLER, Jakob, Marija Janežič: Naši kraji in ljudje v Novicah (1843–1902), 21, 139–158.	248
Prešeren in njegovi na Kopanju, 22, 95–108.	249
Naši ljudje in kraji v Slovincu (1873–1918) (1), 23, 89–93.	250
Naši ljudje in kraji v Slovincu (1873–1918) (nadaljevanje), 24, 87–111.	251
Primož Trubar in šole, 25, 71–81.	252
Zgodovina naših grobišč in pokopališč, 25, 83–85.	253
Lik in delo Louisa Adamiča, 26, 93–96.	254
Med danico in večernico: pisatelj Ludve Potokar, 27, 125–128.	255
Louis Adamič: Od Praproč do Mountain Viewa, 28, 101–103.	256
Kozlovska sodba v devetih jezikih, 28, 115–120.	257
Učiteljski biografski krokiji, 29, 231–239.	258
Učiteljski biografski krokiji (Grosuplje II), 30, 189–197.	259
Biografije naših učiteljic in učiteljev (III), 31, 195–203.	260

Kmet in še marsikaj, ki je znal gospodariti tudi s časom. Portret Franceta Škufca, 31, 208–213.....	261
Pisatelj Ludve Potokar (1923–1965), 31, 214–223.	262
NAGELJ, Milena: Imena in priimki v župniji Grosuplje v 50 letih obstoja, 31, 224–227.	263
NARAT, Jožica: Jezik Jakličevih narodopisnih povesti danes, 22, 155–173.	264
PRELOVŠEK, Damjan: Drobci s poti po Grosupeljski krajini – ob stoletnici rojstva dr. Staneta Mikuža, 28, 113–114.	265
PRETNAR, Tone: Ti si nas zbudil, zbral ob hudem časi (O mestu Mihe Kastelica v slovenskem romantičnem pesništvu), 16, 133–137.	266
PRIJATELJ, Mihael: Testament iz leta 1905, 21, 179–184.	267
A. M. Slomšek o škofu Kutnarju, 22, 123–132.	268
Besedišče šentpavelskega govora iz 2. četrtine XX. stoletja, 23, 95–112.	269
Šentpavelski govor in Slovar slovenskega knjižnega jezika, 24, 127–134.	270
PUC, Matjaž: Slovenski verski muzej v stiškem samostanu, 17, 165–167.	271
ROZINA, Roman: Domoznanska dejavnost v knjižnici Ivančna Gorica (1998–2018), 30, 173–188.	272
SAJE Kušar, Mojca, Maja Zajc Kalar: Jurčičev memorial – vseslovenski literarni natečaj na srednji šoli Josipa Jurčiča, 29, 227–230.	273
SAMEC, Drago: Župnik Matej Sitar in varovanje častite starine – Tabora nad Cerovim, 28, 105–108.....	274
Umetnostni zgodovinar iz Šmarja – stoletje prof. dr. Staneta Mikuža, 28, 109–111.	275
K drugemu pokopališču v Šmarju – Sapu in o nagrobnih napisih, 30, 198–207.	276
Nagrobnni napisi na pokopališčih v župniji Grosuplje, 31, 181–190.	277
O zastavi Bralnega društva v Dobropolju (1897), 31, 191–194.	278
Pesnik Ivan Zorman iz Šmarja ob 130-letnici rojstva, 31, 204–207.	279
SAMEC, Marija: Županova jama je praznovala 90-letnico odkritja, 30, 208–215.	280
SEVER, Leopold: Lov na polhe v škocjanskih vaseh, 20, 145–161.	281
Sledovi življenja iz preteklih geoloških dob, 24, 139–160.	282
O imenih našega vodovja, 25, 129–139.	283
SEVER, Vesna: Ljudske pesmi Dobropoljsko-struške doline, 26, 107–114.	284
SEVŠEK, Ema: Dobropoljci in Dobropolje v umetniški besedi Karla Mauserja, 21, 159–170.	285
SLUGA, Tadej: Pisatelj Fran Jaklič – Podgoričan. Ob 140. obletnici rojstva, 26, 75–80.	286
SMOLIČ, Andreja: Zakaj se izobražujemo v tretjem življenjskem obdobju, 27, 113–125.	287
ŠEME, Janez: Lan, 17, 169–176.	288
Družina igralcev Potokarjev, 19, 155–169.	289
ŠKRABAR, Mila: Bratu Janezu Lužarju, 16, 161.	290

ŠKRJANC, Barbara: Govor Zagorice v dobrepoljski dolini, 25, 117–127.	291
ŠKULJ, Edo: Rekonstruirane orgle na Grosupljem, 16, 145–148.	292
Nove orgle v stiški baziliki, 17, 159–162.	293
Obnovljene orgle v Šentvidu pri Stični, 18, 211–215.	294
Nove orgle v Ivančni Gorici, 19, 175–177.	295
Nove orgle v Strugah, 20, 135–138.	296
Trubarjeva krstna cerkev – Škocjan pri Turjaku, 25, 57–63.	297
ŠMAJDEK, Anamarija: Likovni Jurčičev memorial, 29, 217–226.	298
ŠTIBERNIK, Gregor: Nova knjiga o Magdalenski gori, 25, 143–145.	299
ŠVENT, Rozina: Vinko Žitnik (1903–1980) kot prozaist, 20, 183–188.	300
TROŠT, Ivan: Hlapček, 16, 173–177.	301
URŠIČ, Lojze: Spomin na domače narečje in krško-muljavski govor, 16, 139–143.	302
WILFAN, Hinko: Knjigoljubca, 16, 163–171.	303
ZADNIKAR, Marijan: Veliko odkritje v Stični, 19, 133–136.	304
ZAJC Kalar, Maja: Pesmi, 23, 135.	305
Jurčičev memorial – vseslovenski literarni natečaj na srednji šoli Josipa Jurčiča, 29, 227–230.	273
ZAJC Jarc, Mihaela: Domačijske pesmi, 18, 225–227.	306
Iz dedovih spominov, 23, 113–114.	307
ZUPANČIČ, Danijel: Kulturno delovanje amaterskega gledališča na Muljavi v obdobju 1924–1941, 22, 175–182.	308
Kulturno delovanje amaterskega gledališča na Muljavi (1962–2003), 23, 121–128.	309
KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI	
ADAMIČ, France: Naši zaslužni in znameniti občani. Dr. Fran Kos (1885–1958), 16, 179–181.	310
Jubilej Metoda Dularja. Ob 90-letnici življenja, 16, 187–188.	311
Ivan Markelj – Ivo, Johan. Ob 140-letnici rojstva, 17, 181.	312
Profesor dr. Jože Kastelic, ob osemdesetletnici, 18, 231–212.	313
Pevca mednarodnih razsežnosti Tone Kozlevčar – osemdesetletnik, 18, 235–236.	314
Zaslužni in znameniti občani (Žiga Višnjegorski, Luka iz Dobropolj, Janez Čandik, Jurij Dalmatin, Marko Gerbec, Peter (Pavel) Pucelj (Puzel), Jožef Ambrožič, Janez Kopač, Pashal Sk(e)rbinc, Janez Primic, Franc Ksaver Kutnar, Josip Korban, Anton Hren), 18, 243–249.	315
Cvetko Budkovič – petinsedemdesetletnik, 19, 193–194.	316
Jubilej našega odgovornega urednika Ivana Ahlina, 19, 195–196.	317
85 let Janeza Erjavca, 20, 195.	318

Svetozar Polič. Ob 80-letnici, 20, 197.	319
AHLIN, Ivan: Jože Gale, osemdesetletnik, 18, 233–234.	320
Angela Zorec in šola v Šentvidu pri Stični, 20, 189–191.	321
Franc Kalar. Ob 90-letnici, 22, 193–194.	322
Prvi direktor Komunalnega podjetja Grosuplje (Anton Krašovec), 22, 199–200.	323
Stanka Blažič – uspešna atletinja, 22, 203–204.	324
Marjan Miklič. Ob 80-letnici, 23, 151–152.	325
Jože Marolt. Ob 70-letnici, 23, 153–154.	326
BIZOVIČAR, David: Tine Kurent, 80 let, 23, 149–150.	327
BUDKOVIČ, Cvetko: Anton Grum, organist in skladatelj, 17, 183–184.	328
Odšli so. Danica Hude, 20, 217.	329
ČUK, Ivan: Miroslav Cerar – legenda, 31, 233–239.	330
FABJAN, Ana: Znanstvenica z Malega Vrha pri Šmarju – Sapu (Marija Zlata Božnar), 24, 167–168.	331
GLAVAN, Mihael: Osemdeset let prof. dr. Franceta Adamiča, 17, 185–187.	332
80 let prof. dr. Staneta Valentinčiča, 18, 229–230.	333
Miha Kastelic. Ob 200-letnici rojstva, 19, 179–180.	334
Janez Lesjak. Ob 80-letnici rojstva, 19, 191–192.	335
Dr. Stanko Vurnik. Ob 100-letnici rojstva, 20, 193–194.	336
100. obletnica rojstva Louisa Adamiča, 21, 225.	337
Cvetko Budkovič. Ob 80-letnici, 21, 241.	338
Ivan Ahlin. Ob 70-letnici, 21, 243.	339
Odsev Adamičeve smrti v dnevnikih Edvarda Kocbeka, 22, 183–186.	340
Devetdeset let prof. dr. Franceta Adamiča, 22, 187–188.	341
Anton Hribar Korinjski. Ob 50. obletnici smrti, 22, 189–191.	342
Jakob Müller. Ob šestdesetletnici, 22, 201.	343
Odšli so: Jože Kastelic, France Adamič, Jože Gale, Marijan Zadnikar, 24, 169–171.	344
Ivan Ahlin: ob osemdesetletnici, 26, 123.	345
Ivan Ahlin (2. 12. 1930): ob visokem življenjskem jubileju, 31, 240–241.	346
GRANDA, Stane: Županova Micka v Šentvidu pri Stični, 20, 213.	347
GRANDOVEC, Ivan: Milan Šuštar. Ob 70-letnici, 22, 197–198.	348
GREGORIČ, Jože: Pavel Perko, slovenski pisatelj in naš nekdanji občan, 16, 183–185.	349
GROZNIK, Pavel: Ob jubileju Mihaele Jarc – Zajc, 19, 187–188.	350

Višnja Gora ima mestne pravice že 530 let, 26, 115–118.	351
JAMNIK, Viljem: 100 let Moškega pevskega zbora Rafko Fabiani (1907–2007), 25, 147–150.	352
JEVNIKAR, Milan: Martin Jevnikar. Od 90-letnici, 23, 143–146.	353
KEK, Roža: Nova knjižnica v občini Dobropolje, 23, 155–156.	354
KERMAUNER, Taras: Lepa ustvarjalnost (Ivo Frbežar), 20, 201–202.	355
KOŠIR, Marjetka: Nova osnovna šola v Žalni, 26, 119–120.	356
KURENT, Tine: Sedemdeset let Cvetka Budkoviča, 16, 191.	357
Za stoletnico rojstva – izbor Adamičevih knjig na Japonskem, 20, 207–209.	358
V počastitev stoletnice rojstva Louisa Adamiča (1898–1951) je Pošta Slovenije izdala spominsko znamko, 20, 211.	359
Odšli so. Umrl je profesor Henry A. Christian, 20, 215.	360
Knjige Louisa Adamiča v japonščini na zgoščenkah, 23, 137–142.	361
Izšla je še ena knjiga o Louisu Adamiču, 24, 163.	362
MAROLT, Jože: Stanko Prek. Ob 80-letnici rojstva, 19, 185–186.	363
Stanko Prek (1915–1999), 21, 245.	364
Razstava »Včeraj v Škocjanskih hribih«, 22, 206.	365
Razstava likovnih del Gorana Horvata v Kogast, d. d., 24, 165–166.	366
Edo Škulj:, muzikolog in župnik, 29, 241–242.	367
MUHIČ, Alojz: Tine Kurent, sedem križev, 18, 237–238.	368
MÜLLER, Jakob: Janez Perovšek - Pelko. Ob 70-letnici, 17, 189–190.	369
Valovi reke. Ob dveh skoraj pozabljenih obletnicah (Vinko Žitnik, Ana Gale), 18, 239–240.	370
Hilda Lučovnik. Ob 80-letnici rojstva, 19, 189–190.	371
Ikonografski svet Toneta Pahuljeta, 20, 203–206.	372
Pisatelj Janez Šeme (1909–1998, 21, 227–232.	373
Zborovodja, ki je igral trobento (Viktor Žnidaršič), 21, 233–235.	374
Prof. Marija Janežič. Ob 80-letnici, 21, 137–238.	375
Žena z zakladom. Ob 75-letnici Ančke Lazar, 22, 195–196.	376
Odšli so. Cvetko Budkovič, 22, 207.	377
Knjiga o Franu Jakliču, 26, 145–146.	378
Kronika Kulturnega društva sv. Mihaela 2010–2012, 27, 141–142.	379
Mladost s kraljico športov – atletinja Milena Dremelj – Mušič, 27, 143–144.	380
Lojze Kikelj (1927–2017), 30, 230.	381
Louis Adamič: narod in nacija, 31, 229–232.	382

NARAT, Jožica: Reka, ki me vrača v otroštvo: dve domovini Lojzke Avajanos, 27, 139–140.	383
PAVČEK, Tone: Hvalnica Dolenjski in njeni kulturi. Ob odkritju spominske plošče Mihi Kastelicu, 17, 179–180.	384
RAKAR, Irena: Št. Jurij ima novo šolo, 26, 117–118.	385
SAMEC, Drago: Pater Maver (Jožef) Grebenc, cistercijan (1911–1993), 18, 241–242.	386
Naravovarstvenik Stane Peterlin in njegovih sedemdeset let, 25, 155–157.	387
Okusi kuharskih dobrot in etnologije. Dr. Boris Kuhar in njegovih 80 let, 26, 125–128.	388
Raziskovalec in duhovnik Edo Škulj med glasbo in Škocjanom – ob 70-letnici, 27, 129–134.	389
Slovenstvo, kultura in domači kraji – ob jubileju prof. Jakoba Müllerja, 27, 135–138.	390
Etnologija je življenje samo – 80 let Anke Novak, 28, 127–129.	391
Bibliografija etnologinje Anke Novak, 28, 131–140.	392
Galetova in Turnšek v družbi dr. Milana Dolgana, 28, 141–146.	393
Knjiga je čudežni predmet, ki ohranja življenje. 70 plodnih let urednika zbornika naših občin dr. Mihaela Glavana, 29, 245–247.	394
Duhovnik Karel Škulj in revija Slovenska beseda – ob 60-letnici smrti, 30, 221–226.	395
Sociolog prof. dr. Stane Možina z Gatine pri Grosupljem (1927–2017), 30, 227–229.	396
Hoja za božjim klicem. Dr. Anton Nadrah, upokojeni opat in pater v stiškem samostanu, 80- letnik, 30, 231–233.	397
Pavel Groznik in njegovih 80 let – v višnjegorskem okolju s kulturnim animatorstvom, 30, 238–240.	398
Ustanovni direktor Komunalnega podjetja Grosuplje Tone Krašovec – 90-letnik, 31, 242–244.	399
Ivo Frbežar ob sedemdesetletnem jubileju, 31, 245–249.	400
SAMEC, Marija: Turistično društvo Županova jama Grosuplje – 40 let delovanja, 21, 215–223.	401
50 let delovanja Konjeniškega kluba Grosuplje, 25, 151–154.	402
Zlati konjenik. Ob sedemdesetletnici Mira Cerarja, 26, 129–138.	403
Leopold Sever: naravoslovec in raziskovalec. Ob 70-letnici, 26, 139–143.	404
Zdenka Cerar, 28, 147–148.	405
Jožef Marolt – ob 80-letnici, 29, 243–244.	406
Dr. Peter Čeferin in njegovih 80 let, 30, 234–237.	407
Ivo Frbežar ob sedemdesetletnem jubileju, 31, 245–249.	408
SEVER, Antonija: Šolski muzej na Muljavi, 28, 121–122.	409
SEVER, Leopold: Ob jubileju Nane Grošelje – Vehovec, 21, 239–240.	410
STEKLASA, Mihaela: Janez Miklič (Brdavsov Ivan) – osemdesetletnik, 24, 161–162.	411

ŠEME, Janez: Profesor Lojze Uršič – osemdesetletnik, 16, 189–190.	412
ŠVENT, Rozina: Ludovik Puš – L. P. (12. 1. 1896–19. 9. 1989). Ob stoletnici rojstva, 19, 181–184.	413
VINCETIČ, Milan: Prevodi z dimenzijo zareka in poganskosti. Ivo Frbežar v češčini, 20, 199.	414
ZAJC - Jarc, Mihaela: Milan Valant (1904–1994), 23, 147–148.	415
ZUPANČIČ, Danijel: Iz življenja Cirila Jurčiča – ob njegovi 90-letnici, 28, 123–126.	416
ZUPANČIČ, Janja: E-zbornica: virtualno središče učiteljskega zbora, 26, 121–122.	417
POSLOVILI SO SE	
HUMAR, Marjeta: Milan Šuštar (1932–2020), 31, 274–277.	418
MÜLLER, Jakob: Tone Bohinc (1931–2018). In memoriam, 31, 263–266.	419
PODVRŠIČ, Marija: Tone Pahulje (1945–2018): duhovnik, kipar, in slikar, človek z velikim srcem, 31, 270–271.	420
POTOKAR, Marjan: Avgust Likovnik – ob 10. obletnici smrti, 29, 252–254.	421
Leopold Sever (3. januar 1939–8. september 2019), 31, 259–262.	422
SAMEC, Drago: Odšli so. Tine Kurent (1923–2008), 26, 207–209.	423
Rafael Samec se je poslovil (1943–2015), 29, 256–258.	424
Etnolog dr. Boris Kuhar se je zapisal v spomin (31. 8. 1929–11. 12. 2018), 31, 251–253.	425
Tone Bohinc (14. 6. 1931–19. 10. 2018), prvi grosupeljski župnik. V spomin, 31, 267–269.	426
SAMEC, Marija: Franc Vrbinc (1924–2016) – šolnik, politik in kulturnik, 29, 249–252.	427
Janko Jamnik (1964–2014), 29, 254–255.	428
Jožef Marolt (22. 11. 1934–20. 8. 2019), 31, 254–256.	429
Leopold Sever (3. januar 1939–8. september 2019), 31, 259–262.	430
Poslovil se je Alojz Predalič (18. november 1927–30. junij 2019), 31, 272–273.	431
ZGONC, Boštjan: Naš geodet Pavel Križaj (1903–1990), 31, 257–258.	432
GRADIVO	
ADAMIČ, France: Bibliografija občine Grosuplje 1987–1989, 16, 199–204.	433
Bibliografija občine Grosuplje 1989–1991, 17, 201–207.	434
Bibliografija občine Grosuplje 1992–1993, 18, 257–262.	435
Bibliografija občine Grosuplje 1942–1995, 19, 213–223.	436
Kuhanje pepela in izdelovanje pepelike na Dolenjskem, 20, 227–228.	437
AHLIN, Franc: Zmaji na grosupeljskem nebu, 18, 251–252.	438
AHLIN, Ivan: Kupovali bi tudi traktorje, 18, 255–256.	439
Statistični podatki, 22, 223.	440
GLAVAN, Mihael: Bibliografsko kazalo Zbornika občine Grosuplje, 1–15, 16, 205–216.	441

Bibliografsko kazalo Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje 16–20, 20, 275–279.	442
GOREC, Janez: Risbe, 28, 149–152.	443
KALAR, Franc: Fantovski običaji v Ivančni Gorici in okolici, 19, 199–201.	444
KOŽELJ, Anton, Vida Koželj: Regeste listin boštanjskega gradu, 30, 241–242.	445
KOŽELJ, Vida, Anton Koželj: Regeste listin boštanjskega gradu, 30, 241–242.	445
KURENT, Tine: Dela Louisa Adamiča med viri za ameriško zgodovino, 16, 193	446
Louis Adamič v japonščini, 16, 193-195.	447
Še dve Adamičevi knjigi, izbrani med priporočeno literaturo za knjižnice in šole po vsej Japonski, 17, 197–199.	448
Akacijev drevo na Dolenjskem, 18, 253.	449
Shozo Tahara, 19, 205–207.	450
Vankov in Adamičev Chandler: dogodek iz njune borbe proti nacizmu in antisemitizmu, 19, 209.	451
Praproče, risba Marijana Amalietija, 19, 211.	452
Kratek življenjepis Louisa Adamiča (z dopolnilom), 21, 247–249.	453
Kolaž Maksimilijana Vanke »Druga svetovna vojna« je sijajna gematrična kompozicija, 21, 251–255.	454
Shozo Tahara seznanja Japonce s Slovenijo ter delom Louisa Adamiča, Ivana Cimermana in Frana Levstika, 21, 257–260.	455
Levstikova števila, 22, 209–212.	456
Disertacija prof. Tatjane Dumas Rodica o Louisu Adamiču, 22, 213–214.	457
Zapis Louisa Adamiča v spominsko knjigo mojstra Kamenariča, 22, 215.	458
Razstava Maksa Vanke in portret Louisa Adamiča, 22, 217–220.	459
Dva popravka, 22, 221.	460
LOŽAR – Podlogar, Helena: Zagoriške (dobropoljske) mačkare, 19, 197–198.	461
Zagoriške mačkare med šego in ljudsko igro, 20, 219–226	462
MAROLT, Jožef: Mlini v škocjanskih hribih, 29, 259–260.	463
MÜLLER, Jakob: Ilustrirani turistični vodnik dolenskih železnic, 19, 203–204.	464
Odšli so. Marjeta Glavan (1948–2007), 26, 211.	465
Oblikovalec odlitkov, 29, 261.	466
Andrija Zbašnik, občudovalec Louisa Adamiča, 29, 262.	467
PODVRŠNIK, Marko: Grosuplje – mesto, 24, 227.	468
SAMEC, Drago: Domoznanska bibliografija knjig, 18, 263–273	469

Domoznanska bibliografija knjig za leta 1993–1995 in dodatek za leti 1991 in 1992, 19, 225–248.	470
Domoznanska bibliografija knjig za leta 1996 in 1997 in dodatek za leto 1995, 20, 229–250.....	471
Mihaela Zajc - Jarc – bibliografija, 20, 251–258.	472
Domoznanska bibliografija knjig za leti 1998–1999 (in dodatek za leto 1996), 21, 263–285.....	473
Domoznanska bibliografija knjig za leti 2000–2001, 22, 225–240.	474
Domoznanska bibliografija knjig za leti 2002 in 2003, 23, 157–182	475
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2004–2005, 24, 173–198.	476
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2006–2007, 25, 159–185.	477
Bibliografija publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2008–2009, 26, 147–177.	478
Bibliografija publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2010–2011, 27, 145–177.	479
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2012–2013, 28, 153–187.	480
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2014–2015, 29, 263–291.	481
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2016–2017, 30, 243–268.	482
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2018–2019, 31, 279–302.	483
SAMEC, Marija: Bibliografija člankov občin Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica 1996–1997, 20, 259–273.	484
Bibliografija člankov o občinah Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica 1998–1999, 21, 287–307	485
Bibliografija člankov o občinah Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica 2000–2001, 22, 241–268.	486
Bibliografija člankov o občinah Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica 2002–2003, 23, 183–214.	487
Bibliografija člankov o občinah Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica 2004–2005, 24, 199–226.	488
Bibliografija člankov občin Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica 2006–2007, 25, 187–217. 187–217.....	489
Bibliografija člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2008–2009, 26, 179–206.	490

Bibliografija člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2010–2011, 27, 179–208.	491
Bibliografija domoznanskih člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2012–2013, 28, 189–228.	492
Bibliografija domoznanskih člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2014–2015, 29, 292–316.	493
Bibliografija domoznanskih člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2016–2017, 30, 269–296.	494
Bibliografija domoznanskih člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2018–2019, 31, 303–330.	495
SEVER, Leopold: Lov na polhe v škocjanskih vaseh, 21, 261–262.	496
ŠVIGELJ, Josip: Krajno imenje v poliški župniji, 17, 191–195.	497
TORKAR, Silvo: Grosuplje je dobilo ime po graditelju, 31, 331.	498
VRBINC, France: Vahtarjev Ludve, 31, 302.	499
ZAJC – Jarc, Mihaela: Utrinki iz stare Višnje Gore. Pregovori iz okolice Višnje Gore, 16, 197–198.	500

IMENSKO KAZALO

A

ADAMIČ, France: 6–15, 78, 203–204, 310–319, 433–437

AHAČEVČIČ, Igor: 79

AHLIN, Ciril: 16, 205

AHLIN, Franc: 80–82, 438

AHLIN, Ivan: 83–86, 320–326, 439, 440

AHLIN, Marjan: 87–88

B

BALINT – Čeh, Julia: 206

BASSIN, Aleksander: 89

BERGANT, Darja: 207

BIZOVIČAR, David: 327

BREZAR, Vladimir: 90

BUDKOVIČ, Cvetko: 17–21, 91, 328–329

C

CENTA, Slavka: 22, 92

CHRISTIAN, Henry A.: 208

Č

ČEFERIN, Peter: 93

ČEH – Balint, Julia: 206

ČERNELIČ – Kozlevčar, Ivanka: 230–231

ČUK, Ivan: 330

D

DOLGAN, Milan: 209

DRAB, Tone: 210

E

ERČULJ, Alojz: 211

F

FABJAN, Anka (Ana): 94, 212, 331

FAJDIGA, Majda: 95

FERENC, Tone: 23, 24

FICKO, Majda Ana: 25, 213

FRBEŽAR, Ivo: 214

G

GLAVAN, Mihael: 1–5, 215–216, 332–346, 441–442

GLAVIČ, Franc: 96

GLUVIČ, Goran: 217–218

GODEŠA, Franc: 26, 97

GOREC, Janez: 443

GOREC, Nevenka: 98

GRANDA, Stane: 27, 347

GRANDOVEC, Ivan: 28, 99–103, 219, 348

GREGORIČ, Jože: 349

GREGORIČ, Kristina: 104

GRIL, Avgust: 105

GRLICA, Franci: 106

GROZNIK, Pavel: 350–351

H

HOČEVAR, Dušica, 107

HOJAN, Tatjana: 29–30, 220

HRIBAR, Miran: 108–109

HRVATIN – Žvan, Mojca: 202

HUMAR, Marjeta: 418

J

JAKOPIČ, Anton: 110–115, 221

JAMNIK, Franc: 116

JAMNIK, Viljem: 352

JANEŽIČ, Marija: 222–224

JARC – Zajc, Mihaela: 69–71, 306–307, 415, 500

JEVNIKAR, Milan: 225, 353

JURMAN, Primož: 117

K

KALAR, Franc: 31–34, 226, 444

KALAR – Zajc, Maja: 273, 305
KASTELIC, Jože: 227
KEK, Roža: 118, 354
KERMAUNER, Taras: 355
KOCIJANČIČ, Nike: 228
KOGOVSŠEK, Irena: 119
KOGOVSŠEK, Jelka: 120–122
KOKOT, Staša: 229
KORDIŠ, Tatjana: 35
KOŠAK, Jože: 123
KOŠIR, Marjetka: 356
KOVAČ, Maja: 124
KOZLEVČAR – Černelič, Ivanka: 230–231
KOŽELJ, Anton: 36–37, 445
KOŽELJ, Vida: 36, 445
KRAŠOVEC, Tone: 38
KRAŠOVEC, Jožica: 232
KREVS, Ive: 125
KREVS, Urška: 39
KURENT, Tine: 40, 233–241, 357–362, 446–460

L

LAH, Avguštin: 41
LAMPRET, Jernej: 126–133
LENARČIČ, Jože: 242
LENARČIČ, Sonja: 22
LESJAK, Janez: 134–139
LOKAR, France: 243
LOŽAR – Podlogar, Helena: 461–462
LJUBIČ, Lojze: 140
LUČOVNIK, Hilda: 244

M

MAROLT, Jože: 141–148, 245–246, 363–367, 463
MAZI, Nataša: 149–150

MIKLIČ, Jože: 247

MIKUŠ, Tina: 151

MLAKAR, Mojca: 152–154

MUHIČ, Alojz: 368

MÜLLER, Jakob: 42–45, 155–158, 248–262, 369–382, 419, 464–467

N

NAGELJ, Milena: 263

NARAT, Jožica: 264, 383

NOVAK, Jože: 89

O

OMEJEC, Andrej: 96

P

PAVČEK, Tone: 384

PAVIČ, Miro: 159

PAVLIN, Janez: 160–163

PEČEK, Mitja: 164–165

PEROVŠEK, France: 46

PETRIČ, Vinko: 166

PIŠKUR, Marinka: 167

PLANKAR, Štefan: 168–170

PODLOGAR – Ložar, Helena: 461–462

PODVRŠIČ, Marija: 420

PODVRŠNIK, Marko: 468

PORENTA, Sašo: 47

POTOKAR, Ema: 171

POTOKAR, Ivanka: 96

POTOKAR, Marjan: 172–173, 421–422

PRELOVŠEK, Damjan: 265

PRETNAR, Tone: 266

PRIJATELJ, Mihael: 48, 174, 267–270

PUC, Matjaž: 271

R

RAJER, Tončka: 49

RAKAR, Irena: 385

RAVBAR, Valerija: 50–51

RIGLER, Tomaž: 175–177

ROME, Rudolf: 178–180

ROŠTAN, Jana: 181–183

ROZINA, Roman: 272

S

SAJE Kušar, Mojca: 273

SAMEC, Drago: 52, 274–279, 386–400, 423–426, 469–483

SAMEC, Marija: 53, 280, 401–408, 427–431, 484–495

SEVER, Antonija: 409

SEVER, Leopold: 54–57, 281–283, 410, 496

SEVER, Vesna: 284

SEVŠEK, Ema: 285

SHAWISH, Tina: 184

SKARLOVNIK, Janez: 185

SKUBIC, Valentin: 58

SLUGA, Tadej: 286

SMOLIČ, Andreja: 287

STEKLASA, Mihaela: 411

STRNAD, Dušan: 186, 187–190

STRUNA, Andrej: 191

Š

ŠEME, Janez: 59, 288–289, 412

ŠKERLJ, Anica: 192

ŠKRABAR, Mila: 290

ŠKRJANC, Barbara: 291

ŠKULJ, Edo: 60, 292–297

ŠKULJ, Stane: 193

ŠMAJDEK, Anamarija: 298

ŠTIBERNIK, Gregor: 299

ŠUŠTERŠIČ, Andrej: 61

ŠVENT, Rozina: 300, 413

ŠVIGELJ, Josip: 62, 497

T

TEVŽ, Peter: 194, 195

TORKAR, Silvo: 498

TROŠT, Ivan: 301

U

URŠIČ, Lojze: 302

V

VALENTINČIČ, Stane: 63–64, 196–197

VERLIČ, Peter: 198–199

VIDOVIČ – Miklavčič, Anka: 65–66

VINCETIČ, Milan: 414

VOVKO, Andrej: 67

VRBINC, France: 49

W

WILFAN, Hinko: 303

Z

ZADNIKAR, Marijan: 304

ZAGORC, Brina: 68

ZAJC – Kalar, Maja: 273, 305

ZAJC, Mojca: 72

ZAJC – Jarc, Mihaela: 69–71, 306–307, 415, 500

ZALAZNIK, Tone: 200

ZGONC, Bojan: 73

ZGONC, Boštjan: 432

ZUPANČIČ, Breda: 74

ZUPANČIČ, Danijel: 75–77, 308–309, 416

ZUPANČIČ, Janja: 417

Ž

ŽLIČAR, Slavko: 201

ŽVAN – Hrvatin, Mojca: 202